

HE 163/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismirikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, pakkokeinolakia ja poliisilakia sekä 17 muuta lakia. Rikoslain terrorismirikoksia koskeva luku korvattaisiin terroristisia rikoksia koskevalla luvulla.

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten taustalla ovat hallitusohjelman terrorismilainsäädännön kokonaisuudistusta koskevat kirjaukset sääntelyn selkeyttämistarpeesta, kattavuuden varmistamisesta ja rangaistusten koventamisesta. Myös aikaisemmissa lainsäädäntöhankeissa on useaan kertaan todettu sääntelyn selkeyttämistarve. Terrorismirikosten rangaistussäännöksiin on tehty runsaan 20 vuoden aikana lukuisia yksittäisiä muutoksia ilman kokonaistarkastelun tekemistä.

Sääntelyn selkeyttämistavoitteeseen liittyy se, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos nimettäisiin ”terrorismirikoksiksi”, millä päästäisiin eroon ongelmallisiksi koetuista pykäläviittauksista. Sääntelyn soveltamista edistäisi se, että määritelmäsäännös sijoitettaisiin kyseisen luvun alkuun. Sääntelyn keventämiseksi luovuttaisiin toissijaisuuslausekkeista. Rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita ja suhdetta rikoslain osallisuussäännöksiin käsiteltäisiin tarpeen mukaan pykälien perusteluissa.

Sääntelyn selkeyttämiseksi rikosnimikkeitä ja rangaistussäännösten sanamuotoja yhtenäistettäisiin mahdollisuuksien mukaan ja tunnusmerkistöjä tarkennettaisiin tarpeen mukaan. Terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskevat säännökset yhdistettäisiin ja eräiden kansainvälisten sopimusten mukaisten rikosten rahoittamista koskevat säännökset sijoitettaisiin paremmin sopivina yleisvaarallisia rikoksia koskevaan rikoslain lukuun. Rangaistussäännösten yhteen hallituksen esitykseen koottavat laajat perustelut edistävät sääntelyn sovellettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

Esityksessä ehdotettavilla rangaistavuuden alaa laajentavilla lainsäädäntömuutoksilla edistettäisiin rangaistussäännösten riittävää kattavuutta. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriä laajennettaisiin niin, että se kattaa myös törkeän vapaudenriiston, törkeän raiskauksen, törkeän ryöstön ja törkeän lapsenraiskauksen. Terrorismirikoksen valmistelun ja terroristisen koulutautumisen rangaistavuus laajennettaisiin koskemaan myös toimet, joilla edistetään toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan terrorismirikoksen tekemistä.

Terrorismirikoksen valmisteluna tulisi rangaistavaksi kaikkien sellaisten esineiden tai aineiden tietynlainen käsittely, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Rangaistavaksi tulisi myös se, että henkilö yrittää antaa terroristista koulutusta, matkustaa toiseen valtioon edistääkseen siellä terroristista matkustamista tai oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu, tehdäkseen siellä terroristisen rikoksen.

Rangaistavuuden alan laajennukseksi voidaan katsoa myös se, että terroristisia rikoksia koskevan luvun mukaisella rikoksella edistettävän toisen saman luvun mukaisen rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöitävissä rikosnimikkeen tarkkuudella.

Rangaistusasteikkoja koskien ehdotetaan useita muutoksia, joiden perusteella voidaan tuomita nykyisten asteikkojen mukaisia rangaistuksia ankarampia rangaistuksia. Sellaiset asteikkomuutokset koskevat terrorismirikoksen valmistelua, terroristista kouluttautumista, terroristista matkustamista ja terroristisen matkustamisen edistämistä. Enimmäisrangaistusmuutosten lisäksi mainituista rikoksista ei enää voisi tuomita sakkorangaistusta. Terroristiryhmän johtamisen kohdalla luovuttaisiin nykyisestä lievemmästä rangaistusasteikosta.

Terroristiset rikokset säädettäisiin edelleen kansainvälisiksi rikoksiksi, joihin voidaan soveltaa Suomen lakia ja jotka voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta rikosentekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Muutettavaan lukuun ei otettaisi pykälää, jonka mukaan syytteen nostamisesta terrorismirikoksista päättää valtakunnansyyttäjä, joka määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöala laajenisi jonkin verran terrorististen rikosten selvittämisessä, estämisessä ja paljastamisessa. Pääosin tämä tapahtuisi rangaistusasteikkomuutosten vuoksi. Rangaistussäännösten muuttumisesta aiheutuvia teknisluonteisia muutoksia ehdotetaan useisiin lakeihin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 aikana.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	8
1 Asian tausta ja valmistelu	8
1.1 Tausta	8
1.2 Valmistelu	9
2 Nykytila ja sen arviointi	12
2.1 Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ja niiden tausta	12
2.1.1 Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset	12
2.1.2 Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos	16
2.1.3 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu	16
2.1.4 Terroristiryhmän johtaminen ja terroristiryhmän määritelmä	19
2.1.5 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen	22
2.1.6 Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten	25
2.1.7 Kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten	26
2.1.8 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen	27
2.1.9 Terrorismirikoksen rahoittaminen	29
2.1.10 Terroristin rahoittaminen	30
2.1.11 Terroristiryhmän rahoittaminen	31
2.1.12 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten	32
2.1.13 Terrorisimirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen	33
2.1.14 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen	34
2.2 Terrorismirikoksia koskevat yhteiset säännökset ja näkökohdat	36
2.2.1 Tahallisuus	36
2.2.2 Yhteys edistettävään rikokseen	37
2.2.3 Syytteen nostamisesta päättäminen	37
2.2.4 Oikeushenkilön rangaistusvastuu	37
2.2.5 Rangaistussäännösten alueellinen soveltamisala ja rikosasian käsittely Suomessa	39
2.2.6 Rikosesta epäillyn oikeusturvan korostuminen	41
2.3 Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot	42
2.3.1 Pakkokeinolain 10 luku	42
2.3.2 Poliisilain 5 luku	44
2.4 Käytäntöön liittyvät tiedot	45
2.4.1 Rikosprosessissa käsitellyt asiat	45
2.4.2 Terrorismirikollisuuden tilannekuva	48
2.4.2.1 Yleistä	49
2.4.2.2 Äärioikeistolainen terrorismi	49
2.4.2.3 Radikaali-islamistinen terrorismi	50
2.4.2.4 Muu terrorismi	51
2.5 Nykytilan arviointi	51
2.5.1 Lainsäädännön kokonaistarkastelun suorittamiseen liittyvät kannanotot	51
2.5.2 Arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja	53
2.5.2.1 Sääntelyn vastaavuus kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden kanssa	53

2.5.2.2	Kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset	54
2.5.2.3	Perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus	56
2.5.2.4	Rangaistusasteikot	58
2.5.2.5	Kansainvälisten vertailujen merkitys.....	60
2.5.3	Sääntelyn selkeyttämisen lähtökohdat ja toteuttamistavat	60
2.5.4	Sääntelyn sisällön muutostarpeiden arviointi	63
2.5.4.1	Terroristinen tarkoitus, vaaraedellytys ja määritelmäpykälä.....	63
2.5.4.2	Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin sisältyvät rikokset.....	67
2.5.4.3	Terrorismiin liittyvien rikosten ryhmittely ja niiden nimeäminen	75
2.5.4.4	Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu	76
2.5.4.5	Terroristiryhmän johtaminen	80
2.5.4.6	Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen.....	82
2.5.4.7	Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten	100
2.5.4.8	Värväys terrorismirikoksen tekemiseen	105
2.5.4.9	Terrorismin rahoittamisrikokset	108
2.5.4.10	Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen	115
2.5.4.11	Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen	120
2.5.4.12	Terroristiryhmän määritelmä	122
2.5.4.13	Syyteoikeus.....	123
2.5.4.14	Oikeushenkilön rangaistusvastuu	124
2.5.4.15	Terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi	125
2.5.4.16	Rangaistusasteikot	127
3	Tavoitteet.....	149
4	Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	150
4.1	Keskeiset ehdotukset	150
4.1.1	Rikoslaki	150
4.1.2	Pakkokeinolain 10 luku ja poliisilain 5 luku	155
4.1.2.1	Pakkokeinolain 10 luku	156
4.1.2.2	Poliisilain 5 luku	161
4.1.3	Muut lakiehdotukset	165
4.2	Pääasialliset vaikutukset	165
4.2.1	Ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset.....	165
4.2.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	167
4.2.3	Taloudelliset vaikutukset	167
5	Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	168
5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	168
5.2	Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	169
6	Lausuntopalaute ja sen huomioon ottaminen	170
6.1	Yleinen lausuntopalaute ja sääntelyn selkeyttäminen	170
6.2	Rangaistussääntelyn kattavuus	170
6.3	Rangaistusasteikot	174
6.4	Tunnusmerkistöjen selkeys.....	175
6.5	Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset...177	

6.6 Rikoslain 34 a luvun muuttamiseen liittyvät lakiehdotukset.....	177
6.7 Muut asiat	177
6.8 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto.....	178
6.8.1 Lausunnon sisältö	178
6.8.2 Lausunnon huomioon ottaminen	179
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	181
7.1 Rikoslaki.....	181
7.2 Pakkokeinolaki	240
7.3 Poliisilaki	243
7.4 Rikosrekisterilaki.....	246
7.5 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan	247
7.6 Kansalaisuuslaki	248
7.7 Rajavartiolaki.....	248
7.8 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa	249
7.9 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille.....	249
7.10 Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa.....	250
7.11 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta.....	250
7.12 Tullilaki.....	250
7.13 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.....	251
7.14 Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta	251
7.15 Laki puolustusvoimista.....	252
7.16 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista	252
7.17 Laki sähköisen viestinnän palveluista	253
7.18 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista	255
7.19 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista	255
7.20 Panostajalaki	256
8 Voimaantulo	256
9 Esityksen riippuvuus muista esityksistä ja lainsäädäntömuutoksista.....	256
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	256
10.1 Rikoslakia koskevat ehdotukset.....	256
10.1.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat	257
10.1.2 Ehdotusten arviointi.....	258
10.1.2.1 Tunnusmerkistöjä koskevat muutokset.....	259
10.1.2.2 Rangaistusasteikot	261
10.2 Pakkokeinolakia ja poliisilakia koskevat ehdotukset	263
10.2.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat	263
10.2.2 Ehdotusten arviointi.....	264
LAKIEHDOTUKSET	266
1. Laki rikoslain muuttamisesta.....	266
2. Laki pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta	272
3. Laki poliisilain 5 luvun muuttamisesta.....	275
4. Laki rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta.....	278

5. Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta	279
6. Laki kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta	279
7. Laki rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta	280
8. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta	281
9. Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta	282
10. Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta	283
11. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	283
12. Laki tullilain 30 §:n muuttamisesta	284
13. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta	284
14. Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	285
15. Laki puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	286
16. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta	286
17. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	287
18. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta	289
19. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamisesta	290
20. Laki panostajalain 7 §:n muuttamisesta	291
LIITE	293
RINNAKKAISTEKSTIT	293
1. Laki rikoslain muuttamisesta	293
2. Laki pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta	305
3. Laki poliisilain 5 luvun muuttamisesta	310
4. Laki rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta	316
5. Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta	317
6. Laki kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta	318
7. Laki rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta	319
8. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta	320
9. Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta	322
10. Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta	323
11. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	324
12. Laki tullilain 30 §:n muuttamisesta	325
13. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta	326

14. Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	327
15. Laki puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	328
16. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta	328
17. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta.....	330
18. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta	334
19. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamisesta.....	335
20. Laki panostajalain 7 §:n muuttamisesta.....	336

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Terrorismirikokset säädetään rangaistaviksi rikoslain (39/1889) 34 a luvussa. Sen mukaan rangaistavia ovat terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (1 a §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (2 §), terroristiryhmän johtaminen (3 §), terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (4 §), koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (4 a §), kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten (4 b §), värväys terrorismirikoksen tekemiseen (4 c §), terrorismirikoksen rahoittaminen (5 §), terroristin rahoittaminen (5 a §), terroristiryhmän rahoittaminen (5 b §), matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (5 c §), terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen (5 d §) ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen (5 e §).

Rangaistavuuden alaa on vähitellen laajennettu lukuisissa lainsäädäntöhankkeissa vuodesta 2002 lähtien, viimeiset muutokset ovat tulleet voimaan vuonna 2023. Rangaistussäännökset muutoksineen perustuvat pääosin kansainvälisiin Euroopan unionin, Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteisiin. Muutoksia on kuitenkin tehty myös kansalliseen harkintaan perustuen.

Kansainvälisistä kriminalisointivelvoitteita sisältävistä instrumenteista keskeisiä terrorismirikoksia koskien ovat aikajärjestyksessä Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus (SopS 73–74/2002; jäljempänä ”terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus”), terrorismin torjumisesta tehty neuvoston puitepäättös 2002/475/YOS (EYVL, N:o L 164, 22.6.2002, s. 3–7, jäljempänä ”vuoden 2002 puitepäättös”), Euroopan neuvoston yleissopimus terrorismin ehkäisemisestä (SopS 48–49/2008; jäljempänä ”Euroopan neuvoston yleissopimus”), neuvoston puitepäättös 2008/919/YOS terrorismin torjumisesta tehdyn puitepäättöksen 2002/475/YOS muuttamisesta (EUVL, N:o L 330, 28.11.2008, s. 21–23; jäljempänä ”vuoden 2008 puitepäättös”), Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) terrorismiin syyllistyvistä vierastaistelijoista, Euroopan neuvoston yleissopimukseen vuonna 2015 tehty lisäpöytäkirja (SopS 49–50/2023; jäljempänä ”Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja”) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/541 terrorismin torjumisesta sekä neuvoston puitepäättöksen 2002/475/YOS korvaamisesta sekä neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta (EUVL, N:o L 88, 31.3.2017, s. 6–21; jäljempänä ”terrorismirikosdirektiivi”).

Kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen ja rangaistussäännösten tarkkarajaisuutta edellyttävään rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen perustuen rikoslain 34 a luvussa on lukuisia yksityiskohtaisesti kirjoitettuja terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä. Erityisesti kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen liittyvistä syistä terrorismirikoksia koskevia säännöksiä on täydennetty lukuisia kertoja. Ennen nyt kysymyksessä olevaa lainsäädäntöhanketta rangaistaviksi säädettyjen tekojen suhdetta toisiinsa ja sääntelykokonaisuutta muutenkaan ei ole kokonaisvaltaisesti arvioitu. Tämä koskee myös terrorismirikosten rangaistusasteikkojen suhdetta keskenään ja rangaistusasteikkojen suhdetta muiden samankaltaisten rikosten rangaistusasteikkoihin. Terrorismirikokset on myös säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi, jotka voidaan käsitellä Suomessa tekijästä, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä riippumatta, vaikka rangaistussäännösten taustalla ovat kansainväliset velvoitteet eivät sitä edellytä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan terrorismirikollisuudessa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta. Valiokunnan toteamaan terrorismirikollisuuden luonteeseen liittyy se, että on huolehdittava sääntelyn riittävästä kattavuudesta samalla kuitenkin perus- ja ihmisoikeusvelvoitteet ja Suomea sitovat, esimerkiksi kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat toistuvasti nostaneet esiin sääntelyn kokonaistarkastelun tarpeen terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntöhankkeiden käsittelyn yhteydessä. Valiokuntien mukaan terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku muodostaa vaikeaselkoisen kokonaisuuden.

Kokonaisarvioinnin tarpeeseen kiinnitti huomiota myös oikeusministeriön asettama työryhmä (jäljempänä ”vuoden 2020 työryhmä”), jonka mietintö (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8) muodosti viimeisimpien merkittävien lainsäädäntömuutosten pohjan. Työryhmä kiinnitti huomiota eräisiin selkeyttämistarpeisiin, mutta samalla katsoi, että kokonaisarviointille ominaisesti sääntelyä on tarkasteltava mahdollisimman laajasta näkökulmasta esiin nousevat muutostarpeet huomioon ottaen. Enemmistö työryhmän mietinnöstä lausunnon antaneista katsoi, että on suoritettava vaikeaselkoisiksi muodostuneiden terrorismirikossäännösten kokonaistarkastelu. Mietintö löytyy seuraavasta linkistä:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162311>

Viimeisimpien laajempien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että tulevassa kokonaistarkastelussa varmistutaan siitä, että terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö on kattavaa suhteessa esimerkiksi vertailumaiden lainsäädännön, terrorismiin liittyvien ilmiöiden sekä muiden vastaavien seikkojen mahdolliseen kehittymiseen ja muuttumiseen. Mikäli aukkoja vielä ilmenee, valiokunnan mukaan niiden osalta on syytä ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Valiokunta on samassa yhteydessä pitänyt tärkeänä sitä, että kokonaisarvioinnissa arvioidaan lainsäädännön toimivuutta, ilmiöiden kehittymistä ja keskeisten verrokkimaiden lainsäädännön ja käytännön kehitystä myös perheenjäsenten mahdolliseen rikolliseen toimintaan liittyvien kysymysten osalta. (LaVM 15/2021 vp, s. 10 ja 12)

Viimeisten laajempien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä nousivat esiin myös tilanteet, joissa henkilö oleskelee terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Sama koskee lisäksi terroristijärjestön tai -ryhmän jäsenyyttä ja siihen kuulumista.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus tekee terrorismilainsäädännön kokonaisuudistuksen vastaamaan nykyisiä uhkia ja poistaakseen nykyisen sääntelyn vaikeaselkoisuuden. Mahdolliset aukot nykyisissä kriminalisoinneissa arvioidaan. Rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat.

1.2 Valmistelu

Oikeusministeriö asetti 9.11.2023 terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn kokonaistarkastelua suorittavan työryhmän (jäljempänä ”terrorismirikostyöryhmä”). Työryhmän tehtäväksi annettiin terrorismirikoksia koskevan rikoslain 34 a luvun uudistaminen niin, että sen säännökset muodostavat kattavan, selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, joka samalla täyttää kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset ja ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksia ja Suomea sitovia muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat vaatimukset. Työryhmän tehtävänä

oli valmistella terrorismirikoksia koskevat lainsäädäntömuutokset, joissa toteutetaan hallituksen ohjelman toimenpidekirjaukset.

Työryhmän työn painopistealueeksi asettamispäätöksessä todettiin terrorismirikosten tunnusmerkkien ja terrorismirikosten välisten suhteiden selkeyttäminen. Terrorismirikosten rangaistusasteikoiden osalta oli tavoitteena, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslainsäädännössä säädettyihin muihin tekoihin nähden. Tarkasteluun oli otettava myös rangaistussääntöjen alueellinen soveltamisala.

Sääntelyn kattavuuden osalta työryhmän asettamispäätöksen mukaan olennaista oli, että terrorismirikosten rangaistavuus kattaa terrorismia merkityksellisesti edistävät teot ja että säännökset vastaavat jatkuvasti muutuvaan terrorismirikollisuuteen. Tämä koski asettamispäätöksen mukaan myös henkilöitä, jotka hoitavat omaa perhettään palvelevia tehtäviä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tai jotka muuten oleskelevat sellaisella alueella. Työryhmän oli otettava tarkasteluun myös terroristijärjestöön tai -ryhmään kuuluminen ja sen jäsenyys.

Työryhmän oli myös valmisteltava rikoslain 34 a luvun muuttamisesta aiheutuvat muut lainsäädäntömuutokset, jotka voivat koskea esimerkiksi terrorismirikosten paljastamisesta ja estämisestä sovellettavia poliisilain (872/2011) 5 luvun säännöksiä ja terrorismirikosten selvittämisestä sovellettavia pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun säännöksiä.

Työryhmän oli riittävässä laajuudessa perehdyttävä muiden valtioiden ja erityisesti Suomen kannalta vertailuvaltioina merkityksellisten valtioiden kuten Norjan terrorismirikoksia koskeviin rangaistussääntöihin ja selvittävä näiden valtioiden terrorismilainsäädännön soveltuvuutta Suomen lainsäädäntöön.

Työryhmän mietintö (”Terroristisia rikoksia koskevan rangaistussääntelyn uudistaminen”; Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:40) julkaistiin 20.12.2024. Mietintö löytyy seuraavasta linkistä:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166011>

Työryhmä arvioi toimeksiantoaan noudattaen terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn ja valmisteli sitä koskevat lainsäädäntömuutokset ja niistä aiheutuvat lainsäädäntömuutokset. Työryhmän ehdotusten mukaan terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku korvattaisiin terroristisia rikoksia koskevalla rikoslain uudella 34 a luvulla.

Sääntelyn selkeyttämistavoitteeseen liittyi ensinnäkin se, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos nimettäisiin ”terrorismirikoksiksi”, millä päästäisiin eroon ongelmallisiksi koetuista pykäläviittauksista. Sääntelyn keventämiseksi luovuttaisiin toissijaisuuslausekkeista, rangaistussääntöjen keskinäisiä suhteita ja suhdetta rikoslain osallisuussääntöihin selostettaisiin tarpeen mukaan pykälien perusteluissa.

Sääntelyn selkeyttämiseen liittyi myös se, että työryhmä ehdotti rikosnimikkeiden ja sääntelyn sanamuodon yhtenäistämistä mahdollisuuksien mukaan sekä sääntöjen tunnusmerkkien tarkentamista tarpeen mukaan. Terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskevat säännökset yhdistettäisiin ja eräiden kansainvälisten sopimusten mukaisten rikosten rahoittamista koskevat säännökset sijoitettaisiin paremmin sopivina rikoslain 34 lukuun.

Rangaistussäännösten yhteen asiakirjaan koottavat laajat perustelut edistäisivät sääntelyn sovellettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

Työryhmän ehdottamalla rangaistavuuden alaa laajentavilla lainsäädäntömuutoksilla oli tarkoitus edistää sitä, että rangaistussäännökset ovat riittävän kattavia. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriä ehdotettiin laajennettavaksi niin, että se kattaa myös törkeän vapaudenriiston, törkeän raiskauksen, törkeän ryöstön ja törkeän lapsenraiskauksen. Terrorismirikoksen valmistelun ja terroristisen kouluttautumisen rangaistavuus laajennettaisiin kattamaan myös toimet, joilla edistetään toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan terrorismirikoksen tekemistä.

Rangaistussääntelyn riittävän kattavuuden edistämiseen liittyy myös se, että työryhmän ehdotusten mukaan terrorismirikoksen valmisteluna tulisi rangaistavaksi kaikkien sellaisten esineiden tai aineiden tietynlainen käsittely, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Rangaistavaksi tulisi myös se, että henkilö yrittää antaa terroristista koulutusta, matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä terroristisen matkustamisen edistämisen tai oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu, tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Rangaistavuuden alan laajennukseksi voidaan katsoa myös se, että pykälien perustelujen mukaan rikoslain 34 a luvun mukaisella rikoksella edistettävän saman luvun mukaisen toisen rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Työryhmän ehdotusten mukaan terroristiset rikokset säädettäisiin edelleen kansainvälisiksi rikoksiksi.

Rangaistusasteikkoja koskien työryhmä ehdotti useita ankarampaan rangaistuskäytäntöön johtavia muutoksia. Työryhmän ehdottamat asteikkomuutokset koskevat terrorismirikoksen valmistelua, terroristiryhmän johtamista, terroristista kouluttautumista, terroristista matkustamista ja terroristisen matkustamisen edistämistä.

Työryhmän ehdotusten mukaan pakkokeinolain 10 luvun mukaisten salaisten pakkokeinojen ja poliisilain 5 luvun mukaisten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöala laajenisi terrorististen rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä, osin rangaistusasteikkomuutosten vuoksi. Työryhmä ehdotti myös teknisluonteisia muutoksia useisiin muihin lakeihin, joihin rangaistussäännösten muutokset vaikuttavat.

Terrorismirikostyöryhmän mietintö oli 28.2.2025 päättyneellä lausuntokierroksella. Lausunnon antoivat puolustusministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, eduskunnan oikeusasiamies, Poliisihallitus, suojelupoliisi, keskusrikospoliisi, Syyttäjälaitos, Liikenne- ja viestintävirasto, Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, Päijät-Hämeen käräjäoikeus, Suomen Asianajajat, Juristiliitto –Juristförbundet, Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry, Suomen Syyttäjähdistys ry, Amnesty International Suomen osasto ry, Lapin yliopisto (professori Minna Kimpimäki), Itä-Suomen yliopisto (professori emeritus Matti Tolvanen) ja professori Martin Scheinin. Lisäksi lausunnon antoi eräs yksityishenkilö. Liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtioneuvoston oikeuskansleri, Tulli ja korkein oikeus ainoastaan ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa tai että ne eivät anna lausuntoa.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta 16.9.2025.

Lausunnoista laadittu tiivistelmä julkaistiin 3.4.2025 (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:17). Lausuntopalautetta ja sen huomioon ottamista jatkovalmistelussa on

selostettu jäljempänä lausuntopalautetta koskevassa jaksossa 6. Lausuntotiivistelmä löytyy seuraavasta linkistä:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166194>

Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitys on viimeistelty oikeusministeriössä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ja niiden tausta

2.1.1 Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset seuraavasti:

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai 44 luvun 10 §:ssä tarkoitetun ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähdერიoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai 17 luvun 1 §:ssä tarkoitetun julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,

3) törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, törkeän ampumaserikoksen tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi,

5) kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,

6) törkeän pahoinpitelyn, naisen sukuelinten silpomisen, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähdერიoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi, tai

8) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 2 momentin mukaan se, joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi. Pykälän 3 momentin mukaan yritys on rangaistava.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n ja muidenkin sen luvun terrorismirikosten tunnusmerkistöjen kannalta olennainen on terroristinen tarkoitus, josta säädetään rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa. Sen mukaan rikoksenteijällä on terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on: 1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa; 2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin; 3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai 4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa mainitaan kansainvälinen järjestö, jolla saman pykälän 3 momentin mukaan tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Yleisesti ottaen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset eroavat useista muista rikoksista siten, että ensiksi mainituilla on yksilötasoa pidemmälle menevä koko yhteiskuntaan vaikuttava ulottuvuus, vaikka terrorismirikosten rangaistavaksi säätämällä samalla turvataan myös yksittäisten henkilöiden henkeä ja terveyttä sekä muita suojattavia yksilöllisiä oikeushyviä. Terrorismirikoksia koskeissa kriminalisoinneissa on pohjimmiltaan kyse demokraattisen yhteiskunnan toiminnan ja sellaisen toiminnan kannalta merkityksellisten instituutioiden suojaamisesta. Terrorismirikosten uhrin eivät ole välttämättä niiden rikosten varsinaisia kohteita, vaan heitä esineellistetään ja välineellistetään yleisempien tavoitteiden saavuttamiseksi. Väkivallan kautta tapahtuvan vahingoittamisen lisäksi terrorismilla pyritään psykologiseen vaikuttamiseen.

Yleismaailmallista terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) ja terroristisen tarkoituksen määritelmää ei ole. Sama koskee rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaista rangaistavuuden edellytystä, jonka mukaan teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle (jäljempänä edellytyksen ilmentämään abstraktiseen vaaraan liittyen ”vaaraedellytys”), sekä sellaisia terrorismiin liittyviä peruskäsitteitä kuin ”terroristiryhmä”, ”terroristijärjestö” ja ”terroristi”.

Terrorismin rahoittamisen lähtökohdista omaksuttu terroristisen tarkoituksen määritelmä sisältyy terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohtaan. Mainitun artiklan 1 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi sen sopimuksen liitteessä mainittujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvien rikosten rahoittamisen (a kohta). Kappaleen b kohta velvoittaa säätämään rangaistavaksi sellaisen muun teon rahoittamisen, jonka tarkoituksena on aiheuttaa kuolema tai vakava ruumiillinen vamma siviilihenkilölle tai muulle henkilölle, joka ei aktiivisesti osallistu aseelliseen selkkaukseen liittyviin vihollisuuksiin, kun tämä teko on luonteeltaan tai asiayhteydeltään sellainen, että sen päämääränä on aiheuttaa pelkoa väestön keskuudessa tai pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään tietty toimenpide tai pidättäytymään tietystä toimenpiteestä.

Yhdistyneiden kansakuntien kattavaa terrorismin vastaista yleissopimusta ei ole yrityksistä huolimatta saatu aikaiseksi. Kuitenkin esimerkiksi turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 1566 (2004) ilmenevät järjestön näkökulmasta olennaiset terrorismirikosten osatekijät. Päätöslauselman 3 ponsikappaleesta ilmenee ensinnäkin, että näitä rikoksia tehdään kuoleman tai vakavan ruumiinvamman aiheuttamiseksi taikka panttivankien ottamiseksi. Rikosten

tarkoituksena on ponsikappaleen mukaan provosoida pelkoa suuressa yleisössä, ihmisryhmässä tai tietyissä ihmisissä, pelotella väestöä taikka pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään jotakin tai jättämään jotakin tekemättä. Näiden rikosten ulottuvuus on ponsikappaleen mukaan sellainen, miksi se määrittyy terrorismiin liittyvien kansainvälisten yleissopimusten ja pöytäkirjojen perusteella, ja niitä ei voida missään olosuhteissa oikeuttaa poliittisilla, filosofisilla, ideologisilla, rodullisilla, etnisillä, uskonnollisilla tai muilla saman luonteisilla perusteilla. Samalla tavalla terrorismirikoksia on kuvattu myös Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmissa, esimerkiksi päätöslauselmassa 51/210 (1997).

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin mukaiselle terroristisen tarkoituksen määritelmälle kuten luvun sääntelylle muutenkin on ominaista ideologiavapaus. Luvun mukaiset teot eivät säännösten neutraalin sanamuodon tai perustelujen perusteella koske mitään tiettyjä uskonto- tai aatesuuntauksia.

Terroristinen tarkoitus ja vaaraedellytys liittyvät välittömästi terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin ja rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen ja välillisesti niiden tekemistä edistäviin muihin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin edellyttämät terroristinen tarkoitus sellaisena kuin se on määritelty luvun 6 §:n 1 momentissa ja vaaraedellytys perustuvat Euroopan unionin sääntelyyn. Vuoden 2002 puitepäättöksen 1 artiklan 1 kohdan ja terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että terrorismirikoksiksi määritellään tietyt kansallisessa lainsäädännössä rikoksiksi määritellyt tahalliset teot, jotka luonteensa tai asiayhteytensä vuoksi voivat aiheuttaa vakavaa haittaa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle silloin kun ne tehdään tietyssä tarkoituksessa, joita ovat a) pelotella vakavasti väestöä; b) pakottaa aiheuttomasti viranomaiset tai kansainvälinen järjestö johonkin tekoon tai pidättäytymään jostakin teosta; c) horjuttaa vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaidillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia (puitepäättöksen käänöksessä ”sosiaalisia”) perusrakenteita tai tuhota ne.

Kansalliseen sääntelyyn otettuja terroristisen tarkoituksen määritelmää ja vaaraedellytyksen sisältöä käsitellään vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä HE 188/2002 vp (s. 33/I ja 57/I–62). Lain esitöistä ilmenee, että joistakin sanonnallisista eroista huolimatta terroristisen tarkoituksen määritelmä ja vaaraedellytys vastaavat EU-sääntelyn asettamia vaatimuksia. Sama koskee sitä, että rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa terroristisen tarkoituksen määritelmäsäännös on jaettu neljään kohtaan toisin kuin vuoden 2002 puitepäättöksen ja terrorismirikosdirektiivin määritelmäsäännöksissä, joissa on kolme kohtaa.

Vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä vaaraedellytykseen kytketyn ”on omiaan”-rakenteen todettiin ilmaisevan abstraktia vaaraa. Rakenteen perusteella ei vaadita sen osoittamista, että teko juuri siinä tilanteessa on aiheuttanut vakavaa vahinkoa. Riittävää on, että teko tekotyypinä kokemuseräisesti yleensä aiheuttaa sellaista vahinkoa. Vaaraedellytys heijastuu myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin kohdissa listattuihin rikoksiin, joiden joukkoon on nimenomaan sisällytetty rikoksia, jotka voivat aiheuttaa kyseistä vahinkoa (vuoden 2002 puitepäättöstä koskien HE 188/2002 vp, s. 33/I).

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn murhan kohdalla ei vaadita vaaraedellytyksen täyttymistä. Tätä vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä omaksuttua ratkaisua on perusteltu (HE 188/2002 vp, s. 43/II) sillä, että murhan rangaistusasteikkoa ei tuolloin muutettu ja että murhasta

tuomitaan joka tapauksessa aina elinkautinen vankeusrangaistus. Asiaa ei arvioitu toisin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp).

Poikkeuksen kytkennästä rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettuihin rikoksiin sekä terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen muodostaa luvun 5 §:n 2 momentti, jonka mukaan rangaistavaa on terrorismirikoksen rahoittamisena momentin kohdissa mainittujen rikosten rahoittaminen ilman yhteyttä 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittamiseen. Lainsäädäntöratkaisu perustuu liittymiseen terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen (HE 43/2002 vp). Yleissopimuksesta ei sinällään seuraa velvoitetta säätää sen soveltamisalaan kuuluvien rikosten rahoittaminen rangaistavaksi nimenomaan terrorismirikoksena, mutta asiayhteydeltään sopimus on selkeästi terrorismin vastainen sopimus.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä muutettiin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttia niin, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Ennen kappaleen muuttamista, vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoon perustuen, kappaleessa mainittiin ”maalle” asemesta ”valtiolle”. Muutoksella korostettiin sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ovat laajasti yhteiskuntaan kohdistuvia rikoksia, joiden ei voida juurikaan katsoa aiheuttavan vahinkoa pelkästään valtion viranomaisille ja rakenteille (HE 30/2018 vp, s. 99). Direktiivin ja jo puitepäätöksen vastaavassa kohdassa käytetään termiä ”country”, joka valtiota paremmin kääntyy maaksi.

Jos rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin edellyttämää terroristista tarkoitusta ei ole ja/tai jos kappaleen mukainen vaaraedellytys ei täyty, rikosentekijää ei voida tuomita terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta. Tuolloin hänet voidaan kuitenkin tuomita rangaistusvastuun edellytysten muuten toteutuessa siitä rikoksesta, joka mainitaan jossakin momentin kohdassa. Momentin kohtien mukaiset rikokset ovat rangaistusasteikkojensa perusteella pääosin vakavia rikoksia ilman terroristista tarkoitusta tehtyinäkin ja ilman vaaraedellytyksen täyttymistä. Sellaisia rikoksia ovat esimerkiksi henkeen tai terveyteen kohdistuvat rikokset. Sovellettaviksi voivat tulla myös muita vakavia rikoksia kuin momentin kohdissa mainittuja rikoksia koskevat säännökset, esimerkiksi sotarikoksia koskevat säännökset.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiri rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa perustuu olennaisesti vuoden 2002 puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohtaan ja sitä jonkin verran muuttaneeseen terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan. Puitepäätöksen (HE 188/2002 vp, s. 32–43) ja terrorismidirektiivin täytäntöönpanon (HE 30/2018 vp, s. 20–32) yhteydessä on perusteellisesti tarkasteltu sitä, mitä rikoksia rikoslain 34 a luvun 1 §:n tulee EU-velvoitteiden näkökulmasta sisältää, ja tehty arvioinnin mukaiset lainsäädäntöratkaisut. Sama koskee liittymistä Euroopan neuvoston yleissopimukseen (HE 81/2007 vp, erityisesti s. 6–8), jolloin arvioitiin sen sopimuksen 1 artiklassa määriteltyjen terrorismirikosten suhde rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin ja jolloin muutettiin momentin 1 kohtaa. Vuoden 2002 puitepäätöksen 4 artiklan 2 kohtaan ja terrorismirikosdirektiivin 14 artiklan 3 kohtaan perustuen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen tulee olla rangaistava.

Puitepäätöksen mukaista ja sittemmin direktiivillä täydennettyä EU-sääntelyn rikosluetteloa ei ole otettu kansalliseen sääntelyyn, koska luettelo ei vastaa kansallisia rikosnimikkeitä, joita on sääntelyn tarkkarajaisuuden vuoksi katsottu olevan aiheellista käyttää. Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassakin lähdetään siitä, että kyseessä ovat kansallisessa lainsäädännössä rikoksiksi määritellyt teot (”as defined as offences under national law”).

Rikosten jakaminen eri kohtiin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa ja murhasta säättäminen erikseen pykälän 2 momentissa perustuvat terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten perustana olevien rikosten rangaistusasteikoiden eroihin ja siihen, että rikokset myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä on suhteutettava vakavuudeltaan toisiinsa. Rikoksen sisältyminen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin kohtaan tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikon enimmäisrangaistus ja joitakin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskien myös vähimmäisrangaistus ovat korkeampia kuin rikokselle varsinaisesti säädettyssä rangaistusasteikossa ja että rikoksesta näin ollen tuomitaan terroristisessa tarkoituksessa tehtynä ankarampi rangaistus kuin tuomitaan ilman sellaista tarkoitusta tehtynä. Tätä myös edellytti vuoden 2002 puitepäättös (5 artiklan 2 kohta) ja edellyttää terrorismirikosdirektiivi (15 artiklan 2 kohta). Useissa momentin kohdissa enimmäisrangaistuksen korotus verrattuna ilman terroristista tarkoitusta tehtyyn tekoon nähden on kaksi vuotta.

2.1.2 Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Rikoslain 34 a luvun 1 a §:n 1 momentin mukaan se, joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitettua laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Yritys on rangaistava (2 momentti).

Rikoslain 34 a luvun 1 a § liittyy terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohtaan, joka sisältää radiologista asetta koskevan kriminalisointivelvoitteen useine tekotapoineen. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä päädyttiin (HE 30/2018 vp, s. 23–28) lainsäädäntöteknisistä syistä siihen, että terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädetään rangaistavaksi itsenäisenä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, jonka pohjana ei ole jo rangaistavaksi säädetty rikos tai rangaistaviksi säädetty rikokset.

Terroristisen tarkoituksen määritelmän ja vaaraedellytyksen osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskien.

2.1.3 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettua rikoksen 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä, 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseensa taikka toksiiniaseensa, ampuma-aseensa taikka vaarallisen esineen tai aineen tai 3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseensa taikka toksiiniaseensa valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu säädettiin rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä (rikoslain 34 a luvun 2 §:n sisällöstä lähemmin HE 188/2002 vp, s. 44 ja 45). Puitepäättös ei edellyttänyt, kuten ei mikään myöhempiäkään muu Suomea sitova kansainvälinen velvoite ei edellytä, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun säättämistä rangaistavaksi ainakaan sen nimisenä rikoksena. Terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan b alakohta kylläkin mahdollistaa sen,

että velvoite terrorismitarkoituksessa tapahtuvan matkustamisen kriminalisoimiseksi koskien matkustamista kyseiseen jäsenvaltioon toteutetaan siten, että säädetään rangaistavaksi kyseiseen jäsenvaltioon tulevan henkilön suorittamat valmistelutoimet tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tai edistää sen tekemistä. Suomessa direktiivin 9 artiklan mukaiset kaikki velvoitteet täytetään sillä, että rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä on säädetty rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Se pykälä kattaa myös matkustamisen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa.

Puitepäätöksen yhteydessä tehtyä lainsäädäntöratkaisua perusteltiin (HE 188/2002 vp, s. 43/II ja 44/I) ensinnäkin sillä, että tuolloin Suomessa valmistelukriminalisoinnit koskivat yleensä oikeusjärjestyksen vakavimpiin lukemia rikoksia ja että oli perusteltua, että vakavuudeltaan niihin rinnastettava terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu on myös rangaistava teko.

Lisäksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä valmistelukriminalisoinnin tarpeen todettiin johtuvan myös puitepäätöksestä, jonka 2 artikla koski terroristiryhmään liittyviä terrorismirikoksia. Vastaava sääntely on nykyisin puitepäätöksen korvanneen terrorismirikosdirektiivin 4 artiklassa. Hallituksen esityksen mukaan sellaisesta rikoksesta rankaiseminen ei edellyttänyt, että ryhmä olisi vielä tehnyt mitään varsinaisia terroritekoja. Tämän vuoksi katsottiin, että kriminalisointi oli tarpeen ulottaa melko pitkälle. Saman tyyppinen näkökohta koski lisäksi sitä, että valmistelurikokseen viitataan myös terroristiryhmän johtamista koskevassa rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentissa (HE 188/2002 vp, s. 47/I). Valmistelurikoksen merkitystä terroristiryhmän johtamisen osalta korostaa myös terrorismirikosdirektiivin 13 artikla, jonka mukaan johtamisrikoksen rangaistavuuden kannalta ei ole välttämätöntä, että terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tosiasiallisesti tehdään.

Lain esitöistä ilmenee lisäksi (HE 188/2002 vp, s. 45 ja 46/I), että rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohta perustuu kansalliseen harkintaan ja sen tarkoituksena on estää rangaistavuuden aukkojen syntymistä. Näiltä osin viitataan myös yleisvaarallisen rikoksen valmistelun rangaistavuuteen rikoslain 34 luvun 9 §:n 1 momentissa. Joiltakin osin kohta on siis sen momentin vastine terrorismirikosten puolella.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 3 kohta puolestaan liittyy ensinnäkin siihen, että on ollut tarkoitus saada terrorismirikosten puolelle ydinräjähteitä koskien vastaava sääntely kuin on yleisvaarallisen rikoksen valmistelusta rikoslain 34 luvun 9 §:n 2 momentissa. Kohdan sääntely liittyy hallituksen esityksen perustelujen mukaan myös siihen, että puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä biologisten ja kemiallisten aseiden tutkimusta ja kehittämistä oli pidettävä terrorismirikoksena. Näitä aseita koskeva vastaava sääntely on terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdassa, jossa sääntely on laajentunut biologisten ja kemiallisten aseiden sekä ydinaseiden lisäksi koskemaan radiologisia aseita, joista viimeksi mainittuja koskeva direktiivin velvoitteiden mukainen erityissäännös on rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta koskevat terroristisessa tarkoituksessa tehtyä kemiallisen aseiden kiellon rikkomista (rikoslain 11 luvun 8 §), biologisen aseiden kiellon rikkomista (rikoslain 11 luvun 9 §, mukaan lukien toksiiniase) ja ydinräjähdeterikosta (rikoslain 34 luvun 6 §). Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen lainsäädäntömuutosten jälkeen mainitut teot kattavat myös biologisia aseita, kemiallisia aseita ja ydinräjähteitä koskevan kehittämisen ja tutkimustoiminnan.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevan rikoslain 34 a luvun 2 §:n säätämisen jälkeen terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntötilanne on hallituksen esityksessä HE 188/2002 vp todettuun nähden muuttunut muutenkin kuin edellä todettuja aseita koskien. Muutoksia voidaan pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskien merkittävänä. Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä vuonna 2008 voimaan tulleiden lainsäädäntömuutosten myötä rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädetyn terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyisin rikosnimikkeenä terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavuus ei enää edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä.

Huomattavaa muutosta lainsäädäntöympäristössä tarkoittaa myös se, että rikoslain 34 a luvun säätämisen jälkeen luvussa on säädetty rangaistaviksi useita terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistäviä valmistelutyyppejä rikoksia, joita voidaan tehdä niin yksittäisen henkilön kuin terroristiryhmänkin toiminnassa ja jotka eivät myöskään edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä.

Useiden rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen valmistelutyyppeiden rikosten tekemisen tarkoituksena voi olla myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tämä koskee luvun rikoksista terroristiryhmän toimintaan osallistumisen lisäksi koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, värväystä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamista ja matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

Koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan rikoslain 34 a luvun 4 a §:ään ja värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen koskevaan pykälään (nykyisin luvun 4 c §) tuli viittaus valmistelurikosta koskevaan rikoslain 34 a luvun 2 §:ään siinä vaiheessa, kun rikokset erotettiin omiin pykäliinsä terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä, jossa viittaus kyseiseen pykälään siis oli, Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä vuonna 2008. Sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen mukaan koulutuksen antamisen tarkoituksena voi olla terrorismirikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tekemisen lisäksi terrorismirikoksen tekemisen edistäminen. Lain esitöistä ei kuitenkaan ilmene, että tämä näkökohta olisi ollut merkitsevä 2 §:ään viittaamisen osalta, vaan viittaus vain siirtyi terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta pykälästä. Sama siirtyminen koskee myös yleissopimuksen 6 kappaleen 1 kappaleen mukaista värväystä sitä koskevan lainsäädäntömuutoksen kohdalla. On myös huomattava, että jo koulutuksen antamista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 a §:n ja värväystä koskevan saman luvun 4 c §:n tahallisuutta koskevien osien mukaan tekijä voi toimia edistääkseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä.

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan rikoslain 34 a luvun 4 b §:ään viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä vuonna 2018, koska direktiivin 8 artiklan mukaan kouluttautumisrikoksen tarkoituksena voi olla myös 3 artiklan mukaisen terrorismirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43 ja 101).

Terrorismirikoksen rahoittamista (aikaisemmin terrorismin rahoittaminen) koskevaan rikoslain 34 a luvun 5 §:ään viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli vuonna 2015, kun pääosin kansalliseen harkintaan perustuen terrorismin rahoittamisena säädettiin rangaistavaksi kaikkien rikoslain 34 a luvun mukaisten muiden terrorismirikosten rahoittaminen terroristiryhmän rahoittamista lukuun ottamatta.

Matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan pykälään (nykyisin rikoslain 34 a luvun 5 c §) viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli matkustamisrikosta koskevan pykälän säätämisen yhteydessä vuonna 2016 osittain sen takia, että Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi myös matkustamisen terrorismirikosten suunnittelemista ja valmistelemista varten (HE 93/2016 vp, s. 23). Toisaalta matkustamisrikoksen säätämisen yhteydessä tehtiin terrorismin rahoittamisen kriminalisoimisen yhteydessä tehtyä vastaava periaateratkaisu, jonka mukaan rangaistavaksi säädettiin matkustaminen kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorismirikosten tekemistä varten. Tästä on pidetty myöhemmin kiinni, kun on säädetty rangaistavaksi uusia terrorismirikoksia. Matkustamisrikoksen osalta merkityksellinen on myös Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja, jonka 4 artikla velvoittaa säätämään rangaistavaksi matkustamisen ulkomaille myös terrorismirikoksen tekemisen edistämistä varten (HE 271/2022 vp, s. 19).

2.1.4 Terroristiryhmän johtaminen ja terroristiryhmän määritelmä

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos. Pykälän 2 momentin mukaan se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitettua rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitettua rikoksesta (3 momentti).

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n sisältö ja pykälän rakenne perustuvat EU-sääntelyyn. Terroristiryhmän johtaminen säädettiin rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohda edellytti myöhemmän terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan a alakohdan tavoin terroristiryhmän johtamisen säätämistä rangaistavaksi. Rikoslain 34 a luvun 3 §:n soveltamisalaa tarkennetaan pykälän perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 46–50/I).

Vuoden 2002 puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan kunkin valtion oli toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista rikoksista voidaan langettaa vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään 15 vuotta. Jos 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu rikos koskee ainoastaan 1 artiklan 1 kohdan i alakohdassa tarkoitettua tekoa (terrorismirikoksen tekemisellä uhkaaminen), enimmäisrangaistuksen tuli puitepäätöksen mukaan olla vähintään kahdeksan vuotta vankeutta.

Terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa on enimmäisrangaistuksen osalta suurin piirtein vuoden 2002 puitepäätöksen sääntelyä vastaava sääntely kuitenkin niin, että kahdeksan vuoden enimmäisrangaistukseen liittyen puhutaan terroristiryhmän johtajasta rikoksen tekijänä. Sanamuodon muuttumisesta huolimatta kohtaa on tulkittu niin, että kyseessä on terroristiryhmän toiminnassa tehty rikos. Terroristiryhmän johtamisenkin kannalta merkityksellinen on terrorismirikosdirektiivin 13 artikla, jonka mukaan myöskään 4 artiklassa tarkoitettua terroristiryhmää koskevan rikoksen rangaistavuuden kannalta ei ole välttämätöntä, että terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tosiasiallisesti tehdään.

Vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin on katsottu mahdollistavan Suomessa omaksutun lainsäädäntöratkaisun, joka edellyttää terroristiryhmän johtajan toiminnan

rangaistavuudelta sitä, että ryhmän toiminnassa on tehty tietty terrorismirikos. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä lainsäädäntöratkaisu katsottiin perustelluksi. Tuolloin otettiin huomioon ensinnäkin kansallisen rangaistusjärjestelmän ominaispiirteet. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta tai yhteistä rangaistusta 7 luvun mukaan määrättäessä viisitoista vuotta.

Vuoden 2002 puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan ja terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdan edellyttäessä enimmäisrangaistusten kestoksi vähintään 15 vuotta (rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin tilanteet) ja kahdeksan vuotta (rikoslain 34 a luvun 3 §:n 2 momentin tilanteet) mainittuihin enimmäisrangaistuksiin päästään rikoslain 34 a luvun 3 momenttiin perustuvalla yhteisen vankeusrangaistuksen määräämisellä rikoslain 7 luvun 1 ja 2 §:n säännökset huomioon ottaen.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 46/II) todettiin, että käytännössä ei voida ajatella, että joku henkilö tuomittaisiin terroristiryhmän johtamisesta silloinkin, kun ryhmä ei vielä ole tehnyt mitään rikoksia. Johtaminen käsitteenä tuntuu edellyttävän, että ryhmällä on ollut jotain toimintaa, joka osoittaa sen olevan juuri terroristiryhmä. Hallituksen esityksessä tämän katsottiin epäsuorasti ilmenevän puitepäätöksestäkin, saman on katsottu koskevan myös terrorismirikosdirektiiviä.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 34 ja 35) on korostettu sitä, että terroristiryhmän johtamisen rangaistavuus ei riipu siitä, onko tietyn terrorismirikoksen tehnyt ryhmän toiminnassa ryhmän johtaja vai joku toinen henkilö. Terrorismirikosdirektiivin 13 artiklan sääntelyn katsottiin tulevan kansallisessa lainsäädännössä otetuksi huomioon sillä, että rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentissa säädetään rangaistavaksi myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty sen luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tähän liittyen kyseisen valmistelurikoksen rangaistavuutta täydennettiin niin, että rangaistavaa on nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu koskien myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rangaistavaksi säädettiin myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys.

Rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä omaksuttu lainsäädäntöratkaisu, jonka mukaan terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta sekä tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta, ei tarkoita sitä, että johtaja jää johtamisteosta rankaisematta, jos hän ei tee kysymyksessä olevaa rikosta tai jos sitä ei tehdä ryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun luvussa rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi ja sitä kautta terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi. Terroristiryhmän johtaja voi johtamistoiminnassaan syyllistyä myös lukuisiin muihin rikoksiin, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (esimerkiksi koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen). Kysymys voi olla esimerkiksi myös rikoslain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettua yllytyksestä terrorismirikosten tekemiseen.

Terroristiryhmän johtamisen samoin kuin useiden muidenkin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten kannalta merkityksellinen on luvun 6 §:n 2 momentissa säädetty terroristiryhmän määritelmä. Määritelmän mukaan terroristiryhmällä tarkoitetaan

vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Määritelmää tarkennetaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 61/II ja 62/I).

Yleismaailmallista rikoslainsäädännön valmistelussa sitovaa terroristiyhteenliittymän, terroristiorganisaation, terroristijärjestön tai terroristiryhmän määritelmää ei ole. Sellaista määritelmää ei sisälly myöskään Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan, jonka 2 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi osallistumisen yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten.

Rikoslain terroristiryhmän määritelmä perustuu vuoden 2002 puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohtaan ja sitä sanataarkasti seuraavaan terrorismirikosdirektiivin 2 artiklan 3 alakohtaan. Kohdan ja alakohdan mukaan ”terroristiryhmällä” tarkoitetaan rakenteeltaan jäsentynyttä, tietyksi ajaksi perustettua, useamman kuin kahden henkilön yhteenliittymää, joka toimii yhdessä terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) tekemiseksi. Puitepäätöksen kohdassa ja terrorismirikosdirektiivin alakohdassa määritellään myös ”rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä”, jolla tarkoitetaan yhteenliittymää, joka ei ole muodostunut sattumalta rikoksen tekemiseksi välittömästi ja jonka jäsenillä ei ole välttämättä muodollisesti määriteltäviä tehtäviä, jonka kokoonpano ei välttämättä pysy jatkuvasti samana tai jonka rakenne ei ole välttämättä pitkälle kehitetty.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin terroristiryhmän määritelmä poikkeaa sanamuodoltaan mutta ei asiallisesti vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin määritelmästä. Lakiin ei puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä katsottu tarpeelliseksi ottaa erikseen rakenteeltaan jäsentyneen ryhmän määritelmää, vaan sitä käsitellään puitepäätöksen kohtaan perustuen momentin perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 62/I).

Rikoslaisissa omaksuttu tapauskohtaisesti sovellettava terroristiryhmän määritelmä soveltuu joustavasti terroristijärjestöjen alueellisiin tai pienempiinkin osiin ja soluihin sekä järjestöistä kokonaan erillisiin yksittäisiin ryhmiin (HE 89/2021 vp, s. 37). Jos kysymys on kahden henkilön yhteistoiminnasta tai muuten yhteenliittymästä, joka ei täytä rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin määritelmää, sovellettavaksi voivat tulla rikoskumppanuutta tai muuta osallisuutta koskevat rikoslain 5 luvun säännökset. Rikoslain terroristiryhmän määritelmä ei edellytä, että ryhmään kuuluvat henkilöt ovat samassa paikassa ja että heidän tehtävänsä olisivat vastaavanlaisia.

Suomi noudattaa rikoslain 34 a luvun sääntelyssä sitä muissakin valtioissa omaksuttua linjaa, että rikoslainsäädännössä ei nimetä joitakin tahoja terroristiyhteenliittymiksi, terroristiorganisaatioiksi, terroristijärjestöiksi tai terroristiryhmiksi. Suomessa ei ole myöskään rikoslainsäädännön soveltamista palvelevia listauksia terroristiorganisaatioista.

Rikoslainsäädännöstä ja sen soveltamisen edistämisestä on erotettava hallinnollinen terroristivarojen jäädyttäminen, jossa noudatetaan luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevia Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin listauksia. Varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettu laki (325/2013) koskee tiettyjen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden varojen jäädyttämistä perustuen heidän kytköksiinsä terroristiseen toimintaan. Kyseinen laki ei koske sellaisia YK- ja EU-taustaisia jäädyttämisvelvoitteita, jotka valtioiden on pantava suoraan täytäntöön eli jotka ovat suoraan sovellettavia ilman kansallista jäädyttämis päätöstä. Varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettu laki mahdollistaa jäädyttämis päätöksen tekemisen myös sillä perusteella, että kyseessä on luonnollinen henkilö

tai oikeushenkilö, jota on syytä epäillä, jolle vaaditaan rangaistusta tai joka on tuomittu rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetystä teosta (lain 3 §:n 1 momentin 2 kohta).

Keskusrikospoliisi ylläpitää julkista luetteloa tekemistään päätöksistä, jotka perustuvat varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettuun lakiin. Vaikka luettelointi on tarkoitettu nimenomaan varojen jäädyttämiseen, sillä on merkitystä myös rangaistussäännösten soveltamisessa ja siinä, mitä yhteenliittymiä menee terroristiryhmän määritelmän piiriin. Samaa ohjaavaa vaikutusta on ylikansallisilla listauksilla koskevilla päätöksillä. Tämä koskee esimerkiksi kansainvälisesti keskeiseksi katsottavia ja listausten piiriin kuuluvia terroristijärjestöjä.

2.1.5 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan se, joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampuma-tarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla, 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä, 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon, 4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai 5) tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettua rikoksen (rahanpesu tai törkeä rahanpesu). Terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa olevan toissijaisuuslausekkeen perusteella tekijää ei tuomita terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, jos teko on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Ne ovat myös rikoksia, joista jonkin tekemistä terroristiryhmän toimintaan osallistuva edistää.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 2 momentissa todetaan, että mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistäminen. Pykälän tuolloista soveltamisalaa täsmensivät sen perustelut (HE 188/2002 vp, s. 50–55). Pykälällä toteutettiin puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan velvoite säätää rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Sanatarkasti puitepäätöksen alakohtaa vastaava kriminalisointivelvoite on terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan b alakohdassa. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä täsmennettäessä terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekotapoja käytettiin apuna ryhmässä tapahtuvaa toimintaa koskevia rangaistussäännöksiä, joita tuolloin sisältyi rikoslakiin (HE 188/2002 vp, s. 50/II).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:ää muutettiin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä vuonna 2018 niin, että pykälään lisättiin viittaukset luvun uuteen 1 a §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos).

Vuoden 2022 alussa voimaan tulleiden, kansalliseen harkintaan perustuneiden lainsäädäntömuutosten yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetyn teon rikosnimike muutettiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi”. Sitä oli jo aikanaan ehdotettu (HE 188/2002 vp) nimikkeeksi pykälän säätämisen yhteydessä. Eduskunnan lakivaliokunta katsoi tuolloin ”terroristiryhmän toiminnan edistämisen” vastaavan paremmin pykälän sisältöä (LaVM 24/2002 vp).

Rikosnimikkeen muuttamisen yhteydessä todettiin (HE 89/2021 vp, s. 19), että rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen” on saattanut osaltaan johtaa siihen, että Suomen lainsäädännön on eräissä yhteyksissä katsottu terroristiryhmän toimintaan liittyvien tekojen osalta olevan vajavaista tai poikkeavan muiden valtioiden lainsäädännöistä. Useiden valtioiden terroristiryhmään liittyvissä rangaistussäännöksissä puhutaan nimenomaan osallistumisesta terroristiryhmän tai -organisaation toimintaan. Sama koskee myös vuoden 2002 puitepäätöksen ja sen korvanneen terrorismirikosdirektiivin kyseistä artiklaa. Tuossa yhteydessä todettiin lisäksi, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaisia tekoja voidaan edistämisen asemesta kutsua yhtä hyvin osallistumiseksi. Tätä korosti hallituksen esityksen mukaan momentin 4 kohtaan tuolloin tehty olennaisen tehtävän hoitamista koskeva muutos.

Rikosnimikkeen muuttamista huomattavasti olennaisempi muutos olikin juuri se, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan sitä, että tekijä edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Tämän muutoksen katsottiin myös edistävän sitä, että sääntely aikaisempaa paremmin täyttää EU-sääntelyn terroristiryhmää koskevat kriminalisointivelvoitteet (HE 89/2021 vp, s. 13).

Olennaisen tehtävän hoitamiseen liittyvää rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa on käsitelty lähemmin kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 36–38). Niihin sisältyvien esimerkkienkin perusteella kysymykseen tulevien olennaisten tehtävien kirjo on laaja. Perusteluissakaan ei ole voitu tyhjentävästi todeta kaikkia 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tekoja, viime kädessä linjaukset ovat jääneet rikosoikeudellisessa ratkaisutoiminnassa tehtäviksi. Eduskunnan lakivaliokunta otti hallituksen esityksen HE 89/2021 vp asiantuntijakuulemisessa todetun perusteella kantaa eräisiin erityiskysymyksiin (LaVM 15/2021 vp, s. 13).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaan sen piiriin kuuluu kaikkien sellaisten terroristiryhmän rikollisten päämäärien kannalta merkityksellisten tehtävien hoitaminen, jotka konkreettisesti edistävät tai auttavat terroristiryhmän tavoitteena olevien tai sen jo suunnitteleminen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä tai muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa puhutaan tehtävästä erityisesti sen vuoksi, että usein kohdan mukainen toimintaan osallistumisteko jatkuu jonkin aikaa. Kohdan mukainen tehtävä voi kuitenkin olla myös yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Kohdan soveltamisalaan kuuluvat tietyn henkilön tehtävät voivat myös vaihtua ja seurata toisiaan terroristiryhmän tarpeiden

mukaisesti. Lisäksi olennainen tehtävä voi muodostua useamman osatehtävän muodostamasta kokonaisuudesta.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tehtävän hoitaminen edellyttää aktiivista toimimista terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Riittävää rangaistusvastuun syntymiseksi ei ole se, että henkilö on passiivisesti jossakin muodollisessa asemassa terroristiryhmässä tai että hänen hoidettavakseen on annettu tehtävä, jonka mukaisia toimia hän ei kuitenkaan tosiallisesti tee.

Muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien terrorismirikosten tavoin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuus ei edellytä, että ryhmän toiminnassa tehdään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai edes sen rangaistava yritys. Rikoksentehtäjä voi toiminnallaan edistää myös rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä ryhmän toiminnassa, mutta siinäkin tapauksessa osallistumisteon rangaistavuus ei edellytä valmistelun loppuun saattamista.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tekijää ei tuomita terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta silloin, kun rikos on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Osallistumisrikoksella edistetään mainituissa pykälissä rangaistaviksi säädettyjen tekojen tekemistä. Tämä lähestymistapa on ominainen useille muillekin luvun rangaistussäännöksille. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin soveltamisalaan jäävät teot, jotka eivät ole niin kiinteässä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, että tekijää voitaisiin rangaista tekijänä tai osallisena tällaisesta rikoksesta (HE 188/2002 vp, s. 55/I).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ei tuomita myöskään silloin, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Myös tätä lähestymistapaa havaitaan eräissä muissa luvun rangaistussäännöksissä. Momentin perusteluista ilmenee esimerkiksi, että useat 1 §:n mukaiset rikokset menevät 4 §:n edelle tällä perusteella ja että myös 3 §:n mukaista säännöstä terroristiryhmän johtamisesta sovelletaan ensisijaisesti 4 §:ään nähden (HE 188/2002 vp, s. 55/II).

Terroristiryhmän toimintaan liittyvien terrorismirikosten osalta on huomattava, että muitakin terrorismirikoksia kuin rikoslain 34 a luvun 3, 4 ja 5 b §:ssä rangaistavaksi säädettyjä terroristiryhmän johtamista, terroristiryhmän toiminnan edistämistä ja terroristiryhmän rahoittamista voidaan tehdä terroristiryhmän toimintaan liittyvinä. Luvun muut rangaistussäännökset soveltuvat kirjoitustapansa puolesta niin yksin kuin ryhmänkin kanssa toimivien henkilöiden tekoihin. Näin ollen esimerkiksi koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ovat rangaistavia myös ryhmän toiminnassa tehtyinä. Värväystä terrorismirikoksen tekemiseen koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä eräinä tekotapoina nimenomaan mainitaan terroristiryhmän perustaminen tai organisoiminen taikka väen värväminen terroristiryhmään tai sen yrittäminen. Myös luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädetty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen voi koskea värväytymistä terroristiryhmään.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä muutettiin pykälän 2 momenttia niin, että siitä poistettiin sanat ”oikeudellisesta neuvonnasta”. Ennen kohdan muuttamista kohdassa todettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä olevan se, että tekijä hoitaa terroristiryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antaa ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja. Kun kohta muutettiin koskemaan olennaisen

tehtävän hoitamista, todettiin lain esitöissä ((HE 89/2021 vp, s. 36) kohdassa aikaisemmin mainittujen tekojen olevan käytännössä olennaisen tehtävän hoitamista. Pykälän 2 momentissa säilyi tämän perusteella edelleen viittaus 1 momentin 4 kohtaan, mutta perusteluissa todettu huomioon ottaen kahta poistettua sanaa pidettiin tarpeettomina.

Suomen liittyessä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan arvioitiin (HE 271/2022 vp) se, täyttääkö muutettu rikoslain 34 a luvun 4 § ja luvun sääntely muutenkin pöytäkirjan kriminalisointivelvoitteet. Lisäpöytäkirjan 2 artiklassa velvoitetaan sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi osallistuminen yhteenliittymän tai ryhmän toimintaan tarkoituksena tehdä yksi tai useampi terrorismirikos kyseisessä yhteenliittymässä tai ryhmässä tai edistää tällaisten rikosten tekemistä. Lisäpöytäkirjaan liittymisen ei katsottu edellyttävän pykälän muuttamista.

2.1.6 Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava.

Rangaistava koulutuksen antaminen kattaa niin terroristiryhmän toiminnassa annettavan koulutuksen kuin sellaisenkin yhteenliittymän koulutuksen, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, ja yksittäisten henkilöiden kouluttamisen. Rangaistavaa koulutuksen antamista on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 52/II ja 53/II).

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä ja rikoslain 34 a luvun säätämisen yhteydessä säädettiin luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa terroristiryhmän toiminnan edistämisenä rangaistavaksi se, että tekijä edistääkseen tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää terroristiryhmän 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa terroristiryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten.

Vuoden 2002 puitepäätös ei nimenomaisesti maininnut koulutuksen antamista kriminalisointivelvoitteiden piiriin kuuluvana tekona. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohta kuitenkin velvoitti jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Tätä velvoitetta osaltaan toteutettiin säätämällä rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnassa tapahtuva koulutuksen antaminen muiden ryhmän toimintaan liittyvien tukitoimien ohella.

Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan mukaan sopimuspuolen tuli säätää rangaistavaksi ohjeiden antaminen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä tai muiden erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä tarkoituksena tehdä terrorismirikos tai edistää terrorismirikoksen tekemistä ja tietoisena siitä, että opetettuja taitoja aiotaan käyttää kyseiseen tarkoitukseen. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi kyseisen rikoksen yrityksen.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä koulutuksen antamiseen liittyvää rangaistussääntelyä muutettiin niin, että koulutuksen antamista koskeva kohta poistettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista ja

koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin erikseen rangaistavaksi luvun uudessa 4 a §:ssä. Yleissopimuksen 7 artiklan katsottiin edellyttävän myös muun kuin ryhmän yhteydessä tapahtuvan koulutuksen antamisen säätämistä rangaistavaksi (rangaistavuuden ulottaminen myös yhden henkilön kouluttamiseen), myöskään rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaisen avunannon rangaistavuutta ei pidetty riittävänä (HE 81/2007 vp, s. 12/II). Uuden pykälän sanamuoto tuli perustumaan osittain rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin poistetun kohdan sanamuotoon (”toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta” sekä yrityksen rinnastuminen täytettyyn tekoon) ja osittain Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan sanamuotoon.

Vuoden 2008 puitepäätöksellä vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa muutettiin niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää terroristien kouluttaminen rangaistavaksi koulutuksen antamistapojen osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklaa vastaavalla tavalla. Sääntely siirtyi sittemmin terrorismirikosdirektiivin 7 artiklaan. Vuoden 2008 puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohta ja direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttävät yrityksen säätämistä rangaistavaksi.

Yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen lainsäädäntömuutosten takia ei vuoden 2008 puitepäätöksen vuoksi tarvinnut muuttaa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ää. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain pykälää täydennettiin niin, että rangaistavaa koulutusta voidaan antaa myös luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetyin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisen edistämiseksi.

2.1.7 Kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Rikoslain 34 a luvun 4 b §:n mukaan rangaistavaa kouluttautumisenä terrorismirikoksen tekemistä varten on se, että rikoksentehtäjä tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Rangaistava kouluttautuminen kattaa niin terroristiryhmän toiminnassa saatavan koulutuksen kuin sellaisenkin yhteenliittymän antaman koulutuksen, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, ja yksittäisiltä henkilöiltä saatavan koulutuksen. Lisäksi rangaistavuuden piiriin kuuluu itsekouluttautuminen.

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten on käsitelty koulutuksen antamista laajemmin kouluttautumisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 18/2014 vp, s. 26–28 ja LaVM 11/2014 vp, s. 2 ja 3) ja siinä yhteydessä, kun rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 102 ja 103 sekä LaVM 4/2018 vp, s. 5–7).

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskeva rikoslain 34 a luvun 4 b § tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Kouluttautumisen rangaistavaksi säätämistä edellyttävää kansainvälistä velvoitetta ei tuolloin vielä ollut. Mallina rangaistussäännöksen muotoilussa käytettiin koulutuksen antamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ää sekä terrorismia varten tapahtuvan koulutuksen antamista koskevia kansainvälisiä kriminalisointivelvoitteita (Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappale ja vuoden 2008 puitepäätöksen 1 artikla, jolla muutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa).

Mallina olleissa koulutuksen antamisrikosta koskevissa kansainvälisissä velvoitteissa mainittiin tiettyihin esineisiin ja aineisiin liittyvän koulutuksen lisäksi muihin erityisiin menetelmiin tai

tekniikoihin liittyvä koulutus. Kouluttautumisrikosta rangaistavaksi säädettyä ehdotettiin (HE 18/2014 vp) menetelmien ja tekniikoiden osalta samanlaista muotoilua. Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin, että menetelmien tai tekniikoiden käyttämistä koskevan kouluttautumisen tulee terroristisen teon toteuttamisen näkökulmasta merkitykseltään rinnastua kouluttautumiseen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä (s. 26/II). Perustuslakivaliokunta katsoi (PeVL 26/2014 vp, s. 3) sääntelyn täsmällisyysvaatimukseen liittyvistä syistä, että merkittävyydeltään rinnastuvuuden tuli ilmetä pykälästä, mikä tulikin eduskuntakäsittelyn lopputulokseksi.

Terrorismirikosdirektiivin 8 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi ohjeiden vastaanottamisen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä tai muiden erityisten menetelmien tai tekniikoiden käyttöä varten tarkoituksena tehdä jokin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa lueteltu rikos (terrorismirikos/terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) tai edistää sen tekemistä.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin niin, että rangaistavuuden piiriin tuli myös itsekouluttautuminen. Aikaisemmin edellytettiin, että kouluttautuminen tapahtuu 4 a §:ssä tarkoitettulla tavalla, mikä viittasi toisen henkilön antamaan koulutukseen. Direktiiviin perustuen pykälä muuttui lisäksi niin, että kouluttautumisen tarkoituksena voi olla myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen tietoverkkorikosten tekeminen. Tuossa yhteydessä kouluttautumista koskevaa pykälää muutettiin myös niin, että kouluttautuminen voi liittyä rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseen tai mainitun luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemiseen. Valmistelurikosta koskeva muutos liittyi siihen, että direktiivin 8 artiklassa mainitaan myös terrorismirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43).

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 3 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään koulutuksen saamisen terrorismiin rangaistavaksi kouluttautumistapojen osalta pääosin samalla tavalla kuin terrorismirikosdirektiivin 8 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terrorismiin liittyvän koulutuksen vastaanottamisen. Lisäpöytäkirjan artikla ei kuitenkaan kata itseopiskelua, vaan kriminalisointivelvoite koskee ainoastaan koulutuksen saamista toiselta henkilöltä. Lisäksi lisäpöytäkirjan artiklassa erikseen todetaan ohjeiden vastaanottamista koskien tietojen tai käytännön taitojen hankkiminen. Vuonna 2023 tapahtuneen Suomen lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin niin, että rangaistava kouluttautuminen voi liittyä myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseen.

2.1.8 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoii terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitettua terrorismirikoksen, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta.

Värväysrikosta on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 52).

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon ja rikoslain 34 a luvun säätämisen yhteydessä säädettiin luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa terroristiryhmän toiminnan edistämisenä rangaistavaksi se, että tekijä edistääkseen tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää terroristiryhmän 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa, perustaa tai organisoii terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmää varten. Värväämiseen rinnastettiin värväämisen yritys, joka voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä (HE 188/2002 vp, s. 52/II).

Vuoden 2002 puitepäätös ei nimenomaisesti maininnut värväystä kriminalisointivelvoitteiden piiriin kuuluvana tekona. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohta kuitenkin velvoitti jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Tätä velvoitetta osaltaan toteutettiin säätämällä rangaistavaksi terroristiryhmään liittyvä värväys muiden ryhmän toimintaan liittyvien tukitoimien ohella.

Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 6 artiklan mukaan sopimuspuolen tuli säätää rangaistavaksi toisen henkilön taivuttaminen tekemään terrorismirikos tai osallistumaan terrorismirikoksen tekoon taikka liittymään yhteenliittymään tai ryhmään tarkoituksena myötävaikuttaa siihen, että kyseinen yhteenliittymä tai ryhmä tekee yhden tai useamman terrorismirikoksen. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi kyseisen rikoksen yrityksen.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä katsottiin, että 6 artiklan 1 kappaleen mukaiseen tekoon voidaan ensinnäkin syyllistyä rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisella yllytyksellä (HE 81/2007 vp, s. 10/II). Tuossa yhteydessä värväys terrorismirikoksen tekemiseen säädettiin kuitenkin erikseen rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun uudessa 4 b §:ssä, koska yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaan värväys terrorismiin tarkoittaa paitsi terroristiryhmän toiminnan edistämistä väkeä värväämällä myös yksittäisen henkilön taivuttamista tekemään terrorismirikos (LaVM 9/2007 vp, s. 4/II). Yksittäisen henkilön värväämistä koskien pykälään sisällytettiin ”tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitettua terrorismirikoksen”. Samalla värväystä koskeva kohta poistettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista.

Vuoden 2008 puitepäätöksellä vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa muutettiin niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää terroristien värväyksenä rangaistavaksi toisen henkilön taivuttaminen tekemään terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) taikka terroristiryhmän johtaminen tai ryhmän toimintaan osallistuminen. Terrorismirikosdirektiivin 6 artiklaan tuli vastaava velvoite kuitenkin niin täydennettynä, että värväyksessä voi olla kysymys myös kyseisten rikosten tekemisen edistämisestä. Vuoden 2008 puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohta ja direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttävät yrityksen säätämistä rangaistavaksi.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen lainsäädäntömuutosten takia ei vuoden 2008 puitepäätöksen vuoksi tarvinnut muuttaa rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää. Kun kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi, värväyspykälä siirrettiin rikoslain 34 a luvun 4 c §:ään. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä pykälää täydennettiin niin, että rangaistava värväys voi tapahtua myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisen edistämiseksi.

Värväysrikokseen liittyy rajanveto rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikokseen liittyvään julkiseen kehottamiseen.

2.1.9 Terrorismirikoksen rahoittaminen

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta, on tuomittava terrorismirikoksen rahoittamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin seuraavista rikoksista:

- 1) panttivangin ottaminen tai kaappaus,
- 2) sellainen tuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
- 3) sellainen tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuden kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuden kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuden kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
- 4) sellainen ydinräjähdერიkos, terveyden vaarantaminen, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinenergian käyttörikos tai muu ydinaineeseen kohdistuva tai ydinainetta välineenä käyttäen tehty rangaistavaksi säädetty teko, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai
- 5) murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, vapaudenriisto, törkeä vapaudenriisto, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen tai törkeä julkisrauhan rikkominen tai niillä uhkaaminen, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 3 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisen yritys on rangaistava. Lisäksi pykälän 4 momentissa todetaan, että mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten rahoittaminen lukuun ottamatta kahdessa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyjä terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Kun uusia terrorismirikoksia on säädetty rangaistaviksi, terrorismirikoksen rahoittaminen on ulotettu kattamaan myös uuden rikoksen rahoittaminen. Viimeisin muutos koskee terrorismirikokseen liittyvää julkista

kehottamista. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n soveltamisalaa on kootusti käsitelty terrorismin rahoittamissäännöksiä viimeksi muutettaessa (HE 135/2020 vp, erityisesti s. 42 ja 43).

Vuoteen 2021 saakka rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momenttia vastaava sääntely oli pykälän 2 momentissa, siihen saakka pykälän mukaisen rikoksen nimike oli ”terrorismin rahoittaminen”. Säännös laajentui rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukaisten rikosten lisäksi koskemaan muidenkin kyseisen luvun terrorismirikosten rahoittamista vuonna 2015, lainsäädäntöratkaisun tuolloin perustuessa pääosin kansalliseen harkintaan, mutta osittain myös eräiden kansainvälisten elinten (FATF ja CTED) Suomea koskeviin kannanottoihin (HE 18/2014 vp, s. 17). Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohta b ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 5 artikla edellyttävät sitä, että terrorismia varten ulkomaille tapahtuvan matkustamisen rahoittaminen säädetään rangaistavaksi.

Sittemmin terrorismirikosdirektiivin 11 artikla 1 kohta on edellyttänyt, terrorismitarkoituksessa tapahtuvan matkustamisen edistämistä lukuun ottamatta, Suomessa jo aikaisemmin toteutettua lainsäädäntöratkaisua muiden terrorismirikosten rahoittamisen säätämistä rangaistavaksi terrorismin rahoittamisena (terrorismirikoksen rahoittamisena). Direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttää terrorismirikoksen rahoittamisen yrityksen säätämistä rangaistavaksi, mikä Suomessa oli toteutettu jo ennen direktiiviä rikoslain 34 a luvun 5 §:n 3 momentissa. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentti kattaa myös direktiivin velvoitteesta poisjääneen matkustamisrikoksen edistämisen rahoittamisen.

Terrorismirikoksen rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa (vuoteen 2021 asti 1 momentti) säädetään terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen velvoittamana rangaistaviksi tiettyjen rikosten rahoittaminen. Yleissopimus velvoittaa siihen liittyneitä järjestön jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi sopimuksen liitteissä mainittujen, terrorismin torjuntaan liittyvien sopimusten mukaisten rikosten rahoittamisen. Myös yritys on säädettävä rangaistavaksi (yleissopimuksen 2 artiklan 4 kappale). Kun rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin sääntelyssä ei ole kysymys luvun muissa pykälissä säädettyjen rikosten rahoittamisesta, rahoittamisrikoksella ei ole liityntää luvun 1 §:n 1 momentin mukaisiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen. Sinällään momentin kohdissa mainitut rikokset voivat käytännössä olla terroristisessa tarkoituksessakin tehtyjä niiden rangaistavaksi säätämistä edellyttävien leimallisesti terrorismin vastaisten sopimusten perusteella.

Terrorismirikoksen rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n lisäksi saman luvun muillekin terrorismin rahoittamisrikoksia koskeville rangaistussäännöksille on yhteistä se, että niissä tekijän tahallisuutta ja rahoittamisteon tekemistä kuvataan yhtenäisesti ilmaisulla ”joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan”. Tämä ilmaisu perustuu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen kuitenkin niin, että sanontaa on jossakin määrin selkeytetty kansallisessa säännöksessä sopimukseen liittymisen yhteydessä. Myös terrorismirikosdirektiivin 11 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 5 artiklan 1 kohdassa käytetään olennaisesti samanlaisia ilmaisuja kuin mainitussa kappaleessa.

2.1.10 Terroristin rahoittaminen

Rikoslain 34 a luvun 5 a §:n 1 momentin mukaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, on tuomittava terroristin rahoittamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan yritys on rangaistava. Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään

muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus (3 momentti). Pykälän 1 momentissa viitatus rikoslain 5 luvun 3–6 § koskevat rikoskumppanuutta, välillistä tekemistä, yllytystä ja avunantoa.

Rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristin yleisrahoittaminen ilman kytkentää tietyn terrorismirikoksen rahoittamiseen. Selvitystä ei tarvita siitä, että varat olisi annettu tai kerätty rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten. Rikoslain 34 a luvun 5 a §:n esitöissä (HE 135/2020 vp, s. 44 ja 45) käsitellään lähemmin niitä ulkonaisesti havaittavia tai muuten todennettavia seikkoja, joiden tulee rikosoikeudellisen vastuun syntymiseksi olla varoja antavan tai keräävän tiedossa, joiden perusteella rahoitettavan henkilön voidaan päätellä tekevän terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia tai osallistuvan osallisena niiden tekemiseen ja joiden kokonaisarviointia suoritetaan rikosprosessissa.

Kuten lain esitöistä ilmenee (HE 135/2020 vp, s. 5–7 ja 17), pykälän säätämiseen vuonna 2021 olivat johtamassa FATF:n ja CTED:n Suomea koskevat kannanotot sekä Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019). Terroristin rahoittamisen tunnusmerkistö perustuu olennaisesti FATF:n ”terroristin” käsitelmämerkintään, kuitenkin kansallista sääntelyä ja erityisesti rikoslain 34 a luvun muuta sääntelyä koskevat näkökohdat huomioon ottaen (HE 135/2020 vp, s. 22–26). Euroopan unionilla, Euroopan neuvostolla ja Yhdistyneillä kansakunnilla ei ole nimenomaista terroristin rahoittamista koskevaa kriminalisointivelvoitetta. Terroristin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä perusteltuna pidettiin myös yrityksen säätämistä rangaistavaksi ottaen huomioon kansainvälisiin velvoitteisiin, yrityksen rangaistavaksi säätämisen yleisiin edellytyksiin ja terrorismin rahoittamisrikosten ominaispiirteisiin liittyvät seikat (em. HE, s. 26).

2.1.11 Terroristiryhmän rahoittaminen

Rikoslain 34 luvun 5 b §:n 1 momentin mukaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua terroristiryhmää, on tuomittava terroristiryhmän rahoittamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan yritys on rangaistava. Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus (3 momentti).

Rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristiryhmän yleisrahoittaminen ilman kytkentää tietyn terrorismirikoksen rahoittamiseen. Terroristiryhmän määritelmän mukaisesti kysymys on ryhmästä, joka toimii tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Terroristiryhmän rahoittamista käsitellään lähemmin kyseistä rikosta koskevissa lain esitöissä (HE 14/2014 vp, s. 31/II–33/I ja LaVM 11/2014 vp, s. 4 ja 5/II)

Terroristiryhmän rahoittamisen tuleminen rangaistavaksi vuoden 2015 alussa ensiksi rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä myös olennaisesti perustui kansainvälisiin Suomea koskeviin kannanottoihin, erityisesti FATF:n suositukseen (HE 18/2014 vp, s. 17, 20 ja 21). Samassa yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että vuoden 2002 puitepäättöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltion oli kriminalisoitava terroristiryhmän toimintaan osallistuminen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Vastaava sääntely on terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan b alakohdassa. Myös terroristiryhmän rahoittamisen osalta merkityksellisiä ovat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019), jotka vahvasti kehottavat FATF:n suositusten laittamiseen täytäntöön. Yrityksen rangaistavuutta pidettiin perusteltuna

viitaten 5 §:n mukaisen rahoittamisrikoksen yrityksen rangaistavuuteen (HE 18/2014 vp, s. 21/II).

2.1.12 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan se, joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen, on tuomittava, jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan yritys on rangaistava.

Pykälässä säädetään rangaistavaksi matkustaminen toiseen valtioon kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten tekemiseksi lukuun ottamatta seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyä matkustamisrikoksen edistämistä. Kun uusia terrorismirikoksia on säädetty rangaistaviksi, matkustamisrikosta koskevan pykälän 1 momenttia on täydennetty kattamaan matkustaminen kunkin uuden rikoksen tekemiseksi. Matkustamisrikosta koskevan pykälän sisältöä on käsitelty lähemmin sen perusteluissa (erityisesti HE 93/2016 vp, s. 35–38 ja HE 30/2018 vp, s. 104 ja 105).

Matkustamisrikoksen säätäminen rangaistavaksi vuonna 2016 rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä perustui Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 2178 (2014) terroristisista vierastaisteliijoista (foreign terrorist fighters). Päätöslauselmassa terroristiseen vierastaisteluun liittyvän matkustamisen merkityksellinen ydin on kriminalisointivelvoitteen tasolla tiivistetty ponsikappaleen 6 kohdassa a niin, että Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltioita veloitetaan säätämään rangaistavaksi se, että kyseisen valtion kansalainen matkustaa tai yrittää matkustaa taikka että muu henkilö sen alueelta matkustaa tai yrittää matkustaa muuhun kuin asuin- tai kansalaisuusvaltioon tehdäkseen, suunnitellakseen tai valmistellakseen terroritekoja (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) tai osallistuakseen niiden tekemiseen taikka antaakseen tai vastaanottaakseen terroristikoulutusta. Turvallisuusneuvoston päätöslauselman mukaan tällainen toiminta voi tapahtua myös aseellisen konfliktin yhteydessä.

Matkustamisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä katsottiin teon tulevan Suomessa rangaistavaksi turvallisuusneuvoston päätöslauselman velvoitetta laajemmin, kun rangaistavaksi säädetyn matkustamisen piiriin tuli kuulumaan matkustaminen kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorismirikosten tekemistä varten. Tämä ratkaisu perustui siihen, että yleisesti ottaen siinä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten välille ei voida tehdä merkityksellisiä eroja siinä suhteessa, millä tavoin ne edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä, ja siihen, että luvussa rangaistaviksi säädettyt rikokset ovat vakavia rikoksia, jotka edistävät korkealle arvostetuille oikeushyville vakavia vahinkoja aiheuttavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (HE 93/2016 vp, s. 24).

Terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että seuraavat teot ovat rikosoikeudellisesti rangaistavia tekoja:

a) matkustaminen kyseiseen jäsenvaltioon tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos tai edistää sen tekemistä, osallistua terroristiryhmän toimintaan tietoisena siitä, että osallistuminen edistää tällaisen ryhmän 4 artiklassa tarkoitettua rikollista toimintaa, tai antaa tai vastaanottaa 7 ja 8 artiklassa tarkoitettua terrorismiin liittyvää koulutusta; tai

b) kyseiseen jäsenvaltioon tulevan henkilön suorittamat valmistelutoimet tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos tai edistää sen tekemistä.

Terrorismirikosdirektiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaan 9 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen rikosten yrityksen tulee olla rangaistavaa.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä matkustamisrikosta koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 b §:ää muutettiin terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan vuoksi niin, että luovuttiin päätöslauselman mukaisista matkustajan kansalaisuutta, matkustamisen lähtöpaikkaa ja matkustamisen kohdetta koskevista rangaistavuuden rajauksista. Rangaistavaksi tuli myös palaaminen tai muu matkustaminen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Näiltä osin Suomen lainsäädäntöratkaisu noudattaa direktiivin 9 artiklan 2 kohdan a alakohtaa. Lisäksi rangaistavaksi tuli matkustaminen uuden rikoksen eli rikoslain 34 a luvun 1 a §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseksi.

Kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 2021 ja terroristin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi uutena terrorismirikoksena rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaa matkustamista koskevat säännökset siirrettiin luvun 5 c §:ään ja rangaistavaksi tuli myös matkustaminen ulkomaille terroristin rahoittamisen tekemiseksi. Kun saman vuoden lopussa rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä säädettiin erillisenä terrorismirikoksena rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, tuolloin tapahtuneella 5 c §:n muuttamisella tuli matkustamisrikoksena rangaistavaksi myös matkustaminen ulkomaille sellaisen kehottamisrikoksen tekemiseksi.

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 4 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi sen, että joku sen alueelta tai sen kansalainen matkustaa valtioon, joka ei ole matkustajan kansalaisuus- tai asuinvaltio, tarkoituksena tehdä terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos), edistää sitä tai osallistua siihen taikka antaa tai saada koulutusta terrorismiin. Vuonna 2015 tehty lisäpöytäkirja noudattaa siis rangaistavuuden rajausten suhteen Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 2178 (2014). Myös yrityksen tulee artiklan mukaan olla rangaistava. Kun Suomi liittyi lisäpöytäkirjaan, sen 4 artiklan ei katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia (HE 271/2022 vp, s. 18–20).

2.1.13 Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 1 momentin mukaan se, joka edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen rikosten tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta (2 momentti).

Kyseessä on avunantotyyppinen teko, minkä vuoksi rikoksen tunnusmerkistössä on hyödynnetty rikoslain 5 luvun 6 §:ssä säädettyä avunannon tekoapojen kuvausta (”neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista”). Edistämiskriksen soveltamisalaa käsitellään lähemmin pykälän perusteluissa (HE 30/2018 vp, s. 105 ja 106 ja LaVM 4/2018 vp, s. 7–9).

Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohdan c mukaan rangaistavaksi oli säädettävä myös se, että tahallaan järjestetään tai edistetään, värväys mukaan lukien, a kohdassa tarkoitettua matkustamista. Päätöslauselman täytäntöönpanon yhteydessä katsottiin, että ponsikappaleen 6 kohdan c mukainen matkustamisen järjestäminen tai edistäminen ei edellytä lainsäädäntötoimenpiteitä.

Lain esitöiden mukaan kohta mahdollisti sen, että voidaan edellyttää edistettävän rikoksen eli matkustamisrikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä, jolloin rikoslain 5 luvun 6 §:n mukainen avunannon rangaistavuus on riittävää. Värväyksen todettiin olevan rangaistavaa rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan. (HE 93/2016 vp, s. 29 ja 30).

Terrorismirikosdirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kaikenlainen järjestäminen tai edistäminen, jolla avustetaan henkilöä matkustamaan 9 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettussa terrorismitarkoituksessa tietoisena siitä, että annettu apu on kyseistä tarkoitusta varten, on rikosoikeudellisesti rangaistava teko. Direktiivin 13 artiklan mukaan muun muassa 10 artiklassa tarkoitettun rikoksen osalta ei ole välttämätöntä todeta yhteyttä tiettyyn toiseen direktiivissä säädettyyn rikokseen.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä matkustamisrikoksen tekemisen edistäminen säädettiin erillisenä rikoksena rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä. Rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaista avunannon rangaistavuutta ei pidetty direktiivin 13 artiklan takia riittävänä, koska rangaistava avunanto edellyttää, että avunannolla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään (HE 30/2018 vp, s. 47). Edistämisen rikoksen tunnusmerkistössä päädyttiin kuitenkin seuraamaan avunantoa koskevan pykälän muotoiluja.

Kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 2021 ja terroristin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi uutena terrorismirikoksena, matkustamisrikoksen edistämisen rikoksesta koskevat säännökset siirrettiin rikoslain 34 a luvun 5 d §:ään.

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 6 artikla velvoittaa Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa seuraten sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi matkustamisrikoksen tekemisen järjestämisen tai muun helpottamisen (edistämisen). Kun Suomi liittyi lisäpöytäkirjaan, artiklan ei katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia (HE 271/2022 vp, s. 21 ja 22).

2.1.14 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentin mukaan se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen, on tuomittava terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Jos kehottaminen tai houkuttelemisen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen (2 momentti).

Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva rangaistussäännös on terrorismirikoksia koskeva julkisen kehottamisen erityissäännös, jota pelkästään sovelletaan näitä rikoksia koskevissa kehottamistapauksissa. Sovellettaviksi eivät siis tule terrorismirikoksiin liittyvien kehoitusten kohdalla julkista kehottamista rikokseen koskeva rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentti ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyä julkista kehottamista rikokseen koskeva rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta.

Rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan julkiseen kehottamiseen rikokseen syyllistyy se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee rikoksen tekemiseen

siten, että kehoitus tai houkuttelu 1) aiheuttaa vaaran, että sellainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, tai 2) muuten selvästi vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen vaara rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisestä tarkoittaa konkreettista vaaraa erotukseksi abstraktisesta vaarasta, jonka toteutumiseen riittää, että teko on tyypiltään vaaraa aiheuttava (HE 89/2021 vp, s. 12). Viimeksi mainitun vaaran lajin sisältää rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentti, mitä ilmentää säännöksessä käytetty ”on omiaan aiheuttamaan” -rakenne.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan soveltamistilanteissa on puolestaan kysymys siitä, että rikosentekijä terroristisessa tarkoituksessa ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisesti julkisesti kehottaa tekemään muun rikoksen kuin rikoslain 34 a luvussa tarkoitettua terrorismirikoksen. Kohta ei kata julkista kehottamista terroristiryhmään värväytymiseen. Jos rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleessa viitattua terroristista tarkoitusta ja/tai mainittua vaaraedellytystä ei ole, tekijä voidaan tuomita rikoslain 17 luvun 1 §:n mukaisesti julkisesta kehottamisesta rikokseen sen pykälän mukaisten rangaistavuuden edellytysten täytyessä.

Lain esitöissä (HE 89/2021 vp, s. 40–45 ja LaVM 15/2021 vp, s. 10 ja 11) on yksityiskohtaisesti käsitelty sitä, milloin on kysymys rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentissa tarkoitettua julkisesta kehottamisesta. Tunnusmerkistön vastatessa pitkälti rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin tunnusmerkistöä, merkitystä tulkinnassa on myös viimeksi mainitun pykälän perusteluilla (HE 6/1997 vp, s. 110–112). Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen eroaa värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen siinä, että värväysrikoksesta poiketen terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen kohdistuu laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 2 momentin tilanteissa kysymys on lähinnä rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisesta yllyttäjän vastuusta (tarkemmin HE 89/2021 vp, s. 45).

Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen on viimeisin rikoslain 34 a lukuun lisätty terrorismirikos. Sen pohja on kuitenkin ajallisesti kauas taakse päin ulottuvissa kansainvälisissä velvoitteissa ja muussa julkista kehottamista koskevassa rangaistussäätelyssä.

Vuoden 2002 puitepäätöksessä ei ollut julkiseen kehottamiseen liittyvää kriminalisointivelvoitetta. Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 5 artikla velvoitti sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi sellaisen viestin levittämisen yleisölle tai muun yleisön tietoon saattamisen, jonka tarkoituksena on taivuttaa terrorismirikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen) tekemiseen ja joka aiheuttaa yhden tai useamman terrorismirikoksen vaaran, riippumatta siitä, sisältääkö viesti tällaisten rikosten nimenomaista suosittamista.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan lisättiin sen lain 17 luvun 1 §:ssä tarkoitettu julkinen kehottaminen rikokseen niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Rikoksen lisäämiseen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin ei niinkään vaikuttanut yleissopimuksen 5 artikla vaan terroristiryhmän toiminnan edistämiseen liittyvä sopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen c kohta (HE 81/2007 vp, s. 13/II ja 14/I).

Vuoden 2008 puitepäätöksen 1 artiklalla muutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää rangaistavaksi julkinen yllytys terrorismirikokseen Euroopan neuvoston yleissopimuksen 5 artiklaa vastaavasti. Myöhempi puitepäätös ei edellyttänyt

yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen muutosten vuoksi lainsäädännön muuttamista.

Myös terrorismirikosdirektiivin 5 artikla edellyttää Euroopan neuvoston yleissopimuksen ja vuoden 2008 puitepäätoksen sanamuotoja jonkin verran täydentäen sitä, että jäsenvaltiot säätävät rangaistavaksi julkisen yllytyksen terrorismirikokseen. Artiklan mukaan sellaista yllytystä on viestien levittäminen yleisölle tai niiden muu yleisön saataville asettaminen millä tahansa keinoin, verkossa tai muualla kuin verkossa, tarkoituksena yllyttää jonkin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa luetellun rikoksen (terrorismirikos/terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) tekemiseen, jos kyseisellä toiminnalla joko suoraan tai välillisesti, muun muassa terroritekoja ihannoimalla, puhutaan terrorismirikosten tekemisen puolesta ja siten aiheutetaan yhden tai useamman terrorismirikoksen vaara.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä direktiivin 5 artiklan ei katsottu tehdyistä lisäyksistäkään huolimatta edellyttävän lainsäädäntömuutoksia, kun otettiin huomioon rikoslain 17 luvun 1 § ja 34 a luvun 1 § (HE 30/2018 vp, s. 38 ja 39). Tuossakin yhteydessä kansainvälisten velvoitteiden katsottiin mahdollistavan konkreettisen vaaran edellyttämisen kehottamisen kohteena olevan rikoksen toteutumisen suhteen.

Kun rikoslain 34 a lukua viimeisen kerran merkittävästi muutettiin, katsottiin olevan perusteltua täydentää terrorismirikoksia koskevia säännöksiä niin, että erillisenä julkisen kehottamisen rikoksena säädetään luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi julkinen kehottaminen terroristiryhmään värväytymiseen tai luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemiseen niin, ettei edellytetä värväytymisen taikka terrorismirikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen konkreettista vaaraa. Terrorismirikollisuuden vakava luonne huomioon ottaen uudella rangaistussäännöksellä oli tarkoitus puuttua vakavasti otettavaan kehottamistoimintaan jo varhaisessa vaiheessa (HE 89/2021 vp, s. 20, 21, 23 ja 24). Tätä tavoitetta ilmentää pykälässä omaksuttu abstraktista vaaraa ilmentävä ”on omiaan” -rakenne.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n säätämisen yhteydessä rikoslain 17 luvun 1 §:ään lisättiin selventävä 3 momentti, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä julkisesta kehottamisesta rikokseen säädetään 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta mainitun luvun 5 e §:ssä.

2.2 Terrorismirikoksia koskevat yhteiset säännökset ja näkökohdat

2.2.1 Tahallisuus

Rikoslain 34 a luvun rikokset ovat rangaistavia vain tahallisesti tehtyinä. Tämä ilmenee paitsi siitä, että säännöksissä ei ole rikoslain 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti erikseen mainittu vaadittavaa syyksiluettavuuden lajia, myös siitä, että kyseisen luvun valmistelu- ja edistämistyyppisissä rangaistussäännöksissä asetetaan rangaistavalle toiminnalle tiettyjä teon tarkoitukseen tai tekijän tietoisuuteen liittyviä edellytyksiä käyttämällä ilmauksia ”tehdäkseen”, ”edistääkseen”, ”tietoisena siitä, että” ja ”rahoittaakseen”. Käytettyjen muotoilujen perusteella kysymys on korkeamman asteisesta tahallisuudesta. Tahallisuuteen liittyy myös tekijän terroristinen tarkoitus, rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä rangaistaviksi säädettyjen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen osalta suoraan ja niiden tekemistä edistävien, muiden luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten osalta välillisesti.

2.2.2 Yhteys edistettävään rikokseen

Rikoslain 34 a luvun 2, 4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä rangaistaviksi säädetyt terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen sekä terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen ovat itsenäisiä rikoksia, joiden rangaistavuus ei edellytä, että 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos (”terrori-isku”) taikka kyseisissä pykälissä mainittu muu teolla edistettävä rikos tehdään.

Näiden valmistelu- tai edistämistyyppisten rikosten yhteys tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen voi olla hyvinkin etäinen. Se riippuu kysymyksessä olevan terrorismirikoksen tunnusmerkistöstä ja tapauskohtaisista olosuhteista. Kyseisiä rikoksia koskevien pykälien perusteluista on luettavissa, että terrorismirikoksella edistettävän toisen terrorismirikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37).

2.2.3 Syytteen nostamisesta päättäminen

Rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaan syytteen nostamisesta terrorismirikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Rikoslain 34 a luvun 7 § syyteoikeuden järjestämisestä ei perustu kansainvälisiin velvoitteisiin, mutta vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon ja pykälän säätämisen yhteydessä on todettu (HE 188/2002 vp, s. 63/I), että valtakunnansyyttäjän syyteoikeutta puoltaa neuvoston joulukuussa 2001 vuoden 2002 puitepäätöksen valmistelun yhteydessä hyväksymä lausuma. Siinä mainitaan, että puitepäätöksen perusteella ei voida asettaa syytteeseen terrorismista henkilöitä, jotka käyttävät laillista oikeuttaan tuoda julki mielipiteensä, vaikka he kyseistä oikeutta käyttäessään syyllistyvät rikoksiin. Pykälää säädettäessä lisäksi todettiin, että syytteen nostamisessa joudutaan harkitsemaan rikoksen terroristisen tarkoituksen olemassaoloa ja mahdollisesti myös sitä, mikä on ollut henkilön toiminnan suhde perusoikeuksien käyttämiseen. Kyseinen syyteoikeutta koskeva järjestely takaa pykälän perustelujen mukaan terrorismirikosten syyteharkinnassa noudatettavan erityisen huolellisuuden, joka puolestaan palvelee perusoikeuksien turvaamista.

Rikoslain 34 a luvun 7 §:ää täydentää rikoslain 1 luvun 12 §, jonka mukaan ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta ei saa tietyissä tapauksissa tutkia Suomessa (suomalaisessa tuomioistuimessa) ilman valtakunnansyyttäjän syytemääräystä.

2.2.4 Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin mukaan siinä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentissa todetaan, että oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseen tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin perusteella rikoslain 34 a lukuun lisättävä uusi terrorismirikos tulee oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin, jollei säädetä nimenomaista poikkeusta. Sellaista ei ole toistaiseksi säädetty pitkälti kansainvälisiin velvoitteisiin liittyvistä syistä. Oikeushenkilön rangaistusvastuun määräytymisen edellytyksiä koskevat ja muut vastuunmuotoon liittyvät säännökset ovat rikoslain 9 luvussa.

Suomen liittyessä terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen rikoslain 34 lukuun lisättiin 13 §, jonka mukaan terrorismin rahoittamiseen sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen mukaiset rahoittamisrikokset säädettiin tuolloin rangaistaviksi terrorismin rahoittamisena rikoslain 34 luvun 9 b §:ssä. Oikeushenkilön rangaistusvastuun liittäminen uuteen rikokseen perustui yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleeseen.

Rikoslain 34 a luvun 8 § säädettiin vuoden 2002 puitepäättökseen täytäntöönpanon ja mainitun luvun säätämisen yhteydessä. Tämä perustui puitepäättökseen 7 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden oli toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen 1–4 artiklassa tarkoitettua rikoksesta tietyin 7 artiklan mukaisin edellytyksin. Puitepäättökseen 8 artikla edellytti sitä, että oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia, joihin kuuluvat rikosoikeudelliset tai muut sakot ja joihin voi kuulua myös muita seuraamuksia. Suomessa tällaiset kansainväliset velvoitteet toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuulla. Pykälän 2 momentti lisättiin vasta eduskuntakäsittelyssä (LaVM 24/2002 vp, s. 8/1) ilman, että sen soveltamisalaan otettujen rikosten piiriä olisi jotenkin perusteltu.

Rikoslain 34 a luvun säätämisen yhteydessä oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva rikoslain 34 luvun 13 § kumottiin, koska terrorismin rahoittamista koskevat säännökset siirrettiin muutettuina uuden luvun 5 §:ään ja koska oikeushenkilön rangaistusvastuu määrätty terrorismin rahoittamisen kohdalla sen jälkeen uuden luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 10 artikla edellyttää oikeushenkilön vastuusta säätämistä sopimuksen mukaisia terrorismirikoksia koskien. Yleissopimukseen liittyminen ei siltä osin edellyttänyt lainsäädäntömuutoksia. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia lainsäädäntömuutoksia ei myöskään edellyttänyt liittyminen yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Vuoden 2002 puitepäättökseen perustuva rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentti poikkesi puitepäättökseen 3 artiklaan perustuvana jonkin verran nykyisestä momentista. Tuolloin säädetyn momentin mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettiin rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tai 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa, 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa taikka 4 tai 5 §:ssä mainitun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen tai törkeään väärennykseen.

Terrorismirikosdirektiivin 17 artikla edellyttää sitä, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen 3–12 ja 14 artiklassa tarkoitettua rikoksesta tietyin 17 artiklan mukaisin edellytyksin. Direktiivin 18 artikla oikeushenkilölle määrättävien seuraamusten luonteesta ja laadusta vastaa puitepäättökseen 8 artiklaa. Direktiivin 17 artiklan 1 kohdan viittauksen piiriin kuuluva terrorismirikosdirektiivin 12 artikla koskee muina terroritoimintaan liittyvinä rikoksina a) ryöstöä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi, b) kiristystä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi ja c) väärien hallintoasiakirjojen laatimista tai käyttämistä jonkin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa, 4 artiklan b alakohdassa tai 9 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi. Direktiivin 3 artikla koskee terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, c alakohdassa on poissuljettu 3 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukainen

terroristisessa tarkoituksessa tehty uhkaaminen), 4 artiklan b alakohta terroristiryhmän toimintaan osallistumista ja 9 artikla matkustamista terrorismitarkoituksessa.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä katsottiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon tavoin, että ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikosten osalta riittävät rikoslain 31 luvun 1–4 §:n sekä 33 luvun 1 ja 2 §:n ryöstöä, törkeää ryöstöä, kiristystä, törkeää kiristystä, väärennystä ja törkeää väärennystä koskevat yleiset rangaistussäännökset ja että näin ollen ei tarvita niitä tekoja koskevia erillisiä rangaistussäännöksiä terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun (HE 30/2018 vp, s. 53).

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä todettiin oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottuvan eräiltä osin laajemmalle kuin direktiivin 17 ja 18 artiklat edellyttävät. Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentti todettiin myös sisällöltään virheelliseksi, koska 2 §:ssä on vain yksi säännös, minkä vuoksi 1 momenttia ei tule sen yhteydessä todeta. Direktiivin vaatimusten perusteella momentti katsottiin olevan aiheellista muuttaa nykyiseen muotoon. Tuolloin kuitenkin vielä viitattiin terrorismirikoksen tekemiseksi tapahtuvan matkustamisen osalta sen tuolloiseen pykälätunnukseen (5 b §). (edellisessä kappaleessa mainittu HE, s. 62)

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että oikeushenkilön rangaistusvastuun tulee direktiivin 17 artiklassa olevan 14 artiklaan kohdistuvan viittauksen vuoksi kattaa myös viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitettuja avunanto-, yllytys- ja yritysrikoksia. Vastaava sääntely oli jo puitepäätöksessä, jonka täytäntöönpanon yhteydessä ei katsottu tarpeelliseksi tehdä lainsäädäntömuutoksia näiltä osin. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä todetun mukaan rikoslain 9 luvun 2 §:n perusteluista ilmenee, että osallisuudella kyseisen oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan pykälän 1 momentissa tarkoitetaan osallisuutta laajassa merkityksessä ja että tavalliseen tapaan osallisia ovat tekijäkumppanien lisäksi yllyttäjät ja avunantajat. Terrorismirikosten yritysten rangaistavuus puolestaan perustuu niitä koskeviin rikoslain 34 a luvussa oleviin säännöksiin, joten ne ovat luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti luvussa mainittuja rikoksia.

Kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 2021, muutettiin samalla rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momenttia niin, että siinä viitataan 5 b §:ssä tarkoitettun rikoksen asemesta 5 c §:ssä tarkoitettuun rikokseen. Tämä muutos johtui siitä, että terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaa matkustamista koskeva pykälä siirtyi rikoslain 34 a luvussa yhdellä pykälällä eteenpäin.

2.2.5 Rangaistussäännösten alueellinen soveltamisala ja rikosasian käsittely Suomessa

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia. Lainsäädäntöratkaisu ilmentää niin sanottua universaaliperiaatetta. Kyseisiin rikoksiin voidaan soveltaa Suomen lakia ja rikokset voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta tekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Momentin perusteella rikoslain 34 a lukuun lisättävä uusi terrorismirikos tulee kansainväliseksi rikokseksi, jollei säädetä nimenomaista poikkeusta.

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan kansainvälisiä rikoksia ovat myös ne ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset, joihin oikeushenkilön rangaistusvastuu ulottuu rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti.

Rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten säätäminen kansainväliseksi rikokseksi toteutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002

vp, s. 19–22), koska rikoslain 1 luvussa säädetty Suomen rikosoikeuden soveltamisala ei kaikilta osin täyttänyt puitepäätöksen 9 artiklan asettamia vaatimuksia. Tämä koski esimerkiksi tuomiovallan ulottamista rikoksiin, jotka on tehty Suomen lipun alla purjehtivilla aluksilla, Suomen alueelle sijoittautuneen oikeushenkilön lukuun tai Euroopan unionin elintä vastaan sekä niin sanotun luovuta tai tuomitse -periaatteen soveltamista niin toisten jäsenvaltioiden kuin kolmansienkin valtioiden osalta.

Pantaessa täytäntöön vuoden 2002 puitepäätöstä vaihtoehtoina olivat terrorismirikoksia koskevien muutosten tekeminen rikoslain 1 lukuun ja terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi, joista siis päädyttiin jälkimmäiseen. Ratkaisua perusteltiin sillä, että useat terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan pykälään sisällytettävät rikokset olivat jo ilman sellaista tarkoitustakin tehtyinä kansainvälisiä rikoksia, koska niiden rangaistavaksi säätäminen on perustunut Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen. Lisäksi todettiin, että terrorismirikosten luonne vakavana sekä mahdollisesti rajat ylittävänä ja järjestäytyneenä rikollisuutena on omiaan puoltamaan terrorismirikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momenttia muutettiin niin, että kansainvälisiksi rikoksiksi tulivat myös momentin 3 ja 4 kohdassa nykyisin mainitut tiettyihin terrorismirikoksiin liittyvät ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset. Lainsäädäntömuutos liittyi direktiivin 12 artiklaan (muut terroritoimintaan liittyvät rikokset) ja 19 artiklaan (tuomiovalta ja syytteenpano). Direktiivi ei nimenomaisesti edellyttänyt kansainväliseksi rikokseksi säätämistä, koska direktiivin mukaan kansallisen toimivallan on pääosin perustuttava kansainvälisesti vakiintuneisiin toimivaltaperusteisiin, joiden mukaan ratkaisevia ovat esimerkiksi rikoksen tekopaikka taikka rikoksesta epäillyn tai rikoksen uhrin kansalaisuus. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessäkään ei rikoslain 1 luvun 7 §:ään tehty kyseisiä ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksia koskevia muutoksia, vaikka puitepäätös edellytti vastaavien tuomiovalta-perusteiden ulottamista niihin rikoksiin.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tiettyjen ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi perusteltiin ensinnäkin sillä, että ne kuuluvat rikoslain 1 luvun säännösten perusteella vain rajoitetusti Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan. Pistemäisten tiettyjä rikoksia koskevien muutosten tekemistä rikoslain 1 luvun yleisiksi tarkoitettuihin kaikkia rikoksia koskeviin säännöksiin ei voitu pitää perusteltuna. Kyseiset rikokset katsottiin vakaviksi rikoksiksi perustuen siihen, mitä rikoksia ne edistävät, ja niiden katsottiin voivan olla osa rajat ylittävää järjestäytyneen rikollisuuden puitteissa tapahtuvaa kokonaisuutta. (HE 30/2018 vp, s. 64)

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan Suomen esitutkintaviranomainen voi tutkia ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutkinnan toimittaminen Suomessa on rikostutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien huomioon ottamisella voidaan edistää sitä, että Suomessa rikosprosessissa käsiteltäväksi tulevat erityisesti sellaiset terrorismirikosasiat, joilla on liittymäkohtia Suomeen. Rikoksen kuuluminen rikoslain 1 luvun säännösten mukaan suomalaisen tuomioistuimen tuomiovaltaan mahdollistaa asian käsittelyn Suomessa rikosprosessissa, ei kuitenkaan velvoita siihen.

Kuten esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perusteluista (HE 222/2010 vp, s. 184) ilmenee, ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen tutkimiseen Suomessa vaikuttavat moninaiset tutkinnallisiin syihin ja rikosvastuun toteutumiseen liittyvät näkökohdat. Huomioon voidaan ottaa esimerkiksi se, missä valtiossa rikoksesta epäilty oleskelee ja missä valtiossa asiaa koskeva

selvitys on parhaiten hankittavissa. Myös mahdollisella rikostutkinnan jo tapahtuneella käynnistymisellä ulkomailla ja sen vaiheella on merkitystä. Rikosvastuun toteutumiseen liittyvä näkökohta lain esitöiden mukaan on myös pyrkimys oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, mikä ei välttämättä aina täysimääräisesti toteudu kaikkien valtioiden rikosprosessimenettelyissä.

Rikoslain 1 luvun 12 §:n mukaan ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta ei saa tietyissä tapauksissa tutkia Suomessa ilman valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Pykälä asettaa syytemääräyksen syytteen tuomioistuimessa tutkimisen edellytykseksi. Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta, jos ulkomailla tehdyn rikosten tutkiminen edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Tämä liittyy siihen, että tarkoituksenmukaisena ei voida pitää esitutkinnan aloittamista sellaisessa asiassa, jossa valtakunnansyyttäjän syytemääräystä ei tulisi saamaan.

Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perustelujen mukaan syyttäjällä on muutenkin tärkeä asema arvioitaessa sitä, käynnistetäänkö ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta koskeva esitutkinta Suomessa. Tällaisten rikosten tutkinnan käynnistämisen voi katsoa kuuluvan esitutkintalain 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisen esitutkintayhteistyöhön liittyvän yhteistyövelvollisuuden piiriin.

2.2.6 Rikoksesta epäillyn oikeusturvan korostuminen

Kun terrorismirikosten rangaistavuutta on laajennettu tekoihin, joiden etäisyys tilanteesta riippuen terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen voi olla hyvinkin etäinen ja jopa useamman rikoksen ketjutuksessa (esimerkiksi rahoitetaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, jossa valmistellaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta), on kiinnitetty erityistä huomiota rikoksesta epäillyn oikeusturvaan (esimerkiksi terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskien HE 89/2021 vp, s. 44).

Mitä kauempana terrorismirikos on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemisestä, sitä enemmän rikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisessa on kiinnitettävä huomiota oikeusturvanäkökohtiin. On huolehdittava siitä, että kukaan ei päädy liian kevyin perustein epäillyn tai syytetyin asemaan. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentti edellyttää, että esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvittävä esitutkinnan aloittamisen edellytysten olemassaolo niin, että ketään ei aiheettomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan. Tämä koskee erityisesti sen selvittämistä, onko esitutkintakynnys ylittynyt eli onko mainitun pykälän 1 momentin mukaisesti syytä epäillä, että rikos on tehty. Terrorismirikosten esitutkintakynnys on sama kuin muidenkin rikosten. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Asian edettyä esitutkintaan esitutkintaviranomaisia ohjaavat esitutkintalain 4 luvun esitutkintaperiaatteet, joihin kuuluvat muiden ohessa tasapuolisuusperiaate (1 §), syyttömyysolettama (2 §) ja oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen (3 §).

Rikosepäilyn asianmukaista ja riittävää selvittämistä, teon oikeudellista arviointia jo tutkinnan alkuvaiheessa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista edistää myös se, että jo terrorismirikosten tutkintavaiheessa syyttäjä osallistuu aktiivisesti tutkinnan ohjaamiseen esitutkintalain 5 luvussa tarkoitettujen esitutkintayhteistyön puitteissa ja että syytteen nostamisesta terrorismirikoksista päättää 34 a luvun 7 §:n nojalla valtakunnansyyttäjä.

2.3 Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

2.3.1 Pakkokeinolain 10 luku

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa säädetään salaisten pakkokeinojen käyttämisestä rikoksen selvittämiseksi. Käytettävissä olevia keinoja ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, peitetoiminta, valeosto, tietolähdetoiminta ja valvottu läpilasku.

Pakkokeinolain 10 luvun säännökset rakentuvat niin, että keinojen käyttämisen perusteena on ensinnäkin se, että selvittävänä on tietty rikos (niin sanottu perusterikos). Salaisen pakkokeinon käyttömahdollisuuksien piiriin kuuluvat rikokset määräytyvät enimmäisrangaistuksensa perusteella tai sillä perusteella, että rikos erikseen nimikkeeltään mainitaan keinokohtaisessa säännöksessä. Lisäksi on säädetty erityisedellytyksiä keinojen käytölle (esimerkiksi erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämislle).

Pakkokeinolain 10 luvun säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate. Pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukaan pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tarkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa salaisen pakkokeinon käytön edellytyksiä on otettava huomioon myös kulloinkin selvittävänä olevan rikoksen konkreettinen ilmenemismuoto ja ennen kaikkea vakavuustaso.

Pakkokeinolain 10 luvun mukaisia salaisia pakkokeinoja voidaan todettujen reunaehtojesi asettamisissa rajoissa käyttää laajalti terrorismirikosten selvittämissä:

* Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan mukaan telekuuntelua voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämissä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia sekä terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, telekuuntelun käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Viimeisten terrorismirikoksia koskevien merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohtaa muutettiin niin, että kohdassa oleva rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen” muutettiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi” ja telekuuntelun perusterikokseksi lisättiin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta (pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta annettu laki 1268/2021). Kun pakkokeinolakiä muutettiin sen jälkeen laajemmin (HE 217/2022 vp), kohta kuitenkin palautui muotoon, jossa mainittuja muutoksia ei ole (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023).

* Pakkokeinolain 10 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämissä kuin telekuuntelua.

* Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan televalvontaa voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämissä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1

kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, joille säädetty enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta.

* Pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan televalvontaa telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 8 §:n mukaan sijaintitietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin televalvontaa.

* Pakkokeinolain 10 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan tukiasematietojen hankkimista voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin televalvontaa.

* Pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan peiteltyä tiedonhankintaa voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, terrorismirikosten tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, peitelty tiedonhankinnan käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Viimeisten terrorismirikoksia koskevien merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 4 kohtaa muutettiin niin, että peitelty tiedonhankinnan perusterikokseksi lisättiin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta (pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta annettu laki 1268/2021). Kun pakkokeinolakea muutettiin sen jälkeen laajemmin (HE 217/2022 vp), kohta kuitenkin palautui muotoon, jossa mainittua muutosta ei ole (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023).

* Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momentin mukaan peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin mukaan teknistä kuuntelua voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, teknisen kuuntelun käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

* Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:n mukaan asuntokuuntelua voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.

* Pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentin mukaan teknistä katselua voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä. Jos kysymyksessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä

tarkoitettujen kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, teknistä katselua voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua.

* Pakkokeinolain 10 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan teknistä seuranta voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä. Jos kysymyksessä on henkilön tekninen seuranta, pakkokeinoa voidaan pykälän 3 momentin mukaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua.

* Pakkokeinolain 10 luvun 23 §:n 3 momentin mukaan teknistä laitetarkkailua voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua.

* Pakkokeinolain 10 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimista voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan peitetoimintaa voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin telekuuntelua. Pykälän 3 momentin perusteella peitetoimintaa tietoverkossa voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 34 §:n 2 momentin mukaan valeostoa voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.

* Pakkokeinolain 10 luvun 41 §:n 2 momentin mukaan valvottua läpilaskua voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.

2.3.2 Poliisilain 5 luku

Poliisilain 5 luvussa säädetään rikoksen paljastamiseen ja estämiseen käytettävistä salaisista tiedonhankintakeinoista. Luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään siitä, mitä estämisellä ja paljastamisella tarkoitetaan. Rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa. Rikoksen paljastamisella puolestaan tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on selvittää, onko esitutkinnan aloittamiselle esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan olettaa, että rikos on tehty.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n mukaan siinä luvussa käytettyjä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää vain erittäin rajoitetusti rikosten paljastamisessa. Pykälän soveltamisalan piiriin kuuluvat myös terrorismirikokset lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä. Lisäksi edellytyksenä on se, että rikoksen vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, kun kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen).

Poliisilain 5 luvun sääntely vastaa rikosten estämisessä käytettävien tiedonhankintakeinojen osalta mahdollisimman pitkälle pakkokeinolain 10 luvun sääntelyä. Tämä koskee niin käytettävissä olevia tiedonhankintakeinoja kuin sitäkin, minkä rikosten kohdalla mitään tiedonhankintakeinoa voidaan käyttää.

Myös poliisilain 5 luvun säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate. Sen lain 1 luvun 3 §:n mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

2.4 Käytäntöön liittyvät tiedot

2.4.1 Rikosprosessissa käsitellyt asiat

Poliisihallitukselta saatujen PolStat-tietojen mukaan terrorismirikosten rikosnimikkeitä on kirjattu vuosina 2011–2024 seuraavasti (yhteensä 80, sisältää myös ulkomailla tehdyiksi epäiltyjä rikoksia):

- * terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus 12,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehty julkinen kehottaminen rikokseen 1,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ampuma-aserikos 1,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehty panttivangin ottaminen 1,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehty murha 17,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehdyn murhan yritys 9,
- * terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu 14,
- * terroristiryhmän toiminnan edistäminen 2,
- * terroristiryhmän toimintaan osallistuminen 1,
- * koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten 1,
- * kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten 2,
- * värväys terrorismirikoksen tekemiseen 13,
- * terrorismin rahoittaminen 2,
- * terrorismirikoksen rahoittaminen 1,
- * terroristiryhmän rahoittaminen 2 ja
- * matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten 1.

Lukumäärät eivät sinällään kuvasta mahdollisten rikosprosessiin saatettavissa olevien terrorismirikosten määriä. Piiloon jäävän rikollisuuden määrää on vaikea arvioida. Lisäksi merkitystä on sillä, ryhdytäänkö jotakin rikosta tutkimaan nimenomaan terrorismirikoksena ja kirjataanko se sellaisena esitutinnan alkuvaiheessa. Rikosten muuttumista toisen nimiseksi tapahtuu merkittävässä määrin myös rikosprosessin kaikissa vaiheissa. Edellä listatuista kirjatuista rikoksista vain osa on päätynyt syyteharkintaan ja syyteharkinnasta edelleen tuomioistuinkäsittelyyn, jossa terrorismirikoksia on Suomessa toistaiseksi käsitelty seuraavasta ilmenevällä tavalla vähän mutta kuitenkin viime vuosina lisääntyvässä määrin.

Helsingin kärjäoikeus tuomitsi 19.12.2014 ehdollisiin vankeusrangaistuksiin yhden henkilön terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismin rahoittamisesta sekä kolme henkilöä terrorismin rahoittamisesta. Helsingin hovioikeus hylkäsi syytteet 23.3.2016.

Pirkanmaan kärjäoikeus hylkäsi 24.5.2017 syytteet kahta vastaajaa vastaan muun ohessa terrorismirikoksista (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä murhia ja avunantoja niihin sekä avunanto terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn törkeään pahoinpitelyyn). Syyttäjä valitti kärjäoikeuden tuomiosta Turun hovioikeuteen, joka 28.2.2020 antamallaan tuomiolla päätyi terrorismirikosten osalta samaan lopputulokseen kuin kärjäoikeus.

Helsingin kärjäoikeus hylkäsi 24.1.2018 kolmea henkilöä vastaan ajettut syytteet terrorismirikoksista. Kaikkia syytettiin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta ja sen lisäksi yhtä vastaajaa syytettiin koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ja yhtä henkilöä syytettiin värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus tuomitsi 15.6.2018 Turun puukotustapauksesta syytetyn elinkautiseen vankeusrangaistukseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä kahdesta murhasta ja kahdeksasta murhan yrityksestä. Tuomittu perui valituksensa hovioikeuteen.

* Tuomiossa terroristisen tarkoituksen katsottiin tulleen todistetuksi. Vastaaja oli Suomessa ollessaan radikalisoitunut siinä määrin, että hän mielsi teot tehdessään itsensä ISIS-terroristijärjestön aatteen edistäjäksi ja sen vääräuskoisia vastaan käymän jihadin toteuttajaksi. Hän oli halunnut liittää rikoksensa osaksi ISIS-järjestön terroritekojen jatkumoa, vaikka järjestö ei ottanutkaan Turun tekoja nimiinsä. Koska järjestön nimissä tehtyjen iskujen ja niihin liittyvän propagandan tarkoituksena on pelon lietsominen, oli vastaajan tarkoituksena tuomion mukaan aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Tuomioistuim katsoi, ettei rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa edellytetty vakavan vahingon vaara koske terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa tai sen yritystä.

Helsingin kärjäoikeus tuomitsi 28.4.2023 vastaajan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tuomio on lainvoimainen.

* Kärjäoikeus totesi vastaajan aktiivisin keinoin hankkineen pääsyn runsaaseen määrään sellaista aineistoa, joka valmentaa terroritoimintaan ja joka on suurelta osin nimenoman tähän tarkoitukseen laadittua. Vastaaja oli käynyt lukuisia keskusteluja, joissa on tiedustellut pääsyä erilaisiin tietoihin ja pyytänyt erilaisia julkaisuja ja hakeutunut useisiin keskusteluryhmiin. Kyse oli kärjäoikeuden mukaan toiminnasta, josta voidaan terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 11 mukaisesti päätellä hänen tarkoituksenaan olleen terrorismirikoksen tekeminen tai sen edistäminen. Tätä tukee myös vastaajan myönteinen suhtautuminen jihadististen liikkeiden aseelliseen toimintaan.

* Terrorismirikosten erityisten tunnusmerkitötekijöiden osalta käräjäoikeus totesi vastaajan olleen kiinnostunut aseellisten äärijärjestöjen kuten ISIS, Al-Shabaab ja Boko Haram toiminnasta. Vastaaja oli kouluttautunut osallistuakseen jonkin tällaisen järjestön toimintaan alueilla, joissa ne toimivat. Kyseisten järjestöjen tarkoitus on kumota laillinen hallinto ja perustaa hallitsemilleen alueille hallinto, jota johdetaan omien periaatteiden mukaan ja jossa demokratia ei toteudu. Toiminnan keinoja ovat muun muassa siviileihin kohdistuvat iskut. Järjestöjen aseellisen toiminnan tarkoituksena on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Niiden toiminta huomioiden erityisesti niiden kumoukselliset tavoitteet, jotka alueellisesti ovat myös ainakin väliaikaisesti toteutuneet esimerkiksi ISISin osalta Syyrian alueella, aiheuttavat vakavaa vahinkoa niille maille, joiden alueilla ne toimivat.

* Käräjäoikeus katsoi vastaajan kouluttautuneen tehdäkseen rikoksen terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle.

* Tuomion syyksilukemisen mukaan vastaaja oli tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2,3 tai 6–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen taikka näitä rikoksia 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmistellakseen kouluttautunut ampuma-aseiden tappavaan käyttämiseen ihmisiä vastaan ja rynnäkkökiväärin kuljettamiseen käyttövalmiina henkilöautossa.

* Vastaaja oli syyksilukemisen mukaan tehnyt kouluttautumisen hankkimalla tietoverkon välityksellä ja tutkimalla sanottuihin toimenpiteisiin ja taitoihin opastavia sekä terroristisiin rikoksiin henkisesti kannustavia ja motivoivia tekotapoja ja aineistoja, joita islamistiset terroristijärjestöt tuottavat ja levittävät, sekä harjoittelemalla rynnäkkökiväärityypisellä muovikuula-aseella ampuma-aseen käyttöä sekä rynnäkkökiväärin kuljettamista välittömästi käyttövalmiina autossaan.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvässä asiassa kolme vastaajaa terrorismirikoksista. Ankarin rangaistus eli 3 vuoden 4 kuukauden mittainen ehdoton vankeusrangaistus tuomittiin kahdesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta (muun ohessa ampuma-aseiden ja ampuma-aseiden osien valmistaminen 3D-tulostustekniikalla), kahdesta kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten (kouluttautumista ampuma-aseiden ja räjähteiden valmistamiseen ja käyttämiseen) ja huumausainerikoksesta. Toinen vastaaja tuomittiin 1 vuoden 9 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen muiden rikosten ohessa terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta (ampuma-aseen hallussapito), kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten (kouluttautumista ampuma-aseiden valmistamiseen ja käyttämiseen) ja avunannosta kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten (ampuma-aseen osan hankkimisessa neuvominen). Kolmas vastaaja tuomittiin seitsemän kuukauden ehdolliseen vankeuteen avunannosta terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn törkeään ampuma-aserikokseen (ampuma-aseiden valmistamisessa käytettävien laukaisukoneistojen tilaaminen), avunannosta kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten (avustaminen aseiden valmistamisessa tarvittavan osan hankkimisessa) ja lievistä ampuma-aserikoksista.

* Esimerkkinä lain edellyttämästä terroristisesta tarkoituksesta ja vaaraedellytyksestä voidaan todeta se, että vastaajista ankarimpaan rangaistukseen tuomitun osalta käräjäoikeus katsoi hänen tehneen törkeän ampuma-aserikoksen aiheuttaakseen vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Vastaaja oli toistuvasti ilmaissut hyväksyvänsä sellaisia tekoja, jotka aiheuttavat pelkoa ja nimenomaisesti kirjoittanut haluavansa aiheuttaa paniikkia. Näytön perusteella hän oli myös mieltänyt, että erilaiset väkivaltaiset teot aiheuttaisivat pelkoa ja lietsoisivat rotusotaa, joka on hänen omaksumassaan aatteessa äärioikeistolaiseen vallankumoukseen johtava välivaihe.

Lisäksi kärjäoikeus katsoi aseiden valmistamisen käytettäväksi äärioikeistolaiseen väkivaltaan olevan tekotyypinä omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Suomelle.

* Ankarimpaan rangaistukseen tuomittu vastaaja valitti hänelle tuomitusta rangaistuksesta. Itä-Suomen hovioikeus päätti 1.10.2024 annetulla tuomiolla, että kärjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Satakunnan kärjäoikeus antoi 5.12.2024 tuomion äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvässä asiassa, jossa kahta vastaajaa syytettiin kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ja toista heistä myös terroristisessa tarkoituksessa tehdystä tahallisesta räjähdერიkoksesta. Syytteet kouluttautumisrikoksista hylättiin. Lisäksi toisen vastaajan katsottiin syyllistyneen räjähdერიkokseen. Kärjäoikeuden mukaan näyttöä ei ollut esitetty mihinkään väkivallan tekoon valmistautumisesta. Hovioikeuteen valittamisen vuoksi tuomio ei ole lainvoimainen.

Päijät-Hämeen kärjäoikeus tuomitsi 1.9.2025 vastaajan kahdesta terrorismirikoksesta (terroristisessa tarkoituksessa tehty julkinen kehottaminen rikokseen ja terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) sekä kahdesta muusta rikoksesta (törkeä veropetos ja asianajajista annetun lain säännösten rikkominen) kuuden vuoden yhteiseen vankeusrangaistukseen. Tuomio ei ole lainvoimainen.

* Vastaajan Suomesta käsin tapahtunut toiminta liittyi Kaakkois-Nigeriassa niin sanotun Biafran alueen itsenäisyyttä ajavan separatistiliikkeen toimintaan. Kärjäoikeuden tuomion mukaan vastaaja oli hankkiutunut sosiaalista mediaa käyttäen vaikutusvaltaiseen asemaan liikkeessä sekä perustanut ja kehittänyt liikkeen toimintaa yhä järjestäytyneempään muotoon. Liikkeen alaisuuteen oli perustettu useita kärjäoikeuden terroristiryhmiksi katsomia aseellisia ryhmiä.

* Kärjäoikeus katsoi vastaajan kehottaneen ja houkuttelleen X-tilinsä seuraajia tekemään rikoksia Nigeriassa (esimerkiksi kehottaminen väkivaltaan Nigerian viranomaisia, armeijaa ja paikallisia järjestyksenvalvontaryhmiä sekä fulani-heimon jäseniä kohtaan). Mitä tulee kehottamisrikoksen terroristiseen tarkoitukseen, vastaajan tarkoituksena katsottiin olleen aiheuttaa vakavaa pelkoa Kaakkois-Nigerian alueella asuvan väestön keskuudessa, oikeudettomasti pakottaa Nigerian valtio vetämään asevoimansa, turvallisuusjoukkonsa ja muut edustajansa Kaakkois-Nigerian alueelta ja sietämään paikallishallituksen ja sen aseellisten ryhmittymien toimintaa alueella sekä oikeudettomasti kumota Nigerian valtiosääntö tai muuttaa sitä, horjuttaa vakavasti Nigerian oikeusjärjestystä ja yhteiskunnallisia perusrakenteita ja aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle ja valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille. Kärjäoikeus piti selvänä, että kysymyksessä oleva julkinen kehottaminen on tekotyypinä omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Nigerian liittotasavallalle.

* Vastaaja oli kontaktiverkostonsa kautta varustanut terroristiryhmiä aseilla, räjähteillä ja ampumatarvikkeilla. Mainitun varustamisen lisäksi vastaaja oli osallistunut terroristiryhmän toimintaan erittäin tärkeiden välineiden (esimerkiksi tietokoneita ja viestintävälineitä) hankkimisen ja terroristisen rikollisen toiminnan edistämiseen liittyvän olennaisen tehtävän hoitamisen (esimerkiksi käskyjen ja määräysten antaminen sekä varainhankintaan osallistuminen) kautta.

2.4.2 Terrorismirikollisuuden tilannekuva

Tämän jakson tiedot perustuvat suojelupoliisilta maaliskuussa 2025 saatuihin tietoihin, jotka pohjautuvat Kansallisen turvallisuuden katsaukseen 2025.

2.4.2.1 Yleistä

Terrorismin uhka on viisiportaisen asteikon tasolla kolme, mikä tarkoittaa kohonnutta uhkaa. Tämä on lievä nousu aiemman neliportaisen asteikon tasoon kaksi. Viime vuosien aikana Suomen turvallisuusympäristössä on havaittu useita negatiivisia kehityskulkuja, jotka kohottavat myös kansallista terrorismin uhkaa. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan aiheuttavat edelleen äärioikeistolaista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Merkittävin kyky väkivaltaan on todennäköisesti henkilöillä, joilla on aikaisempaa väkivaltataustaa. Uhkatasossa ei todennäköisesti tapahdu merkittävää muutosta kuluvan vuoden aikana. Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärä on noin 350.

Alaikäisten kiinnostus väkivaltaisista ääriliikkeistä kohtaan ja osallistuminen terroristiseen toimintaan on keskeinen kansainvälinen trendi sekä äärioikeistolaisessa että radikaali-islamistisessa ympäristössä. Ilmiö on nähtävissä myös Suomessa. Nuorten radikalisoitumisessa on havaittu yleisen väkivaltakiinnostuksen korostumista, ja väkivaltaiseen toimintaan osallistuminen on aiempaa yleisempää. Euroopassa on viime vuosina keskeytetty useita epäiltyjä iskuhankkeita, joihin on kytkeytynyt alaikäisiä. Verkkoympäristöllä on keskeinen rooli nuorten radikalisoitumisessa ideologiasta riippumatta, ja sen merkityksen kasvun on havaittu lyhentäneen yksilökohtaista radikalisoitumisprosessia. Verkkoympäristössä hyödynnetään suljettuja viestisovelluksia ja keskustelualustoja, joilla nuoret saattavat toimia aktiivisesti ja omaksua samanlaisia rooleja kuin aikuiset. Nuorten radikalisoituminen näkyy Suomessa lähitulevaisuudessa todennäköisesti myös terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden joukossa.

2.4.2.2 Äärioikeistolainen terrorismi

Äärioikeistolaisen terrorismin uhka Suomessa on tasolla kohonnut. Suojelupoliisi on tunnistanut äärioikeistolaista terroristista toimintaa kannattavia ja sympatisoivia henkilöitä. Väkivallan uhka kohdistuu erityisesti etnisten ja uskonnollisten vähemmistöryhmien edustajiin sekä ideologiseksi vastustajaksi koettuihin poliittisiin toimijoihin. Mahdollisia iskukohteita ovat myös muut tahot, joita pidetään äärioikeistolaisessa ideologiassa vihollisina. Toteutuneilla äärioikeistolaisilla terrori-iskuilla on tyypillisesti inspiiraatiovaikutusta kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Äärioikeistolaisia terrori-iskuhankkeita on tyypillisesti perusteltu etno- ja rotunationalistisella ajattelulla. Rotunationalismi korostuu erityisesti Siege-kulttuurina tunnetussa verkko- painottuvassa toimintaympäristössä, jonka konkreettisin ilmentymänä ovat löyhät solumaiset terroristiryhmät. Siege-kulttuuri on noussut esiin myös Suomen äärioikeistolaisissa terrorismitutkinnoissa. Äärioikeistolaisessa ideologiassa painottuvat muun muassa rasismi, antisemitismi ja muukalaisvihamielisyys. Äärioikeistolaiset toimijat korostavat vihollisinaan tahoja, joiden he kokevat uhkaavan kansallisvaltion, edustamansa kulttuurin tai valkoisen väestön olemassaoloa.

Suomessa äärioikeiston keskuudessa on kiinnostusta aseita ja räjähteitä kohtaan, mukaan lukien 3D-tulostetut aseet, joiden valmistamiseen verkosta on saatavilla ohjeita verrattain helposti. Kiinnostusta aseisiin selittää osittain aatemaailmasta kumpuava ajatus varautumisesta yhteiskunnan romahtamiseen.

Äärioikeistolaisten terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden määrä Suomessa on kasvanut 2020-luvulla. Kohdehenkilöt ovat tyypillisesti väkivallasta kiinnostuneita nuoria miehiä, joista osalla on mielenterveyteen ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia. Sosiaalisen median alustoille

painottuva verkostoituminen, propagandan levittäminen ja väkivaltaisen toiminnan edistäminen ovat olennainen osa äärioikeistolaista toimintaa Suomessa. Järjestäytynyt äärioikeistoliikehdintä ei muodosta suoraa terroristista uhkaa Suomessa, mutta se voi toimia alustana yksilöiden ja pienryhmien radikalisoitumiselle sekä väkivaltaiselle toiminnalle.

2.4.2.3 Radikaali-islamistinen terrorismi

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka Euroopassa on kasvanut vuodesta 2023 alkaen, mikä on näkynyt useina iskuina ja estettyinä iskuhankkeina. Taustalla vaikuttavia tekijöitä ovat Koraanien häpäisy, Gazan sota sekä terroristijärjestö ”Islamilaiseen valtioon” (ISIL) kytkeytyvien verkostojen aktivoituminen 2010-luvun lopun alue- ja johtohenkilömenetysten jälkeen. Viime vuosina Euroopassa toteutetut radikaali-islamistiset terrori-iskut ovat olleet pääosin ideologiasta inspiroituneiden henkilöiden yksinkertaisin tekovälinein toteuttamia iskuja, mutta al-Qaida ja ISIL ovat edelleen kiinnostuneita myös monimutkaisista iskutavoista. Moskovassa maaliskuussa 2024 tapahtunut 145 kuolonuhria vaatinut isku on osoitus ISILin suorituskyvystä.

Palestiinalaiskysymys on symbolisesti merkittävä radikaali-islamistista ideologiaa kannattavien keskuudessa. Sekä al-Qaida että ISIL ovat pyrkineet hyödyntämään konfliktia propagandassaan ja kehottaneet seuraajiaan iskuihin länsimaissa. Lähitulevaisuudessa on todennäköistä, että islamia loukkaaviksi tulkitut teot ja Gazan sota vaikuttavat radikalisoivasti ja inspiroivat yksittäisiä iskuja. Erityisesti Israelin intresseihin ja juutalaisiin kohdistuva isku-uhka on kohonnut Gazan sodan vuoksi.

Suomessa radikaali-islamistisen terrorismin uhka on tasolla kohonnut. Suojelupoliisi on tunnistanut Suomessa olevia radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä, joilla on halu ja kyky terrori-iskun toteuttamiseen. Isku-uhkan muodostavat ensisijaisesti yksittäiset henkilöt ja pienryhmät. Radikaali-islamistiseen ideologiaan kytkeytyvässä terrori-iskussa todennäköisimmin hyödynnetään yksinkertaisia menetelmiä, kuten veitsiä tai ajoneuvoja, ja ne kohdistuvat siviiliväestöön tai viranomaisiin julkisilla paikoilla.

Radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvä toiminta Suomessa on pääosin väkivallatonta tukitoimintaa. Suomessa keskeisimpiä radikaali-islamismia tukitoimia ovat varojen välittäminen sekä ideologian levittäminen ja kuluttaminen verkossa. On erittäin todennäköistä, että tukitoiminta jatkuu eri muodoissaan Suomessa myös pitkällä aikavälillä. Keskusrikospoliisi aloitti syksyllä 2024 ISILiin liittyvän esitutkinnan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta suojelupoliisin toimittamien tiedustelutietojen pohjalta.

Vierastaistelija-ilmiö vaikuttaa edelleen radikaali-islamistiseen toimintaympäristöön Suomessa. Syyrian ja Irakin konfliktialueella oleskelee yhä joitakin radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä, joilla on kytköksiä Suomeen. Suomessa olevilla radikaali-islamistisilla toimijoilla on myös merkittäviä yhteyksiä konfliktialueille ja he ovat verkostoituneet kansainvälisesti. Viimeisen viiden vuoden aikana Suomi on kotiuttanut Syyriasta yhteensä yli 30 henkilöä. Pitkään alueella oleskelleet henkilöt ovat erittäin todennäköisesti hyvin sitoutuneita radikaali-islamistiseen ideologiaan. Syyrian ja Irakin konfliktialueelta palanneet muodostavat edelleen uhkan muun muassa alueella muodostuneiden yhteyksien ja verkostojen sekä lähipiiriään radikalisoivan vaikutuksen vuoksi. Lyhyellä aikavälillä on kuitenkin epätodennäköistä, että konfliktialueilta palanneiden verkostot tai yksittäiset palaajat aktivoituvat väkivaltaiseen terroristiseen toimintaan Suomessa. Konfliktialueilta palanneet vierastaistelijat ovat tyypillisesti vahvistaneet radikaali-islamistisia verkostoja Euroopassa, hyödyntäneet ja jakaneet konfliktialueella saatua osaamista sekä tukeneet paikallisten

toimijoiden ja kansainvälisten terroristijärjestöjen välisten yhteyksien muodostamista. Mikäli Syyrian epävakaus lisääntyy, ISILin toimintamahdollisuudet alueella todennäköisesti kasvavat.

Maailmanlaajuisesti radikaali-islamistinen terrorismi keskittyy pääosin Afrikan, Lähi-idän ja Aasian hauraisiin valtioihin, kuten Syyria, Irak, Sahelin alue, Somalia ja Afganistan. Sunnalaiset terroristijärjestöt ISIL ja al-Qaida sekä niiden alueelliset siivet ovat kansainvälisesti merkittävimmät toimijat. Erityisesti Saharan eteläpuoleisen Afrikan merkitys niiden toiminta-alueena on viime vuosina kasvanut voimakkaasti.

2.4.2.4 Muu terrorismi

Euroopassa ei viime vuosina ole esiintynyt merkittäviä ääri-vasemmistolaisia terrori-iskuja. Tulevaisuudessa ääri-vasemmiston agendalle länsimaissa nousee erittäin todennäköisesti uusia aiheita reaktioina paikalliseen ja maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Ilmasto- ja ympäristöaktivismi tulee erittäin todennäköisesti myös voimistumaan tulevaisuudessa. On mahdollista, että ääri-vasemmistoon ja muuhun aktivismiin kytkeytyvällä toiminnalla on tulevaisuudessa myös väkivaltaisia ulottuvuuksia.

Suomessa ääri-vasemmiston muodostama terrorismin uhka on tasolla yksi, matala ja toiminta on pääasiassa väkivallatonta. Ääri-vasemmisto keskittyy Suomessa pääasiassa antifasistiseen aktivismiin sekä Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) toiminnan tukemiseen. Väki-valtaa kannattava toiminta suuntautuu ensisijaisesti Suomen ulkopuolelle. Muutamia suomalaisia on esimerkiksi matkustanut Koillis-Syyriaan liittyäkseen alueella toimiviin kurditaustaisiin aseellisiin järjestöihin. Suomessa PKK:n tukijat keskittyvät erityisesti rahoituksen keräämiseen ja vaikuttamistoimintaan. PKK:n muodostama terrorismin uhka Suomessa on matala.

Muun terrorismin uhka Suomessa on tasolla matala. Hallinnonvastainen liikehdintä Suomessa on ollut pääosin väkivallatonta. Esimerkiksi epävakaa talouskehitys, yhteiskunnan polarisaatio ja väestöryhmien välisen vastakkainasettelun lisääntyminen voivat kuitenkin aiheuttaa aiempaa epämääräisempää, spontaanimpaa ja vaikeammin ennakoitavissa olevaa radikaalia liikehdintää.

2.5 Nykytilan arviointi

2.5.1 Lainsäädännön kokonaistarkastelun suorittamiseen liittyvät kannanotot

Eduskunnan perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat nostaneet esiin sääntelyn kokonaistarkastelun tarpeen useiden terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntöhankkeiden käsittelyn yhteydessä.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut terrorismirikosten tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (PeVL 37/2016 vp, s. 3) ja terrorismirikosdirektiivin valmistelun yhteydessä (PeVL 56/2016 vp, s. 6), että rikosoikeudelliseksi sääntelyksi terrorismirikokset muodostavat monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden. Koska kysymys on sääntelystä, jonka yhteydessä täsmällisyyttä koskeva vaatimus on erityisen korostunut, perustuslakivaliokunnan mukaan terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisuutta on syytä pyrkiä yksinkertaistamaan.

Perustuslakivaliokunta on sittemmin myös todennut terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä (PeVL 1/2021 vp, kappale 12), että rikoslain 34 a luvun sääntely on huomattavan monimutkaista. Luvun säännökset sisältävät useita viittauksia rikoslain muuhun sääntelyyn sekä useita luvun sisäisiä viittauksia. Sääntely sisältää valiokunnan mukaan myös verraten monimutkaisen määritelmäsäännöksen. Lisäksi luvun

säännösten taustalla on lukuisia kansainvälisiä ja eurooppalaisia oikeudellisia velvoitteita, jotka tulee ottaa huomioon sääntelyä käytännössä sovellettaessa. Valiokunta painottaa kokonaistarkastelun tarvetta. Perustuslakivaliokunta on sittemmin vielä toistanut nämä näkemyksensä viimeisten merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä ja todennut, että sääntelyn kokonaistarkasteluun on välttämätöntä ryhtyä (PeVL 34/2021 vp, kappale 14).

Eduskunnan lakivaliokunta on todennut terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (LaVM 4/2018 vp, s.10), että terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun on 2000-luvulla tehty lukuisia muutoksia, jotka ovat johtuneet muun muassa kansainvälisistä velvoitteista. Valiokunta katsoo, että terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku on nyky muodossaan yleisesti ottaen varsin vaikeaselkoinen kokonaisuus. Valiokunta pitää perusteltuna, että terrorismirikoksia koskeva sääntely arvioidaan jatkossa kokonaisuutena omana lainsäädäntöhankkeenaan. Tässä yhteydessä on valiokunnan mukaan perusteltua arvioida myös, mahdollistavatko rikoslain terrorismia koskevat kriminalisoinnit riittävän tehokkaan puuttumisen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän toiminnan eri ilmenemismuotoihin, etenkin niin sanotun vierastaistelijailmiön osalta.

Lakivaliokunta on myös terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä painottanut rikoslain 34 a luvun kokonaistarkastelun tarvetta (LaVM 2/2021 vp, s. 6). Siinä yhteydessä valiokunta on pitänyt kokonaistarkastelua välttämättömänä terrorismirikoksia koskevan sääntelykokonaisuuden selkeyttämiseksi.

Lakivaliokunta on ottanut kantaa kokonaisarvostelun tekemiseen myös viimeisten merkittävien terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä (LaVM 15/2021 vp, s. 11 ja 12). Valiokunta on tuolloin vielä uudelleen korostanut kokonaisarvioinnin tarvetta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tulevassa kokonaistarkastelussa varmistutaan siitä, että terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö on kattavaa suhteessa esimerkiksi vertailumaiden lainsäädännön, terrorismiin liittyvien ilmiöiden sekä muiden vastaavien seikkojen mahdolliseen kehittymiseen ja muuttumiseen. Mikäli aukkoja vielä ilmenee, on niiden osalta syytä ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Lakivaliokunta on vielä toistanut nämä näkemykset lausunnossaan, joka koskee Suomen liittymistä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan (LaVM 29/2022 vp, s. 5).

Kokonaisarvioinnin tarpeeseen kiinnitti huomiota myös vuoden 2020 työryhmä mietinnössään. Siinä todetun mukaan Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan liittyvät rikoslain 1 lukua koskevat kysymykset ovat sellaisia, joiden ottaminen tarkasteltaviksi tulevassa kokonaisarvioinnissa on aiheellista. Työryhmä näki myös tarvetta rangaistusasteikkojen tarkastelulle mainiten erityisesti terrorismin rahoittamista (nykyisin terrorismirikoksen rahoittaminen) koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n sekä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevan mainitun luvun 2 §:n. Työryhmä kiinnitti eduskunnan valiokuntien kannanottoihin perustuen huomiota siihen, että terrorismirikosten suhde keskenään ja rikoslain 5 luvussa säänneltyihin yritykseen ja osallisuuteen ei ole välttämättä kaikissa tapauksissa selvä. Rangaistussäännösten tarkastelun osalta kysymys ei ole välttämättä pelkästään sääntelyn selkeyttämisestä ja yksinkertaistamisesta, vaan kokonaisarvioinnille ominaisesti sääntelyä on tarkasteltava mahdollisimman laajasta näkökulmasta esiin nousevat muutostarpeet huomioon ottaen. (mietinnön s. 60–63)

Vuoden 2020 työryhmä ehdotti sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi ja vertailuvaltioidenkin lainsäädäntö huomioon ottaen terroristiryhmään ja julkiseen kehittämiseen liittyviä lainsäädäntömuutoksia, jotka sitten toteutettiin hallituksen esityksellä HE 89/2021 vp.

Enemmistö työryhmän mietinnöstä lausunnon antaneista katsoi, että on suoritettava vaikeaselkoisiksi muodostuneiden terrorismirikossäännösten kokonaistarkastelu.

2.5.2 Arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja

2.5.2.1 Sääntelyn vastaavuus kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden kanssa

Terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten vastaavuutta kansainvälisten velvoitteiden kanssa arvioi jo vuoden 2020 työryhmä. Sen tehtävänä oli arvioida kansallisten terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja sen vastaavuus keskeisten eurooppalaisten vertailumaiden sääntelyn kanssa. Erityisesti tuli arvioida terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumiseen tai sen toimintaan osallistumiseen liittyvät rangaistussäännökset ja valmistella niitä koskevat tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Koskien rangaistussäännösten vastaavuutta kansainvälisten velvoitteiden kanssa mietinnössä todettiin (s. 57 ja 58) eräiden kansainvälisten toimielinten (FATF ja CTED) suositelleen terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten tarkistamista. Muuten Suomi ei ollut mietinnön mukaan saanut tuossa vaiheessa kansainvälisiltä velvoitteiden täytäntöönpanoa valvovilta tai seuraavilta toimielimiltä kriminalisointivelvoitteiden toteuttamista koskevia huomautuksia. Tuolloin todettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon arvioinnin olevan kuitenkin vielä kesken. Lisäksi todettiin Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan velvoitteiden tulevan arvioiduiksi suhteessa Suomen lainsäädäntöön Suomen liittyessä lisäpöytäkirjaan. Näiden näkökohtien todettiin koskevan myös terroristiryhmään liittyviä tekoja (s. 64).

Kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden jo tapahtunut täytäntöönpano ei estä sen jälkeen tapahtuvaa tarpeellisten täydennysten ja tarkennusten tekemistä sekä sääntelyn saattamista aikaisempaa paremmin vastaamaan velvoitteiden sisältöä. Kansainväliset velvoitteet ovat vähimmäissääntelyä, joka ei estä laajempia ja pidemmälle meneviä kansallisia kriminalisointeja. Työryhmämietintöön ja sitä seuranneeseen hallituksen esitykseen HE 89/2021 vp perustuen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttia muutettiin niin, että sääntely aikaisempaa paremmin täyttää EU-sääntelyn terroristiryhmää koskevat kriminalisointivelvoitteet (esityksen s. 13).

Nykyisin rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä olevat terrorismin rahoittamisrikoksia koskevat säännökset uudistettiin vuonna 2021 voimaan tulleilla lainsäädäntömuutoksilla. Euroopan komissio ilmoitti 13.3.2024 lopettavansa terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, joten sillä perusteella lainsäädännön voidaan katsoa vastaavan direktiivin vaatimuksia. Rikoslain 34 a lukua jouduttiin muuttamaan vain vähäisesti Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä vuonna 2023. Työryhmämietinnössä todettuja kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen liittyviä varauksia ei ole näin ollen enää olemassa.

Työryhmämietinnön lausuntopalautteessa ja työryhmän mietintöön perustuvan hallituksen esityksen HE 89/2021 vp eduskuntakäsittelyssä ei asetettu kyseenalaiseksi arviota rikoslain 34 a luvun sääntelyn suhteesta kansainvälisiin velvoitteisiin. Kun mitään uutta asiaan vaikuttavaa ei ole tältä osin ilmennyt viime vuosina esimerkiksi kansainvälisten valvonta- tai seurantaelinten toimesta, luvun sääntelyn voi arvioida edellä todetut lainsäädäntömuutokset huomioon ottaen lähtökohtaisesti vastaavan kansainvälisiä velvoitteita. Niiden sisältö otetaan kuitenkin jäljempänä todetuin tavoin huomioon lainsäädännön muutostarpeita arvioitaessa.

2.5.2.2 Kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset

Terrorismirikosten rangaistavaksi säätämiseen ja rangaistussäännösten sisältöön on Suomessa merkittävästi vaikuttanut kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano. Kun kysymys ei ole Suomea suoraan sitovien kansainvälisten velvoitteiden (erityisesti terrorismirikosdirektiivi ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat) tai sitoviksi liittymistoimilla tulevien kansainvälisten velvoitteiden (yleissopimukset ja pöytäkirjat) toteuttamisesta, jonkin teon rangaistavuuden alan laajentaminen tai uuden teon rangaistavaksi säätäminen sekä tekojen rangaistustason määrittäminen ovat kansallisessa harkinnassa, jota ohjaavat kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset. Näistä periaatteista ja edellytyksistä useat puolestaan liittyvät perustuslaillisiin edellytyksiin.

Eduskunnan lakivaliokunnan korostamien rikoslainsäädännön käytön yleisten edellytysten mukaan kaikelle rikoslainsäädännölle tulee ensinnäkin olla hyväksyttävä peruste. Toiseksi on kyettävä osoittamaan, että on painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi. Tällöin huomioon tulevat otettaviksi ennestään voimassa oleva muu sääntely samoin kuin mahdolliset tavoitellun päämäärän saavuttamiseen johtavat vaihtoehtoiset menettelyt. Kolmanneksi säädettävän kriminalisoinnin tulee olla ennaltaehkäisevä eli uuden rangaistussäännöksen on voitava perustellusti olettaa edes jossakin määrin vaikuttavan tarkoitettulla tavalla. Neljänneksi jo perustuslain 8 §:ssä säädetyistä rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuu, että tunnusmerkistön on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen. (LaVL 9/2004 vp, s. 1/II ja 2/I sekä LaVM 15/2005 vp, s. 5/I).

Eduskunnan lakivaliokunta on myös todennut (LaVL 17/2017 vp, s. 5) rangaistavaksi säätämässä huomioon otettavat kriminalisointiperiaatteet, jotka ovat osittain päällekkäisiä rikoslainsäädännön käytön yleisten edellytysten kanssa. Rikosoikeutta on niin kutsutun ultima ratio -periaatteen mukaisesti käytettävä vasta viimesijaisena keinona ja kriminalisoinnista on oltava enemmän hyötyä kuin haittaa. Oikeushyvien suojelun periaatteen mukaisesti rangaistavaksi on perusteltua säätää vain sellainen moitittava menettely, joka loukkaa tai konkreettisesti vaarantaa oikeusjärjestyksen suojaamia oikeushyviä. Ehdotetulle kriminalisoinnille tulee olla myös painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi.

Rikoslainsäädännön muuttamista harkittaessa tarvitaan tietoja kysymyksessä olevan rikollisuuden nykytilanteesta sen arvioimiseksi, onko muutosten tarvetta vai ei. Tämä liittyy erityisesti painavan yhteiskunnallisen tarpeen selvittämiseen, mutta myös muihin rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ja kriminalisointiperiaatteisiin. Mahdollisuuksien mukaan on pyrittävä arviomaan myös sitä, minkälaiseksi tilanne voi tulevaisuudessa kehittyä.

Tärkeiksi katsottavien intressien suojaamiseen ja rikoslainsäädännön hyväksyttävään perusteeseen liittyy se, että terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja hyvin painavat perusteet (PeVL 34/2021 vp, kappale 3 ja siinä viitatus aikaisemmat kannanotot). Tähän perustuslakivaliokunnan näkemykseen liittyy se näkökohta, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (”terrori-iskujen”) tekemistä edistävien muiden terrorismirikosten rangaistavaksi säätämisellä on mahdollista estää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä.

Oikeushyvien suojaamiseen liittyy myös suhteellisuusvaatimus perusoikeusrajoitusten yleisenä edellytyksenä. Perustuslakivaliokunnan mukaan suhteellisuusvaatimus edellyttää myös sen arviointia, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitattu lausunto PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Toisaalta perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että terrorismirikosten rangaistavuutta ulotetaan huomattavan etäälle varsinaisesta terrorismirikoksesta ilman, että minkäänlaista vaaraa terrorismirikoksen toteutumisesta olisi käsillä (PeVL 56/2016 vp, s. 8). Tämä huomio liittyy siihen, että kansainvälisten velvoitteiden takia rikoslain 34 a lukuun on vähitellen lisätty valmistelu- ja edistämisloukkauksia, joiden yhteys terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin voi olla hyvinkin etäinen. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen vuoksi terrorismirikoksia rangaistaviksi säädettäessä on lähtökohtana, että rangaistavaksi säädettävän menettelyn tulee olla varteenotettavassa yhteydessä terrorismirikosten ja erityisesti terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseen.

Rikoslain käytön viimesijaisuus kriminalisointiperiaatteena tarkoittaa sitä, että ennen uuden rikostunnusmerkistön säätämistä tai jo olemassa olevan soveltamisalan laajentamista on arvioitava muut käytettävissä olevat keinot vahingollisen tai vaaralliseksi arvioitavissa olevien tekojen estämiseksi tai niihin puuttumiseksi.

Kriminalisoinnista saatava hyöty liittyy ennen muuta sen kykyyn ennaltaehkäistä rangaistussäännöksellä suojattavan oikeushyvän loukkauksia. Kriminalisoinnin haittoja voivat puolestaan olla muun muassa rangaistussäännöksen noudattamisen valvonnasta ja säännöksen rikkomisen aiheuttamista toimenpiteistä johtuvat kustannukset, rangaistuksen täytäntöönpanosta tuomitulle aiheutuva kärsimys tai muu vastaava haitallinen seuraus sekä tietyn toiminnan rajoittaminen.

Keskeinen rikosoikeudellinen periaate on laillisuusperiaate, jonka lakivaliokunta on katsonut kuuluvan rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ja jonka on myös katsottu kuuluvan kriminalisointiperiaatteisiin. Rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta koskevan perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, joka ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Perustuslakivaliokunta on lukuisissa terrorismirikoksia koskevissa lausunnoissaan (PeVL 26/2014 vp, PeVL 37/2016 vp, PeVL 56/2016 vp, PeVL 20/2018 vp, PeVL 1/2021 vp ja PeVL 34/2021 vp) kiinnittänyt erityistä huomiota laillisuusperiaatteeseen.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sinällään mahdollistaa rangaistussäännösten tulkinnan. Käytännössä rangaistussäännöksiä ja niiden perusteluja ei voida kirjoittaa niin tyhjentävästi, että tulkinnanvaraa ei syntyisi. Tämä myös todetaan oikeuskäytännössä. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2019:44 (kohta 15) katsonut käsitteiden tulkinnan olevan välttämätöntä ja oikeutettua myös yksittäisiä rikostunnusmerkistöjä sovellettaessa edellyttäen, että tulos on sopusoinnussa tunnusmerkistöstä ilmenevän, rangaistusuhalla tavoitellun suojan tarkoituksen kanssa ja että lopputulos on kohtuudella tekijän ennakoitavissa. Tuossa yhteydessä korkein oikeus viittasi aikaisempiin ratkaisuihinsa KKO 2018:36, KKO 2014:7 ja KKO 2013:12.

Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyy rikosoikeuslainsäädännön taannehtivan soveltamisen kieltö. Tarkemmin rikosoikeudellisen sääntelyn ajallisesta soveltamisesta säädetään rikoslain 3 luvun 2 §:ssä. Pääsääntöisesti rangaistussäännöksiä sovelletaan niiden voimassaoloaikana tehtyihin rikoksiin. Uutta lakia voidaan kuitenkin soveltaa ennen sen voimaantuloa tehtyihin tekoihin, jos uuden lain soveltaminen johtaa tekohetken lain soveltamista lievempään lopputulokseen.

Kriminalisointiperiaatteena pidetään toisinaan myös ihmisarvon loukkaamattomuutta, jonka valtiosääntö turvaa perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaan. Ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen mukaan ketään ei saa rangaista teosta, jos tällä ei ollut kykyä tai mahdollisuutta toimia toisin. Lisäksi periaate edellyttää, että rangaistavan teon täytyy olla tahallinen tai tuottamuksellinen. Pelkästään seurauksen aiheuttamiseen perustuvaa rangaistussäännöstä ei voida säätää.

Rikoslainsäädännön käyttöä koskeviin periaatteisiin liittyy myös se, että kriminalisointi ei saa synnyttää ylitsepääsemättömiä tai mielivaltaisesti ratkaistavia näyttöongelmia. Rikoslakiin ei pidä myöskään ottaa säännöksiä, joiden noudattamisen valvonta on käytännössä mahdotonta ja jotka jo etukäteen voi arvioida tehottomiksi.

2.5.2.3 Perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus

Tekoja rangaistavaksi säädettäessä ja muutettaessa rangaistussäännöksiä ankarampiin rangaistuksiin johtaviksi on otettava huomioon myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5):

- * Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin.
- * Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä.
- * Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima.
- * Tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta.
- * Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoitusten taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään.
- * Perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelyistä.
- * Rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten merkitys tässä yhteydessä liittyy ensinnäkin siihen, että lainsäädäntömuutokset saattavat nykyistä enemmän ja tuntuvammin mahdollistaa ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sitä edeltävän tutkintavankeuden käytön, millä on merkitystä rikoksista tuomittavien ja heidän perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojatun henkilökohtaisen vapautensa kannalta. Lisäksi rangaistavaksi säätämällä voidaan puuttua suojattuun perusoikeuteen, esimerkiksi yksityiselämän suojaan tai maasta lähtemisen oikeuteen.

Perus- ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioittamista korostetaan kansainvälisissä terrorismia koskevissa asiakirjoissa, erityisesti Euroopan neuvoston yleissopimuksessa ja terrorismirikosdirektiivissä. Myös Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto (esimerkiksi päätöslauselmat 2178 (2014), 2462 (2019) ja 2482 (2019)) ja yleiskokous (esimerkiksi päätöslauselma A/RES/72/284 (2018)) ovat edellyttäneet, että kaikissa terrorismin vastaisissa toimissa otetaan huomioon perusoikeudet sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen pakolaisoikeuden määräykset. Tämä koskee myös

vaikutuksia, joita toimilla voi olla puolueettomien humanitaaristen toimijoiden puhtaasti humanitaariseen toimintaan, lääkintätehtävät mukaan lukien. Euroopan unionin neuvoston päätelmissä marraskuulta 2019 viitataan päätöslauselmiin 2462 (2019) ja 2482 (2019) ja korostetaan sitä, että terrorisminvastaisten toimien on oltava sopusoinnussa kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden, erityisesti kansainvälisen ihmisoikeussääntelyn, pakolaisoikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kanssa. Päätelmissä kehoitetaan jäsenvaltioita varmistamaan, että kansalliset terrorisminvastaiset toimet ovat kansainvälisen oikeuden mukaisia.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappale edellyttää, että sopimuksen mukaisia rangaistussäännöksiä säädettäessä, täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa kunnioitetaan kansainvälisen oikeuden velvoitteisiin sisältyviä ihmisoikeusvelvoitteita, erityisesti sananvapauteen, yhdistymisvapauteen ja uskonnonvapauteen liittyviä velvoitteita, siltä osin kuin näitä velvoitteita sovelletaan kyseisen sopimuspuolen osalta. Artiklan 2 kappaleen mukaan on lisäksi noudatettava suhteellisuusperiaatetta, ottaen huomioon säännösten oikeutetun päämäärän ja tarpeellisuuden demokraattisessa yhteiskunnassa, eikä tässä yhteydessä saisi esiintyä minkäänlaista mielivaltaista, syrjivää tai rasistista kohtelua. Vastaavat säännökset ovat yleissopimukseen tehdyn lisäpöytäkirjan 8 artiklassa.

Terrorismirikosdirektiivin 23 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi ei aiheuta muutoksia velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa vahvistettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia perusperiaatteita. Huomioon otettavia perusoikeuksia ja -vapauksia (esimerkiksi oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus sekä oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioitukseen) ja periaatteita (esimerkiksi rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate kattaen rikosoikeudellista täsmällisyyttä, selkeyttä ja ennakoitavuutta koskevan vaatimuksen) käsitellään direktiivin johdantokappaleessa 35. Sen mukaan direktiivissä kunnioitetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa tunnustettuja periaatteita ja otetaan huomioon erityisesti perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet, myös sen II, III, V ja VI osastoon sisältyvät periaatteet. Merkityksellinen ei mainitun johdantokappaleen mukaan ole vain Euroopan unionin oikeus, vaan kappaleessa viitataan myös muihin kansainvälisen oikeuden velvoittaviin lähteisiin.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 kappaleen mukaan yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen ja yksittäisten henkilöiden muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuuseen kansainvälisen oikeuden nojalla, mukaan luettuna kansainvälinen humanitaarinen oikeus. Saman artiklan 5 kappaleessa todetaan, että sellaiset asevoimien toimet aseellisen selkkauksen aikana, joihin sovelletaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta, eivät niiden humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, eivätkä sen soveltamisalaan kuulu myöskään sopimuspuolen puolustusvoimien toimet, joihin ne ovat ryhtyneet virkatehtäviensä hoidon yhteydessä, siltä osin kuin niihin sovelletaan muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä. Todettakoon, että 5 kappaleen suomenkielinen käännös on jossain määrin epätarkka. Todistusvoimaisessa alkutekstissä viittaus humanitaarisen oikeuden mukaiseen merkitykseen koskee käsitteitä ”asevoimat” ja ”aseellinen selkkaus”, ei asevoimien toimia, joita ei ole tyhjentävästi määritelty humanitaarisessa oikeudessa.

Terrorismirikosdirektiivin artikloissa ei ole kansainvälisen oikeuden ja erityisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden huomioon ottamiseen velvoittavia määräyksiä, mutta direktiivin johdantokappaleessa 37 todettu pitkälti vastaa Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 ja 5 kappaleessa olevia määräyksiä. Lisäksi terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 38 mukaan puolueettomien, kansainvälisessä oikeudessa, mukaan lukien

kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu ei kuulu direktiivin soveltamisalaan, kun otetaan huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Kansainvälinen humanitaarinen oikeus sääntelee sotaa käyvien osapuolten toimia ja tulee sovellettavaksi aseellisen selkkauksen tilanteissa. Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan aseellisissa selkkauksissa tahalliset siviileihin tai siviilikohteisiin kohdistuvat väkivallanteot luokitellaan sotarikoksiksi. Humanitaaristen velvoitteiden sitomien valtioiden harkintaan pitkälti jää se, minkä rikosnimikkeiden nojalla syytetään teoista, jotka ovat humanitaarisen oikeuden mukaan laittomia ja jotka kohdistuvat siviiliväestöön. Rikosten tunnusmerkeistöihin liittyy väistämättä rajanveto-ongelmia. Tämä ei koske pelkästään terrorismirikoksia ja sotarikoksia, vaan myös terrorismirikoksia ja muita vakavia rikoksia, joita voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Terrorismirikoksen erottaa muista sitä muistuttavista rikoksista nimenomaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin määritelmässä säädetty terroristinen tarkoitus, joka liittyy suoraan (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tai välillisesti (muut rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset) kaikkiin terrorismirikoksiin. Toisaalta kansainvälinen humanitaarinen oikeus on otettava huomioon myös arvioitaessa terroristisen tarkoituksen olemassaoloa. Tekijällä ei ole esimerkiksi rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua terroristista tarkoitusta, jos kysymys on kansainvälisiä sodan oikeussääntöjä kunnioittavasta toiminnasta.

Humanitaarista avustustoimintaa konfliktialueilla säännellään I ja IV Geneven sopimuksessa (Geneven sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta ja Geneven sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana, SopS 8/1955) ja Geneven sopimusten I ja II lisäpöytäkirjassa (Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta, SopS 82/1980).

2.5.2.4 Rangaistusasteikot

Myös terrorismirikoksia suhteutetaan vakavuudeltaan toisiinsa ja muihin rikoksiin tekojen rangaistusarvon perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikkoja arvioitaessa ja muutettaessa sekä uudesta rangaistusasteikosta säädettyä huomioon on otettava kysymyksessä olevan rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys.

Rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitatu aikaisemmat kannanotot). Rangaistusasteikon tulee olla riittävän laaja vakavuudeltaan erilaisten tekojen kattamiseksi. Rangaistusasteikko tulee suhteuttaa muiden vastaavien rikosten rangaistusasteikkoihin. Rikoksen rangaistusasteikkoa ei säädetä tai muuteta jonkin pakkokeinon käytön mahdollistamiseksi sen selvittämisessä (LaVM 3/1998 vp, s. 25/I).

Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintuneilla rangaistusasteikoilla lainsäätävä ohjaa lainkäyttäjää niin, että oikeuskäytäntö muodostuu mahdollisimman yhtenäiseksi. Sellaisia asteikkoja on myös säädetty joillekin terrorismirikoksille. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäisaika on kaksitoista vuotta, mikä asettaa

rajan niiden rikosten enimmäisrangaistuksille, joiden seuraamukseksi ei säädetä elinkautista vankeusrangaistusta.

Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ovat vakiintuneet seuraavat rangaistusasteikot:

- * sakko
- * sakko–6 kuukautta vankeutta
- * sakko–1 vuosi vankeutta
- * sakko–2 vuotta vankeutta
- * 4 kuukautta–4 vuotta vankeutta
- * 1–10 vuotta vankeutta
- * 2–10 vuotta vankeutta.

Kyseisistä rangaistusasteikoista on poikettu terrorismirikosten kohdalla erityisesti terrorismirikosten vakavaan luonteeseen liittyvistä syistä. Rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä säädetty useat rangaistusasteikot poikkeavat paljonkin toisistaan rikokseen tavanomaisesti (ilman terroristista tarkoitusta tehtynä) sovellettavaan rangaistusasteikkoon pohjautuen. Enimmäisrangaistus vaihtelee kolmen vuoden vankeusrangaistuksesta elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Muuten luvun rikosten kohdalla käytetyt rangaistusasteikot ovat seuraavat:

- * sakko–1 vuosi vankeutta (terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen)
- * sakko–2 vuotta vankeutta (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen)
- * sakko–3 vuotta vankeutta (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten)
- * 4 kuukautta–6 vuotta vankeutta (terroristiryhmän johtaminen eräissä tapauksissa, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen)
- * 4 kuukautta–8 vuotta vankeutta (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittaminen)
- * 2–12 vuotta vankeutta (terroristiryhmän johtaminen eräissä tapauksissa).

Rangaistusasteikot ovat pääasiallisesti kansallisessa harkinnassa. Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden yleisenä lähtökohtana on, että rangaistusten tulee olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Tämä todetaan esimerkiksi Euroopan neuvoston yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleessa ja terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 1 kohdassa. Poikkeuksen muodostavat rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä terroristiryhmän johtamiselle säädetty rangaistusasteikot, jotka perustuvat vuoden 2002 puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohtaan, jota asiallisesti vastaava on terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa.

2.5.2.5 Kansainvälisten vertailujen merkitys

Suomessa noudatettavien kriminalisointiperiaatteiden ja rikoslainsäädännön käytön yleisten edellytysten näkökulmasta ei keskeistä ole se, onko jokin teko säädetty rangaistavaksi tietyllä tavalla jossakin toisessa valtiossa. Lähtökohtaisesti rikoslainsäädännön käytön perusteltavuutta koskeva arviointi tehdään kansallisten periaatteiden ja edellytysten valossa.

Yhteiskunnallisten ongelmien ja niiden ratkaisukeinojen ollessa pitkälti samoja oikeus- ja muilta perinteiltään samankaltaisissa valtioissa suuntaviivoja on kuitenkin saatavissa kansainvälisestä vertailusta. Jos teon rangaistavaksi säätämiseen päädytään, mallia voidaan ottaa muissa valtioissa ja erityisesti Suomelle vertailuvaltioina perinteisesti keskeisiksi koetuissa valtioissa kuten Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa omaksutuista lainsäädäntöratkaisuksista.

Kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä vaikeuttavat monet seikat. Kriminalisointitarpeet ja -perusteet saattavat vaihdella merkittävästikin valtioiden välillä. Sääntelyn sisältöön voivat vaikuttaa kansalliset rikollisuustilanteet ja sääntelyn historiallinen tausta. Säännösten kirjoitustavat ja lainsäädäntötekniikat myös vaihtelevat esimerkiksi sen suhteen, käytetäänkö yksityiskohtaisesti vai yleisluonteisemmin kirjoitettuja pykäläiä. Samantyyppisten ja samannimistenkin rikosten tunnusmerkistöt vaihtelevat. Lisäksi merkitystä saattaa olla rikosoikeudellisen järjestelmän rakenteella ja järjestelmää käytettäessä sovellettavilla periaatteilla. Merkityksellisiä voivat esimerkiksi olla tekoon liittyvien rangaistussäännösten kokonaisuudet ja mahdollisuudet soveltaa tekoon useita rangaistussäännöksiä samanaikaisesti sekä se, että voidaan rangaistussäännösten asemesta soveltaa osallisuutta koskevia tai vastaavia yleisesti rikoksiin sovellettavia säännöksiä.

Kansainvälisissä vertailuissa on vaikeata tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä myös vertailuvaltioiden rangaistussäännöksissä olevista rangaistusasteikoista. Rangaistusasteikot ovat kansalliseen rangaistusjärjestelmään sidottuja (esimerkiksi minkälaisia rangaistusasteikkoja valtiossa vakiintuneesti käytetään) ja siinä järjestelmässä muiden rikosten rangaistusasteikkoihin suhteutettuja. Suomessa on pyrittävä käyttämään rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttuja rangaistusasteikkoja, mutta vakiintuneesti käytettävät rangaistusasteikot vaihtelevat muissa valtioissa.

Rangaistusasteikko ei myöskään kerro siitä, minkälaisia rangaistuksia sen puitteissa käytännössä määrätään. Rangaistustaso määräytyy kansallisten rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten ja oikeuskäytännössä muodostuneiden rangaistustasojen mukaan. Ankaristakin käytettävissä olevista rangaistusasteikoista huolimatta saatetaan käytännössä soveltaa rikokseen soveltuvia lievempiä asteikkoja tai mitata rangaistus merkittävästi enimmäisrangaistusta alempana olevasta rangaistusasteikon osasta.

Tässä lainvalmisteluhankkeessa on tarkastelun kohteena ollut yhdeksän valtion (Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Belgia ja Ranska) terrorismirikoksia koskeva rikoslainsäädäntö. Yksityiskohtaiset tiedot noiden valtioiden terrorismirikoksia koskevista rangaistussäännöksistä löytyvät terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä (s. 230–257).

2.5.3 Sääntelyn selkeyttämisen lähtökohdat ja toteuttamistavat

Terrorismirikoksia koskevassa rikoslain 34 a luvussa säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 § ja radiologisia aseita koskien 1 a §) sekä niiden tekemistä edistävät rikokset (2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §). Sääntelyn rakenteeseen sekä säännösten

lukumäärään ja sisältöön ovat vaikuttaneet useat seikat. Niistä keskeisimpiä ovat kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano ja siihen liittyvä tarve osoittaa velvoitteiden tulleen asianmukaisesti toteutetuiksi sekä rikosoikeudellisen sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate, jota Suomessa perinteisesti noudatetaan tarkasti rangaistavan käyttäytymisen alaa laajennettaessa perustuslakivaliokunnan osallistuessa asian käsittelyyn eduskuntavaiheessa. Laillisuusperiaatteen noudattaminen ei ole sellaisenaan itsetarkoitus, vaan periaatteeseen liittyvällä säännösten tulkinnanvaraisuuden vähentämisellä edistetään niin terrorismirikoksiin syyllistyneiden vastuuseen saattamista kuin myös terrorismirikoksista epäiltyjen ja syytettyjen oikeusturvan toteutumista. Rangaistussäännösten sanamuodon perusteella on oltava ennakoitavissa, onko jokin teko tai toiminta rangaistavaa.

Rikoslain 34 a luvun säännöksillä toteutetaan lukuisia Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita. Luvun säännösten selkeyttäminen onkin tehtävä niin, että velvoitteiden täyttäminen on edelleen riittävällä varmuudella todettavissa säännösten sanamuodoista.

Vertailuvaltioiden lainsäädännöstä ilmenee, että niistäkin useissa sääntelyn perusrakenne on samanlainen kuin Suomessa. Tämä on ymmärrettävää sen vuoksi, että sääntelyiden perustan muodostavat pitkälti samat kansainväliset velvoitteet. Euroopan unionin jäsenvaltioiden kohdalla korostuu terrorismirikosdirektiivin merkitys. Sen lisäksi Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden kansakuntien velvoitteilla on vaikutuksensa. Muiden valtioiden sääntelyissä ei pykälä ole kuitenkaan välttämättä niin paljon kuin Suomessa, ne myös ovat monin paikoin yleisluonteisemmin kirjoitettuja. Kansainvälisen vertailun tietoihin myös liittyy seikkoja, jotka edellisessä jaksossa todetun mukaisesti vaikeuttavat niiden hyödyntämistä.

Sääntelyä voidaan ajatella selkiytettävän sijoittelemalla säännöksiä uudelleen muutetun tai uuden rikoslain 34 a luvun sisällä. Tämä voisi toteutua esimerkiksi niin, että saman tyyppisiä tekoja keskitetään yhden pykälän alle. Sellaisesta sääntelyn yhdistämisestä ei välttämättä aiheudu lisäarvoa, jos säännöksiä ei uudelleen sijoittelun yhteydessä samalla sisällöllisesti muuteta. Tällaiselle sääntelyn yhdistämiselle asettaa rajansa se, että Suomessa ei perinteisesti samaan rikoslain pykälään sijoiteta tekoja, joiden rangaistusasteikko on erilainen. Rangaistusasteikkojen lisäksi myös tekojen (tunnusmerkistöjen) tulisi olla siinä määrin yhdenmukaisia, että sääntelyn yhdistäminen on perusteltua. Sääntelyn havainnollisuutta voi pikemminkin joissakin tapauksissa edistää se, että tekoiltaan erilaiset teot ovat omilla rikosnimikkeillään omissa pykälissään.

Pyrkimyksestä lainsäädännön tarkkarajaisuuteen huolimatta rangaistussäännösten perusteluilla on tärkeä merkitys säännösten soveltamisessa. Erityisesti terrorismirikosten kohdalla haasteellista on pykälien perustelujen hajautuminen lukuisiin hallituksen esityksiin ja muihin lainvalmisteluasiakirjoihin, joista keskeisimpiä ovat eduskunnan lakivaliokunnan mietinnöt. Tämä liittyy erityisesti siihen, että samaakin pykälää on saatettu muuttaa lukuisia kertoja. Koko rikoslain 34 a luvun kattavaa säännösten perusteellista läpikäymistä ja tulkintaa ei löydy muistakaan kirjallisista lähteistä, esimerkiksi oikeustieteellisistä kommentaariteoksista. Perustelulausumien vajavainen tuntemus voi johtaa siihen, että rikosprosessiin voi jäädä päätyttä tekoja, jotka sinne rikoslain 34 a luvun mukaan kuuluisivat. Perustelulausumien kattavaa kokoamista koskien on kuitenkin huomattava se, että tavanomaisen hallituksen esitysten kirjoitustavan mukaan pykälien perusteluissa on vain uuden pykälän säätämiseen tai muutettavan pykälän muutettavaan osaan liittyvää perustelua. Tämä voi koskea myös rikoslain jonkin luvun korvaamista enemmän tai vähemmän aikaisempaan perustuvalla.

Runsaan kahden viimeisen vuosikymmenen aikana säädetyt terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat kirjoitustavaltaan (esimerkiksi samanlaisia seikkoja koskevat sanamuodot ja viittaustekniikan käyttäminen) pääosin yhtenäisiä, mihin on erityisesti pyritty

säännöksiä täydennettäessä ja muutettaessa. Tästä huolimatta pykälien yksittäisissä kohdissa voi olla selkeyttämisen ja yksinkertaistamisen varaa.

Yksi tapa selventää rikoslainsäädäntöä on määritelmien käyttäminen. Rikoslain 34 a luvun 6 §:ssä ovat terroristista tarkoitusta, terroristiryhmää ja kansainvälistä järjestöä koskevat määritelmät. Määritelmien käyttö ei kuitenkaan ole itsetarkoitus. Rikoslain 34 a luvussa ei juurikaan ole muuta määritelmäkelpoista käsitteistöä, kun otetaan huomioon se, että määritelmiä ei laadita vain kerran käytettävälle käsitteelle eikä myöskään käsitteelle, jonka sisältö ilmenee säännöksestä muuten. Esimerkkinä viimeksi mainitusta on ”terroristi”, jota käytetään vain rikoslain 34 a luvun 5 a §:n 1 momentissa ja jonka merkitysisältö selviää suoraan jo momentista ilman tarvetta erilliselle määrittelylle.

Määritelmien paikkaa on myös mahdollista muuttaa, jos sen katsotaan palvelevan sääntelyn selkeyttämistä. Rikoslaisissa omaksutun kirjoitustavan mukaan määritelmät ovat kuitenkin yleensä vasta sen rangaistussäännöksen tai niiden rangaistussäännösten jälkeen, joita määritelmät koskevat. Tätä lähestymistapaa myös vastaa määritelmien sijoittaminen rikoslain 34 a luvussa juuri 6 §:ään.

Terrorismirikoksia käsittelevien henkilöiden koulutuksella on tärkeä merkitys sääntelyn sisällön ymmärtämisellä. Tämä koskee niin rikoslain 34 a luvun sääntelyn yleistä hahmottamista ja sen pykälien välisten suhteiden hahmottamista kuin myös yksittäisten pykälien sisältöäkin.

Sääntelyn selkeyttämismahdollisuuksia arvioitaessa on myös tiedostettava se, että sääntelyn tarkkarajaisuudesta, sääntelyä selittävistä oikeuslähteistä sekä koulutuksesta riippumatta rangaistussäännöksiin liittyy väistämättä tulkinnanvaraisuutta yksinkertaisimmatkin säännökset mukaan lukien. Lakien tulkinta on rikosten prosessuaaliselle käsittelylle ominaista. Yksiselitteiseen sääntelyyn ei ole mahdollista päästä.

Sääntelyn sisällön ymmärtämisen kannalta merkitystä on oikeuskäytännön syntymisellä. Toistaiseksi suomalaiseseen rikosprosessiin on päätyntä kohtuullisen vähän terrorismirikoksia ainakin tuomioiden määrällä mitaten. Käsiteltävien rikosasioiden määrään vaikuttavat kuitenkin merkittävästi muutkin seikat kuin sääntelyn sisältö. On oltava myös prosessiin saatettavaksi kelpaavia ja viranomaisten tietoon tulevia epäiltyjä terrorismirikoksia. Lisäksi joissakin tapauksissa terrorismirikosasioiden saattamista rikosprosessiin saattavat haitata toimivien viranomaisten eriävät näkemykset esimerkiksi esitutkinnan aloittamiskynnyksen ylittymisestä. Mahdollisuuksia saattaa asia rikosprosessissa käsiteltäväksi esitutkinnasta alkaen voivat vaikeuttaa myös tiedonkulun ja tietojen saatavuuden ongelmat.

Terrorismirikoksia koskevan näytön hankkimisen osalta merkittävän haasteen aiheuttaa se, että näyttöä voidaan joutua ulkomailla tehdyiksi epäiltyjen rikosten kohdalla hankkimaan entisiltä tai jopa nykyisiltäkin kriisialueilta, joista kattavan ja riittävän selvityksen saaminen osoittautuu erittäin vaikeaksi. Perinteiset oikeudellisen yhteistyön väylät eivät ole käytössä tai eivät toimi normaalilla tavalla. Tällaisten rikosten tutkinta myös vaatii huomattavaa resursointia.

Epäiltyjen rikosten tekovaltioissa ilmeneviin ja niitä koskeviin todisteiden hankkimista koskeviin käytännön ongelmiin ei voida vaikuttaa rikoslainsäädännöllä eikä muutenkaan yksipuolisesti suomalaisella lainsäädännöllä. Suomessa ei muutenkaan säädetä siitä, minkälaista näyttöä jostakin rikoksesta on esitettävä tai miten näyttöä on hankittava eikä erikseen tietyn rikoksen tai tietyn rikostyyppin edellyttämästä näytöstä. Jotakin rikosta koskevat näytön hankkimiseen ja arviointiin liittyvät haasteet eivät ole myöskään sellaisenaan peruste säättää rangaistavaksi jokin uusi ja ehkä samankaltainen rikos, jonka tunnusmerkistötekijöiden voidaan arvioida olevan selkeämpiä ja helpommin toteen näytettäviä. Sääntelyn selkeyttäminen

voi kuitenkin edistää terrorismirikosten saattamista rikosprosessiin samoin kuin tekee sääntelyn muuttaminen ja erityisesti rangaistavan käyttäytymisen alan laajentaminen niissä tilanteissa, joissa laajentaminen on perusteltua kansallisista rikosoikeuden käytön lähtökohdista.

Terrorismirikosten selvittämisen mahdollisuuksia edistää se, että pakkokeinolain 10 luvun mukaiset salaiset pakkokeinot ovat tuntuvimmatkin keinot (esimerkiksi telekuuntelu ja peitetoiminta) mukaan lukien kattavasti käytettävissä suhteellisuusperiaatteen asettamissa rajoissa. Tästä on huolehdittu, kun terrorismirikosten rangaistavuuden alaa on laajennettu uusiin tekoihin, ja siitä on syytä huolehtia myös tässä lainsäädäntöhankkeessa.

Rikoslain 34 a luvun säännösten selkeyttämistavoitteen toteuttamisessa käytetään jäljempänä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan säännösten uudelleen sijoittamista, yhdistämistä ja muuttamista yleisluonteisemmiksi. Tarvittaessa säännösten kielenkäyttöä ajanmukaistetaan ja yksinkertaistetaan. Sääntelyn selkeyttämiseen pyritään myös pykäläviittausten vähentämisellä. Määritelmien käytön laajuus, sisältö ja sijoituspaikka ovat sääntelyä selkeyttävänä keinona myös arvioitava.

Jo tässä vaiheessa on arvioitavissa, että rikoslain 34 a lukuun tehtävien muutosten laajuus puoltaa nykyisen luvun korvaamista uudella eikä vain sen muuttamista. Uuden luvun säätäminen ja selkeyttämisen tarve puolestaan puoltavat uuden luvun pykälien mahdollisimman laajoja säännöskohtaisia perusteluja ja aikaisempien perustelujen toistamista siinäkin tapauksessa, että sääntelyä ei joltakin kohdin sisällöllisesti muuteta. Tätä kautta voidaan poistaa nykyisten säännösten soveltamisessa ja hahmottamisessa havaittuja ongelmia, jotka johtuvat perustelutekstien huomattavasta hajautumisesta laajaan joukkoon lainvalmisteluasiakirjoja.

2.5.4 Sääntelyn sisällön muutostarpeiden arviointi

Aikaisemmin todetulla tavalla rikoslain 34 a luvun sääntely perustuu olennaisesti kansainvälisiin Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden kansakuntien velvoitteisiin. Lainsäädännön arvioinnissa ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelussa voidaan ottaa huomioon se, että kansainväliset velvoitteet ovat vähimmäissääntelyä, joka ei estä kansallisesti pidemmälle menevää ja laajemmalle ulottuvaa lainsäädäntöä. Kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden täytäntöönpano ei estä sen jälkeen tapahtuvaa tarpeellisten täsmennysten ja tarkennusten tekemistä sekä sääntelyn saattamista aikaisempaa paremmin vastaamaan velvoitteiden sisältöä. Kansallisessa arvioinnissa ja sen pohjalta tehtävässä lainsäädännön muuttamisessa on otettava huomioon ne rajat, jotka kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytön yleiset edellytykset sekä perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus asettavat.

2.5.4.1 Terroristinen tarkoitus, vaaraedellytys ja määritelmäpykälä

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa on tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin mukaan rikosentekijällä on terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on: 1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa; 2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin; 3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtionaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai 4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön

muille perusrakenteille. Rikoslain 34 a luvun 6 §:ssä ovat lisäksi terroristiryhmän (2 momentti) ja kansainvälisen järjestön (3 momentti) määritelmät.

Rikoslain 34 a luvun 1 § muodostaa terrorismirikoksia koskevan sääntelyn perustan, johon viitataan terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien terrorismirikosten rangaistussäännöksissä. Tämän vuoksi pykälän sääntelyn osalta korostuvat kattavuuden ja selkeyden vaatimukset. Tämä ei koske pelkästään terroristista tarkoitusta ja vaaraedellytystä, vaan sääntelyn kattavuuden osalta myös jäljempänä käsiteltävää niiden rikosten piiriä, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Terroristisen tarkoituksen määritelmä ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liittyvä vaaraedellytys ovat kansallisessa harkinnassa kuitenkin niin, että sääntelyn on näiltäkin osin täytettävä vähintään Suomea sitovien terrorismirikosdirektiivin ja terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen asettamat vaatimukset. Terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen ja Yhdistyneiden kansakuntien tasolla esimerkiksi turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1566 (2004) mukaiset terroristisen tarkoituksen määritelmät ovat jossakin määrin terrorismirikosdirektiivin määritelmiä suppeammat, kun ensiksi mainituista puuttuu maan tai kansainvälisen järjestön poliittisten, perustuslaillisten, taloudellisten tai yhteiskunnallisten perusrakenteiden vakava horjuttaminen tai tuhoaminen.

Terroristisen tarkoituksen määritelmän ja vaaraedellytyksen sääntelyn arvioinnissa on otettava huomioon myös Euroopan neuvoston muuttunut terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) määritelmä, vaikka lopullisesti muutoksen suhdetta kansalliseen sääntelyyn tullaan arvioimaan vasta muutospöytäkirjaan liittymisen yhteydessä. Euroopan neuvoston ministerikomitea on 9.7.2025 hyväksynyt Euroopan neuvoston yleissopimusta muuttavan muutospöytäkirjan (jäljempänä ”Euroopan neuvoston muutospöytäkirja”), jota ei ole vielä avattu allekirjoituksille ja joka ei vielä sisälly Euroopan neuvoston sopimussarjaan. Euroopan neuvoston muutospöytäkirjan englanninkielinen versio löytyy seuraavasta linkistä:

[https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680b6ab66%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680b6ab66%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})

Euroopan neuvoston muutospöytäkirjan 1 artiklan mukaan terrorismirikoksia ovat edelleen yleissopimuksen liitteessä lueteltujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvat ja niiden määritelmien mukaiset rikokset. Tämän lisäksi terrorismirikoksiksi katsotaan tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko voi luonteensa tai asiayhteytensä vuoksi aiheuttaa vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Määritelmän muutosneuvotteluissa lähtökohdaksi otettiin Euroopan komission tekemä ehdotus, mistä seurasi se, että muutospöytäkirjan 1 artiklan 1 kohdassa oleva vaaraedellytys ja 2 kohdassa oleva terroristisen tarkoituksen määritelmä vastaavat terrorismirikosdirektiivin 3 artiklassa olevia ja Suomea jo siis sitovia vaaraedellytystä ja määritelmää.

Huomattavaa on se, että Euroopan neuvoston muutospöytäkirjakaan ei edellytä terrorismirikosten säätämistä rangaistaviksi. Euroopan neuvoston yleissopimuksen ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan mukaan rangaistaviksi tulee edelleen säätää vain tietyt terrorismirikosten tekemistä edistävät rikokset, jotka koskevat esimerkiksi yhteenliittymän tai ryhmän toimintaan osallistumista, koulutuksen antamista ja kouluttautumista, julkista yllytystä ja matkustamista. Alustavan arvion mukaan muutospöytäkirjaan liittyminen ei tule aiheuttamaan vaaraedellytyksen ja terroristisen tarkoituksen määritelmän osalta lainsäädäntömuutoksia.

Terroristisen tarkoituksen määritelmän laajentaminen rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa olevasta ja/tai 1 §:n 1 momentin johdantokappaleessa olevan vaaraedellytyksen supistaminen tai siitä jopa kokonaan luopuminen edellyttäisi kuitenkin painavia syitä sellaisten muutosten mahdollistaessa nykyistä laajemmalle ulottuvan rikosoikeudellisen vastuun niistä rikoksista, jotka on säädetty sellaisiksi, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Huomioon on näiltä osin otettava erityisesti se, että kyseisistä rikoksista tuomitaan tavanomaista ankarampi rangaistus niissä tilanteissa, joissa on olemassa terroristinen tarkoitus ja joissa vaaraedellytys täyttyy.

Myös terroristista tarkoitusta ja vaaraedellytystä koskevassa lainsäädännön muuttamistarpeen arvioinnissa ovat merkityksellisiä jaksossa 2.5.2.2 käsitellyt kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset kuten myös perus- ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen. Terroristisen tarkoituksen määritelmään ja vaaraedellytykseen liittyen ei ole tietoon tullut käytännössä havaittuja mainittavia tulkintaongelmia. Samalla on kuitenkin huomattava myös se, että tuomioistuimiin asti terrorismirikoksia koskevia asioita on toistaiseksi päätynyt vähän.

Merkitystä arvioinnissa on myös muiden valtioiden lainsäädännöistä tehtävillä havainnoilla. Tämä koskee myös terrorismirikokseen (terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen) yhdistettävää vaaraedellytystä. Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä ei ole kuitenkaan tässä suhteessa tehtävissä yksiselitteisiä tai edes pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Joissakin valtioissa terroristinen tarkoitus on määritelty noudattaen pitkälti vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin sanamuotoja. Tämä koskee luonnollisesti erityisesti Euroopan unionin jäsenvaltioita. Näin on esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa ja Belgiassa sekä merkittävältä osin myös Virossa. Sama koskee Saksaa, jossa terroristinen tarkoitus koskee vain osaa terrorismiin liittyvistä rikoksista. Tilanne on toisenlainen Norjassa ja Ranskassa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa, viimeksi mainitun valtion lainsäädännön poiketessa rakenteensa puolesta ja muutenkin merkittävästi muiden vertailuvaltioiden lainsäädännöistä. Ranskan lainsäädännöstä on pääteltävissä, että sen terrorismirikoksia koskevissa säännöksissä yleisesti kuvattu terroristinen tarkoitus (yleisen järjestyksen vakava häiritseminen pelolla tai terrorilla) on laaja ja myös EU-säätelyä laajempi.

Kansainvälisen vertailun piiriin kuuluvien valtioiden lainsäädännöissä on eroa myös vaaraedellytyksen suhteen. Edellytys on löydettävissä esimerkiksi Ruotsin, Tanskan, Saksan ja Belgian lainsäädännöistä mutta ei esimerkiksi Norjan, Viron, Yhdistyneen kuningaskunnan, Alankomaiden ja Ranskan lainsäädännöistä. Ruotsissa vahinkoedellytys on sidottu hallitustenvälisiin järjestöihin, vaikka vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin asianomaisissa kohdissa puhutaan yleisemmin vain kansainvälisestä järjestöstä.

Edellä todetut arvioinnissa vaikutukselliset seikat huomioon ottaen tässä vaiheessa ei ole ilmennyt perusteltua syytä muuttaa terroristisen tarkoituksen määritelmää siitä, jollaisena se on rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin kohdissa. Terroristisen tarkoituksen määritelmä on kattava ja tarkkarajainen. Määritelmä myös täyttää sen taustalla olevan EU-säätelyn vaatimukset, vaikka se rakenteeltaan (määritelmän jakaminen neljään kohtaan) ja jossakin määrin myös sanamuodoiltaan poikkeakin vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin määritelmistä.

Säilytettäväksi ehdotetaan myös rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa olevan terroristisen tarkoituksen määritelmän vaatimus siitä, että väestön keskuudessa aiheutuvan pelon tulee olla vakavaa. Tämä on EU-säätelyn mukaista ja muutenkin linjassa terrorismirikoksilta yleisesti edellytettävän vakavan luonteen kanssa. Terrorismin

rahoittamisrikoksia koskevan terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohdassa kylläkin puhutaan vain pelosta ilman vakavuuden edellyttämistä, mutta tämän osalta on jo aikaisemmin todettu, että sanamuotojen ero ei ole suuri (HE 188/2002 vp, s. 59/I). Asiayhteyden perusteella voidaan kyseisen lain esityökohtan perusteella lähteä siitä, että myös yleissopimuksessa edellytetään pelolta tiettyä vakavuutta. Merkitystä on myös sillä, miten vakava pelko ymmärretään. Lain esitöiden mukaan sen ei esimerkiksi tarvitse kohdistua suureen määrään ihmisiä, merkitystä on tapauskohtaisella arvioinnilla.

Sääntelyn kattavuuden varmistamiseksi rikoslain nykyisen 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa vastaavaan määritelmäkohtaan jätettäisiin edelleen myös sietäminen, jonka sisällyttämistä EU-sääntely ei edellytä. Sitä ei mainita myöskään terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa. Näin ollen terroristista tarkoitusta edelleen ilmentäisi myös se, että rikoksentehtyjä pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallituksen tai muun viranomaisen taikka kansainvälisen järjestön tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin. Sietämisellä saattaa olla itsenäistä merkitystä esimerkiksi tilanteissa, joissa rikoksentehtyjä asettaa kohteen sellaiseen asemaan, jossa tämän on hyväksyttävä rikoksentehtyjän edellyttämä asiantila.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin vaaraedellytys, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tulee olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, ilmentää terrorismirikoksilta yleisesti vaadittavaa vakavuustasoa. Vaaraedellytys heijastuu myös momentin kohdissa listattuihin rikoksiin, joiden joukkoon on nimenomaan sisällytetty rikoksia, jotka voivat kyseistä vahinkoa aiheuttaa.

Vaaraedellytys tuo mukanaan objektiivisia elementtejä rikoksen luonteen arviointiin, kuitenkin niin, että edellytyksen mukainen kynnys vahingon aiheutumisen suhteen ei ole korkea omaksutun abstraktin vaaran vuoksi. Riittävää on tekoon tekoypillisesti liittyvä kokemusperäinen arviointi. Vaikka vaaraedellytyksen sanamuoto ja abstraktiin vaaraan liittyvä ”on omiaan”-rakenne poikkeavat EU-sääntelyn sanamuodosta, vaaraedellytyksen on rikoslakiin muotoillulla tavalla katsottu täyttävän sen sääntelyn vaatimukset. Kansallisesti vaaraedellytyksestä on mahdollista luopua, sitä ei ole myöskään joidenkin vertailuvaltioiden lainsäädännöissä. Edellä todetut seikat huomioon ottaen vaaraedellytyksen säilyttäminen nykyisessä muodossaan on kuitenkin tässä vaiheessa edelleen perusteltua.

Aikaisemmin todetun mukaisesti EU-sääntely ei edellytä rikoslain 34 a luvun 6 §:n 3 momentissa olevaa kansainvälisen järjestön määritelmää, joka on kuitenkin merkityksellinen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen kannalta. Määritelmäsäännös perusteluineen (HE 188/2002 vp) selventää sääntelyä ja on näin ollen laillisuusperiaatteen kannalta perusteltu. Myöskään määritelmän sisällön muuttamiseen ei ole ilmennyt aiheutta.

Rikoslain 34 a luvun sääntelyn hahmottamista vaikeuttaa määritelmien sisällyttäminen vasta luvun loppupuolella rangaistussäännösten jäljessä olevaan pykälään. Erityisesti tämä koskee terroristisen tarkoituksen määritelmää. Tärkeä on myös rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentissa oleva terroristiryhmän määritelmä. Määritelmien säilyttäminen yhdessä pykälässä on edelleen aiheellista, mutta niiden keskeisen merkityksen kannalta ja muiden luvun säännösten ymmärtämisen edistämiseksi määritelmiä koskeva pykälä ehdotetaan rikoslain tavanomaisesta määritelmien sijaintipaikasta poikkeavasti siirrettäväksi rikoslain uuden 34 a luvun alussa olevaan 1 §:ään.

Terroristiryhmän määritelmää ja sen mahdollisia muutostarpeita käsitellään lähemmin jäljempänä jaksossa 2.5.4.12.

2.5.4.2 Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin sisältyvät rikokset

Yleinen arviointi

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaan seuraavat rikokset voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa: 1) laitton uhkaus, perätön vaarailmoitus, rikoslain 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu törkeä julkisrauhan rikkominen ja rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu ydinenergian käyttörikos, 2) tahallinen vaaran aiheuttaminen, tahallinen räjähdერიkos, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen ja rikoslain 17 luvun 1 §:ssä tarkoitettu julkinen kehottaminen rikokseen, 3) törkeän varkaus tai törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyö, liikennetuhotyö, terveyden vaarantaminen, törkeä vahingonteko, törkeä ampuma-aserikos ja puolustustarvikkeiden maastavientirikos, 4) rikoslain 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu törkeä datavahingonteko, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettu törkeä tietoliikenteen häirintä ja 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettu törkeä tietojärjestelmän häirintä, 5) kemiallisen aseenn kiellon rikkominen, biologisen aseenn kiellon rikkominen ja tahallinen törkeä ympäristönn turmeleminen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, 6) törkeä pahoinpitely, naisen sukuelinten silpominen, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähdერიkos ja kaappaus, 7) surma ja 8) tappo. Pykälän 2 momentin mukaan myös murha voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Pykälän 1 momentissa rikokset on jaettu kohtiin rangaistusasteikkojen perusteella.

Ensinnäkin arvioitavana on se, onko aihetta erottaa ainakin joitakin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia itsenäisiksi rikoksiksi. Tähän liittyy kysymys mahdollisuudesta niputtaa rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa mainittuja rikoksia yleisemmin nimetyiksi kokonaisuuksiksi rikosnimikkeistä luopumalla ja ottamalla jollakin tavalla huomioon terrorismin ja terrorismirikollisuuden erityinen luonne.

Mainituista mahdollisista muutoksista aiheutuva hyöty lainsäädännönn selkeyttämisen näkökulmasta on vähintäänkin kyseenalainen. Rikoslain 34 a luvun säännöksiä soveltavien käytännönn toimijoiden näkökulmasta selkeää on pikemminkin se, että kyseiset rikokset on keskitetty yhteen pykälään rikosnimikkeiden tarkkuudella. Tiedossa ei ole, että nykyiseen sääntelymalliin sisältyisi käytännönn toimijoiden näkökulmasta ongelmia. Rikosnimikkeiden säilyttämisen puolesta puhuu rikosoikeudellisen sääntelynn tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rikoslistaus perustuu terrorismirikosdirektiiviin, joka sinällään mahdollistaa terroristisissa tarkoituksissa tehtyjenn rikosten säätämisen rangaistavaksi useissa pykälissä, rikosten niputtamisen ja rikosnimikkeistä luopumisen. Kun Suomen on kuitenkin jatkuvasti täytettävä direktiivin kriminalisointivelvoitteet, varsinkin niputtamiseen liittyenn vaikeuksia voisi jatkossa ilmetä sen osoittamisessa, että lainsäädäntö edelleen täyttää velvoitteet näiltä osin. Myöskään kansainvälisen vertailun vertailuvaltioidenn lainsäädännöissä ei ole lähdetty erillisten rikosten rangaistavaksi säätämisen tielle, terroristisessa tarkoituksessa tehtyjenn rikosten kuvaamisen ja nimeämisen suhteen on kuitenkin vaihtelevaa lainsäädäntökäytäntöä.

Huomioon on otettava myös se, että rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentti kattaa suuren määrän hyvinkin erilaisia rikoksia, mikä merkittävästi vaikeuttaa niputtamista yleisempienn rikoksia kuvaavien nimitysten alle. Momentissa oleva rikoslistaus on laaja. Tämä tarkoittaa sitä, että mukana on myös rikoksia, joita ei välttämättä juurikaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa tai jotka eivät välttämättä juurikaan ole omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai

kansainväliselle järjestölle. Taustalla oleva EU-sääntely (terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 2 kohta) kuitenkin edellyttää sitä, että niistäkin on terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä voitava tuomita vankeusrangaistus, joka on ankarampi kuin kansallisessa lainsäädännössä säädetty rangaistus vastaavista rikoksista, joihin ei liity sellaista tarkoitusta.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rikosten erilaisuus ulottuu myös niille säädettyihin rangaistusasteikkoihin. Momentin 1 kohdan mukaan lievimminkin rangaistavista terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi ja saman pykälän 2 momentin mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta tuomitaan vankeuteen elinkaudeksi. Muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot ovat siltä väliltä.

Merkityksellistä on se, että rikoksista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä on tuomittava ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehtyinä. Rikosten hyvinkin erilaisten lähtökohtaisten vakavuustasojen perusteella ei ole mahdollista päästä vain joihinkin harvoihin rangaistusasteikkoihin, mikä myöskään ei puhu rikosten niputtamisen ja siihen perustuvien erillisten rangaistussäännösten säätämisen puolesta. Kaikki todetut seikat huomioon ottaen ei ole nähtävissä perusteita sille, että rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rikoksia jaoteltaisiin eri rikoksiksi vieläpä pohjana olevien rikosten nimikkeistä ainakin jossakin määrin luopumalla.

Arvioitavana on ollut myös se, pitäisikö rikoslain 34 a luvun 1 §:n rakennetta muuttaa niin, että vakavimmat rikokset mainittaisiin ensin. Tämä voitaisiin toteuttaa mainitsemalla pykälässä ensin 2 momentin mukainen murha ja sen jälkeen muut rikokset niiden enimmäisrangaistuksen mukaisessa järjestyksessä edeten ankarimman enimmäisrangaistuksen mukaisista rikoksista lievempien enimmäisrangaistusten mukaisiin rikoksiin. Pelkällä rikosten järjestyksen muuttamisella ei voida kuitenkaan katsoa saavutettavan lainsäädäntöä selkeyttävää vaikutusta. Tällaisella muutoksella ei ilmeisesti olisi käytännön toimijoiden kannalta merkitystä.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevan rikoksen siirtäminen erillisestä pykälästä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan pykälään ei vaikuta toteutettavissa olevalta lainsäädäntöratkaisulta. Rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä oleva radiologisia aseita koskeva sääntely poikkeaa luvun 1 §:ssä olevasta sääntelystä merkittävästi. Erityisen laajasti terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tarkasteltiin sitä, että terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohta sisältää radiologista asetta koskevan kriminalisointivelvoitteen siihen liittyvine tekotapoineen (HE 30/2018 vp, s. 23–28). Arvioinnin lopputuloksena päädyttiin siihen, että terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädetään rangaistavaksi itsenäisenä rikoksena. Direktiivin täytäntöönpanon jälkeen voimaan tullut säteilylaki (859/2018) ei mainittavasti muuta tilannetta, kun otetaan huomioon sen lain 185 § säteilyrikkomuksista ja olennaisesti aikaisemman lain sääntelyä vastaava 186 § viittauksista tiettyihin rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin tekoihin.

Euroopan komissio ei ole huomauttanut Suomea terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen säätämistä erilliseksi rikokseksi, vaikka kysymys ei tältä osin muodollisesti ottaen ole siitä, että terrorismirikokseksi (terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi) on määritelty terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallisessa lainsäädännössä jo rikokseksi määritelty tahallinen teko. Joka tapauksessa radiologista asetta koskeva terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanossa tehty arviointi on perusteinen ja johtopäätöksineen edelleen perusteltu koskien niin erillisen pykälän säätämistä kuin pykälän sisältöäkin.

Lainsäädännön selkeyttämiseen liittyy myös rikoslain 34 a lukua yleisemmin koskeva kysymys siitä, miten yrityksen rangaistavuuden sääntely tulisi lainsäädäntöteknisesti luvussa toteuttaa.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 3 momentin mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys on rangaistava. Muissakin luvun pykälissä noudatetaan rikoslaissa yleisesti omaksuttua kirjoitustapaa, jonka mukaan yrityksen rangaistavuus todetaan kutakin rikosta koskevassa pykälässä. Poikkeuksen muodostavat ne rikoslain 34 a luvun pykälät, joissa yritys rinnastetaan täytettyyn rikokseen.

Rikoslain 34 a luvun sääntelyä saattaisi selkeyttää se, että luvun loppuun otettavassa pykälässä todettaisiin kokoavasti se, minkä luvun mukaisten rikosten yritys on rangaistava. Tämä keventäisi rikoksia koskevia pykäläiä. Mutta samalla voisi jossakin määrin syntyä vaara siitä, että säännöksiä sovellettaessa jonkin rikoksen yrityksen rangaistavuus voi jäädä havaitsematta. Selvää hyötyä ei ole havaittavissa siitä, että luvun loppuun sijoitettaisiin pykälä rikosten yritysten rangaistavuudesta. Huomioon on näiltä osin otettava myös rikoslainsäädännön yhtenäisen ja vakiintuneen kirjoitustavan merkitys.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin kuuluvien rikosten piiri

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentti täyttää aikaisemmin tehtyjen arviointien perusteella terrorismirikosdirektiivin vaatimukset siihen sisältyvien rikosten osalta, mutta direktiivi ei estä kansallisesti pidemmälle ja laajempiin kriminalisointeihin menevää sääntelyä. Sitä voidaan myös muuttaa direktiivin velvoitteiden nykyistä paremman täytäntöönpanon toteuttamiseksi.

Euroopan neuvoston muutospöytäkirjan 1 artiklan 1 kohdan mukaan terrorismirikosten piiri kattaa Euroopan neuvoston yleissopimuksen liitteessä lueteltujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvien ja kyseisten sopimusten määritelmien mukaisten rikosten lisäksi tietyt rikokset, jotka on tehty artiklan 2 kohdan mukaisessa terroristisessa tarkoituksessa. Myös viimeksi mainittujen rikosten osalta lähtökohtana muutosneuvotteluissa oli Euroopan komission tekemä ehdotus, minkä seurauksena artiklan 1 kohdassa mainitut rikokset ovat sellaisia, jotka mainitaan myös terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa. Muutospöytäkirjan rikoslista on kuitenkin jonkin verran suppeampi kuin direktiivin listaus. Alustavan arvion mukaan Suomen liittyminen muutospöytäkirjaan ei tule näiltäkään osin edellyttämään lainsäädäntömuutoksia.

Ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat hyökkäykset

Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitaan henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat hyökkäykset (englanniksi ”attacks upon the physical integrity of a person”). Puitepääatoksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu, että vastaava alakohta koskee henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavia törkeitä rikoksia (HE 188/2002 vp), minkä vuoksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainitaan törkeä pahoinpitely. Lain esitöistä ilmenee, että alakohta koskevat myös momentin 2 kohdassa mainittu tahallinen vaaran aiheuttaminen, 3 kohdassa mainittu terveyden vaarantaminen ja 6 kohdassa mainittu törkeä terveyden vaarantaminen. Mahdollisesti kuolemaan johtavat teot (kansallisessa täytäntöönpanossa tappo, murha ja surma sekä myös siltä osin merkitykselliset tahallinen vaaran aiheuttaminen, terveyden vaarantaminen ja törkeä terveyden vaarantaminen) mainitaan jo terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa.

Raiskausrikokset loukkaavat seksuaalisen itsemääräämisoikeuden lisäksi ruumiillista koskemattomuutta. Kyseiset rikokset ovat rangaistusasteikkojensa perusteella myös vakavia rikoksia. Terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa nimenomaisesti edellyttävän raiskausrikosten lisäämistä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Toisen raiskaaminen kuuluu jo nyt sotarikoksen tunnusmerkistöön (rikoslain 11 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohta), mutta on mahdollista, että raiskausrikoksia tehdään myös terroristisessa tarkoituksessa. Lähinnä kysymyksen tulee sellaisten rikosten tekeminen

tarkoituksessa aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Kun kysymys on etenkin laajamittaisesta terroristisesta tarkoituksessa toteutettavasta raiskausrikollisuudesta, tekojen voi katsoa olevan omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle laajasti yhteiskuntaan kohdistuvina rikoksina, jolloin täyttyy myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liitettävä vaaraedellytys. Muiden seksuaalirikosten kuin raiskausrikosten ei voi katsoa samalla tavalla mahdollisesti liittyvän terrorismirikollisuuteen, kun otetaan huomioon terroristisessa tarkoituksessa tehdyiltä rikoksilta edellytettävä terroristinen tarkoitus ja vaaraedellytys.

Raiskausrikoksia ovat rikosnimikkeiden perusteella rikoslain 20 luvun rikoksista raiskaus (1 §), törkeä raiskaus (2 §), lapsenraiskaus (12 §) ja törkeä lapsenraiskaus (13 §). Merkityksellisiä ovat tässä yhteydessä rikokset, joihin tunnusmerkistön perusteella erityisesti liittyy vakavan henkilöön kohdistuvan väkivallan käyttö. Sen vuoksi ja myös muut edellä todetut seikat huomioon ottaen niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa, on perusteltua lisätä törkeä raiskaus ja törkeä lapsenraiskaus.

Törkeä raiskaus on rangaistusasteikkonsa (vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) vuoksi perusteltua sijoittaa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan kohdan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta. Törkeästä lapsenraiskauksesta tuomitaan vankeutta vähintään neljä ja enintään kaksitoista vuotta. Koska rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on kaksitoista vuotta, mainittu rangaistusasteikko tarkoittaa sitä, että törkeästä lapsenraiskauksesta tulee terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomita vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi. Siitä puolestaan seuraa törkeän lapsenraiskauksen sijoittaminen rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa 8 kohtaan, jolloin nykyisen 1 §:n 1 momentin 8 kohdassa oleva tappo siirtyy 9 kohtaan.

Vapaudenriistorikokset

Rikoslain 25 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetty vapaudenriisto ja 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä vapaudenriisto liittyvät terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jossa panttivangin ottamisen lisäksi mainitaan vuoden 2002 puitepääatöksen vastaavan alakohdan tavoin ”kidnapping”, joka on käännetty puitepääatöksen ja direktiivin suomennoksissa ihmisryöstöksi.

Kyseisten EU-velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä on lähdetty siitä, että kansallinen vastine ihmisryöstölle on rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainittu törkeä ihmiskauppa. Asiaa on käsitelty kohdan muuttamisen yhteydessä hallituksen esityksessä HE 169/2005 vp (s. 11/II).

Terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa nimenomaisesti edellyttävän vapaudenriiston ja/tai törkeän vapaudenriiston lisäämistä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Edellä todettu englanninkielinen termikin huomioon ottaen kysymys on kuitenkin terrorismirikosdirektiivin velvoitteiden nykyistä paremmasta täytäntöönpanosta. Vapaudenriistorikokset ovat lisäksi luonteeltaan tekoja, joita voidaan tehdä myös terroristisessa tarkoituksessa ja joihin voi liittyä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten vaaraedellytys. Lähinnä sellaiset tarkoitus ja edellytys voivat kuitenkin koskea vapaudenriistorikosten törkeää tekemuotoa, joka kattaa tilanteet, joissa vapaudenmenetystä jatketaan yli kolmen vuorokauden, aiheutetaan vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai käytetään erityistä julmuutta tai vakavan väkivallan uhkaa. Mainitut seikat huomioon ottaen törkeä vapaudenriisto on perusteltua lisätä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Rikoslain 25 luvun 2 §:n mukaan törkeästä vapaudenriistosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Rangaistusasteikon perusteella törkeä vapaudenriisto on perusteltua sijoittaa rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohtaan, jonka mukaan kohdan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Ampuma-aseita sekä vaarallisia esineitä ja aineita koskevat teot

Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdan perusteella terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriin tulee kuulua aseiden valmistus, hallussapito, hankinta, kuljetus, toimitus ja käyttö. Vastaava velvoite oli jo vuoden 2002 puitepäättöksen 1 artiklan 1 kohdan f alakohdassa. Aseista direktiivin alakohdassa mainitaan erikseen kemialliset, biologiset ja radiologiset aseet sekä ydinaseet, joita koskevat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 kohta sekä 1 a §.

Rikoslain 41 luvun 3 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä ampuma-aserikos mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja rikoslain 41 luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetty vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä todettiin (HE 188/2002 vp, s. 38/II), että puitepäättöksen mukaisten ampuma-aseisiin kohdistuvien rikosten on katsottava Suomen lainsäädännössä vastaavan vakavuudeltaan törkeitä ampuma-aserikoksia. Teräaseiden osalta samassa yhteydessä todettiin, että ne eivät yleensä täytä edellytystä, jonka mukaan teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin valtiolle (nykyisin maalle) tai kansainväliselle järjestölle. Riittäväksi katsottiin vakavimman teräaseisiin liittyvän rikoksen mukaan ottaminen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin (HE 188/2002 vp, s. 35/I). Euroopan komissiolla ei ole ollut huomautettavaa näiden EU-sääntelyn täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen linjausten johdosta.

Törkeää ampuma-aserikosta koskevaa sääntelyä on äskettäin täydennetty aserikoksia koskevan rikoslain uuden 41 luvun säätämisen yhteydessä. Uuden luvun 3 §:n 1 momentissa törkeän ampuma-aserikoksen kvalifointiperusteeksi on lisätty se, että rikosentekijä pitää mukanaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ampuma-asetta järjestyslain (612/2003) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon. Tällainen törkeän ampuma-aserikoksen tekotapa voi olla merkityksellinen myös terrorismirikollisuudessa.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriin eivät rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin perusteella kuulu rikoslain 41 luvussa rangaistavaksi säädettyistä rikoksista perusmuotoinen ampuma-aserikos (1 §), vaarallisen esineen hallussapito (6 §) ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen (esimerkiksi veitsi) tai aineen hallussapito (7§). Kaksi viimeksi mainittua rikosta koskevat yleisellä paikalla tehtyjä hallussapitotekoja.

Rangaistussääntelyn kattavuuden kannalta on otettava huomioon ensinnäkin rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Mainitun pykälän 2 kohdan mukaan rangaistaan sitä, joka tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen. Terrorismirikosdirektiivi ei nimenomaisesti edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun säätämistä rangaistavaksi, mutta mainitulla rikoksella on tärkeä sääntelyä täydentävä merkitys.

Jäljempänä todetun mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistavuuden alaa laajennettaisiin sääntelyn rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että valmistelu voidaan tehdä muunkin kuin oman terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Lisäksi pykälän 2 kohta ehdotetaan muutettavaksi tekovälinettä koskien yleisempään muotoon, joka kattaa myös rikoslain 41 luvun 6 §:n mukaiset vaaralliset esineet ja 7 §:n mukaiset toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet.

Lisäksi terroristiryhmiin liittyvien tekojen osalta on huomattava rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista on muun ohessa terroristiryhmän varustaminen räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla. Jäljempänä todetun mukaisesti tällaisen toiminnan rangaistavuus säilyisi, kun terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevat säännökset siirretään rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ään.

Kaiken kaikkiaan lainsäädäntöön ei tule jäämään merkityksellisiä katvealueita, joiden vuoksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskeviin säännöksiin tarvitsisi tehdä ampumaseiteita taikka vaarallisia esineitä tai aineita koskevia täydennyksiä. Todettuun johtopäätökseen ei vaikuta aserikoksia koskevan sääntelyn muuttuminen. Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ampumaseiteikoksen rangaistusasteikkoa on kuitenkin muutettava törkeän ampumaseiteikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisen vuoksi (jäljempänä jakso 2.5.4.16).

Lisäksi terrorismirikoksiin kohdistuvat viittaukset on muutettava ampumaseen käsittelyä vakavan rikoksen tekemistä varten koskevassa rikoslain 41 luvun 2 §:n 2 momentissa. Sen mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, sekä 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus, 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja 4 b §:ssä tarkoitettu kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten.

Jäljempänä todetuin tavoin terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kuuden vuoden vankeusrangaistus ja terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin neljän vuoden vankeusrangaistus, joten valmistelurikosta ja kouluttautumisrikosta ei ole enää tarpeen erikseen mainita rikoslain 41 luvun 2 §:n 2 momentissa. Lisäksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyn laittoman uhkauksen pykäläviittaus on momentissa muutettava rikoslain uuden 34 a luvun mukaisesti kohdistumaan sen luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Ampumaseen käsittelyä vakavan rikoksen tekemistä varten ei ole tarpeen lisätä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa, koska ampumaseen käsittelyrikoksen mahdollinen liittyminen terrorismirikollisuuteen on jo otettu huomioon mainitun rikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä.

Uhkaaminen

Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan j alakohta edellyttää, että terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena säädetään rangaistavaksi jonkin a–i alakohdassa luetellun teon (muut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) tekemisellä uhkaaminen. Vastaava kohta oli jo vuoden 2002 puitepäätöksessä.

EU-velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp ja HE 30/2018 vp) on uhkausrikoksen osalta viitattu laittomaan uhkaukseen ja perättömään vaarailmoitukseen, jotka mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa, sekä siihen, että uhkaus voi olla

muunkin rikoksen tekotapa (esimerkiksi momentin 3 kohdassa mainittu liikennetuhotyö ja momentin 6 kohdassa mainittu kaappaus).

Rikoslain 25 luvun 7 §:n mukaan laittomasta uhkauksesta tuomitaan se, joka nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa.

Rikoslain 34 luvun 10 §:n mukaan perättömästä vaarailmoituksesta tuomitaan se, joka tekee pommista, tulipalosta, merihädästä, suuronnettomuudesta tai muusta vastaavasta hädästä tai vaarasta perättömän ilmoituksen, joka on omiaan aiheuttamaan pelastus- tai turvallisuustoimen taikka pakokauhua.

Terrorismirikosdirektiivi ei tarkemmin säätele tässä yhteydessä merkityksellistä uhkausta tekotapojen tai muiden asiaan vaikuttavien seikkojen suhteen. Direktiivin kyseinen kohta jättää siis merkittävästi kansallista harkinnanvaraa, näiltäkään osin Suomea ei ole huomautettu täytäntöönpanosta. Terrorismirikosdirektiivin vuonna 2018 tapahtuneen täytäntöönpanon jälkeen on eräissä yhteyksissä kuitenkin kansallisesti esitetty uhkausrikoksiin liittyviä näkemyksiä, osin myös terrorismityypiseen rikollisuuteen liittyen.

Kun Suomi liittyi kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehtyyn yleissopimukseen (SopS 48–50/2021), eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti huomiota sopimuksen 1 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan tuli säätää rangaistavaksi tiettyjen sopimuksen mukaisten rikosten tekemisellä uhkaaminen (LaVM 5/2021 vp, s. 5 ja 6). Lakivaliokunta viittasi korkeimman oikeuden ratkaisuun KKO 2013:50 rikoslain 25 luvun 7 §:n tulkinnasta. Ratkaisussa tuodaan muun muassa esiin se, että mainitun pykälän sanamuodon perusteella uhatulla tulee olla perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden olevan vakavassa vaarassa. Uhkausta tulee siis tarkastella uhatun henkilön näkökulmasta. Ratkaisun perusteella laittoman uhkauksen tunnusmerkistöä ei voida soveltaa tilanteeseen, jossa uhattu henkilö tai taho ei ole saanut uhkauksesta tietoa.

Todetussa yhteydessä lakivaliokunta katsoi perustelluksi, että laittoman uhkauksen rikostunnusmerkistön muutostarpeita arvioidaan tarvittaessa monipuolisesti huolellisessa lainvalmistelussa, jossa voidaan ottaa huomioon kaikki tekijät, jotka mahdollisesti puoltavat laittoman uhkauksen tunnusmerkistön uudistamista. Sama kysymys nousi esiin muutettaessa laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa sääntelyä (HE 226/2020 vp), lakivaliokunnan johtopäätös oli myös sama (LaVM 10/2021 vp, s. 13).

Vaikka terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa edellyttävän uhkaamista koskevia lainsäädäntömuutoksia, voidaan yleisesti ottaen kysyä, onko sääntely uhkausrikoksia koskien riittävän kattavaa. Tämä koskee erityisesti yleiseen tietoon saatettuja vakavan rikoksen tekemisellä uhkaamisia (esimerkiksi julkisuuteen saatettu perätön tai aiheellinenkin viesti pommin tulevasta räjäyttämisestä tietyllä yleisellä paikalla). Sääntelyn kattavuuteen kohdistuu epäilyksiä, vaikka huomioon otetaan perättömän vaarailmoituksen rangaistavuus, jolla on EU-sääntelyn täytäntöönpanossa katsottu olevan laittoman uhkauksen rangaistavuutta täydentävää merkitystä.

Kysymys uhkausrikosten sääntelyn kattavuudesta on joka tapauksessa yleisempi, terrorismirikollisuutta laajemmalle ulottuva kysymys, jonka käsittely lakivaliokunnan toteamin tavoin edellyttää erillistä monipuolista ja huolellista lainvalmistelua. Sellaista ei ole mahdollista toteuttaa tässä muutenkin laajassa rikoslain 34 a luvun sääntelyyn painottuvassa lainvalmisteluhankkeessa. Näin ollen uhkaamista koskevia lainsäädäntömuutoksia ei ehdoteta

tässä yhteydessä tehtäväksi. Terrorismirikoksia koskevat näkökohdat voidaan ottaa huomioon mahdollisessa tulevassa uhkausrikoksia koskevassa lainvalmistelussa.

Ryöstö, kiristys ja väärin hallintoasiakirjojen laatiminen (vääritys)

Terrorismirikosdirektiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on pidettävä terroritoimintaan liittyvinä rikoksina a) ryöstöä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi; b) kiristystä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi; c) väärin hallintoasiakirjojen laatimista tai käyttämistä jonkin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa, 4 artiklan b alakohdassa tai 9 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi. Direktiivin 3 artikla koskee terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, c alakohdassa on poissuljettu 3 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty uhkaaminen), 4 artiklan b alakohdan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ja 9 artikla matkustamista terrorismitarkoituksessa.

Matkustamisrikosta lukuun ottamatta vastaava kriminalisointivelvoite oli jo vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklassa. Puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanossa on katsottu (HE 188/2002 vp ja HE 30/2018 vp), että EU-säätely ei edellytä kyseisten rikosten säätämistä rangaistaviksi terrorismirikoksina rikoslain 34 a luvussa. Suomea ei ole huomautettu tästä täytäntöönpanossa omaksutusta tulkinnasta, josta voidaan edelleen pitää kiinni. Tässäkin yhteydessä edelleen katsotaan kansallisen harkintavaran puitteissa, että ryöstöä ja kiristys- ja vääritysrikoksia ei ole tarpeen lisätä rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Riittävää on ryöstön, kiristyksen, törkeän kiristyksen, väärityksen ja törkeän väärityksen säätäminen rangaistaviksi rikoslain 31 luvun 1, 3 ja 4 §:ssä ja 33 luvun 1 ja 2 §:ssä. Mainittuja rikoksia koskevassa rangaistusten määräämisessä voidaan rikoslain 6 luvun 4 §:n yleissäännöksen mukaan ottaa huomioon ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana rikoksen liittyminen terrorismirikollisuuteen ja sen edistämiseen.

Rikoslain 31 luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä ryöstö on rangaistusasteikkonsa (vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) perusteella erittäin vakava rikos, joka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa ja joka voi olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Vaikka EU-säätelyn ei voi katsoa edellyttävän törkeän ryöstön lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan rikoksen uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin, muuten sen lisääminen on perusteltua. Rangaistusasteikon perusteella sijoituspaikaksi tulisi momentin 6 kohta.

Pakottaminen

Tässä yhteydessä on arvioitu myös se, tulisiko rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin sisällyttää rikoslain 25 luvun 8 §:ssä rangaistavaksi säädetty pakottaminen. Viimeksi mainitun pykälän mukaan pakottamiseen syyllistyy se, joka oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin.

Terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) koskevassa terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa ei mainita pakottamista tai muutakaan siihen viittaavaa tekoa. Pakottamisella on kuitenkin läheinen yhteys rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terroristisen tarkoituksen muotoon eli siihen, että pakotetaan oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen liittyessä pakottamisrikoksen kaltaisiin elementteihin kysymys on siitä, että tekijällä on pakottamiseen kytkeytyvä terroristinen

tarkoitus. Pakottaminen toteutetaan sellaisessa tilanteessa tekemällä jokin sellainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, jolla päästään pakottamisvaikutukseen (esimerkiksi panttivangin ottaminen). Näin ollen pakottamisen ottamista rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin voi pitää tarpeettomana.

2.5.4.3 Terrorismiin liittyvien rikosten ryhmittely ja niiden nimeäminen

Rikoslain 34 a luvussa eräällä tavalla peruserikoksiksi katsottavia rikoksia ovat sen 1 ja 1 a §:ssä rangaistaviksi säädetty rikokset eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos. Varsinkin joitakin ensiksi mainitun pykälän mukaisia rikoksia voi luonnehtia ”terrori-iskuiksi”. Muut rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset ovat tekoja, joiden voi katsoa edistävän 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä ja joiden voi siinä mielessä katsoa kuuluvan toiseen ryhmään kuin mainittujen pykäläiden mukaiset rikokset.

Kansainvälisissä velvoitteissa ja useiden valtioiden lainsäädännöissä ”terrorismirikoksilla” (englanniksi ”terrorist offences”) tarkoitetaan rikoksia, jotka ovat Suomen lainsäädännön mukaan rangaistavia rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:n mukaan. Kansallisen lainsäädännön hahmottamista saattaa vaikeuttaa se, että rikoslain 34 a luvussa rikoksia ei jaeta ”peruserikoksiksi” ja niiden tekemistä edistäviin rikoksiin. Tämän seurauksena saattaa jäädä epäselväksi myös se, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten lisäksi luvussa säädetään rangaistaviksi lukuisa määrä muita terrorismiin liittyviä rikoksia.

Sääntelyn selkeyttämistä edistää se, että rikoslain uudessa 34 a luvussa 1 ja 1 a §:n mukaiset rikokset nimetään yhtenäisesti tavalla, jota voidaan sitten käyttää niiden tekemistä edistäviä rikoksia koskevissa myöhemmissä luvun säännöksissä. Tällä myös päästään eroon kyseisiä rikoksia koskevista pykäläviittauksista, jotka on koettu ongelmallisiksi.

Todettuun lainsäädäntöratkaisuun liittyvä ongelma on, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset jakautuvat rikoslain nykyisessä 34 a luvussa kahteen pykälään, joiden sisältämät rikokset ovat rakenteeltaan erilaisia. Luvun ensimmäisessä pykälässä säädetään rangaistaviksi tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa, toisen pykälän mukainen radiologisia aseita koskeva rikos on puolestaan itsenäinen rikos. Lisäksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa olevien rikosten nimikkeetkään eivät ole yhteneviä. Ne riippuvat pohjana olevan rikoksen nimikkeestä, esimerkiksi ”terroristisessa tarkoituksessa tehty laitton uhkaus” tai ”terroristisessa tarkoituksessa tehty murha”.

Kun rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 ja 1 a §:n yhdistämistä ei aikaisemmin todettu mukaisesti ehdoteta, toisena vaihtoehtona on todeta uuden luvun 1 §:ksi sijoitettavassa määritelmäpykälässä, että ”tässä luvussa tarkoitetaan *terrorismirikoksella* 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta”. Viitatuista pykäläistä ensimmäiseen otettaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikosta koskeva sääntely ja jälkimmäiseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta koskeva sääntely. Todetulla tavalla muotoiltuna ”terrorismirikoksen” määritelmä kattaisi myös kyseisten rikosten yritykset. Luvun myöhemmissä pykälissä voitaisiin käyttää ”terrorismirikosta” pykälään ja/tai useampaan rikosnimikkeeseen viittaamisen asemesta. Samalla korostuisi se, että luvussa on kahdentyyppisiä rikoksia.

Toisaalta on aihetta korostaa myös sitä, että terrorismirikosten tekemistä edistävät rikokset ovat terrorismiin liittyviä rikoksia. Tätä voitaisiin painottaa sillä, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi tulisi ”terroristisista rikoksista”. Nykyaikaisempi kirjoitustapa puoltaisi muotoa

”terroristiset rikokset”, mutta rikoslaisissa käytetty lukujen otsikoinnin kirjoitustapa puoltaa ensiksi mainittua muotoilua.

2.5.4.4 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Yleiset näkökohdat

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun syyllistyy se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen) 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä, 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden, ampuma-aseiden taikka vaarallisen esineen tai aineen tai 3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n säätämisen yhteydessä esitetyt yleiset perusteet terrorismiin liittyvän valmistelupykälän säätämiseksi ovat edelleen merkityksellisiä. Kysymys on vakavien rikosten valmistelusta. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että terrorismirikosten valmistelu on useissa Suomen kannalta keskeisissä vertailuvaltioissa rangaistavaa, joskin pääosin hyvin yleisluonteisesti kuvattuna ilman valmistelutoimien yksilöintiä pykälässä. Lisäksi pykälän säilyttämisen tarve liittyy kansainvälisistä velvoitteista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 2178 (2014) ja terrorismirikosdirektiiviin. Rikoslain uudessa 34 a luvussa valmistelurikoksesta säädettäisiin 4 §:ssä.

Jäljempänä seuraavissa jaksoissa käsitellään tarpeen mukaan rikoskohtaisesti sitä, missä rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä on edelleen tarpeen viitata 4 §:n mukaiseen valmistelurikokseen. Viittaus nykyisen luvun 2 §:n mukaiseen valmistelurikokseen on nykyisen luvun 3 §:ssä (terroristiryhmän johtaminen), 4 a §:ssä (koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten), 4 b §:ssä (kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten), 4 c §:ssä (värväys terrorismirikoksen tekemiseen), 5 §:ssä (terrorismirikoksen rahoittaminen) ja 5 c §:ssä (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten). Myös nykyisen luvun 5 e §:n mukaisessa terrorismirikoksiin liittyvässä julkisessa kehittämisessä voidaan kehottaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemiseen, vaikka kyseistä rikosta ei pykäläviittauksen tai nimikkeen kautta rangaistussäännöksessä erikseen todetaakaan.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan valmistelurikos liittyy 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, jatkossa 2 §) tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, jatkossa 3 §) tulevaan tekemiseen. Edellä jaksossa 2.4.4.3 todetun mukaisesti jatkossa rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:ssä todettaisiin ”terrorismirikoksella” tarkoitettavan luvun 2 ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta. Tätä muutosta voitaisiin sitten hyödyntää myös valmistelurikoksen kohdalla niin, että rikosnimikkeeksi tulisi ”terrorismirikoksen valmistelu” ja valmistelu liitettäisiin terrorismirikoksen tekemiseen ilman pykäläviittauksia.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen sekä niiden rikosten nimeämiseen ”terrorismirikoksiksi” liittyy se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun rangaistussäännöksissä viitataan vaihtelevasti luvun 1 ja 1 a §:ään. Ensiksi mainitun pykälän osalta viitataan välillä koko pykälään ja välillä sen 1 ja 2 momenttiin, jälkimmäisen osalta viitataan koko pykälään.

Koko pykälään viittaaminen tarkoittaa sitä, että periaatteessa viittaaminen kohdistuu myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritykseen (1 §:n 3 momentti) ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yritykseen (1 a §:n 2 momentti). Kukaan ei yleensä toimi vain rikoksen yrityksen tekemistä varten, tavoitteena on täytetyn rikoksen tekeminen. Sama näkökohta koskee niitäkin rikoslain 34 a luvun rangaistussäännöksiä, joissa viitataan kokonaan muihinkin luvun pykäliin kuin 1 ja 1 a §:ään.

Poikkeuksellisesti terroristinen rikollinen toiminta saattaa kuitenkin esimerkiksi pelottelutarkoituksessa tai myöhemmän täytetyksi tarkoitettavan rikoksen harjoittelu- ja valmisteluvaiheissa kohdistua tekoon, joka on katsottavissa rikoksen yritykseksi. Ei ole myöskään aihetta supistaa rangaistavan käyttäytymisen alaa nykyisestä. Näihin näkökohtiin liittyy se, että ”terrorismirikoksen” määritelmä rikoslain uudessa 34 a luvussa pitäisi sisältää myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen. Tarvittavat rikoksen yritykseen liittyvät täsmennykset voidaan tehdä pykälien perusteluissa.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu koskee rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä vain sellaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä, jotka valmistelijan itsensä on tarkoitus tehdä (pykälän johdantokappaleen ilmaisu ”tehdäkseen”). Esimerkiksi törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua koskevassa rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä käytetään ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten”, jonka sen pykälän perusteluissa on tosin todettu tarkoittavan lähtökohtaisesti samaa kuin ”tehdäkseen” (HE 141/2012 vp, s. 34/II ja 35/I). Mainitun rikoksen perusteluissa kuitenkin todetaan myös, että sopijan (merkityksellinen erityisesti rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohtaan liittyen) ei tarvitse osallistua rikoksen käytännön toteuttamiseen (em. HE, s. 36/II), joka voi jäädä toisen osapuolen tai kolmannen henkilön tehtäväksi.

Myös muut terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevat tekotavat kuin rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdassa mainitut voivat olla sellaisia, että rikoksen voi toteuttaa muu henkilö (esimerkiksi aseiden säilyttäminen (hallussa pitäminen) toisen toteutettavaa terrorismirikosta varten). Toisen henkilön toteutettavaa terrorismirikosta varten tapahtuva valmistelu voi olla yhtä vaarallista kuin itsekin tehtävää rikosta varten tapahtuva valmistelu. Näiden tapausten välille ei ole perusteltua tehdä rangaistavuuden suhteen eroa. Näin ollen terrorismirikoksen valmistelun tulisi tapahtua yleisesti toisten terrorismirikosten tekemistä varten, eikä vain sitä varten, että valmisteluun syyllistyvä toimii tehdäkseen itse terrorismirikoksen. Tekijältä vaadittavaan tahallisuuteen muutoksella ei olisi merkitystä, koska myös ”varten”-muotoilu edellyttäisi tekijältä korkeamman asteista tahallisuutta ja tietynlaista siihen liittyvää nimenomaista tahtotilaa.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy kysymys siitä, minkälaista yhteyttä valmistelurikokselta edellytetään suhteessa valmistelun tavoitteena olevaan terrorismirikokseen. Jo nykyisessä lainsäädännössä lähdetään siitä, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyllä rikoksella edistettävän sen luvun rikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37). Muutenkin terrorismintorjunnan tehokkuuden kannalta tärkeää on, että valmisteltavan rikoksen yksilöinnille ei aseteta liian korkeita vaatimuksia samalla kuitenkaan myöskään rikoksesta epäillyn oikeusturvaa vaarantamatta. Valmistelutoimia tehtäessä valmistelun tarkoituksena oleva rikos ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella, vaikka on riittävän selvää, että rikosentekijä toimii edistääkseen jonkin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Tämä näkökohta on aihetta ottaa huomioon perusteluissa koskien kaikkia niitä

rangaistussäännöksiä, joissa on kyse terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen edistämisestä.

Valmistelurikoksen tekotavat

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdan mukaan rangaistavaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna on sopiminen toisen kanssa tai suunnitelman tekeminen. Kohdan säätäminen vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä perustuu kansalliseen harkintaan. Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) kuitenkin edellyttää, että rangaistavaa on myös matkustaminen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen suunnittelemista varten, jolla on merkitystä matkustamisrikosta koskevan rikoslain 34 a luvun 5 c §:n kannalta.

Rikoksen tekemisestä sopimista ja rikossuunnitelman tekemistä voidaan pitää valmistelurikoksen perustekotapoina. Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdan täydentämiseen tai täsmentämiseen pykälätasolla ei ole aihetta, kun otetaan huomioon kohdan perusteluissa (HE 188/2002 vp, s 44/II) todettu, jonka mukaan kohdan soveltaminen edellyttää sitä, että on olemassa todellinen ja varteen otettava sopimus tai suunnitelma rikoksen tekemiseksi terroristisessa tarkoituksessa. Kohta koskee perustelujensa mukaan sellaisten henkilöiden toimintaa, jotka sopivan tilaisuuden tullen todellisuudessa voisivat ryhtyä panemaan suunnitelmaa täytäntöön, sekä sellaisen vakavasti otettavan suunnitelman laatimista, joka olisi toteutettavissa.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaan rangaistavaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna on se, että tekijä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tulevaa tekemistä varten valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden, ampuma-aseiden taikka vaarallisen esineen tai aineen.

Kun rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaisiin esineisiin ja aineisiin liittyvät terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan velvoitteet tulevat katetuiksi nykyisten 1 §:n 1 momentin ja 1 a §:n kautta sekä tulevat jatkossa katetuiksi näiltä osin vastaavien rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin ja 3 §:n kautta, niihin velvoitteisiin liittyen kohdan säilyttäminen ja tarkempi sisältö ovat kansallisessa harkinnassa. Edellä on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan sääntelyn tarkastelun yhteydessä todettu, että ampuma-aseisiin sekä vaarallisiin esineisiin ja aineisiin liittyen kohdalla on tärkeä sääntelyä täydentävä merkitys. Huomioon on otettava myös rangaistavuuden alan laajentuminen sitä kautta, että rikoslain uuden 34 a luvun 4 § tulisi koskemaan valmistelun tekemistä myös tilanteissa, joissa terrorismirikoksen tekee muu henkilö kuin valmistelutoimen suorittava (”terrorismirikoksen tekemistä varten”).

Vaikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaisen kohdan säilyttämiselle rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä on edelleen perusteita, kohdan sanamuotoa on aiheellista muuttaa ja soveltamisalaa laajentaa niin, että se yleisesti kattaa terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä merkitykselliset vaaraa aiheuttavat esineet ja aineet. Kysymys ei ole pelkästään räjähteistä ja erilaisista aseista sekä muista ominaisuuksiltaan lähtökohtaisesti vaarallisista esineistä ja aineista, vaan muistakin sellaisista tavanomaisemmista esineistä ja aineista, joita voidaan käyttää vaaraa aiheuttavalla tavalla. Esimerkiksi autoa voidaan käyttää terrorismirikoksen tekemiseen ajamalla kulkuneuvo yleisön joukkoon. Sellaisessa tilanteessa saattaa sinällään kysymys olla siitä, että on samalla jo olemassa 1 kohdan mukainen sopimus tai suunnitelma. Niin ei välttämättä kuitenkaan ole.

Erillinen rangaistusvastuu esineisiin ja aineisiin liittyvistä teoista on perusteltua rajata sellaisiin esineisiin ja aineisiin, joista voi terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheutua tietynlaista vaaraa toiselle henkilölle tai toisille henkilöille. Mikä tahansa tavanomainen esine tai aine ei voi kuulua rangaistavuuden piiriin. Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan mukaisen vastuun tulisi liittyä jo mahdolliseen vaaran aiheuttamiseen, koska kysymyksessä olevia esineitä tai aineita ei välttämättä käytetä terrorismirikoksen tekemisessä ja koska näin ollen ei välttämättä aiheuteta kuolemaa tai henkilövahinkoa siinä yhteydessä. Toisaalta vastuu tulisi kytkeä vakavaan vaaraan, koska esimerkiksi vähäisiä vammoja voidaan aiheuttaa melkein millä tahansa esineellä tai aineella.

Todetut seikat huomioon ottaen rikosoikeudellisen sääntelyn riittävään ja asianmukaiseen kattavuuteen päästään muuttamalla valmistelurikosta koskevan pykälän 2 kohta sen rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että kohdan mukaan rangaistetaan sitä, joka valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa sellaisen esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Tämä kattaisi myös kohdassa nykyisin mainitut esineet ja aineet.

Samalla on kuitenkin huomattava se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n 2 kohta kattaa sellaisia kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevia tekoja, jotka ovat jo nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rangaistavia terroristisessa tarkoituksessa tehtynä kemiallisen aseiden kiellon rikkomisena ja terroristisessa tarkoituksessa tehtynä biologisen aseiden kiellon rikkomisena ja jotka tulisivat myös uuden luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan olemaan vastaavalla tavalla rangaistavia. Myös ydinräjähdeterrorismin tekeminen terroristisessa tarkoituksessa on rangaistavaa rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ja tulisi olemaan rangaistavaa myös uuden luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan. On vaikeaa nähdä mainittavaa eroa siinä, tehdäänkö kyseisiä kemiallisiin aseisiin, biologisiin aseisiin, toksiiniaseisiin tai ydinräjähteisiin liittyviä tekoja terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina vai niiden valmisteluna, kun kyseessä on tiettyyn aseeseen kohdistuva samanlainen teko. Myös terrorismirikoksen valmisteluun liittyy välillisesti terroristinen tarkoitus, kun valmistelulla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Näitä rikosten välisiä suhteita voidaan selvittää rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 3 kohdan mukaan valmistelurikoksena on rangaistavaa ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden valmistukseen tarvittavien laitteiden tai aineiden taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen hankkiminen. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta kattavat jo kemialliseen aseeseen, biologiseen aseeseen, toksiiniaseeseen ja ydinräjähteeseen liittyvän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn kehittämisen ja tutkimustoiminnan. Näin ollen vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanossa näiltä osin todettu ei ole enää merkityksellistä. Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohta nimenomaisesti edellyttää kyseisen kehittämis- ja tutkimustoiminnan harjoittamisen säätämistä rangaistavaksi terrorismirikoksena (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena). Kehittämis- ja tutkimuskohdan voi katsoa käsittävän myös rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Kohdasta voidaankin luopua pykälän uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä ilman sääntelyn supistumista. Kohdan mukaiset teot tulevat myös valmistelurikosta ankarammin rangaistaviksi, kun ne katsotaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyiksi rikoksiksi.

Muiden rikoslain 34 a luvun rikosten mahdollinen liittäminen valmistelurikosta koskevaan pykälään

Pelkän rikoslain 34 a luvun 2 §:n tarkastelun perusteella ei ole ilmennyt aihetta tehdä muita valmistelurikosta koskevia muutoksia uuden luvun säätämisen yhteydessä kuin edellä todetut. Erikseen tulee kuitenkin tarkastella vielä sitä, onko aihetta sisällyttää luvun muissa pykälissä rangaistaviksi säädettyjä rikoksia valmistelupykälään.

Nykyisen rikoslain 34 a luvun 3, 4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:n mukaiset rikokset ovat luonteeltaan valmistelutyyppejä rikoksia, jotka edistävät muun rikoksen tekemistä. Edistettävä rikos kuitenkin vaihtelee samoin kuin se, kenen tekemästä tulevasta rikoksesta on kysymys. Viimeksi mainittuun saattaa myös tulla muutos, jos ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu omaksutaan laajemmin muissakin rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että vertailuvaltioissa muita terrorismirikoksia ei ole lainsäädännöllisesti niputettu valmistelusääntelyn alle sikäli kuin sellainen terrorismirikoksia koskien edes valtion lainsäädännössä on.

Huomiota on kiinnitettävä siihen, onko rikos luonteensa tai muiden siihen liittyvien seikkojen perusteella katsottavissa valmisteluksi. Havaittavaa lisäarvoa ei tuota muiden rikosten tunnusmerkkien siirtäminen sellaisinaan ja niputtaminen valmistelupykälään. Tekojen säilyttäminen omien rikosnimikkeiden alla omissa pykälissään saattaa pikemminkin edistää rikoslainsäädännön havainnollisuutta. Kun arvioidaan mahdollisuuksia yhdistää eri rikoksia koskevaa sääntelyä samaan pykälään, huomioon on otettava myös rikosten rangaistusarvot ja siihen liittyen niiden rangaistusasteikot. Saman pykälän alle on rikolaissa tapana laittaa vain saman rangaistusasteikon omaavia rikoksia.

Muiden rikosten yhdistäminen valmistelurikosta koskevaan pykälään voisi koskea esimerkiksi rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 b §:ssä rangaistavaksi säädettyä kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten. Yhdistämistarpeiden ja -mahdollisuuksien kannalta merkitystä on sillä, mihin kouluttautumisrikoksen ja muiden rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tunnusmerkkien ja rangaistusasteikkojen osalta päädytään. Jäljempänä rangaistusasteikkojen arviointia koskevassa jaksossa päädytään siihen, että terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Muiden luvun rikosten yhdistämistä valmistelurikokseen tarkastellaan jäljempänä erikseen rikoskohtaisissa arvioinneissa.

2.5.4.5 Terroristiryhmän johtaminen

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi (2 momentti). Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta (3 momentti).

Terroristiryhmän johtamisen kohdalla arvioitavaksi tulee se, säilytetäänkö johtamisrikos rikoslain uudessa 34 a luvussa erillisenä rikoksena. Sitä ei terrorismirikosdirektiivi nimenomaisesti edellytä. Eräissä terrorismirikostyöryhmän mietinnöistä annetuissa lausunnoissa

(sisäministeriö, Poliisihallitus ja suojelupoliisi) on kiinnitetty huomiota siihen, että terroristiryhmän johtamisen rangaistavuuden edellytyksenä on toisen rikoksen tekeminen.

Kansainvälisen vertailun tiedoista ilmenee, että vertailuvaltioissa ei ole erillisiä ryhmän johtamista koskevia rangaistusäännöksiä eikä johtamista mainita erikseen edes ryhmää (ryhmän toimintaan osallistumista tms.) koskevilla rangaistussäännöksissä. Poikkeuksen muodostaa Yhdistyneen kuningaskunnan sääntely, jonka mukaan erikseen rangaistavaa on johtaa millä tahansa tasolla sellaisen organisaation aktiviteetteja, joka liittyy terroritekojen toteuttamiseen.

Kansallisen sääntelyn sisällön kannalta merkityksellisiä ovat EU-sääntely ja siitä riippumattakin terroristiryhmän johtamisrikoksen luonne. Mitä tulee ensiksi mainittuun, terroristiryhmän johtaminen on aikanaan säädetty rangaistavaksi erillisenä rikoksena vuoden 2002 puitepäätöksen vuoksi sen edellyttäessä, että johtamisrikoksen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on eräissä tapauksissa vähintään 15 vuotta vankeutta ja eräissä tapauksissa vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Näiltä osin vastaavanlainen sääntely on terrorismirikosdirektiivissä.

EU-sääntelyn enimmäisrangaistusvaatimus on johtanut myös siihen, että rikoslain 34 a luvun 3 §:n 3 momenttiin perustuen terroristiryhmän johtamisen rangaistavuudelta edellytetään sitä, että johtaja on tehnyt tai hänen johdollaan ryhmässä on tehty terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tuolloin terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen rikoslain 7 luvun 1 ja 2 §:n mukaisesti.

Todettuun yhteiseen vankeusrangaistukseen johtavaan ja Euroopan komissionkin hyväksymään lainsäädäntöratkaisuun liittyviä näkökohtia on jo käsitelty edellä jaksossa 2.1.4. Erikseen on syytä korostaa sitä, että lainsäädäntöratkaisusta ei seuraa, että terroristiryhmän johtaja jää johtamisteosta rangaistamatta, jos hän ei ole tehnyt rikoslain 34 a luvun 3 §:n 3 momentissa mainittua rikosta tai jos sitä ei ole tehty ryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn ja ankarasti rangaistavaan rikokseen, esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen. Näistä muista rikoksista ei voida tuomita yhtä ankaraa rangaistusta kuin voidaan rikoslain 34 a luvun 3 §:n mukaan tuomita yhteisenä vankeusrangaistuksena, mutta tätä voidaan pitää johdonmukaisena sen vuoksi, että vakavampana ja ankarammin rangaistavana voidaan pitää nimenomaan jo tehtyyn rikokseen tai jo tehtyihin rikoksiin liittyvää johtamistoimintaa.

EU-sääntelystä johtuvaa yhteisen vankeusrangaistuksen määräämistä koskeville säännöksille rakentuvaa ja edelleen perusteltuna pidettävää pykälän perusrakennetta on ilmeisen vaikeata omaksua muiden johtamisrikosta lähellä olevien rikoslain 34 a luvun rikosten kohdalla niin, että johtamisrikos siirrettäisiin niitä koskeviin rangaistussäännöksiin.

Merkittävä rangaistussäännösten yhdistämistä vastaan puhuva seikka on rangaistusasteikkokysymyksiin liittyen se, että EU-sääntelystä tulevista velvoitteista riippumattakin rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen on katsottavissa erityisen paheksuttavaksi ja vakavaksi terrorismirikokseksi, mitä nyt ilmentää johtamisrikokselle säädetty lain sallima ankarin määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäisrangaistus 12 vuotta vankeutta. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen eivät lähtökohtaisesti vakavuudessaan rinnastu johtamisrikokseen, mitä ilmentävät niille ehdotettavat rangaistusasteikot ja mikä on otettava suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta huomioon. Terroristiryhmän johtaminen on perusteltua säilyttää erillisenä rikoksena rikoslain uudessa 34 a luvussa, jossa sitä koskevat säännökset sijoitettaisiin 5 §:ään.

Rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä olisi otettava huomioon se, että sen luvun 1 §:n 1 kohdassa terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos nimettäisiin ”terrorismirikoksiksi”. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaisella tavalla ainakaan sitä vastaavaan uuden pykälän sääntelyyn ei olisi tarpeen sisällyttää mainintaa rangaistavasta yrityksestä, koska terrorismirikoksen määritelmä tulisi kattamaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen.

Terroristiryhmän johtamisen tunnusmerkistössä teko on kuvattu varsin pelkistetysti (”joka johtaa terroristiryhmää”). Pykälän perusteluissakin (HE 188/2002 vp, s. 46–49) tekoa on käsitelty niukasti. Perusteluissa johtamisen käytännön ilmenemistapoja onkin mahdollisuuksien mukaan tarkennettava. Tarkennusta vaatii myös ilmaisu ”on tehty” sen suhteen, minkälaista lopullisuustasoa terroristiryhmän toiminnassa tehdyttä rikokselta tai sen rangaistavalta yritykseltä vaaditaan.

Terroristiryhmän johtamista koskevaan rangaistussäännökseen liittyy se, että terrorismirikosdirektiivin 13 artiklan vuoksi terrorismirikoksen valmistelua koskeva pykälä on tarpeen säilyttää ja valmistelurikokseen viitata johtamisrikosta koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä.

Terroristiryhmän johtamista koskevan pykälän rakenteeseen ja sisältöön vaikuttaa myös se, mihin päädytään rikoslain nykyisen 34 a luvun 3 §:ssä olevien kahden rangaistusasteikon osalta. Sitä käsitellään jäljempänä jaksossa 2.5.4.16.

2.5.4.6 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan se, joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampuma-tarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla, 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä, 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon, 4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai 5) tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettua rikoksen (rahanpesu tai törkeä rahanpesu).

Pykälän 2 momentissa todetaan, että mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi sen uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä niin, että yleisemmin ja selkeämmin todetaan, että sellaisen tehtävän hoitaminen ei ole terroristiryhmän toimintaan osallistumista.

Työryhmämietintö, hallituksen esitys HE 89/2021 vp ja LAVM 15/2021 vp

Kun terrorismirikoksia koskevaa rangaistussääntelyä viimeksi merkittävästi muutettiin (vuoden 2020 työryhmän mietintö sekä sitä seuranneet HE 89/2021 vp ja LaVM 15/2021 vp), lainsäädännön muutostarpeiden arvioinnin ja ehdotettujen muutosten keskiössä olivat terroristiryhmän toimintaan liittyvät terrorismirikokset. Erityisesti tuli arvioida terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumiseen tai sen toimintaan osallistumiseen liittyvät

rangaistussäännökset ja valmistella niitä koskevat tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmä perehtyi työssään kahdeksan valtion (Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Belgia ja Ranska) terrorismirikoksia koskeviin rangaistusäännöksiin sekä Norjan ja Saksan osalta myös oikeuskäytäntöön. Tuossa lainsäädäntöhankkeessa päädyttiin muiden lainsäädäntömuutosten ohessa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamiseen niin, että siinä säädetään rangaistavaksi tietynlaisen olennaisen tehtävän hoitaminen.

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa todettiin (HE 89/2021 vp, s. 14–16), että kriminalisointiperiaatteisiin ja rikoslainsäädännön käytölle asetettaviin yleisiin edellytyksiin ei kuulu se, että jokin on teko säädetty rangaistavaksi jossakin toisessa valtiossa tai joissakin toisissa valtioissa. Kuten yleensäkin kansainvälisten vertailujen kohdalla, myös terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumista tai sen toimintaan osallistumista tai sen toiminnan edistämistä koskevista eri valtioiden säännöksistä on vaikea tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Tuossa yhteydessä Pohjoismaiden ja useiden muidenkin vertailuvaltioiden lainsäädäntöjen ei voitu olennaisesti katsoa poikkeavan terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sääntelystä.

Koska terroristiryhmän toiminnan edistämistavat oli rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa lueteltu tyhjentävästi, momentti katsottiin kuitenkin aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa soveltamisalaltaan ainakin eräiden valtioiden säännöksiä suppeammaksi. Hallituksen esityksessä todettiin lisäksi, että terroristiryhmän puitteissa tapahtuvien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä voivat olennaisesti edistää monenlaiset toimet, joita ei tuolloin mainittu rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuvat momentissa mainittuihin tekoihin. Nämä näkökohdat johtivat momentin 4 kohdan muuttamiseen koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista.

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa rajattiin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen olennaisen tehtävän hoitamisen ulkopuolelle pelkästään oleskelu terroristiryhmän hallitsemissa tiloissa tai hallitsemalla alueella, avioituminen terroristiryhmään kuuluvan kanssa ja se, että henkilö ainoastaan toimii tavanomaisissa omaa perhettään palvelevissa kotitaloustehtävissä taikka huolehtii lapsistaan tai muiden lapsista (HE 89/2021 vp, s. 38).

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa käsiteltiin myös kysymystä terroristiryhmään tai -järjestöön taikka muuhun sellaiseen organisaatioon kuulumisen säättämisestä sellaisenaan rangaistavaksi (HE 89/2021 vp, s. 15 ja 16). Tuossa yhteydessä todettiin, että sitä asiaa oli käsitelty jo terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 37). Aikaisempaa pitkälti toistaen myöhemmässä hallituksen esityksessä todetaan seuraavaa:

* Epäselvää on se, mitä ”kuulumisella” tarkoitetaan.

* Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää rangaistavaksi säädetyltä teolta täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

* Kuulumista terroristiorganisaatioon ilmentävät tarkkarajaisella ja todennettavissa olevalla tavalla sen toiminnassa tehdyt terrorismirikokset, joiden piiri on laaja, jotka voivat olla hyvinkin etäisessä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen ja joilla laajasti säädetään rangaistaviksi sellaisen rikoksen tekemistä edistävät merkitykselliset teot.

* Koska ”kuulumisen” ilmenemistavoista ei ole juurikaan esitetty näkemyksiä, toisaalta kuulumisen ja toisaalta toimintaan osallistumisen tai toiminnan edistämisen välillä ei

välttämättä edes ole mitään mainittavaa eroa. Terroristiryhmän tai -järjestön toimintaan osallistumisen tai sen toiminnan edistämisen voidaan tavallaan katsoa ilmentävän sellaiseen ryhmään tai järjestöön kuulumista.

* Myös muita rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia voidaan tehdä terroristiryhmän toiminnassa tai sen toimintaan liittyvinä.

Eduskunnan lakivaliokunta otti rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä kantaa siihen, että eräät teot oli ehdotettu jätettäväksi kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Samalla valiokunta käsitteli kysymystä terroristijärjestöön kuulumisesta ja sen jäsenyydestä (LaVM 15/2021 vp, s. 7 ja 8).

Lakivaliokunta totesi, että sen saaman selvityksen mukaan olennaista tehtävää koskeva rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan muutosehdotus ja sen soveltamisalan rajaukset perustuvat Suomessa noudatettaviin rikosoikeuden käytön yleisiin edellytyksiin, joista erään keskeisimmän mukaan rikosoikeutta on perusteltua käyttää sellaiseen toimintaan, joka on oikeusjärjestelmän suojelemille oikeushyville (esimerkiksi henki ja terveys) vahingollista tai vaarallista. Mainitussa terroristiryhmän toiminnan edistämistä (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä tekojen merkityksellisyyttä terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta ja tekojen vakavuutta korostaa se, että niistä on säädetty ankara rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rikosoikeudessa noudatettava suhteellisuusperiaate edellyttää tekojen vakavuuden ja sovellettavan rangaistusasteikon vastaavuutta.

Lakivaliokunta totesi edelleen, että rikosoikeuden käytön yleisiin edellytyksiin liittyy se, että myöskään pelkkä oleskelu tietyllä alueella ei sellaisenaan vielä loukkaa tai vaaranna mitään oikeushyviä. Oleskelun tietyllä alueella liittyy rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä rangaistavaksi säädetty matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jonka Suomi on säätänyt rangaistavaksi laajemmin kuin kansainväliset velvoitteet edellyttävät koskien matkustamisen tarkoituksena olevaa rikollista toimintaa.

Lakivaliokunnan mukaan tekoja rangaistavaksi säädetäessä merkittävät reunaehdot tulevat perustuslaista ja kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista, erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksesta ja Euroopan unionin perusoikeuskirjasta. Kun kyse on kodin piirissä tapahtuvasta toiminnasta, perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suoja asettaa rajansa tekojen rangaistavaksi säättämiselle. Perustuslain 8 §:n edellyttämästä rikostunnusmerkistön tarkkarajaisuusvaatimuksesta seuraavia vartenotettavia ongelmia liittyy pelkästään tietyllä alueella oleskelun säätämiseen rangaistavaksi. Ne koskevat erityisesti sen määrittämistä, minkä alueiden katsotaan kulloinkin olevan terroristijärjestöjen hallinnassa ja millä perusteilla hallinnassa olemisen todetaan. Hallinnassa olemisen suhteen tilanteet muuttuvat ja voivat olla hyvin tulkinnanvaraisia.

Lakivaliokunta totesi, että hallituksen esityksen perusteluissa esitetyillä rajauksilla ei suljeta pois muuta vastuuta, joka voi syntyä tilanteissa, joissa henkilö on yhteistoiminnassa terroristiksi katsottavan henkilön kanssa tai oleskelee terroristiryhmän hallinnassa olevalla alueella. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (terrori-iskujen) tekemistä koskevien rangaistaviksi säädettyjen edistämistekojen kirjo rikoslain 34 a luvussa on laaja ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta osittain hyvinkin etäälle ulottuva. Lisäksi valiokunta korosti rikokseen osallisuutta koskevien rikoslain 5 luvun säännösten ja erityisesti luvun 6 §:n mukaisen avunannon merkitystä.

Lakivaliokunta kiinnitti myös huomiota niihin näkökohtiin, joita oli tuotu esiin hallituksen esityksessä terroristijärjestöön tai -ryhmään kuulumisen osalta, kytkien ne myös järjestön tai ryhmän jäsenyyteen. Samalla valiokunta totesi vasta aktiivisen toiminnan ilmentävän oikeusjärjestelmän suojelemille oikeushyville aiheutuva vaaraa. Merkityksellistä oli valiokunnan mukaan myös se, että saadun selvityksen perusteella kansainvälisten vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioidenkin lainsäädännöissä rangaistavia ovat nimenomaan aktiiviset terroristiryhmän rikollista tavoitettava palvelevat osallistumisteot.

Kansainvälisen vertailun tiedot

Terrorismirikostyöryhmän mietinnön kansainvälisen vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioiden lainsäädännöistä lähimpänä rikoslain 34 a luvun 4 §:n sääntelyä sääntelyn kohteena olevan toiminnan suhteen ovat Ruotsin terrorismirikoslain 4 a § (osallistuminen terroristiorganisaatioon) ja 5 § (yhteistoiminta terroristiorganisaation kanssa), Norjan rikoslain 136 a § (osallistuminen terroristiorganisaatioon), Tanskan rikoslain 114 e ja 114 f §, Saksan rikoslain 129a §, Viron rikoslain 237¹ §, Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 2000 terrorismilain Section 11, Alankomaiden rikoslain 140 a artikla, Belgian rikoslain 140 artikla sekä Ranskan rikoslain 421-2-1 artikla.

Esimerkiksi Norjan usein viitatussa rangaistussäännöksessä eli rikoslain (straffeloven) 136 a §:ssä osallistumisteko on kuvattu hyvin pelkistetysti. Pykälän 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on osallistua terroristiorganisaatioon edellyttäen lisäksi, että organisaatio on ryhtynyt toimiin tavoitteen toteuttamiseksi laittomin keinoin. Pykälän 2 kappaleen mukaan myötävaikuttamisesta kyseiseen rikokseen ei rangaista.

Vertailujen tekemistä muiden valtioiden lainsäädäntöihin vaikeuttavat näiltä osin saman seikat kuin joiden on edellä jaksossa 2.5.2.5 todettu yleisemmin vaikeuttavan kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä. Tiettyä rikostyyppiä eli tässä tapauksessa terrorismirikoksia koskevien säännösten kokonaisuus on merkitsevä, lisäksi lainsäädäntötekniikat ja säännösten kirjoitustavat esimerkiksi sääntelyn yksityiskohtaisuuden suhteen vaihtelevat. Merkityksellisiä saattavat olla myös rikokseen osallisuutta ja salahanketta koskevat säännökset. Varsinkin nyt kysymyksessä oleville vertailuvaltioiden säännöksille on ominaista se, että Suomesta poikkeavasti teotavat on pääosin kuvattu hyvin yleisluonteisesti osallistumisena, edistämisenä, kuulumisena tai jäsenyytenä. Poikkeuksen muodostaa Ruotsin terrorismilain 5 §:n 1 kappale, jossa jossakin määrin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin tavoin yksilöidään yhteistoimintaa terroristiorganisaation kanssa koskevat teot.

Sääntelyn yleisluonteisuuden vuoksi vertailuvaltioiden oikeusjärjestelmissä korostuu lain esitöiden ja erityisesti oikeuskäytännön merkitys säännösten tulkintaa ohjaavana tekijänä. Joka tapauksessa kyseisten valtioiden säännösten yleisesti kirjoitetuista sanamuodoistakin on pääteltävissä, että kysymys on terroristiryhmään tai muuhun terroristiorganisaatioon liittyvästä aktiivisesta toiminnasta eikä vain jonkinlaisesta passiivisesta kuulumisesta ryhmään tai organisaatioon.

Ruotsissa osallistumista terroristiorganisaatioon koskevan terrorismirikoslain 4 a §:n perusteluissa tehtyjen pykälän soveltamisalan rajausten mukaan rangaistavaa ei ole esimerkiksi se, että henkilö pelkästään oleskelee terroristiorganisaation valvomalla alueella tai että henkilö yksinomaan huolehtii oman perheen lapsista ja huolehtii omasta kotitaloudesta.

Norjan rikoslain 136 a §:n tulkintaa on ohjattu kahdella keskeisellä korkeimman oikeuden ratkaisulla:

* Vuonna 2018 annetun korkeimman oikeuden tuomion mukaan rikoslain 136 a §:ssä osallistuminen on laaja ilmaus, jonka tarkoitus on kattaa erilaiset organisaation aktiviteetteihin liittyvät, aktiiviset terroristiorganisaation ylläpitämiseen liittyvät toimet. Korkeimman oikeuden mukaan katettu ei ole henkilö, joka vain passiivisesti tukee organisaatiota jäsenyyden muodossa. Rangaistavia eivät korkeimman oikeuden mukaan ole vähäiset tai toisarvoiset toimet.

* Vuonna 2022 annetun korkeimman oikeuden tuomion (äänestys 3–2) mukaan kynnys vierastaistelijan puolison tekemän kotityön ja lastenhoidon katsomiseksi rangaistavaksi teoksi on korkea. Lapsista huolehtiminen ei voi olla terroristiorganisaatioon osallistumista, koska laissa on asetettu vanhemmille velvollisuus huolehtia lapsesta. Myöskään puolison tai kotiäidin rooli itsessään ei ole rangaistavaa osallistumista terroristiryhmään. Sellainen rooli voidaan kuitenkin ottaa huomioon osana laajempaa kokonaisarviointia. Tietyissä tilanteissa myötävaikutus saattaa korkeimman oikeuden tuomion mukaan olla niin merkittävä, että toimintaa kokonaisuudessaan on pidettävä aktiivisena terrorismitoiminnan tukemisena ja terroristiryhmän ylläpitämisenä. Korkeimman oikeuden vähemmistön mukaan kotitöiden tekeminen ja puolison rooli eivät kuulu terroristiorganisaatioon osallistumisen piiriin, koska yhteys terroristiryhmän toimintaan on liian etäinen.

Saksan rikoslain 129a §:n mukaan rangaistavaa on osallistua jäsenenä terroristiseen yhteenliittymään. Liittovaltion korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä voidaan tiivistää niin, että rangaistava jäsenenä osallistuminen edellyttää aktiivista toimintaa, joka objektiivisesti arvioiden hyödyllisellä tavalla tukee terroristisen yhteenliittymän rikollisten tavoitteiden saavuttamista.

Yksityiselämän suoja

Oma perhettään palvelevien tehtävien hoitamiseen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella ja hoitamisen mahdolliseen kriminalisoimiseen liittyy perustuslain 10 §:n 1 momentti, jonka mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Tätä perusoikeutta voidaan muiden perusoikeuksien tapaan rajoittaa perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vallitessa (PeVM 25/1994 vp, 5; edellä jakso 2.5.2.3). Niistä edellytyksistä tässä yhteydessä merkityksellisimpiä ovat erityisesti rajoitusten tarkkarajaisuus ja riittävän täsmällinen määrittely, rajoitusperusteiden hyväksyttävyyys ja rajoittamisen oleminen painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä rajoitusten välttämättömyys hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä ja kotiinsa kohdistuvaa kunnioitusta. Saman artiklan mukaan viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä kunnioitetaan.

Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityiselämän piiriin kuuluu muun muassa yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin ja ympäristöön. Perhe-elämä kuuluu perustuslain säännöksen mukaisen yksityiselämän suojan piiriin. Yksityiselämän suojan takaamiseksi valtiolta on perinteisesti edellytetty, että se pidättäytyy loukkaamasta kansalaisten yksityiselämää. (HE 309/1993 vp, s. 52/II ja 53/I).

Nykyisen sääntelyn arviointi

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappale

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan pykälän 1 momentin johdantokappaleen mukaan tekijä toimii edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Johdantokappaleen mukaan rangaistavuudelta vaaditaan siis tietynlaista edistämistarkoitusta tai tietoisuutta. Terroristiryhmän toimintaan voidaan osallistua sekä sellaisissa tapauksissa, joissa osallistuja tulee myös osallistumaan ryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemiseen, kuin tilanteissa, joissa hän ei tule siihen osallistumaan. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuuden on perusteltua kattaa molemmat tilanteet, koska niissä ei ole eroa osallistumisteon paheksuttavuuden ja sen oikeushyville aiheuttaman vaaran suhteen.

Edellä on rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädettyä terrorismirikoksen valmistelua koskien päädytty siihen, että sellaisten rikosten kohdalla, jotka voivat edistää sekä oman että toisen tulevan rikoksen tekemisen edistämistä, käytetään ilmaisua ”terrorismirikoksen tekemistä varten”. Vastaavaa ilmaisua on johdonmukaista käyttää kaikissa niissä rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännöksissä, joissa asetelma on samanlainen mukaan lukien luvun 6 §:ään sijoitettavat säännökset terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Sinällään ilmaisu mainitun pykälän kohdalla tarkoittaisi lähtökohtaisesti samaa kuin nykyisen pykälän johdantokappaleen ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että edistää”, mutta uuden yhdenmukaisesti käytettävän ilmauksen kautta voidaan pykälien perusteluissa selvittää edistettävän rikoksen tekijäpiiriä. Ilmaisun käyttöön ottamisen ei voi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla lähtökohtaisesti katsoa aiheuttavan rangaistavuuden alan laajenemista, koska rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sanamuodon voi katsoa mahdollistavan sellaisen tulkinnan jo nykyisin, että rangaistava osallistumisteko voidaan tehdä sekä sellaisen terroristiryhmän tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen osallistumisteon tekevä osallistuu, että myös sellaisen ryhmän tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen hän ei osallistu.

Nykyisen sääntelyn mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi siis koskea myös rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n mukaista terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta nykyisestä jonkin verran poikkeavalla tavalla säädetäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksen valmisteluna rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Aikaisemmin todetun mukaisesti rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappaleen viittaus 2 §:ään liittyy siihen, että vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavuuden edellytykseksi asetettiin myös se, että terroristiryhmän toiminnassa tehdään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai sen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tämä rangaistavuuden edellytys poistui rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä. Sen jälkeisissä terrorismirikoksia koskevissa lainsäädäntöhankkeissa ei ole tullut arvioitavaksi, onko viittaus 2 §:ään aihetta säilyttää. Sama koskee myös muissa rikoslain 34 a luvun säännöksissä olevia viittauksia mainittuun pykälään.

Terroristiryhmä toimii rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentissa olevan määritelmänsä mukaisesti tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia eli rikoslain uuden 34 a luvun 2 tai 3 §:n mukaisia terrorismirikoksia. Huomioon on otettava se, että terrorismirikoksen valmistelukin tapahtuu terrorismirikoksen tekemistä varten. On kuitenkin samalla mahdollista, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen joillakin tekotavoilla edistetään myös

terrorismirikoksen valmistelun tekemistä (esimerkiksi hankitaan tiloja aseiden säilyttämistä varten tai hankitaan tietoja rikossuunnitelman laatimista varten). Joka tapauksessa sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi on aiheellista säätää rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä terroristiryhmän toimintaan osallistumisena rangaistavaksi myös se, että osallistuminen tapahtuu terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Samalla on sääntelyn selkeyteen liittyen huomattava, että terrorismirikoksen valmistelun voi tapahtua myös terroristiryhmän toimintaan liittyvänä. Tätä korostaisi valmistelurikosta koskeva lainsäädäntömuutos, jonka mukaan sellainen rikos tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Valmistelurikoksella voitaisiin edistää myös terroristiryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemistä ja riippumatta siitä, tuleeko valmisteluteon tekevä henkilö osallistumaan sellaisen terrorismirikoksen tekemiseen vai ei.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappaleessa todetun ”rikollisen toiminnan” osalta on lain esitöidenkin (erityisesti momentin säätämiseen liittyvät HE 188/2002 vp ja LaVM 24/2002 vp) valossa epäselvää, tarkoitetaanko sillä yhtä vai useampaa 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikosta. Rikollista toimintaa ei enää johdantokappaleessa mainittaisi, mutta terrorismirikoksen ja terrorismirikoksen valmistelun osalta herää kysymys, tuleeko osallistumisen rangaistavuuden edellyttää osallistumisteon tekemistä usean rikoksen tekemistä varten vai riittääkö siinä suhteessa yksi rikos.

Kuten edellä jo todettiin, terroristiryhmän määritelmän mukaan terroristiryhmä toimii tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Määritelmän monikko ei kuitenkaan estä toiseen lopputulokseen pääytymistä tässä yhteydessä. Terroristiryhmän määritelmä tulee lisäksi vielä tarkasteltavaksi erikseen jäljempänä. Joka tapauksessa rangaistavalta terroristiryhmän toimintaan osallistumiselta ei ole perusteltua edellyttää, että se on jatkuvaa useiden rikosten tekemistä edistävää toimintaa. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) perustelujenkin (HE 89/2021 vp, s. 37) mukaan kohdan mukainen tehtävä voi olla yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Terroristiryhmän toimintaan osallistuva voi edistää vain yhden ryhmän rikoksen tekemistä, minkä tulisi olla rangaistavaa ja minkä tulisi ilmetä rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n sanamuodosta (”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten”). Osallistumistoiminnan jatkuvuus ja siitä mahdollisesti seuraava osallistumistoiminnan erityinen merkittävyys voivat pikemminkin olla rangaistuksen määräämisessä ankarampaan suuntaan johtavana huomioon otettavia seikkoja.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy terrorismirikoksen valmistelun tavoin kysymys siitä, minkälaista yhteyttä osallistumisrikokselta edellytetään suhteessa osallistumisrikoksen tavoitteena olevaan terrorismirikokseen tai valmistelurikokseen. Ilmaisun osalta rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 52/1) todetaan ainoastaan rikollisella toiminnalla tarkoitettavan 1 ja 2 §:n mukaisia rikoksia ottamatta kantaa esimerkiksi, miten tarkasti tulevan rikoksen täytyy olla yksilöitävissä osallistumisteon tekemisen hetkellä.

Valmistelurikoksen tavoin osallistumisrikoksenkin kohdalla pätee se, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyllä rikoksella edistettävän toisen saman luvun rikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi koskea useita erilaisia terrorismirikoksia ja terrorismirikoksen valmistelurikoksia ja vieläpä niin, että osallistumishetkellä ei ole välttämättä selvää, mikä tai mitkä niistä tullaan toteuttamaan ja minkälaisessa muodossa. Se saattaa riippua tulevan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun teko hetken olosuhteista. Painopiste saattaa muuttua toisella tavalla tehtävän

rikoksen tekemiseen kuin osallistumistekoa tehtäessä on ollut tarkoitus. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen toimia tehtäessä osallistumisen tarkoituksena oleva rikos ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella), vaikka selvää on, että rikosentekijä toimii edistääkseen jonkin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Vastaavat näkökohdat on aihetta ottaa yleisesti huomioon rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännösten perusteluissa ja myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rangaistussäännöksen perusteluissa.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n kohdallakin pätyisi se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn terrorismirikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykälien perusteluissa.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin kohdat

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa toimintaan osallistumisen tekotavat on kuvattu yksityiskohtaisesti lukuun ottamatta momentin 4 kohtaa (olennaisen tehtävän hoitaminen). Tämän johtopäätöksen taustalla on momentin sääntelyn vertailu kansainvälisiin Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston velvoitteisiin sekä vertailuvaltioiden yleisluonteisesti muotoiltuihin pykäliin. Omaksuttuun kansalliseen ratkaisuun on paljolti vaikuttanut muiden terrorismirikoksia koskevien säännösten tavoin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen korostuminen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttiin liittyen voidaan ensinnäkin katsoa, että myös muut kuin 4 kohdassa tarkoitetut osallistumisteot ovat olennaisen tehtävän hoitamista, kun otetaan huomioon se, miten olennaisen tehtävän hoitamisen tekotapoja kuvataan kohdan perusteluissa. Myös momentin muissa kohdissa rangaistaviksi säädetty teot olennaisen tehtävän hoitamisen tavoin konkreettisesti edistävät tai auttavat terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä tai muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen. Kun rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista, lain esitöiden mukaan tarkoituksena oli kattaa tekoja, joita ei mainittu momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuivat kohdissa jo mainittuihin tekoihin (HE 89/2021 vp, s. 16).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohtaan liittyy kysymys sen mahdollisesta päällekkäisyydestä rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan kanssa. Ensiksi mainitun mukaan rangaistavaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena on se, että tekijä varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla. Jälkimmäisen kohdan mukaan tuomittaisiin terrorismirikoksen valmistelusta se, joka valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta.

Edellä todetun mukaisesti terrorismirikoksen valmistelua koskevaa pykälää muutettaisiin sen rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että valmisteluteko tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Valmisteluteko voitaisiin sen muutoksen perusteella tehdä niin oman terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi kuin toisenkin henkilön tekemän terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Valmisteluteko voisi liittyä terroristiryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemiseen, mutta niin ei välttämättä olisi.

Terrorismirikoksen valmistelua koskevan rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan mukaan rangaistavaa olisi tiettyjen esineiden ja aineiden luovuttaminen. Niiden piiri ei olisi kuitenkaan olisi sama kuin rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen esineiden ja aineiden piiri. Ero koskisi momentissa mainittuja ampumatarvikkeita sekä tiettyjä valmistamiseen tarkoitettuja aineita tai tarvikkeita, joita ei voida sellaisinaan pitää esineinä tai aineina, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa kohdassa myös yrittäminen rinnastetaan täytettyyn tekoon toisin kuin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä tulee olemaan. Valmistelun yritystä ei edelleenkään säädettäisi rangaistavaksi sen ulottaessa rangaistusvastuun liian etäälle.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan ja rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdan vertailussa on otettava huomioon myös se, että jälkimmäisessä kohdassa todettu ”varustaminen” on kohdan esitöiden (HE 188/2002 vp, s. 52/II) mukaan ”luovuttamisesta” poikkeavaa toimintaa. Ryhmän varustamisessa esimerkiksi aseistamalla on kysymys laajamittaisesta toiminnasta, joka ei esimerkiksi kata yksittäistä asetta toisin kuin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohta. Kaiken kaikkiaan voidaan katsoa, että terrorismirikoksen valmistelua koskevalla rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:llä tulee olemaan kysymyksessä olevien tekojen osalta terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa 6 §:ää täydentävä merkitys.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rangaistavaa on hankkia tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä. Kynnys merkityksellisten välineiden kohdalla vaikuttaa sanan ”erittäin” käyttämisen vuoksi liian korkealta. Jo pelkästään ”tärkeä” on riittävä ilmentämään sitä, että mikä tahansa väline ei tule kysymykseen kohdan perusteella. Kohtaa onkin perusteltua muuttaa sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että sana ”erittäin” poistetaan.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainitaan rangaistavana osallistumistekona rikoslain 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekeminen. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi rahanpesu ja törkeä rahanpesu. Rahanpesurikoksia koskevan kohdan ottaminen momenttiin perustuu hallituksen esityksen HE 188/2002 vp perusteluissa todettuun. Se perustelujen kohta puolestaan liittyi hallituksen esityksessä momenttiin otettavaksi ehdotettuun 6 kohtaan, jonka mukaan tekijä olisi tuomittu siitä, että hän muulla vakavuudeltaan 1–5 kohtien mukaisiin tekotapoihin rinnastettavalla tavalla toimii terroristiryhmän hyväksi. Lakiin ei kuitenkaan ehdotettua 6 kohtaa lopulta otettu. Olennaista tehtävää koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 38) mainitaan yhtenä esimerkkinä muiden rikosten tekeminen tarkoituksessa edistää ryhmän terrorismirikosten tekemistä. Rahanpesurikoksia koskeva erillinen kohta on muuttuneen lainsäädännön ja perustelujen valossa tarpeeton.

Jäljempänä arvioidaan vielä erikseen tarvetta täydentää tai muuten muokata rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttiin nykyisin sisältyviä kohtia tai momenttia muuten.

Pelkkä omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitaminen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella

Omaa perhettä palvelevia tehtäviä koskien kysymys olisi rangaistavuuden alan laajentamisesta, kun otetaan huomioon olennaisen tehtävän hoitamista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todettu (HE 89/2021 vp, s. 38).

Rangaistavuuden alan laajentamista harkittaessa on yleisesti ottaen otettava huomioon kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset (edellä jakso 2.5.2.2). Niihin kuuluvat muiden ohella painava yhteiskunnallinen tarve, teon oikeushyviä (esimerkiksi henki ja terveys) loukkaava tai konkreettisesti vaarantava luonne ja sääntelyn tarkkarajaisuutta korostava laillisuusperiaate.

Kun rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista, tarkoitus oli tuoda rangaistavuuden piiriin tekoja, jotka momentissa jo säädettyjen tekojen tavoin merkityksellisesti edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Tekojen merkityksellisyyttä ja vakavuutta korostaa rangaistusasteikko, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan vähintään neljän kuukauden ja enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus ja joka sinällään laajuudessaan mahdollistaa rangaistuksen oikeasuhtaisen mittaamisen osallistumisteon tapauskohtaiseen merkityksellisyyteen perustuen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaan olennaisia tehtäviä ovat esimerkiksi terroristiryhmän varustehuollosta huolehtiminen, terroristiryhmän toimintaan liittyvä ideologinen tai uskonnollinen koulutus, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen, sekä terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen. Nämä erityisesti ovat sellaisia olennaisia tehtäviä, joihin voivat esimerkiksi syyllistyä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella samalla omasta perheestään huolehtivat henkilöt. Tämän lisäksi sellaiset henkilöt voivat syyllistyä rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyihin lukuisiin muihin rikoksiin, joilla voidaan edistää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä ja joiden rangaistavuus ulottuu laajalle ja varhaiseen vaiheeseen ennen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Perheenjäsenen rikosoikeudellinen vastuu voi liittyä tilanteisiin, joissa hän on yhteistoiminnassa terroristiksi katsottavan henkilön kanssa tai oleskelee terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella.

Perheestään huolehtivan henkilön toimet voivat tulla rangaistaviksi myös tässä esityksessä ehdotettavan uuden rangaistussäännöksen perusteella. Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentin mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin se, joka tehdäkseen jonkin siinä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Muutenkin tämän hallituksen esityksen ehdotukset rangaistavuuden alan laajentamisesta koskevat muiden tekijöiden tavoin myös terroristisiin rikoksiin syyllistyviä perheenjäseniä (esimerkiksi nykyistä kattavammin säädetään rangaistavaksi se, että edistetään toisen henkilön tulevan terrorismirikoksen tekemistä, ja lievennetään rikoksella edistettävän toisen rikoksen yksilöintivaatimusta).

Merkityksellistä on myös avunannon laaja rangaistavuus. Rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaan avunannon piiriin kuuluvien tekojen kirjo on laaja ("tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä"). Avunannolla edistettäviä tekoja voivat olla kaikki rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset. Toisaalta rikoslain 5 luvun 6 §:n esitöiden (HE 44/2002 vp) mukaan avunantajalla tulee olla tietoisuus tekijän tulevasta tai käynnissä olevasta rikoksesta, omasta toiminnastaan ja oman toiminnan päätekoa edistävästä merkityksestä. Nämä edellytykset voivat kuitenkin täytyä esimerkiksi tilanteessa, jossa perheestään huolehtivan henkilön perheenjäsen syyllistyy terrorismirikokseen (esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) tai sen rangaistavaan yritykseen. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukainen rangaistava yllytys voi perheestään huolehtivan henkilön kohdalla ilmetä esimerkiksi siten, että hän kannustaa puolisoaan osallistumaan terroristiryhmän toimintaan. Avunantoon ja yllytykseen liittyen Suomen lainsäädäntö on esimerkiksi Norjan lainsäädäntöä kattavampaa, koska viimeksi mainitun mukaan myötävaikuttaminen (osallisuus) terroristiorganisaatioon osallistumiseen ei ole rangaistavaa.

Perheenjäsenenkin rikosoikeudellista vastuuta koskien on huomattava se, että kaikki rikoslain uuden 34 a luvun mukaiset terroristiset rikokset ja niiden tekemisen edistäminen esimerkiksi avunannolla tai yllytyksellä olisivat rikoslain 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettyä oleskelurikosta lukuun ottamatta nykyainsäädännön mukaisesti rangaistavia tekopaikasta riippumatta. Lisäksi useat luvun mukaiset rikokset olisivat edelleen rangaistavia myös terroristijärjestöön tai -ryhmään liittymättöminäkin tekoina.

Kriminalisointiperiaatteisiin ja rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ei kuulu lainsäädännön säätäminen perustuen siihen, että teko on säädetty jossakin valtiossa rangaistavaksi jollakin tavalla tai että rangaistussäännöksiä jossakin valtiossa oikeuskäytännössä tulkitaan jollakin tavalla. Oikeusjärjestyksiltään ja yhteiskunnallisilta oloiltaan samankaltaisten valtioiden sääntelyillä on kuitenkin merkittävää viitearvoa lainsäädäntöä arvioitaessa ja lainsäädäntömuutoksia valmisteltaessa.

Kansainvälisen vertailun yhdeksän valtion rangaistussäännöksissä ei nimenomaisesti mainita rangaistavana tekona omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitamista terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Norjan korkeimman oikeuden vuonna 2022 antaman ratkaisun mukaan puolison tai kotiäidin rooli itsessään ei ole rangaistavaa osallistumista terroristiryhmään, mutta voi olla kokonaisarvioinnissa huomioon otettava seikka. Vertailuvaltioiden oikeuskäytännöistä ei ole tiedossa tuomioita, joissa henkilö olisi tuomittu pelkästään lasten hoitamisesta ja/tai oman kotitalouden hoitamisesta. Terroristijärjestöjen hallitsemilla alueilla sellaisiakin tehtäviä hoitaneita on muissa valtioissa tuomittu rangaistuksiin, mutta tuomioiden sisältämät rikokset ovat olleet muita kuin terrorismirikoksia tai sitten terrorismirikoksia, joissa rikoksentehtäjän ei ole katsottu pelkästään syyllistyneen lasten ja perheen kotitaloustehtävien hoitamiseen ja joissa hänen käyttäytymisensä ja toimintansa on katsottu kokonaisuudessaan ilmentävän liittymistä terroristijärjestöön.

Lapsensa terroristijärjestön hallitsemalle alueelle vievä ja siellä lasta pitävä vanhempi voi syyllistyä hyvinkin vakaviin muihin rikoksiin kuin terroristisiin rikoksiin. Esimerkiksi rikoslain 25 luvun 3 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn törkeän ihmiskaupan tekotapoihin kuuluu alle 18-vuotiaan lapsen saattaminen ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Törkeästä ihmiskaupasta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Kun arvioidaan perusteita säätää rangaistavaksi pelkästään oman kodin piirissä tapahtuva toiminta, erityinen painoarvo on perustuslain 10 §:n 1 momentin, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaisella yksityiselämän suojalla. Perusoikeuksien rajoitusedellytykset muun ohessa edellyttävät rajoitusten tarkkarajaisuutta ja riittävän täsmällistä määrittelyä, rajoitusperusteiden hyväksyttävyyttä ja rajoittamisen olemista painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä rajoitusten välttämättömyyttä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Yksityisyyden suojan osalta on huomattava, että kyse ei ole pelkästään omien lasten tai oman perheen kotitalouden hoitamisesta, vaan pidemmälle menevämmiin siitä, kenen ja minkälaisen henkilön kanssa voi avioitua, muodostaa muuten parisuhteen tai elää muuten yhdessä. Rikosoikeudellisen sääntelyn edellyttämän tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta erittäin haasteellista on sen määrittäminen, minkälaisen henkilön kanssa tapahtuva yhteistalouden hoitaminen muodostaisi rangaistavuuden perustan. Tämä koskee erityisesti sitä, minkälaista ja miten määritettyä yhteyttä tuolta toiselta henkilöltä edellytetään oleskelualueen terroristijärjestöön tai -ryhmään.

Pelkästään omien lasten hoitamisen tai oman perheen kotitaloustehtävien hoitamisen ei voi vielä katsoa loukkaavan tai vaarantavan jotakin oikeushyvää. Sinällään rangaistavaksi on säädetty

myös abstraktista vaaraa ilmentäviä tekoja (esimerkiksi rattijuopumus), mutta myöskään sellaisesta vaarasta ei ole kyse näissä tilanteissa. Kysymyksessä olevan toiminnan rangaistavaksi säätämistä ei siis voida pitää välttämättömänä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi eli tässä tapauksessa joidenkin oikeushyvien suojelun edistämiseksi.

Todetut näkökohdat ovat vaikuttamassa myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen puuttumiseen. Viimeksi mainittuun liittyy myös se, että tämänhetkisten tietojen mukaan suomalaisia ei ainakaan merkittävässä määrin oleskele omaa perhettä palvelevissa tehtävissä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Sinällään tilanne voi muuttua, ja rikosoikeudellisen sääntelyn valmistelussa on varauduttava mahdollisiin tuleviinkin kehitysuuntauksiin. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate estää takautuvan rikosoikeudellisen sääntelyn säätämisen kattamaan henkilöitä, jotka ovat jo hoitaneet lapsiaan tai oman perheen kotitaloutta terroristijärjestöjen tai -ryhmien hallitsemilla alueilla.

Henkilön velvollisuutta huolehtia lapsistaan ei voida sivuuttaa rikosoikeudellisella sääntelyllä. Lapsista huolehtimisen ja heidän suojelemisensa näkökulma on merkitsevä silloinkin, kun kysymys on toisten henkilöiden lapsista. Sen sijaan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua olennaisen tehtävän hoitamista on esimerkiksi lasten altistaminen terroristisille vaikutteille heille annettavan koulutuksen tai kasvatuksen kautta.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä, kohdan perusteluissa todetusta rangaistavuuden rajauksesta huolimatta, vuoden 2020 työryhmän mietinnön lausuntopalautteessa ja eduskunnan asiantuntijakuulemisissa mikään lausunnonantaja ei katsonut, että kohdan mukaisen olennaisen tehtävän hoitamisen tulisi kattaa pelkkä omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitaminen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tai että se tulisi erikseen säätää rangaistavaksi. Tämä koskee myös terrorismirikostyöryhmän mietinnön lausuntopalautetta. Ulkoministeriön ja eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnoissa nimenomaisesti pidettiin perusteltuna sitä, että rangaistavuuden ulkopuolelle jää pelkkä omasta perheestä huolehtiminen terroristiryhmän tai -järjestön hallitsemalla alueella.

Vaikka pelkästään omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitamista terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella ei ehdoteta säädettäväksi rangaistavaksi, tässä hallituksen esityksessä kiinnitetään erityistä huomiota perheenjäsenen rooliin sen korostamiseksi ja selventämiseksi, että hänen rikosoikeudellinen vastuunsa on jo nykyisin laaja ja laajenee entisestään tämän esityksen ehdotusten toteutumisen myötä. Näiltä osin voi viitata, paitsi edellä tässä jaksossa todettuun, myös jäljempänä vielä rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 8 kohdan (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) ja 12 §:n 2 momentin (terroristinen matkustaminen) perusteluissa todettuun.

Pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella

Näiltäkin osin kysymys olisi rangaistavuuden alan laajentamisesta, kun otetaan huomioon rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todettu. Oleskelua ei sinänsä voida luontevasti katsoa osallistumiseksi viimeksi mainitun edellyttäessä aktiivista toimintaa, vaan kriminalisoimisen osoittautuessa tarpeelliseksi ja perustelluksi tarvittaisiin itsenäinen oleskelua tietyllä alueella koskeva rangaistussäännös.

Myös näiltä osin rangaistavuuden alan mahdollista laajentamista ajatellen merkityksellisiä ovat kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset. Pelkän oleskelun rangaistavaksi säätämistä arvioitaessa merkityksellinen on erityisesti vaatimus siitä, että rangaistavaksi säädettävällä teolla on oltava oikeushyviä loukkaava tai vaarantava luonne.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä Tanskassa on säädetty rangaistavaksi saapuminen sellaiselle alueelle tai oleskelu sellaisella alueella, jolla on aseellisessa konfliktissa osapuolena ryhmä tai yhteenliittymä, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä terrorismirikoksia (rikoslain 114 j §:n 1 kappale). Oleskelu mainitaan myös terrorismirikoksen valmistelua koskevassa Ranskan rikoslain 421-2-6 artiklassa mutta niin, että rangaistavuudelle on asetettu oleskelun lisäksi muita edellytyksiä.

Harkittaessa pelkän tietyllä alueella oleskelun säätämistä rangaistavaksi, vastaan tulevat edelleen samat kysymykset kuin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä samaa asiaa harkittaessa. Niitä myös lakivaliokunta tuolloin käsitteli mietinnössään (LaVM 15/2021 vp), mihin seuraavat näkökohdat osittain perustuvat.

Pelkkä oleskelu jollakin alueella ei sellaisenaan ilman mitään muita oleskelijan toimia loukkaa mitään oikeushyviä tai edes vaaranna niitä. Terroristijärjestön tai -ryhmän kanssa alueella tekemisissä oleva voi syllistyä useisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistäviin rangaistaviin tekoihin (esimerkiksi valmistelu, ryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen ja ottaminen sekä värväminen), jotka myös usein ovat varsin etäällä edistettävän rikoksen toteuttamisesta. Huomioon on otettava myös rikokseen osallisuutta koskevat säännökset.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää tunnusmerkistön tarkkarajaisuutta. Periaatteen mukaan säännöksen sanamuodon perusteella on oltava ennakoitavissa, onko jokin toiminta eli tässä tapauksessa oleskelu tietyllä alueella rangaistavaa. Selkeitä ongelmia liittyy siihen, mitkä alueet kulloinkin ovat merkityksellisiä. Tämä koskee niin sitä, minkälaisen seikkojen voidaan katsoa osoittavan alueen terroristijärjestön tai -ryhmän hallinnassa olemista, kuin sitäkin, että hallintatilanteet ja sitä kautta alueet muuttuvat ja vaihtuvat. Terroristista toimintaa esiintyy laajasti maailman eri alueilla. Laillisuusperiaatteeseen liittyy myös kysymys siitä, missä kulkevat laillisen oleskelun rajat.

Tietyllä alueella oleskelun rangaistavaksi säätäminen edellyttää sitä, että on menettely, jossa alueet määritellään oleskelun rangaistavuuden kannalta merkityksellisiksi. Tanskassa on luotu menettely, jossa oikeusministeri antaa määräyksiä, jotka valtiopäivät voi kumota. Tällaisia menettelyjä luotaessa on otettava huomioon kansallisen oikeusjärjestelmän ominaispiirteet ja erityisesti se, minkälaisessa menettelyssä voidaan tehdä sitovia rangaistussäännösten sisältöä ja tulkintaa ohjaavia päätöksiä. Suomessa rikosoikeudelliseen järjestelmään kuuluu rangaistussäännösten pysyvyys rangaistavan käyttäytymisen sisältöön vaikuttavien olennaisten seikkojen suhteen, jollei niitä muuteta eduskunnan hyväksymällä lailla.

Rangaistussääntelyn toimivuuteen ja rikoksesta epäiltyjen oikeusturvaan liittyy se, että kansalaisten tiedossa tulisi olla tehokkaasti ja tarkasti ne alueet, joilla oleskelu kulloinkin kuuluisi rangaistavuuden piiriin. Myös tähän liittyy merkittäviä haasteita, jotka eivät puolla pelkän tietyllä alueella oleskelun säätämistä rangaistavaksi.

Kysymys terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella oleskelun säätämisestä rangaistavaksi sivuaa rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä rangaistavaksi säädettyä matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, vaikka mainittu rikos sinällään koskee matkustamista myös muiden kuin terroristiryhmän toimintaan liittyvien terrorismirikosten tekemistä varten. Oleskeluun liittyvät näkökohdat otetaan tarkasteluun vielä jäljempänä matkustamisrikoksen tarkastelun yhteydessä.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä mikään lausunnonantajista (vuoden 2020 työryhmän mietintö ja eduskuntakäsittely) ei katsonut, että

pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tulisi säätää rangaistavaksi. Sama koskee myös terrorismirikostyöryhmän mietinnön lausuntopalautetta. Eduskunnan oikeusasiamiehen ja Suomen Asianajajien lausunnoissa pidettiin nimenomaisesti perusteltuna sitä, että rangaistavuuden ulkopuolelle jää pelkkä oleskelu tietyllä alueella.

Terroristijärjestöön tai -ryhmään kuulumisen ja sen jäsenyys

Rikoslain 34 a luvun 4 § tai se luku muutenkaan ei tunne terroristiryhmään kuulumista tai sen jäsenyyttä. Epäselvää on, laajentaisiko kuulumisen tai jäsenenä olemisen rangaistavaksi säätäminen rangaistavuuden alaa ja missä määrin. Missään yhteydessä ei ole nimittäin kuvattu sitä, miten jäsenyys ja kuulumisen ilmenevät.

Kuulumisen ja jäsenyyden riittävän tarkka määrittely on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta olennaista. Tähänastinen perustuslakivaliokunnan laillisuusperiaatetta korostava terrorismirikoksia koskeva tulkintakäytäntö huomioon ottaen on ilmeistä, että pykälätasolla ei riittäisi pelkästään tunnusmerkistössä oleva sana ”jäsen” tai ”kuulumisen”. Näin ollen tarvittaisiin lisäelementtejä tunnusmerkistöön tai jopa määritelmä rikoslain 34 a lukuun, jos määritelmä hyödyttäisi lukua laajemmin.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä ei ehdotettu sitä, että rikosoikeudellisesti merkityksellinen yhteys terroristiryhmään kuvattaisiin rangaistussäännöksessä kuulumisena ryhmään tai sen jäsenyytenä, vaikka kuulumista sinällään käsiteltiin hallituksen esityksessä HE 89/2021 vp. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä mikään kuulluista tahoista ei katsonut, että rangaistavaksi tulisi säätää kuulumisen tai jäsenyys. Sama koski jo vuoden 2020 työryhmän mietinnön lausuntopalautetta ja koskee terrorismirikostyöryhmän mietinnön lausuntopalautetta.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännön tietojen perusteella pykälätasolla jäsenyys mainitaan Saksan ja Viron pykälissä, kuulumisen Yhdistyneen kuningaskunnan säännöksessä (rangaistavuus käsittää siellä myös kuulumisesta ilmoittamisen). Saksan korkeimman oikeuden tulkintakäytännön mukaan rangaistava jäsenyys ilmenee aktiivisena terroristiryhmän tavoitteiden saavuttamista edistävänä toimintana, mitä ilmentää jo kyseisessä pykälässä todettu jäsenenä osallistumisesta.

Sellainen passiivinen terroristijärjestöön tai -ryhmään kuulumisen tai sen jäsenyys, joka ei sisällä mitään ulospäin ilmeneviä toimia järjestön tai ryhmän hyväksi ja sen rikollisen tavoitteen toteuttamiseksi, ei loukkaa tai vaaranna mitään oikeushyviä. Terroristiryhmiin ei liity muodollisesti todettavissa olevia jäsenyyden tai kuulumisen perusteita, vaan merkityksellinen yhteys syntyy aktiivisten tekojen kautta. Rikoslain nykyisessä 34 a luvussa säädetään rangaistaviksi lukuisasti tekoja, joilla voidaan edistää terroristiryhmän terroristista toimintaa riippumatta siitä, koskevatko rangaistussäännökset nimenomaisesti pelkästään vain terroristiryhmiä. Näiden rikosten tekemisen voi katsoa ilmentävän kuulumista terroristiryhmään tai sen jäsenyyttä, vaikka sellaisia ilmaisuja ei käytetäkään lakitekstissä.

Periaatteessa on esimerkiksi mahdollista, että osallistumista terroristiryhmän toimintaan koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun pykälässä ”osallistuminen” korvataan ”kuulumisella” tai ”jäsenyydellä”. Se ei kuitenkaan tosiasiallisesti muuttaisi mitään, jos osallistuminen vain muuttuisi jatkossa jäsenyydeksi tai kuulumiseksi. Sama koskee sitä, jos muita rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä tekoja niputettaisiin kuulumisen tai jäsenyyden alle. Rangaistussäännösten nykyisin kattamien tekojen sellainen yhdistäminen ei selkeytä lainsäädäntöä tai laajenna rangaistavan käyttäytymisen alaa. Rangaistavuuden alan

laajentaminen voidaan toteuttaa nykyisiä rangaistussäännöksiä muuttamalla tai uusia säätämällä.

Rangaistussäännöksen sanamuoto

Aikaisemmin todetun mukaisesti rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa rangaistavaksi säädettyjä osallistumistekoja voidaan niitakin pitää olennaisen tehtävän hoitamisenä, joka säädetään erikseen rangaistavaksi momentin 4 kohdassa. Näin ollen on arvioitava, olisiko riittävää, että momentissa säädetään rangaistavaksi pelkästään se, että henkilö hoitaa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella olennaisen tehtävän piiriin kuuluu lukuisia terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa edistäviä toimia. Kohdan muuttamisen yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta katsoi, että ei ole saavutettavissa merkittävää lisäarvoa sisällyttämällä esimerkitapauksia ehdotettuun säännökseen (LaVM 15/2021 vp, s. 6). Valiokunnan mukaan siihen, mitä kohdan perusteluissa mainittuja tekoja ja miten kuvattuina sisällytettäisiin säännökseen, liittyy merkittäviä rajanvetokysymyksiä.

Olennaista tehtävää koskevissa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 37 ja 38) luetellaan lukuisasti olennaisen tehtävän hoitamista ilmentäviä toimia. Perusteluissa kuvatut toimet ovat myös sellaisia, joista useilla on merkittävä asema terroristiryhmien toiminnassa. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sisältö olennaisesti määrittyy lain esitöiden kautta. Kun lisäksi otetaan huomioon se, että kaikki momentin 1–3 kohdassa mainitut teot eivät välttämättä ole käytännön terroristisen toiminnan kannalta merkittävimpiä, kohtien sisältämää esimerkkiluetteloa ei voida pitää täysin edustavana.

Todetut seikat yhdessä lakivaliokunnan aikaisemmin toteaman kanssa puhuvat jossakin määrin sen puolesta, että rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi pelkästään olennaisen tehtävän hoitaminen, jolloin rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa mainitut teot todettaisiin ainoastaan perusteluissa.

Huomioon on kuitenkin otettava myös rikostunnusmerkistön tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate ja se, että laissa olevilla rangaistavaa osallistumistoimintaa kuvaavilla esimerkeillä on käytännön soveltajien kannalta tärkeä merkitys. Nämä näkökohdat vahvasti puoltavat sitä, että kyseisessä momentissa edelleen mainittaisiin erikseen tietyt olennaiset tehtävät ja että sen lisäksi momentissa olisi yleislauseke, jossa rangaistavaksi säädettäisiin muu olennaisen tehtävän hoitaminen. Tämän tapainen sääntelyrakenne on myös järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevassa rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentissa. Tämän vaihtoehdon toimivuus kuitenkin edellyttää sitä, että olennaisen tehtävän hoitamista koskevassa säännöksessä mainitaan käytännössä erityisesti merkityksellisiä tekoja.

Kuten lakivaliokunnan mietinnöstäkin ilmenee, on jossakin määrin vaikeaa asettaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekoja tärkeysjärjestykseen silmällä pitäen sitä, mitä niistä on nimenomaisesti aihetta mainita rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa nykyisin todetut teot eivät edellä todetun mukaisesti ole välttämättä kaikilta osin keskeisimpiä mutta niistä joidenkin poistaminen pykälästä ja mainitseminen vain perusteluissa voisi aiheuttaa sekaannusta. Näin ollen onkin aihetta arvioida sitä, mitä uusia tekoja säännökseen on perusteltua sisällyttää.

Nykypäivän terrorismille tärkeä on toiminnan tietotekninen ulottuvuus. Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdan ilmentämällä tavalla terrorismirikoksia voidaan tehdä tietoverkoissa. Tietoverkkorikoksilla ja sinänsä laillisillakin tietoteknologiaan liittyvillä toiminnoilla voidaan edistää terrorismirikosten tekemistä. Kysymys voi olla rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaisesti esimerkiksi terroristiryhmän viestintä- tai yhteydenpitopalveluiden luomisesta, ylläpidosta ja salausteknologiasta huolehtimisesta sekä tietoteknologian käyttöön tarvittavien salasanojen ja käyttäjätunnusten oikeudettomasta hankkimisesta terroristiryhmälle. Näin ollen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa pykälässä olisi aihetta todeta tekotapana terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä huolehtiminen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todetuista osallistumistavoista eräät nousevat muutenkin esiin. Niihin kuuluu muiden ohessa sellainen osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, joka ei ole momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristiryhmän varustamista taikka koulutuksen antamista tai kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten. Tällaista aseellista toimintaa ovat esimerkiksi aseellinen partiointi tai vartiointi taikka aseellisen voiman osoittaminen. Osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan olisi aihetta todeta terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa pykälässä.

Terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa edistävät tukitoimet, joilla huolehditaan ryhmän toimintavalmiudesta (esimerkiksi varustehuollon hoitaminen) tai joilla muuten huolehditaan ryhmän toiminnan ylläpitämisestä ja käynnissä pitämisestä (esimerkiksi ryhmän hallintoon ja logistiikkaan liittyvät tehtävät, mukaan lukien ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen). Rangaistavan toiminnan havainnollisuuden edistämiseksi tällaista tukitoimintaa yleisesti kuvaava tekotapa olisi aiheellista sisällyttää terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään. Tällaisena tekotapana voitaisiin todeta terroristiryhmän toimintaa ylläpitävien tukitoimien suorittaminen.

Jäljempänä jaksossa 2.5.4.8 päädytään lisäksi siihen, että terroristiryhmän organisoiminen on perusteltua siirtää värväystä koskevasta pykälästä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään. Myös organisoiminen on katsottavissa osallistumispykälän mukaiseksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi.

Yrityksen asema

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa yritys rinnastetaan rangaistavuudeltaan täytettyyn tekoon. Niin on ollut jo vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanosta lähtien. Hallituksen esityksen HE 188/2002 vp perusteella (s. 52 ja 53) on jossakin määrin epäselvää, miksi sellaiseen ratkaisuun on aikanaan päädytty. Erilliseen pykälään vuonna 2008 päätyneen värväyksen osalta kylläkin kyseisissä lain esitöissä todetaan, että yritys voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ryhmään liittyvänä rikoksena jossakin määrin rinnastuu rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, jota ei ollut vielä säädetty rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoa valmisteltaessa mutta jota koskevaan eduskunnan käsiteltävänä olleeseen hallituksen esitykseen viitattiin puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 50/II ja 51/I). Myös viimeksi mainitun rikoksen useissa tekotavoissa yritys rinnastetaan täytettyyn rikokseen.

Joka tapauksessa vuoden 2002 puitepäätös ei edellyttänyt terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) yrityksen säätämistä rangaistavaksi sen enempää täytettyyn tekoon rinnastuvana kuin rikoslain 5 luvun 1 §:n mukaisena täytettyä rikosta lievemmin rangaistavana yrityksenäkään. Kumpaakaan lainsäädäntöratkaisua eivät myöskään edellytä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja ja terrorismirikosdirektiivi.

Rangaistavuuden alaa ei ole perusteltua lähteä yrityksen osalta kaventamaan ottaen huomioon terroristiryhmän toiminnan erityinen vaarallisuus ja paheksuttavuus. Tämä koskee myös sitä, että yritys rangaistussäännöksessä tiettyjä tekotapoja koskien rinnastuu täytettyyn tekoon.

Toissijaisuuslauseke

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ei tuomita, jos teko on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja niiden yritykset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja sen yritys sekä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Sisällöltään poikkeavia toissijaisuuslausekkeita on myös luvun 4 a–4 c, 5 ja 5 a–d §:ssä.

Yleisenä rikosoikeudessa noudatettavana periaatteena voidaan pitää sitä, että jos valmistelurikoksen tai valmistelutyypin rikoksen (tässä terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) tekijä yksin taikka rikoskumppanina yhdessä toisen tai toisten kanssa tekee valmistelurikoksella tai valmistelutyypisellä rikoksella edistettävän rikoksen (tässä terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu) tai sen rangaistavan yrityksen (tässä terrorismirikoksen yritys), valmistelurikoksen tai valmistelutyypin rikoksen tekijää ei erikseen tuomita valmistelurikoksesta tai valmistelutyypisestä rikoksesta. Sama koskee tekijäntoimen lisäksi muitakin rikoslain 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja, joista merkityksellisin on avunanto. Jos ei vielä ole tehty edistettävää rikosta tai sen rangaistavaa yritystä tai jos tekijän terroristiryhmän toimintaan osallistumisteko ei ole sillä tavalla kiinteässä yhteydessä jo tehtyyn edistettyyn rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen, että terroristiryhmän toimintaan osallistunut voidaan katsoa osalliseksi siihen, sovelletaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa pykälää.

Valmistelutyypin rikoksen sisältyminen myöhemmin tehtyyn rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen edellyttää sitä, että valmistelutyypisellä teolla on olennaisesti edistetty juuri myöhemmin tehtyä rikosta. Tämä edellytys voi täytyä esimerkiksi silloin, kun terroristiryhmän toimintaan osallistunut on varustanut ryhmää aseilla, joilla ryhmä on ilman osallistujaa mutta rangaistavan avunannon edellytysten täytyessä toteuttanut terrorismirikoksen. Tällöin terroristiryhmän toimintaan osallistunut tuomitaan avunannosta terrorismirikoksen tekemiseen eikä terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Tilanne on toinen, jos terroristiryhmää terrorismirikoksen tekemistä varten aseilla varustanut osallistuu itse sellaisen terrorismirikoksen tekemiseen, johon aseiden käyttäminen ei liity. Tällöin aseilla terroristiryhmää varustanut tuomitaan sekä terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta että osallisuudesta terrorismirikokseen.

Toissijaisuuslausekkeen perusteluiden mukaan arvioitaessa sitä, onko terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta säädetty muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus, merkitystä on nimenomaan muilla rikoslain 34 a luvun säännöksillä ja niissä säädetyillä rangaistusasteikoilla. Mitä tulee rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädettäviin rikoksiin, rangaistusasteikkoja koskevista muutoksista riippuu, miten terroristiryhmän

toimintaan osallistumisen enimmäisrangaistus suhtautuu muiden luvun rikosten enimmäisrangaistuksiin.

Joka tapauksessa rikosten tunnusmerkistöt pyritään määrittelemään niin, että terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevalla rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:llä ja muilla luvun rangaistussäännöksillä on omat riittävän selkeästi ilmenevät erilliset soveltamisalansa ja että säännösten päällekkäisyyttä ei näin ollen synny. Tulkintatilanteilta ei sinällään voida välttyä tämänkään rikoksen kohdalla. Vaikka mainitun pykälän mukainen olennaisen tehtävän hoitaminen on lain tasolla kohtuullisen avoin tekotapa, senkään piiriin eivät voi kuulua muissa pykälissä tarkasti erikseen omilla tunnusmerkistöillään rangaistaviksi säädetty rikokset. Niitä voidaan pitää terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevin erityissäännöksinä silloin, kun toiminta tapahtuu terroristiryhmän yhteydessä, ja sellaisina ensisijaisesti sovellettavina. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaisen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen ohessa ryhmän toimintaan osallistuva voi erikseen syyllistyä muihin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin toimiessaan niiden tunnusmerkistöjen mukaisella tavalla.

Rangaistussäännöksen suhdetta muihin rangaistussäännöksiin (rikoksen suhdetta muihin rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin) käsitellään usein säännösten perusteluissa. Tarve säätää asiasta liittyä sellaisiin säännösten mahdollisiin päällekkäisiin soveltamistilanteisiin, joita koskien on selventämisen tarvetta. Sellaisesta tilanteesta ei nyt ole kysymys. Normaaliin oikeudelliseen ratkaisutoimintaan kuuluu valinta useamman mahdollisen rangaistussäännöksen välillä.

Tässä tapauksessa voidaan lähteä siitä, että rikoslain 34 a luvun rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita ei enää säänneltäisi rangaistussäännöksissä vaan niitä selostettaisiin tarpeen mukaan vain säännösten perusteluissa. Rikosten lukumäärää ja rikoskonkurrensia koskevissa kysymyksissä sovellettaisiin yleisiä niitä koskevia lähtökohtia. Tällainen lainsäädäntöratkaisu keventää kyseisen luvun sääntelyä ja sitä kautta myös selkeyttää sääntelyä. Tällaiseen lainsäädäntöratkaisuun vaikuttaa sekin, että luvun toissijaisuuslausekkeet ovat jossakin määrin vaikeaselkoisia ja että asiaan vaikuttavista seikoista ei voida kuitenkaan kattavasti säätää pykälissä. Toissijaisuuslausekkeiden poistaminen laista ei välttämättä koske kaikkia rikoslain 34 a luvun rikoksia, asiaan palataan tarvittaessa jäljempänä eri rikoksia käsiteltäessä.

Muiden rikoslain 34 a luvun rikosten mahdollinen liittäminen terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen suhdetta terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun (rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §, rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu) on jo käsitelty edellä.

Terroristiryhmän johtamista voidaan tavallaan pitää terroristiryhmän toimintaan osallistumisena. Edellä on jo jaksossa 2.5.4.5 päädytty siihen, että johtamisrikoksen erityisen paheksuttavaan luonteeseen ja erityiseen vakavuuteen sekä EU-sääntelystä tulevaan vähintään 15 vuoden enimmäisvankeusrangaistusta koskevaan vaatimukseen liittyen terroristiryhmän johtaminen on perusteltua säilyttää erillisenä rikoksena rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä.

Myös harkittaessa muiden terrorismirikosten mahdollista liittämistä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään on otettava huomioon se, että rikoslaissa ei ole tapana sijoittaa samaan pykälään useita rangaistusasteikkoja. Lähtökohtaisesti siis samaan pykälään sijoitettavien rikosten tulee olla rangaistusarvoltaan (rangaistusasteikoiltaan) toisiinsa rinnastuvia. Jäljempänä päädytään rangaistusasteikkoja koskevassa arvioinnissa siihen, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikko säilyisi nykyisenä.

Osallistumisrikoksesta tuomittaisiin siis vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Sama rangaistusasteikko säädettäisiin terroristisen koulutuksen antamiselle, terroristiselle värväykselle ja terroristiselle rikoksen rahoittamiselle.

Vuoteen 2008 asti terrorismirikollisuuteen liittyvät koulutuksen antaminen ja värväys olivat terroristiryhmän toimintaan osallistumista (silloin vielä rikosnimikkeeltään terroristiryhmän toiminnan edistäminen) koskevassa pykälässä. Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä sääntelyä muutettiin niin, että koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen (nykyisin rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 c §) erotettiin omiin pykäliinsä, jotta ne kattavat myös terroristiryhmistä irrallisen yksittäiseen henkilöön kohdistuvan koulutuksen antamisen ja värväyksen.

Koulutuksen antamista ja värväystä koskevan sääntelyn täytyy jatkossakin kattaa myös yksittäiseen henkilöön kohdistuva teko, paitsi kansainvälisiin velvoitteisiin liittyvistä syistä, myös sääntelyn kattavuuteen ja laajemman kriminalisoinnin perusteltavuuteen liittyvistä syistä (yksittäistenkin terrorististen toimijoiden vaarallisuus). Lisäksi niitä rikoksia koskevan sääntelyn tulee kattaa sellaiset toimet, jotka liittyvät yhteenliittymiin, jotka eivät täytä terroristiryhmän määritelmää. Sääntelyä ei selkeyttäisi se, että näistä teoista säädettäisiin sekä ryhmää että yksittäistä henkilöä (ryhmän ulkopuolisia henkilöitä) koskevassa pykälässä.

Terroristiryhmään liittyvä rikos on rikoslain 34 a luvun 5 b §:n mukainen terroristiryhmän rahoittaminen. Kansainväliset velvoitteet jättävät auki sen, miten ryhmän rahoittamista koskevat kriminalisointivelvoitteet toteutetaan. Periaatteessa sääntely voitaisiin sijoittaa myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään, jos rahoittaminen voidaan katsoa ”osallistumiseksi”, mikä ei kuitenkaan vaikuta luontevalta lähtökohdalta. Terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan b alakohdassa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena mainitaan ryhmän toiminnan rahoittaminen, mutta direktiivin 11 artiklassa velvoitetaan säätämään rangaistavaksi 4 artiklan mukaisen rikoksen rahoittaminen.

Terrorismin rahoittamisrikokset (terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen) muodostavat tietynlaisen oman kokonaisuuden ja rikollisuuden lajin terrorismirikossäännösten sisällä. Huomioon on näiltäkin osin otettava rangaistusasteikkokysymykset ja pyrkimys säätää samassa pykälässä saman vakavuustason (saman rangaistusasteikon) rikoksista. Terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla on pikemminkin tarvetta harkita niitä koskevan sääntelykokonaisuuden selkeyttämistä.

2.5.4.7 Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Molempia koulutukseen liittyviä rikoksia koskevat kysymykset

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta.

Rikoslain 34 a luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai

haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava.

Vertailuvaltioiden tiedoista ilmenee, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat tunnusmerkistöt on kirjoitettu niissä vaihtelevalla tavalla. Yleinen havainto kuitenkin on, että vertailuvaltioiden säännökset eivät Suomen tapaan juurikaan seuraa sanatarkasti kansainvälisten velvoitteiden muotoiluja. Poikkeuksen tästä muodostaa Belgia. Ilmaisut ovat pääsääntöisesti yleisesti muotoiltuja. Vertailuvaltioiden säännöksistä poiketen sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävään laillisuusperiaatteeeseen perustuva kansallinen lähestymistapa on edelleen perusteltu.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisen rangaistavuus edellyttää sitä, että tekijä toimii edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä. Saman luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisen rangaistavuuteen kuuluu puolestaan se, että tekijä kouluttautuu tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettun rikoksen. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:n mukaan koulutuksen antamisrikoksella ja kouluttautumisrikoksella voidaan edistää myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta säädetäisiin muutetulla tavalla rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Näiltä osin merkityksellisiä ovat samat näkökohdat kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla. Terrorisimirikoksen valmistelullakin edistetään terrorisimirikoksen tekemistä ja nyt kysymyksessä olevilla koulutukseen liittyvillä rikoksilla voidaan edistää myös terrorisimirikoksen valmistelun tekemistä. Yleisesti ottaen on tärkeää varmistaa sääntelyn riittävä kattavuus.

Terrorisimirikoksen valmistelun sisällyttämistä koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskeviin säännöksiin puoltavat myös kansainväliset velvoitteet. Koulutuksen antamisrikoksen osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa ja terrorisimirikosdirektiivin 7 artiklassa puhutaan terrorisimirikoksen tekemisen lisäksi sen tekemisen edistämisestä. Kouluttautumisrikoksen osalta rikoslain 34 a luvun 4 b §:ään lisättiin viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään terrorisimirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä juuri sen vuoksi, että direktiivin 8 artiklan mukaan kouluttautumisrikoksen tarkoituksena voi olla myös terrorisimirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43 ja 101). Kansainväliset velvoitteetkin huomioon ottaen rangaistavan koulutuksen antamisen ja kouluttautumisen tulisi jatkossakin kattaa myös terrorisimirikoksen valmistelu.

Edellä tehdyn linjauksen mukaisesti jatkossa käytettäisiin ”terrorisimirikoksen tai terrorisimirikoksen valmistelun tekemistä varten” -ilmaisua koskien sellaisia rikoksia, joissa tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Tämä voi koskea sekä koulutuksen antamista terrorisimirikoksen tekemistä varten että kouluttautumista sellaisen rikoksen tekemistä varten. Henkilö voi antaa koulutusta myös tilanteessa, jossa tarkoituksena on, että hän tulee yhdessä koulutuksen saajan kanssa terroristiryhmässä tai muuten tekemään terrorisimirikoksen tai sen valmistelun. Kouluttautuja puolestaan saattaa esimerkiksi kouluttautua räjähteiden valmistuksessa tarkoituksin luovuttaa valmistamansa räjähteet henkilölle, joka tulee tekemään terrori-iskun. Näin ollen rangaistava koulutuksen

antaminen ja kouluttautuminen voisivat niitä koskevan sääntelyn mukaan tapahtua terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Ilmaisun ”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten” käyttöön ottamisen ei voi koulutuksen antamisrikoksen kohdalla lähtökohtaisesti katsoa aiheuttavan rangaistavuuden alan laajenemista, koska rikoslain 34 a luvun 4 a §:n sanamuodon voi katsoa mahdollistavan sekä sellaisen tulkinnan, että koulutusta voidaan antaa sellaisen tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen koulutuksen antaja osallistuu, että myös sellaisen tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen hän ei osallistu. Kouluttautumisen osalta kysymys olisi sikäli rangaistavuuden alan laajenemisesta, että rikoslain 34 a luvun 4 b § koskee vain kouluttautujan itse tekemän tulevan rikoksen edistämistä.

Koulutuksen antamisrikosta koskevassa pykälässä käytetään terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n tavoin ilmaisua ”rikollista toimintaa”. Ryhmän toimintaan osallistumispykälän kohdalla edellä on jo päädytty siihen, että mainittua ilmaisua ei enää tulla siinä pykälässä käyttämään ja että riittävää on toimiminen yhdenkin terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi (jakso 2.5.4.6). Samat näkökohdat pätevät myös terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaan koulutuksen antamiseen. Koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen kohdalla pätevät myös ne edistettävän terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun yksilöintiä koskevat näkökohdat, jotka on edellä todettu terrorismirikoksen valmistelun (jakso 2.5.4.4) ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen (jakso 2.5.4.6) yhteydessä.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:n mukaan rangaistavaa on koulutuksen antaminen tai kouluttautuminen koskien räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä. Näiltä osin sääntelyn sanamuoto vastaa Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteita. Mainitut ovat keskeisiä koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen tekotapoja, jotka on sääntelyn tarkkarajaisuudenkin vuoksi aiheellista edelleen säilyttää laissa.

Muilta osin koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat pykälien tunnusmerkistöt poikkeavat sanamuodoiltaan toisistaan ja Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista. Koulutuksen antamisrikosta koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä on ”muulla vastaavalla tavalla”, kouluttautumisrikosta koskevassa saman luvun 4 b §:ssä on ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”. Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteissa puhutaan sekä koulutuksen antamisrikosta että kouluttautumisrikosta koskien ”muista erityisistä menetelmistä tai tekniikoista”.

Koulutuksen antamisrikoksen säätämistä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 81/2007 vp) ei kuvata sillä, minkälaisia tekoja ilmaisulla ”muulla vastaavalla tavalla” tarkoitetaan. Ilmaisua ei ole tarkasteltu senkään jälkeen, vaikka myöhemmin on säädetty rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jonka tunnusmerkistössä asia on ilmaistu toisin. Ei ole perusteita katsoa, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevien säännösten tulisi koskea erilaisia koulutustekoja. Näin ollen säännöksissä tulisi näiltä osin käyttää samaa ilmaisua. Tarkkarajainen on kouluttautumisrikosta koskevassa säännöksessä käytetty ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”.

Suomi ei ole saanut kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoon liittyen huomautuksia siitä, että kouluttautumisrikosta koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 b §:ssä on velvoitteisiin verrattuna lisänä ”merkitykseltään rinnastuvien”. Terrorismirikosdirektiivin ja sen 8 artiklan

täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 43) todettiin, että vaikka direktiivissä ei sellaista edellytystä rangaistavuudelle asetetakaan, tämän eroavuuden ei voi katsoa edellyttävän lainsäädännön muuttamista. Perusteltua on katsoa, että direktiivinkään tarkoituksena ei ole säätää rangaistavaksi minkä tahansa erityisten menetelmien tai tekniikoiden käyttöä varten tapahtuva koulutuksen ottaminen. Tuolloin todetun mukaan merkityksellisten menetelmien ja tekniikoiden on oltava sellaisia, että niiden avulla voidaan tehdä terrorismirikoksia tai edistää niiden tekemistä. Tällöin ne käytännössä ovat myös muihin artiklassa mainittuihin koulutuksen saamistapoihin merkitykseltään rinnastuvia. Rikoslain 34 a luvun 4 b §:ssä olevaa lisää ei pidetty ongelmallisena myöskään Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä pöytäkirjan 3 artiklan kannalta (HE 271/2022 vp, s. 17 ja 18). Nämä ja edellä todetut seikat huomioon ottaen perusteltua olisi, että koulutuksen antamisrikosta koskevassa pykälässä käytettäisiin näiltä osin samaa ilmausta kuin kouluttautumisrikosta koskevassa pykälässä.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:stä ei nimenomaisesti ilmene, että ne koskevat niin terroristiryhmien toiminnassa tapahtuvaa koulutusta kuin myös sellaista koulutusta, jota antavat terroristiryhmän määritelmän täyttämättömät yhteenliittymät ja yksittäiset henkilöt ja jota annetaan sellaisille yhteenliittymille ja yksittäisille henkilöille. Tätä ei ole kuitenkaan aihetta selvittää koulutukseen liittyvien rikosten rangaistussäännösten sanamuodossa.

Koulutukseen liittyvien rikosten kohdallakin pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykäläien perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:ään sisältyvien toissijaisuuslausekkeiden osalta pätee se, mitä edellä on todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla (jakso 2.4.4.6). Rangaistussäännösten suhteesta muihin rangaistussäännöksiin ei tarvita sääntelyä, vaan suhteen käsittely säännösten perusteluissa riittää.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n rikosnimike on nykyisin ”koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten” ja rikoslain 34 a luvun 4 b §:n rikosnimike on nykyisin ”kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten”. Koulutukseen liittyvien rikosten nimikkeet on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että ”terrorismirikos” tulisi rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n määritelmän mukaisesti tarkoittamaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia (uuden luvun 2 §) ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta (uuden luvun 3 §). ”Terrorismirikos” ei olisi enää koko luvun rikoksia luvun otsikkotasolla luonnehtiva termi. Rangaistava koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen voisivat tapahtua myös uuden luvun 4 §:n mukaista terrorismirikoksen valmistelua varten. Uusiksi rikosnimikkeiksi voitaisiin ottaa ”terroristinen koulutuksen antaminen” ja ”terroristinen kouluttautuminen”. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

Rangaistavan koulutuksen antamista koskevat kysymykset

Koulutuksen antamista terrorismirikoksen varten koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä säädetään koulutuksen antamisen lisäksi rangaistavaksi koulutuksen toimeenpaneminen ja sen yrittäminen. Lain esitöiden mukaan koulutuksen toimeenpanemisella tarkoitetaan sen organisoimista ja käytännön toteuttamista (HE 188/2002 vp, s. 53/I). Kansainväliset velvoitteet eivät edellytä näin laajaa koulutuksen antamisrikoksen kriminalisointia. Koulutuksen käytännön järjestämiseen liittyvistä olosuhteista huolehtiminen on kuitenkin vakavuudeltaan ja paheksuttavuudeltaan ja näin ollen rangaistavuudeltaan koulutuksen antamiseen rinnastuvaa. Erityisesti tämä näkökohta liittyy terroristiryhmien yhteydessä annettavaan koulutukseen. Näin ollen sääntelyä voidaan näiltä osin edelleen pitää perusteltuna.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n sanamuoto jättää jossakin määrin epäselväksi sen, rinnastuuko koulutuksen antamisen yrittäminen täytettyyn tekoon. Kouluttautumisrikoksen säättämisen yhteydessä on kuitenkin nimenomaisesti todettu, että yrityksen rangaistavuus on koulutuksen antamista koskevassa pykälässä liitetty ainoastaan koulutuksen toimeenpanoon (HE 18/2014 vp, s. 16/I). Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston velvoitteet edellyttävät, että koulutuksen antamisen yritys säädetään rangaistavaksi. Suomi ei ole tältä osin saanut velvoitteiden täytäntöönpanoon liittyviä huomautuksia, mutta tämä rangaistavuuden vaje on aiheellista korjata tässä yhteydessä.

Kansainväliset velvoitteet edellyttävät yrityksen rangaistavaksi säättämistä ja ne koskevat siis nimenomaan koulutuksen antamista, ei toimeenpanoa. Sinällään yrityksen rangaistavuuden perusteltavuutta ei voida erotella näiden tekotapojen suhteen. Toimeenpanon yrittäminen on rangaistavaa jo nykyisin. Perusteita ei ole myöskään luopua aikaisemmin tehdystä ratkaisusta, jonka mukaan yritys rinnastuu täytettyyn tekoon. Terroristisen koulutuksen antamisessa on kysymys vakavasta ja paheksuttavasta teosta, mikä puoltaa yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä mainitaan tarpeettomasti kahteen kertaan koulutuksen toimeenpaneminen ja sen yrittäminen sekä koulutuksen antaminen. Sääntelyä on näiltä osin aiheellista tiivistää sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä.

Koulutukseen liittyvien rikosten mahdollinen liittäminen muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin

Yhdeksässä vertailuvaltiossa lainsäädäntöratkaisut vaihtelevat sen suhteen, miten koulutuksen antamista ja kouluttautumista koskevat teot on sijoitettu terrorismirikoksia koskeviin rangaistussäännöksiin. Koska aikaisemmin todetun mukaisesti tunnusmerkistöt ovat näiltä osin hyvin yleisluonteisia ja koska lainsäädäntötekniikat muutenkin vaihtelevat, vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Koulutuksen antamisrikoksen sijoittamista terrorismirikoksen valmistelua koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään vastaan puhuvat useat seikat. Aikaisemmin todetun mukaisesti kyseisen rikoksen on aiheellista kattaa koulutuksen antaminen myös terrorismirikoksen valmistelua varten. Koulutuksen antamisrikosta ei myöskään voida luontevasti pitää valmisteluna. Lisäksi on huomattava se, että koulutuksen antamisrikosta voidaan pitää valmistelurikosta paheksuttavampana tekona. Jäljempänä rangaistusasteikkoja koskevassa arvioinnissa päädytään siihen, että terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja terroristisesta koulutuksen antamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Samaan rikoslain pykälään ei ole tapana ottaa yhtä useampaa rikosnimikettä ja rangaistusasteikkoa.

Kouluttautumisrikoksen yhdistämistä terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään vastaan puhuu se, että koulutuksen antamisrikoksen tavoin myös kouluttautumisen valmistelurikoksen tekemistä varten tulisi olla edelleen rangaistavaa. Tähän osittain liittyy kouluttautumisrikoksen rangaistavaksi säättämisen yhteydessä todettu, jonka mukaan, vaikka kouluttautumisrikos on saman tyyppinen rikos kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, voidaan myös katsoa, että kouluttautuminen on rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä kuvattuja tekoja etäämmällä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä (HE 18/2014 vp, s. 15/II). Tuolloin viitattiin lisäksi siihen, että kouluttautumisrikoksen tunnusmerkistö tulee perustumaan olennaisesti erillisessä rangaistussäännöksessä rangaistavaksi säädetyn koulutuksen antamisen tunnusmerkistöön. Huomioon on näiltä osin otettava myös valmistelurikokselle ja kouluttautumisrikokselle ehdotettavat erilaiset

rangaistusasteikot. Jäljempänä rangaistusasteikkoja koskevassa arvioinnissa päädytään siihen, että terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Koulutuksen antamisrikoksen sijoittaminen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ään ei myöskään ole perusteltua. Koulutuksen antaminen on vuonna 2008 nimenomaan erotettu terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä omaan pykäläänsä. Rangaistavan koulutuksen antamisen tulee jatkossakin kattaa myös sellainen koulutus, jota annetaan terroristiryhmän määritelmän täyttämättömille yhteenliittymille ja yksittäisille henkilöille. Myös kouluttautumisrikoksen mukainen koulutuksen vastaanottaminen voi tapahtua terroristiryhmän ulkopuolella.

Koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen sijoittamista samaan pykälään ei voida myöskään pitää perusteltuna, vaikka nyt ehdotettavien muutosten myötä mainittujen rikosten pykälät tulisivat tunnusmerkistöjen osalta enemmän vastaamaan toisiaan. Koulutuksen antamista on pidettävä lähtökohtaisesti paheksuttavampana kuin kouluttautumista, mitä ilmentävät ehdotettavien rangaistusasteikkojen erot. Lainsäädännön selkeyttä muutenkin palvelee se, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat säännökset ovat eri pykälissä eli rikoslain uuden 34 a luvun 7 ja 8 §:ssä.

2.5.4.8 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Värväysrikoksen tunnusmerkistö

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoii terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitettua terrorismirikoksen, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta.

Vertailuvaltioiden tiedoista ilmenee, että värväysrikos on kuvattu lainsäädännössä, sikäli kuin värvästyypin teko on erikseen rangaistava, pääsääntöisesti varsin yleisluonteisesti (esimerkiksi Ruotsissa tekotapana taivuttamaan pyrkiminen sekä Norjassa, Tanskassa ja Virossa vain värväys). Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteissa puhutaan vain toisen henkilön taivuttamisesta. Suomen rangaistussäännöksessä mainitaan terroristiryhmään värväämisen tai sen yrittämisen lisäksi terroristiryhmän perustaminen tai organisoiminen sekä yksittäistä henkilöä koskien värvääminen ”muuten tekemään”.

Taivuttamista värväysrikoksen tekotapana ei voida edelleenkään pitää käyttökelpoisena rangaistussäännöksessä, koska se saattaa aiheuttaa sekaannusta suhteessa yllytykseen. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaan yllytyksestä rikokseen kuten tekijä tuomitaan se, joka tahallaan taivuttaa toisen tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Rikoslain yllytyssäännös ei kuitenkaan kata nyt kysymyksessä olevaa värväystä, koska värväytyminen terroristiryhmään taikka tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ei sinällään ole rikos, ja koska yllytyksen rangaistavuus rikoslain kyseisen säännöksen mukaan edellyttää, että yllytyksen johdosta myös rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Erilliselle terrorismiin liittyvälle värväysrikokselle on siis tarvetta, mikä on aikanaan havaittu myös erillisen värväyspykälän säätämisen yhteydessä (HE 81/2007 vp, s. 10/II).

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen voidaan edistää myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta säädetäisiin muutetulla tavalla terrorismirikoksen valmisteluna rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Näiltä osin merkityksellisiä ovat samat näkökohdat kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen sekä koulutukseen liittyvien rikosten kohdalla. On tärkeää varmistaa sääntelyn riittävä kattavuus. Lisäksi kansainväliset velvoitteet puoltavat valmistelurikoksen sisällyttämistä värväysrikosta koskevaan säännökseen, kun Euroopan neuvoston yleissopimuksen 6 artiklan mukaan värväyksellä voidaan myös myötävaikuttaa siihen, että yhteenliittymä tai ryhmä tekee yhden tai useamman terrorismirikoksen, ja kun terrorismirikosdirektiivin 6 artiklan mukaan kysymys voi olla myös terrorismirikosten tekemisen edistämisestä. Kun direktiivi pantiin täytäntöön, todettiin ajateltavissa olevan, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelulla direktiivin 6 artiklan mukaisesti edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä (HE 30/2018 vp, s. 40).

Edellä tehdyn linjauksen mukaisesti jatkossa käytettäisiin ”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten” -ilmaisua koskien sellaisia rikoksia, joissa tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Tämä voi koskea myös värväysrikosta. Myöskään tässä tapauksessa ilmauksen käyttöön ottamisen ei voi katsoa lähtökohtaisesti tarkoittavan rangaistavuuden alan laajenemista.

Värväystä terrorismirikoksen tekemistä varten koskevassa pykälässä käytetään terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n tavoin ilmaisua ”rikollista toimintaa”. Siltä osin pätee myös värväysrikokseen edellä jo terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan pykälän yhteydessä todettu. Värväysrikoksen kohdalla pätevät myös ne edistettävän terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun yksilöintiä koskevat näkökohdat, jotka on edellä todettu terrorismirikoksen valmistelun ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä.

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä mainitaan värväysrikoksen tekotapana terroristiryhmän organisoiminen. Se on pykälässä mainitun terroristiryhmän perustamisen tavoin siirtynyt värväyspykälään, kun värväysrikos erotettiin vuonna 2008 terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä omaan pykäläänsä. Terroristiryhmän organisoimista voidaan pitää tekona, joka paremmin sopii rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisena. Tämä koskee lähtökohtaisesti myös teon vakavuutta ja paheksuttavuutta. Värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisella on nykyisin sama rangaistusasteikko. Terroristiryhmän toimintaan osallistumiselle ja terroristiselle värväykselle ehdotetaan edelleen samaa rangaistusasteikkoja. Terroristiryhmän perustaminen on enemmänkin värväystyyppistä toimintaa, mikä puoltaa perustamisen säilyttämistä värväyspykälässä.

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän perustamisen ja organisoimisen lisäksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun. Sana ”väkeä” antaa vaikutelman, että terroristiryhmään tulisi värvätä samalla värväysrikoksella useita henkilöitä, mikä ei ole kansainvälisten velvoitteiden mukaista eikä muutenkaan perusteltua. Sanalla ”muuten” on ollut tarkoitus kuvata sitä, että värväysrikos voi kohdistua yksittäiseenkin henkilöön, mutta se tekee sääntelyn vielä epäselvemmäksi, koska se on sidottu vain rikoksen tekemiseen ja ei koske värväämistä terroristiryhmään. Todetut epäselvyydet voitaisiin poistaa sillä, että värväysrikoksella tulee värvätä toinen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Sanottu muotoilu kattaisi myös tilanteet, joissa värväys kohdistuu useaan henkilöön.

Kansainväliset velvoitteet edellyttävät värväysrikoksen yrityksen säätämistä rangaistavaksi. Velvoitteet eivät kuitenkaan edellytä rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä omaksuttua lainsäädäntöratkaisua, jonka mukaan värväyksen yrittäminen rinnastetaan täytettyyn tekoon. Tätä on perusteltu (HE 188/2002 vp, s. 52/II) tuolloin terroristiryhmän toiminnan edistämiseen liittyen sillä, että yritys voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen ja terroristisen koulutuksen antamisen tavoin värväysrikoksessa on kysymys siinä määrin vakavasta ja paheksuttavasta teosta, että yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon voidaan edelleen pitää perusteluna.

Myös värväysrikoksen kohdalla pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä, mikä on todettavissa pykälien perusteluissa. Lisäksi värväysrikoksen kohdalla pitää paikkansa se, mitä edellä on todettu toissijaisuuslausekkeista ja niiden tarpeettomuudesta terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä.

Lain esitöissä (HE 188/2002 vp) on käsitelty vähän sitä, miten rangaistava värväys käytännössä tapahtuu. Pykälän perusteluissa rikoksen ilmenemistapoja onkin mahdollisuuksien mukaan tarkennettava, myös suhteessa rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen (tämän esityksen mukainen terroristinen julkinen kehottaminen).

Myös värväysrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin oleva ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia ja että värväysrikos voisi koskea myös terrorismirikoksen valmistelua. Uudeksi rikosnimikkeeksi voitaisiin ottaa ”terroristinen värväys”. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

Värväysrikoksen mahdollinen liittäminen muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin

Myös värväysrikoksen kohdalla lainsäädäntöratkaisut vaihtelevat yhdeksässä vertailuvaltiossa sen suhteen, onko värväysrikos erillisessä vai muita terrorismiin liittyviä rikoksia koskevassa säännöksessä. Värväys on omassa pykälässään Ruotsissa ja Belgiassa, kahdessa erillisessä kyseistä rikosta koskevassa pykälässä Tanskassa sekä samassa pykälässä koulutuksen antamisen ja koulutautumisen kanssa Norjassa ja Virossa. Muiden vertailuvaltioiden pykälissä ei mainita nimenomaisesti värväystä tai ei ole selvästi sitä vastaavaa tekoa koskevaa rangaistussäännöstä, mutta esimerkiksi Ranskassa on kahdessa artiklassa kriminalisoitu värväystyyppisiä tekoja. Kun vertailuvaltioiden lainsäädännöissä värväysteko on myös kuvattu pääsääntöisesti varsin yleisluonteisesti, vertailuista noiden valtioiden lainsäädäntöihin ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Värväysrikoksen kohdalla sääntelyn mahdollinen yhdistäminen voisi koskea terrorismirikoksen valmistelua, terroristiryhmän johtamista ja terroristiryhmän toimintaan osallistumista (rikoslain uuden 34 a luvun 4-6 §). Rangaistussäännösten mahdollisen yhdistämisen kohdalla nousevat esiin pitkälti samat kysymykset kuin edellä jo muiden rikosten kohdalla.

Värväysrikoksen sijoittamista terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään vastaan puhuu se, että värväysrikoksen on aiheellista kattaa värväys myös terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Siltä osin värväys on etäämmällä terrorismirikoksen tekemistä kuin terrorismirikoksen valmistelu. Koulutuksen antamisrikoksen tavoin värväystä ei voida luontevasti pitää valmisteluna. Lisäksi on huomattava se, että värväysrikostakin voidaan pitää valmistelurikosta paheksuttavampana tekona, mitä ilmentävät ehdotettavien rangaistusasteikkojen erot. Jäljempänä ehdotetun mukaisesti terrorismirikoksen valmistelulle ehdotetaan rangaistusasteikkoa, jonka mukaan teosta tuomittaisiin vankeuteen vähintään

neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Terroristisen värväyksen rangaistusasteikko säilytettäisiin nykyisenä (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta). Samaan rikoslain pykälään ei ole tapana ottaa yhtä useampaa rikosnimikettä ja rangaistusasteikkoa.

Terroristiryhmän johtaja voi perustaa terroristiryhmän taikka värvätä tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun. Niin ei kuitenkaan välttämättä ole, vaan värvääjä voi olla muu terroristiryhmässä toimiva henkilö tai ryhmän ulkopuolellakin oleva yksittäinen värvääjä. Rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädettävän terroristiryhmän johtamisen osalta on myös huomattava, että sillä rikoksella täytyy EU-sääntelyn vaikutuksesta säilyttää mahdollisuus 15 vuoden yhteisen vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen. Värväysrikokseen ei liity samanlaisia yhteisen vankeusrangaistuksen määräämiseen liittyviä näkökohtia. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan yhtä rikosta koskien määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta, sen säännöksen ohjatessa myös rikoksille säädettävän enimmäisrangaistuksen ylärajaa.

Värväysrikos on koulutuksen antamisrikoksen tavoin irrotettu vuonna 2008 terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä, koska kansainvälisten velvoitteiden (tuolloin vain Euroopan neuvoston yleissopimus, myöhemmin myös vuoden 2008 puitepäättös) vuoksi ja muutenkin värväysrikoksen tulee kattaa myös terroristiryhmistä irrallinen värväminen. Sen vuoksi värväysrikoksen yhdistämistä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään ei voida pitää perusteltuna.

Mainitut seikat huomioon ottaen värväysrikos olisi aihetta säilyttää omassa pykälässään, joka olisi rikoslain uuden 34 a luvun 9 §.

2.5.4.9 Terrorismin rahoittamisrikokset

Yleistä

Terrorismirikoksen rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään rangaistavaksi muiden siinä luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten rahoittaminen lukuun ottamatta terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Pykälän 2 momentissa säädetään terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen velvoittamana terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi sopimuksen liitteissä mainittujen, terrorismin torjuntaan liittyvien sopimusten mukaisten rikosten rahoittaminen. Pykälän 3 momentin mukaan yritys on rangaistava. Mitä edellä kyseisessä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus (4 momentti).

Rikoslain 34 luvun 5 a §:n 1 momentin mukaan terroristin rahoittamisesta tuomitaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena. Pykälän 2 momentin mukaan yritys on rangaistava. Mitä edellä kyseisessä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus (3 momentti).

Rikoslain 34 a luvun 5 b §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän rahoittamisesta tuomitaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä

rahoitetaan 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua terroristiryhmää. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat edellisen pykälän 2 ja 3 momenttia.

Aikaisemmin todetun mukaisesti terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:n taustalla ovat sääntelyn sisällön ja säännösten kirjoitusasun osalta pitkälti kansainväliset velvoitteet, jotka uudenkin sääntelyn on toteutettava.

Suomessa ei ole toistaiseksi lainvoimaista tuomiota terrorismin rahoittamisrikoksesta. Terrorismin rahoittamisrikosten vähäiseen käsittelyyn rikosprosessissa ja tuomioiden puuttumiseen on katsottu liittyvän tekijältä vaadittava syyksiluettavuus. Terrorismin rahoittamisrikokset edellyttävät muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien terrorismirikosten tavoin korkeamman asteista tahallisuutta, johon liittyvät rahoittamipykälissä käytetyt ilmaisut ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan”. Eräissä terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä annetuissa lausunnoissa (sisäministeriö, Poliisihallitus ja keskusrikospoliisi) katsotaan, että tulisi harkita terrorismin rahoittamisrikoksiin tuottamuksellisen tekemuodon säätämistä. Tätä kysymystä on käsitelty jo terrorismirikostyöryhmän mietinnössä ja käsitellään seuraavassa vielä mietintöä laajemmin.

Jonkin rangaistussäännöksen vähäisestä soveltamisesta tai jopa soveltamatta jäämisestä ei voida sellaisenaan tehdä sellaista johtopäätöstä, että säännös olisi epäonnistunut tai edellyttäisi muuttamista. Huomioon on otettava kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla rikosprosessissa käsiteltävien asioiden vähäiseen määrään vaikuttavat samat seikat kuin muidenkin terrorismirikosten kohdalla. On ensinnäkin oltava tekoja, jotka voivat täyttää terrorismin rahoittamisrikoksen tunnusmerkistön. Niiden on lisäksi tultava viranomaisten tietoon. Mahdollisten rikosasioiden olemassaolon ja viranomaisten tietoon tulemisen lisäksi haasteensa muodostaa näytön hankkiminen varsinkin ongelma-alueilta tai valtioista, joiden kohdalla tavanomaiset kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön mekanismit eivät toimi tai eivät ainakaan toimi tehokkaalla tavalla. Näihin tässäkin lainvalmisteluhankkeessa esiin tulleisiin tiedonkulun ja tietojen saatavuuden ongelmiin ei voida rikoslainsäädännöllä vaikuttaa.

Rikosprosessin käynnistämiseksi on rikosepäilyn tueksi joka tapauksessa saatava selvitystä sen verran, että syytä epäillä -edellytykseen perustuva esitutkintakynnys ylittyy. Mainittu kynnyksi ei ole korkea ja se on sama terrorismirikoksilla ja muilla rikoksilla. Asian rikosprosessiin saattamista ja esitutkinnan aloittamista edistää se, että esitutkinnassa toimivilla poliisi- ja syyttäväviranomaisilla on yhteneväinen näkemys esitutkintakynnyksen korkeudesta yksittäisessä tapauksessa. Terrorismirikokset ovat kaikilla rikosprosessin tasoilla pääsääntöisesti runsaasti aikaa ja työtä vaativia vaikeasti selvitettäviä asioita, minkä vuoksi osallistuvilla viranomaisilla on myös oltava riittävät resurssit asioiden käsittelyyn.

Tavanomaiseen oikeudelliseen tulkintatoimintaan liittyy sen arvioiminen, onko kyseessä rahoittajan tarkoituksen tai tietoisuuden perusteella nimenomaan terrorismirikoksen tekemisen edistäminen taikka terroristin tai terroristiryhmän tukeminen vai kuitenkin esimerkiksi tavanomaiseen elämänmenoon kuuluva toisen henkilön taloudellinen tukeminen. Korotetulla tahallisuusvaatimuksella rangaistavuuden ulkopuolelle perustellusti jää sellaisia rajatapauksia, joissa rahoittamisen lainvastaisuudesta on merkityksellistä epäselvyyttä.

Mikäli terrorismin rahoittamisrikosten rangaistavuuteen riittäisi huolimattomuus tai törkeä huolimattomuus, merkitsisi se rangaistavuuden alan laajentamista perustavanlaatuisella ja terrorismirikosten sääntelyn kokonaisuudesta huomattavasti poikkeavalla tavalla. Kansainväliset velvoitteet eivät edellytä terrorismin rahoittamisrikosten säätämistä

rangaistaviksi tuottamuksellisina. Myöskään vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ei ilmene, että niissä olisi säädetty rangaistavaksi tuottamuksellisia tekotapoja.

Rikoksia ei säädetä tuottamuksellisina rangaistaviksi sen vuoksi, että saataisiin enemmän henkilöitä rangaistukseen tuomituiksi ja enemmän tuomioita. Rikoksen täytyy olla ominaispiirteiltään sellainen, että sen säätäminen rangaistavaksi myös tuottamuksellisena on perusteltua.

Terrorismin rahoittamisrikoksilta ja muiltakin terrorismirikoksilta vaadittavaan tahallisuuteen liittyy se, että kyseiset rikokset on säädetty rangaistaviksi poikkeuksellisen laaja-alaisesti ja ulottaen rangaistavuus hyvin varhaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä edeltäviin vaiheisiin, joissa tehdyt teot eivät vielä sellaisenaan välttämättä ilmennä vaaraa oikeushyville. Tämän vuoksi henkilön tarkoitus ja tietoisuus muodostuvat keskeisiksi teon rangaistavuuden ja rangaistuksen arvoisuuden määrittäjiksi. Ei voida myöskään lähtökohtaisesti katsoa, että tuottamuksellisen teon toteennäyttäminen olisi jotenkin tahallista tekoa helpompaa, koska ensiksi mainitun näyttämiseen toteen liittyvät esimerkiksi huolellisuusveloitteiden määrittämiseen ja niiden noudattamisen arviontiin liittyvät näkökohtansa.

Huomioon on otettava terrorismin rahoittamisrikosten luonne muutenkin. Niiden rangaistavuus ei edellytä, että varojen antamisen tai keräämisen edistämänä terrorismirikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Varojen ei myöskään tarvitse tosiasiallisesti päätyä terroristille tai terroristiryhmälle. Terrorismin rahoittamisrikosten rangaistavuus ei ylipäänsä edellytä varojen käyttämistä mihinkään, vaan ratkaisevaa on varojen antajan tai kerääjän tarkoitus tai tietoisuus antamisen tai keräämisen hetkellä.

Merkityksellistä on myös se, että terrorismin rahoittamisrikosten yritys on rangaistava. Suomen rikosoikeuden keskeisiä elementtejä on se, että rikoksen yrityksen rangaistavuus edellyttää tahallisuutta.

Oman kysymyksensä muodostaa se, mitä olisivat ja mistä ilmenisivät ne huolellisuusveloitteet, jotka erottaisivat kielletyn rahoittamisen sallitusta ja joiden rikkomiseen vastuu huolimattomasta rahoittamisteosta voitaisiin kytkeä. Tuottamukseen perustuva rikosoikeudellinen vastuu todennäköisesti johtaisi erilaisten varojen antamisen ja keräämisten vähenemiseen, mikä voisi koskea myös hyväksyttävää ja laillista toimintaa.

Tahallisuuden ulottuvuuden ja sisällön osalta sovelletaan tahallisuutta koskevia yleisiä säännöksiä ja niin kutsuttua olosuhdetahallisuutta koskevia yleisiä sääntöjä ja periaatteita. Siltä osin kuin rikostunnusmerkistö ei edellytä jotain asiaa koskevaa tietoisuutta tai tarkoitusta, tahallisuuden kaikki asteet, mukaan lukien sen alin aste, tulevat kysymykseen. Lähtökohtana tahallisuuden ja huolimattomuuden välisessä rajanvedossa pidetään todennäköisyystahallisuutta, jossa tahallisuuteen riittää jo se, että tekijä on pitänyt tunnusmerkistössä tarkoitettua seikan ja tahallisuuden olemassaolon arviointiin vaikuttavan seikan olemassaoloa todennäköisempänä kuin sen puuttumista. Teon tahallisuus voidaan todeta objektiivisten tosiseikkojen perusteella. Myös tämä on omiaan helpottamaan vaadittavan tahallisuuden todentamista.

Rahoittamisrikoksen todentamista rikosprosessissa olisi omiaan edistämään se, että jäljempänä todetuin tavoin terroristisella rikoksen rahoittamisella (nykyinen terrorismirikoksen rahoittaminen) rahoitettavan rikoksen tulee olla jokin rikoslain 34 a luvussa tarkoitettu rikos, mutta sen ei tarvitsisi välttämättä olla tehohetkellä yksilöity rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella). Kysymys olisi näin ollen itse asiassa rikoslain uudessa 34 a

luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta. Rahoitettavan rikoksen yksilöintivaatimus olisi näin ollen nykyistä merkittävästi lievempi.

Terroristin rahoittamiselta ja terroristiryhmän rahoittamiselta ei nykyisinkään edellytetä yhteyttä jonkin rikoksen rahoittamiseen, vaan kysymys on henkilön tai ryhmän yleisrahoittamisesta. Terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen rangaistavaksi säättämisen myötä terrorismin rahoittamisrikosten rangaistavuus on merkittävästi laajentunut. Rangaistavaa on esimerkiksi lähettää varoja konfliktialueella oleskelevalle henkilölle, joka on julkisesti kertonut osallistuvansa terroristiryhmän toimintaan. Tällainen teko on tapauskohtaisten seikkojen arvioinnin perusteella rangaistava joko tahallisena terroristin rahoittamisena tai tahallisena terroristiryhmän rahoittamisena.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on terrorismirikoksia koskevilla lainvalmisteluhankkeissa johdonmukaisesti ja toistuvasti korostanut sen merkitystä, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävät rikokset, kuten esimerkiksi terrorismin rahoittamisrikokset, ovat rangaistavia vain tahallisina. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön kannalta tahallisuuden edellyttäminen on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta olennaista. Tämä liittyy siihen, että rangaistavuus ulotetaan varhaiseen vaiheeseen suhteessa edistettävään rikokseen. Näkökohdan voi katsoa korostuvan terrorismirikoksen rahoittamisen kohdalla, koska rangaistavaa ei ole vain terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittaminen, vaan myös niiden tekemistä edistävien terrorismirikosten (esimerkiksi valmistelu, koulutuksen antaminen, kouluttautuminen, värvääminen ja matkustaminen) rahoittaminen. Perustuslakivaliokunta on myös kytkenyt rangaistusasteikkojen oikeasuhtaisuuden tekojen säättämiseen rangaistaviksi vain tahallisena. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön kannalta olennaiset seikat ilmenevät esimerkiksi terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten muuttamiseen liittyvästä lausunnosta PeVL 1/2021 vp (erityisesti 7,10 ja 11 kappale).

Edellä todetut seikat huomioon ottaen tässä yhteydessä ei ehdoteta, että terrorismin rahoittamisrikokset säädettäisiin rangaistaviksi myös tuottamuksellisina.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä on tehtävissä sellainen yleistävä johtopäätös, että niissä terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia rangaistussäännöksiä ei ole jaettu useampiin pykäliin. Lisäksi vertailuvaltioiden säännökset ovat rikoslain 34 a luvun säännöksiin verrattuna yleisluonteisesti kirjoitettuja. Yleisesti ottaen sääntelytekniikka tältäkin osin poikkeaa Suomessa käytetyistä.

Tarvetta ei ole ilmennyt muuttaa rikoslain 34 a luvun rahoittamispykälissä olevaa ilmaisua ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämän sääntelyn tarkkarajaisuuden kannalta on tärkeää, että pykälästä selvästi ilmenee, että rangaistava rahoittaminen voi tapahtua myös välillisesti eli välikäsiä kautta. Tämä on myös käytännössä harjoitettu tekotapa, jolla pyritään hämärtämään teon rangaistavuutta. Lisäksi pykälissä mainitut varojen antaminen ja kerääminen ovat olennaisia rahoitustekoja, tarvetta tekojen lisäämiseen ei ole ilmennyt.

Kaikissa kolmessa rikoslain 34 a luvun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevassa pykälässä on toissijaisuuslauseke. Tarvetta säätää sellaisia on jo käsitelty edellä terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä. Myöskään terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla ei ole tarpeen laissa säätää suhteesta muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin.

Edellä jo jaksossa 2.5.4.6 terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä todetun mukaisesti terrorismin rahoittamisrikokset muodostavat tietynlaisen oman kokonaisuuden ja

rikollisuuden lajin terrorismirikossäännösten sisällä. Terrorismirikoksen rahoittaminen on myös lähempänä esimerkiksi avunantoa kuin muita rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia. Terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen henkilön tai ryhmän yleisrahoittamista koskevinä rikoksina poikkeavat muuten luvun rikoksista. Tässä yhteydessä ei enemmälti harkitakaan terrorismin rahoittamisrikosten mahdollista liittämistä muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin.

Kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevan sääntelyn hahmottamista vaikeuttaa rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa oleva kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamista koskeva säännös, jolla ei ole liityntää luvun 1 §:n 1 momentin edellyttämiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen ja joka ei ole siinä mielessä rinnastettavissa muihin terrorismin rahoittamista koskeviin rikoksiin eikä myöskään muihin luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin kohdissa viitataan 1 kohtaa lukuun ottamatta momentin taustalla olevan terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen perusteella kansainvälisiin sopimuksiin. Säännöksen säätämisen yhteydessä korostettiin laillisuusperiaatetta (HE 43/2002 vp, s. 27). Kun säännöstä täydennettiin sen rikoslain 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä, korostettiin rangaistavan käyttäytymisen alan rajoittamista ainoastaan yleissopimuksen tarkoitamiin tekoihin (HE 188/2002 vp, s. 56).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa panttivangin ottaminen ja kaappaus mainitaan ilman sopimusviitauksia. Siltä osin lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 56) todetaan seuraavaa:

” ... Ainoat teot, joiden osalta ei viitattaisi kansainvälisiin yleissopimuksiin, olisivat momentin 1 kohdassa mainitut panttivangin ottaminen sekä kaappaus. Panttivangin ottamista koskevan säännöksen syntytausta on kansainvälisen terrorismin vastustamisessa, mutta se soveltuu myös esimerkiksi kiristystarkoituksessa tehtyihin lapsenryöstöihin (HE 94/1993 vp). Tällaisia tekoja ei ole katsottu perustelluksi rajata rahoittamisäännöksen ulkopuolelle. Nykyinen aluksen kaappausta koskeva 34 luvun 11 § perustuu myös terrorisminvastaisiin kansainvälisiin yleissopimuksiin. Säännöstä ehdotetaan tässä esityksessä laajennettavaksi koskemaan myös raideliikennekulkuneuvojen ja joukkoliikenteessä olevien moottorikulkuneuvojen kaappaukset. Jos pykälän osalta viitattaisiin terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa tarkoitettuihin yleissopimuksiin, ehdotetut pykälän laajennukset jäisivät rahoittamista koskevan pykälän soveltamisalan ulkopuolelle, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.”

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa oleva terrorismirikoksen rahoittamista koskeva sääntely perustuu siis kiinteästi terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen velvoitteisiin. Säännöksen sisältöä ei ole tässä yhteydessä aihetta arvioida toisin kuin on jo aikaisemmin perusteellisesti arvioitu terrorismin rahoitusta rangaistavaksi säädettäessä ja säännöksiä muutettaessa. Suomen on näiltä osin paitsi täytettävä sopimuksen velvoitteet, myös selkeästi kyettävä osoittamaan, että se täyttää velvoitteet. Yleissopimus ei nimenomaisesti edellytä momentin mukaisten rahoittamisrikosten säätämistä terrorismirikoksiksi terrorismirikoksia koskevassa luvussa, mihin liittyy myös edellä todettu poikkeavuus luvun muihin rangaistussäännöksiin verrattuna. Ennen rikoslain 34 a luvun säätämistä ja muiden terrorismirikosten säätämistä rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momenttia vastaava säännös oli yleisvaarallisia rikoksia koskevan rikoslain 34 luvun 9 b §:ssä.

Kysymyksessä olevaa rahoittamisrikosta koskevassa rangaistussäännöksessä voitaisiin kuitenkin omaksua tekijän tarkoitusta tai tietoisuutta koskien ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu vastaavasti kuin jäljempänä katsotaan aiheelliseksi terroristisen rikoksen rahoittamisen yhteydessä. Muotoilu sisältäisi nykyiset ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan” ja näin ollen edelleen täyttäisi myös terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen asettamat vaatimukset.

Vaikka terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen liitteiden mukaiset ja sopimuksen kriminalisointivelvoitetta koskevat sopimukset ovat leimallisesti terrorismin vastaisia sopimuksia, nykyistä luontevampi paikka rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa olevalle sääntelylle on yleisvaarallisia rikoksia koskevassa rikoslain 34 luvussa. Momentti voitaisiin siirtää sen luvun kumottuun 12 §:ään rikosnimikkeellä ”kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen”. Tämä lainsäädäntömuutos mahdollistaisi terrorismin rahoittamisrikoksia koskevan sääntelyn selkeyttämisen.

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien rangaistussäännösten yhdistäminen ja muuttaminen muuten

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä voidaan selkeyttää lähinnä kahdella tavalla. Niistä ensimmäisen vaihtoehdon mukaan kaikki kolme rikosta voitaisiin koota yhteen pykälään esimerkiksi rikosnimikkeellä ”terrorismin rahoittaminen” alle. Tätä mallia ei voida kuitenkaan pitää toteuttamiskelpoisena rikosten erilaisen vakavuustason vuoksi. Terrorismitarkoituksella rahoittamista on lähtökohtaisesti pidettävä vakavampana ja vaarallisempaan tekona kuin yleisrahoitusluonteisia terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Tätä heijastaa myös nykyinen rangaistusasteikkojen ero, jonka mukaan terroristismitarkoituksella rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi sekä kahdesta muusta rahoittamisrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Näitä rangaistusasteikkoja päädytään ehdottamaan nykyin. Rikoslaisissa ei ole tapana sijoittaa samaan pykälään eri rangaistusasteikkojen rikoksia.

Toinen vaihtoehto ottaa huomioon rikosten lähtökohtaisen vakavuuseron ja sen, että terroristismitarkoituksella rahoittaminen ja kaksi muuta rahoittamisrikosta muutenkin poikkeavat luonteeltaan toisistaan. Tässä mallissa säädettäisiin omassa pykälässään rikoksen rahoittamisesta ja toisessa pykälässä terroristin ja terroristiryhmän rahoittamisesta. Koska ”terrorismitarkoituksella” tarkoitettaisiin jatkossa rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia ja koska rikoksen rahoittamisrikos kattaisi kaikkien luvun mukaisten rikosten rahoittamisen nykyiseen tapaan muita terrorismin rahoittamisrikoksia lukuun ottamatta, tässä vaihtoehdossa rikoksen rahoittamisen rikosnimike olisi aihetta muuttaa muotoon ”terroristinen rikoksen rahoittaminen”. Terroristin ja terroristiryhmän rahoittamista koskevan rikoksen nimikkeeksi voitaisiin säätää ”terrorismin rahoittaminen”.

Eräänä säännösten kehittämisvaihtoehtona on terrorismin rahoittamisrikosten jakaminen eri vakavuustasoihin kahdessa pykälässä niin, että on perusmuotoinen tekemuoto ja vähemmän vakava tekemuoto taikka perusmuotoinen tekemuoto ja törkeä tekemuoto. Tämän vaihtoehdon ongelmana voidaan ensinnäkin pitää sitä, että terrorismiin liittyvät rikokset ja niiden rahoittaminen ovat lähtökohtaisesti vakavaksi katsottavia tekoja. Pienelläkin rahamäärällä voi olla ratkaiseva merkitys terrori-iskun tekemisessä. Rahoittamisrikosten erot voidaan riittävästi ottaa huomioon laajoilla rangaistusasteikoilla sekä mahdollisuudella rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti tuomita vähemmän vakavissa tapauksissa rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa, vaikka se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, ja jopa jättää rangaistus tuomitsematta. Ei ole myöskään selvää, mitkä olisivat rahoittamisteon törkeäksi tekeviä seikkoja. Ne voisivat myös koskea pikemminkin terroristista rikoksen

rahoittamista eivätkä niinkään terrorismin eli terroristin tai terroristiryhmän rahoittamista. Huomioon on myös tätä kehittämismuutosta koskien otettava vaikeudet yhteensovittaa rikoksen rahoittamisen ja muiden rahoittamisrikosten lähtökohtaista vakavuuseroa.

Todetun vuoksi parhaana vaihtoehtona voidaan pitää sitä, että terrorismin rahoittamisrikokset sijoitetaan nykyisen kolmen pykälän asemesta kahteen (rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 §), joista ensimmäisessä säädetään rangaistavaksi terroristin rikoksen rahoittaminen ja toisessa terrorismin rahoittaminen jälkimmäisen pykälän kattaessa terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen. Terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskevan sääntelyn yhdistämisen mahdollistaa niille edelleen ehdotettava sama rangaistusasteikko, jonka mukaan tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Terrorismin rahoittamista koskevassa 11 §:ssä olisi aiheellista todeta, että siinä pykälässä muuten säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan eli jos teko on rangaistava terroristisena rikoksen rahoittamisena. Tämä vastaisi nykytilannetta, jonka mukaan teko ei ole rangaistava terroristin rahoittamisena tai terroristiryhmän rahoittamisena, jos se on rangaistava terrorismirikoksen rahoittamisena.

Terroristinen rikoksen rahoittaminen lähtökohtaisesti oletettavasti koskee käytännössä ennen kaikkea toisen tai toisten tulevaisuudessa tekemien eikä rahoittajan itsensä tekemien rikosten rahoittamista. Niin ei välttämättä kuitenkaan ole. Henkilö voi kerätä varoja myös sitä varten, että hän tulee tekemään yksin terrorismirikoksen tai osallistumaan sen tekemiseen jonkun tai joidenkin kanssa. Näin ollen myös terroristisen rikoksen rahoittamisen kohdalla voitaisiin rangaistussäännöksessä omaksua tekijän tarkoitusta tai tietoisuutta koskien ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu, joka sisältäisi nykyiset ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan” ja joka näin ollen edelleen täyttäisi myös kansainvälisten velvoitteiden asettamat vaatimukset. Muutos kuvastaisi tässäkin tapauksessa tulevan rikoksen mahdollista tekijäpiiriä eli sitä, että henkilö voi rahoittamisessa toimia sekä oman rikoksensa että toisen henkilön tekemän rikoksen tekemisen edistämiseksi. Tämänkään muutoksen ei voida lähtökohtaisesti katsoa laajentavan rangaistavuuden alaa nykyisestä.

Terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista eli terrorismin rahoittamista koskevassa pykälässä voitaisiin edelleen käyttää tekijän tarkoituksen ja tietoisuuden osalta muotoiluja ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että ... rahoitetaan”. Kysymys on sen pykälän tarkoittamissa tilanteissa henkilön tai ryhmän yleisrahoittamisesta ilman yhteyttä tulevaan rikokseen, mihin tarkoitukseen nykyiset muotoilut sopivat luontevammin ja muutenkin paremmin. Näissä tilanteissa ei myös juurikaan ole kysymys rahoittajan oman toiminnan rahoittamisesta.

Rahoitettavan rikoksen yksilöiminen

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa on pykäläviittauksiin perustuen jonkin siinä luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen rahoittaminen lukuun ottamatta seuraavassa kahdessa pykälässä rangaistaviksi säädettyjä muita rahoittamisrikoksia. Lain esitöiden mukaan (HE 135/2020 vp, s. 42 ja 43) mukaan rahoittajan tarkoituksen tai tietoisuuden tulee kohdistua tietyn momentissa tarkoitettujen rikosten rahoittamiseen, mutta rahoitettavan rikoksen ei tarvitse olla yksilöity esimerkiksi tekoajan tai tekotavan suhteen. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin soveltamiseen liittyy haasteita rahoitettavana olevan rikoksen yksilöintiä koskien. Nykyinen säännös on nimittäin tulkittavissa niin, että rahoitetun rikoksen tulee olla yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella.

Joissakin tapauksissa rahoittaja voi toimia tilanteessa, jossa varat on tarkoitettu tai jossa ne hänen tietensä menevät jonkin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, mutta rahoitettava rikos ei ole rahoittamisteon ajan olosuhteet ja rahoittajan tiedossa tuolloin olleet seikat huomioon ottaen välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella).

Perusteltuna voidaan pitää sitä, että rikoksen rahoittamisen rangaistavuuden tulee kattaa tilanteet, joissa ei ole varmaa se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseen varat tulnaisiin käyttämään, mutta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus liittyy siihen, että varat menevät jonkin luvun mukaisen rikoksen tekemisen edistämiseen. Varojen antaminen tai kerääminen minkä tahansa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten on vakava ja paheksuttava teko. Sääntely voidaan toteuttaa säätämällä terroristisena rikoksen rahoittamisena rangaistavaksi se, että rahoittaja suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, ja tarkentamalla perusteluissa sitä, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen rahoittamiseksi rahoittamisteko on tehty.

Luopuminen rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaisista pykäläviittauksista ja viittaaminen jatkossa koko lukuun tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa mahdollisesti rangaistaviksi säädettyvät uudet terrorismiin liittyvät rikokset tulisivat kyseeseen rahoitettavina rikoksina, jollei niitä nimenomaisesti suljeta pois rahoittamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalasta.

Terroristista rikoksen rahoittamistakin koskien pykälien perusteluissa on todettavissa se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä.

2.5.4.10 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten on se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen. Rangaistavaa on siis matkustaminen muiden rikoslain 34 a luvun mukaisten terrorismirikosten tekemiseksi kuin terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen (5 d §) tekemiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan yrittäminen on rangaistava.

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisenä on se, että tekijä edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen eli matkustamisrikoksen tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista. Selventävän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

Matkustamisrikosta koskevat kansainvälisen vertailun tiedot

Kansainvälisen vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioiden lainsäädännöt vaihtelevat merkittävästi. Joissakin valtioissa (Ruotsi, Norja, Saksa, Viro ja Belgia) säädetään rangaistavaksi matkustaminen tiettyjen rikosten tekemiseksi joko pykäläviittauksin tai muuten matkustamiseen liittyvät rikokset yksilöimällä. Eräissä vertailuvaltioissa (Yhdistynyt kuningaskunta ja Alankomaat) ei ole nimenomaisesti säädetty rangaistavaksi matkustamisrikosta.

Tanskan rikoslain 114 j §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kappaleen soveltamista, se että Tanskan kansalainen tai Tanskassa asuva

luvattomasti tulee 3 kappaleen mukaiselle alueelle tai oleskelee siellä. Kysymys on viitatus kappaleen mukaan alueesta, jolla 114 e §:ssä tarkoitettu ryhmä tai yhteenliittymä on osapuolena aseellisessa konfliktissa. Pykäläviittaus tarkoittaa sitä, että kysymyksessä on ryhmä tai yhteenliittymä, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä 114, 114 a, 114 b, 114 c tai 114 d §:ssä tarkoitettuja rikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terrorismin rahoittaminen, värväys, värväytyminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen). Pykälän 2 kappaleen mukaan 1 kappaletta ei sovelleta maahantuloon ja oleskeluun tanskalaisten, ulkomaisten tai kansainvälisten julkisten palvelujen tai tehtävien suorittamiseksi.

Tanskassa rikoslain 114 j §:n 3 kappaleen mukaan oikeusministeri voi ulkoministeriä ja puolustusministeriä kuultuaan antaa määräyksiä, joiden perusteella alue kuuluu 1 kappaleen soveltamisalaan. Valtiopäivät voi kumota oikeusministerin antaman sääntelyn. Oikeusministeri tai tämän valtuuttama henkilö voi pykälän 4 kappaleen mukaan antaa hakemuksesta henkilölle luvan saapua 1 kappaleessa tarkoitettu alueelle tai oleskella siellä, jos maahantulolla tai oleskelulla on tunnistettavissa oleva tarkoitus. Lupa voi myös kattaa henkilöryhmän, joka liittyy tiettyyn toimintaan tai organisaatioon. Pykälän 5 kappaleen mukaan oikeusministeri voi vahvistaa 4 kappaleen mukaisten hakemusten jättämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja määrätä, että 4 kappaleen mukaisiin lupapäätöksiin ei saa hakea muutosta hallintoviranomaiselta.

Ranskan rikoslain 421-2-6 artiklan mukaan tiettyjen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten valmistelu on rangaistavaa muun ohessa tilanteissa, jossa rikosentekijä oleskelee ulkomailla terroristiryhmän toiminta-alueella edellyttäen lisäksi, että valmistelu liittyy yksittäiseen hankkeeseen tarkoituksessa häiritä vakavasti yleistä järjestystä pelottelun tai terrorin avulla ja sille on ominaista sellaisten esineiden tai aineiden hallussapito, hankkiminen, hankkimisen yrittäminen tai valmistaminen, jotka todennäköisesti aiheuttavat vaaraa muille.

Vertailujen tekemistä muiden valtioiden lainsäädäntöihin vaikeuttavat näiltä osin saman seikat kuin joiden on edellä jaksossa 2.5.2.5 todettu yleisemmin vaikeuttavan kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä. Tiettyä rikostyyppiä eli tässä tapauksessa terrorismirikoksia koskevien säännösten kokonaisuus on merkitsevä, lisäksi lainsäädäntötekniikat ja säännösten kirjoitustavat esimerkiksi sääntelyn tarkkuustason suhteen vaihtelevat. Merkityksellisiä saattavat olla myös rikokseen osallisuutta ja salahanketta koskevat säännökset.

Nykyinen matkustamisrikosta koskeva säännös

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momenttiin liittyvä ensimmäinen kysymys koskee siitä, onko perusteltua rajata rangaistava matkustaminen niin, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoksen. Edellä on päädytty siihen, että rangaistussäännöksissä käytetään ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten” koskien rikoksia, joilla voidaan edistää paitsi tekijän oman tulevan rikoksen tekemistä myös toisen henkilön tai muiden henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä.

Matkustamiseen liittyvällä matkan tarkoituksena olevalla rikoksella voidaan sinällään edistää toisen tai toisten tekemää rikosta, mutta se näkökohta tulee merkityksellisesti katettua myös ”tehdäkseen” -muotoilulla, koska rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentti kattaa kaikki 34 a luvun rikokset matkustamisen edistämisrikosta lukuun ottamatta. Merkitystä on nimenomaan sillä, missä määrin viitattavat rikokset voivat koskea toisen tai toisten tekemän rikoksen tekemisen edistämistä. Mainittavaa rangaistavuuden vajetta ei synny, vaikka tämän säännöksen kohdalla ei käytetä ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilua. Perusteltuna rangaistavuuden kannalta on edelleen se, että rikosentekijä matkustaa tehdäkseen tietyn rikoksen.

Matkustamisrikoksen mukaisen tekijän tarkoituksen tulee kohdistua tietyn rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentissa viitatus rikoksen tekemiseen matkustamiskohteena olevassa valtiossa, mutta muillekin rikoslain 34 a luvun rikoksille ominaisesti matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen ei tarvitse olla yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekotavan tai tarkan tekopaikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37). Rikoslain 34 a luvun 5 c § on kuitenkin tulkittavissa niin, että matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen tulee olla yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella. Tilanne on siis samanlainen kuin nykyisen terrorismirikoksen rahoittamisen kohdalla, mitä voidaan pitää kriminalisoinnin perusteltavuuden ja käytännön toimivuuden kannalta ongelmallisena.

Joissakin tilanteissa rikosentekijä voi matkustaa tilanteessa, jossa matkustamisen tarkoituksena oleva rangaistava terroristinen rikollinen toiminta ei ole matkustamisen ajan olosuhteet ja matkustajan tiedossa tuolloin olleet seikat huomioon ottaen välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella). Vaihtoehtoisin toimintamalleihin liittyen vasta kohdemaassa lopulta selviää se, mitä matkustamisen jälkeen tapahtuisi ja minkälainen terrorismiin liittyvä rikos matkustamiskohteessa tehtäisiin. Tällöin tekijä ei matkusta nimenomaisesti tehdäkseen tietyn rikoksen. Vaihtoehtoiset tapahtumainkulut tulisi ottaa huomioon rikoksen rahoittamisen tavoin. Tämä voidaan toteuttaa säätämällä rangaistavaksi matkustaminen niin, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen, ja tarkentamalla perusteluissa, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi ulkomaille matkustetaan.

Todetussa muotoilussa rangaistavaksi tulisi myös se, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 5 d §:ssä nykyisin rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen, jonka tekeminen matkustuskohteessa ei nykyisin voi olla matkustamisrikoksen tarkoituksena. Edistämisrikoksen sisällyttäminen matkustamisrikosta koskevaan säännökseen on perusteltua, koska matkustamisella voidaan päätyä myös edistämään matkustamisrikosta.

Luopuminen rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaisista pykäläviittauksista ja viittaaminen jatkossa koko lukuun tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa mahdollisesti rangaistaviksi säädettävät uudet terrorismiin liittyvät rikokset tulisivat kyseeseen matkustamisen tarkoituksena olevina rikoksina, jollei niitä nimenomaisesti suljeta pois matkustamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalasta.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentti perustuu matkustuskohteiden osalta kansainvälisiin Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin velvoitteisiin, joilla puolestaan reagoitiin nimenomaan tietynlaiseen ilmiöön eli rajat ylittävään terroristiseen matkustamistoimintaan (foreign terrorist fighters). Missään vaiheessa kansainvälisillä areenoilla ei ole ollut keskusteltavana se, että myös valtion sisäinen terroristinen matkustaminen tulisi säätää rangaistavaksi. Kansainvälisten velvoitteiden taustalla on erityisesti puuttuminen siihen, että henkilö siirtyy toisenlaisiin, terrorismirikosten tekemiselle nimenomaisesti myönteisiin tai niiden tekemistä muuten edistäviin olosuhteisiin.

Rankaisemisen arvoista lisäarvoa ei välttämättä tuo se, että valtion sisällä matkustetaan jonkin 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi. Tilanne ei merkityksellisesti muutu muuksi vielä esimerkiksi sillä, että matkustetaan terrorismin tarkoituksessa valtion sisällä kaupungista toiseen. Sellaisessakin tilanteessa matkustamisvaiheessa tai ennen sitäkin kyseessä saattaa sinällään olla jo rangaistavaksi säädetty terroristinen rikos, esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelu suunnitelman sisältäessä matkustamisen tiettyyn paikkaan terrori-iskun toteuttamiseksi. Tässä yhteydessä ei ehdoteta soveltamisalan laajentamista niin, että se kattaisi myös valtion sisällä tapahtuvan matkustamisen.

Matkustamisrikoksenkin kohdalla pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykälien perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei tuomita erikseen, jos tekijä tekee matkustamiskohteessa jonkin sellaisen rikoksen, jonka tekeminen voi momentin mukaan olla matkustamisen tarkoituksena. Näiltäkin osin pätee se, mitä aikaisemmin on todettu toissijaisuuslausekkeista terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä. Rangaistussäännöksen suhteesta muihin rangaistussäännöksiin ei tarvita sääntelyä, vaan suhteen käsittely säännösten perusteluissa riittää.

Myös matkustamisrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin oleva ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia matkustamisrikoksen kuitenkin kattaessa matkustamisen kaikkien rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemiseksi. Uudeksi rikosnimikkeeksi luvun 12 §:ään voitaisiin ottaa ”terroristinen matkustaminen”.

Matkustamiseen liittyvä oleskelu vieraassa valtiossa

Edellä on jo jaksossa 2.5.4.6 käsitelty sitä, pitäisikö säätää rangaistavaksi pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella, ja päädytty kielteiseen lopputulokseen. Yhtenä keskeisenä perusteena johtopäätökselle oli se, että pelkkä oleskelu jollakin alueella sellaisenaan ilman mitään muita oleskelijan toimia ei vielä loukkaa mitään oikeushyviä tai edes vaaranna niitä. Oleskelua koskeva kysymys on merkityksellinen myös matkustamisrikoksen kohdalla eikä muutenkaan rajoitu pelkästään oleskeluun terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella.

Matkustamisrikos täyttyy, kun matkustaja saapuu kohdevaltioon eli valtioon, jossa hänellä on tarkoitus tehdä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos (HE 93/2016 vp, s. 36). Saapumisesta alkaa oleskelu matkustamiskohteena olevassa valtiossa. Sellainen oleskelu ei sinällään tuo rangaistavuuden kannalta merkityksellistä lisää, koska oleskelu automaattisesti seuraa jo rangaistavaksi säädetystä ja edelleen rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyvästä matkustamisrikoksesta.

Tilanne muuttuu toiseksi sellaisessa tilanteessa, jossa henkilö matkustaa toiseen valtioon ilman tarkoitusta tehdä siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos mutta jossa tarkoitus syntyy hänen matkustuskohteessa ollessaan. Kysymyksessä olevan oleskelun toisessa valtiossa voi katsoa liittyvän ennen kaikkea terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle on ominaista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohdan a ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaan se, että henkilö matkustaa terrorismirikoksen tai sen edistämisen tekemistä varten sellaiseen valtioon, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Tällainen matkustajaa koskeva rangaistavuuden rajausta rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyllä matkustamisrikoksella oli alkujaan. Taustalla on tarkoitus puuttua toimintaan, jossa siirrytään vieraisiin terrorismiin liittyvien rikosten tekemistä edistäviin olosuhteisiin.

Terroristiseen matkustamiseen liittyvää sääntelyä on rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa perusteltua täydentää niin, että mainitusta rikoksesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Oleskeluun liittyvän tulevan rikoksen yksilöinnin osalta pätee se, mitä edellä on todettu koskien sitä, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Tulevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella.

Muut rikoslain 34 a luvun rikokset eivät nykyisellään kata eivätkä tule myöskään uudessa 34 a luvussa kattamaan todettua oleskelutekoa, jolla tekijällä olevan tarkoituksen perusteella on oikeushyviä vaarantava luonne. Oleskeluteon rangaistavaksi säätämällä näin ollen paikattaisiin lainsäädännössä olevaa aukko. Tunnusmerkistön perusteella, teon edellyttäessä edeltävää matkustamista vieraaseen valtioon, teosta on perusteltua säätää terroristista matkustamista koskevassa pykälässä.

Rangaistavaksi säädettäväksi ehdotettava oleskeluteko olisi siltä osin suppeampi kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä käsitelty oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella, että pelkkä oleskelu tietyllä alueella ei olisi rangaistavaa. Mutta toisaalta nyt kysymyksessä olevan teon rangaistavuus ei edellyttäisi oleskelua tietyllä alueella, jonka määrittelyyn ja rajaamiseen liittyy merkittäviä ongelmia. Kun terrorismirikosten tekemistä edistävä toiminta olisi rikoslain uuden 34 a luvun mukaisesti hyvin laajasti säädetty rangaistavaksi ja ulottuen hyvinkin etäälle terrorismirikosten tekemisestä, rangaistusvastuun perustavan tekijän tarkoitukseen liittyvän toiminnan piiri olisi hyvin laaja.

Oleskelurikoksen yritystä ei olisi tarpeellista eikä muutenkaan perusteltua säätää rangaistavaksi. Oleskelun yritys tulisi käytännössä merkityksellisesti katettua sillä, että olisi rangaistavaa yrittää matkustaa toiseen valtioon terrorismiin liittyvän rikoksen tekemistä varten. Oleskelurikos olisi muutenkin luonteeltaan sellainen, että tulevan rikoksen tekemispäätös syntyy oleskelun ollessa jo käynnissä. Rikoksen yrityksen rangaistavuus liitetään perinteisesti tekoihin, jotka etenevät vaiheittain täytettyyn rikokseen. Tällainen rikos on matkustamisrikos, jossa matkustetaan toiseen valtioon.

Matkustamisrikoksen säilyttäminen erillisenä rikoksena

Terroristinen matkustaminen molemmissa edellä todetuissa muodoissa ei välttämättä liity terroristijärjestön tai -ryhmän toimintaan vaan voi liittyä pelkästään omaan tai jonkin toisen yksittäisen henkilön tulevaan terrorismiin liittyvää rikokseen. Tämä näkökohta puoltaa sitä, että matkustamista koskeva rikos pidetään erillään terroristiryhmää koskevista rangaistussäännöksistä, lähinnä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevista säännöksistä.

Terroristinen matkustaminen molemmissa edellä todetuissa muodoissaan on valmistelutyypinen rikos, minkä vuoksi herää kysymys matkustamisrikoksen mahdollisesta yhdistämisestä terrorismirikoksen valmisteluun. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että vertailun piirissä olevissa valtioissa valmistelurikos, jos sellainen on erikseen säädetty rangaistavaksi, ja matkustamisrikos ovat lainsäädännöllisesti erillään toisistaan. Merkittävien yhdistämistä vastaan puhuva seikka on se, että valmistelurikoksen ja matkustamisrikoksen tavoitteena olevat rikokset tulisivat rikoslain uudessa 34 a luvussakin poikkeamaan toisistaan. Valmistelurikos tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamisrikos voidaan tehdä minkä tahansa luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseksi. Huomioon on otettava myös valmistelurikoksen ja matkustamisrikoksen rangaistusasteikkojen ero, johon jäljempänä todetuin tavoin päädytään. Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n mukaisen matkustamisrikoksen edistämisen rangaistavaksi säätäminen perustuu terrorismirikosdirektiivin 10 ja 13 artiklaan. Taustalla ovat myös YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohta c ja Euroopan

neuvoston lisäpöytäkirjan 6 artikla sekä rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännöksen rajallisuus (säännös edellyttää edistettävän rikoksen eli tässä tapauksessa matkustamisrikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä). Kysymyksessä on kuitenkin avunantotyyppinen rikos, minkä vuoksi sanamuodossa on hyödynnetty rikoslain 5 luvun 6 §:n sanamuotoa. Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n sanamuodon muuttamiseen ei ole toistaiseksi ilmennyt muuta aihetta kuin se, että rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:ssä täytyy ottaa huomioon ne muutokset, joita terroristista matkustamista koskien tehdään edelliseen pykälään.

Jos edistämisrikoksen tunnusmerkistössä puhuttaisiin yleisesti terroristisen matkustamisen edistämisestä, se tarkoittaisi, että edistämisrikoksena tulisi rangaistavaksi myös se, että edistetään oleskelurikoksen tekemistä eli siis sitä, että henkilö rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentissa nykyisin rangaistavaksi säädetyn ja jatkossa hieman muutettuna rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyä matkustamisrikoksen osalta on täytynyt säätää rangaistavaksi matkustamisrikoksen edistämisrikos, koska terrorismirikosdirektiivin mukaan edistämisrikoksen rangaistavuus ei saa edellyttää sitä, että edistettävä matkustamisrikos tai sen rangaistava yritys tosiasiallisesti tehdään. Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettyä oleskelurikoksen taustalla ei olisi kansainvälistä velvoitetta eikä näin ollen myöskään velvoitetta säätää sen tekemisen edistäminen rangaistavaksi riippumatta siitä, tehdäänkö oleskelurikos tai sen rangaistava yritys. Koska oleskelurikosta voidaan pitää jossakin määrin poikkeuksellisen, rikosoikeudellisen vastuunalaisuuden suhteellisen pitkälle ulottavana rikoksena, riittävää on, että oleskelurikoksen tekemisen edistämiseen sovelletaan tavanomaiseen tapaan rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännöstä.

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 2 momentissa todetaan, että edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta. Edellä on katsottu, että rikoslain uuteen 34 a lukuun ei ole tarpeen ottaa toissijaisuuslausekkeita. Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 2 momentin kohdalla on kuitenkin kysymys toisen tyyppisestä selventävästä säännöksestä, jonka säilyttämistä uuden luvun 13 §:ssä voidaan pitää perusteltuna.

Matkustamisrikoksen edistämisrikos on tiettyyn rikoslain 34 a luvun rikokseen sidottu rikos, jonka yhdistäminen muihin sen luvun rikoksiin ei näytä vartenotettavalta vaihtoehdolta. Tämä koskee esimerkiksi yhdistämistä terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään. Huomioon on erityisesti otettava se, että matkustamisrikoksen tavoin myöskään sen edistämisrikos ei välttämättä liity terroristijärjestön tai -ryhmän toimintaan vaan voi liittyä myös yksittäisen terroristisessa tarkoituksessa matkustavan henkilön matkustamisessa auttamiseen. Näin ollen yhdistäminen terroristiryhmää koskeviin säännöksiin ei tule kysymykseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:n mukaisen rikoksen nimikkeeksi luonteva olisi ”terroristisen matkustamisen edistäminen”.

2.5.4.11 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa terrorismirikoksiin liittyvänä julkisena kehottamisena on se, että henkilö joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen. Jos kehottaminen tai houkutteleva

aiheuttaa sen, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen (2 momentti).

Vertailuvaltioiden tiedoista ilmenee, että julkista kehottamista koskevan rikoksen tunnusmerkistö on pääsääntöisesti kuvattu yleisluonteisesti esimerkiksi julkisena kehottamisena sikäli kuin erillistä terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen säännöstä edes on. Tämänkin rikoksen kohdalla sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävään laillisuusperiaatteeseen perustuva kansallinen lähestymistapa on perusteltu.

Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 e § on ollut voimassa vasta vuoden 2022 alusta lähtien. Käytännön kokemuksia ei ole juurikaan kertynyt tulkintakysymyksiin tai pykälän toimivuuteen liittyen.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta (PeVL 34/2021 vp, kappale 11) katsoi olevan syytä täsmentää ja selkeyttää sääntelyä, kun saman tyyppinen kehottamisteko voi tulla rangaistavaksi kahden eri säännöksen (rikoslain 34 a luvun 1 ja 5 e §) perusteella. Lakivaliokunta kuitenkin piti rikoslain 17 luvun 1 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan ja ehdotetun 34 a luvun uuden 5 e §:n soveltamisaloja ja suhteita riittävän selkeinä ilman muutoksia (LaVM 15/2021 vp, s. 11). Lakivaliokunta kuitenkin katsoi, että terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisarvioinnin yhteydessä on syytä arvioida myös kehottamisrikoksia koskevan sääntelyn toimivuus ja selkeys.

Kehottamisrikoksia koskeva kolmeen pykälään (rikoslain 17 luvun 1 § sekä 34 a luvun 1 ja 5 e §) jakautuva kehikko ei ole helposti hahmotettava, mutta kuitenkin vuonna 2021 terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä perustelluksi ja hyväksyttäväksi katsottu. Kullakin pykälällä on oma tiettyihin edellytyksiin sidottu soveltamisalansa, jonka perusteella sääntely ei ole esimerkiksi yhdistettävissä jollakin tavalla. Käytännössä havaitut tulkinta- tai soveltamisongelmat voisivat puoltaa sääntelyn selkeyttämistä tai muuta muuttamista, mutta sellaisia ongelmia ei ole tietoon tullut. Näin ollen vain joitakin vuosia sitten tehdyistä kehottamisrikoksia koskevasta kolmea rikosta koskevasta lainsäädäntöratkaisusta on aiheutta pitää kiinni tässä vaiheessa.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ja kysymyksessä olevan rangaistussäännöksen sananvapauserkkyys edellyttävät tarkkaa sääntelyä. Myös tämän vaatimuksen terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva säännös täyttää, vaikka rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 e § on julkista kehottamista rikokseen koskevaa rikoslain 17 luvun 1 §:ää seuraten kirjoitettu kehotuksen tai houkuttelun suorittamistapojen suhteen mahdollisimman yleiseen muotoon, jotta useat erilaiset kehottamistavat tulevat katetuiksi ja jotta pykälää ei tarvitse muuttaa esimerkiksi kommunikointimenetelmien muuttuessa ja kehittyessä. Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ilmenee, että kehotus- tai yllytysteko (se, miten kehoitetaan, ja se, mihin kehoitetaan) on ilmaistu hyvin yleisluonteisesti sikäli kuin erillistä kehottamiskriminalisointia edes on.

Terrorismirikoksen rahoittamisen (rikoslain 34 a luvun 5 §) ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen (rikoslain 34 a luvun 5 c §) tavoin terrorismirikoksiin liittyvä julkisen kehottaminen voi koskea rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen muiden rikosten tekemistä, vaikka kahden mainitun rikoksen rangaistussäännöksistä poiketen kehottamisrikosta koskevassa pykälässä ei ole pykäläviittauksia.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n perustelujen mukaan muiden terrorismirikosten tekemistä edistävien tekojen tavoin terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistavuus ei edellytä, että kehottamisen tai houkuttelun kohteena oleva terrorismirikos on yksityiskohtaisesti

määritelty tekoajan, tekopaikan tai tekotavan suhteen. Teon rangaistavuuden kannalta riittävää on esimerkiksi se, että julkisesti kehoitetaan antamaan tai ottamaan terroristista koulutusta tai antamaan rahaa terroristiryhmälle. (HE 89/2021 vp, s. 43)

Kehottamisrikosta koskevan rikoslain 34 a luvun perustelut ovat tulkittavissa niin, että kehotuksen kohteena olleen rikoksen on oltava yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella. Näin ollen tilanne on pitkälti samanlainen kuin terrorismirikoksen rahoittamisen ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen kohdalla. Myös kriminalisoinnin perusteltavuuteen ja toimivuuteen liittyvät kysymykset ovat ainakin jossakin määrin samanlaisia kuin kahden mainitun rikoksen kohdalla. Terrorismirikoksiin liittyvällä julkisella kehottamisella voidaan kehottaa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikolliseen toimintaan niin, että kehotuksen kohteena oleva toiminta ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (voi olla esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten). Sellaisen kehotuksen esittäminen on vakava ja paheksuttava teko. Kehottamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen perusteluissa voidaan todeta, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemistä varten kehottamisteko tehdään.

Myös kehottamisrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin olevan ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia kehottamisrikoksen kuitenkin kattaessa kehottamisen kaikkien rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemistä varten. Uudeksi rikosnimikkeeksi luvun 14 §:ään voitaisiin ottaa ”terroristinen julkinen kehottaminen”.

2.5.4.12 Terroristiryhmän määritelmä

Rikoslain 34 a luvun 6 §:ssä ovat terroristisen tarkoituksen, terroristiryhmän ja kansainvälisen järjestön määritelmät. Niistä ensimmäistä ja kolmatta sekä tarvetta siirtää määritelmäpykälä rikoslain 34 a luvun alkuun on jo käsitelty edellä jaksossa 2.5.4.1.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin mukaan terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia eli terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia tai terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä radiologista asetta koskevia rikoksia. Terroristiryhmän määritelmä on rikoslain 34 a luvun kannalta tärkeä, koska terroristiryhmän käsitteeseen viitataan luvun 3, 4, 4 c, 5 b ja 5 e §:ssä. Myös luvun muut pykälät koskevat tekoja, joita voidaan tehdä terroristiryhmän toiminnassa, vaikka ne pykälät kattavat myös ryhmän ulkopuolisen toiminnan.

Viimeisiä merkittäviä lainsäädäntömuutoksia valmistelleen vuoden 2020 työryhmän mietinnön mukaan (s. 74) tiedossa ei ole, että puitepäätökseen ja sitä seuranneeseen terrorismirikosdirektiiviin rakentuvasta terroristiryhmän määritelmästä olisi käytännössä aiheutunut epäselvyyksiä tai ongelmia suhteessa ainakaan yleisesti terroristijärjestöiksi katsottuihin yhteenliittymiin nähden. Terrorismirikosdirektiivi edellyttää sen mukaisen tapauskohtaisesti sovellettavan määritelmän pitämistä rikoslainsäädännössä. Määritelmäsäännöksen perusteluissa voidaan täsmentää määritelmän osia.

Rikosoikeudellisen terroristiryhmän määritelmän soveltamista koskevaa kansallista terroristiryhmien listausmenettelyä ei tässä yhteydessä ehdoteta. Käytännön toimijoita palvelee parhaiten nykyinen joustava määritelmä, jonka puitteissa yhteenliittymän luonne voidaan arvioida tapauskohtaisesti.

Kansallinen listaus olisi ilmeisesti vähintäänkin vaikeasti yhteen sovitettavissa noudatettavan EU-sääntelyyn perustuvan määritelmän kanssa, mikä sekin asettaa kyseenalaiseksi listauksesta saatavan hyödyn. Huomioon voidaan ottaa myös se, että hallinnollisilla terroristivarojen jäädyttämissä päätöksillä ja niihin liittyvillä listauksilla on ohjaavaa merkitystä rikoslain säännösten soveltamisen kannalta.

Kansalliseen rikoslainsäädännön soveltamista palvelevaan terroristiryhmien listausmenettelyyn liittyy muutenkin vaikeita kysymyksiä. Ensinnäkin on epäselvää se, millä perusteilla listaus tehtäisiin. Samaan kysymykseen liittyy listausjärjestelmän toimivuus (miten jokin ryhmä esimerkiksi rajataan listauspäätöksessä, kun yhteenliittymällä ei ole välttämättä nimeä, siihen kuuluvat henkilöt vaihtuvat ja ryhmä ei ole ehkä muutenkaan rajattavissa). Epäselvää on myös se, minkälainen olisi listauksen aikaansaamista koskeva järjestelmä ja miten sitä pidettäisiin yllä.

Mainitut seikat huomioon ottaen tässä yhteydessä ei ehdoteta lainsäädännön muuttamista terroristiryhmän määritelmään liittyen.

2.5.4.13 Syyteoikeus

Rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaan syytteen nostamisesta rikoslain 34 a luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Aikaisemmin todetuin tavoin rikoslain 34 a luvun 7 § on säädetty vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Syyteoikeutta koskeva järjestely takaa pykälän perustelujen mukaan terrorismirikosten syyteharkinnassa noudatettavan erityisen huolellisuuden, joka puolestaan palvelee perusoikeuksien turvaamista.

Syyttäjälaitos pystyy toimintatavoillaan varmistamaan sen, että rikoslain 34 a luvun 7 §:n esitöissä tarkoitettu erityisen huolellinen harkinta koskien perusoikeuksien turvaamista toteutuu. Myös terroristisia rikoksia koskevissa asioissa voidaan toimia normaaliin tapaan, jonka mukaan esitutkintaviranomainen tekee esitutkintatalain 5 luvun 1 §:n mukaisen ilmoituksen syyttäjälueille. Valtakunnansyyttäjä antaisi syyttäjälueille ohjeen, jonka mukaisesti kaikista rikoslain 34 a luvun rikoksista koskevista asioista tehtäisiin ilmoitus valtakunnansyyttäjälle. Hänellä olisi mahdollisuus ottaa asia itselleen, jos siihen olisi erityistä syytä asian ennakkotapausluonteen, teon poikkeuksellisuuden tai vakavuuden taikka muun vastaavan syyn vuoksi.

Terrorististen rikosten lisäksi useiden muidenkin rikosten kohdalla syyttäjä joutuu esitutkintayhteistyössä ja syyteharkinnassa suorittamaan perusoikeuksien punnintaa. Terroristiset rikokset eivät ole siltä osin erikoisasemassa. Esimerkiksi sotarikokset kuuluvat paikallissyyttäjän syyteharkintavaltaan, vaikka ilmeistä on, että joissain tilanteissa niiden tunnusmerkistön soveltaminen sekä asianmukaisen oikeudenkäyntiaineiston hankkiminen ja esittely ovat käytännössä olennaisesti vaativampia kuin terrorismirikosten. Käytännön kokemus on lisäksi osoittanut, ettei kaikissa tutkintaan ja syyteharkintaan siirtyvissä terroristisissa rikoksissa ole tullut esiin sellaisia periaatteellisia kysymyksiä, joiden vuoksi niitä ei olisi perusteltua hoitaa paikallissyyttäjien toimesta.

Syyttäjälaitos on vuodesta 2017 lähtien toteuttanut sota- ja terrorismirikossyyttäjien koulutusohjelmaa. Syyttäjälaitoksen käsiteltäväksi tulevat sellaiset rikokset jaetaan ensisijaisesti koulutusohjelmaan osallistuville syyttäjille. Syyteoikeuden järjestäminen tavanomaiseen tapaan tukisi Syyttäjälaitoksessa jo tehtyjä koulutus- ja erikoistumislinjauksia.

Myöskään terrorististen rikosten mahdolliset kansainväliset ulottuvuudet eivät ole yksinään peruste pitää rikoslain 34 a luvun 7 §:ää vastaavaa sääntelyä voimassa. Sellaiset ulottuvuudet ovat eri rikosten kohdalla osa normaalia esitutkintayhteistyötä ja syyteharkintaa. Mikäli epäillyn rikoksen tekopaikka on ulkomailla, sovellettavaksi tulee esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentti. Siinä todetaan, että jos ulkomailla tapahtuneen rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutinnan aloittamisesta. Pykälä koskee kaikkia rikoksia, ja asiaa hoitavan syyttäjän on kaikissa tapauksissa oltava yhteydessä valtakunnansyyttäjän toimistoon syytemääräyksen saamiseksi. Ulkomailla tapahtuneen rikoksen tutkimiseen liittyvä vaatimus valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä ei siten ole peruste asettaa terroristisia rikoksia syyteoikeuden järjestämisen näkökulmasta erityiseen asemaan suhteessa muihin rikoksiin.

Edellä todetun perusteella rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaisesta sääntelystä voidaan luopua.

2.5.4.14 Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin mukaan siinä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat rikoslain 34 a luvun 8 §:n säännökset perustuvat EU-sääntelyyn, ensin vuoden 2002 puitepäätökseen ja sitten terrorismirikosdirektiiviin kuitenkin niin, että kansallinen sääntely menee pykälän 2 momenttiin liittyen joiltakin osin laajemmalle. Direktiivin 17 artikla edellyttää, että oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin säädetään ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset seuraavasti:

* Ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tekemiseksi ja

* väärennys ja törkeä väärennys rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 momentin 2–8 kohdan ja 2 momentin mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi, rikoslain 34 a luvun 1 a §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseksi, rikoslain 34 a luvun 4 §:n mukaisen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekemiseksi ja rikoslain 34 a luvun 5 c §:n mukaisen terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen tekemiseksi.

Jossakin määrin epäselväksi on jäänyt, miksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momenttia koskien eduskuntakäsittelyssä on omaksuttu puitepäätöstä laajempi sääntely. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä on toteutettu direktiivin edellyttämät muutokset, mutta tuolloin ei arvioitu uudelleen puitepäätöksen yhteydessä tehtyjä lainsäädäntöratkaisuja.

Tässä yhteydessä ei katsota aiheelliseksi lähteä kaventamaan rikoslain nykyisen 34 a luvun 8 §:n 2 momentin soveltamisalaa sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että se vastaisi terrorismirikosdirektiivin sääntelyä. Jäljempänä terrorismirikoksen valmistelun osalta todettu huomioon ottaen kaventaminen voisi koskea terroristisen rikoksen rahoittamisen (rikoslain

uuden 34 a luvun 10 §) tekemiseksi tehtyä väärennystä ja törkeää väärennystä. Kaventamiselle olisi oltava vahvat perusteet ottaen huomioon terrorismirikollisuuden vakava luonne.

Toisaalta tässä yhteydessä ei lähdetä laajentamaan niiden ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksiin liittyvien rikosten piiriä, joita oikeushenkilön rangaistusvastuu koskee. Piiri on nykyisellään sama kuin Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevissa rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdassa. Kansallisessa sääntelyssä on lähdetty siitä, että kansainvälisten rikosten piiriin ja oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvat ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset ovat samoja. Johdonmukaisuusnäkökohta liittyy siihen, että taustalla oleva EU-sääntely on näiltä osin oikeushenkilön rangaistusvastuuta (terrorismirikosdirektiivin 17 artikla) ja rikoslainsäädännön alueellista soveltamisalaa (terrorismirikosdirektiivin 19 artikla) koskien samanlainen.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan rikoslain uuden 34 a luvun 15 §:n 2 momenttiin on kuitenkin tehtävä ne muutokset, jotka suoraan johtuvat muutoksista rikoslain uudessa 34 a luvussa. Tämä koskee viitattujen pykälien numeroiden muuttumista sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin ja törkeää ampuma-aserikosta koskevan momentin lisäämistä mainittuun pykälään. Huomioon on otettava myös se, että terrorismirikoksen valmistelua koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä ei olisi 3 kohtaa, joka sisältyy terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:ään. Tältä osin sääntely ei käytännössä kapenisi, kun otetaan huomioon edellä jaksossa 2.5.4.4 todetut kohdan poistamisen perustelut, joiden mukaan kohdan mukaiset teot ovat rangaistavia terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina (rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta ja rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa nykyisin olevan sääntelyn siirtäminen rikoslain 34 lukuun edellyttää sitä, että viimeksi mainitun luvun oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaan 13 §:ään lisätään vastuumuodon piiriin kuuluvaksi rikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen. Tämä liittyy terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleeseen, joka velvoittaa oikeushenkilön vastuun käyttöön ottamiseen, joka Suomessa toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuulla. Näin tehtiin myös momentissa tarkoitetun rikoksen kohdalla, kun sitä koskevan sääntely paikka ennen vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoa oli rikoslain 34 luvussa (9 b §) ja kun sen luvun 13 §:ssä säädettiin oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetyn soveltamisesta kyseiseen rikokseen. Puitepäätöksen täytäntöönpanosta lähtien rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa nykyisin rangaistavaksi säädetty rikos on kuulunut oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin sen luvun 8 §:n 1 momentin nojalla.

2.5.4.15 Terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan kansainvälisiä rikoksia ovat rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset (2 kohta), rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä taikka 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys (3 kohta) sekä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä, 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty väärennys ja törkeä väärennys (3 kohta). Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (1 a §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (2 §), terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (4 §), terrorismirikoksen rahoittaminen (5 §) ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (5 c §).

Jaksossa 2.2.5 on jo käsitelty nykyisen sääntelyn taustaa. EU-sääntely ja muut kansainväliset velvoitteet eivät nimenomaisesti edellytä, että kysymyksessä olevat rikokset säädetään kansainvälisiksi rikoksiksi. Merkitystä on ollut sillä, että terrorismirikokset ovat luonteeltaan vakavia ja mahdollisesti rajat ylittäviä rikoksia. Rikoslain 1 luku ei ole myöskään täysin täyttänyt vuoden 2002 puitepäättökseen ja terrorismirikosdirektiivin rangaistussäännösten alueelliselle soveltamisalalle asettamia vaatimuksia, ja on haluttu välttää pistemäisten tiettyä rikoksia koskevien muutosten tekemistä mainittuun lukuun.

Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota luovuta tai tuomitse -periaatteeseen, joka ilmenee vuoden 2002 puitepäättökseen 9 artiklan 3 kohdasta ja terrorismirikosdirektiivin 19 artiklan 4 kohdasta. Kohtien mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa puitepäättökseen ja direktiivin mukaisiin rikoksiin kieltäytyessään luovuttamasta tällaisesta rikoksesta epäiltyä tai tuomittua henkilöä toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan.

Luovuta tai tuomitse -periaatetta ilmentää myös Euroopan neuvoston yleissopimuksen 14 artiklan 3 kappale, jota Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 9 artiklan mukaisesti sovelletaan myös lisäpöytäkirjan mukaisiin rikoksiin. Kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimiin yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten saattamiseksi lainkäyttövaltaansa silloin, kun rikoksesta epäilty on kyseisen sopimuspuolen alueella eikä se luovuta kyseistä henkilöä toiseen sopimuspuoleen, jolla on lainkäyttövalta sellaisen toimivaltasäännöksen perusteella, joka sisältyy myös luovuttamispyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädäntöön.

Rikoslain 1 luvussa ei ole luovuta tai tuomitse -periaatetta yleisesti ilmentävää Suomen lain soveltamisperustetta. Luvun 8 §:ssä kylläkin säädetään, että Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, josta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus, sovelletaan Suomen lakia, jos valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen syytteenpanoa suomalaisessa tuomioistuimessa tai rikoksen johdosta esittänyt pyynnön rikosentekijän luovuttamisesta, mutta pyyntöön ei ole suostuttu. Rikoslain 1 luvun 8 §:n soveltamisella on rajoituksensa suhteessa luovuta tai tuomitse -periaatteeseen. Kyseinen pykäälä edellyttää, että valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen käsittelyä suomalaisessa rikosprosessissa tai rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista. Pyyntö voi myös esittää muu valtio kuin se, jonka alueella rikos on tehty. Lisäksi rikoslain 1 luvun 11 §:n mukaisesti Suomen rikoslain soveltamiselle asettaa rajoituksia kaksoisrangaistavuuden vaatimus.

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopuolella tehtyyn rikoksen, jonka rankaiseminen tekopaikan laista riippumatta perustuu Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea velvoittavaan säädökseen tai määräykseen, sovelletaan Suomen lakia. Kansainvälisissä sopimuksissa ei kuitenkaan usein ilmaista yksiselitteisesti, onko sopimuksen alaan kuuluvissa rikoksissa tarkoitus soveltaa kansainväliseksi rikokseksi säättämistä koskevaa universaaliperiaatetta. Kansainväliseksi rikokseksi säättämistä on kuitenkin käytetty silloin, kun sopimukseen sisältyy luovuta tai tuomitse -periaate (tästä kytkenästä esimerkiksi HE 232/2020 vp, s. 30 ja HE 87/2022 vp, s. 26).

Sinällään luovuta tai tuomitse -periaatteen käytännön merkitys on vähäinen, koska rikoslain 1 luvussa säädetyn Suomen tuomiovallan perustavan seikan ollessa olemassa ja epäillyn rikoksen tullessa täällä tietoon, lainsäädännölliset toimenpiteistä luopumisen (tutkimatta jättäminen, syyttämättä jättäminen ja tuomitsematta jättäminen) kynnykset eivät ole matalia. Toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät myöskään yleisesti ottaen koske sen vakavuustason rikoksia, joita terrorismirikokset ovat. Suomen lainsäädäntö myös laajasti mahdollistaa terrorismirikoksista

epäiltyjen luovuttamisen. Joka tapauksessa luovuta tai tuomitse -periaatteen sisältyminen Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin osaltaan puhuu terrorismirikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen puolesta.

Terrorismirikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen osalta merkityksellisiä ovat edelleen ne perusteet, joita on todettu aikaisemmin terrorismirikosten ja niihin liittyvien rikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen yhteydessä. Erityisesti on syytä korostaa sitä, että rikoskohtaisten poikkeussäännösten tekeminen rikoslain 1 lukuun rikkoisi sen rakennetta, mikä koskee niin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä terrorismirikoksia kuin niihin liittyviä ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksiäkin.

On myös huomattava, että rikoksen säätäminen kansainväliseksi rikokseksi ei velvoita sen rikosprosessuaaliseen käsittelemiseen Suomessa esimerkiksi tilanteissa, joissa rikoksella ei ole yhteyttä Suomeen tai suomalaisiin. Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perusteella ulkomailla tehdyn rikoksen tutkimiseen Suomessa vaikuttavat moninaiset tutkinnallisiin syihin ja rikosvastuun toteuttamiseen liittyvät näkökohdat. Tämä koskee myös syyttäjän harkintaa niissä tapauksissa, joissa ulkomailla tehdyn rikoksen esitutinnan aloittaminen saman momentin mukaan edellyttää syyttäjän päätöstä rikoslain 1 luvun 12 §:ään liittyen.

Suomea sitovat kansainväliset terrorismirikoksia koskevat velvoitteet tai kansainvälinen oikeus muuten ei estä kysymyksessä olevien rikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi. Tiedossa ei myöskään ole, että Suomi olisi saanut huomautuksia tai sitä olisi muuten arvosteltu siitä, että terrorismirikokset ja eräät niihin terrorismirikosdirektiivin perusteella liitettävät rikokset on täällä säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi. Sellaisen lainsäädäntöratkaisun voi osaltaan katsoa ilmentävän Suomen sitoutumista kansainväliseen terrorismirikollisuuden vastaiseen toimintaan.

Terrorismirikosten välille ei ole myöskään tehtävissä eroja sen suhteen, onko rikos aiheutta säättää kansainväliseksi rikokseksi, kun otetaan huomioon kaikki edellä todettu. Tämä koskee myös eräisiin terrorismirikoksiin liittyviä ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksia niiden terrorismirikosdirektiivin kytkeytyvä tausta huomioon ottaen.

Perusteltuna voidaan edelleen pitää rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettujen rikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi. Momentin 3 ja 4 kohtiin on kuitenkin tehtävä muutokset, jotka suoraan johtuvat muutoksista rikoslain uudessa 34 a luvussa. Tämä koskee pykälien numeroiden muuttumista sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin ja törkeää ampuma-aserikosta koskevan momentin lisäämistä mainittuun pykälään. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan sääntelyn tavoin huomioon on lisäksi otettava se, että terrorismirikoksen valmistelua koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä ei olisi 3 kohtaa, joka sisältyy terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:ään. Kansallisessa sääntelyssä on lähdetty taustalla oleva EU-sääntely huomioon ottaen siitä, että kansainvälisten rikosten piiriin ja oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvat ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset ovat samoja.

2.5.4.16 Rangaistusasteikot

Yleistä

Tähän lainvalmisteluhankkeeseen oleellisesti liittyvän hallitusohjelman toimenpidekirjauksen mukaan rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat. Siltä osin kuin terroristisia rikoksia koskevia rangaistusasteikkoja muutetaan, kysymys ei ole niinkään rangaistusten koventamisesta rangaistusasteikkoja muuttamalla.

Varsinaisesti rangaistusten koventamisesta voidaan puhua vain silloin, kun on rangaistuskäytäntöä, jota useimpia rikoslain 34 a luvun rikoksia koskien ei ole. Luvussa rangaistaviksi säädettyistä rikoksista on toistaiseksi vain neljä tuomiota, joilla on tuomittu kuusi rangaistusta.

Kysymys on pikemminkin siitä, että tekoja arvioidaan yleisellä tasolla uudelleen niiden rangaistusarvon (rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys) perusteella. Rangaistusasteikkojen on oltavan riittävän laajoja, jotta vakavuudeltaan erilaiset saman rikoksen tekotavat voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Tämä koskee erityisesti sitä, minkälainen ja kuinka läheinen yhteys terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen on muulla rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyällä teolla.

Perustuslakivaliokunta on rikoslain 34 a luvun sääntelyä tarkastellessaan todennut ensinnäkin useampaan otteeseen, että terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2016 vp, s. 2, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 1/2021 vp, kappale 3 sekä PeVL 34/2021 vp, kappale 3). Lisäksi valiokunta on luvun säännösten käsittelyn yhteydessä katsonut, että rangaistussäännösten ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän tulee kokonaisuudessaan täyttää suhteellisuuden vaatimukset (terrorismirikoksiin liittyen PeVL 37/2016 vp, s. 3 ja PeVL 56/2016 vp, s. 6).

Terrorismirikollisuuden monimuotoisuuden vuoksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyille rikoksille tai niiden tekemistä edistäville rikoksille ei ole perustellusti luotavissa yhteistä terroristiseen kytkentään perustuvaa, lähinnä vähimmäisrangaistukseen sidottua perusrangaistustasoa. Suhteellisuusperiaate keskeisenä rikosoikeudellisena periaatteena edellyttää, että rangaistus vastaa sitä vääryyttä, jota teko kokonaisuudessaan edustaa. Myös terrorismirikoksia suhteutetaan vakavuudeltaan toisiinsa ja muihin rikoksiin tekojen rangaistusarvon perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikkoja säädettyä ja muutettaessa huomioon on otettava kysymyksessä olevan rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys. Teon tarkoitus ja liityntä terrorismirikollisuuteen ovat joka tapauksessa tärkeitä rikoksen paheksuttavuudessa ja vakavuuden arvottamisessa huomioon otettavia seikkoja, kun rangaistusasteikoista päätetään.

Rangaistusasteikot antavat rajat tuomioistuinten ratkaisutoiminnalle. Rangaistusta määrättäessä eli rangaistuslajia valittaessa ja rangaistusta mitattaessa tuomioistuimet ovat sidottuja rikoslain 6 luvun säännöksiin, joiden perusteella määräämisessä otetaan huomioon moninaisia seikkoja. Jos henkilö on syyllistynyt useampiin rikoksiin, tulevat sovellettaviksi myös rikoslain 7 luvun säännökset yhteisen rangaistuksen määräämisestä.

Yleinen rangaistuskäytäntö on otettava huomioon, mutta terrorismirikosten kohdalla sitä ei ole vielä muodostunut tuomioiden vähäisyyden vuoksi. Myöskään terrorismirikoksia koskevia korkeimman oikeuden linjauksia ei ole rangaistussäännösten soveltamisesta ja rangaistuksen määräämisestä. Suomessa rangaistukset määrätään yleisesti rangaistusasteikon alaosasta, minkä vuoksi vähimmäisrangaistus on käytännössä enimmäisrangaistusta merkityksellisempi.

Tuomioistuinten ratkaisutoiminnassa voidaan tehdä rangaistusasteikosta poikkeavia rangaistuksen määräämisratkaisuja, millä voidaan välttää esimerkiksi lievissä tapauksissa kohtuuttomiin rangaistuksiin päätymistä. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoo silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, jos rikoksesta ei ole säädetty ankarampaa

rangaistusta kuin vankeutta määrääjäksi, ja myös jättää rangaistus tuomitsematta. Nämä vaihtoehdot ovat kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tapauksissa käytettäväksi. Ei ole siis perusteltua tehdä rangaistusasteikkomuutoksia, joiden osalta voidaan jo etukäteen olettaa, että joudutaan laajemmalla määrällä turvautumaan poikkeuksellisiin rangaistuksen määräämisen vaihtoehtoihin.

Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet eivät aseta vähimmäisrangaistuksia ja enimmäisrangaistuksia koskevia vaatimuksia lukuun ottamatta sitä, että terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdan mukaan terroristiryhmän johtamisen enimmäisrangaistuksen on oltava vähintään 15 vuotta vankeutta tai kahdeksan vuotta vankeutta ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen enimmäisrangaistuksen on oltava vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Kansainvälisten velvoitteiden lähtökohta on, että rangaistusten on oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia.

Kansainvälinen vertailu

Myös rangaistusasteikkoja koskien suuntaviivoja voidaan saada toisten valtioiden ja erityisesti Suomelle vertailuvaltioina keskeisiksi koettujen lainsäädännöistä. Rangaistusasteikoiden vertailua vaikeuttavia seikkoja on käsitelty jaksossa 2.5.2.5.

Rangaistusasteikot ovat kansalliseen rangaistusjärjestelmään sidottuja ja siinä järjestelmässä muiden rikosten rangaistuksiin suhteutettuja. Rangaistusasteikot eivät myöskään vielä kerro paljoakaan siitä, minkälaisia rangaistuksia asteikoiden puitteissa tuomitaan. Lisäksi samantyyppiset ja samanlaisetkin rikokset vaihtelevat valtioittain rangaistavan käyttäytymisen suhteen, mikä heikentää mahdollisuuksia tehdä rangaistusasteikkovertiluja. Sikäli kuin rikokset ovat vertailukelpoisia keskenään, terrorismiin liittyvien rikosten rangaistusasteikkojen voidaan todeta merkittävästikin poikkeavan vertailuvaltioissa toisistaan.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä voidaan yleisenä havaintona tehdä se, että niiden rangaistusasteikkojen mukaan terroristisista rikoksista voidaan tuomita huomattavastikin ankarampia rangaistuksia kuin Suomessa. Erityisesti tämä koskee enimmäisrangaistuksia, mutta käytössä on myös Suomessa käytettäviä korkeampia vähimmäisrangaistuksia. Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä löytyy kuitenkin myös lievempiä rangaistusasteikkoja kuin Suomessa säädetyt. Näiltäkään osin kansainvälisen vertailun tulokset eivät siis ole yhdensuuntaisia. Tarkemmat yhdeksän vertailuvaltion rangaistusasteikkoja koskevat tiedot ilmenevät terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä (s. 230–257), linkki mietintöön alla:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166011>

Esimerkkinä vertailuvaltioiden rangaistusasteikoista ja niiden eroavaisuuksista voidaan esittää asteikot, jotka koskevat rikosta, joka lähimmin vastaa Suomessa rangaistavaksi säädettyä osallistumista terroristiryhmän toimintaan. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan kyseisestä rikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Tämä asteikko säilytettäisiin rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa.

* *Ruotsissa* osallistumisesta terroristiorganisaatioon tuomitaan enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Jos rikos on törkeä, siitä tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kahdeksan vuotta. Teko ei ole rikos, jos se on lievä tai olosuhteet huomioon ottaen puolustettava.

* *Norjassa* osallistumisesta terroristiorganisaatioon tuomitaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus.

* *Tanskassa* enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka edistää sellaisen ryhmän tai yhteenliittymän toimintaa, joka tekee tai jonka aikomuksena on tehdä tiettyjä terroristisia rikoksia.

* *Saksassa* osallistumisesta terroristiseen yhteenliittymään tai sellaisen yhteenliittymän tukemisesta tuomitaan vakavimmissa tapauksissa vähintään yhden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja vähemmän vakavissa tapauksissa vähintään kuuden kuukauden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistukseen.

* *Virossa* terroristiorganisaatioon liittyvistä teoista tuomitaan vankeutta vähintään viisi ja enintään viisitoista vuotta tai elinkautinen vankeusrangaistus.

* *Yhdistyneessä kuningaskunnassa* kuulumisesta kiellettyyn organisaatioon tuomitaan syytymenettelyssä enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus ja summaarisessa menettelyssä enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus.

* *Alankomaissa* tuomitaan osallistumisesta organisaatioon, jonka tarkoituksena on tehdä terrorismirikoksia, enintään viidentoista vuoden vankeusrangaistukseen.

* *Belgiassa* tuomitaan osallistumisesta terroristiryhmän toimintaan vankeuteen vähintään viideksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

* *Ranskassa* osallistumisesta ryhmään, joka on perustettu terrorismirikoksen valmistelemiseksi, tuomitaan enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen.

Joissakin edellä käsitellyistä valtiosta voidaan vankeusrangaistuksen ohessa tuomita myös sakkorangaistus.

Terrorismirikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos; rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §)

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot vaihtelevat rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukaan riippuen pohjana olevien rikosten rangaistusasteikoista. Lievimmän asteikon mukaan tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi, ankarimman asteikon (terroristisessa tarkoituksessa tehty murha) mukaan tuomitaan vain elinkautinen vankeusrangaistus.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot perustuvat ajattelulle, jonka mukaan rikoksesta on tuomittava ankarampi rangaistus silloin, kun se tehdään terroristisessa tarkoituksessa. Tätä edellyttää myös terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 2 kohta.

Suomessa on annettu kolme tuomiota terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista (jakso 2.4.1). Mainittavaa rangaistusasteikkojen arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole siis vielä päässyt syntyään. Varsinais-Suomen kärjäoikeus tuomitsi 15.6.2018 elinkautisen vankeusrangaistuksen terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä kahdesta murhasta ja kahdeksasta murhan yrityksestä. Päijät-Hämeen kärjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 kolme vastaajaa muiden rikosten ohessa terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä törkeistä ampuma-aserikoksista ja avunannosta sellaiseen rikokseen. Vakavimmasta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta olisi yksin arvioituna tullut kärjäoikeuden mukaan mitata

lähes kahden ja puolen vuoden pituinen vankeusrangaistus. Itä-Suomen hovioikeus ei 1.10.2024 annetulla tuomiolla muuttanut Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomiota. Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 1.9.2025 vastaajan kuuden vuoden yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristisessa tarkoituksessa tehdystä julkisesta kehottamisesta rikokseen, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, törkeästä veropetoksesta ja asianajajista annetun lain säännösten rikkomisesta. Tuomiossa ei eritelty sitä, mikä rangaistus kehottamisrikoksesta olisi yksinään tuomittu.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rangaistusasteikot ovat laajoja mahdollistaen hyvin konkreettisen rikoksen vakavuuden huomioon ottamisen rangaistuksen määräämisessä. Asteikot on suhteutettu toisiinsa ottaen huomioon pohjarikoksina olevien rikosten vakavuustason, jota pohjarikosten normaalit rangaistusasteikot ilmentävät. Momentin rikosten enimmäisrangaistukset ovat korkeampia kuin normaaliasteikoissa olevat lukuun ottamatta murhaa, josta voidaan ilman terroristista tarkoitustakin tehtynä tuomita vain elinkautinen vankeusrangaistus. Useiden rikosten kohdalla enimmäisvankeusrangaistukset ovat kaksi vuotta korkeampia kuin normaaliasteikoissa.

Joillakin terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla myös vähimmäisrangaistus on normaaliasteikon vähimmäisrangaistusta ankarampi. Lievin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten vähimmäisrangaistus on neljän kuukauden vankeusrangaistus. Vakavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten vähimmäisrangaistus on kahden vuoden vankeusrangaistus (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt törkeä pahoinpitely, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähdერიkos ja kaappaus). Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn surman vähimmäisrangaistus on neljä vuotta vankeutta ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn tapon vähimmäisrangaistus on kahdeksan vuotta vankeutta.

Vaikka suomalaisessa rangaistuksen määräämiskäytännössä vähimmäisrangaistus on enimmäisrangaistusta merkityksellisempi, rangaistusasteikkojen laajuudesta seuraa EU-sääntelynkin edellyttämällä tavalla, että rikoksesta voidaan terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomita ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehtynä. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten monimuotoisuuden ja vaihtelevan vakavuuden vuoksi niille rikoksille ei ole perustellusti luotavissa yhteistä terroristiseen kytkentään perustuvaa vähimmäisrangaistusta. Kaikki edellä todetut asian arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen ei ole aihetta muuttaa rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin sisältyvien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoja muuten kuin yhden terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen osalta.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Aserikoksia koskeva rikoslain 41 luku on muutettu vuoden 2026 alussa voimaan tulevalla lailla rikoslain 17 ja 41 luvun muuttamisesta (514/2025) muun ohessa niin, että törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus muuttuu neljän kuukauden vankeusrangaistuksesta kahden vuoden vankeusrangaistukseksi. Rikoksen enimmäisrangaistuksena säilyy neljän vuoden vankeusrangaistus.

Törkeän ampuma-aserikoksen uusi vähimmäisrangaistus on merkittävästi korkeampi kuin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn ampuma-aserikoksen nykyinen vähimmäisrangaistus ja johtaa rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentti huomioon ottaen käytännössä ehdottomien vankeusrangaistusten tuomitsemiseen. Kahden vuoden vähimmäisrangaistusta onkin pidettävä riittävänä myös koskien niitä tilanteita, joissa törkeä ampuma-aserikos on tehty terroristisessa tarkoituksessa. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 momentin mukainen

terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ampuma-aserikoksen enimmäisrangaistus on kaksi vuotta korkeampi kuin ilman sellaista tarkoitusta tehdyn törkeän ampuma-aserikoksen enimmäisrangaistus on nykyisin ja tulee myös olemaan rikoslain uuden 41 luvun voimaan tulemisen jälkeen. Korkeampi enimmäisrangaistus ja rangaistusasteikon laajuus mahdollistavat sen, että terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomitaan ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehdystä teosta. Todetut seikat huomioon ottaen perusteltua on, että terroristisessa tarkoituksessa tehdylle törkeälle ampuma-aserikokselle säädettävän rangaistusasteikon mukaan siitä teosta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikko poikkeaisi kaikkien muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten asteikoista. Uusi rangaistusasteikko ei ole myöskään selvästi suhteutettavissa eräiden muiden rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaisten rikosten asteikkoihin. Nykyisen sääntelyn mukaisesti momentin 4 kohdan mukaisista rikoksista tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi ja 5 kohdan mukaisista rikoksista tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Noiden kohtien mukaisten rikosten vähimmäisrangaistus olisi huomattavasti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistusta matalampi mutta kohtien mukaisten rikosten enimmäisrangaistus olisi mainitun rikoksen enimmäisrangaistusta korkeampi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta säädetään rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 2 momentissa, jolloin terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritystä koskevat momentit siirtyvät yhdellä eteenpäin. Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 2 momentin mukaan se, joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee törkeän ampuma-aserikoksen, olisi tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten joukkoon ehdotetaan lisättäväksi neljä uutta rikosta. Momentin 3 kohdassa mainittaisiin törkeä vapaudenriisto, josta terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä vankeutta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta), momentin 6 kohdassa mainittaisiin törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä vankeutta tuomitaan vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta), ja momentin 8 kohdassa mainittaisiin törkeä lapsenraiskaus, josta terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä tuomitaan vankeutta vähintään neljä ja enintään kaksitoista vuotta).

Terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Mainittu rikos poikkeaa luonteeltaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista sillä tavoin, että kyseessä on itsenäinen rikos, jonka pohjalla ei ole rikoslaissa rangaistavaksi säädettyä rikosta. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa sääntelyä ei pykälätunnusta lukuun ottamatta muutettaisi säädettäessä uusi rikoslain 34 a luku.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Sama rangaistusasteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristiryhmän toimintaan osallistumisella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksellä terrorismirikoksen

tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Kun terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä, rangaistusasteikkoa arvioitaessa (HE 30/2018 vp, s. 28) otettiin huomioon vertailussa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoja. Huomioon otettiin muun ohessa se, että terroristisessa tarkoituksessa tehdystä kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä biologisen aseiden kiellon rikkomisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Laajaa rangaistusasteikkoa katsottiin puoltavan sen, että teot voivat vakavuudeltaan poiketa toisistaan merkittävästikin. Asiaa ei ole tässä yhteydessä ilmennyt aihetta arvioida toisin kuin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on tehty.

Terrorismirikoksen valmistelu (rikoslain uuden 34 a luvun 4 §)

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on säädetty vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Rikoslain 34 a luvun rikoksista sama rangaistusasteikko on kouluttautumisella terrorismirikoksen tekemistä varten.

Tämän rikoksen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, rikoslaissa yleisesti käytetty rangaistusasteikko. Rikoslain 34 a luvun ulkopuolella sama asteikko on väärällä ilmiannolla (15 luvun 6 §), oikeudenkäytössä kuuluttavan uhkaamisella (15 luvun 9 §), rekisterimerkintärikoksella (16 luvun 7 §), parituksella (20 luvun 9 §), törkeällä tietomurroilla (38 luvun 8 a §) ja törkeällä laittomalla saaliin kätkemisellä (48 a luvun 4 a §).

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Kun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu säädettiin rangaistavaksi, huomiota kiinnitettiin (HE 188/2002 vp, s. 44) ensinnäkin siihen, että rangaistusasteikon olisi oltava oikeassa suhteessa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja varsinkin niiden yritysten rangaistuksiin. Lisäksi katsottiin, että rangaistusasteikon olisi oltava oikeassa suhteessa muihin valmistelukriminalisointeihin (mm. joukkotuhonnan valmistelu, valtiopetoksen valmistelu ja yleisvaarallisen rikoksen valmistelu). Tuolloin todettiin kolmen vuoden enimmäisrangaistuksen kytkentä myös siihen, että puitepäätöksen mukaan terroristiryhmän toiminnan johtamisesta tuli tuomita 15 vuoden enimmäisrangaistus. Valmistelurikoksen enimmäisrangaistuksen tuli olla sillä perusteella vähintään kolme vuotta vankeutta.

Kyseisen rikoksen rangaistavaksi säätämisen jälkeen valmistelurikoksia koskeva lainsäädäntöympäristö on muuttunut niin, että vuonna 2013 ovat rangaistaviksi tulleet törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu (rikoslain 21 luvun 6 a §, vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään neljä vuotta), panttivanjin ottamisen valmistelu (rikoslain 25 luvun 4 a §, vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme vuotta) ja törkeän ryöstön valmistelu (rikoslain 31 luvun 2 a §; vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme vuotta).

Vuoden 2020 työryhmä viittasi mietinnössään tulevaan kokonaisarviointiin liittyen siihen, että terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä oli hallituksen

esityksen luonnoksen lausuntopalautteessa todettu tarve tarkastella terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa.

Kysymyksessä oleva valmistelurikos ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi rikoslain uudessa 34 a luvussa terrorismirikoksen valmisteluna (4 §). Uuteen lukuun ottamisen yhteydessä sääntelyä muutettaisiin niin, että rangaistavaksi tulee myös toisten tekemien tulevien rikosten valmistelu ("terrorismirikoksen tekemistä varten") ja rangaistavuus laajennetaan koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Nämä muutokset eivät sinällään ole sen tyyppisiä, että vielä niiden johdosta rangaistusasteikkoa tarvitsisi muuttaa esimerkiksi nykyistä laajemmaksi.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikko on merkittävästi lievempi kuin muiden rikoslain nykyisessä 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot ovat lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan kouluttautumisen asteikkoa, jota käsitellään jäljempänä erikseen. Terrorismirikoksen valmistelu voi kuitenkin edistää terrorismirikoksen tekemistä tavalla, joka saattaa joissakin tilanteissa rinnastua muilla luvun rikoksilla tapahtuvaan edistämiseen. Terrorismirikoksen valmistelu voi lisäksi liittyä pikaisestikin tehtävään terrorismirikokseen, joten ajallinen yhteys valmisteltavaan rikokseenkaan ei ole välttämättä etäinen. Laajaa rangaistusasteikkoa puoltaa myös terrorismirikoksen valmistelun kohdalla se, että valmisteltavat rikokset voivat poiketa vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan ja kattavat esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävät henkirikokset.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikko on lievempi kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun asteikko, vaikka nimenomaan terrorismirikoksen tekemisen edistämistä voidaan pitää vakavana tekona ottaen huomioon terrorismirikollisuuden yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantava luonne. Rikoksen mainitun luonteen perusteella sitä on myös pidettävä lähtökohtaisesti vakavampana kuin niitä rikoksia, joille rikoslaissa on 34 a luvun ulkopuolella säädetty rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Todettujen seikkojen perusteella terrorismirikoksen valmistelulle tulisi säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoo. Koska valmisteluteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä ja koska valmisteltavien rikosten vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi, terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikon tulisi olla riittävän laaja.

Rangaistuksen määräämiskäytännössä korostuu vähimmäisrangaistuksen merkitys. Lähtökohtaisesti valmistelurikoksen rangaistuksen on oltava lievempi kuin valmisteltavan rikoksen ja sen yrityksen rangaistuksen. Tässä tapauksessa perusteltuna voidaan kuitenkin pitää sitä, että terrorismirikoksen valmistelun vähimmäisrangaistukseksi säädetään neljän kuukauden vankeusrangaistus, joka sinänsä olisi sama kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla. Huomioon on näiltä osin yleisesti ottaen otettava se, että terrorismirikoksen valmistelu voi erityisesti terrori-iskuksi luonnehdittavan teon (esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat teot) tekemistä edistävänä tekona paheksuttavuudeltaan ja myös merkittävyydeltään rinnastua joihinkin tekoihin, jotka rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina ja joita niitäkin voidaan terrori-iskun tekemisen kannalta pitää jossakin määrin valmisteluluonteisina tekoina. Nyt kysymyksessä olevan valmistelurikoksen terroristisen luonteen vuoksi

perusteltuna voidaan pitää myös sitä, että rikoksen vähimmäisrangaistus on korkeampi kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun vähimmäisrangaistus on.

Mitä tulee terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistukseen, perusteltuna voidaan rikoksen terroristisen luonteen vuoksi pitää sitä, että enimmäisrangaistus on korkeampi kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun neljän vuoden enimmäisrangaistus. Ankarimmat enimmäisrangaistukset on kuitenkin aiheellista säästää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun niille rikoksille, jotka edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Rikoslaisissa käytettävistä enimmäisrangaistuksista kuuden vuoden vankeusrangaistus sopisi terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistukseksi.

Todetun perusteella terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin siis vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi poikkeuksellinen, mutta jo nykyisen rikoslain 34 a luvun asteikot ovat merkittävältä osin yleisimmin käytetyistä poikkeavia. Lisäksi todettu rangaistusasteikko jo on erällä rikoslain nykyisen 34 a luvun mukaisilla rikoksilla ja tulisi jäljempänä todetuin tavoin edelleen olemaan myös uudessa 34 a luvussa.

Ehdotettava terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että rangaistusasteikko olisi laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava kuin olisi erällä valmistelurikoksella edistettävillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla. Kyseinen piirre on ominainen muillekin rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksille (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittaminen), joilla on myös sama vähimmäisrangaistus kuin rikoslain nykyisen 34 a luvun mukaan on ja tulisi myös rikoslain uuden 34 a luvun mukaan olemaan useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla.

Terrorismirikosten rangaistusasteikkojen suhdetta on käsitelty aikaisemmissa terrorismirikosten sääntelyn muuttamista koskeneissa lainvalmisteluhankkeissa. Erityisesti näin on tapahtunut terrorismin rahoittamista (myöhemmin terrorismirikoksen rahoittaminen) koskien. Kysymyksessä olevan rikoksen vähimmäisrangaistus on sama kuin useiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten vähimmäisrangaistus on ja enimmäisrangaistus on korkeampi kuin useiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten enimmäisrangaistus on. Rahoittamisrikoksen osalta on todettu, että sen rikoksen rangaistavuus on suhteutettava siihen, kuinka vakavaa rikosta rahoitetaan (HE 89/2021 vp, s. 27 ja siinä viitatuut aikaisemmat hallituksen esitykset). Tuossa lain esityökohtassa todetaan selventävästi lisäksi, että terrorismirikoksen rahoittamisen rangaistusasteikko ei ole suinkaan tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa laajuudessaan kaikkien rahoitettavien terrorismirikosten kohdalla. Tähän liittyy mahdollisuus poikkeuksellisissa tilanteissa tietyin edellytyksin rikoslain 6 luvun säännösten nojalla alittaa rangaistusasteikko tai tuomita sakkoa silloinkin, kun sakon määrääminen ei ole asteikon mukaan mahdollista, millä voidaan estää kohtuuttomaksi katsottaviin rangaistuksiin päätymistä. Nämä näkökohdat sopivat myös terrorismirikoksen valmisteluun ja muihinkin rikoslain uuden 34 a luvun rikoksiin, joiden rangaistusasteikoilla olisi samanlainen suhde terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoihin.

Terroristiryhmän johtaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 5 §)

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa

tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos. Saman pykälän 2 momentin nojalla on se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta (3 momentti).

Terroristiryhmän johtaminen säädettäisiin rangaistavaksi rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä. Rangaistavaa olisi johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, olisi tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta.

Terroristiryhmän johtamisesta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikkokysymysten arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

EU-sääntelyn vaikutuksesta rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä on kaksi eri vakavuustason rikosta ja kaksi rangaistusasteikkoa. Lievemmän rangaistusasteikon piiriin on pykälän 2 momentissa erotettu luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset lievimmät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. EU-sääntelyn vaikutuksesta kohdassa ovat laiton uhkaus ja perätön vaarailmoitus sekä Euroopan neuvoston yleissopimuksen velvoitteiden vaikutuksesta rikoslain 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu törkeä julkisrauhan rikkominen ja 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu ydinenergian käyttörikos.

Vuonna 2021 Euroopan komissio antoi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskien Suomelle virallisen huomautuksen, jonka mukaan rikoslain mukaan terroristiryhmän johtamisesta määrättävä enimmäisrangaistus ei ole yhdenmukainen direktiivin 15 artiklan 3 kohdassa säädetyn vähimmäisvaatimuksen (vapausrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään 15 vuotta) kanssa. Vastauksessaan Suomi katsoi sääntelynsä vastaavan vähimmäisvaatimusta. Näiltä osin vastauksessa viitattiin rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin, 7 luvun 1 ja 2 §:n sekä 34 a luvun 3 §:n säännöksiin. Vastauksessa direktiivin 15 artiklan 3 kohdan katsottiin mahdollistavan Suomessa omaksutun lainsäädäntöratkaisun. Lisäksi komission käsityksen arveltiin osin perustuvan siihen, että direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä sille toimitettu direktiivin ja kansallisen lainsäädännön vertailua koskeva vastaavuustaulukko ei ollut sisältänyt kaikkia asiaan liittyviä kansallisia säännöksiä.

Euroopan komissio toimitti Suomelle vuonna 2023 terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan perustellun lausunnon. Siinä ei enää puututtu terroristiryhmän johtajaa koskevaan enimmäisrangaistusvaatimukseen eikä muutenkaan direktiivin rikosoikeudellista sääntelyä koskevien velvoitteiden täytäntöönpanoon. Komissio lopulta 13.3.2024 ilmoitti lopettavansa terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn Suomea vastaan.

Kahden vakavuustason rikoksen ja kahden rangaistusasteikon sisällyttäminen samaan pykälään on rikoslaissa poikkeuksellista. On myös huomattava, että rangaistusasteikkoero ja näin ollen myös lähtökohtainen vakavuusero rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kolme vuotta) ja 2 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta vankeutta ja enintään neljä vuotta) välillä on varsin vähäinen. Rangaistusasteikkojen käytännön eroa kaventaa se, että Suomessa omaksutun rangaistuksen määräämiskäytännön mukaan rangaistus mitataan asteikon alaosasta, jolloin korostuu vähimmäisrangaistuksen merkitys. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa vakavaksi

rikokseksi, vaikka sen toiminnassa olisi toistaiseksi tehty vain rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos.

Tässä yhteydessä voidaankin luopua terroristiryhmän johtamista koskevasta kahdesta rangaistusasteikosta, jolloin kaikissa tapauksissa kyseisestä rikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Uuteen terroristiryhmän johtamista koskevaan pykälään ei olisi tarpeen sisällyttää mainintaa rangaistavasta yrityksestä, koska terrorismirikoksen määritelmä tulisi kattamaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen. Näistä muutoksista seuraisi, että nykysääntelystä poiketen rangaistavaksi tulisi myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa (uuden luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa) tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys. Kohdan mukaisten rikosten yrityksen osalta ei päästä 15 vuoden enimmäisvankeusrangaistukseen, mutta sitä ei terrorismirikosdirektiivi edellytä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (rikoslain uuden 34 a luvun 6 §)

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n mukaisen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikko (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta) säädettiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä, kun teko säädettiin rangaistavaksi rikosnimikkeellä ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen”.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Sama rangaistusasteikko on rikoslain 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta on annettu yksi tuomio. Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 1.9.2025 vastaajan kuuden vuoden yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristisessa tarkoituksessa tehdystä julkisesta kehottamisesta rikokseen, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, törkeästä veropetoksesta ja asianajajista annetun lain säännösten rikkomisesta. Tuomiossa ei eritelty sitä, mikä rangaistus osallistumisrikoksesta olisi yksinään tuomittu.

Lain esitöissä on käsitelty rikoslain 34 a luvun 4 §:n rangaistusasteikon määräytymiseen vaikuttaneita tekijöitä (HE 188/2002 vp, s. 54/II). Enimmäisrangaistus valittiin puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan enimmäisrangaistusvaatimuksen perusteella. Kohta myöhemmän terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdan tavoin edellyttää, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta voidaan langettaa vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään kahdeksan vuotta.

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että vaikka terroristiryhmän toimintaan osallistumisen eri tekemuodoista on pyritty rajaamaan vähäisimmät pois, voi kuitenkin joissain tilanteissa olla tarpeen käyttää myös suhteellisen lieviä rangaistuksia. Sen vuoksi rangaistusasteikoista ehdotettiin laajaa. Samalla myös todettiin, että ehdotettu rangaistusasteikko olisi sama kuin terrorismin rahoittamisella (nykyisin terrorismirikoksen rahoittaminen). Hallituksen esityksen mukaan samaa rangaistusasteikkoa voitiin perustella tekojen saman tyyppisyydellä.

Rangaistavaa tulisi olemaan osallistuminen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Lisäksi rangaistusäänökseen nostettaisiin nykyisin vain perusteluissa olevia olennaisen tehtävän (rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta) hoitamistapoja. Näiden muutosten ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa. Niillä ei ole myöskään mainittavaa merkitystä arvioitaessa terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikon olisi oltava jatkossakin riittävän laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Terroristiryhmän toimintaa voidaan terroristiryhmän määritelmänkin perusteella pitää vakavana ja vaarallisena, mikä puoltaa korkeaa vähimmäisrangaistusta ja korkeaa enimmäisrangaistusta.

Toisaalta on huomattava, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminenkin voi koskea vain vähäisesti terrorismirikosten tekemistä edistäviä tekoja ja olla ajallisesti ja muutenkin varsin etäisessä yhteydessä tulevaisuudessa mahdollisesti toteutettavaan terrorismirikokseen. Vähimmäisrangaistusta ei tulekaan säätää niin korkeaksi, että jouduttaisiin mainittavasti turvautumaan rikoslain 6 luvun säännöksiin, jotka mahdollistavat poikkeukselliset rangaistuksen määräämisratkaisut.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän toimintaan osallistumisena kaikkien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten, terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun edistäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että tällaisella toisen rikoksen tekemistä edistävällä osallistumisrikoksella on laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava rangaistusasteikko kuin osallistumisrikoksella edistettävillä rikoksilla. Myös vähimmäisrangaistus on sama kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla ja lisäksi sama kuin terrorismirikoksen valmistelulla tulisi olemaan.

Rangaistusasteikkojen toisiinsa suhteuttamista koskevia kysymyksiä on jo käsitelty edellä terrorismirikoksen valmistelua koskevan rangaistusasteikon arvioinnin yhteydessä. Valmistelurikoksen kohdalla todettu pätee yleisemminkin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja niiden tekemistä edistävien rikosten rangaistusasteikkojen suhteeseen. Tämä koskee niin vähimmäisrangaistusta kuin enimmäisrangaistustakin.

Myös terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavaksi säätämisen yhteydessä käsiteltiin kyseisen rikoksen rangaistuksen määräämisen suhdetta edistettävien rikosten rangaistuksiin. Tuolloin todetun mukaan (HE 188/2002 vp, s. 55) rangaistusta mitattaessa on otettava huomioon se, että rangaistus toimintaan osallistumisesta on oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Toimintaan osallistuminen on etäämmällä itse rikoksesta kuin avunanto. Jos päärrikosta ei ole tehty, osallistumisesta tuomittava rangaistus on pyrittävä suhteuttamaan siihen rangaistukseen, joka edistettävästä täytetystä päärrikoksesta olisi voitu tuomita.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisella voidaan nykyisin edistää terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä. Viimeksi mainitusta rikoksesta on rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n mukaan tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi, joten nykyisin valmistelurikoksen rangaistusasteikko on merkittävästi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikkoa lievempi. Oikeasuhtaisuutta terroristiryhmän toimintaan osallistumisen ja sillä edistettävän terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikkojen välillä parantaisi se, että ehdotetulla tavalla terrorismirikoksen

valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon terroristiryhmän toimintaan osallistumisen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen koulutuksen antaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 7 §)

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Alun perin koulutuksen antaminen säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä, josta koulutuksen antaminen erotettiin omaan pykälään vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä, jolloin rangaistavaksi tuli myös yhden henkilön kouluttaminen. Tuolloin uuteen rangaistussäännökseen siirtyi myös edistämisorikoksen rangaistusasteikko. Näin ollen se, mitä edellä on jo todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä rangaistusasteikon taustasta ja asteikon suhteesta teolla edistettävien rikosten asteikkoihin, pätee myös koulutuksen antamisrikokseen.

Koulutuksen antamisrikoksen rangaistusasteikkoa vastaava asteikko on rikoslain 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä radiologista asetta koskevalla rikoksella, terroristiryhmän toimintaan osallistumisella, värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Rangaistavaa tulisi olemaan koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että rangaistavaksi tulisi koulutuksen antaminen tietyn rikoksen tekemistä varten (ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa), rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa koulutusta, ja tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin sanonnallisesti seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyjen kouluttautumisrikosten tunnusmerkistön kanssa (”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”). Näillä ei muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa terroristisen koulutuksen antamisen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Myös terroristisen koulutuksen antamisen rangaistusasteikon on oltava jatkossakin riittävän laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Rangaistusasteikon piirteitä, joiden mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä edistävällä rikoksella on laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava rangaistusasteikko ja sama vähimmäisrangaistus kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, on käsitelty jo edellä erityisesti terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa koskevan arvioinnin yhteydessä.

Lähtökohtaisesti terroristista koulutuksen antamista on edelleen pidettävä vakavampana ja paheksuttavampana rikoksena kuin terroristista kouluttautumisesta. Koulutuksen antamisrikoksen rangaistavuus koskisi myös muuta kuin terroristiryhmän toiminnassa annettavaa koulutusta, mutta esimerkiksi yksittäiselle henkilölle annettava koulutus voi edistää sellaisten vakavimpien terrorismirikosten tekemistä, jotka rinnastuvat ryhmän toiminnassa tehtyihin

terrorismirikoksiin. Toisaalta myös koulutuksen antamisrikos voi olla vähäinen ja etäinen tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen nähden. Myös tämän rikoksen kohdalla tulisi välttää sitä, että joudutaan rangaistusasteikosta poikkeaviin rangaistuksen määräämisratkaisuihin. Oikeasuhtaisuutta terroristisen koulutuksen antamisen ja sillä edistettävän terrorismirikoksen valmistelun välillä parantaisi se, että ehdotetulla tavalla terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon koulutuksen antamisrikoksen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen kouluttautuminen (rikoslain uuden 34 a luvun 8 §)

Rikoslain 34 a luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on sama kuin luvun 2 §:n mukaisella terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelulla.

Edellä on jo terrorismirikoksen valmistelun yhteydessä todettu, että kyseessä oleva rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti rikoslaissa käytetty rangaistusasteikko. Valmistelurikoksen kohdalla on myös käsitelty niitä rikoslain 34 a luvun ulkopuolisia rikoksia, joille on säädetty sama rangaistusasteikko.

Kouluttautumisrikosta koskeva pykälä tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Rikokselle tuolloin säädettyä rangaistusasteikkoa perusteltiin muun ohessa rinnastamalla teko jossakin määrin 2 §:n mukaiseen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun (HE 18/2014 vp, s. 15), joskin katsottiin myös, että kouluttautuminen on ainakin jonkin verran etäämmällä päärikoksesta eli terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta kuin valmistelupykälässä kuvatut teot. Huomioon otettiin myös rangaistavaksi ehdotetun kouluttautumisen varsin poikkeuksellinen, suomalaisittain jopa ainutlaatuinen luonne rangaistavana tekona. Tuolloin kiinnitettiin huomiota myös siihen, että rangaistusasteikkoa koskevaa kansainvälistä velvoitetta ei ole. Kouluttautumisen rangaistusarvo katsottiin selvästi pienemmäksi kuin koulutuksen toimeenpanemisen rangaistusarvo.

Suomessa on annettu kaksi tuomiota kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Näitä tuomiota on käsitelty edellä jaksossa 2.4.1. Mainittavaa rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole siis vielä päässyt syntyään. Helsingin käräjäoikeus tuomitsi 28.4.2023 vastaajan kysymyksessä olevasta rikoksesta neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 kolme vastaajaa muiden rikosten ohessa kouluttautumisrikoksista tai avunannoista niihin. Vakavimmaksi arvioidusta kouluttautumisrikoksesta olisi käräjäoikeuden mukaan tullut yksin arvioituna mitata selvästi yli puolen vuoden pituinen vankeusrangaistus, noin 8 kuukautta. Itä-Suomen hovioikeus ei 1.10.2024 annetulla tuomiolla muuttanut Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomiota.

Rangaistavaa tulisi olemaan kouluttautuminen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Kouluttautumisrikosta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuteen 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että uuden luvun 8 §:ssä rangaistavaksi terroristisena kouluttautumisena tulee myös kouluttautuminen toisten henkilöiden tulevien rikosten tekemisen edistämistä varten ("terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten"). Tämä muutos ei sinällään vielä ole sen tyyppinen, että sen vuoksi rangaistusasteikkoa tarvitsi muuttaa esimerkiksi nykyistä laajemmaksi.

Kouluttautumisrikoksen rangaistusasteikko on merkittävästi lievempi kuin muiden rikoslain nykyisessä 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot ovat lukuun ottamatta terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa, joka on sama kuin kouluttautumisrikoksen. Valmistelurikoksen asteikkoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä rikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Terroristisen kouluttautumisen rangaistusasteikon kohdalla merkityksellisiä ovat samat näkökohdat kuin edellä on todettu terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikon yhteydessä, vaikka joissakin tilanteissa kouluttautumisrikos voikin olla valmistelurikosta etäämmällä terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta. Terroristinen kouluttautuminen voi edistää terrorismirikosten tekemistä tavalla, joka saattaa joissakin tilanteissa rinnastua muilla luvun rikoksilla tapahtuvaan edistämiseen. Myöskään tämä rikos ei ole välttämättä etäinen suhteessa tavoitteena olevaan terrorismirikokseen, sillä kouluttautumisen edistettävän rikoksen tekeminen voi seurata nopeastikin kouluttautumisen päättymisen jälkeen. Laajaa rangaistusasteikkoa puoltaa se, että kouluttautumisteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti edistävät terrorismirikosten ja terrorismirikoksen valmistelun tekemistä. Kouluttautumisrikoksella edistettävien rikosten vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi. Terroristinen kouluttautuminen voi erityisesti terrori-iskuksi luonnehdittavan teon tekemistä edistävänä tekona paheksuttavuudeltaan ja myös merkitykseltään rinnastua joihinkin tekoihin, jotka rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädetäisiin rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina. Eräille sellaisille teoille on säädetty vähimmäisrangaistukseksi neljän kuukauden vankeusrangaistus. Kouluttautumisrikosta on rikoksen terrorismiin liittyvän luonteen vuoksi pidettävä lähtökohtaisesti vakavampana kuin niitä rikoksia, joille rikoslaissa on 34 a luvun ulkopuolella säädetty sama rangaistusasteikko.

Todettujen seikkojen perusteella kouluttautumisrikokselle tulisi terrorismirikoksen valmistelun tavoin säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoa. Vähimmäisrangaistukseksi ehdotetaan neljän kuukauden vankeusrangaistusta.

Mitä tulee terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistukseen, huomioon on otettava se, että kouluttautumisrikos on jossakin määrin poikkeuksellinen ja erityislaatuinen rikos verrattuna muuhun valmistelutyypiseen rikolliseen toimintaan. Ankarimmat enimmäisrangaistukset on aiheellista jättää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun rikoksille. Rikoslaissa käytettävistä enimmäisrangaistuksista neljän vuoden vankeusrangaistus soveltuisi terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistukseksi.

Todetun perusteella terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin siis vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Rangaistusasteikko kuuluisi rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintuneisiin asteikkoihin. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat rangaistusasteikkoa lievemmän rangaistuksen tuomitsemisen poikkeuksellisissa tilanteissa.

Ehdotettava kouluttautumisrikoksen rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että rangaistusasteikko olisi laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava kuin rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan on ja myös tulisi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan olemaan eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla. Vähimmäisrangaistus olisi sama kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla. Rangaistusasteikon piirteitä, joiden mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä edistävällä rikoksella on laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava rangaistusasteikko ja sama vähimmäisrangaistus kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa

tehdyillä rikoksilla, on käsitelty jo edellä erityisesti terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa koskevan arvioinnin yhteydessä.

Terroristisen kouluttautumisen vähimmäisrangaistus olisi sama kuin terrorismirikoksen valmistelulla, jonka tekemistä kouluttautumisrikoksella myös voitaisiin edistää. Tilanne ei siltä osin muuttuisi vähimmäisrangaistusten suhteen, koska valmistelurikoksesta ja kouluttautumisrikoksesta tulee nykyisin tuomita vähintään sakkorangaistus. Näin ollen rikosten vähimmäisrangaistus on nykyisinkin sama.

Terroristinen värväys (rikoslain uuden 34 a luvun 9 §)

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Alun perin koulutuksen antamisrikoksen tapaan värväysrikos säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä, josta värväys erotettiin omaan pykälään vuonna 2008, jolloin rangaistavaksi tuli myös yhden henkilön värväminen. Tuolloin uuteen rangaistussäännökseen siirtyi myös edistämisrikoksen rangaistusasteikko. Näin ollen se, mitä edellä on jo todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä, pätee myös värväysrikokseen.

Värväysrikosta vastaava rangaistusasteikko on rikoslain 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksen rahoittamisella.

Värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Rangaistavaa tulisi olemaan värväys terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Värväysrikosta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuteen 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että tekijän tulee toimia tietyn rikoksen tekemistä varten (ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa). Lisäksi pykälän sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se, että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea niin terroristiryhmään värväämistä kuin värvättävän saamista tekemään terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Näillä muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa värväysrikoksen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Myös terroristisen värväyksen rangaistusasteikon on oltava jatkossakin riittävä laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Värväysrikosta on pidettävä hyvin vakavana ja paheksuttavana rikoksena. Rangaistava värväys koskisi niin yksittäisten henkilöiden värväämistä kuin terroristiryhmään värväämistä, vakavimpiakin terrorismirikoksia voi tehdä yksittäinen henkilö. Toisaalta värväysrikos voi olla vähäinen ja etäinen tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen nähden. Myös tämän rikoksen kohdalla tulisi välttää sitä, että joudutaan rangaistusasteikosta poikkeaviin rangaistuksen määräämisratkaisuihin.

Nykyisin värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen on laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava rangaistusasteikko kuin useilla värväysrikoksella edistettävillä rikoksilla. Myös vähimmäisrangaistus on sama kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla ja lisäksi sama kuin terrorismirikoksen valmistelulla tulisi olemaan. Rangaistusasteikkojen suhteuttamista toisiinsa liittyviä kysymyksiä on jo käsitelty edellä.

Oikeasuhtaisuutta terroristisen värväyksen ja sillä edistettävän terrorismirikoksen valmistelun välillä parantaisi se, että ehdotetulla tavalla terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen värväysrikoksen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen ja kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 § sekä rikoslain 34 luvun 12 §)

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi sekä 5 a §:n 1 momentin ja 5 b §:n 1 momentin mukaan terroristin rahoittamisesta ja terroristiryhmän rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Edellä on jo todettu, että rangaistusasteikoista ensiksi mainittu ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Vastaava rangaistusasteikko on rikoslain 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen. Sitä rangaistusasteikkoa ei myöskään ole rikoslain 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Myöskään terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut rangaistusasteikko. Sitä asteikkoa kuitenkin käytetään varsin runsaasti rikoslain rangaistussäännöksissä. Vankeuteen tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, paitsi eräistä terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista, myös kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta (rikoslain 11 luvun 8 §), biologisen aseiden kiellon rikkomisesta (rikoslain 11 luvun 9 §), luvattomasta tiedustelutoiminnasta (rikoslain 12 luvun 9 §), törkeästä perättömästä lausumasta tuomioistuimessa (rikoslain 15 luvun 3 §), törkeästä todistusaineiston vääristelemisestä (rikoslain 15 luvun 8 §), törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä (rikoslain 17 luvun 8 a §), törkeästä parituksesta (rikoslain 20 luvun 11 §), seksuaalisesta kajoamisesta lapseen (rikoslain 20 luvun 14 §), lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (rikoslain 20 luvun 16 §), törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä (rikoslain 20 luvun 20 §), törkeästä kuolemantuottamuksesta (rikoslain 21 luvun 9 §), ihmiskaupasta (rikoslain 25 luvun 3 §), ryöstöstä (rikoslain 31 luvun 1 §), törkeästä rahanpesusta (rikoslain 32 luvun 7 §) ja törkeästä huumausainerikoksen edistämisestä (rikoslain 50 luvun 4 a §).

Terrorismin rahoittamiseen liittyvistä rikoksista ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikkojen arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terrorismin rahoittamiseen liittyviä rikoksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan nyt muutettavaksi ensinnäkin niin, että rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä säädettäisiin terroristisesta rikoksen rahoittamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin terrorismirikoksen rahoittamisesta. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin säännös tiettyjen kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamisesta siirrettäisiin rikoslain 34 lukuun. Rangaistavaksi tulisi terroristisena rikoksen rahoittamisena se, että rikoksenteijä suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten.

Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä säädettäisiin terrorismin rahoittamisesta. Pykälässä yhdistettäisiin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisen yhteydessä tehtäisi sisältöön vaikuttavia muutoksia. Ylipäänsä terrorismin rahoittamisrikoksia koskevilla rangaistussäännösmuutoksilla ei olisi mainittavaa merkitystä asteikkojen asianmukaisuuden arvioinnissa.

Kun terrorismin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi vuonna 2002 koskien terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen mukaista rahoittamista (tietyissä kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen), todettiin laajaa rangaistusasteikkoa tarvittavan sen vuoksi, että ehdotetun tunnusmerkistön mukainen teko voidaan toteuttaa hyvin monella eri tavalla sekä moitittavuudeltaan hyvin eriasteisilla teoilla (HE 43/2002 vp, s. 29/II). Vaikka kysymys ei ollut vielä vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanosta, puitepäätöksenkin todettiin vaikuttavan ehdotettuun enimmäisrangaistukseen. Rangaistusasteikon yläpään soveltaminen kytkettiin törkeisiin ja laajamittaisiin rahoittamistekoihin, joissa terrorismin rahoittaminen lähenee osallisuutta rikokseen.

Kuten edellä jo terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikon yhteydessä todettiin, terrorismirikoksen rahoittamisen rangaistavuus on suhteutettava siihen, kuinka vakavaa rikosta rahoitetaan (HE 89/2021 vp, s. 27 ja siinä viitatuut aikaisemmat hallituksen esitykset). Terrorismirikoksen rahoittamisen rangaistusasteikko ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa laajuudessaan kaikkien rahoitettavien terrorismirikosten kohdalla. Poikkeuksellisissa tilanteissa tietyin edellytyksin voidaan rikoslain 6 luvun säännösten nojalla alittaa rangaistusasteikko ja tuomita sakkoa silloinkin, kun sakon määrääminen ei ole asteikon mukaan mahdollista.

Terrorismin rahoittamisen rangaistusasteikkoa ei muutettu, kun rangaistussäännökseen tehtiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon edellyttämiä muutoksia ja kun rangaistavuus laajeni vuoden 2015 alussa kattamaan kaikkien muidenkin rikoslain 34 a luvun mukaisten rikosten rahoittamisen kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittamisen. Vuonna 2021 rikosnimike muuttui ”terrorismin rahoittamisesta” ”terrorismirikoksen rahoittamiseksi”.

Edellä todetuilla hallitusten esitysten perustelulausumilla on merkitystä sen vuoksi, että terrorismirikoksen rahoittamisen rangaistusasteikko on laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava kuin on useilla niillä rikoksilla, joita terrorismirikoksen rahoittamisella voidaan rahoittaa. Vähimmäisrangaistus on sama kuin useilla terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla ja sama tai ankarampi kuin muilla rahoitettavilla rikoslain 34 a luvun mukaisilla rikoksilla. Eroa noihin muihin rikoksiin jossakin määrin vähentävät nyt ehdotettavat useat muutokset luvun rikosten rangaistusasteikkoihin. Rangaistusasteikkojen suhteuttamista toisiinsa liittyviä kysymyksiä on jo käsitelty edellä. Terrorismin rahoittamisen (vuodesta 2021 lähtien terrorismirikoksen rahoittaminen) suhdetta rahoitettavien rikosten rangaistusasteikkoihin on käsitelty, kun terrorismirikoksia on lisätty rahoitettavien rikosten joukkoon.

Terroristiryhmän rahoittaminen tuli rangaistavaksi vuoden 2015 alussa niin, että teosta tuli rangaistusasteikon mukaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Asteikko muutettiin nykyiseksi vuonna 2021, kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettiin ja kun säädettiin rangaistavaksi terroristin rahoittaminen. Tuolloin terroristin rahoittamiselle ja terroristiryhmän rahoittamiselle säädettiin nykyinen sama rangaistusasteikko.

Vuoden 2021 lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä todettiin lain esitöissä (HE 135/2020 vp, s. 28–30), että kun arvioidaan terroristiryhmän rahoittamisen merkitystä

terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävänä tekona, kyseisen rahoittamisrikoksen ei voi yleisesti ottaen sanoa merkittävästi poikkeavan ankarammin rangaistavista terrorismirikoksista. Tuolloin todetun mukaan voidaan erityisesti kysyä sitä, poikkeavatko terrorismin rahoittaminen (nykyinen terrorismirikoksen rahoittaminen) ja terroristiryhmän rahoittaminen yleisesti ottaen rangaistusarvoltaan merkittävästi toisistaan. Terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikon tuli olla riittävän laaja, koska ne terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden tekemiseksi terroristiryhmä toimii, voivat olla vakavuusasteiltaan hyvinkin erilaisia. Terroristin rahoittamisen katsottiin olennaisilta osin vastaavan rangaistusarvoltaan terroristiryhmän rahoittamista. Ryhmän rahoittamista vähemmän vaarallista ei lähtökohtaisesti ole terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi toimivan yksittäisen henkilön rahoittaminen. Yleisesti ottaen kuitenkin katsottiin, että terrorismirikoksen rahoittamista voidaan lähtökohtaisesti pitää paheksuttavampana kuin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista, mikä puolsi ensiksi mainitun rikoksen korkeampaa enimmäisrangaistusta.

Vuoden 2020 työryhmä totesi mietinnössään, että useissa terrorismirikoksia koskevissa lainvalmisteluhankkeissa oli kiinnitetty huomiota siihen, että rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terrorismin rahoittamisen rangaistusasteikko (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta) kattaa myös kerättävien tai annettavien varojen määrän suhteen vähäiset rahoitusteot, mistä saattaa seurata tarve käyttää poikkeuksellisia rangaistuksen määräämisratkaisuja (esimerkiksi vähimmäisrangaistuksen alittaminen tai sakon tuomitseminen).

Terroristista rikoksen rahoittamista, terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista voidaan pitää lähtökohtaisesti paheksuttavina ja vakavina rikoksina ja niin, että rikoksen rahoittaminen on paheksuttavampana ja vakavampaa kuin henkilön ja ryhmän yleisrahoittaminen. Koska rahoitettavat terroristiset rikokset vaihtelevat vakavuudeltaan, terroristisen rikoksen rahoittamisen asteikon on oltava laaja. Terrorismirikollisuuden vakava ja vaarallinen luonne huomioon ottaen ei ole ilmennyt syitä, joiden perusteella olisi aihetta muuttaa rikoksen rahoittamisen vähimmäisrangaistusta nykyistä matalammaksi. Sellainen lainsäädäntöratkaisu olisi myös hyvin poikkeuksellinen. Terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikot ovat olleet viisi vuotta sitten arvioitavina, minkä tuloksena terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikkoa muutettiin merkittävästi ankarampiin rangaistuksiin johtavaan suuntaan. Terroristista rikoksen rahoittamista koskevat näkökohdat koskevat myös rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:ssä rangaistavaksi säädettyä kansainvälisessä sopimuksen tarkoitettua rikoksen rahoittamista. Vaikka mainitulta rikokselta ei edellytetä terroristista tarkoitusta tai vaaraedellytystä, rahoitettavat rikokset ovat vakavia.

Annattavien tai kerättävien varojen suuruudesta ei voida aina tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä varojen antamisen merkityksestä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen ja teon rangaistavuuden kannalta. Vähäisilläkin varoilla voidaan kuitenkin ratkaisevasti edistää vakavimpien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Toisaalta rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistavat tietyin edellytyksin poikkeuksellisissa tilanteissa rangaistusasteikon alittamisen ja sakkorangaistuksen tuomitsemisen. Terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittava vankeusrangaistus olisi suhteutettava siihen rangaistukseen, joka sillä edistettävästä rikoksesta tuomittaisiin.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen terrorismiin liittyvien rahoittamisrikosten rangaistusasteikkoja voidaan pitää edelleen pitää perusteltuina.

Terroristinen matkustaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §)

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kyseinen rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen myötä vakiintunut asteikko, joka on rikoslaissa hyvin yleisesti käytetty.

Kun matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi, todettiin lain esitöissä (HE 93/2016 vp, s. 26 ja 27) rangaistusasteikon tiettyä laajuutta puoltavan sen, että matkustamisrikoksen etäisyys terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen vaihtelisi tapauskohtaisesti ja että matkustamisrikoksen tarkoituksena olevat terrorismirikokset saattavat merkittävästi poiketa vahingollisuudeltaan ja vaarallisuudeltaan toisistaan koskien ennen kaikkea sitä, miten ne edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Tuolloin katsottiin myös, että enimmäisrangaistuksen täytyy alittaa niiden rikosten enimmäisrangaistus, joiden tekeminen voi olla matkustamisen tarkoituksena. Koska matkustamisrikoksesta ei erikseen rangaistaisi, jos matkustamisen tarkoituksena olevan rikos on edennyt yritysvaiheeseen, huomioon oli otettava myös matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen yrityksen vaikutus rangaistusasteikkoon. Vähimmäisrangaistuksen osalta otettiin huomioon, paitsi mahdollinen varsin etäinen suhde terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, myös se, että eräistä matkustamisrikoksen tarkoituksena olevista rikoksista voitiin tuomita sakkoa.

Matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Matkustamisrikosta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, että rangaistavaksi tulisi terroristisena matkustamisena se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Pykälän perustelujen mukaan matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella. Rangaistavaksi tulisi myös se, että henkilö matkustaa tehdäkseen toisessa valtiossa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyä matkustamisrikoksen edistämiseksi.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Myöskään tässä tapauksessa teon tarkoituksena olevan tulevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella. Sääntelyyn ehdotettavilla muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa matkustamisrikoksen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Terroristinen matkustaminen, mukaan lukien uuden rikoksen mukainen oleskelu, ei ole välttämättä etäisessä suhteessa siihen terroristiseen rikokseen tai niihin terroristisiin rikoksiin, joiden tekemistä varten toiseen valtioon matkustetaan. Matkustamisen tarkoituksena olevat rikokset voivat poiketa vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan. Tarkoituksena voi olla vakavia seurauksia aiheuttavan terrori-iskun tekeminen. Merkitystä on yleisesti ottaen annettava terrorismirikollisuuden vaaralliselle luonteelle, johon liittyen sakkorangaistus ei ole lähtökohtaisesti oikeasuhtainen seuraamus rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyistä rikoksista.

Todettujen seikkojen perusteella matkustamisrikokselle tulisi terrorismirikoksen valmistelun ja terroristisen koulutautumisen tavoin säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoa. Koska matkustamisteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti voivat edistää terroristisen rikoksen tekemistä ja koska matkustamisen tarkoituksena olevien rikosten

vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi, matkustamisrikoksen asteikon tulisi olla nykyistä laajempi.

Vähimmäisrangaistuksen osalta perusteltuna voidaan pitää rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä vankeuden yleistä neljätoista päivän minimiä. Mainittu vähimmäisrangaistus olisi myös siinä suhteessa johdonmukainen, että se olisi matkustamisrikoksen luonteeseen sopien pääosin matalampi kuin rikoksen tarkoituksena olevien muiden rikoslain 34 a luvun rikosten vähimmäisrangaistukset olisivat. Poikkeuksen muodostaisivat terroristisen matkustamisen edistäminen, jonka vähimmäisrangaistus olisi sama kuin terroristisella matkustamisella, ja terroristinen julkinen kehottaminen, josta voitaisiin tuomita myös sakkoo. Näiden kahden poikkeuksen ei voida katsoa aiheuttavan rangaistusten oikeasuhtaisuuden näkökulmasta mainittavaa ongelmaa, kun otetaan huomioon se, mitä edellä muiden rikosten kohdalla on jo todettu rangaistusasteikkojen suhteesta ja suhteuttamisesta toisiinsa. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat sakkorangaistuksen tuomitsemisen poikkeuksellisissa tilanteissa.

Terroristisen matkustamisen enimmäisrangaistus on pyrittävä suhteuttamaan rikoslain uuden 34 a luvun muiden rikosten enimmäisrangaistuksiin. Esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelua (ehdotettu enimmäisrangaistus kuusi vuotta vankeutta) ja terroristista kouluttautumista (ehdotettu enimmäisrangaistus neljä vuotta vankeutta) voidaan yleisesti ottaen pitää terrorismirikosten tekemistä jossakin määrin konkreettisemmin edistävinä tekoina kuin terroristista matkustamista. Ankarimmat enimmäisrangaistukset on aiheellista jättää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun rikoksille. Rikoslaisissa käytävistä enimmäisrangaistuksista kolmen vuoden vankeusrangaistus soveltuisi terroristisen matkustamisen enimmäisrangaistukseksi. Matkustamisrikoksen luonteeseen sopien mainittu enimmäisrangaistus olisi pääosin matalampi kuin niiden rikoslain 34 a luvun rikosten enimmäisrangaistus olisi, joiden tekemiseksi terroristinen matkustaminen voisi tapahtua. Poikkeuksen muodostaisivat edellä jo vähimmäisrangaistuksen yhteydessä mainitut terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, joiden enimmäisrangaistus olisi kahden vuoden vankeusrangaistus, sekä niiden lisäksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset lievimmän rangaistavat terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (enimmäisrangaistus kolme vuotta vankeutta).

Todetun perusteella ehdotetaan, että terroristisesta matkustamisesta tuomitaan vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terroristisen matkustamisen edistäminen (rikoslain uuden 34 a luvun 13 §)

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintuneita, yleisesti käytössä olevia asteikoita.

Matkustamisrikoksen edistäminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Rangaistusasteikon osalta otettiin tuolloin (HE 30/2018 vp, s. 48 ja 49) huomioon ensinnäkin edistettävän rikoksen enimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta, jonka alle edistämisen rikoksen enimmäisrangaistuksen oli johdonmukaisuussyistä jätävä.

Huomioon otettiin edistämisen rikoksen säätämisen yhteydessä myös terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 1 kohta, jonka mukaan 10 artiklassakin tarkoitettu rikoksesta eli edistämisen rikoksesta on säädettävä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rangaistukset, joista voi seurata rikosentekijän luovuttaminen. Sen kannalta tärkeä merkitys on säädetyllä vähintään yhden

vuoden enimmäisvankeusrangaistuksella. Suomessa yleisimmin käytetyistä rangaistusasteikoista parhaiten perusteltavissa olevaksi katsottiin sellainen rangaistusasteikko, jonka mukaan matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta voidaan määrätä sakkoa tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistus.

Matkustamisrikoksen edistämisestä ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terroristisen matkustamisen edistämistä koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi rangaistavan käyttäytymisen osalta. Rangaistavaksi ei tulisi sellaisen uuden matkustamisrikoksen edistäminen, jossa rikoksentehtyjä oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu, tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen.

Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus on kytköksissä siihen, kuinka vakavana ja paheksuttavana rikoksena matkustamisrikosta pidetään. Edellä todetun mukaisesti matkustamisrikoksen rangaistusasteikkoa muutettaisiin ankarampiin rangaistuksiin johtavaan suuntaan niin, että matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Nykyistä laajempi edistämisrikoksen asteikko mahdollistaisi paremmin edistettävän matkustamisrikoksen eri vakavuustasojen huomion ottamisen. Merkitystä on yleisesti ottaen annettava myös terrorismirikollisuuden vaaralliselle luonteelle, johon liittyen sakkorangaistus ei ole lähtökohtaisesti oikeasuhtainen seuraamus rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä rikoksista.

Mainitut seikat huomioon ottaen ehdotetaan, että terroristisen matkustamisen edistämisestä tuomitaan vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Sakko ei näin ollen enää kuuluisi kyseisenkään rikoksen rangaistusasteikkoon. Rangaistusasteikko olisi poikkeuksellinen, mutta useat rikoslain 34 a luvun rangaistusasteikot eivät ole nykyisin eivätkä tulisi myöskään rikoslain uudessa 34 a luvussa olemaan rikoslaissa tyypillisesti käytettäviä.

Terroristinen julkinen kehottaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 14 §)

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kyseinen rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen myötä vakiintunut asteikko, joka on rikoslaissa yleisesti käytetty.

Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistusasteikkoa harkittiin sen erilliseen pykälään siirtämisen yhteydessä (HE 89/2021 vp, s. 25 ja 26). Tuolloin todettiin, että on pyrittävä siihen, että mainitun rikoksen sekä rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentissa (julkinen kehottaminen rikokseen; sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta) ja 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa (terroristisessa tarkoituksessa tehty julkinen kehottaminen rikokseen; vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) rangaistaviksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Mainituissa lainkohdissa rangaistaviksi säädettyjen kehottamisrikosten rangaistavuus edellyttää, että julkisesta kehottamisesta aiheutuu kehotuksen kohteena olevan rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen konkreettinen vaara. Tällaista vaaraa ei edellytä terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen. Se on siis lähtökohtaisesti muita julkisen kehottamisen rikoksia etäämpänä kehoitettavan rikoksen toteutumisesta.

Kun samalla toisaalta otettiin huomioon se, että terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen koskisi värväytymistä terroristiryhmään ja terrorismirikosten tekemistä, mikä

korostaisi uuden kehottamisrikoksen paheksuttavuutta suhteessa muihin julkisen kehottamisen rikoksiin, päädyttiin nykyiseen rangaistusasteikkoon.

Terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terroristista julkista kehottamista koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi rangaistavan käyttäytymisen osalta. Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistusasteikko on arvioitu varsin äskettäin eli vuonna 2021. Ei ole ilmennyt oikeuskäytäntöön liittyviä tai muita syitä asteikon muuttamiseen.

Sanallisten ilmaisujen rangaistavuutta ja rangaistusasteikkoja arvioitaessa on otettava huomioon myös sananvapaus, joka turvataan perustuslain 12 §:n 1 momentissa sekä lukuisissa kansainvälisissä velvoitteissa, muiden ohessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 1 kohdassa. Kun vuonna 2013 muutettiin muun ohessa yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä ja kunnianloukkausta koskevaa sääntelyä ja säädettiin uutena rikoksena rangaistavaksi vainoaminen, eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi (PeVL 16/2013 vp, s. 3), että lähtökohtaisesti vankeusrangaistus voi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen mukaan tulla kysymykseen ilmaisuvapausrikoksissa vain poikkeuksellisesti. Tämä voi perustuslakivaliokunnan mukaan tulla kysymykseen erityisesti, kun toisen henkilön perusoikeuksia on vakavasti loukattu, kuten esimerkiksi vihapuheen ja väkivaltaan yllyttämisen tapauksissa. Perustuslakivaliokunta nosti esiin ihmisoikeustuomioistuimen soveltamiskäytäntöön liittyvän mahdollisuuden, että vankeusuhka voi olla ilmaisuvapausrikoksissa hyväksyttävä jonkin muun, vakavaan perusoikeusloukkaukseen liittyvän syyn nojalla. Näistä perustuslakivaliokunnan kannanotoista voi katsoa seuraavan, paitsi rajoitukset vankeusrangaistuksen käytölle, myös sen, että enimmäisrangaistus ei ilmaisuvapausrikoksissa voi nousta kovin korkeaksi.

Mainitut seikat huomioon ottaen ehdotetaan kehottamisrikoksen rangaistusasteikon säilyttämistä entisellään. Näin ollen terroristisesta julkisesta kehottamisesta tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

3 Tavoitteet

Terroristisia rikoksia koskevalla rikoslain uudella 34 a luvulla uudistettaisiin lainsäädäntöä niin, että säännökset muodostavat mahdollisimman selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, joka samalla täyttää kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset ja ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksia ja Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita koskevat vaatimukset. Ehdotettavilla muutoksilla selkeytettäisiin terrorististen rikosten tunnusmerkistöjä ja rikosten välisiä suhteita. Rangaistussäännösten laajat yhteen kootut perustelut edistäisivät sääntelyn sovellettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla myös edistettäisiin sitä, että rangaistussäännökset ovat riittävän kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavan rikollisuuden torjumiseen. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien tekojen rangaistavaksi säätämällä estetään sellaisten rikosten tekemistä. Terrorististen rikosten torjuntaan liittyvät myös muut ehdotettavat, rikoslainsäädännön muuttamisesta johtuvat lainsäädäntömuutokset.

Rangaistusasteikkoja koskevien muutosten osalta tavoitteena on, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus niin, että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyjen muiden tekojen asteikkoihin nähden.

Ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla toteutetaan hallitusohjelman terrorismirikoksia koskevia toimenpidekirjauksia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Rikoslaki

Rikoslain 34 a luku ehdotetaan korvattavaksi uudella 34 a luvulla, joka otsikkonsa mukaisesti koskisi terroristisia rikoksia. Nykyisen luvun otsikko ”terrorismirikoksista” ei olisi enää käyttökelpoinen, koska uuden luvun mukaan ”terrorismirikoksilla” ei enää luonnehdittaisi kaikkia luvun rikoksia, vaan uuden luvun 2 §:ssä rangaistaviksi säädettyjä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja 3 §:ssä rangaistaviksi säädettyä terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta. Muutettua ”terrorismirikoksen” käsitettä käytettäisiin sen tekemistä edistävien rikosten säännöksissä, mikä edistäisi pykäläviittauksista eroon pääsemisen kautta luvun sääntelyn selkeyttämistä.

Määritelmät

Rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:ään tulisivat määritelmät. Pykälässä säänneltäisiin sitä, mitä tietyillä termeillä tarkoitetaan nimenomaan kyseisessä luvussa. Pykälän 1 kohdassa todettaisiin terrorismirikoksella siinä luvussa tarkoitettavan 2 tai 3 §:ssä rangaistaviksi säädettyä rikosta. Määritelmä kattaisi myös viitatuissa pykälissä rangaistaviksi säädettyt rikoksen yritykset. Rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n 2–4 kohtaan tulisivat nykyistä lainsäädäntöä vastaavat terroristisen tarkoituksen, kansainvälisen järjestön ja terroristiryhmän määritelmät.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:ssä säädetäisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista. Pykälän 1 momentissa olevaa rikosten listausta täydennettäisiin rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin verrattuna niin, että terroristisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta), törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta) sekä törkeä lapsenraiskaus (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään neljä vuotta tai elinkausi). Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 2 momentin mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, nykyisen asteikon mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Rikoslain uuden 34 a luvun 3 §:ssä säädetäisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta. Sitä koskeviin säännöksiin ei tehtäisi muutoksia nykyisen luvun 1 a §:ään verrattuna.

Terrorismirikoksen valmistelu

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä säädettäisiin terrorismirikoksen valmistelusta. Nykyisen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyssä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta poiketen valmistelurikos olisi jatkossa rangaistava niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tekemistä varten. Sillä muutoksella valmistelu tulisi nykysääntelyä laajentaen tämän säännöksen perusteella rangaistavaksi myös niissä tilanteissa, joissa valmistelutoimen tekijä ei itse tule tekemään valmisteltavaa terrorismirikosta tai osallistumaan sen tekemiseen.

Vastaava ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu tulisi muihinkin rikoslain uuden 34 a luvun pykälisiin, joiden rangaistavuus kattaa sekä oman että toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämisen. Muutosta ei aiheutuisi sen suhteen, että rikoksentekijältä edelleen edellytettäisiin korkeammanasteista tahallisuutta, jota ilmaistaan nykyisen luvun säännöksissä esimerkiksi ilmaisulla ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että”.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n perustelujen mukaan valmistelurikoksella edistettävän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella). Tämä koskisi muitakin luvun rangaistussäännöksiä, joissa on kysymys terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen edistämisestä.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Rangaistavuuden ala laajenisi näiltä osin, kun sääntelyn piiriin tulisivat lähtökohtaisesti vaarallisiksi katsottavien esineiden (esimerkiksi räjähteet ja ampuma-aseet) ja aineiden lisäksi muut tavanomaisemmat esineet (esimerkiksi auto terrori-iskun tekemisen välineenä) ja aineet.

Muutettuun valmistelupykälään ei enää otettaisi nykyisen pykälän 3 kohdassa olevia ydinräjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevia tekoja, koska ne tulevat katetuiksi jo 2 §:n 1 momentin kautta terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikko johtaisi ankarampiin rangaistuksiin kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikko. Uuden luvun mukaisesta valmistelurikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, kun nykyisen rikoksen asteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terroristiryhmän johtaminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä säädettäisiin terroristiryhmän johtamisesta. Sääntelyä muutettaisiin niin, että nykyisen luvun 3 §:stä poiketen pykälään ei tulisi lievemmän rangaistusasteikon sisältävää 2 momenttia. Mainitun momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, jos terroristiryhmän toiminnassa on tehty lievimminkin rangaistava terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos eli uuden luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen rikos.

Jatkossa kaikista terroristiryhmän johtamisista tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Muutosta ei tapahtuisi siinä suhteessa, että terroristiryhmän johtamisen rangaistavuus edellyttäisi edelleen sitä, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu ja että terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta sekä tekemästään tai hänen

johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta.

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä säädettäisiin terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Pykälän 1 momentin mukaan tekijän tulisi toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten, millä selvennettäisiin sitä, että toimintaan osallistumisella voidaan edistää sekä sellaisen rikoksen tekemistä, jonka terroristiryhmän toimintaan osallistuva tulee tekemään tai jonka tekemiseen hän tulee osallistumaan, kuin sellaisenkin rikoksen tekemistä, jonka tulee tekemään toinen henkilö tai toiset henkilöt. Samalla sääntely selkeytyisi niin, että ilmenee, että riittävää on toiminta vain yhdenkin tulevan rikoksen edistämiseksi.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin nykyisen luvun 4 §:n 1 momenttiin verrattuna uusia esimerkkejä rangaistavista osallistumisteoista. Niitä ovat terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä huolehtiminen, terroristiryhmän aseelliseen toimintaan osallistuminen ja terroristiryhmän toimintaa ylläpitävien tukitoimien suorittaminen, jotka mainitaan jo nykyiseen säännökseen sisältyvän olennaisen tehtävän hoitamisen perusteluissa. Lisäksi rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin siirrettäisiin värväystä koskevasta pykälästä terroristiryhmän organisoiminen. Nämä lisätyt tekotavatkin olisivat nykyisin jo mainittujen osallistumistapojen tapaan olennaisen tehtävän hoitamista, jota koskeva yleislauseke säännökseen edelleen jäisi. Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa ei nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tavoin enää edellytettäisi, että terroristiryhmälle hankittavien tai luovutettavien kulkuvälineiden tai muiden välineiden tulisi olla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä. Riittävää olisi, että välineet ovat toiminnan kannalta tärkeitä.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin ei enää otettaisi nykyisen säännökseen toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Säännökseen soveltamisen toissijaisuus voidaan selostaa perusteluissa, mikä myös selkeyttää rikoslain 34 a lukua sääntelyn keventämisen kautta. Vastaava toissijaisuuslausekkeen poistaminen tehtäisiin muitakin rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännöksiä koskien.

Terroristinen koulutuksen antaminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä säädettäisiin terroristisen koulutuksen antamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 a §:n koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Myös tämä rikos olisi rangaistava tekijän toimiessa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten, millä selvennettäisiin nykysääntelyä. Samalla sääntely selkeytyisi niin, että ilmenee, että riittävää on toiminta vain yhdenkin tulevan rikoksen edistämiseksi. Rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kysymyksessä olevaa koulutusta. Lisäksi tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän terroristisen kouluttautumisen tunnusmerkistön kanssa ("taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä").

Terroristinen kouluttautuminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:ssä säädettäisiin terroristisesta kouluttautumisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 b §:n kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten.

Rangaistavuuden alaa laajennettaisiin tämän rikoksen kohdalla tämän rangaistussäännöksen perusteella siten, että pykälän mukaan tekijä koulutetaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelua varten. Nykyisen pykälän mukaan koulutettavan tulee koulutettua tehdäkseen sellaisen rikoksen, mikä kattaa vain koulutautumisen hänen itsensä tekemää tulevaa rikosta varten.

Terroristisen koulutautumisen rangaistusasteikko johtaisi ankarampiin rangaistuksiin kuin nykyinen terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan koulutautumisen rangaistusasteikko. Uuden luvun mukaisesta koulutautumisrikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen.

Terroristinen värväys

Rikoslain uuden 34 a luvun 9 §:ssä säädettäisiin terroristisesta värväyksestä. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 c §:n värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen. Myös värväyspykälää selvennettäisiin niin, että tekijän tulee toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Samalla sääntely selkeytyisi niin, että ilmenee, että riittävää on toiminta vain yhdenkin tulevan rikoksen edistämiseksi. Pykälän sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se, että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea sekä värväämistä terroristiryhmään että värvättävän saamista tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun. Tämä todettaisiin pykälässä niin, että rangaistavaa värväysrikoksena olisi terroristiryhmän perustamisen lisäksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun.

Terrorismin rahoittamiseen liittyvät rikokset

Rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä säädettäisiin terroristisesta rikoksen rahoittamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 §:n terrorismirikoksen rahoittamisesta. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin säännös tiettyjen kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamisesta siirrettäisiin rikoslain 34 luvun 12 §:ään, koska sellaisella muutoksella selkeytettäisiin rikoslain 34 a luvun sääntelyä ja koska kyseisten rikosten rahoittamisella ei ole liityntää rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin edellyttämiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:n 1 momentissa ei olisi enää nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti pykäläviittauksia luvun muihin rikoksiin. Rangaistavaa olisi suoraan tai välillisesti antaa tai kerätä varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Pykälän perustelujen mukaan kysymys olisi rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta, minkä vuoksi rahoitettavan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella.

Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä säädettäisiin terrorismin rahoittamisesta. Pykälässä yhdistettäisiin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely, joka on nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:ssä. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisen yhteydessä tehtäisi sisältöön asiallisesti vaikuttavia muutoksia.

Terroristinen matkustaminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:ssä säädettäisiin terroristisesta matkustamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 c §:n matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 1 momentissa ei enää olisi nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin mukaisesti pykäläviittauksia luvun muihin rikoksiin. Rangaistavaa olisi se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Teon tarkoituksena olevan rikoksen yksilöinnin osalta noudatettaisiin samaa kuin terroristisen rikoksen rahoittamisen kohdalla. Rangaistavaksi tulisi nykysääntelystä poiketen myös se, että henkilö matkustaa tehdäkseen toisessa valtiossa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän matkustamisrikoksen edistämisrikoksen.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentti). Tämän oleskeluun liittyvän rikoksen yritys ei olisi rangaistava. Myöskään tässä tapauksessa teon tarkoituksena olevan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella.

Terroristisen matkustamisen rangaistusasteikko johtaisi ankarampiin rangaistuksiin kuin nykyinen terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen rangaistusasteikko. Matkustamisrikoksesta tuomittaisiin enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen.

Terroristisen matkustamisen edistäminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:ssä säädettäisiin terroristisen matkustamisen edistämistä. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 d §:n terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä. Rangaistavaa edistämisrikoksena olisi nykysääntelyn mukaisesti edistää matkustamista toiseen valtioon rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseksi. Edistämisrikos ei kattaisi rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettävää oleskelurikosta, jonka edistämiseen soveltuisi rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännös.

Edistämisrikoksen rangaistusasteikko johtaisi ankarampiin rangaistuksiin kuin nykyinen rangaistusasteikko. Rikoksesta tuomittaisiin enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen.

Terroristinen julkinen kehottaminen

Rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä säädettäisiin terroristisesta julkisesta kehottamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 e §:n terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta. Myös tämän rikoksen perustelujen mukaan kehotuksen kohteena olevan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella.

Syyteoikeus

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ei otettaisi nykyisen luvun 7 §:ää vastaavaa säännöstä syyteoikeudesta. Kyseisen pykälän mukaan syytteen nostamisesta siinä luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää nykysäännöksen mukaan tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu ja rangaistussäännösten alueellinen soveltamisala

Rikoslain uuden 34 a § luvun 15 §:ssä säädettäisiin oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 8 §:n. Pykälään tehtäisiin ne muutokset, jotka suoraan johtuvat muista muutoksista luvussa. Tämä koskee viitattujen pykälien numeroiden muuttumista uudessa luvussa sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin ja törkeää ampuma-aserikosta koskevan momentin lisäämistä mainittuun pykälään. Huomioon otettaisiin myös se, että terrorismirikoksen valmistelua koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä ei olisi 3 kohtaa, joka sisältyy terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:ään. Vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäväksi kansainvälistä rikosta koskevaan rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momenttiin.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaan rikoslain 34 luvun 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi vastuumuodon piiriin kuuluvaksi rikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen. Mainittu rikos säädettäisiin rangaistavaksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä. Nykyisin kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen on rangaistavaa terrorismirikoksen rahoittamisena rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin nojalla ja sitä rikosta koskee oikeushenkilön rangaistusvastuu rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin nojalla. Oikeushenkilön rangaistusvastuun liittäminen kyseiseen rikokseen perustuu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleeseen, joka velvoittaa oikeushenkilön vastuun käyttöön ottamiseen, joka Suomessa toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuulla.

4.1.2 Pakkokeinolain 10 luku ja poliisilain 5 luku

Rikoslainsäädännön käytön yleisistä edellytyksistä ja kriminalisointiperiaatteista seuraa, että uuden rangaistussäännöksen tulee olla ennaltaehkäisevä, että se ei saa synnyttää ylitsepääsemättömiä tai mielivaltaisesti ratkaistavia näyttöongelmia ja että sen noudattamisen valvonta ei saa olla käytännössä mahdotonta. Nämä näkökohdat koskevat kriminalisoinnin käytännön toimivuutta, jota varten viranomaisilla on oltava riittävät ja rikoksen ominaispiirteet huomioon ottavat toimivaltuudet rikosten selvittämiseen, estämiseen ja paljastamiseen. Terrorismirikosten kohdalla erityispiirteenä on tarve saada selvitystä teon liittymisestä terrorismiin ja mahdollisesta terroristisesta tarkoituksesta. Terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettaessa vakiintuneesti tarkastellaankin samalla pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännösten muutostarpeita ja toteutetaan niiden lukujen tarvittavat muutokset.

Kuten jaksosta 2.3 ilmenee, pakkokeinolain 10 luvun mukaiset salaiset pakkokeinot ja poliisilain 5 luvun salaiset tiedonhankintakeinot ovat jo nykyisin laajasti käytettävissä rikoslain 34 a luvun mukaisten rikosten selvittämisessä, estämisessä ja paljastamisessa. Nyt kysymys on pääosin siitä, että tehdään teknisluonteiset muutokset, joilla salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen säännökset päivitetään vastaamaan rikoslain uuteen 34 a lukuun tulevien rikosten muuttuneita rikosnimikkeitä ja rangaistusasteikkoja.

Samalla kuitenkin joiltakin osin laajennettaisiin salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttömahdollisuutta koskien sellaisia rikoksia, jotka eivät tällä hetkellä ole mainittujen keinojen käytön peruserikoksia. Lisäksi korjattaisiin pakkokeinolain 10 lukuun sen viimeisen laajemman uudistamisen (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023) tulleet, rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä rikoksia koskevat ja jaksossa 2.3 jo todetut virheet.

Nykyisen sääntelyn tavoin pyrittäisiin siihen, että pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännökset salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen perusterikosten osalta vastaisivat mahdollisimman pitkälle toisiaan.

Pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännösten muuttamista harkittaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate, josta säädetään pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ja poliisilain 1 luvun 3 §:ssä. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututaan perustuslaissa säädettyihin perusoikeuksiin, joista tässä yhteydessä keskeisin on mainitun lain 10 §:ssä turvattu yksityiselämän suoja. Huomioon on otettava myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöalaa koskevien muutosten edellytyksiä ja hyväksyttävyyttä käsitellään perusoikeuksien näkökulmasta jäljempänä suhdetta perustuslakiin ja sääätämisyjärjestyksestä koskevassa jaksossa 10.2.

4.1.2.1 Pakkokeinolain 10 luku

Telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja peitetoiminta

Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Aikaisemmin todetun mukaisesti telekuuntelua koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohtaa on vuonna 2023 muutettu virheellisesti niin, että siinä on väärä rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen”, vaikka nimikkeen pitäisi olla ”terroristiryhmän toimintaan osallistuminen”, ja niin, että kohdasta puuttuu siihen jo aikaisemmin lisätty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Nyt nämä virheet korjattaisiin.

Telekuuntelua koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen kohtaan lisätään telekuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettu rikoksen rahoittaminen, ja 11 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulevat terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustaminen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Perusterikoksiksi tulisivat näin ollen kaikki terroristiset rikokset, viimeksi mainittu kuitenkin vankeusrangaistusta koskevalla edellytyksellä.

Kuten muitakin salaisia pakkokeinoja sekä myös poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskien muutokset liittyisivät pitkälti rikosnimikkeiden muuttumiseen rikoslain uudessa 34 a luvussa. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 kohdan

muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Telekuuntelun perusterikosten osalta tehtäisiin eräitä laajennuksia nykysääntelyyn verrattuna. Ensinnäkin telekuuntelun piiriin tulisivat kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, mukaan lukien rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyvät sellaiset rikokset. Kohdan mukaisista rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Kun kohdan mukaiset rikokset aikanaan rajattiin telekuuntelun ulkopuolelle, ratkaisua puollettiin johdonmukaisuussyillä ja telekuuntelun rajaamisella vain törkeisiin rikoksiin (HE 188/2002 vp, s. 66). Tuolloin telekuunteluun oikeuttaviksi säädettiin vain ne terrorismirikokset, joista säädetty enimmäisrangaistus oli vähintään neljä vuotta vankeutta. Sitten telekuuntelun käyttömahdollisuus on laajennettu myös terrorismirikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on matalampi. Huomioon on näiltä osin otettava myös terrorismirikollisuuden erittäin vaarallinen luonne ja siitä johtuva rikosten merkittävä selvittämistäntressi.

Telekuuntelu tulisi kattamaan myös uudet terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän vapaudenriiston, terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän raiskauksen, terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ryöstön ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän lapsenraiskauksen. Sama laajennus koskisi muitakin salaisia pakkokeinoja.

Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkoo.

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:ssä rangaistavaksi säädetty terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ei ole telekuuntelun perusterikos. Tätä perusteltiin rikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 70) sillä, että rikos olisi enimmäisrangaistuksensa (yksi vuosi vankeutta) perusteella selvästi lievin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyistä terrorismirikoksista. Edistämörikoksen lisäämistä telekuuntelun perusterikokseksi ei katsottu perustelluksi edes sillä lisäedellytyksellä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä liittyi siihen, että edistämörikoksen rangaistusasteikon mukaisista rikoksista vain harvoin tuomitaan vankeutta.

Matkustamisrikoksen edistämörikoksen osalta tilanne muuttuisi, kun enimmäisrangaistukseksi säädetttäisiin kaksi vuotta vankeutta. Kyseisen enimmäisrangaistuksen omaavia rikoslain 34 a luvun rikoksia on jo säädetty telekuuntelun perusterikokseksi (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen) edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Mainittua edellytystä ei tarvittaisi terroristisen matkustamisen edistämisen kohdalla, koska siitä rikoksesta ei rangaistusasteikon mukaan voitaisi tuomita sakkoo.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta ja 27 §:n 2 momentin mukaisesti peitetoimintaa. Viimeksi mainitun pykälän 3 momentin mukaan peitetoiminta tietoverkossa tulisi mahdolliseksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittamisen kohdalla ja kaikkien rikoslain uuden 34 a luvun rikosten kohdalla, koska mainitun keinon käytön edellytyksenä on se, että rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Televalvonta, sijaintitietojen hankkiminen ja tukiasematietojen hankkiminen

Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan televalvonnan perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä rajausta tarkoittaa sitä, että televalvonnan piiriin eivät kuulu rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 6 kohdassa mainitaan erikseen televalvonnan perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ja terrorismirikokseen liittyvä julkinen kehottaminen. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Televalvontaa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Lievimmän rangaistusasteikon omaavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on jo todettu telekuuntelun yhteydessä. Erityisesti on huomattava se, että jo nykyisin televalvonnan piiriin kuuluu pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohdan perusteella useita sellaisia rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia, joiden enimmäisrangaistus on matalampi kuin rikoslain sen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikon mukainen enimmäisrangaistus.

Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohdassa ei olisi tarpeen mainita terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia.

Televalvontaa koskevat perusterikokseen liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 8 §:n mukaisesti sijaintitietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi ja 10 §:n 2 momentin mukaisesti tukiasematietojen hankkimista.

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan televalvontaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella voidaan käyttää, kun on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 a luvun rikoksista terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistus on yhden vuoden vankeusrangaistus, minkä takia kyseinen rikos mainitaan erikseen momentin 5 kohdassa.

Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi sitä ei ole tarpeen erikseen mainita pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan.

Suunnitelmallinen tarkkailu

Pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, jos kysymyksessä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaus, kätkemisrikos tai terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen.

Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta. Sen vuoksi pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä ei mainita matkustamisrikoksen edistämisrikosta.

Peitelty tiedonhankinta

Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan peitelty tiedonhankinnan perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä rajaus tarkoittaa sitä, että peitelty tiedonhankinnan piiriin eivät kuulu rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 4 kohdassa mainitaan erikseen peitelty tiedonhankinnan perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu sekä kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Aikaisemmin todetun mukaisesti peiteltyä tiedonhankintaa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 4 kohtaa on vuonna 2023 muutettu virheellisesti niin, että kohdasta puuttuu siihen jo aikaisemmin lisätty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Nyt tämä virhe korjattaisiin.

Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdan mukaan peitelty tiedonhankinnan perusterikoksiksi tulevat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ja terroristisen matkustamisen edistämisen osalta voidaan viitata siihen, mitä niistä rikoksista on jo edellä todettu. Rangaistusasteikkomuutoksen vuoksi kohdassa ei tarvitsisi erikseen mainita terroristista kouluttautumista. Terroristisen matkustamisen kohdalla ja terroristisen matkustamisen edistämisen kohdalla ei tarvitsisi mainita vankeusrangaistusta koskevaa edellytystä, koska ehdotettujen rangaistusasteikoiden mukaan niistä tuomittaisiin vain vankeutta.

Peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Momentin mukaan sellaista peiteltyä tiedonhankintaa saadaan käyttää, jos epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun mukaan kaikki terroristiset rikokset täyttävistä sen enimmäisrangaistusvaatimuksen.

Tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu

Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan teknisen kuuntelun käytön perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Tämä rajausta tarkoittaa sitä, että teknisen kuunteluun piiriin eivät kuulu rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 3 kohdassa mainitaan erikseen teknisen kuuntelun perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu sekä kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 3 kohdan mukaan teknisen kuuntelun perusterikoksiksi tulevat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ja terroristisen matkustamisen edistämisen osalta voidaan viitata siihen, mitä niistä rikoksista on jo edellä todettu. Rangaistusasteikkomuutoksen vuoksi kohdassa ei tarvitsisi erikseen mainita terroristista kouluttautumista. Terroristisen matkustamisen ja terroristisen matkustamisen edistämisen kohdalla ei tarvitsisi mainita vankeusrangaistusta koskevaa edellytystä, koska ehdotettujen rangaistusasteikoiden mukaan niistä tuomittaisiin vain vankeutta.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaamisen paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seuranta ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

Jos tekninen katselu ei kohdistu pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentissa mainittuun paikkaan tai henkilöön, perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tämän vaatimuksen täyttäisivät rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja kaikki rikoslain uuteen 34 a lukuun sisällytettävät terroristiset rikokset. Sama koskee pakkokeinolain 10 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan muuta teknistä seuranta kuin henkilön teknistä seuranta.

Asuntokuuntelu

Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:n 9 kohdan mukaan asuntokuuntelun käytön perusterikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen.

Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:n 8 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen kohtaan lisätään asuntokuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen, ja 9 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen kohdan mukaan asuntokuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen

valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen ja terrorismin rahoittaminen.

Asuntokuuntelu on voimakkaasti kohdehenkilöiden perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, minkä vuoksi sen käyttö on rajoitettu koskemaan hyvin vakavia rikoksia. Tämän vuoksi kohtaa ei ehdoteta muutettavaksi niin, että sen soveltamisalaan tulisivat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolmen vuoden vankeusrangaistus. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen, joista ensiksi mainitunkin enimmäisrangaistus olisi kahdeksan vuoden vankeusrangaistus.

Telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, valeosto ja valvottu läpilasku

Pakkokeinolain 10 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen edellytyksenä on se, että on syyte epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Saman luvun 34 §:n 2 momentin mukaan valeoston käytön perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun kaikki rikokset täyttäisivät näiden momenttien perusterikokselle asettamat enimmäisrangaistusvaatimukset.

Pakkokeinolain 10 luvun 41 §:n 2 momentin mukaan valvotun läpilaskun edellytyksenä on se, että on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Kyseisen momentin mukaisesta enimmäisrangaistusvaatimuksesta ei ole säädetty sen enempää terrorismirikoksia kuin mitään muitakaan rikoksia koskevia poikkeuksia. Sellaisia ei tässäkään ehdoteta.

4.1.2.2 Poliisilain 5 luku

Poliisilain 5 luvun mukaan pakkokeinolain 10 luvun salaisia pakkokeinoja vastaavia keinoja voidaan käyttää tiedonhankintakeinoina rikoksen estämisessä sen mukaisesti kuin kutakin keinoa koskevassa pykälässä säädetään. Lisäksi poliisilain 5 luvun 3 §:ssä säädetään kyseisten keinojen käyttämisestä rikoksen paljastamisessa.

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Poliisilain 5 luvun 3 §:n 7–19 kohdan mukaan kyseisessä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa: rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n mainituissa kohdissa oleva rikosluettelo on sama kuin telekuuntelua koskevan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan rikosten piiri lukuun ottamatta sitä, että poliisilain 5 luvun 3 §:n 19 kohdassa mainitaan myös terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdasta kyseinen rikos on tullut aikaisemmin todetun mukaisesti virheellisesti poistetuksi pakkokeinolain viimeisen laajemman muuttamisen yhteydessä. Poliisilain 5 luvun 3 §:n 7–19 kohdan mukainen rikoslistaus on sama kuin sen luvun telekuuntelua koskevan 5 §:n 2 momentin 7–19 kohdassa oleva rikoslistaus. Kysymyksessä olevien lainkohtien osalta on aihetta edelleen pyrkiä yhdenmukaiseen sääntelyyn.

Poliisilain 5 luvun 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 7–20 kohdissa mainitaan seuraavat rikokset: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Pykälä tulisi kattamaan kaikki terroristiset rikokset, viimeksi mainitun kuitenkin vankeusrangaistusta koskevalla edellytyksellä.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n muuttaminen niin, että sen 7 kohdassa mainittaisiin kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tässäkin tapauksessa perusterikosten kohdalla tehtäisiin eräitä laajennuksia nykysääntelyyn verrattuna. Ensinnäkin kaikkia luvussa säädettyjä salaisia tiedonhankintakeinoja voitaisiin jatkossa käyttää kaikkien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten paljastamiseen, mukaan lukien uudet terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä vapaudenriisto, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä raiskaus, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ryöstö ja terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus). Laajennus uusiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin tekoihin koskisi myös poliisilain 5 luvun mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja. Perusteluina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on jo todettu telekuuntelua koskevan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan yhteydessä. Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää vaadittaisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Perusterikosten luetteloon lisättäisiin terroristisen matkustamisen edistäminen.

Telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja peitetoiminta

Poliisilain 5 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään telekuuntelun käytön perusterikoksista koskien rikoksen estämistä. Momentin 7–19 kohdan rikoslistaus vastaa rikoksen paljastamista koskevan poliisilain 5 luvun 3 §:n rikoslistausta. Poliisilain 5 luvun 5 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samat kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista koskevat ja terroristisia rikoksia koskevat muutokset kuin luvun 3 §:ään.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös poliisilain 5 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta.

Poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momentin mukaan peitetoiminnan perusterikoksia ovat pakkokeinolain 10 luvun telekuuntelua koskevan 3 §:n mukaiset rikokset, joten viimeksi mainitun pykälän 2 momenttiin tehtävät muutokset heijastuvat myös mahdollisuuksiin käyttää peitetoimintaa rikoksen estämisessä. Poliisilain 5 luvun 28 §:n 3 momentin mukaan peitetoimintaa tietoverkossa tulisi mahdolliseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen kohdalla ja kaikkien rikoslain uuden 34 a luvun rikosten kohdalla, koska mainitun keinon käytön edellytyksenä on se, että rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Televalvonta ja tukiasematietojen hankkiminen

Poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentissa säädetään rikoslain 34 a luvun rikoksia koskien televalvonnan perusterikoksista pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia vastaavasti. Poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 6 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi samat muutokset kuin pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohtaan. Muutetun poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksia olisivat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Televalvontaa koskevat muutokset tulisivat koskemaan poliisilain 5 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisesti myös tukiasematietojen hankkimista.

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisilain 5 luvun 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momenttia. Poliisilain 5 luvun 9 §:n 5 kohtaa muutettaisiin niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ja kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö. Kohta 6 poistettaisiin.

Muutos liittyisi siihen, että terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kahden vuoden vankeusrangaistus. Näin ollen se tulisi kyseisen televalvonnan perusterikokseksi poliisilain 5 luvun 9 §:n 1 kohdan mukaan, jonka mukaisesti perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Suunnitelmallinen tarkkailu

Poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttia. Poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momenttia muutettaisiin niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen.

Tämäkin muutos liittyisi siihen, että terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kahden vuoden vankeusrangaistus. Näin ollen se tulisi suunnitelmallisen tarkkailun perusterikokseksi poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momentin mukaan ilman erillisistä mainintaa, koska momentin mukaan suunnitelmallisen tarkkailun perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Peitelty tiedonhankinta

Poliisilain 5 luvun 15 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttia. Poliisilain 5 luvun 15 §:n 2 momenttia

muutettaisiin niin, että sen 4 kohdan mukaan peiteltyyn tiedonhankinnan perusterikoksia olisivat rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Vankeusrangaistusta koskeva edellytys liittyisi vain viimeksi mainittuun rikokseen.

Peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa koskevaa poliisilain 5 luvun 15 §:n 4 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Momentin mukaan sellaista peiteltyä tiedonhankintaa saadaan käyttää rikoksen estämisessä, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun mukaan kaikki terroristiset rikokset täyttäisivät sen enimmäisrangaistusvaatimuksen.

Tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu

Poliisilain 5 luvun 17 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momenttia. Poliisilain 5 luvun 17 §:n 4 momenttia muutettaisiin niin, että sen mukaan teknisen kuuntelun perusterikoksia olisivat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Vankeusrangaistusta koskeva edellytys liittyisi vain viimeksi mainittuun rikokseen.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös poliisilain 5 luvun 19 §:n 4 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seuranta ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

Jos tekninen katselu ei kohdistu poliisilain 5 luvun 19 §:n 4 momentissa mainittuun paikkaan tai henkilöön, perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tämän vaatimuksen täyttäisivät rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja kaikki rikoslain uuteen 34 a lukuun sisällytettävät terroristiset rikokset. Sama koskee poliisilain 5 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan muuta teknistä seuranta kuin henkilön teknistä seuranta.

Telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, valeosto ja valvottu läpilasku

Poliisilain 5 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen edellytyksenä on se, että kysymys on rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Saman luvun 35 §:n 2 momentin mukaan valeoston käytön perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun kaikki rikokset täyttäisivät näiden momenttien perusterikokselle asettamat enimmäisrangaistusvaatimukset.

Poliisilain 5 luvun 43 §:n 2 momentin mukaan valvotun läpilaskun edellytyksenä on se, että kysymys on rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Kyseisen momentin mukaisesta enimmäisrangaistusvaatimuksesta ei ole säädetty sen enempää terrorismirikoksia kuin mitään muitakaan rikoksia koskevia poikkeuksia. Sellaisia ei tässäkään ehdoteta.

4.1.3 Muut lakiehdotukset

Rikoslain 34 a luvun muuttamisen vuoksi ehdotetaan lisäksi seuraavia lakeja:

- * laki rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta,
- * laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta,
- * laki kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta,
- * laki rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta,
- * laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta,
- * laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta,
- * laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta,
- * laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta,
- * laki tullilain 30 §:n muuttamisesta,
- * laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta,
- * laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta,
- * laki puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta,
- * laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta,
- * laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta,
- * laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta,
- * laki vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamista sekä
- * laki panostajalain 7 §:n muuttamisesta.

Mainittujen lakiehdotusten muutosten sisältöä ja perusteita käsitellään säännöskohtaisissa perusteluissa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Muuttuneella rikoslain 34 a luvun sääntelyllä edistettäisiin terrorismirikollisuuden torjuntaa. Kyseisessä rikollisuudessa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä

ihmisten henkeä ja terveyttä hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta. Yleisesti ottaen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset erottaa useista muista rikoksista niiden yksilötasoa pidemmälle menevä koko yhteiskuntaan vaikuttava ulottuvuus, vaikka terrorististen rikosten rangaistavaksi säätämällä samalla turvataan myös yksittäisten henkilöiden henkeä ja terveyttä sekä muita suojattavia yksilöllisiä oikeushyviä.

Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla voidaan osaltaan edistää perusoikeuksien toteutumista vähentämällä niihin kohdistuvia loukkauksia. Tässä yhteydessä erityisesti merkityksellisiä perusoikeuksia ovat perustuslain 7 §:n mukainen oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen ja perustuslain 15 §:n mukainen omaisuuden suoja.

Lainsäädäntömuutosten rikoksia ennalta estävä vaikutus liittyisi ennen kaikkea niihin terroristisiin rikoksiin, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Tutkimustiedon perusteella rikoksia ennalta estävän vaikutuksen kannalta merkityksellisiä ovat kiinnijäämisriski ja rankaisemisen todennäköisyys. Terroristisilla rikoksilla on merkittävä yhteiskunnallinen selvittämisenintressi, mikä edellyttää poliisin kohdistamia tehokkaita toimia ja edistää niin rikosten selvittämistä kuin estämistäkin. Ankarampiin rangaistuksiin johtavilla lainsäädäntömuutoksilla korostettaisiin terrorististen rikosten paheksuttavuutta ja moitittavuutta. Ehdotettavat lainsäädäntömuutokset voivat lisätä kansalaisten luottamusta siihen, että vakaviin turvallisuusuhkiin reagoidaan myös rikoslainsäädännöllä ja siihen liittyvällä viranomaistoiminnalla.

Kysymyksessä olevien rikosten selvittämistä, paljastamista ja estämistä palvelevat myös pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun ehdotettavat muutokset ja muut rikoslain 34 a luvun sääntelyyn liittyvät ehdotettavat lainsäädäntömuutokset.

Esityksen mukaisilla lainsäädäntömuutoksilla mahdollistettaisiin puuttuminen rikoksenteikijän perusoikeuksiin. Puuttuminen ehdottoman vankeusrangaistuksen käytöllä perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ei olisi ankarampiin rangaistuksiin johtavista lainsäädäntömuutoksista huolimatta välttämättä merkittävää, koska jäljempänä todetun mukaisesti ehdotettavat lainsäädäntömuutokset eivät oletettavasti johda rikosprosessissa käsiteltävien rikosten lukumäärän merkittävään kasvuun eivätkä näin ollen myöskään ehdottoman vankeusrangaistuksen käytön huomattavaan lisääntymiseen. Varsinkin pitkästä ehdottomasta vankeusrangaistuksesta ja siihen liittyvästä vapaudenmenetyksestä saattaa aiheutua tuomitulle opiskelu- tai työpaikan menettäminen, asunnon menettäminen, sosiaalisten suhteiden katkeaminen tai jokin muu vastaava haitallinen seuraus. Ehdoton vankeusrangaistus voi heijastua heikentävästi myös tuomitun perheenjäsenten tai muiden hänelle läheisten henkilöiden elinolosuhteisiin.

Rikoksesta epäillyn perusoikeuksiin puututaan myös pakkokeinolain 10 luvun mukaisilla salaisilla pakkokeinoilla ja poliisilain 5 luvun mukaisilla salaisilla tiedonhankintakeinoilla. Tämä koskee lähinnä perustuslain 10 §:ssä turvattuja yksityiselämän suojaa ja luottamuksellisen viestin suojaa. Esityksen lainsäädäntöehdotukset johtaisivat mainittujen keinojen käyttöalan laajentumiseen. Keinojen käytön lisääntyminen ei kuitenkaan olisi oletettavasti huomattavaa. Tämä arvio samoin kuin edellä todettu ehdottoman vankeusrangaistuksen käyttöä koskeva arvio liittyvät lainsäädäntömuutoksiin, joista aiheutuvaa rikosasioiden lisääntymistä on erittäin vaikea ennustaa. Sama koskee rikosprosessissa käsiteltäviksi tulevien rikosten vakavuutta.

Suomessa ja myös ulkomailla terrorismirikoksista rangaistuksiin tuomittujen perusteella rikoksenteikijöihin kohdistuvat vaikutukset tulevat pääosin koskemaan miehiä. Tarkempia arvioita ei ole tehtävissä niistä henkilöistä, joita uudella sääntelyllä suojellaan. Terrori-iskujen

kohteeksi voi lähtökohtaisesti joutua kuka tahansa sukupuolesta, iästä ja muista henkilöön liittyvistä seikoista huolimatta.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uusia viranomaisia ei ehdoteta perustettaviksi. Viranomaisten keskinäisiin suhteisiin esityksen ehdotuksilla ei ole vaikutuksia. Tämä koskee niin niiden keskinäisiä tehtäviä kuin toimivaltasuhteitakin. Sama koskee viranomaisten menettelytapoja.

Rangaistavan käyttäytymisen alan laajentamisen ja sääntelyn selkeyttämisestä johtuvan sääntelyn käyttökelpoisuuden parantumisen kautta viranomaisten työmäärä tulee jonkin verran lisääntymään rikosprosessiin päätyvien asioiden lisääntymisen ja täytäntöönpantaviksi tulevien rangaistusten lisääntymisen vuoksi.

Tarvittavassa määrin on huolehdittava terroristisia rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä soveltavien virkamiesten, erityisesti esitutkintavirkamiesten, syyttäjien ja tuomareiden kouluttamisesta säännösten soveltamiseen.

4.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Terroristiset rikokset ovat kaikilla rikosprosessin tasoilla (esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiset sekä tuomioistuimet) pääsääntöisesti runsaasti aikaa ja työtä vaativia vaikeasti selvitettäviä rikoksia. Kysymys ei ole pelkästään pääasioina käsiteltävistä rikosasioista, vaan huomioon on myös otettava rikosten selvittämisessä, paljastamisessa ja estämisessä käytettäviä salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat asiat.

Kustannuksia voi aiheutua myös esimerkiksi teleyritysten velvollisuudesta avustaa telekuuntelun ja televalvonnan toteuttamisessa. Työmäärää ja asian käsittelyyn kuluva aikaa lisäävää vaikutusta on kansainvälisillä kytkennöillä, joita terroristisilla rikoksilla usein on ja jotka edellyttävät rikosten selvittämisessä kansainvälistä yhteistyötä. Rikosprosessissa kuultavien ollessa ulkomaalaisia aiheutuu myös käänös- ja tulkkauspalveluiden tarvetta. Sen lisäksi asianosaisiin liittyviä kustannuksia aiheutuu tilanteista, joissa heillä on avustaja, jolle maksetaan palkkio ja kulujen korvaus valtion varoista.

Arvioitaessa lainsäädäntömuutosten vaikutuksia viranomaistoimintaan ja valtiontaloudellisia vaikutuksia huomioon on otettava se, että terrorismirikoksia on käsitelty toistaiseksi rikosprosessissa vähän siitäkin huolimatta, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja niiden tekemistä edistävät rikokset on nykyisin säädetty laajasti rangaistaviksi.

Vaikka terroristiset rikokset on rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi, kansallista harkintaa on sen suhteen, milloin rikosasian liityntä Suomeen on sellainen, että sen käsitteleminen nimenomaan Suomessa on perusteltua. Arvioita ei ole esitettävissä myöskään siitä, miten nyt kysymyksessä olevien Suomeen liittyvien tekojen määrä tulee kehittymään. Siihen myös vaikuttaa olennaisesti kansainvälisen terrorismitilanteen kehitys.

Käytettävissä ei ole tilastotietoja siitä, joiden perusteella voitaisiin päätellä, miten paljon ja minkälaisia terroristisia rikoksia tulisi käsiteltäviksi ehdotettujen lainsäädäntömuutosten perusteella. Joka tapauksessa voidaan olettaa, että ehdotettavat lainsäädäntömuutokset eivät johda rikosprosessissa käsiteltävien terroristisia rikoksia koskevien asioiden merkittävään kasvuun. Johtopäätöstä sellaisesta kasvusta ei ole tehtävissä myöskään terrorismirikollisuuden tilannekuvan (jakso 2.4.2) perusteella.

Ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista voi olettaa aiheutuvan jonkin verran lisäystä tutkintavankeuden ja muiden pakkokeinojen käyttöön sekä niitä koskevien asioiden käsittelyyn rikosprosessin eri tasoilla verrattuna siihen, miten pakkokeinoja nyt käytetään ja niitä koskevia asioita käsitellään terrorismirikosten käsittelyn yhteydessä. On kuitenkin huomattava, että vangitsemista tai vangittuna pitämistä harkittaessa on otettava huomioon useita muitakin seikkoja kuin esimerkiksi rikoksesta säädetty vähimmäisrangaistus tai tuomitun rangaistuksen kesto. Huomioon on otettava vangitsemiselle säädettyjen edellytysten lisäksi esimerkiksi pakkokeinolain 1 luvussa olevat pakkokeinojen käyttöä rajoittavat periaatteet.

Ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista oletettavasti aiheutuu Oikeusrekisterikeskusta, Tilastokeskusta ja rikosprosessissa toimivia viranomaisia koskevia tietojärjestelmäkustannuksia, joiden tarkempi laatu ja määrä kuten eivät myöskään muutoksista aiheutuvat taloudelliset kustannukset ole vielä tällä hetkellä tarkemmin arvioitavissa.

Lainsäädäntöehdotuksista ei ole suoraan ja perustellusti johdettavissa taloudellisia vaikutuksia niin, että valtiolle tai rikosprosessissa tai rangaistusten täytäntöönpanossa toimiville viranomaisille taikka muillekaan näitä rikoksia käsitteleville tahoille voisi osoittaa aiheutuvan tietynsuuruisia euromääräisiä lisäkustannuksia. Näin ollen lähtökohtaisesti esityksen ehdotuksista aiheutuvat kustannukset katettaisiin julkisen talouden suunnitelman mukaisten kehyspäätösten ja valtion talousarvioissa muuten osoitettavien määrärahojen puitteissa. Toisaalta nyt kysymyksessä olevien rikosasioiden määrän kehityksen myötä tilanne voi muuttua, minkä vuoksi viranomaisvoimavarojen riittävyyden seuranta ja aiheen ilmetessä toimenpiteet niiden riittävyyden turvaamiseksi ovatkin tarpeen. Tämä koskee myös edellä todettuja muita terrorististen rikosten käsittelystä mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia.

Terrori-iskuiksi luonnehdittavista teoista aiheutuu yhteiskunnalle myös muita kuin rikosten käsittelyyn rikosprosessissa ja rangaistusten täytäntöönpanossa liittyviä kustannuksia. Ne voivat koskea esimerkiksi vahinkojen korjaamista ja korvaamista, uhrien hoitamista ja muuta terrori-iskun jälkihoitoa. Tällaisten kustannusten määrät ovat tapauskohtaisia. Lisäksi myöskään näiltä osin tuleva rikollisuustilanne ei ole perustellusti ennakoitavissa. Toistaiseksi Suomessa on tapahtunut vain yksi terrori-iskuksi katsottavissa oleva teko. On myös huomattava, että kustannuksia aiheuttavat terrori-iskut ovat merkittävässä määrin rangaistavia jo rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina. Siltä osin kysymys ei siis ole tämän esityksen ehdotusten taloudellisista vaikutuksista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus tekee terrorismirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen vastaamaan nykyisiä uhkia ja poistaakseen nykyisen sääntelyn vaikeaselkoisuuden. Hallitusohjelman mukaan mahdolliset aukot nykyisissä kriminalisoinneissa arvioidaan ja rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat.

Terrorismintorjunta on laaja-alainen yhteiskunnan eri osa- ja toiminta-alueille jakautuva kokonaisuus. Hallitusohjelmakirjaukset sekä muut asiaan vaikuttavat seikat (esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan kannanotot) huomioon ottaen tässä lainvalmisteluhankkeessa on sen asettamispäätöksen mukaisesti kysymys terrorismirikoksia koskevan rikoslainsäädännön selkeyttämisestä ja riittävästä kattavuudesta huolehtimisesta sekä rikosten asianmukaisesta rangaistustasosta huolehtimisesta. Rajansa tarkastelulle ja muutosten valmistelulle on asettanut myös rikoslainsäädännöllisten kysymysten laaja-alaisuus ja hankkeen

aikataulutus. Mainitut seikat huomioon tavoitteiden toteuttamisvaihtoehtona on ollut nimenomaan rikoslain 34 a luvun muuttaminen ja muuttamisesta seuraavien muiden lainsäädäntömuutosten tekeminen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Lainsäädäntöä kehitettäessä mallia voidaan ottaa muissa valtioissa ja erityisesti Suomelle vertailuvaltioina keskeisiksi koetuissa valtioissa omaksutuista lainsäädäntöratkaisuista. Kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä kuitenkin heikentävät jaksossa 2.5.2.5 todetut seikat.

Terrorismirikostyöryhmän mietinnön kansainvälistä vertailua koskevassa jaksossa 5.2 (sivut 230–257) on selostettu yksityiskohtaisesti yhdeksän valtion (Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Belgia ja Ranska) lainsäädäntöä. Linkki mietintöön on alla:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166011>

Jo vuoden 2020 työryhmä mietinnössään arvioi (s. 60), että rikoslain 34 a luvun sääntely on kattavaa vertailuvaltioiden terrorismirikoksia koskeviin rangaistussäännöksiin verrattuna. Tuota yleistä johtopäätöstä ei asetettu kyseenalaiseksi sen mietinnön lausuntopalautteessa eikä myöskään mietintöön perustuvan hallituksen esityksen HE 89/2021 vp eduskuntakäsittelyssä. Sama koskee lausuntopalautteen osalta myös terrorismirikostyöryhmän mietintöä, jossa kysymystä vielä käsiteltiin uudelleen.

Vertailuvaltioiden terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset noudattavat pitkälti sitä peruslinjaa, jota myös rikoslain nykyinen 34 a luku edustaa. Rangaistaviksi on säädetty tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa ja tiettyjen niiden tekemistä edistävien rikosten tekeminen. Lainsäädännön rakenteen ja sisällön yhteneväisyyksien taustalla ovat pääosin yhteiset kansainväliset velvoitteet, Euroopan unionin jäsenvaltioiden kohdalla erityisesti terrorismirikosdirektiivi.

Tässä hallituksen esityksessä kansainvälisen vertailun tietoja ei toisteta mietinnön mukaisessa laajuudessa. Yleisiä havaintoja vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ja tarvittaessa tarkempiakin mietinnön tietoja on esitetty nykytilan arviointia koskevissa jaksoissa 2.5.4.1 ja 2.5.4.3–11 pohjatietoina arvioitaessa kansallisen sääntelyn muutostarpeita koskien rangaistavuuden alaa ja tunnusmerkistöjä. Niiden arvioinnissa kansainvälisillä vertailuilla on korostuneempaa merkitystä.

Rangaistusasteikkojen arviointia koskevassa jaksossa 2.5.4.16 ei ole rikoskohtaisiin asteikkoarviointeihin liittyen tarkemmin käsitelty vertailuvaltioiden asteikkoja. Myös niitä koskevat tiedot löytyvät terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä. Jaksossa esitellään kuitenkin esimerkinomaisesti vertailuvaltioiden rangaistusasteikkoja, jotka koskevat rikoksia, jotka läheisimmin Suomessa vastaavat terroristiryhmän toimintaan osallistumista.

Rangaistusasteikoiden osalta kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä vaikeuttaa erityisesti se, että asteikot ovat kansalliseen rangaistusjärjestelmään sidottuja ja siinä järjestelmässä muiden rikosten asteikkoihin suhteutettuja. Terrorismiin liittyvien rikosten rangaistusasteikot myös vaihtelevat samaa rikostakin koskien merkittävästi vertailuvaltioissa. Kuten jaksossa 2.5.4.16 todetaan, yleisesti ottaen vertailuvaltioiden rangaistusasteikkojen perusteella kysymyksessä olevista rikoksista voidaan niissä valtioissa tuomita huomattavastikin

ankarampia rangaistuksia kuin Suomessa. Näin olisi myös nyt ehdotettavien lainsäädäntömuutosten tekemisen jälkeen.

6 Lausuntopalaute ja sen huomioon ottaminen

Tässä jaksossa keskitytään lausuntopalautteeseen, jonka perusteella jatkovalmistelussa on arvioitu terrorismirikostyöryhmän esittämän sääntelyn muuttamista ja tehty muutoksia. Säännösten perusteluita koskevaa lausuntopalautetta on tarpeen mukaan otettu huomioon perusteluita täydennettäessä ja muuten muutettaessa.

6.1 Yleinen lausuntopalaute ja sääntelyn selkeyttäminen

Yleisesti ottaen terrorismirikostyöryhmän mietintöön ja sen ehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti ja mietintöä pidettiin kattavana ja perusteellisena. Työryhmän katsottiin onnistuneen tavoitteessa selkeyttää lainsäädäntöä, mikä toteutuisi erityisesti säännösten perustelujen kokoamisella yhteen lainvalmisteluasiakirjaan. Useissa lausunnoissa viitattiin sääntelyn selkeyttämiseen liittyen myös pykäläviittausten vähenemiseen ja määritelmien sijoittamiseen rikoslain uuden 34 a luvun alkuun.

Joissakin lausunnoissa esitettiin myös epäilyjä sääntelyn selkeyttämistavoitteen saavuttamisen suhteen. Sisäministeriön mukaan selkeyttämistä koskien ehdotusten vaikutukset ovat epävarmoja ja osin subjektiivisia. Amnesty International Suomen osasto ry:n mukaan terrorismirikoksia koskeva luku jää edelleen vaikeasti hahmotettavaksi kokonaisuudeksi. Samansuuntaisesti järjestön kanssa ovat todenneet Poliisihallitus ja Itä-Suomen yliopisto (professori emeritus Matti Tolvanen).

Lapin yliopiston (professori Minna Kimpimäki) mukaan sääntelyn yksityiskohtaisuus voi olla sääntelyn täsmällisyyden kannalta perusteltua mutta ei johda aina selkeimpään mahdolliseen lopputulokseen. Saman lausunnonantajan mukaan muille kuin asiaan perehtyneille oikeustieteilijöille termien välillä sääntelyssä tehdyt erot eivät välttämättä helposti hahmotu. Lapin yliopiston mukaan rikoslain johdonmukaisuuden kannalta ongelmallista on, jos yhden luvun kohdalla poiketaan rikoslaissa muuten yleisesti noudatetusta käytännöstä sijoittaa määritelmäsäännös luvun loppuun. Lisäksi Lapin yliopiston lausunnossa todetaan, että esitetyt rikosnimikkeet eivät ole kaikilta osin kielellisesti täysin luontevia, koska termi ”terroristinen” viittaa edistävään toimintaan eikä varsinaiseen terroristiseen toimintaan.

Jatkovalmistelussa on terrorismirikostyöryhmän mietinnön mukaisia sääntelyn selkeyttämisratkaisuja pidetty edelleen perusteltuina, kun otetaan huomioon myös yleisesti ottaen myönteinen lausuntopalaute. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää rangaistussäännöksiltä tiettyä täsmällisyyttä, jota selkeyden tavoittelu ei voi ohittaa. Uudenlaiseen sääntelyyn tottuminen vie aina aikansa ja edellyttää myös säännösten soveltamista suorittavien henkilöiden kouluttamista. Määritelmäsäännöksen sinänsä poikkeuksellista sijoittamista luvun alkuun on yleisesti pidetty sääntelyä selkeyttävänä ratkaisuna. Mietinnössä ehdotetuille rikosnimikkeille ei ole esitetty paremmin sopivia vaihtoehtoja.

6.2 Rangaistussääntelyn kattavuus

Työryhmän ehdottamaa rangaistussääntelyä on yleisesti ottaen pidetty lausuntopalautteessa kattavana. Joissakin lausunnoissa ehdotettua sääntelyä on pidetty jopa liian pitkälle menevänä.

Sisäministeriön mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä arvioida perusteellisesti mahdollisuuksia säätää terrorismin rahoittamisrikoksille tuottamuksellinen tekemuoto. Myös Poliisihallituksen ja keskusrikospoliisin mukaan sitä tulisi harkita.

Jo terrorismirikostyöryhmän mietinnössä käsiteltiin kysymystä terrorismin rahoittamisrikosten tuottamuksellisesta tekemuodosta. Työryhmä ei sellaista ehdottanut. Jaksossa 2.5.4.9 käsitellään vielä työryhmämietintöä laajemmin niitä seikkoja, jotka eivät puolla tuottamuksellisen tekemuodon säätämistä. Lopputulos on näiltä osin sama kuin työryhmän mietinnössä.

Sisäministeriön mukaan terroristiryhmän johtamisen rangaistavuuden edellytyksenä tulisi olla yksinomaan terroristiryhmän johtaminen ilman toisen rikoksen tekemisen edellyttämistä. Samansuuntaisesti ovat lausunnoissaan katsooneet myös Poliisihallitus ja suojelupoliisi.

Jaksossa 2.1.4. käsitellään työryhmämietintöön pitkälti perustuen sitä, miksi terroristiryhmän johtamista koskevassa sääntelyssä on aikanaan valittu malli, jonka mukaan terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen johtamisrikoksesta ja tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta tai sen valmistelusta. Taustalla ovat erityisesti EU-sääntelyn enimmäisrangaistusvaatimus ja kansallisessa lainsäädännössä säädetty enimmäisrangaistus. Huomiota on kiinnitetty myös johtamisrikoksen luonteeseen sekä siihen, mitä EU-sääntelyn on katsottu mahdollistavan.

Terroristiryhmän johtamista koskevan sääntelyn rakennetta on vielä arvioitu jaksossa 2.5.4.5. Siinä yhteydessä korostetaan, että nykyisin omaksutusta lainsäädäntöratkaisusta ei seuraa, että terroristiryhmän johtaja jää johtamisesta rankaisematta, jos hän ei ole tehnyt tiettyä rikosta tai jos sitä ei ole tehty terroristiryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn ja ankarasti rangaistavaan rikokseen, esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen. Näistä muista rikoksista ei voida tuomita yhtä ankaraa rangaistusta kuin voidaan tuomita yhteisenä vankeusrangaistuksena terroristiryhmän johtamisesta (15 vuotta vankeutta). Jaksossa todetun mukaan tätä voidaan pitää johdonmukaisena sen vuoksi, että vakavampana ja ankarammin rangaistavana voidaan pitää nimenomaan jo tehtyyn rikokseen tai jo tehtyihin rikoksiin liittyvää johtamistoimintaa. Tässä kappaleessa ja edellisessä kappaleessa todetut seikat huomioon ottaen esityksessä ehdotetaan terroristiryhmän johtamista koskevan sääntelyn rakenteen säilyttämistä entisenä.

Eduskunnan oikeusasiamies on ehdotetun rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n osalta todennut, että esimerkiksi tavanomaisen henkilöauton hankintaa tai omistamista ei voitane kovinkaan usein epäillä tehdyksi terroristisen rikoksen toteuttamista varten.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntopalaute koskee terrorismirikoksen valmistelua, jonka yhtenä tekotapana rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan mukaan olisi se, että rikoksentehtäjä terrorismirikoksen tekemistä varten valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä. Pykälän perusteluissa todetaan, että terrori-iskuissa on ryhdytty käyttämään esimerkiksi kulkuneuvoja. Ne ovat esineitä, joilla voidaan aiheuttaa vähintäänkin vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle terrori-iskun tekemisen yhteydessä. Lainsäädännössä on aiheellista ottaa huomioon terrorismirikollisuuden muuttuvat tekotavat.

Terrorismirikoksen valmistelunkin osalta ”terrorismirikoksen tekemistä varten” tarkoittaisi korotettua tahallisuusvaatimusta. Tämä tarkoittaa sitä, että rikosprosessissa syyttäjän on osoitettava, että henkilö on tehnyt rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan mukaisen teon, esimerkiksi henkilöauton hallussapidon, sitä varten, että joku tulisi tekemään terrorismirikoksen tunnusmerkistön mukaisen teon. Henkilöauton hallussa pitämisellä voi alun perin olla hyväksyttävä ja laillinen tarkoitus, mutta tarkoitus voi kuvatulla tavalla muuttua hallussa pitämisen aikana. Tällaisen tilannekehityksen mahdollisuutta ei eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntokaan näytä sulkevan pois.

Keskusrikospoliisin mukaan voisi olla tarpeellista harkita, tulisiko rangaistavuuden alaa laajentaa törkeän raiskauksen ja törkeän lapsenraiskauksen lisäksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen muiden törkeiden seksuaalirikosten osalta.

Jaksossa 2.5.4.2 on vielä uudelleen arvioitu sitä, pitäisikö niiden seksuaalirikosten piirin, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa, olla laajempi kuin vain törkeään raiskaukseen ja törkeään lapsenraiskaukseen ulottuva. Muiden seksuaalirikosten kuin raiskausrikosten ei voi katsoa samalla tavalla mahdollisesti liittyvän terrorismirikollisuuteen, kun otetaan huomioon terroristisessa tarkoituksessa tehdyiltä rikoksilta edellytettävä terroristinen tarkoitus ja vaaraedellytys. Merkityksellisiksi on työryhmämietinnön tavoin katsottu edelleen törkeä raiskaus ja törkeä lapsenraiskaus, joihin tunnusmerkistön perusteella erityisesti liittyy vakavan henkilön kohdistuvan väkivallan käyttö.

Amnesty International Suomen osasto ry on todennut, että vieraassa valtiossa oleskelun rangaistavuus riippuisi henkilön tarkoituksesta eikä vielä konkreettisista teoista. Henkilön tarkoitusta voi ylipäänsä olla hankalaa osoittaa eikä muutenkaan pelkästä ajattelusta voida rangaista. Myös Lapin yliopisto (professori Kimpimäki) on pitänyt ongelmallisena samaa ehdotusta, koska valmistelutoimia kriminalisoitaessa on lähtökohtana ollut, että rangaistavuus sidotaan jonkinlaisiin konkreettisiin toimiin, ja koska on myös kyseenalaista, kuinka tarkoitus voidaan näyttää toteen tapauksessa, jossa ei ole ryhdytty mihinkään konkreettisiin toimiin rikoksen toteuttamiseksi.

Kuten jaksosta 2.5.4.10 ilmenee, oleskelurikoksen rangaistavaksi säätämällä paikattaisiin lainsäädännössä oleva aukko. Oleskelurikos edellyttäisi muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien rikosten tavoin korotettua tahallisuusvaatimusta (”tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”). Sen mukainen tarkoitus syyttäjän olisi näytettävä rikosprosessissa toteen. Tämä edellyttäisi objektiivisesti havaittavia tai muuten tietoon tulleita seikkoja, jotka voisivat liittyä esimerkiksi henkilön lausumiin tai muuten hänen tekoihinsa, jotka ilmentävät rikoksen tekemisen aikomusta. Oleskelurikokseen syyllistymistä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota seikkoihin, jotka todetaan rikoksesta epäillyn oikeusturvan korostumista koskevassa jaksossa 2.2.6. Rikosprosessuaalisten todisteluperiaatteiden mukaisesti epäselvä tapaus on ratkaistava syytetyn eduksi.

Amnesty International Suomen osasto ry:n mukaan kouluttautumisrikokseen liittyy ongelmallisuutta sen koskiessa myös niin sanottua itsekouluttautumista. Lisäksi tehokas katuminen olisi suureksi osaksi mahdotonta, esimerkkeinä matkustamista toiseen valtioon koskeva rikos ja kouluttautumisrikos. Helsingin käräjäoikeus on kiinnittänyt huomiota siihen, että terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään ei ole esitetty säädettäväksi niin sanottua tehokasta luopumista koskevaa säännöstä.

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskeva rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 b § jo kattaa itsekouluttautumisen. Sitä edellyttää myös terrorismirikosdirektiivi, jonka täytäntöönpanon yhteydessä itsekouluttautuminen saatettiin rangaistusvastuun piiriin.

Itsekouluttautumista käsitellään nyt ehdotettavan terroristista kouluttautumista koskevan pykälän perusteluissa asianmukaisesti sen edistämiseksi, että lainsoveltajilla on riittävän kattava kuva kyseisestä tekotavasta, ja myös rikoksesta epäiltyjen oikeusturvan toteutumisen edistämiseksi. Viimeksi mainittuun seikkaan liittyviä tekijöitä käsitellään muutenkin pykälän perusteluissa (esitutkintaperiaatteet, esitutkinnan aloittamisen edellytysten selvittäminen ja syyttäjän osallistuminen tutkinnan ohjaamiseen).

Rikoslain uuden 34 a luvun säännöksiin ei ehdoteta otettavaksi sääntelyä tehokkaasta yrityksestä luopumisesta ja tehokkaasta katumisesta. Näiltä osin myös luvun rikoksiin sovelletaan yleisesti sovellettavia rikoslain säännöksiä. Yrityksestä luopumisen ja tehokkaan katumisen perustilanteesta säädetään rikoslain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa, jonka mukaan yrityksestä ei rangaista, jos tekijä on vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämisestä tai muuten estänyt tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen. Lisäksi mainitun pykälän 3 momentissa säädetään, että yrityksestä ei rangaista, jos rikos jää täyttymättä tai tunnusmerkistössä tarkoitettu seuraus syntymättä tekijästä, yllyttäjältä tai avunantajasta riippumattomasta syystä, mutta hän on vapaaehtoisesti ja vakavasti pyrkinyt estämään rikoksen täyttymisen tai seurauksen syntymisen. Viimeksi mainitussa tapauksessa tekijä ei ole estänyt rikoksen täyttymistä tai seurauksen syntymistä, mutta hän on siihen pyrkinyt, minkä vuoksi tekijän rankaisemista on pidettävä kohtuuttomana. Tässä kappaleessa todetulla ei ole sinällään vaikutusta siihen, mitä terroristista kouluttautumista ja terroristista matkustamista koskevien pykälien perusteluissa on todettu tehokkaasta katumisesta.

Professori Martin Scheinin on katsonut, että rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n terroristisen tarkoituksen määritelmä on liian laaja. Pykälän 2 kohdasta tulisi poistaa alakohdat c ja d. Tällöin Suomen lainsäädäntö vastaisi kansainvälisen yhteisön parhaita käytäntöjä. Scheininin viittaamien alakohtien mukaan terroristisella tarkoituksella tarkoitetaan rikostekijän tarkoitusta teollaan oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille (c alakohta) ja rikostekijän tarkoitusta aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille (d alakohta).

Professori Scheininin viittaamat terroristisen tarkoituksen ilmenemistavat sisältyvät jo rikoslain nykyisen 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin. Kyseiset terroristisen tarkoituksen ilmenemistavat kuten muutkin momentissa mainitut ilmenemistavat perustuvat vuoden 2002 puitepäätökseen ja sitä vastaavaan sääntelyyn terrorismirikosdirektiivissä (3 artiklan 2 kohta). Direktiivin 15 artiklan 2 kohta edellyttää sitä, että 3 artiklan 1 kohdan mukaista rikoksista voidaan tuomita ankarampi vankeusrangaistus kuin kansallisessa lainsäädännössä on säädetty rangaistukseksi vastaavista rikoksista ilman terroristista tarkoitusta tehtyinä.

Esimerkiksi terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1566 (2004) on Scheininin viittaamalla tavalla kansallista sääntelyä suppeampi terroristisen tarkoituksen määritelmä. Suomi on kuitenkin sidottu näiltä osin EU-sääntelyyn, jonka myös voidaan katsoa ilmentävän merkityksellisiä terroristisen tarkoituksen ilmenemistapoja. Huomioon on otettava myös Euroopan neuvoston muutospöytäkirja, jolla neuvoston terroristisen tarkoituksen määritelmä on saatettu vastaamaan EU-sääntelyä. Suomen on tarkoitus liittyä pöytäkirjaan. Rikoslain 34 a luvun uuden 1 §:n perusteluissa käsitellään 2 kohdan c alakohdan osalta sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina ei pidettäisi esimerkiksi toimia, joilla epädemokraattisissa tai totalitaarisissa yhteiskunnissa toimivat liikkeet pyrkivät oikeusvaltiolliseen ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen. Terroristisen tarkoituksen määritelmä ehdotetaan säilytettäväksi kokonaisuudessaan nykyisen lainsäädännön mukaisena.

Lisäksi professori Scheinin viittaa aikaisemmin antamaansa lausuntoon, jonka mukaan rikoslain 34 a lukuun tulisi sisällyttää soveltamisalasäännös, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina ei pidetä kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettujen aseellisten joukkojen toimia aseellisen konfliktin aikana siltä osin kuin niiden käyttämät aseelliset tai muut voimatoimet kohdistuvat vastapuolen asevoimiin taikka muihin kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettuihin sotilaallisiin kohteisiin.

Rajanvetokysymysten selventämiseksi terrorismirikollisuuden suhdetta kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen käsitellään asianmukaisessa laajuudessa hallituksen esityksessä (jakso 2.5.2.3 ja rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n perustelut). Professori Scheininin viittaaman soveltamisalasäännöksen sisällyttämistä rikoslain 34 a lukuun on käsitelty terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Tuolloin sellaista säännöstä ei otettu lakiin eikä sen ottamista nytkään ehdoteta. Perusteluina voidaan viitata siihen, mitä lakivaliokunta totesi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (LaVM 4/2018 vp, s. 10):

” ... Asiassa saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta katsoo, että kansainväliseen oikeuteen ja humanitaariseen oikeuteen liittyviä rajanvetokysymyksiä ei ole perusteltua tässä yhteydessä pyrkiä sääntelemään säännöstasolla. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää sääntelyltä täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Kyseenalaista on, voidaanko ja missä määrin terrorismirikoksen ja humanitaarisen oikeuden suhdetta säännellä laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Säännöksessä jouduttaisiin käyttämään käsitteitä ja ilmaisuja, jotka eivät muulle kuin humanitaarista oikeutta jo ennestään hyvin tuntevalle avaudu. Tämä koskee jo käsitettä ”kansainvälinen humanitaarinen oikeus”. Tällöin selvennystä joudutaan joka tapauksessa huomattavassa määrin hakemaan perusteluista. Haasteellista olisi myös mahdollisen säännöksen kattavuuden varmistaminen. Sisällöltään epämääräisestä ja ulottuvuudeltaan epäselväksi, mahdollisesti puutteelliseksi jäävästä sääntelystä olisi valiokunnan näkemyksen mukaan enemmän haittaa kuin hyötyä. Perusteltuna ei voida pitää myöskään pistemäisiä tiettyä rikostyyppiä koskevia säännöksiä, sillä rajanveto kansainväliseen oikeuteen, mukaan lukien humanitaarinen oikeus, on merkityksellinen myös monien muiden rikosten kohdalla. Tällaisia ovat esimerkiksi henkirikokset, sotarikokset sekä rikokset ihmisyyttä vastaan.”

6.3 Rangaistusasteikot

Sisäministeriö on katsonut, että terroristisilla rikoksilla tulisi olla omanlainen ”perusrangaistusarvo”, joka pohjautuisi ennen kaikkea terrorismin tosiasialliseen luonteeseen. Samansuuntaisesti on lausunut suojelupoliisi. Sisäministeriön mukaan jatkovalmistelussa olisi aiheellista arvioida rangaistusasteikkoja uudelleen ja tarkistaa useiden terrorististen rikosten asteikkojen alareunaa ylöspäin. Esimerkiksi vakavimpien terrorististen rikosten vähimmäisrangaistus ei saisi olla alle kaksi vuotta vankeutta. Suomen Asianajajat on todennut, että terroristisen julkisen kehottamisen enimmäisrangaistuksen nostamista esimerkiksi kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen tulisi vielä harkita.

Terrorismirikollisuuden monimuotoisuuden vuoksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyille rikoksille ja niiden tekemistä edistäville rikoksille ei ole perustellusti luotavissa yhteistä terroristiseen kytkentään perustuvaa, lähinnä vähimmäisrangaistukseen sidottua perusrangaistustasoa. Rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettävät rikokset vaihtelevat yleiseltä vakavuustasoltaan. Suhteellisuusperiaate edellyttää rangaistusasteikkojen suhteuttamista tekojen vakavuuteen. Vakavimmille terroristisessa tarkoituksessa tehdyille rikoksille on säädetty vähimmäisrangaistukseksi vähintään kahden vuoden vankeusrangaistus.

Lausuntopalaute huomioon ottaen terrorismirikostyöryhmän mietinnön jatkovalmistelussa rangaistusasteikkoja on kuitenkin arvioitu uudelleen ottaen huomioon terrorismirikollisuuden vakava ja vaarallinen luonne. Tämä arviointi on johtanut siihen, että mietinnöstä poiketen terroristisen matkustamisen edistämislähtöisellä on poistettu sakon määräämismahdollisuus (teosta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi vuodeksi). Lisäksi terrorismirikoksen valmistelun ja terroristisen kouluttautumisen vähimmäisrangaistuksia on mietintöön verrattuna korotettu vankeusrangaistuksen yleisestä minimistä (14 päivää) neljän kuukauden vankeusrangaistukseen. Arvioinnissa ei ole päädytty terroristisen julkisen kehottamisen enimmäisrangaistuksen nostamiseen.

Juristiliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että värväyksestä terrorismirikoksen valmistelua voitaisiin tuomita ankarampi rangaistus kuin siitä, että tekijä tekisi terrorismirikoksen valmistelun itse. Lapin yliopisto (professori Kimpimäki) on pitänyt epäjohtonmukaisena terroristiselle rikoksen rahoittamiselle ehdotettua neljän kuukauden vähimmäisvankeusrangaistusta, joka johtaa siihen, että vähimmäisrangaistus on joissain tapauksissa korkeampi kuin rahoitettavan rikoksen vähimmäisrangaistus.

Juristiliiton ja Lapin yliopiston lausuntoihin liittyen on aihetta korostaa sitä, että edellä todetuin tavoin kahden terroristisen rikoksen (terrorismirikoksen valmistelu ja terroristinen kouluttautuminen) vähimmäisrangaistus muutettaisiin terrorismirikostyöryhmän mietintöön verrattuna vankeusrangaistuksen yleisestä minimistä neljän kuukauden vankeusrangaistukseen, mikä edistäisi rangaistusasteikoiden oikeasuhtaisuutta. On myös huomattava, että tämän tyyppiset rangaistusasteikkoihin liittyvät kysymykset ovat tyypillisiä jo rikoslain nykyiselle 34 a luvulle. Asiaa on käsitelty jaksossa 2.5.4.16 rangaistusasteikkoja arvioitaessa, laajimmin terrorismirikoksen valmistelun yhteydessä. Keskeisenä periaatteena on rangaistuksen suhteuttaminen siihen rikokseen, jonka tekemistä edistetään. Poikkeuksellisissa tapauksissa voidaan rikoslain 6 luvun säännösten perusteella päätyä rangaistusasteikosta poikkeavaan rangaistuksen määräämiseen. Näiden lausuntojen ei ole katsottu antavan aihetta rangaistusasteikkojen muuttamiseen.

Lapin yliopisto (professori Kimpimäki) ei näe konkreettisen rikoksen rahoittamisen ja esimerkiksi terroristijärjestön yleisrahoittamisen välillä sellaista lähtökohtaista vakavuuseroa, joka välttämättä edellyttäisi tai puoltaisi erilaisia rangaistusasteikkoja.

Hallituksen esityksessä lähdetään siitä jo aikaisemmin nykyisten säännösten kohdalla omaksutusta näkemyksestä, että nimenomaan rikoksen rahoittamista voidaan pitää lähtökohtaisesti vakavampana ja paheksuttavampana kuin henkilön tai ryhmän yleisrahoittamista.

6.4 Tunnusmerkistöjen selkeys

Keskusrikospoliisin mukaan terrorismin rahoittamisrikosten osalta voisi soveltamisen kannalta olla tarkoituksenmukaista sisällyttää tietoisuus myös rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:n (terroristinen rikoksen rahoittaminen) sanamuotoon, sillä myös ehdotetussa 11 §:ssä (terrorismin rahoittaminen) tietoisuus mainitaan.

Keskusrikospoliisin esiin nostamaa kysymystä ei ole arvioitu toisin kuin terrorismirikostyöryhmän mietinnössä on tehty. Terroristista rikoksen rahoittamista koskevassa pykälässä käytettäisiin ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten” ja terrorismin rahoittamista koskevassa pykälässä ilmaisua ”rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan”. Ero johtuisi siitä, että terrorismin rahoittamisen tilanteissa on kysymys terroristin tai terroristin yleisrahoittamisesta ilman yhteyttä tulevaan rikokseen. Ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten”

käytettäisiin laajasti rikoslain uudessa 34 a luvussa niiden rikosten kohdalla, joissa on kysymys tulevan oman tai toisen henkilön tekemän rikoksen tekemisen edistämisestä.

Liikenne- ja viestintävirasto on halunnut varmistautua siitä, että rikoslain 34 luvun 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa viittaukset alkuperäisiin sopimuksiin ovat riittävät.

Liikenne- ja viestintäviraston toteama koskee tekoja, jotka nykyisin säädetään rangaistaviksi rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa terrorismirikoksen rahoittamisena. Tämän esityksen mukaan teko säädettäisiin rangaistavaksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisena. Alun perin teko säädettiin terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen liittymisen yhteydessä rangaistavaksi rikoslain 34 luvun 9 b §:ssä terrorismin rahoittamisena. Tuolloin tarkasti arvioitiin se, mihin sopimuksiin ja miten viittaukset pykälässä täytyy tehdä. Arviointia on pidetty oikeana myöhemmissä lainsäädäntöhankkeissa ja myös tässä yhteydessä.

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden mukaan olisi rikolaisissa muutoin omaksuttujen ratkaisujen mukaista säätää, että rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ää (terrorismin rahoittaminen) ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n (terroristinen rikoksen rahoittaminen) mukaan tai jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden lausunnon vuoksi terroristista rikoksen rahoittamista koskevasta rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:stä on poistettu 3 momentti, jonka mukaan edellä siinä pykälässä säädettyä ei sovelleta 11 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Terrorismin rahoittamista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ään on lisätty 3 momentti, jonka mukaan edellä siinä pykälässä säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan.

Lapin yliopiston (professori Kimpimäki) mukaan on kyseenalaista, onko esitetyssä rikoslain 34 a luvun 4 §:n 2 kohdassa käytetty viittaus esineeseen tai aineeseen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, riittävän tarkkarajainen. Sama lausunnonantaja suhtautuu kriittisesti tulkintaan, jonka mukaan asevelvolliselle asevoimien toimesta ja aloitteesta asepalveluksen aikana annettava koulutus, johon asevelvollinen on velvoitettu osallistumaan, voitaisiin asevelvollisen tarkoituksen perusteella katsoa rangaistavaksi itsekouluttautumiseksi.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan tarkkarajaisuutta on vielä arvioitu jatkovalmistelussa. Siinä ei ole päädytty terrorismirikostyöryhmän mietinnössä ehdotetun muotoilun muuttamiseen. Huomattava on, että hyvinkin monenlaiset esineet tai aineet voivat olla kohdassa tarkoitettuja. Kohdan tarkkarajaisuuteen ei ole kohdistunut muuta arvostelua mietinnön lausuntopalautteissa. Kohdan sisällön osalta annetaan asianmukaisesti tulkintaohjeita sen perusteluissa.

Terroristista kouluttautumista koskevan pykälän perusteluissa asepalveluksesta todettu perustuu tulkintaan, joka omaksuttiin jo silloin, kun itsekouluttautuminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp ja LaVM 4/2018 vp).

Professori Scheinin katsoo, että terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskeva rikoslain uuden 34 a luvun 6 § loukkaa rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta. Ehdotetusta 2 momentista seuraisi vastakohtaispäätelmä, joka olisi sekä laaja että alaltaan epämääräinen. Pykälä saattaisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi puhtaasti humanitaariseen toimintaan.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 2 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei olisi rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen

täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävän hoitaminen. Mainittu momentti ei tarkoita sitä, että kaikki muu toiminta voisi tulla rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisena. Kyseisen pykälän 1 momentissa tarkkarajaisesti määritettäisiin se, mikä on sellaisena osallistumisena rangaistavaa. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisena ei voisi tulla rangaistavaksi esimerkiksi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan sallittu toiminta. Tämä ilmenee terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan pykälän perusteluista.

6.5 Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden mukaan pakkokeinojen käyttöä harkittaessa voi olla ongelmallista, jos edellytykset kytketään mahdollisesti myöhemmin tuomittavan rangaistuksen lajiin. Samaan asiaan on kiinnittänyt huomiota Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry koskien salaisen pakkokeinon käytön edellytystä, jonka mukaan teon vakavuuden tulee edellyttää vankeusrangaistusta.

Nykyisin pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun mukaan eräissä tapauksissa salaisen pakkokeinon ja salaisen tiedonhankintakeinon käyttö on sidottu siihen, että keinojen käytön perusterikoksen vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuu siitä, että joidenkin rikoslain 34 a luvun rikosten rangaistusasteikkoihin sisältyy sakko. Kun salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututaan perusoikeuksiin, perusterikoksilta edellytetään noissa tapauksissa tiettyä vakavuustasoa.

Todetun salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöedellytyksen tilanne muuttuisi tämän esityksen myötä, kun rikoslain uuden 34 a luvun myötä sakko poistuisi useiden rikosten rangaistusasteikoista. Tämä koskisi terrorismirikoksen valmistelua, terroristista kouluttautumista, terroristista matkustamista ja terroristisen matkustamisen edistämistä. Sakon määrääminen olisi enää mahdollista terroristisesta julkisesta kehottamisesta.

6.6 Rikoslain 34 a luvun muuttamiseen liittyvät lakiehdotukset

Työ- ja elinkeinoministeriö on esittänyt, että vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 84 §:n 1 momentin 7 kohtaa muutetaan samalla tavalla kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 80 §:n 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön esittämä lainsäädäntömuutos sisältyi jo terrorismirikostyöryhmän mietintöön ja sisältyy myös tähän hallituksen esitykseen.

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry on todennut, että mietinnön mukaan ”terrorismirikos” viittaisi jatkossa rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:ään, kun taas laajemmin 34 a luvun rikoksista puhuttaisiin ”terroristisina rikoksina”. Tästä sääntelytekniikasta poiketen lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetussa laissa käytettäisiin edelleen vanhaa käsitettä ”terrorismirikos”. Kuten jo terrorismirikostyöryhmän mietinnössä katsotaan, kysymys on kyseisen lain sisällä käytettävästä termistä, jonka mahdollista muuttamista on harkittava erikseen.

6.7 Muut asiat

Liikenne- ja viestintävirasto on esittänyt arvioitavaksi, olisiko tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista ottaa tarkasteluun myös sellaiset liikenteen säännökset, joissa

syyllyydestä rikoslain 23 luvussa tarkoitettuun tekoon on pidetty merkityksellisenä, mutta joissa toistaiseksi ei ole viittausta rikoslain 34 tai 34 a lukuihin.

Tässä laajassa lainsäädäntöhankkeessa on katsottu mahdolliseksi tehdä lainsäädäntömuutoksia vain siltä osin kuin rikoslain 34 a luvun muuttaminen sitä selvästi edellyttää. Kysymyksessä olevia liikenteen säännösten muutostarpeita on tarvittaessa harkittava erikseen.

Helsingin hovioikeus on katsonut, että työryhmän ehdotuksessa perusteet eivät ole erityisen painavia sille, että luovutaan rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaisesti valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä.

Valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä luopuminen on saanut kannatusta (Poliisihallitus, suojelupoliisi ja Suomen Asianajajat) terrorismirikostyöryhmän mietinnön lausuntokierroksella. Jatkovalmistelussa on vielä arvioitu niitä perusteita, joilla työryhmä ehdotti luopumista, ja päädytty mietinnön mukaiseen ehdotukseen.

6.8 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

6.8.1 Lausunnon sisältö

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta 16.9.2025. Lausunnossaan arviointineuvosto katsoi, että luonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suositteli, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Lainsäädännön arviointineuvosto katsoi, että esitysluonnosta olisi hyvä tiivistää esimerkiksi sen vuoksi, että nykytilan kuvauksessa on jonkin verran toistoa sekä tekstiä, joka sopisi paremmin esityksen ulkomaiden lainsäädäntöä ja muita ulkomailla käytettyjä keinoja koskevaan jaksoon. Tekstiä karsimalla olennaisimmat jo tehdyt muutokset sekä uudet ehdotettavat muutokset lainsäädäntöön olisivat paremmin hahmotettavissa, mikä auttaisi selkeyttämään esityksen keskeistä sisältöä.

Esitysluonnoksesta jää lainsäädännön arviointineuvoston mukaan käsitys, että muiden maiden ratkaisut ovat olleet pohjana ehdotettuihin säännösmuutoksiin. Esitysluonnoksessa kansainvälisiä vertailutietoja ei ole selostettu ulkomaiden lainsäädäntöä koskevassa jaksossa vaan nykytilan kuvauksessa. Arviointineuvoston mukaan keskeiset havainnot kansainvälisistä kokemuksista olisi syytä siirtää edellä mainittuun hallituksen esityksen jaksoon. Lisäksi olisi hyvä kuvata lyhyesti, miten muiden maiden ratkaisuja on hyödynnetty esityksen valmistelussa.

Lainsäädännön arviointineuvosto tuo esille, että yksittäiset iskut voivat aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia. Arviointineuvoston mukaan esityksessä tulisi arvioida tarkemmin esityksen vaikutuksia terrorismirikosten torjuntaan. Kysymys on näiltä osin siitä, parantavatko ehdotetut muutokset terrorismirikollisuuden torjuntaa ja millaisia vaikutuksia esityksellä on yhteiskunnalliseen ja kansalliseen turvallisuuteen. Lisäksi esityksessä tulisi arvioida sitä, miten ehdotetut muutokset, esimerkiksi salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö, vaikuttavat oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen. Terrorismirikosten ennaltaehkäisevä näkökulma jää esityksessä vähäiselle käsittelylle.

Esityksen viranomaisvaikutuksissa olisi lainsäädännön arviointineuvoston mukaan hyvä tarkentaa, millä tavalla viranomaisille taataan riittävät resurssit terrorismirikosten selvittämiseen sekä heidän asiantuntijuutensa ylläpitämiseen ja lisäämiseen terrorismirikollisuudesta. Arviointineuvosto nosti myös esiin kysymyksen siitä, onko

mahdollista, että jatkossa entistä useampi ulkomailla tehty terrorismirikos tulee käsiteltäväksi Suomessa. Tämä liittyy siihen, että kyseisen luvun rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia ja lukuun lisättäisiin uudentyypisiä rikoksia. Arviointineuvoston mukaan ulkomailla tehtyihin terrorismirikoksiin liittyy kysymys resurssien riittävydestä ja osaamisesta selvittää tällaisia kansainvälisiä rikoksia.

6.8.2 Lausunnon huomioon ottaminen

Kysymyksessä on terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn kokonaisuudistus, mikä on osaltaan vaikuttanut esitysluonnoksen nykytilan kuvauksessa ja arvioinnissa suoritettuun nykyisen sääntelyn ja sen taustan kattavaan kuvaukseen ja sääntelyn muuttamiseen vaikuttavien seikkojen perusteelliseen käsittelyyn. Tällaisen lähestymistavan voi katsoa korostuvan ehdotettavan sääntelyn koskiessa rikoksia, joilla rangaistusvastuu ulotetaan etäälle toisten rikosten tekemistä edistäviin rikoksiin. Tällaisia rikoksia ovat useat rikoslain nykyisessä 34 a luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset ja myös ehdotettavassa uudessa luvussa rangaistaviksi säädetty rikokset.

Terrorismirikoksia koskevan sääntelyn taustan sekä sääntelyn nykyisen ja ehdotettavan sisällön kannalta olennaisessa asemassa ovat kansainväliset velvoitteet, minkä vuoksi niiden asema korostuu nykytilan kuvauksessa ja arvioinnissa. Kansainvälisten velvoitteiden käsittelytavasta aiheutuu lainsäädännön arviointineuvoston toteamalla tavalla paikoitellen toistoa, joka kuitenkin helpottaa esitykseen perehtyvää niin, että hänen ei tarvitse palata esityksessä taaksepäin velvoitteiden merkityksen selvittämistä varten.

Eräitä kansainvälisen vertailun tietoja on esitetty rikoskohtaisesti nykytilan arviointia koskevassa jaksossa. Tiedot koskevat merkittävässä määrin rikoksia, joiden sääntelyyn muissa valtioissa on aikaisemmissa lainvalmisteluhankkeissa kohdistunut kiinnostusta. Esitykseen perehtyvän kannalta tällaista lähestymistapaa voidaan pitää ehdotettavan lainsäädännön arvioinnin kannalta hyödyllisempänä kuin tietojen keskittämistä myöhemmin ulkomaiden lainsäädäntöä koskevaan jaksoon. Kansainvälisille vertailuille ominaisesti nämä tiedot antavat rikoskohtaisesti suuntaviivoja, joilla on merkitystä myös kansallisen lainsäädännön sisällön ja muutostarpeiden arvioinnissa ja jotka voivat vaikuttaa myös lainsäädäntöehdotusten sisältöön. Nykytilan arviointia koskevassa jaksossa esitettyjen kansainvälisen vertailun tietojen merkitys ilmenee asiayhteyksittäin lähtien siitä, minkälaiseen ehdotettavaan lopputulokseen on päädytty.

Hallituksen esityksen laatimisohejien mukaan katsaus vertailuvaltioiden lainsäädäntöön voidaan esittää yleispiirteisenä, jos asiaa on jo käsitelty aiemmin julkaistussa valmisteluasiakirjassa, kuten komitean tai työryhmän mietinnössä. Tällöin jaksossa on yksilöitävä mietintö ja varmistettava, että siihen on linkki esimerkiksi asian valmistelua koskevassa jaksossa. Edellä todetun mukaisesti esitysluonnoksessa on tarpeen mukaan ja sopivissa kohdissa käsitelty yksityiskohtaisestikin kansainvälisen vertailun tietoja. Tämän lisäksi asian taustaa ja valmistelua koskevassa jaksossa on linkki terrorismirikostyöryhmän mietinnön laajaan kansainväliseen vertailuun, joka sisältää yhdeksän valtion yksityiskohtaiset lainsäädäntötiedot.

Todetut seikat huomioon ottaen lainsäädännön arviointineuvoston lausunto ei ole antanut aihetta esitysluonnoksen tiivistämiseen. Esityksen keskeisen sisällön selkeyttämistä edistää rikoslakia koskevien ehdotusten tiivistelmä jaksossa 4.1.1.

Lainsäädännön arviointineuvoston toteamin tavoin yksittäiset terrori-iskut voivat aiheuttaa yhteiskunnalle muitakin kustannuksia kuin tarkasteltavana olleen esitysluonnoksen jaksossa

4.2.3 kuvatut taloudelliset vaikutukset, minkä vuoksi mainittuun jaksoon on tehty tätä koskeva lisäys.

Lainsäädännön arviointineuvoston toteamukset esityksen ehdotusten vaikutuksista terrorismirikosten torjuntaan eivät ole edellyttäneet täydennyksiä jaksoon 4.2.1. Siitä jo riittävästi ilmenee kyseisen yhteiskuntaa vakavasti uhkaavan rikollisuuden torjunnan edistäminen muuttuvalla rikoslain 34 a luvulla. Tämä liittyy erityisesti siihen, että kattavasti säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävät rikokset. Huomioon on otettava myös kyseisten rikosten merkittävä yhteiskunnallinen selvittämisenintressi ja ankarampiin rangaistuksiin johtavien lainsäädäntömuutosten vaikutus. Esityksessä terrorismirikoksia koskeville esityksille ominaisesti myös huolehditaan siitä, että viranomaisten käytössä ovat asianmukaisesti riittävät toimivaltuudet näiden rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten.

Hallituksen esityksen ehdotukset eivät aiheuta muutosta siihen kehikkoon, jolla terrorismirikosten käsittelyssä on jo tähän asti toteutettu oikeusvaltioperiaatetta ja jolla periaatetta toteutetaan muidenkin rikosten käsittelyssä. Suomessa terrorismirikosten käsittelyyn ei ole erityisiä menettelyjä tai tuomioistuimia. Kaiken yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin merkityksellisesti vaikuttavan viranomaistoiminnan on näissäkin tapauksissa perustuttava lakiin, mitä edistävät täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset. Yksilöllä on oikeus riippumattomaan ja puolueettomaan, oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuuden takaavaan oikeudenkäyntiin. Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvään rikoksesta epäillyn oikeusturvan korostumiseen on kiinnitetty huomiota jaksossa 2.2.6. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä päättää pääsääntöisesti tuomioistuin. Mainittujen keinojen käyttöalaa on laajennettu terrorismirikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Myös tässä tapauksessa esityksen mukaan suotavaa on, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausuntonsa.

Kuten jo lainsäädännön arviointineuvoston tarkasteltavana olleen esitysluonnoksen jaksosta 4.2.3 ilmenee, esityksen lainsäädäntöehdotuksista ei ole suoraan ja perustellusti johdettavissa viranomaisten resurssivaikutuksia. Tarvittavat resurssit riippuvat rikollisuustilanteen kehityksestä, jota on seurattava ja jonka edellyttäessä on ryhdyttävä toimiin resurssien riittävyyden turvaamiseksi. Tämä koskee niin kotimaassa kuin ulkomailla tehdyiksi epäiltyjä rikoksia.

Jaksossa 4.2.2 todetun mukaisesti on tarvittavassa määrin huolehdittava terroristisia rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä soveltavien virkamiesten kouluttamisesta säännösten soveltamiseen. Sillä ylläpidetään heidän asiantuntijuuttaan. Tämä koskee niin esitutkintaviranomaisia, syyttäjiä kuin tuomareitakin. Suomessa on käsitelty rikosprosessissa monimutkaisia ja vaikeasti selvitettäviä ulkomailla tehtyjä rikoksia, joiden selvittämiseen on osaamista. Terrorististen rikosten käsittelyyn erikoistuminen riippuu rikostapausten lukuisuudesta.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun mukaiset rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia. Vaikka luvun rikokset on jo tällä hetkellä hyvin kattavasti säädetty rangaistaviksi, ulkomailla tehdyiksi epäiltyjä terrorismirikoksia ei ole juurikaan tullut Suomessa rikosprosessissa käsiteltäviksi. Saman voi olettaa olevan tilanne jatkossakin. Tähän vaikuttavat seikat, joita on käsitelty jaksossa 2.2.5. Rikoksen kuuluminen suomalaisen tuomioistuimen tuomiovaltaan mahdollistaa rikosasian käsittelyn Suomessa, mutta ei velvoita siihen. Ulkomailla tehdyn rikoksen saattaminen rikosprosessiin Suomessa edellyttää tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien huomioon ottamista.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Rikoslaki

1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

7 §. *Kansainvälinen rikos.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 3 ja 4 kohdassa otetaan huomioon terrorismirikoksia koskevien pykälien muutokset uudessa 34 a luvussa. Momentin aikaisemmissa kohdissa todettaisiin edelleen, että Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan (1 kohta) ja 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen (2 kohta).

Pykälän 3 momentin muutetun 3 kohdan mukaan kansainvälisiä rikoksia olisivat uuden 34 a luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys. Muutetussa 4 kohdassa kansainvälisiksi rikoksiksi säädettäisiin uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty väärennys ja törkeä väärennys.

Pykälän 3 momentin 3 ja 4 kohta muutettaisiin vastaamaan muuttuneita pykälien numeroita uudessa 34 a luvussa. Muutosta nykyiseen sääntelyyn merkitsisi se, että 4 kohdassa viitattaisiin myös uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohtaan, joka on nykyiseen sääntelyyn verrattuna uusi. Siihen kohtaan siirtyisi terroristisessa tarkoituksessa tehty tappo nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 8 kohdasta, joka tulisi uudessa momentissa koskemaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä törkeää lapsenraiskausta. Huomioon otettaisiin myös törkeää ampumaserikosta koskevan sääntelyn sijoittaminen omaan momenttiinsa 34 a luvun 2 §:ssä. Lisäksi huomioon otettaisiin se, että terrorismirikoksen valmistelua koskevassa uuden 34 a luvun 4 §:ssä ei olisi 3 kohtaa, joka sisältyy terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan nykyisen 34 a luvun 2 §:ään ja jonka mukaisen rikoksen tekemiseksi tehdyt ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys, törkeä kiristys, väärennys ja törkeä väärennys ovat nykyisin 3 momentin 3 ja 4 kohdan perusteella kansainvälisiä rikoksia.

Terrorismirikosten ja niiden tekemistä edistävien terrorististen rikosten sisällyttäminen pykälän 3 momentin 2–4 kohtaan tarkoittaa sitä, että kyseiset rikokset voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta esimerkiksi tekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Rikoslain 1 luvun säännökset määrittelevät suomalaisen tuomioistuimen toimivallan rikosasioissa, mutta luvun säännöksiin käytännössä perustuu myös esitutkintaa suorittavien viranomaisten ja syyttäjän alueellinen toimivalta. Luvun säännökset mahdollistavat rikoksen käsittelyn Suomessa, mutta eivät velvoita siihen. Edellä on jo käsitelty jaksossa 2.2.5 esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momenttia ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen tutkimisesta Suomessa ja sellaiseen rikokseen liittyvää rikoslain 1 luvun 12 §:n mukaista syytemääräystä. Mainittu momentti lähtee siitä, että ulkomailla tehdyn rikoksen tutkimisen Suomessa on oltava tarkoituksenmukaista momentista tarkemmin ilmenevin edellytyksin.

34 luku Yleisvaarallisista rikoksista

12 §. *Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen.* Vuonna 2003 kumotun pykälän paikalle siirrettäisiin nykyisen 34 a luvun 5 §:ssä 2 momentissa oleva tiettyjen rahoittamisrikosten sääntely. Kyseisessä momentissa säädetään terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen perustuen terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi tiettyjen terrorismin vastaisiksi katsottujen sopimusten mukaisten rikosten rahoittaminen. Samalla rikosnimike muuttuisi näiden rahoittamistekojen osalta.

Sääntelyn siirtämisen taustaa on jo käsitelty jaksossa 2.5.4.9. Tässä yhteydessä on vielä syytä korostaa sitä, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuudelta ei edellytetä liityntää uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen. Sääntelyn selkeyttämisen lisäksi mainittu seikka olisi siirtämisen keskeisenä syynä.

Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi sen toiseen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että rangaistavaa on 1 momentin mukaan se, että tekijä suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja kysymyksessä olevan rikoksen tekemistä varten. Nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan tekijä toimii rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan rikosta. Uudessa 34 a luvussa ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilulla ilmennettäisiin sitä, että tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Muutoksen tarkoituksena ei ole tässä tapauksessa laajentaa rangaistavuuden alaa nykyisestä, koska jo nykyistään säännöstä voidaan tulkita mainitulla tavalla. Kyseisten rikosten tekemistä varten toimiva henkilö toimisi nykyisen sääntelyn mukaisessa rahoitustarkoituksessa tai tietoisuudessa.

Niiden rikosten piirin määräytymistä, joiden rahoittaminen pykälässä säädetään rangaistavaksi, on aikanaan perusteellisesti käsitelty lain esitöissä terrorismin rahoittamista koskevan pykälän säätämisen ja muuttamisen yhteydessä (HE 43/2002 vp, s. 27–29 ja HE 188/2002 vp, s. 55/II ja 56). Niiltä osin sääntelyn sisältöä ei ole tässä yhteydessä arvioitu uudelleen.

Todetut seikat huomioon ottaen pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen syyllistyisi se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja

- 1) panttivangin ottamisen tai kaappauksen tekemistä varten,
- 2) sellaisen tuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
- 3) sellaisen tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteuvojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
- 4) sellaisen ydinräjähdერიoksen, terveyden vaarantamisen, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinenergian käyttörikoksen tai muun ydinaineeseen kohdistuvan tai ydinainetta välineenä käyttäen tehdyn rangaistavaksi säädetyn teon tekemistä varten, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai
- 5) murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, vapaudenriiston, törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen tai törkeän julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaamisen tekemistä varten, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä

suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 63/1978).

Mitä tulee tunnusmerkistön osaan ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”, noudatettaisiin sitä, mitä aikaisemmin on todettu terrorismin rahoittamista ja terrorismirikoksen rahoittamista koskevien säännösten perusteluissa (edellä mainittujen hallitusten esitysten lisäksi erityisesti terrorismin rahoittamisrikoksia nimenomaisesti koskeva HE 135/2020 vp). Seuraavassa merkitykselliseltä osin selostetaan noita perusteluja. Nämä perustelulausumat soveltuvat myös terroristiseen rikoksen rahoittamiseen (uuden 34 a luvun 10 §) ja terrorismin rahoittamiseen (uuden 34 a luvun 11 §), joita koskevissa pykälissä käytettäisiin samaa tunnusmerkistön osaa.

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuna rikoksen rahoittamisen tekotapoina olisivat edelleen varojen antaminen ja kerääminen. Varojen antamisella tarkoitetaan esimerkiksi omien rahojen antamista kyseisiä rikoksia tekeväälle henkilölle. Varojen kerääminen voisi olla suoranaista varainkeruuta esimerkiksi keräyksen järjestämällä, mutta varoja voidaan kerätä myös vain yhdeltä henkilöltä tai yksittäiseltä muulta taholta. Välillisenä varojen antamisena tai keräämisena rangaistavaksi voisi tulla esimerkiksi varojen antaminen toiselle tietoisena siitä, että tämä tulee luovuttamaan ne kolmannelle taholle, jonka on tarkoitus toteuttaa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettu rikos. Jos kysymys olisi rahoittamisteon tekevän henkilön oman tulevan rikoksen rahoittamisesta, kyseeseen voisi käytännössä tulla vain varojen kerääminen.

Varoilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kaikenlaista omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa. Terrorismin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä on viitattu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 1 artiklan määritelmään, jonka mukaan ”varoilla” tarkoitetaan kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta sen hankintatavasta riippumatta, sekä kaikenlaisia oikeudellisia asiakirjoja, mukaan luettuna sähköiset tai digitaaliset asiakirjat, jotka todistavat tällaiseen varallisuuteen liittyvän omistusoikeuden tai edun, mukaan luettuna, ei kuitenkaan yksinomaan pankkiluotot, matkashekit, pankkishekit, maksumääräykset, osakkeet, takuut, velkakirjat, asetteet ja remburssit. Määritelmässä mainitut jotkut esimerkit eivät välttämättä ole enää erityisen ajankohtaisia, mutta yleisesti ottaen määritelmä on edelleen käyttökelpoinen.

Rikoksentehtäjän tulisi 1 momentin mukaan toimia tietyn rikoksen tekemistä varten. Myös näiltä osin sovellettaisiin pitkälti aikaisempia perustelulausumia. Niiden perusteella tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden tulisi kohdistua tietyn momentissa mainitun rikoksen rahoittamiseen. Rahoitettavan rikoksen ei kuitenkaan tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Rahoitettavan rikoksen tarkempi toteuttamistapa tai ylipäänsä toteuttaminen on myöhemmästä tapahtumainkulusta riippuvaa. Pykälä luonnollisesti soveltuisi myös sellaisiin tilanteisiin, joissa rahoitettavan rikoksen toteuttamisen kaikki yksityiskohdat ovat jo rahoittamisrikoksen tekemisen aikaan selvillä. Tekijältä edellytettävä tarkoitus tai tietoisuus koskien toimimista nimenomaan rikoksen tekemistä varten sulkee rangaistavuuden piiristä varojen antamisen hyväksyttävään tarkoitukseen, esimerkiksi humanitaariseen keräykseen. Kysymyksessä voisi olla toimiminen sekä oman että toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen rahoittamista varten.

Teon rangaistavuuden kannalta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä olisi ratkaiseva. Rahoittamisteon rangaistavuuden kannalta merkitystä ei olisi sillä, mitä varoille tapahtuu tai mitä niillä tehdään antamisen tai keräämisen jälkeen. Kysymyksessä olevan rikoksen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että annettavat tai kerättävät varat käytetään kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuna rikoksen tekemiseen tai että niitä

ylipäänsä käytetään johonkin tarkoitukseen. Jos rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus kohdistuisi jonkin 1 momentin kohdissa mainitun rikoksen tekemiseen, mutta varojen saaja käyttää ne muun kuin 1 momentissa mainitun rikoksen tekemiseen, kysymys olisi edelleen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta.

Varojen antajan tai kerääjän tarkoitus tai tietoisuus voisi kohdistua myös usean kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen. Tuolloin sovellettaisiin yleisiä arviointiperiaatteita, jotka soveltuvat rikosten yhtymistä koskeviin tilanteisiin. Jos henkilö rahoittaisi useampaa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettua rikosta, joissakin tilanteissa saattaa rikosten keskinäisen yhteyden vuoksi olla perusteltua katsoa, että kysymys on vain yhdestä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta. Näiltäkin osin noudatettaisiin niin sanottua luonnollista katsantokantaa (esimerkiksi KKO 2018:17, kohta 10 ja siinä mainitut oikeuslähteet). Rahoittamistekojen lukumäärän arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota erityisesti tekojen ajalliseen ulottuvuuteen sekä siihen, onko kysymys ollut yhtenäisestä toiminnasta vai selvästi erillisistä teoista. Rahoitustekojen välisen yhteyden ja sen merkityksen arviointi jäisi kuitenkin viimekädessä tapauskohtaisen harkinnan varaan.

Nykyisen 34 a luvun 5 §:n 4 momentissa on toissijaisuuslauseke, jonka mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta ei tuomita, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus. Toissijaisuuslauseketta ei ole muutettu nykyisen 34 a luvun 5 §:n muuttamisten yhteydessä, minkä vuoksi kohtien osalta viitataan väärään momenttiin.

Terrorismirikosten rangaistusäännöksiin sisältyviä toissijaisuuslausekkeita on käsitelty edellä jaksossa 2.5.4.6. Tuossa yhteydessä on katsottu, että yleisiin rikosoikeudessa noudatettaviin periaatteisiin liittyvistä toissijaisuuslausekkeista luovutaan mahdollisuuksien mukaan ja että rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita selostetaan tarpeen mukaan vain perusteluissa. Tällainen lainsäädäntöratkaisu keventää 34 a luvun sääntelyä ja sitä kautta myös selkeyttää sääntelyä. Nämä näkökohdat pätevät myös tähän pykälään sijoitettavan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sääntelyyn.

Toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen yhteydessä rahoittamistoimi voisi olla niin olennainen osa rahoitetun ja toteutuneen rikoksen toteuttamista, että varojen antaja tai kerääjä voidaan katsoa sen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekijäksi tai tekijäkumppaniksi, jolloin rahoittamisteon tehnyttä ei tuomita erikseen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta. Sama koskisi tekijäntoimen lisäksi muitakin 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja (välillinen tekeminen, yllytys ja avunanto). Erityisesti sen luvun 6 §:n mukaisen avunannon osalta on todettava, että rangaistavaksi avunannoksi kelpaavat hyvin monenlaiset toisen henkilön rikosta edistävät toimet ja että rikoksen tekemisen rahoittaminen on katsottavissa joissakin tilanteissa avunannoksi. Avunannon rangaistavuus kuitenkin edellyttää, että avunannolla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, mitä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuus ei edellyttäisi.

Edellisessä kappaleessa todetuissa tilanteissa tekijä voitaisiin tuomita rikoksesta, jonka rangaistusasteikko on lievempi kuin rahoittamisrikoksen asteikko on. Huomioon on kuitenkin otettava se, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta tuomittava rangaistus on suhteutettava sen rikoksen vakavuuteen, jonka tekemistä rahoittamisella edistetään, ja siitä rikoksesta mahdollisesti tuomittavaan rangaistukseen.

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista koskeva rangaistussäännös olisi tietynlaista toisen rikoksen tekemistä edistävää rikosta koskeva erityissäännös. Sillä olisi siinä määrin oma soveltamisalansa, että oletettavasti ei synny sellaista merkityksellistä rangaistussäännösten päällekkäisyyttä, joka edellyttäisi nykyisen 34 a luvun 5 §:n 4 momentin mukaista eri rikoksista säädettyjen rangaistusten ankaruusvertailua. Vertailussa 34 a luvun säännöksiin on erityisesti otettava huomioon se, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuus ei edellytä liityntää uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen ja että uuden 34 a luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristinen rikoksen rahoittaminen koskisi vain siinä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten rahoittamista.

Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta voitaisiin tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistusasteikko vastaisi nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaisen teon rangaistusasteikkoa. Laaja rangaistusasteikko perustuisi edelleen siihen, että rahoittamisteko voidaan toteuttaa useilla moitittavuudeltaan erilaisilla tavoilla ja että rahoitettavat kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetut rikokset poikkeavat vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan.

Rangaistuksen määrääminen tapahtuisi tämän rikoksen ja myös 34 a luvun rikosten kohdalla 6 luvun säännöksiä noudattaen. Viimeksi mainitun luvun 4 §:ssä säädetyn yleisperiaatteen mukaan lähtökohtana on konkreettisen rikoksen rangaistusarvo, joka riippuu teon vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta, teon vaikuttamisesta sekä rikoksesta ilmenevästä muusta tekijän syyllisyydestä. Rahoittamisrikoksesta rangaistusta määrättäessä merkityksellisiä voisivat olla esimerkiksi rahoittamisen kesto, annettujen tai kerättyjen varojen yhteismäärä sekä mainittuihinkin seikkoihin liittyen varojen merkitys rikoksen tekemisen edistämisen kannalta.

Rangaistuksen määräämisessä pätesi pitkälti edelleen se, mitä siitä on aikaisemmissa lainvalmistelutöissä todettu (HE 43/2002 vp, s. 29/I ja HE 188/2002 vp, s. 57). Asteikon alapäässä olevat teot olisivat tyypillisimmillään omien varojen pienimuotoista mutta tahallista antamista kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuja rikoksia tekeville tahoille. Sinällään rahoittamisrikokseen liittyvien varojen määrästä ei voitaisi aina tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska vähäisilläkin varoilla voidaan joissakin tilanteissa ratkaisevasti edistää vakavimpienkin rikosten tekemistä. Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista voidaan lähtökohtaisesti pitää paheksuttavana ja vakavana rikoksena. Rangaistusasteikon ylemmät osat voisivat tulla sovellettaviksi paitsi vakavien rikosten rahoittamistilanteissa, myös esimerkiksi silloin, kun rahoittajan toiminta lähenee osallisuutta rahoitettavaan rikokseen.

Rahoittamisrikoksen asteikko ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa laajuudessaan kaikkien rahoitettavien rikosten kohdalla. Rangaistus olisi suhteutettava rahoitettavaan rikokseen, rangaistuksen mittaamisessa tulee ottaa huomioon rahoitettavan rikoksen rangaistusuhka. Rahoittamisrikoksesta tuomittavan rangaistuksen olisi myös oltava mahdollisimman oikeassa suhteessa rahoittamisella edistettävästä rikoksesta mahdollisesti tuomittavaan rangaistukseen. Koska rahoittaminen on avunantoluonteinen teko, suuntaa antavana voitaisiin pitää sitä, mitä avunannosta rahoitettavaan rikokseen tuomittaisiin.

Rahoittamisrikoksen vähimmäisrangaistus voisi joissakin tilanteissa osoittautua liian ankaraksi. Tämän lain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, ja myös jättää rangaistus tuomitsematta. Nämä vaihtoehdot on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tapauksissa käytettäväksi, mikä ilmenee säännöksistä ja niiden tulkintaa

selventävistä lausumista. Lähtökohtaisesti rangaistusasteikosta poikkeamisen poikkeuksellisuus korostuu terrorististen rikosten kohdalla niiden rikosten erityisen vaarallisen luonteen vuoksi.

Rangaistusasteikon lieventämisestä säädetään 6 luvun 8 §:ssä. Rangaistus määrätään sen pykälän 1 momentin mukaan noudattaen lievennettyä rangaistusasteikkoa esimerkiksi silloin, kun rikos on tehty olosuhteissa, jotka läheisesti muistuttavat vastuuvapausperusteiden soveltamiseen johtavia olosuhteita, tai siihen on kyseisen luvun 6 tai 7 §:ssä mainituilla tai muilla poikkeuksellisilla perusteilla tuomiossa mainittavia erityisiä syitä.

Tämän lain 6 luvun 8 §:n 1 momentissa viitattujen 6 ja 7 §:n mukaan rangaistuksen lieventämis- ja kohtuullistamisperusteita ovat muiden ohessa rikoksen tekemiseen vaikuttanut huomattava painostus, uhka tai muu sen kaltainen seikka, tekijälle rikoksesta johtunut tai hänelle tuomiosta aiheutuva muu seuraus sekä rikoksen tekemisestä kulunut huomattavan pitkä aika. Lain esitöissä (HE 44/2002 vp, s. 203/II) todetaan muista poikkeuksellisilla perusteilla tuomiossa mainittavista erityisistä syistä, että liikuttaessa rikoksen yleisten vastuuedellytysten toteutumisen raja-alueilla saattaa olla tarve tuomita asteikossa säädettyä lievempi rangaistus.

Tämän lain 6 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan, jos rikoksesta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vankeutta määräajaksi, tuomioistuin voi siinä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa määrätä rangaistukseksi vankeuden sijasta sakkoo, jos siihen on erityisen painavia syitä. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2022:67 todennut (kohta 15), että 6 luvun 8 §:n 4 momentin säännös on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun pykälän lievennetynkään asteikon edellyttämää vankeusrangaistusta ei voida pitää yksittäistapauksessa kohtuullisena tekoon tai tekijään liittyvien huomattavan poikkeavien olosuhteiden vuoksi. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun yhteen tai useampaan laissa säädettyyn lieventämisperusteeseen liittyy sellaisia tapauskohtaisia piirteitä, jotka puoltavat voimakkaasti sakkorangaistuksen tuomitsemista vankeuden sijasta.

Tämän lain 6 luvun 12 §:ssä säädetään rangaistuksen tuomitsematta jättämisen edellytyksistä, joihin kuuluu muiden ohessa se, että rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

Pykälän 2 momentin mukaan, nykyisen 34 a luvun 5 §:n 3 momenttia vastaavasti, kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen yritys olisi rangaistava. Tältä osin sovellettaisiin 5 luvun säännöksiä yrityksestä. Luvun 1 §:n 2 momentin mukaan teko on pääsääntöisesti edennyt yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen (ryhtynyt rikoksen täytäntöönpanotoimiin) ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yrityksestä voisi varojen antamista koskevan tekotavan osalta olla kysymys silloin, kun varat eivät ole vielä päätyneet rahoitettavan rikoksen tekijälle. Keräämistä koskevan tekotavan osalta yritys voisi olla käsillä, kun tekijä on ryhtynyt keräämistoimiin aikomuksin, että kerätyt varat aikanaan toimitetaan rahoitettavan rikoksen tekijälle.

13 §. Oikeushenkilön rangaistusvastuu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvaksi rikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen. Nykyisin mainitun rikoksen rahoittaminen on rangaistavaa terrorismirikoksen rahoittamisena rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin nojalla ja rikosta koskee oikeushenkilön rangaistusvastuu mainitun luvun 8 §:n 1 momentin nojalla. Oikeushenkilön rangaistusvastuun liittäminen kyseiseen rikokseen perustuu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleeseen, joka velvoittaa oikeushenkilön vastuun käyttöön ottamiseen, joka Suomessa toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuulla.

34 a luku Terroristisista rikoksista

Luvun otsikko muutettaisiin perustuen siihen, että 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) ja 3 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tarkoitetut rikokset nimettäisiin ”terrorismirikoksiksi”. Nykyisin terrorismirikos otsikkotasolla koskee kaikkia luvussa rangaistaviksi säädettyjä rikoksia. Luvun otsikko painottaisi sitä, että luvun 2 ja 3 §:ssä rangaistaviksi säädettyjen ja terrorismirikoksiksi nimettyjen rikosten lisäksi terrorismiin liittyviä rikoksia ovat muutkin niiden tekemistä edistävät luvun rikokset. Kysymyksessä ovat luvun sääntelyn hahmottamista helpottavat terminologiset ratkaisut.

1 §. Määritelmät. Luvun alkuun sijoitettaisiin määritelmäpykälä. Nykyisessä luvussa määritelmät ovat rikoslain tavanomaisen kirjoittamistavan mukaisesti rangaistussäännösten jälkeen luvun 6 §:ssä. Määritelmien muutetun sijainnin arvioidaan helpottavan luvun sääntelyn hahmottamista kokonaisuudessaan. Pykälän mukaan tässä luvussa tarkoitettaisiin

- 1) *terrorismirikoksella* 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta,
- 2) *terroristisella tarkoituksella* rikosentekijän tarkoitusta teollaan
  - a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa,
  - b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin,
  - c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille tai
  - d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille,
- 3) *kansainvälisellä järjestöllä* hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä ja
- 4) *terroristiryhmällä* vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

Pykälän 1 kohta olisi uusi nykyisen luvun 6 §:n sääntelyyn verrattuna. ”Terrorismirikoksia” koskeva määritelmä otettaisiin käyttöön, koska terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen nimeäminen yhtenäisellä tavalla selkeyttäisi sääntelyä niin, että päästäisiin eroon nykyisen luvun myöhemmissä pykälissä käytetystä ja ongelmalliseksi koetusta viittaamisesta luvun alun pykäliin. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että kansainvälisissä velvoitteissa ja myös useiden valtioiden lainsäädännöissä nimetään ”terrorismirikoksiksi” (englanniksi ”terrorist offences”) rikokset, joiden rangaistavuudesta ehdotetaan säädettyväksi tämän luvun 2 ja 3 §:ssä. Terrorismirikoksen määritelmä kattaisi myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten yritykset ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen.

Terroristinen tarkoitus

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin ”terroristisen tarkoituksen” määritelmästä nykyisen luvun 6 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla. Määritelmä perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen, mihin liittyen sääntelyn yksityiskohtien taustaa on käsitelty edellä jaksossa 2.1.1.

Terroristisen tarkoituksen määritelmälle olisi luvun muun sääntelyn tavoin ominaista ideologiavapaus. Luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset eivät säännösten neutraalin sanamuodon ja perustelujen mukaan koskisi tiettyjä uskonto- tai aatesuuntauksia. Näin ollen tekojen taustalla ei tarvitsisi olla mitään osoitettavissa olevaa ideologiaa. Terroristisen tarkoituksen määritelmän sisällön osalta merkityksellisiä olisivat edelleen määritelmän säätämisen yhteydessä todetut perustelulausumat (HE 188/2002 vp, s. 58–61), joihin seuraavassa todettu useilta osin perustuu.

Teon terroristisen tarkoituksen määritelmä on luvun kannalta keskeisen tärkeä. Sen olemassaolo tekee 2 ja 3 §:n mukaisista rikoksista sellaisia, joista on rangaistava ankarammin kuin ilman tällaista tarkoitusta tehdyistä vastaavista rikoksista. Lisäksi terroristisen tarkoituksen määritelmä vaikuttaa kaikkiin muihinkin luvun rikoksiin, joilla edistetään terrorismirikosten tekemistä. Rikoksen terroristinen tarkoitus ei edelleenkään yksin riittäisi siihen, että rikos olisi 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu. Teon olisi mainittujen pykälien mukaan oltava lisäksi omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle.

Varsinkin ehdotetuissa b ja c alakohdassa olisi mukana sellaisia tavoitteita, joihin voidaan pyrkiä myös muulla kuin terroristisella toiminnalla. On tärkeää pitää erillään terrorismista toiminta, joka tapahtuu käyttämällä yleisesti tunnustettuja perusoikeuksia. Tämä koskee esimerkiksi kokoontumisvapautta, yhdistymisvapautta ja sananvapautta.

Terroristisen tarkoituksen määritelmä perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen, jonka yhteydessä hyväksytyyn neuvoston lausuman perusteella näyttää siltä, että esimerkiksi mielenosoitusten yhteydessä tehtyä 2 §:ssä tarkoitettua rikosta ei ainakaan yleensä voitaisi pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtynä, vaikka mielenosoituksen tarkoituksena olisikin esimerkiksi pakottaa hallitus johonkin. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on kuitenkin katsottu, että sääntöä ei voitane pitää aivan ehdottomana, vaan huomiota olisi kiinnitettävä myös teon laatuun. Mielenosoituksen yhteydessä tapahtuvaa omaisuuden vahingoittamista tai tuhoamista olisi arvioitava eri tavoin kuin esimerkiksi valtion hallituksen ottamista panttivangiksi mielenosoituksen yhteydessä. Ainakin jos mielenosoituksen yhteydessä tehty rikos olisi luonteeltaan hyvin vakava ja täyttää terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen määritelmän, sitä voitaisiin pitää 2 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena. Terroristisen tarkoituksen puuttuessa mielenosoituksen yhteydessä tehdyt rangaistavat teot tulisivat rangaistaviksi muina kuin tämän luvun mukaisina rikoksina.

Kysymys terroristisesta tarkoituksesta saattaa nousta esille myös työtaistelujen yhteydessä. Esimerkiksi lakon tarkoituksena voisi olla hallituksen pakottaminen tekemään jotakin. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu 34 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua tuhotyötä koskien ja hallituksen esitykseen HE 94/1993 vp viitaten, että lakkoon tai muuhun työtaisteluun liittyvää puuttumista tuotanto-, jakelu- tai tietojärjestelmän toimintaan ei voitaisi katsoa terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi. Jos sen sijaan työtaistelun yhteydessä tehdään sellainen tuhotyö, johon ei sovelleta kyseisen momentin vaatimusta siitä, että teon on oltava oikeudeton (esimerkiksi tahallinen tulipalon sytyttäminen tai räjäyttäminen), ja jos teko on tehty terroristisessa tarkoituksessa ja se on myös omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle, tuhotyötä voitaisiin pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena. Samoin voitaisiin arvioida esimerkiksi lakon yhteydessä tehtyjä henkilöön kohdistuvia rikoksia, jos ne muuten ovat terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen määritelmän mukaisia.

Pykälän 2 kohdan a alakohdan mukaan rikoksenteijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Alakohdassa tarkoitettu pelko olisi yleisesti väestön keskuudessa syntyvä perusteltavissa oleva pelko siitä, että yksityiset edut (esimerkiksi henki, terveys, vapaus, ruumiillinen koskemattomuus, omaisuus tai kotirauha) taikka yhteisön edut (esimerkiksi valtion valtiosääntö tai ympäristö) ovat vaarassa. Tapauskohtaisessa harkinnassa olisi se, kuinka yleistä pelon tulee olla, jotta se vallitsi väestön keskuudessa. Tällaisen vakavan pelon syntymiseen voi vaikuttaa se, että uhreja esineellistetään ja välineellistetään yleisempien tavoitteiden saavuttamiseksi ja psykologisen vaikutuksen aikaansaamiseksi. Alakohdassa tarkoitettua vakavaa peloa ei tarvitsisi kohdistua suureen määrään ihmisiä. Vaikka terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen konkreettisena kohteena voi olla pieni ihmisryhmä tai poikkeuksellisesti jopa yksittäinen henkilö, teosta voisi heijastusvaikutuksena aiheutua yleisesti vallitseva vakava pelko siihen liittyvine turvattomuuden tunteineen.

Pykälän 2 kohdan b alakohdan mukaan rikoksenteijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomaisen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotain. Alakohdassa tarkoitettu valtio voisi olla muukin kuin Suomi. Tähän liittyy se, että luvun rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia, minkä vuoksi toisessa maassa tehty luvun mukainen rikos voi tulla käsiteltäväksi Suomessa.

Pykälän 2 kohdan b alakohdan mukaisen pakottamisen olisi siis oltava oikeudetonta. Vuoden 2002 puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä on todettu, että pakottaminen voi olla täysin oikeutettua esimerkiksi silloin, kun kysymyksessä on Yhdistyneissä kansakunnissa tai muuten asianmukaisessa järjestyksessä kansainvälisesti hyväksytty taloudellinen, sotilaallinen tai muu pakote. Varsinkin sotilaallisista mutta myös taloudellisista pakotteista voi seurata pakotteiden kohteena olevan valtion asukkaille vahinkoa tai ainakin vaaraa hengelle ja terveydelle. Koska pakottaminen ei tällaisessa tapauksessa kuitenkaan ole oikeudetonta, pakotteista johtuvaa hengen tai terveyden vahingoittumista tai vaarantumista ei voida pitää terrorismirikoksena. Aikaisemmin todetun mukaisesti myös tietyt sotilaalliset toimet rajautuisivat terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiristä kansainvälisten terrorismia koskevien sopimusten perusteella. Terroristista tarkoitusta ei ole myöskään kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisella avustustoiminnalla.

Pykälän 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu viranomaisen voisi olla myös esimerkiksi kunnallinen viranomaisen. Tosin siihen kohdistettu toimi vain hyvin poikkeuksellisesti täyttäisi sen 2 §:n 1 momentin mukaisen yleisen edellytyksen, että teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Edellytyksen voi katsoa esimerkiksi puuttuvan tilanteesta, jossa kunnan virkamies pakotetaan myöntämään jokin etuus pakottajalle.

Pykälän 2 kohdan c alakohdan mukaan rikoksenteijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai oikeudettomasti muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille. Valtiosäännöllä tarkoitetaan lakeja, jotka sääntelevät ainakin ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteita, valintaa ja päätöksentekomenettelyä. Valtiosääntöön kuuluvissa laeissa voidaan myös säätää esimerkiksi kansalaisten perusoikeuksista ja muustakin oikeusasemasta suhteessa valtioon. Valtiosäännön muuttamisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä myös sen osittaista muuttamista. Tavanomainen poliittinen toiminta jäisi terroristisen tarkoituksen määritelmän ulkopuolelle.

Valtion oikeusjärjestyksen keskeisen osan puolestaan muodostavat oikeusnormit, jotka ohjaavat valtion jäsenten käyttäytymistä. Koska pykälän 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu valtio voisi olla muukin kuin Suomi, alakohdan perusteella voidaan joutua arvioimaan sellaista toimintaa, jonka kohteena on diktatorisesti tai muuten epädemokraattisesti hallittu valtio. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on korostettu puitepäätöksen tulkintaa koskevien johdantokappaleiden ja neuvoston lausumien merkitystä. Niissä painotetaan yleismaailmallisina arvoina ihmisarvoa, vapautta, tasa-arvoa ja yhteisvastuullisuutta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista samoin kuin yhteisen kansanvallan ja oikeusvaltion periaatteita. Terrorismi on yksi näiden periaatteiden vakavimmista loukkauksista. Terrorismin vastaisella sääntelyllä on tarkoitus turvata oikeusvaltiollista ja demokraattista yhteiskuntaa, mikä näkökohta vaikuttaa myös terroristisen tarkoituksen määritelmän tulkintaan.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanossa omaksutun tulkinnan mukaan epädemokraattisissa tai totalitaarisissa yhteiskunnissa toimivien liikkeiden toimia, joilla ne pyrkivät oikeusvaltiolliseen ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen, ei pidettäisi terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina. Tämä ei merkitse, etteivätkö tällaiset teot voi olla muiden säännösten mukaan arvioitavia rikoksia.

Pykälän 2 kohdan c alakohdan mukaista erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle voisi aiheuttaa esimerkiksi toimi, jonka seurauksena valtion verotulot romahtavat. Esimerkiksi pankki- ja maksuliikennejärjestelmän lamauttaminen voi aiheuttaa myös tässä tarkoitettuja valtiontalouteen ulottuvia vahinkoja. Yhteiskunnalliset perusrakenteet ovat asiayhteyden perusteella sellaisia, jotka tärkeytensä vuoksi voidaan rinnastaa valtiosääntöön, oikeusjärjestykseen tai valtiontalouteen. Yhteiskunnallisia perusrakenteita voisivat olla esimerkiksi valtion sosiaaliturva-, terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmät. Ainakin sellaisissa valtioissa, joissa uskonnolla on tärkeä merkitys, myös kirkko tai vastaava laitos voisi kuulua tässä yhteydessä tarkoitettuihin yhteiskunnallisiin perusrakenteisiin. Erityisen suurta vahinko voisi olla pykälän 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla joko laajuutensa tai pitkäaikaisuutensa vuoksi tai molempia perusteita yhdessä arvioiden. Vahingon suuruudelta edellytettäisiin, että vahinko tuhoaa kohteena olevan rakenteen tai horjuttaa sitä vakavasti.

Pykälän 2 kohdan d alakohdan mukaan rikoksenteijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksensa on aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille. Kansainvälinen järjestö määriteltäisiin pykälän 3 kohdassa. Taloudelliset perusrakenteet olisivat järjestön toiminnan kannalta keskeisiä, järjestön kannalta valtion kansantalouteen merkitykseltään rinnastettavia taloudellisia rakenteita. Muut perusrakenteet voisivat olla ainakin järjestön toiminnan välttämättömänä edellytyksenä olevia aineellisia rakenteita.

Kansainvälisen järjestön määritelmä

Pykälän 3 kohta sisältäisi edellisen kohdan d alakohtaan liittyvän kansainvälisen järjestön määritelmän. Kansainvälisen järjestön käsitettä käytettäisiin luvun 2 §:n 1 momentissa ja 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Määritelmän mukaan kansainvälisellä järjestöllä tarkoitettaisiin hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Kansainvälisen järjestön määritelmän sisällyttäminen nykyiseen lukuun liittyy vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoon. Puitepäätöksessä ei ole kansainvälisen järjestön määritelmää. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu, että kyseessä on ensisijaisesti hallitustenvälinen kansainvälinen järjestö. Tämä johtuu siitä, että puitepäätöksen eri kohdissa kansainvälinen järjestö on rinnastettu valtioon tai viranomaiseen. Hallitustenvälisiä

järjestöjä ovat esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat ja sen erityisjärjestöt, Euroopan neuvosto, Pohjoismaiden neuvosto, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) ja Pohjois-Atlantin liitto (NATO). Kansainväliseen järjestöön voidaan tässä yhteydessä rinnastaa myös Euroopan unioni.

Muista kuin hallitustenvälisistä järjestöistä voivat kysymykseen tulla poikkeuksellisen merkittävät ja kansainvälisesti tunnustetut järjestöt, esimerkiksi kansainvälinen Punainen Risti ja Punainen Puolikuu. Punaisella Ristillä on sodan uhrien avustamisessa ja heitä koskevien sopimusten toteuttamisessa kansainvälisesti tunnustettu erityisasema. Suomen Punainen Risti on Suomen valtion tunnustama julkisoikeudellinen yhdistys (Suomen Punaisesta Rististä annettu laki (238/2000, 1 §).

Terroristiryhmän määritelmä

Pykälän 4 kohta sisältäisi terroristiryhmän määritelmän, joka perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen kuitenkin niin, että ”rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää” käsitellään vain määritelmäpykälän perusteluissa. Terroristiryhmän määritelmällä on merkitystä luvun 5, 6, 9, 11 ja 14 §:n soveltamisen kannalta.

Terroristiryhmällä tarkoitettaisiin pykälän 4 kohdan mukaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia eli 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyjä rikoksia. Terroristiryhmän määritelmä soveltuu joustavasti terroristijärjestöjen alueellisiin tai pienempiinkin osiin ja soluihin sekä järjestöistä kokonaan erillisiin yksittäisiin ryhmiin (HE 89/2021 vp, s. 37). Terroristiryhmän määritelmästä seuraavassa todettu perustuu pitkälti määritelmän säätämisen yhteydessä todettuun (HE 188/2002 vp, s. 61/I ja 62/I).

Pysyvyysvaatimukselle ei voida antaa yhtä täsmällistä sisältöä kuin henkilömäärälle. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä todetun perusteella viikoissa mitattu kesto ei vielä yleensä osoittaisi pysyvyyttä, mutta vuoden toiminta puolestaan täyttäisi tämän vaatimuksen selvästi. Tähän väliin sijoittuvan keston merkitys pysyvyyden kannalta harkittaisiin tapauskohtaisesti. On joka tapauksessa huomattava, että digitalisoituminen mahdollistaa sellaisen aikaisempaa nopeamman ja lyhytkestoisemman toiminnan, joka voi olla terroristiryhmän määritelmän täyttymisen kannalta merkityksellistä.

Rakenteen jäsenyys osoittaa järjestäytyneisyyden astetta. ”Rakenteeltaan jäsentyneen” osalta merkityksellinen on terroristiryhmän määritelmän taustalla oleva puitepäätös, jonka mukaan ilmaisulla tarkoitetaan yhteenliittymää, joka ei ole sattumalta muodostunut rikosten välitöntä tekemistä varten. Terroristiryhmän muodostavilla henkilöillä ei kuitenkaan välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, kokoonpano ei välttämättä pysy jatkuvasti samana eikä yhteenliittymän rakenne välttämättä ole pitkälle kehittynyt. Vaikka esimerkiksi käskyvaltasuhteita ei olisi, terroristiryhmää voitaisiin silti muiden edellytysten täytyessä pitää rakenteeltaan jäsentyneenä.

Terroristiryhmän olisi pykälän 4 kohdan määritelmän täyttääkseen toimittava yhteistuumin. Yhteistuumaisuus ei toteudu, jos ryhmään kuuluvat henkilöt tekevät tai valmistautuvat tekemään kukin tahoillaan rikoksia, mutta eivät tiedä toistensa teoista.

Jotta kysymyksessä olisi terroristiryhmä, sen täytyisi toimia tehdäkseen terrorismirikoksia eli 2 tai 3 §:ssä tarkoitettuja terrorismirikoksia. Määritelmässä käytettäisiin edelleen rikosten osalta monikkoa, koska määritelmässä tarkoitettun ja ”terroristiryhmäksi” luonnehdittavan ryhmän tavoitteena ei useinkaan ole yksittäisen terrorismirikoksen tekeminen, ja jos niin olisi, ryhmän

kytkeminen yksittäiseen terrorismirikokseen olisi useissa tapauksissa riittävää määritelmän kannalta.

Ryhmän määrittelemisen terroristiryhmäksi edellyttäisi, että ryhmä toimii tehdäkseen nimenomaan terrorismirikoksia. Ei edellyttäisi sitä, että ryhmän toiminnassa olisi jo tehty sellainen rikos, vaan riittävää olisi, että käynnissä ovat toimenpiteet sellaisen rikoksen tekemiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kyse voisi olla siitä, että ryhmän toiminnassa tehdään tämän luvun mukaisia terrorismirikosten tekemistä edistäviä terroristisia rikoksia (esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja terroristinen koulutuksen antaminen).

Jos kysymys on kahden henkilön yhteistoiminnasta tai muuten yhteenliittymästä, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, sovellettavaksi voivat tulla rikoskumppanuutta tai muuta osallisuutta koskevat 5 luvun säännökset. Rikoslain terroristiryhmän määritelmä ei edellytä, että ryhmään kuuluvat henkilöt ovat samassa paikassa ja että heidän tehtävänsä olisivat vastaavanlaisia. Kun arvioidaan sitä, onko kyseessä terroristijärjestö taikka siihen kuuluva tai erillinenkin terroristiryhmä, ja sitä, kuuluuko henkilö sellaisen järjestön tai ryhmän muodostaviin henkilöihin, arvioinnissa voisi merkitystä olla myös hallinnolliseen terroristivarojen jäädyttämiseen liittyvillä Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan unionin ja kansallisilla päätöksillä ja niihin liittyvillä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden listauksilla.

2 §. *Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pitkälti nykyisen luvun 1 §:n 1 momenttia vastaavasti terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista. Sääntely näiltä osin edelleen perustuisi vuoden 2002 puitepäätökseen ja sen korvanneeseen terrorismirikosdirektiiviin. Niiden täytäntöönpanon yhteydessä on perusteellisesti arvioitu sitä, minkä rikosten tulee sisältyä momentissa mainittuihin rikoksiin niin, että Euroopan unionin sääntelyn velvoitteet tulevat täytetyiksi. Momenttiin on tehty eräitä lisäyksiä Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä. Nyt momenttiin lisättäisiin sen uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä neljä uutta rikosta (törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus).

Nykyisen sääntelyn tapaan 1 momentissa luetteloidun rikoksen katsominen terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi edellyttäisi momentin johdantokappaleen mukaisesti sitä, että rikos on tehty terroristisessa tarkoituksessa ja että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Jälkimmäistä edellytystä on edellä kutsuttu vaaraedellytykseksi. Terroristisen tarkoituksen määritelmää ja kansainvälisen järjestön määritelmää on jo käsitelty edellä 1 §:n yhteydessä. Terroristisen tarkoituksen ja/tai vaaraedellytyksen puuttuessa teosta rangaistaan tekoa normaalisti koskevan rangaistussäännöksen mukaan.

Rikoksen sisältyminen pykälän 1 momenttiin tarkoittaisi edelleen sitä, että rikoksen rangaistusasteikko on tässä yhteydessä ankarampi kuin sen rikoksen normaaliasteikko ja että rikoksesta näin ollen tuomitaan terroristisessa tarkoituksena tehtynä ankarampi rangaistus kuin tuomitaan ilman sellaista tarkoitusta tehtynä. Tätä myös EU-sääntely edellyttää. Poikkeuksen muodostaisi pykälän 3 momentin murha, josta ilman terroristista tarkoitustakin voidaan tuomita vain elinkautinen vankeusrangaistus. Useiden 1 momentin kohtien rikosten enimmäisrangaistuksen korotus verrattuna ilman terroristista tarkoitusta tehtyyn tekoon nähden on kaksi vuotta. Joidenkin momentin mukaisten rikosten vähimmäisrangaistuskin on ankarampi kuin rikoksesta ilman terroristista tarkoitusta säädetty vähimmäisrangaistus. Lähtökohtaisesti ankaramman rangaistuksen tuomitseminen terroristiseen tarkoitukseen liittyvästä rikoksesta ei estä sitä, että rangaistuksen määräämisen yhteydessä voidaan 6 luvun säännösten sen

mahdollistaessa poikkeuksellisesti tuomita rangaistusasteikon vähimmäisrangaistuksesta poikkeava rangaistus. Merkityksellisiä 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Vaaraedellytyksen osalta voidaan tässä yhteydessä pitkälti toistaa se, mitä edellytyksestä on todettu vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 33/). Kyseisellä edellytyksellä on merkitystä arvioitaessa käytännössä yksittäisen rikoksen vaarallisuutta. Ilmaisun ”on omiaan” osoittaa, että kysymys on niin sanotusta abstraktisesta vaarasta. Ei siis vaadita sen osoittamista, että teko juuri kyseisessä tilanteessa on aiheuttanut vakavaa vahinkoa. Vaaraedellytyksen mukainen kynnys vahingon aiheutumisen suhteen ei ole korkea omaksutun abstraktin vaaran vuoksi. Riittävää on sen toteaminen, että teko tekotyyppinä kokemuseräisesti yleensä aiheuttaa sellaista vahinkoa. Vaaraedellytys heijastuu niihin rikoksiin, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Niiden rikosten joukkoon on nimenomaan sisällytetty rikoksia, jotka voivat kyseistä vahinkoa aiheuttaa. Vähäiseksi katsottavia rikoksia ei ole listattu sellaisiksi rikoksiksi, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Tekijän tahallisuuden tulee ulottua myös siihen, että teko on omiaan aiheuttamaan momentissa tarkoitettua vahinkoa. Tämän korostamiseksi käytetään muotoilua ”siten, että teko on omiaan”. Jos teko ei ole omiaan aiheuttamaan kysymyksessä olevaa vahinkoa, tekoa ei ole pidettävä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, vaikka tekijällä on ollutkin terroristinen tarkoitus ja vaikka teko sinänsä olisi pykälän 1 momentin sisältämän rikosluettelon mukainen.

Vuoteen 2018 asti 1 momenttia vastaavan nykyisen säännöksen johdantokappaleessa käytettiin vaaraedellytykseen liittyen sanaa ”valtiolle” sanan ”maalle” asemesta. Tuolloin sanamuotoa muutettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 19 ja 99). Nykyisen ja nyt ehdotettavan momentin sanamuodon mukaan teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle. Tällä korostetaan sitä, että terrorismirikokset ovat laajasti yhteiskuntaan kohdistuvia rikoksia, kysymys ei ole pelkästään valtion viranomaisiin ja rakenteisiin kohdistuvista teoista. Tätä ilmentävät myös terroristisen tarkoituksen eri muodot. Sanamuodon muuttamisen yhteydessä todettiin (HE 30/2018 vp, s. 99), että terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä rikoksella aiheutettava vahinko voi liittyä terroristisen tarkoituksen määritelmään esimerkiksi siten, että aiheutetaan vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Sanamuodon muuttamiseen liittyy myös se, että terrorismirikosdirektiivin lisäksi jo vuoden 2002 puitepäätöksessä käytetään tässä yhteydessä sanaa ”country”, joka valtiota paremmin kääntyy ”maaksi”.

Pykälän 1 momentin 1 kohta koskisi laitonta uhkausta, perätöntä vaarailmoitusta, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua törkeää julkisrauhan rikkomista ja ydinenergian käyttörikosta, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Kohtaa muutettaisiin nykysääntelyyn verrattuna niin, että ydinenergian käyttörikoksen kohdalla poistettaisiin maininta sitä koskevasta pykälästä (rikoslain 44 luvun 10 §). Kysymys on tältä osin johdonmukaisuudesta, kun lainkohdat mainittaisiin erikseen vain, kun rikos kuuluu rajoitetulla tavalla momentin soveltamisalaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohta koskisi tahallista vaaran aiheuttamista, tahallista räjähdერიkosta, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomista ja julkista kehottamista rikokseen, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Tätäkin kohtaa muutettaisiin edellä todetusta syystä niin, että rikoksen kohdalla poistettaisiin maininta sitä koskevasta pykälästä. Tämä koskisi julkista kehottamista rikokseen, jota koskien kohdassa nykyisin mainitaan rikoslain 17 luvun 1 §.

Pykälän 1 momentin 3 kohta koskisi törkeää vapaudenriistoa, törkeää varkautta ja sellaista törkeää moottorikulkuneuvon käyttövarkautta, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyötä, liikennetuhotyötä, terveyden vaarantamista, törkeää vahingontekoa ja puolustustarvikkeiden maastavientirikosta, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Kulkuneuvon laatua koskeva vaatimus liittyisi edelleen vain törkeään moottorikulkuneuvon käyttövarkauteen, ei sitä edeltävään rikoslistauksessa mainittuun törkeään varkauteen, mitä korostaisi sanan ”sellaista” lisääminen. Nykysääntelyyn verrattuna kohtaan lisättäisiin törkeä vapaudenriisto. Mainittu rikos soveltuu rangaistusasteikkonsa (25 luvun 2 §:n mukaan teosta tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) perusteella sijoitettavaksi juuri tähän kohtaan. Kohdasta poistettaisiin törkeä ampuma-aserikos, jonka tekemisestä terroristisessa tarkoituksessa säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohta koskisi 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua törkeää datavahingontekoa, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettua törkeää tietoliikenteen häirintää ja 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettua törkeää tietojärjestelmän häirintää, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. Kohta vastaisi nykysääntelyä.

Pykälän 1 momentin 5 kohta koskisi kemiallisen aseiden kiellon rikkomista, biologisen aseiden kiellon rikkomista ja tahallista törkeää ympäristön turmelemista, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Kohta vastaisi nykysääntelyä.

Pykälän 1 momentin 6 kohta koskisi törkeää raiskausta, törkeää pahoinpitelyä, naisen sukuelinten silpomista, törkeää ihmiskauppaa, panttivangin ottamista, törkeää ryöstöä, törkeää tuhotyötä, törkeää terveyden vaarantamista, ydinräjähdერიkosta ja kaappausta, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Nykysääntelyyn verrattuna kohtaan lisättäisiin törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö. Mainitut rikokset soveltuvat rangaistusasteikkonsa (20 luvun 2 §:n ja 31 luvun 2 §:n mukaan teosta tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) sijoitettavaksi juuri tähän kohtaan.

Pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohtaan liittyisi 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu. Sen pykälän 2 kohta koskisi tekoja, jotka liittyvät esineisiin ja aineisiin, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Kohdassa ei nykyisen luvun 2 §:n 2 kohdan tavoin enää erikseen mainittaisi räjähteitä, kemiallisia aseita, biologisia aseita ja toksiiniaseita. Uuden luvun 4 §:n 2 kohta koskisi ydinräjähteitä ja mainittuja aseita vain siltä osin, kuin ne eivät tule jo katetuiksi tämän pykälän 1 momentin 5 tai 6 kohdan mukaisina terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina (terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseiden kiellon rikkominen, terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseiden kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიkosta). Nykyisen 2 §:n 3 kohtaa vastaava kohta ei otettaisi uuden luvun 4 §:ään, koska kohdassa mainittujen ydinräjähteisiin, kemiallisiin aseisiin, biologisiin aseisiin ja toksiiniaseisiin liittyvien tekojen voi katsoa tulevan riittävästi katetuiksi pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohdalla.

Nykysääntelyä vastaavasti 1 momentin 7 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä surmasta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Pykälän 1 momentin 8 kohta muutettaisiin koskemaan momentin rikoslistaukseen lisättävää törkeää lapsenraiskausta, minkä vuoksi kohdassa nykyisin oleva tappoa koskeva sääntely siirrettäisiin uuteen 9 kohtaan. Törkeästä lapsenraiskauksesta tuomittaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi. Mainitusta rikoksesta tuomitaan 20 luvun 13 §:n mukaan ilman terroristista tarkoitusta tehtynä vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Koska törkeästä lapsenraiskauksesta tulee voida tuomita terroristisessa tarkoituksessa tehtynä ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehtynä ja koska määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan kaksitoista vuotta, kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä lapsenraiskauksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Pykälän 1 momentin 9 kohtaan siirrettäisiin edellä todetun mukaisesti muuttamattomana nykyisen momentin 8 kohdassa oleva tappoa koskeva sääntely. Sen mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä taposta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan se, joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee törkeän ampuma-aserikoksen, tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Muutos johtuisi törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikon muuttamisesta rikoslain aserikoksia koskevan uuden 41 luvun säätämisen yhteydessä. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyä törkeää ampuma-aserikosta koskeva sääntely sijoitettaisiin omaan momenttiin sen vuoksi, että rikoksen rangaistusasteikko ei ole selvästi suhteutettavissa eräiden muiden pykälän 1 momentin mukaisten rikosten asteikkoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan nykyisen luvun 1 §:n 2 momenttia vastaavasti terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta olisi tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykyisen luvun 1 §:n 3 momenttia vastaavasti, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys on rangaistava.

3 §. *Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen luvun 1 a §:n mukaisesti, että rangaistavaa on terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitettu laite, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten. Terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava.

Terrorismirikosdirektiiviin perustuva rikos säilyisi edelleen itsenäisenä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena perustuen kattavaan arviointiin (HE 30/2018 vp, s. 23–28), joka tehtiin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä ja jossa todetut näkökohdat ovat edelleen merkityksellisiä.

Edellä viitattujen aikaisempien lain esitöiden mukaan radiologiseksi aseeksi voidaan yleisesti ottaen katsoa laite, joka on suunniteltu levittämään radioaktiivista ainetta ympäristöön ja sitä kautta saastuttamaan ympäristöä ja aiheuttamaan vahinkoa ja vaaraa ihmisten hengelle ja

terveydelle. Radiologinen ase poikkeaa ydinaseesta siinä, että ensiksi mainitussa ei ole riittävästi materiaalia kriittisen massan saavuttamiseen, ketjureaktioon ja ydinräjähdykseen.

Radiologisen aseiden määritelmän osalta pykälässä siis viitattaisiin ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen 1 artiklan 4 kappaleen b kohdan. Sen mukaan siinä yleissopimuksessa laitteella tarkoitetaan radioaktiivisen aineen hajotuslaitetta tai säteilylaitetta, joka voi radiologisten ominaisuuksiensa vuoksi aiheuttaa kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle.

Erityisen vaarallisten ja vakavaa vahinkoa aiheuttavien aseiden välisiin suhteisiin liittyy se, että terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიкос tulisi rangaistavaksi 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan niin, että sellaisesta teosta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Rangaistustasojen suhteen kyseistä rikosta on pidettävä vakavampana kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta. Terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიкос kattaa 34 luvun 6 §:n 1 momenttiin perustuen ydinräjähteiden Suomeen tuomisen, hankkimisen, valmistamisen, kuljettamisen, toimittamisen, hallussa pitämisen, kehittämisen ja räjäyttämisen sekä tutkimustoiminnan harjoittamisen ydinräjähteiden valmistamista varten. Tämän luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä biologisen aseiden kiellon rikkomisesta tuomittaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tavoin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Pykälässä ei edelleenkään todettaisi rangaistavana tekotapana terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainittua radiologisen aseiden käyttämistä, koska se tulee katetuksi vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten lisäksi 2 §:n 1 momentissa mainittujen terveyden vaarantamisen (3 kohta), törkeän ympäristön turmelemisen (5 kohta) ja törkeän terveyden vaarantamisen (6 kohta) kautta. Laitteen määritelmässä mainitun huomattavan omaisuusvahingon kannalta merkityksellinen on myös törkeä vahingonteko, joka mainitaan 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

4 §. *Terrorismirikoksen valmistelu.* Pykälän mukaan terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin se, joka terrorismirikoksen tekemistä varten 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai 2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa sellaisen esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Pykälä perustuisi osittain nykyisen luvun 2 §:ään, jossa säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja joka koskee sen luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehtyt rikokset) tai 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) valmistelua. Valmistelurikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi, että valmistelulla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Lisäksi 1 ja 2 kohdan teot olisivat edelleen erillisiä rangaistavia, kohdan 2 soveltaminen ei edellyttäisi 1 kohdan mukaista sopimista tai suunnitelmaa.

Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin henkilö, joka pykälässä tarkemmin todetulla tavalla valmistelee terrorismirikosta. Vaikka pykälässä puhuttaisiin rikoksesta yksikössä, kysymys voisi olla useiden eri terrorismirikosten valmistelusta. Terrorismirikoksella tarkoitettaisiin tässä 1 §:n 1 kohdan määritelmän mukaisesti 2 ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyjä rikosta. Mainituissa pykälissä säädettäisiin rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt

rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja mainittujen rikosten yritykset. Terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus kattaisi myös toimimisen rikoksen yritystä varten. Käytännössä valmistelua ei juurikaan tehdä rikoksen yrityksen tekemiseksi, mutta joissakin lähinnä poikkeuksellisiksi katsottavissa tilanteissa tavoitteena oleva toiminta saattaisi tunnusmerkistön sisältöön nähden puutteellisen täytäntöönpanon mutta oikeushyvälle kuitenkin aiheutuvan vaaran perusteella toteuttaa terrorismirikoksen yrityksen. Useat nykyisen luvun rangaistussäännökset kattavat niissä olevien koko pykäliin kohdistuvien viittausten vuoksi ja näin ollen lain sanamuodon perusteella myös toimimisen yrityksen tekemiseksi. Rangaistavuuden alaa ei ole tarkoitus tässä yhteydessä supistaa, nykyisestä sääntelystä poiketen koko luvun sääntelyn osalta ehdotettaisiin näiltä osin yhtenäistä sääntelyä.

Muutosta nykyiseen sääntelyyn tarkoittaisi se, että valmistelutoimen tekijä toimii tiettyjen rikosten tekemistä varten. Ilmaisun ”tekemistä varten” laajentaisi rangaistavuuden alaa nykyisestä. Luvun nykyisen 2 §:n mukaan valmistelutoimen tekijä toimii tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen. Rangaistavaa on nykyisin näin ollen vain se, että henkilö toimii oman tulevan rikoksensa tekemisen edistämiseksi.

Ehdotettu ilmaisu ”tekemistä varten” ottaisi luontevasti huomioon sen, että rikoksen valmisteluun ja sitä seuraavaan päärikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen saattaa osallistua eri henkilöitä. Terrorismirikoksen valmisteluun voi syyllistyä henkilö, jonka toiminnan on alun perinkin suunniteltu koskevan vain valmisteluvaihetta. ”Tekemistä varten” kattaisi niin tapaukset, joissa valmistelutoimen tekijä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myös tapaukset, joista hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Jälkimmäisessä tilanteessa tarkoituksena saattaisi olla, että myös valmistelutoimen tekijä osallistuu tulevan rikoksen tekemiseen tekijäkumppanina tai muuna 5 luvussa tarkoitettuna rikokseen osallisena. Vastaava tulkinta samoin kuin muu seuraavassa ilmaisusta ”tekemistä varten” koskisi myös luvun myöhempiä rangaistussäännöksiä. Kaikkien luvun rikosten kohdalla se ei kuitenkaan tarkoittaisi rangaistavuuden alan laajenemista nykytilaan verrattuna, koska useiden luvun rikosten kohdalla rangaistussäännökset ovat jo nykyisin tulkittavissa niin, että ne kattavat myös toisen tai toisten tulevan rikoksen edistämisen.

Ilmaisun ”tekemistä varten” liittyisi korotettu tahallisuusvaatimus, jota tekijän tarkoituksen osalta nykyisen säännöksen ”tehdäkseen” jo ilmentää. Vastuu terrorismirikoksen valmistelusta edellyttäisi, että henkilö toimii tunnusmerkistön mukaista tekoa suorittaessaan sitä varten, että joku tulisi tekemään terrorismirikoksen tunnusmerkistössä kuvatun teon. Kysymys voisi olla varsinkin toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämässä myös siitä, että valmistelutoimen tekijä toimii tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin sääntely siis vastaisi tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden osalta sitä, mikä on jo kirjattu nykyisen luvun useisiin rangaistussäännöksiin.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy kysymys siitä, minkälaista yhteyttä valmistelurikokselta edellytetään suhteessa valmistelun tavoitteena olevaan terrorismirikokseen. Tämä korotettu tahallisuustunnusmerkki muodostaa keskeisen osan rikoksen sisällöstä ja teon rangaistavuuden arvoisuudesta. Sen perusteella tulee voida todeta, minkä rikoksen tekeminen tai edistäminen on valmistelurikoksen tai seuraavien pykälien mukaisen muun edistämisorikoksen tavoitteena. Korotettu tahallisuustunnusmerkki osoittaa osaltaan, milloin valmistelurikoksen tai muun edistämisorikoksen rangaistavuuden edellytykset ovat toteutuneet ja milloin valmistelu- tai edistämisorikos päättyy, mistä puolestaan alkaa valmistelu- tai muun edistämisteon vanhentuminen. Toisaalta teon yksityiskohtaisuudelle ei tule asettaa niin korkeita edellytyksiä, että ne eivät ole enää välttämättömiä subjektiivisen tunnusmerkin olemassaolon arvioinnin kannalta, vaan voivat tuottaa perusteetonta haittaa ja

lisävaikeutta valmistelu- tai muun edistämiskokoksen todentamisessa ja siihen syyllistyneen rikosprosessuaalisessa vastuuseen saattamisessa.

Ilmaisu ”terrorismirikoksen tekemistä varten” ei edellyttäisi sitä, että valmistelutoimen tekemisen hetkellä on tarkkaan selvillä se, minkä terrorismirikoksen tekemistä varten toimitaan. Tämä ensinnäkin tarkoittaisi sitä, että valmistelulla edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Tämän lisäksi avoimeksi voisi jäädä se, minkä 2 §:n mukaisen terrorismirikoksen tekemiseksi valmistelutoimen tekijä toimii, kunhan hänen toimintansa riittävällä varmuudella on kytkettävissä sen pykälän mukaiseen rikolliseen toimintaan. Tulevan rikoksen tekohetken olosuhteista saattaisi riippua se, mihin terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen tultaisiin lopulta päätyään. Esimerkiksi aseisiin liittyvä terrorismirikoksen valmistelu voi koskea useita erilaisia terrorismirikoksia ja vieläpä niin, että valmisteluhetkellä ei ole välttämättä selvää, mikä tai mitkä niistä tullaan toteuttamaan (esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ampuma-aserikos, panttivangin ottaminen, kaappaus, tappo tai murha). Rikosprosessissa ei tarvitsisi 2 §:n mukaisen rikosnimikkeen tarkkuudella yksilöidä sitä terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta, jonka tekeminen on ollut valmistelun tarkoituksena. Mahdollista voisi toki olla sekin, että valmistelutoimen tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, mikä terrorismirikos on tarkoitus tehdä, ja että se rikos näin ollen kyetään yksilöimään tarkasti.

Terrorismirikoksen valmistelun ja sen tarkoituksena olevan terrorismirikoksen tekemisen välinen aika voisi vaihdella tapauksesta ja valmistelutoimista riippuen. Rikoksen tekemiseen tähtäävästä valmistelusta voidaan siirtyä rikoksen täytäntöönpanoon pian valmistelutoimen päätyttyä. Toisaalta valmistelutoimet saattavat olla sinänsä monimutkaisia ja koostua erilaisista vaiheista, jolloin ajallinen väli voi olla pidempikin. Valmistelun jälkeen voidaan myös odottaa otollista ajankohtaa terrorismirikoksen toteuttamiselle. Nimenomaista ajallista määrettä ei voidakaan asettaa. Tämä näkökohta koskee muitakin uuden 34 a luvun mukaisia rikoksia, joilla edistetään terrorismirikoksen tekemistä.

Luvun 3 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos on 2 §:n rikoksista poiketen itsenäinen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, jonka pohjalla ei ole jokin rangaistavaksi säädetty muu rikos. Tämä olisi otettava huomioon arvioitaessa sitä, onko valmistelun tarkoituksena ollut tehdä 3 §:n mukainen rikos. Senkin osalta kuitenkin pitäisi edellä todettu siitä, että valmistelulla edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Koska 3 § on radiologisia aseita koskeva erityissäännös, valmistelutoimien liittyminen nimenomaan siinä pykälässä tarkoitettuun laitteeseen (radiologiseen aseeseen) tarkoittaisi käytännössä sitä, että kyseessä on 3 §:n mukaisen rikoksen valmistelu.

Nämä 3 §:n mukaisia rikoksia ja edellä 2 §:n mukaisia rikoksia koskevat yleiset näkökohdat tarkoituksena olevan rikoksen määrittelemisestä koskisivat myös muita luvussa myöhemmin rangaistavaksi säädettyjä rikoksia, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemistä.

Pykälään ei otettaisi nykyisen luvun 2 §:n 3 kohtaa vastaavaa sääntelyä, jonka mukaan rangaistavaa on ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiniiniseen valmistukseen tarvittavien laitteiden tai aineiden taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen hankkiminen. Kohdassa tarkoitettu toiminta tulisi riittävästi katetuksi jo sillä, että 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaan rangaistavia olisivat

terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიkos, terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseiden kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseiden kiellon rikkominen. Mainittujen rikosten teko tapoihin kuuluu myös kehittämistoiminnan harjoittaminen ja tutkimustoiminnan harjoittaminen. Ne kattavat myös nykyisen luvun 2 §:n 3 kohdan mukaisen toiminnan.

Pykälä sisältäisi yksilöityjä menettelytapoja, joita pidettäisiin terrorismirikoksen valmisteluna. Nykyisen luvun 2 §:n sisältöä käsitellään lähemmin sen perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 44 ja 45), jotka sääntelyn merkittävän muuttumisen vuoksi olisivat enää vähäisessä määrin sovellettavia mutta jotka siltä osin on otettu seuraavassa huomioon.

Pykälän 1 kohdan mukaan rangaistavaa olisi terrorismirikoksen tekemistä varten sopia toisen kanssa tai laatia suunnitelma sellaisen rikoksen tekemisestä. Kohta vastaisi nykyisen luvun 2 §:n 1 kohtaa. Sen säätämismuutoksessa todetun mukaan kohdan soveltaminen edellyttäisi edelleen, että on olemassa todellinen ja varteen otettava sopimus tai suunnitelma rikoksen tekemiseksi. Tällainen sopimus ei edellytä erityistä muotoa. Aivan selvästi toteuttamiskelvottomat sopimukset ja suunnitelmat jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle. Kohta koskisi sellaisten henkilöiden toimintaa, jotka sopivan tilaisuuden tullen todellisuudessa voisivat ryhtyä panemaan suunnitelmaa täytäntöön, sekä sellaisen vakavasti otettavan suunnitelman laatimista, joka olisi toteutettavissa. Suunnitelma voisi koskea kaikkea terrorismirikoksen tekemistä merkityksellisesti edistävää toimintaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan rangaistavaa terrorismirikoksen valmisteluna olisi se, että tekijä terrorismirikoksen tekemistä varten valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa sellaisen esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta.

Pykälän 2 kohta poikkeaisi nykyisen luvun 2 §:n 2 kohdasta. Nykysääntely koskee räjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta, toksiiniasetta, ampuma-asetta sekä vaarallista esinettä ja ainetta. Kohdan muuttamisella soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että katetuksi yleisesti tulevat terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä merkitykselliset vaaraa aiheuttavat esineet ja aineet. Tämä koskisi myös tavanomaisia esineitä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Terrorismirikollisuuden kehittyessä ja teko tapojen muuttuessa rikosten tekemisessä käytettävien välineiden kirjo on laajentunut. Lähtökohtaisesti vaarallisten esineiden ja aineiden lisäksi terrori-iskuissa on ryhdytty käyttämään esimerkiksi kulkuneuvoja. Alun perin laillisiin tarkoituksiin hankittujen esineiden tai aineiden tuleva käyttötarkoitus voi muuttua hallussapidon aikana sellaiseksi, että 2 §:n 2 kohta soveltuu niihin. Esineen tai aineen vaarallisen ominaisuuden lisäksi rikosoikeudellinen vastuu terrorismirikoksen valmistelusta edellyttäisi rikosprosessissa sen nimenomaista osoittamista, että esinettä tai ainetta koskeva teko on pykälän 2 kohdan mukaisesti (esimerkiksi hallussa pitäminen tai hankkiminen) tehty terrorismirikoksen tekemistä varten.

Rangaistavuuden edellytyksenä olisi pykälän 2 kohdan mukaan se, että esine luonteensa tai ominaisuuksiensa perusteella on sellainen, että sillä aiheutettava vaara voi olla vakavaa. Tämä liittyy siihen, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset olisivat 2 §:n 1 ja 3 momentin mukaan vakavia rikoksia. Lisäksi momenteista ensimmäisen mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyiltä rikokselta edellytettäisiin, että se on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ei tehdä esimerkiksi vain vähäisten vammojen aiheuttamiseksi, minkä vuoksi mikä tahansa vain sellaisia vammoja aiheuttava esine tai aine ei

kuului rangaistavuuden piiriin, mikä olisi otettava huomioon esinettä tai ainetta ja sen merkitystä arvioitaessa.

Pykälän 2 kohdan soveltamisalan piiriin kuuluisivat nykyisen pykälän vastaavassa kohdassa nykyisin mainitut esineet ja aineet. Räjähdeellä, kemiallisella aseella, biologisella aseella ja toksiiniaseella tarkoitetaan samaa kuin niitä koskevissa rikoslain säännöksissä. Ampuma-aseen määritelmä on puolestaan ampuma-aselain 2 §:ssä. Nykyisen pykälän perustelussa todetaan, että vaarallisilla esineillä ja aineilla tarkoitetaan mitä tahansa esinettä tai ainetta, josta voi olla yleistä vaaraa. Aine voi olla vaarallinen esimerkiksi myrkyllisyytensä, syövyttävyytensä tai muun sellaisen ominaisuuden takia.

Samalla on kuitenkin huomattava, että pykälän 2 kohta ei edellyttäisi sitä, että esineestä tai aineesta aiheutuu yleistä vaaraa. Terrorismirikos voi periaatteessa kohdistua vain yhteenkin henkilöön, jos hänen joutumisensa uhriksi voi esimerkiksi hänen asemansa tai muihin hänen liittyvien seikkojen vuoksi aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Näin ollen lähtökohtaisesti esineitä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle ja terveydelle, olisivat järjestyslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettavat vaaralliset esineet ja saman lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettavat toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvat esineet (esimerkiksi veitset). On myös huomattava, että tällaisia esineitä voidaan käyttää terrorismirikosten tekemisen yhteydessä niin, että samalla kertaa voidaan surmata useita henkilöitä tai vahingoittaa useiden henkilöiden terveyttä, joten niistä voi aiheutua yleisempääkin kuin vain yhteen henkilöön kohdistuvaa vakavaa vaaraa.

Ydinräjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevat valmisteluteot kuuluisivat pykälän 2 kohdan soveltamisalaan vain siltä osin kuin niiden ei voi katsoa tulevan katetuiksi jo sillä, että 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaan rangaistavia olisivat terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიкос, terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseiden kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseiden kiellon rikkominen, joista viimeksi mainittu 11 luvun 9 §:n mukaan kattaa myös toksiiniasetat. Pääosin ydinräjähdettä ja mainittuja aseita koskien sovellettaviksi tulisivat 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta.

Luvun 2 §:n 1–3 momentin mukaan rangaistavia olisivat esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehty tahallinen räjähdერიкос, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen, törkeä ampuma-aserikos, kemiallisen aseiden kiellon rikkominen, biologisen aseiden kiellon rikkominen, törkeä pahoinpitely, törkeä tuhotyö, ydinräjähdერიкос, surma, tappo ja murha. Jos pykälän 2 kohdan mukainen teko olisi edennyt sillä tavalla, että toiminta jo täyttää valmistelun tarkoituksena olevan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tunnusmerkistön, tekijää ei erikseen tuomittaisi terrorismirikoksen valmistelusta. Erityisesti tämä liittyisi tilanteisiin, joissa esinettä tai ainetta käytetään. Muutenkaan pykälän mukaisia valmistelutoimia tehnyttä ei erikseen tuomittaisi terrorismirikoksen valmistelusta, jos hän on tekijänä tai 5 luvun mukaisena osallisena tehnyt valmistelun tarkoituksena olevan rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tai osallistunut sen tekemiseen.

Jos esinettä tai ainetta ei katsottaisi pykälän 2 kohdan mukaiseksi esineeksi tai aineeksi, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, esine tai aine voisi tulla otetuksi huomioon arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä 1 kohdan mukainen sopiminen tai suunnitelma. Sopiminen tai suunnitelma eivät välttämättä koske pelkästään esineiksi tai aineiksi katsottavia objekteja, vaan voivat kattaa myös aineettomiksi katsottavia objekteja, esimerkiksi tietokoneohjelman 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn tietoverkkorikoksen tekemistä varten tai muunkin siinä pykälässä mainitun rikoksen tekemisen edistämistä varten.

Terrorismirikoksen valmistelua arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan myös sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi valmistelukokos. Tällainen arviointitilanne voi tulla vastaan niin useita valmistelutoimia kuin useita valmistelun tarkoituksena olevia terrorismirikoksiakin koskien. Kuten edellä on jo 34 luvun 12 §:n perusteluissa todettu, rikosten lukuisuutta arvioitaessa ratkaisevia ovat niin sanottu luonnollinen katsantokanta sekä siihen liittyen tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Jos esimerkiksi tämän pykälän 1 kohdan suunnitelma ja 2 kohdan mukainen ampuma-aseen hallussapito liittyisivät kiinteästi toisiinsa ja tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen, saattaa olla perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terrorismirikoksen valmistelu. Sama koskisi ampuma-aseen hallussapitoa useamman mahdollisen terrorismirikoksen tekemistä varten. Erityisesti valmistelutoimien merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin puolestaan puhuisivat sen puolesta, että kyseessä on useampi terrorismirikoksen valmistelu.

Nykyisen luvun 2 § ei sisällä useista muista luvun säännöksistä poiketen toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan valmistelukoksesta tuomitaan, jollei teko ole rangaistava sellaisena rikoksena, jonka tekemisen edistämiseksi valmistelukokos tehdään. Sellaista lauseketta ei ehdoteta otettavaksi tähänkään pykälään. Jos valmisteluteko olisi niin olennainen osa teolla edistettyä terrorismirikosta, että valmisteluteon tekijä voidaan katsoa sen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekijäksi tai tekijäkumppaniksi, valmisteluteon tekijää ei erikseen tuomita terrorismirikoksen valmistelusta. Sama koskisi tekijäntoimen lisäksi muita 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja.

Siltä osin kuin rangaistussäännökset ovat päällekkäisiä, tämä pykälä olisi ensisijaisesti sovellettava erityissäännös muihin valmistelukokseista koskeviin rangaistussäännöksiin nähden (esimerkiksi 21 luvun 6 a §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu ja 25 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädetty panttivangin ottaminen). Pykälällä on sen verran oma soveltamisalansa, että oletettavasti ei synny päällekkäisyyttä tässä luvussa rangaistavaksi säädettyjen muiden rikosten kanssa. Tämän pykälän mukainen valmistelutoimi ei olisi 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista muuta terroristiryhmän olennaisen tehtävän hoitamista.

Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko ankaroituisi merkittävästi verrattuna nykyisen luvun 2 §:ään, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Muutos perustuisi valmistelukoksesta rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että terrorismirikoksen valmistelusta voitaisiin rangaistusasteikon enimmäisrangaistuksen perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä valmistelukokseilla edistettävistä terrorismirikoksista. Vähimmäisrangaistus olisi sama kuin useilla terrorismirikoksilla. Nämä piirteet ovat ominaisia useille muillekin luvun rikoksille.

Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittava rangaistus olisi suhteutettava teolla edistettävään terrorismirikokseen. Terrorismirikoksen valmistelusta rangaistusta mitattaessa tulisi ottaa huomioon edistettävänä olleen terrorismirikoksen rangaistusuhka siltä osin kuin edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Rangaistuksen tulisi olla oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Terrorismirikoksen valmistelu on etäämmällä valmistelulla edistettävästä

rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärrikosta ei ole tehty, on rangaistusta määrättäessä pyrittävä arvioimaan, minkälaiseen rikokseen terrorismirikoksen valmistelulla tähdättiin.

Nykyisen luvun 2 §:stä poiketen terrorismirikoksen valmistelusta ei voitaisi enää tuomita sakkoo. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Tällaisissa poikkeuksellisissa tapauksissa on 6 luvun säännösten mukaisesti mahdollista tuomita sakkoo silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. On myös mahdollista tuomita vähimmäisrangaistusta lievempään vankeusrangaistukseen. Merkityksellisiä 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

5 §. Terroristiryhmän johtaminen. Pykälän 1 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta.

Sääntelyä muutettaisiin niin, että luovutettaisiin nykyisen luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesta lievemmästä rangaistusasteikosta. Momentin mukaan se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Kysymys on terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksista, joista tämän luvun mukaan säädettäisiin 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa.

Nykyisen luvun 3 §:n 1 momentin mukaan johtamisrikoksen rangaistavuuden edellytyksenä on pykäläviittauksin ilmaistuna, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tämän uuden luvun 1 §:n 1 kohdan käsitelmääritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälän 1 momentissa puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. Käsitelmääritelmä kattaisi myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen.

Terroristiryhmän määritelmä ei edellyttäisi sitä, että ryhmän toiminnassa on jo tehty terrorismirikos, vaan riittävää olisi, että käynnissä ovat toimenpiteet sellaisen rikoksen tekemiseksi. Terroristiryhmän johtaminen tulisi rangaistavaksi tämän rangaistussäännöksen perusteella vasta siinä vaiheessa, kun terrorismirikos tai sen rangaistava yritys taikka terrorismirikoksen valmistelu on tehty.

Nykyisen sääntelyn tapaan terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin 7 luvun säännösten mukaisesti yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta ja tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta. Tämä perustuisi edelleen terrorismirikosdirektiivin vaatimuksiin (terroristiryhmän johtamisesta tuomittavan vankeusrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään 15 vuotta) ja kansallisen rangaistusjärjestelmän ominaispiirteisiin (2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta tai yhteistä rangaistusta 7 luvun mukaan määrättäessä viisitoista vuotta). Jos terroristiryhmän toiminnassa on tehty 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys, ei 6 luvun 8 §:ssä säädetyn rangaistusasteikon lieventämisen vuoksi voida päästä viidentoista vuoden yhteiseen vankeusrangaistukseen. Sitä ei kuitenkaan EU-

sääntely edellyttä kyseisen kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten kohdalla.

Jo nykyisen luvun 3 §:ssä omaksuttu lainsäädäntöratkaisu, jonka mukaan terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta sekä tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta, ei tarkoita sitä, että johtaja jää johtamisteosta rankaisematta, jos hän ei tee kysymyksessä olevaa rikosta tai jos sitä ei tehdä ryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun luvussa rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa tämän luvun 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi ja sitä kautta terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi. Terroristiryhmän johtaja voi johtamistoiminnassaan syyllistyä myös lukuisiin muihin rikoksiin, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (esimerkiksi 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen, 9 §:n mukainen terroristinen värväys ja 14 §:n mukainen terroristinen julkinen kehottaminen). Hän voi myös olla 5 luvun säännösten mukaisesti osallinen terroristiryhmän toiminnassa tehtyyn rikokseen.

Nykyisen luvun 3 §:n perusteluissa (HE 188/2002 vp) ei käsitellä sitä, millä tavoin on todettava, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty tietty rikos tai sen rangaistava yritys. Pykälän 3 momentista ja tämän pykälän 2 momentista kuitenkin ilmenee terroristiryhmän johtamisen ja ryhmän toiminnassa tehdyn rikoksen tietty rikosprosessuaalinen yhteys, joka perustuu yhteisen rangaistuksen tuomitsemiseen molemmista rikoksista. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että epäiltyä johtamisrikosta ryhdyttäisiin tutkimaan esitutkinnassa siinä vaiheessa, kun jo vähintään epäillänsä terroristiryhmän toiminnassa tehtyä rikosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että johtamisrikoksen ja ryhmän toiminnassa tehdyn rikoksen tulisi kulkea samassa tahdissa rikosprosessissa. Lähtökohtaisesti tulisi rikosasioiden keskinäisen yhteyden vuoksi pyrkiä siihen, että rikoksista tuomitaan yhteinen rangaistus samalla kertaa. Olisi kuitenkin mahdollista sekin, että ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta tuomitaan ensin rangaistus sen rikoksen tekemiseen osallistuneille, minkä jälkeen terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin erikseen yhteiseen vankeusrangaistukseen johtamisrikoksesta ja jo aikaisemmin käsitellystä ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta.

Terroristiryhmän johtamista käsitellään nykyisen luvun 3 §:n perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 46–49), joihin seuraavassa todettu osin perustuu.

Terroristiryhmän johtaminen olisi sidottu ryhmään, joka täyttää 1 §:n 4 kohdan mukaisen terroristiryhmän määritelmän. Välttämätöntä ei olisi, että terroristiryhmällä on vain yksi johtamisesta tuomittavissa oleva johtaja. Ryhmää kohti johtajia voisi kuitenkin olla enintään muutama henkilö. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa myös terroristisen toiminnan järjestämistapa ja organisaation mahdolliset eri portaot, minkä vuoksi johtajia voi olla useita eri tasoilla. Terroristiryhmän johtajuus voi ilmetä ryhmän hierarkiasta, mutta johtaminen ei sinänsä olisi sidottu mihinkään muodolliseen asemaan. Ratkaisevaa olisi pikemmin tosiasiallinen toiminta esimerkiksi käskyjen ja ohjeiden antamisena, jolloin henkilö voi myös jossakin tilanteessa ottaa johtajuuden ilman edeltävää johtajan asemaa.

Terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin pykälän 1 momentissa tarkoitettuna johtamisen lisäksi sellaisesta rikoksesta, jossa hän on ollut tekijänä tai 5 luvussa tarkoitettuna rikokseen osallisena, ja sen lisäksi muustakin terroristiryhmän tekemästä 2 tai 3 §:ssä tarkoitettuna rikoksesta. Kysymyksessä on poikkeuksellinen säännös, joka laajentaa johtajan vastuun sellaisiin ryhmän tekemiin rikoksiin, joita ei yleisten tekijäkumppanuutta tai osallisuutta koskevien säännösten ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan voitaisi lukea johtajan syyksi. Tällä korostetaan johtajan vastuuta ja myös vältetään vastuun kiertäminen esimerkiksi välikäsiä käyttämällä. Johtajan

rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyy se, että johtajalla tulee olla tosiasiallinen valta määrätä ryhmän toiminnasta.

Nykyisen luvun 3 §:n pykälän esitöiden mukaan terroristiryhmän johtajan vastuu lähtökohtaisesti ulottuu myös sellaisiin ryhmän toiminta-ajatuksen kattamiin yksittäisiin rikoksiin, joihin johtajaa ei voida pitää osallisena edes avunantajana. Terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta johtajaa ei tuomita silloin, kun häntä ei voida pitää siitä vastuullisena. Terroristiryhmän johtaja ei olisi vastuussa sellaisista teoista, joita ei ole tehty ryhmän toiminnan piirissä. Hän ei esimerkiksi vastaisi ryhmään sinänsä kuuluvan terrorismirikoksesta, jonka tämä on tehnyt ryhmän toiminnan ulkopuolella ja muutenkin toimimatta ryhmän puolesta. Johtaja ei voisi olla vastuussa myöskään ainakaan silloin, kun hän ei ole tiennyt ryhmän jäsenen tekemästä tai jäsenen antaman toimeksiannon perusteella tehdystä teosta, eikä myöskään, jos hän on pyrkinyt estämään teon. Terroristiryhmän johtajaa ei voitaisi tuomita rangaistukseen sellaisesta ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta tai sen rangaistavasta yrityksestä, joka on tehty ennen hänen johtamisaikaansa. Viimeksi mainittua ilmentäisi se, että pykälän 2 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomittava olisi tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 momentissa tarkoitettua rikoksesta.

Terroristiryhmän johtamisen rangaistusasteikko olisi edelleen laaja liittyen siihen, että terroristiryhmän terroristinen rikollinen toiminta ja siinä tehtävät rikokset voivat merkittävästikin vaihdella vakavuustasoltaan. Tämä olisi otettava huomioon rangaistuksen määräämisessä. Kahdentoista vuoden enimmäisvankeusrangaistus sinällään ilmentää johtamisrikoksen erityisen vakavaa luonnetta.

6 §. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Pykälän 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten

- 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,
- 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä,
- 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,
- 4) huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä,
- 5) osallistuu terroristiryhmän aseelliseen toimintaan,
- 6) organisoii terroristiryhmän,
- 7) suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia tai
- 8) hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaisia terroristiryhmän tehtäviä.

Pykälän 2 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei olisi rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitaminen.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevasta nykyisen luvun 4 §:n 1 momentista. Ensinnäkin sääntelyä muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että terroristiryhmän toimintaan osallistuva toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan toimintaan osallistuva toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitelmäritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi 1 momentissa puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitelmäritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka toimintaan osallistumisen tarkoituksena oleva teko on harvemmin hahmotettavissa rikoksen yritykseksi. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykäliin kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa rikoksentehtäjä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla.

Osallistumisrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että toimintaan osallistujan on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terroristiryhmän hyväksi. Tietoisuuden on katettava tieto siitä, että kyseessä on 1 §:n 4 kohdan sisältämän määritelmän mukainen terroristiryhmä. Lisäksi tahallisuus edellyttäisi, että tekijä on tietoinen ryhmän tarkoituksesta tehdä ainakin yksi 1 momentissa tarkoitettu rikos ja vähintään tietoinen siitä, että hänen toimintansa edistää juuri sellaisen rikoksen tekemistä. Terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen ei syyllistyisi esimerkiksi henkilö, jota terroristiryhmä käyttää hyväkseen välikappaleenaan niin, että hän ei ole tietoinen oman toimintansa liittymisestä terroristiryhmään, tai jolla muuten ei ole käsitystä oman toimintansa merkityksestä osana terroristiryhmän toiminnan kokonaisuutta.

Nyt pykälän 1 momentista selkeästi ilmeni se, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”.

Myöskään terroristiryhmän toimintaan osallistumisella edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Tämä koskisi niin terrorismirikoksia kuin terrorismirikoksen valmisteluakin. Avoimeksi voisi jäädä se, minkä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseksi toimitaan, jos terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi tekoaiheellään koskea useita 2 §:n mukaisia rikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikosnimikkeen tarkkuudella. Mahdollista voisi tuki olla sekin, että osallistumistoimen tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, mikä terrorismirikos on tarkoitus tehdä, ja että se rikos näin ollen kyetään yksilöimään tarkasti. Rangaistusvastuun syntymiseksi myöskään

terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen ja terrorismirikoksen valmistelun tekotavan ei tarvitsisi olla osallistumisteon hetkellä tarkkaan selvillä. Osallistumisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkaan edellyttäisi, että osallistumisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi nykyisen luvun 4 §:n 1 momentista myös niin, että säännökseen lisättäisiin tekotapoja (4, 5 ja 7 kohta), jotka mainitaan nykyisen momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp) esimerkkeinä olennaisen tehtävän hoitamisesta. Samalla olennaisen tehtävän hoitaminen siirrettäisiin 8 kohtaan niin muutettuna, että siitä ilmenisi myös 1–3 kohdan mukaisten tekojen olevan olennaisen tehtävän hoitamista. Terroristiryhmän organisoiminen (6 kohta) siirrettäisiin 1 momenttiin nykyisestä värväystä terrorismirikoksen tekemiseen koskevasta pykälästä. Nykyisen momentin 5 kohdassa mainitaan rikoslain 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen (rahanpesu ja törkeä rahanpesu) tekeminen, mutta sellaista kohtaa ei uuteen momenttiin enää otettaisi, koska olennaisen tehtävän hoitaminen kattaa myös rikosten tekemisen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen edistämistä varten.

Nykyisen luvun 4 §:n 2 momentissa todetaan, että mitä 1 momentin 4 kohdassa (olennaisen tehtävän hoitaminen) säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista. Viittaus 4 kohtaan nykyisessä säännöksessä liittyy sen perusteluihin. Momenttia muutettaisiin sen uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä niin, että yleisemmin ja selkeämmin todettaisiin, että sellainen tehtävän hoitaminen ei ole terroristiryhmän toimintaan osallistumista.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista seuraavassa käsiteltäessä on hyödynnetty soveltuvien osin nykyisen luvun 4 §:n perusteluja (HE 188/2002 vp, s. 50–55 ja HE 89/2021 vp, s. 36–40).

Pykälän 1 momentin 1–7 kohdassa todetut tekotavat olisivat esimerkkejä siitä, että tekijä hoitaa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää. Momentin 8 kohtaan tulisi muita olennaisen tehtävän hoitamistilanteita koskeva yleislauseke, jonka mukaan rangaistavaa on hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää. Sanan ”muuta” lisääminen verrattuna 4 kohtaan nykyisessä säännöksessä ei korottaisi tai muuten muuttaisi rangaistavuuden kynnystä koskien momentin 1–3 kohdan tekotapoja. Kun 4 kohta aikanaan säädettiin, tarkoituksena oli kattaa tekoja, joita ei mainittu momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuvat kohdissa jo mainittuihin tekoihin (HE 89/2021 vp, s. 16). Näin ollen jo edellisessä sääntelyn uudistamisessa on lähtökohtana ollut se, että myös 1–3 kohdan mukaisten tekojen tekeminen on olennaisen tehtävän hoitamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta olisi kysymys, jos joku varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla. Kohdan mukaisiin esineisiin ja aineisiin liittyvä teko voisi tilanteesta riippuen olla rangaistava myös 2 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, 3 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä radiologista asetta koskevana rikoksena tai 4 §:n 2 kohdan mukaisena terrorismirikoksen valmisteluna. Kohdan mukaisessa terroristiryhmän aseistamisesta olisi kuitenkin kysymys laajamittaisemmasta toiminnasta. Ensinnäkin aseet tulisivat terroristiryhmän käyttöön, kun mainittujen pykälien mukaisessa teossa voi olla kysymys esimerkiksi aseiden luovuttamisesta yhdelle ja yksin toimivalle henkilölle. Varustaminen käsitteenä osoittaa sen, että kysymys ei olisi yksittäisestä

aseesta tai pienestä määrästä ampumatarvikkeita, vaan aseita tai muita kohdassa tarkoitettuja esineitä tai aineita olisi oltava enemmän. Varustaminen voisi tarkoittaa aseiden tai muiden kohdassa tarkoitettujen esineiden tai aineiden hankkimista taikka niiden luovuttamista ryhmän käyttöön, joko vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Räjähteisiiin, aseisiin ja ampumatarvikkeisiin rinnastettaisiin niiden valmistamiseen tarkoitettut aineet ja tarvikkeet. Varustamiseen rinnastettaisiin varustamisen yritys, joka voisi esimerkiksi olla yritys hankkia aseita.

Edellä viitatus 4 §:n 2 kohdan mukaan terrorismirikoksen valmisteluna olisi rangaistavaa se, että rikoksentehtäjä valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Terrorismirikoksen valmistelu ei välttämättä liittyisi terroristiryhmän toimintaan, mutta niinkin voisi olla. Siinä tapauksessa sovellettaisiin valmistelurikosta koskevaa säännöstä sen tunnusmerkistön muuten täytyessä esimerkiksi silloin, kun esine tai aine tai ole tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tai kun toiminta ei ole riittävän laajamittaista sen kohdan edellyttämällä tavalla. Valmistelurikosta koskevalla rangaistussäännöksellä olisi terroristiryhmän toimintaan liittyvissä tapauksissa tätä pykälää täydentävä merkitys.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin se, joka hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä. Nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdasta poiketen kohta ei edellyttäisi, että välineet ovat erittäin tärkeitä. Välineiden olisi siis oltava terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeitä. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että välineet ovat ryhmän terroristisen toiminnan kannalta merkityksellisiä, minkä edellytyksen useat esineet voivat sinällään täyttää. Välineen tärkeys tulisi suhteuttaa terroristiryhmän toimintaan ja sen luonteeseen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittaisiin erikseen toimitilat ja muut ryhmän tarvitsemat tilat sekä kulkuvälineet. Kulkuvälineitäkin koskee edellytys, että niiden on oltava ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä. Toimitiloja ja muita tiloja tämä lisäedellytys ei koskisi, koska tällaisia tiloja on lähtökohtaisesti pidettävä tärkeinä. Toimitiloihin rinnastettaisiin muut ryhmän esimerkiksi jäsenensä majoittamiseksi tai piilottamiseksi tarvitsemat tilat. Terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä voisivat olla esimerkiksi tietojenkäsittely- tai viestintävälineet, ottaen kuitenkin huomioon samalla sen, että 4 kohdan mukaan rangaistavaa olisi huolehtiminen terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä. Ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä voisivat olla esimerkiksi myös väärennetyt asiakirjat tai väärä raha.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittaisiin tekotapana hankkiminen. Jos välineiden hankkiminen tapahtuu laittomasti, tekoa voitaisiin periaatteessa arvioida myös esimerkiksi varkausrikoksena. Hankkimiseen rinnastettaisiin hankkimisen yritys, tekotapana mainittaisiin myös luovuttaminen. Myös kohdan osalta noudatettava tahallisuusvaatimus turvaisi sitä, että esimerkiksi hyvässä uskossa toiminutta vuokranantajaa tai kauppiasta ei voitaisi rangaista terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin se, joka hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon. Teko kohdistuisi maahan tai kansainväliseen järjestöön. Sanan ”maalle” osalta voi viitata siihen, mitä on edellä todettu 2 §:n 1 momentin perusteluissa. Kansainvälisen järjestön määritelmä olisi 1 §:n 3 kohdassa.

Ollakseen rangaistavaa pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna terroristiryhmän toimintaan osallistumisena tietoa koskevan teon pitäisi olla tehty nimenomaan terroristiryhmän hyödyttämiseksi, ei siis pelkästään valtion tai järjestön vahingoittamiseksi tai jostakin muusta motiivista. Esimerkiksi maanpuolustusta, poikkeuksellisiin oloihin varautumista, energiahuoltoa tai keskeisten valtioelinten toimitilojen turvajärjestelyjä koskevat tiedot voisivat olla sellaisia, että ne voivat terroristiryhmän tietoon tullessaan aiheuttaa vakavaa vaaraa valtiolle, joka tässä yhteydessä kuuluu laajempaan ”maan” käsitteeseen. Myös kansainvälisillä järjestöillä voi olla tällaisia tietoja esimerkiksi niiden päämajojen turvajärjestelyistä. Kohta sanamuotonsa mukaan ei lähtökohtaisesti edellyttäisi sitä, että tieto on salainen. Kysymyksessä olevan tiedon tulisi olla sellainen, että se terroristiryhmän tietoon tullessaan tyypillisesti aiheuttaa vakavaa vahinkoa, mutta vahingon aiheutumista ei edellytetäisi (abstraktia vaaraa ilmentävä ”on omiaan” -ilmaisu).

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen syyllistyisi se, joka huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä. Kysymys voisi olla esimerkiksi terroristiryhmän viestintä- tai yhteydenpitopalveluiden luomisesta, ylläpidosta ja salausteknologiasta huolehtimisesta sekä tietoteknologian käyttöön tarvittavien salasanojen ja käyttäjätunnusten oikeudettomasta hankkimisesta terroristiryhmälle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan rangaistavaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena olisi osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan. Luvun 7 ja 8 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi esimerkiksi se, että annetaan tai vastaanotetaan aseellista koulutusta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Tällaista koulutuksen antamista ja ottamista voisi tapahtua myös terroristiryhmän toiminnassa. Kohdan mukaista terroristiryhmän toimintaan osallistumista olisi sellainen osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, joka ei ole terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvää aseiden käyttämistä ja joka ei ole erikseen rangaistavaa 7 tai 8 §:n mukaisena koulutuksen antamisena tai koulutautumisena. Aseelliseen toimintaan osallistumisen tilanteissa kysymys voisi olla esimerkiksi aseellisesta partioinnista tai vartioinnista terroristijärjestön hallussa olevan paikan tai alueen turvaamiseksi taikka järjestön aseellisen voiman osoittamisesta paikallisen väestön alistamiseksi tai uusien henkilöiden värväämiseksi järjestöön.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan rangaistavaa olisi terroristiryhmän organisoiminen. Tämä tekotapa siirrettäisiin terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään nykyisen luvun 4 c §:stä, joka koskee värväystä terrorismirikoksen tekemiseen. Organisoiminen on terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeä toimintatapa, jolla ryhmän toiminta järjestetään toimivaksi kokonaisuudeksi. Organisoiminen voisi tapahtua jo terroristiryhmän perustamisvaiheessa ja koskea ryhmän olemassaolon ja terroristisen rikollisen toiminnan kannalta keskeistä aktiivista toimintaa. Terroristiryhmän voisi organisoida myös sellainen henkilö, joka ei ole mukana ryhmän toiminnassa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin terroristiryhmän toimintaa ylläpitävistä tukitoimista. Momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävästä terroristiryhmän varustamisesta esimerkiksi räjähteillä tai aseilla erotettava erillinen olennainen tehtävä olisi terroristiryhmän aseistuksen toimintakunnosta tai muusta varustehuollosta huolehtiminen taikka muu vastaava ryhmän toimintavalmiudesta huolehtiminen. Kohdan piiriin kuuluisi myös esimerkiksi terroristiryhmän sisällä tapahtuva huolehtiminen yleisistä terroristiryhmän rikollisen toiminnan ylläpitämiseen ja käynnissä pitämiseen liittyvistä toimista, jotka voivat muun ohessa liittyä terroristiryhmän hallintoon, varojen hankinnan organisoimiseen tai logistiikkaan (esimerkiksi terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen).

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan muukin kuin edeltävissä kohdissa mainittu toiminta voisi olla terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaisen terroristiryhmän tehtävän hoitamista. Useat keskeisistä olennaisen tehtävien hoitamistavoista olisi jo mainittu edeltävissä kohdissa.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa ei kuvattaisi yksityiskohtaisesti sen soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kohdassa tehtävää kuvattaisiin sen merkityksellisyyteen ja luonteeseen viittaavalla tunnusmerkillä edellyttämällä, että kysymyksessä on nimenomaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennainen tehtävä. Kohdan piiriin kuuluisi kaikkien sellaisten merkityksellisten tehtävien hoitaminen, jotka konkreettisesti edistävät tai auttavat terroristiryhmän kyseisten rikosten tekemistä tai jotka muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen. Olennaisen tehtävän tulisi palvella nimenomaan terroristiryhmän terroristisia rikollisia tavoitteita.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa puhuttaisiin peruskäsitteenä tehtävästä erityisesti sen vuoksi, että usein kohdan mukainen toimintaan osallistumisteko jatkuisi jonkin aikaa. Kohdan mukainen tehtävä voisi kuitenkin olla myös yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Sellaisia saattaisivat olla myös edeltävien kohtien mukaiset teot. Kohdan soveltamisalaan kuuluvat tietyn henkilön tehtävät voisivat myös vaihtua ja seurata toisiaan terroristiryhmän tarpeiden mukaisesti. Lisäksi olennainen tehtävä voisi muodostua useamman osatehtävän muodostamasta kokonaisuudesta.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu tehtävän hoitaminen edellyttäisi aktiivista toimimista terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Riittävää rangaistusvastuun syntymiseksi ei olisi se, että henkilö on passiivisesti jossakin muodollisessa asemassa terroristiryhmässä tai että hänen hoidettavakseen on annettu tehtävä, jonka mukaisia toimia hän ei kuitenkaan tosiallisesti tee. Käytännössä muodollisiin asemiinkin terroristiryhmissä kuitenkin liittyy yleensä se, että henkilö tosiasiallisesti toimii merkityksellisessä ja näin ollen kohdan tarkoittamalla tavalla myös olennaisessa tehtävässä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettujen olennaisten edistämistehtävien kirjo voisi olla laaja. Tehtävän hoitamisen luonne ja merkitys terroristiryhmän toiminnan kannalta olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Kohdan soveltamisalan piiriin kuuluisivat esimerkiksi terroristiryhmän tärkeiden taloudellisten asioiden hoitaminen ja ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeiden taloudellisten tai oikeudellisten neuvojen antaminen, mutta niitäkin koskisi kohdan sanamuodon mukaisesti rangaistavuuden edellytyksenä se, että sellaisten asioiden hoitaminen tai neuvojen antaminen katsotaan olennaiseksi tehtäväksi.

Terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen saavuttamista olennaisesti edistävä tehtävä voisi myös olla esimerkiksi ryhmän toimintaan liittyvä ideologinen tai uskonnollinen koulutus, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen. Tällainen koulutustehtävä voisi olla myös lapsiin kohdistuvaa tarkoituksessa kasvattaa heistä tulevaisuudessa tehtävien terrorismirikosten tekijöitä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun olennaisen tehtävän hoitaminen voisi ilmetä myös rikosten tekemisenä tarkoituksessa edistää terrorismirikosten tai terrorismirikosten valmistelun tekemisenä terroristiryhmän toiminnassa. Tällaisina rikoksina voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa palvelevat väärennysrikokset, tietoverkkorikokset ja erilaiset terroristiryhmän varainhankintaa palvelevat varallisuuteen kohdistuvat rikokset. Kohdan piiriin kuuluisi myös nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 5

kohdassa mainittu 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen (rahanpesu tai törkeä rahanpesu) tekeminen.

Tämän luvun 5 §:n mukaan rangaistuksen tuomitseminen terroristiryhmän johtamisesta edellyttäisi edelleen sitä, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Terroristiryhmän johtamisesta ja johtajan tekemästä tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin yhteinen vankeusrangaistus. Jos sellaista terroristiryhmän johtajan tekemää tai ryhmän toiminnassa tehtyä rikosta ei vielä ole ja jos johtajaa ei sen vuoksi tuomita terroristiryhmän johtamisesta, johtaminen voidaan katsoa pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi. Tällaista olennaisen tehtävän hoitamista voidaan pitää rangaistuksen määräämisessä erityisen moitittavana.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuna olennaisena tehtävänä ei voitaisi puolestaan pitää esimerkiksi pelkästään oleskelua terroristiryhmän hallitsemassa tiloissa tai hallitsemalla alueella. Oleskelu vieraassa valtiossa ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi tietyin edellytyksin 12 §:n 2 momentissa.

Olennaisen tehtävän hoitamisenä ei myöskään pidettäisi avioitumista terroristiryhmään kuuluvan kanssa taikka sitä, että henkilö pelkästään toimii tavanomaisissa omaa perhettään palvelevissa kotitaloustehtävissä taikka huolehtii lapsistaan tai muiden lapsista. Kysymystä perheenjäsenen rikosoikeudellisesta vastuusta terroristisiin rikoksiin liittyen on jo käsitelty edellä jaksossa 2.5.4.6, tässä vielä korostetaan eräitä seikkoja.

Todetun kaltaisesta henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvasta rankaisemattomasta toiminnasta olisi erotettava terroristiryhmää ja sen useita jäseniä laajemmin palvelevat ja rangaistusvastuun piiriin kuuluvat rikollisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät, jotka voivat olla esimerkiksi terroristiryhmän toimintavalmiudesta huolehtimista, terroristiryhmän toimintaan liittyvän sellaisen ideologisen tai uskonnollisten koulutuksen antamista, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen, sekä terroristiryhmän ruokahuollosta huolehtimista. Rangaistusvastuun piiriin kuuluisivat myös esimerkiksi toimet, joilla perheenjäsen tai muukin henkilö toimii terroristiryhmän toimintaedellytysten turvaamiseksi sellaisia henkilöitä vastaan, jotka ovat ryhmän vastustajia (esimerkiksi viestintä toimenpiteistä ja jopa fyysisestä väkivallasta sellaisia henkilöitä vastaan).

Muutenkaan oleskelua sekä yksityiselämän piiriin kuuluvia toimia koskevilla todetuilla rajauksilla ei suljettaisi pois muuta rikosoikeudellista vastuuta, joka voi syntyä tilanteissa, joissa henkilö on yhteistoiminnassa terroristiksi katsottavan henkilön kanssa tai oleskelee terroristijärjestön tai -ryhmän hallinnassa olevalla alueella. Terrorismirikosten tekemistä edistävien tekojen rangaistavuus olisi tämän luvun mukaan laaja ja terrorismirikosten tekemisestä hyvinkin etäälle ulottuva. Perheenjäsenenkin kohdalla voisi tulla sovellettavaksi 12 §:n 2 momentti, jossa säädettäisiin uutena tekona rangaistavaksi tietyin edellytyksin oleskelu vieraassa valtiossa. Lapsensa terroristijärjestön hallitsemalle alueelle vievä ja siellä pitävä vanhempi voi syyllistyä myös muuhun vakavaan ja ankarasti rangaistavaan rikokseen kuin tämän luvun mukaan rangaistavaan terroristiseen rikokseen, esimerkiksi törkeään ihmiskauppaan.

Lisäksi huomioon on otettava 5 luvun 6 §, jonka mukaan avunannosta tuomitaan rangaistukseen se, joka ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä. Pykälän mukainen avunanto kattaa laajasti toisen henkilön rikoksen tekemistä edistävät toimet ja voi tulla kyseeseen myös perheenjäsenen terroristisen rikoksen (esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen)

tekemisen edistämisenä. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukainen rangaistava yllytys voi perheestään huolehtivan henkilön kohdalla ilmetä esimerkiksi siten, että hän kannustaa puolisoaan osallistumaan terroristiryhmän toimintaan.

Terroristiryhmän toimintaan liittyvien rikosten osalta on huomattava, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen lisäksi muitakin luvun rikoksia voidaan tehdä ryhmän toiminnassa. Tämä ei liity pelkästään niitä rikoksiin, jotka koskevat vain terroristiryhmiä tai joiden tunnusmerkistössä muuten mainitaan terroristiryhmä (terroristiryhmän johtaminen, terroristinen värväys, terrorismin rahoittaminen ja terroristinen julkinen kehottaminen), vaan muitakin luvun rikoksia.

Rajansa tekojen säätämiseksi ja terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamiselle asettaa kansainvälinen humanitaarinen oikeus. Erityisesti tämä voi liittyä ryhmien tai muiden yhteenliittymien toimintaan. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavaksi säätämiseen ja rangaistussäännöksen sisältöön liittyy olennaisesti terrorismirikosdirektiivi, jonka 4 artiklan b alakohta edellyttää puitepäätöksen tavoin sellaisen osallistumisen säätämistä rangaistavaksi. Terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 37 mukaan direktiivillä ei säädellä sellaisia kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa määriteltyjä aseellisten joukkojen toimia aseellisen selkkauksen aikana, joihin sovelletaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta, eikä valtion puolustusvoimien toimia silloin, kun ne suorittavat virallisia tehtäviään, sikäli kuin niihin sovelletaan kansainvälisen oikeuden muita sääntöjä. Terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 38 mukaan puolueettomien, kansainvälisessä oikeudessa, mukaan lukien kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Vastaavanlaiset terrorismirikoksia koskevat kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen liittyvät soveltamisalan rajaukset ovat aikaisemmin todetun (jakso 2.5.2.3) mukaisesti johdettavissa muistakin terrorismirikoksia koskevista Suomea sitovista velvoitteista kuten useista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmista ja Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 ja 5 kappaleesta, jotka pitkälti vastaavat terrorismirikosdirektiivin johdantokappaletta 37. Kysymys on muutenkin Suomea yleisesti sitovien kansainvälisen oikeuden velvoitteiden noudattamisesta. Humanitaarista avustustoimintaa konfliktialueilla säännellään I ja IV Geneven sopimuksessa ja Geneven sopimusten I ja II lisäpöytäkirjassa.

Avustustoimiin voivat kohdevaltion luvalla ryhtyä sekä valtiot että puolueettomat humanitaariset järjestöt. Geneven sopimusten I lisäpöytäkirjan kommentaarissa on eritelty tarkemmin niitä kriteereitä, joiden nojalla avustustoimintaa pidetään puolueettomana ja humanitaarisena. Toiminnan humanitaarinen luonne edellyttää, että sen tavoitteena on avustaa siviiliväestöä sopimuksissa määritellyllä tavalla. Toiminnan puolueettomuus puolestaan edellyttää, että apua jaetaan ilman perusteetonta erottelua (syrjimättömyyden periaate) ja todellisen tarpeen mukaan (suhteellisuusperiaate). Erottelua saa tehdä vain puhtaasti humanitaarisin perustein tai aineellisten, esimerkiksi maantieteellisten esteiden vuoksi. Erityisryhmien kuten lasten tai vammaisten erityistarpeiden huomioon ottamista ei pidetä perusteettomana erotteluna.

Avustushenkilöstöllä on oikeus tarjota aseellisen konfliktin oloissa avun tarpeessa olevalle siviiliväestölle muun muassa elintarvikkeita, lääkintätarvikkeita sekä hoitoa haavoittuneille ja sairaille. Määräykset kattavat sekä valtioidenväliset aseelliset konfliktit ja miehitystilanteet että valtioidenvälistä luonnetta vailla olevat konfliktit. Puolueetonta ja humanitaarista avustustoimintaa harjoittavat henkilöt nauttivat tämän toimintansa osalta Geneven sopimukseen

tai lisäpöytäkirjoihin perustuvaa suojelua. Lääkintätehtäviä koskee I lisäpöytäkirjan 16 artikla, jonka mukaan ketään ei voida rangaista lääkintäetiikan mukaisten lääkintätehtävien hoitamisesta. Rankaisemisen kieltoon ei vaikuta se, kenen hyväksi lääkintätehtäviä hoidetaan.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaisiin tekoihin kuten ei myöskään edeltävien kohtien mukaisiin tekoihin voida olettaa liittyvän merkittäviä rajanveto-ongelmia suhteessa kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen tai muihin tämän luvun mukaisia rikoksia lähellä oleviin rikoksiin, kun otetaan huomioon edellä todettu siitä, minkälaisia olennaisia tehtäviä momentin soveltamisalaan kuuluisi. Näille tehtäville tunnusomaista olisi niiden terroristiryhmän rikollisia terroristisia tavoitteita konkreettisesti hyödyttävä luonne. Nämä tehtävät myös erottaisi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden avustustoimista ja muista rikoksista tekijän toimiminen nimenomaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Momentin mukaisista toimista rangaistaisiin sitä, jonka tarkoituksena on edistää terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä tai jonka tietien hänen toimintansa edistää sitä. Tällainen tekijän tarkoitus tai tietoisuus yleensä puuttuu humanitaariseen avustustoimintaan osallistuvilta.

Eduskunnan lakivaliokunta otti olennaista tehtävää koskevan nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan säätämisen yhteydessä asiantuntijakuulemisessa todetun perusteella kantaa eräisiin erityiskysymyksiin (LaVM 15/2021 vp, s. 13). Valiokunnan mukaan ketään ei voida rangaista pelkästään lääkintäetiikan mukaisten lääkintätoimenpiteiden suorittamisen kautta tapahtuvasta toisen ihmisen hengen tai terveyden pelastamisesta. Sinällään lääkintähenkilökuntaan kuuluva voi lääkintätoimenpiteiden lisäksi toimia jonkin kohdassa tarkoitettun olennaisen tehtävän hoitajana. Valiokunnan toteamaa täydentäen voi todeta, että tilanne voi muuttua toiseksi, jos lääkintähenkilökuntaan kuuluva tekee muita kuin lääkintäetiikan mukaisia tavanomaisia ja normaaleja terveydenhoitoon liittyviä toimia. Sellaisia poikkeavia toimia voisivat olla esimerkiksi taistelutoimintaan osallistuvien taistelu- ja suorituskyvyn parantaminen.

Lisäksi lakivaliokunta totesi edellä todetussa yhteydessä, että mikä tahansa ruoan tai juoman tarjoaminen terroristeiksi epäillyn löyhän ryhmän kokoontumiseen ei täytä olennaisen tehtävän vaatimusta. Siihen liittyen valiokunta viittasi hallituksen esityksessä (HE 89/2021 vp) todettuun, jonka mukaan olennaisen tehtävän hoitaminen voisi liittyä logistiikkaan, esimerkiksi terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtimiseen.

Nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Kyseisissä pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei 1 momenttiin otettaisi, sellaisista lausekkeista luovuttaisiin pääsääntöisesti myös muiden luvun rikosten kohdalla.

Erityisesti sääntelyn selkeyttämiseen liittyvä toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Tältä osin voidaan viitata edellä 34 luvun 12 §:n perustelussa todettuun koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Pykälän 1 momentin 1–7 kohta olisivat terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta koskevia erityissäännöksiä, joita sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Sen sijaan 1 momentin 8 kohtaa olisi pidettävä yleissäännöksenä, jonka ohittavat muut erityissäännöksiksi katsottavat säännökset tilanteessa, jossa voidaan katsoa olevan kyseessä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaisen tehtävän hoitaminen. Viimeksi mainittu koskisi terroristiryhmän johtamista, terroristista värväystä (kun kysymys on

värväyksestä terroristiryhmään), terrorismin rahoittamista (kun kysymys on terroristiryhmän rahoittamisesta) ja terroristista julkista kehottamista (kun kysymys on värväytymisestä terroristiryhmään). Myös terroristista koulutuksen antamista koskevaa pykälää sovellettaisiin ensisijaisesti 1 momentin 8 kohtaan nähden, kun kysymys olisi terroristiryhmän toiminnassa tapahtuvasta sellaisesta koulutuksen antamisesta, joka edistää terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä.

Myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista arvioitaessa saatetaan joutua arviomaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi osallistumisrikos. Kysymys myös tässä tapauksessa ratkaistaisiin noudattaen luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan merkityksellistä on tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Jos kysymyksessä olisivat tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvät osallistumisteot, saattaa olla perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Tuolloin rangaistuksen määräämisessä voitaisiin kuitenkin ottaa ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana huomioon osallistumistekojen lukuisuus. Erityisesti osallistumistekojen merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin puhuisi sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikkoa ei muutettaisi, teosta tuomittaisiin tämän pykälän mukaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistuksen määräämiseen liittyen pitäisi edelleen paikkansa se, mitä nykyisen luvun 4 §:n säätämisen yhteydessä on todettu (HE 188/2002 vp, s. 55). Perustelulausumilla on merkitystä erityisesti koskien sitä, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta voidaan rangaistusasteikon perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä osallistumisella edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita.

Rangaistusta 1 momentin mukaisista teoista mitattaessa olisi otettava huomioon se, että rangaistus terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta on oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen siltä osin kuin osallistumisteolla edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Toimintaan osallistuminen on etäämmällä osallistumisella edistettävästä rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärikosta ei ole tehty, on rangaistusta terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta mitattaessa pyrittävä arviomaan, minkälaiseen rikokseen ryhmän toiminta tähtäsi, ja pyrittävä suhteuttamaan toimintaan osallistumisesta tuomittava rangaistus siihen rangaistukseen, joka tällaisesta täytetystä rikoksesta olisi voitu tuomita. Pykälän sallimat ankarimmat rangaistukset tulevat kysymykseen tilanteissa, joissa on tehty hyvin ankarasti rangaistava 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, mutta ryhmän toimintaan osallistunutta ei voida tuomita tällaisen rikoksen tekijänä, tekijäkumppanina tai siihen muuten osallisena.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen vähimmäisrangaistus voisi joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa osoittautua liian ankaraksi. Tällaisissa poikkeuksellisissa tapauksissa voitaisiin rangaistusasteikosta poiketa 6 luvun säännösten mukaisesti. Kyseisen luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

7 §. Terroristinen koulutuksen antaminen. Pykälän mukaan terroristisen koulutuksen antamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten toimeenpanee tai yrittää toimeenpanna taikka antaa tai yrittää antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 a §:n koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lakiin muuttamisen yhteydessä. Ensinnäkin tätäkin sääntelyä muutettaisiin niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan koulutuksen antaja toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa varten taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitelmäritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitelmäritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka koulutuksen antamisen tarkoituksena oleva rikos harvemmin toteuttaa rangaistavan yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykälään kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa koulutuksen antaja koulutusta antamalla edistää oman rikoksensa tekemistä (rikoskumppanuutta koskevat tilanteet), kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaiset olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Koulutuksen antamisrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että koulutuksen antajan on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen edistämistä varten. Terroristisesta koulutuksen antamisesta ei rangaistaisi sitä, jota koulutautuja käyttää välikappaleenaan niin, että koulutuksen antajalla ei ole tietoa siitä, että koulutautuja aikoo käyttää tietoja tai taitoja terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen.

Nyt pykälästä selkeästi ilmeni se, että rangaistava koulutuksen antaminen voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin myös tämän rikoksen sääntelyä koskien epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”. Terroristisen koulutuksen antamisella edistettävän rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Koulutuksen antamisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkaan edellyttäisi sitä, että koulutuksen antamisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Sääntelyä muutettaisiin uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä lisäksi niin, että rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kysymyksessä olevaa koulutusta. Lisäksi tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyä terroristisen koulutautumisen tunnusmerkistön kanssa (”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”). Säännöksen sanamuotoa yksinkertaistettaisiin niin, että luovutaan tarpeettomasta toimeenpanon, toimeenpanon yrittämisen ja koulutuksen antamisen toistamisesta.

Terrorismiin liittyvä koulutuksen antaminen säädettiin aikanaan rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä niin, että rangaistavaa oli vain terroristiryhmän toiminnan edistämiseksi (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) tapahtuva, pykälässä tuolloin vain yleisesti kuvattu koulutuksen antaminen. Siinä yhteydessä todetulla (HE 188/2002 vp, s. 52/II ja 53/I) ei ole juurikaan enää merkitystä. Osittain tämä liittyy siihen, että rangaistava koulutuksen antaminen kattaa nykyisin ja tulisi myös ehdotettavan pykälän mukaan

kattamaan myös terroristiryhmän toiminnasta irrallisten henkilöiden ja yksittäisenkin henkilön kouluttamisen.

Edellä viitattujen aikaisempien lain esitöiden mukaan poliittista tai aatteellista koulutusta ei yleensä voidaan pitää tällaisena kouluttamisena. Tämäkin näkökohta on pitkälti menettänyt merkityksensä, koska koulutuksen antamista koskeva sääntely on puitepäätöksen täytäntöönpanon jälkeen kehittynyt yksityiskohtaisemmaksi. Kouluttajan tarkoituksena tai vähintäänkin hänen tietoisuutensa piiriin kuuluvana tulee olla se, että koulutusta annetaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Sinällään sellaisten rikosten tekeminen voi liittyä johonkin poliittiseen tai aatteelliseen taustaan. Aikaisemmissa lain esitöissä todetaan, että koulutuksen toimeenpanemisella tarkoitetaan sen organisoimista ja käytännön toteuttamista.

Pykälän tulkinnan kannalta merkitystä on myös perustelulausumilla, jotka on todettu siinä yhteydessä, kun kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi (HE 18/2014 vp, s. 26–28). Seuraavassa on niitä hyödynnetty siltä osin kuin ne soveltuvat nyt ehdotettavaan koulutuksen antamista koskevaan pykälään.

Terroristinen koulutuksen antaminen voisi tapahtua eri tavoin. Koulutuksen antaja ja kouluttautuja voisivat olla fyysisesti samassa paikassa, mutta terroristinen koulutus voisi tapahtua myös teknistä viestintä- tai yhteydenpitovälineistöä käyttäen. Kysymyksessä olevasta koulutuksesta olisi kysymys myös silloin, kun henkilö ohjaisi koulutettavan jonkin koulutusmateriaalin pariin. Koulutuksen täytyisi olla tiettyyn henkilöön tai tiettyihin henkilöihin kohdistuvaa ja näin ollen henkilöiden välisessä vuorovaikutuksessa jollakin tavoin tapahtuvaa toimintaa. Esimerkiksi terroristisen koulutusmateriaalin laittaminen yleisesti saataville ei vielä sellaisenaan olisi terroristista koulutuksen antamista, mutta henkilön tai henkilöiden ohjaaminen sellaisen materiaalin pariin olisi kysymyksessä olevaa koulutuksen antamista. Kyseisen materiaalin laittaminen yleisesti saataville voisi teko-olosuhteiden perusteella olla rangaistavaa terroristisena julkisena kehottamisena tai joissakin tilanteissa jopa yllytyksenä terroristisen rikoksen tekemiseen. Pykälässä tarkoitetuksi koulutuksen antamiseksi voitaisiin katsoa myös se, että koulutusmateriaali kohdennetaan esimerkiksi internetin keskustelupalstalla tai muulla vastaavalla teknisellä alustalla tiettyyn suppeaan henkilöpiiriin.

Terroristisessa koulutuksen antamisessa ja terroristisessa kouluttautumisessa voisi olla kysymys niin tiedon omaksumisesta kuin tiedon soveltamisesta harjoittelussa. Tiedon omaksumisessa on kyse teoreettisen tiedon ja kokemussääntöjen opiskelusta. Harjoittelussa teoreettisia tietoja sovelletaan käytäntöön esimerkiksi rakentamalla pommi tai harjoittelemalla räjähteiden käyttöä.

Nykyisen luvun 4 a §:n tavoin rangaistava koulutuksen antaminen voisi koskea räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden sekä myrkyllisten ja haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä. Sen sijaan pykälän ilmaisu ”muulla vastaavalla tavalla” korvattaisiin ilmaisulla ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”. Tällä muutoksella rangaistavuuden alaa ei ole tarkoitus supistaa nykyisestä. Kysymys olisi siltä osin sellaisten erityisten tietojen tai taitojen opettelusta, jotka ovat esimerkiksi räjähteiden valmistusta tai käyttöä vastaavalla tavalla omiaan edistämään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä. Esimerkkeinä tällaisten erityisten tietojen ja taitojen opettelusta voidaan mainita yleisen liikenteen tai ydinvoimalan ohjausjärjestelmiin puuttumisen mahdollistavien tietokonejärjestelmiä tai -ohjelmia koskevien erityisten tietoteknisten taitojen opettelu sekä terrori-iskussa käytettävän erityisen välineen käytön kuten lentokoneen ohjaamisen opettaminen.

Nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia (tämän luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) koskien on lainvalmisteluaineistossa (HE 271/2022 vp, s. 24 ja LaVM 29/2022 vp, s. 7) käsitelty sitä, mitä voivat olla ”merkitykseltään rinnastuvat erityiset menetelmät tai tekniikat” koskien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä laitonta uhkausta, perätöntä vaarailmoitusta, törkeää julkisrauhan rikkomista ja ydinenergian käyttörrikosta.

Kysymys voi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen laittoman uhkauksen ja perättömän vaarailmoituksen osalta olla sellaisista poikkeuksellisista teknisistä teko tavoista, joita käytetään tekijän kiinni jäämisen välttämiseksi (uhkauksen tai vaarailmoituksen lähettäjän peittämiseen liittyvä koulutus). Törkeän julkisrauhan rikkomisen osalta kyse voi olla erityisistä keinoista, jotka edistävät turvajärjestelyjen ohittamista (esimerkiksi kouluttaminen suojattavan rakennuksen kulunvalvonnan ohittamisen mahdollistavien tietojen ja taitojen hankkimiseen). Rikoslain 44 luvun 10 §:n mukaan ydinenergian käyttörrikoksen tekemisenä on rangaistavaa esimerkiksi se, että ilman lupaa käytetään ydinenergiaa, jätetään noudattamatta ydinenergian käytön turvallisuutta tai ryhdytään käyttämään ydinlaitosta. On varsin selvää, että tämän tyyppisiin toimenpiteisiin tarvitaan erityisiä taitoja, joita terroristisessa koulutuksessa voidaan antaa.

Nykyisen luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei tähän pykälään otettaisi, sellaisista lausekkeista luovuttaisiin pääsääntöisesti myös muiden luvun rikosten kohdalla. Erityisesti sääntelyn selkeyttämiseen liittyvä toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu olisi merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista koulutuksen antamista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Koulutuksen antaminen terroristiryhmälle tulisi rangaistavaksi tämän pykälän mukaan eikä 6 §:n 1 momentin 8 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) mukaisena terroristiryhmän toimintaan osallistumisena.

Myös terroristista koulutuksen antamista arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi koulutuksen antamisrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin aikaisempien pykälien perusteluissa todettua luonnollista katsantokantaa. Jos kysymyksessä on tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvä koulutuksen antaminen, on lähtökohtaisesti perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristinen koulutuksen antaminen riippumatta siitä, annetaanko koulutusta yhdelle vai useammalle henkilölle. Sama koskisi tietyn koulutuskokonaisuuden eri osia (esimerkiksi henkilö antaa ensin teoreettista koulutusta ja siirtyy sitten samaa asiaa koskevaan käytännöllisen koulutuksen antamiseen). Koulutuksen laajamittaisuus tulisi rangaistuksen määräämisessä huomioon otettavaksi ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana.

Terroristisesta koulutuksen antamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi sama kuin koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten on nykyisen luvun 4 a §:n mukaan. Tilanne säilyisi samana myös sen suhteen, että koulutuksen antamisrikoksesta voitaisiin tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä koulutuksella edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita. Näiltä osin tilanne olisi samanlainen kuin jo useiden edellä käsiteltyjen rikosten kohdalla. Myös koulutuksen antamisrikoksen kohdalla tuomittava rangaistus olisi suhteutettava mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen

tuomittavaan rangaistukseen siltä osin kuin koulutuksen antamisella edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Edellä 34 luvun 12 §:n yhteydessä käsitellyt 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tilanteissa sen, että teosta tuomitaan rangaistusasteikon vähimmäisrangaistusta lievempi rangaistus.

Rangaistuksen määräämisessä merkitystä olisi sellaisilla seikoilla kuin annetun koulutuksen merkityksellä tavoitellun teon ja sen toteuttamisen kannalta, tavoiteltavan teon luonteella ja sen tapahtumisen todennäköisyydellä sekä koulutuksen laadulla ja laajuudella. Terroristileirillä annettava koulutus voi olla monipuolisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ja näin myös tavoiteltavan terroristisen teon kannalta vaarallisempaa kuin muissa puitteissa annettu terroristinen koulutus. Samalla on kuitenkin huomattava, että yksittäisenkin henkilön kouluttaminen voi johtaa vakavimpien terrorismirikosten toteuttamiseen.

8 §. Terroristinen kouluttautuminen. Pykälän mukaan terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten koulutuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 b §:n kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Tätäkin pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä. Ensimmäisen muutoksen mukaan tekijän tulisi toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan kouluttautuja toimii tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) taikka 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitetun rikoksen.

”Tekemistä varten” kattaisi tämänkin rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa kouluttautuja edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän kouluttautumisella edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Viimeksi mainitusta voi mainita esimerkkinä tilanteen, jossa henkilö koulutuu räjähteiden valmistuksessa tarkoituksin luovuttaa valmistamansa räjähteet henkilölle, joka tulee tekemään terrori-iskun. Rangaistavuuden ala laajenisi, kun rangaistavaa on nykyisin vain se, että henkilö toimii oman tulevan rikoksensa tekemisen edistämiseksi.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitelmäritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitelmäritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka kouluttautumisen tarkoituksena oleva rikos harvemmin toteuttaa rangaistavan yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaus terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevan rikoksen koko pykälään jo periaatteessa kattaa myös sen rikoksen rangaistavan yrityksen.

Ilmaisuun ”tekemistä varten” liittyisi korotettu tahallisuusvaatimus, jota tekijän tarkoituksen osalta nykyisen säännöksen ”tehdäkseen” jo ilmentää. Tämä subjektiivinen tunnusmerkki ilmentää sitä, että kouluttautujan tavoitteena on, että terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu tehdään. Subjektiivisen tunnusmerkistön sisältöä on jo selvitetty edellä terrorismirikoksen valmistelun yhteydessä. Pelkästään yleinen valmius tehdä sopivassa tilanteessa pykälässä tarkoitettu rikos ei olisi riittävää rangaistusvastuun syntymisen kannalta. Kysymys voisi olla toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi siitä, että

kouluttautuja toimii tietoisena siitä, että hänen kouluttautumisensa edistää tulevan rikoksen tekemistä. Tekijän tahallisuuden ja tarkoituksen arvioinnissa olisi muidenkin luvun rikosten tapaan kysymys kaikkien epäillyn rikoksen tutkinnassa ja myöhemmässä rikosprosessuaalisessa käsittelyssä ilmenneiden seikkojen kokonaisarviointista.

Terroristisella kouluttautumisella edistettävän rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Kouluttautumisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi sitä, että kouluttautumisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Siltä osin kuin kysymys on toiselta henkilöltä saatavasta koulutuksesta, voidaan koulutuksen toteuttamistavan ja sisällön osalta viitata siihen, mitä edellä 7 §:n perusteluissa todetaan. Muilta osin seuraavissa perusteluissa on soveltuvin osin hyödynnetty sitä, mitä nykyisen luvun 4 b §:n perusteluissa (HE 18/2014 vp, s. 26–28 ja HE 30/2018 vp, s. 102 ja 103) todetaan.

Kouluttautumisrikoksen tunnusmerkistö täyttyy, kun henkilö on ryhtynyt ottamaan pykälässä tarkoitettua koulutusta siinä mainitussa tarkoituksessa. Kouluttautuminen on rikos, joka yleensä täyttyy melko pian sen jälkeen, kun koulutusta ryhdytään ottamaan. Edellytyksenä rangaistavuudelle ei edelleenkään olisi, että henkilö saavuttaa tietyn osaamisen tai tietyt valmiudet. Tunnusmerkistön täyttymistä ei estäisi esimerkiksi se, että kouluttautuminen keskeytyy ennen koulutuksen päättymistä viranomaisten estäessä kouluttautumisen jatkamisen.

Jos henkilö luopuisi kouluttautumisrikoksen täyttymisen jälkeen koulutukseen liittyvän terrorismirikoksen tekemisestä, kysymykseen ei yleensä voisi enää tulla rikoslain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tehokas katuminen. Koulutusta ottanut ei yleensä voisi poistaa jo tapahtuneen kouluttautumisrikoksen merkitystä. Todistettavasti tapahtunut tulevan rikoksen tekemisestä luopuminen voisi kuitenkin rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti vaikuttaa lieventävästi rangaistuksen määräämisessä ja jopa johtaa tuomitsematta jättämiseen.

Nykyisen luvun 4 b §:n tavoin terroristinen kouluttautuminen koskisi myös niin sanottua itsekouluttautumista. Itsekouluttautuminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Direktiivin johdantokappaleessa 11 täsmennetään sitä, mitä itsekouluttautuminen direktiivin 8 artiklan mukaan on. Sen tulee olla aktiivisen toiminnan seurausta ja sen tulee olla tehty tarkoituksessa tehdä terrorismirikos tai edistää sen tekemistä. Tapauksen kaikkien erityisolosuhteiden yhteydessä tällainen tarkoitus voidaan päätellä esimerkiksi aineiston tyypistä ja sivuilla käyntien määrästä. Johdantokappaleessa todetaan lisäksi, että esimerkiksi käsikirjan lataamista verkosta räjähteiden valmistamiseksi terrorismirikoksen tekemistä varten voitaisiin pitää terrorismikoulutuksen vastaanottamisena. Sen sijaan pelkkää verkkosivuilla käyntiä tai aineiston keräämistä laillisiin tarkoituksiin kuten akateemisiin tai tutkimustarkoituksiin ei direktiivin johdantokappaleen mukaan pidetä terrorismikoulutuksen vastaanottamisena.

Itsekouluttautumisen kannalta merkitystä on perehtymisellä kaikenlaisiin sellaisiin tiedonlähteisiin, joista on saatavissa tietoa pykälässä tarkoitettua valmistuksesta tai käytöstä. Toisen henkilön ohjauksessa tapahtuvan koulutuksen tavoin itsekouluttautumisessa kysymys voisi olla tiedon omaksumisesta tai tiedon soveltamisesta käytäntöön. Itsekouluttautumisen erityistapaus olisi se, että koulutusta sinällään otetaan toiselta henkilöltä, mutta kyseinen henkilö ei itse tiedä antavansa koulutusta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Tällaista koulutusta sellaisen rikoksen tekemiseen valmistautuva saattaa hankkia esimerkiksi asepalveluksessa ollessaan. Rangaistava kouluttautuminen voisi siis olla osa laillisesti tapahtuvaa kouluttautumista, jos tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden perusteella on osoitettavissa, että kouluttautuminen tapahtuu myös terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Kun kouluttautumisrikos laajennettiin kattamaan myös itseopiskelu, korostettiin epäiltyjen ja syytettyjen henkilöiden prosessuaalisia oikeuksia rikosoikeudellisessa menettelyssä. Sinällään näitä oikeuksia on syytä korostaa luvun muidenkin rikosten kohdalla erityisesti sen vuoksi, että rikos voi olla varsin etäisessä suhteessa tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terrorismirikokseen nähden. Esitutkintaviranomaisia ohjaavat esitutkintalain 4 luvun esitutkintaperiaatteet. Lisäksi on otettava huomioon esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentti, jonka mukaan esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä esitutkinnan aloittamisen edellytysten olemassaolo niin, että ketään ei aiheettomasti aseteta epäillyn asemaan. Rikosepäilyn asianmukaista selvittämistä, teon oikeudellista arviointia jo tutkinnan alkuvaiheessa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista edistää myös se, että jo terrorismirikosten tutkintavaiheessa syyttäjät osallistuu aktiivisesti tutkinnan ohjaamiseen esitutkintalain 5 luvussa tarkoitetun esitutkintayhteistyön puitteissa.

Nykyisen luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Lausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu olisi merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntoita ja rikokseen osallisuutta. Tämä pykälä olisi kouluttautumista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen.

Myös terroristista kouluttautumista arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi kouluttautumisrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin aikaisempien pykälien perusteluissa todettua luonnollista katsantokantaa. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä varten, olisi lähtökohtaisesti perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristinen kouluttautuminen riippumatta siitä, onko kouluttautumisessa erilaisia osioita (esimerkiksi koulutuksen saaminen toiselta henkilöltä ja sen lisäksi itsekouluttautuminen aineistoa hankkimalla). Sellaisessa tilanteessa koulutuksen laatu ja määrä voisivat olla rangaistuksen määräämisessä vaikuttavia seikkoja. Kouluttautumistoimien merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin tai terrorismirikoksen valmisteluihin puolestaan puhuisi sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristinen kouluttautuminen.

Terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 4 b §:ään, jonka mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Muutos perustuisi kouluttautumisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Terroristisen kouluttautumisen rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että kouluttautumisrikoksesta voitaisiin rangaistusasteikon enimmäisrangaistuksen perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä kouluttautumisrikoksella edistettävistä terrorismirikoksista. Vähimmäisrangaistus olisi sama kuin useilla terrorismirikoksilla.

Kouluttautumisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä on käsitelty rangaistuksen määräämisessä huomioon otettavia seikkoja (HE 18/2014 vp, s. 28/II ja 29/I), jotka ovat edelleen merkityksellisiä ja joita seuraavassa soveltuvin osin seurataan. Aikaisempien lain esitöiden mukaan kouluttautumisrikoksen erilaisissa ilmenemismuodoissa voi olla varsin erilainen rangaistusarvo. Teon vahingollisuuden ja vaarallisuuden osalta huomiota kiinnitettäisiin kouluttautumisen merkitykseen tavoitellun rikoksen kannalta. Merkitystä olisi tällöin ensinnäkin tavoiteltavan rikoksen luonteella ja sen tapahtumisen todennäköisyydellä. Toiseksi huomiota tulisi lain aikaisempien esitöiden mukaan kiinnittää kouluttautumisen

laatuun ja laajuuteen sekä siihen, mikä merkitys kouluttautumisella olisi tavoitellun rikoksen toteuttamisen kannalta. Mitä laajempaa otettu koulutus on ja mitä vahingollisempia vaikutuksia koulutuksella saaduilla tiedoilla ja taidoilla on tarkoitus aiotussa rikoksessa aiheuttaa, sitä paheksuttavampana kouluttautumista voidaan pitää.

Rangaistuksen määräämisessä asian arviointiin vaikuttaisi myös se, kuinka vaikeaa kyseisten tietojen saaminen on muuta kautta. Terroristileireillä saatu koulutus on usein monipuolisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ja näin myös tavoiteltavan rikoksen kannalta vaarallisempaa kuin muissa puitteissa, esimerkiksi itsekouluttautumisen kautta saatu terroristinen koulutus. Myös tahallisuuden aste otettaisiin huomioon rangaistuksen määräämisessä.

Terroristisesta kouluttautumisesta rangaistusta mitattaessa tulisi ottaa huomioon edistettävänä olleen terrorismirikoksen rangaistusuhka siltä osin kuin edistettävä rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Rangaistuksen tulisi olla oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Terroristinen kouluttautuminen on etäämmällä kouluttautumisella edistettävästä rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärikosta ei ole tehty, on rangaistusta määrättäessä pyrittävä arvioimaan, minkälaiseen rikokseen terroristinen kouluttautuminen tähtäsi.

Nykyisen luvun 4 b §:stä poiketen terroristisesta kouluttautumisesta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Tällaisissa poikkeuksellisissa tapauksissa on 6 luvun säännösten mukaisesti mahdollista tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. On myös mahdollista tuomita vähimmäisrangaistusta lievempään vankeusrangaistukseen. Rikoslain 6 luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

9 §. Terroristinen värväys. Pykälän mukaan terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 c §:n värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen. Pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä. Ensinnäkin tätä pykälää muutettaisiin niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan värvääjä toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta kattaen myös ensiksi mainitun rikoksen yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykäliin kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa rikosentekijä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaisut olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen

kannalta. Värväysrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että värvääjän on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Nyt pykälästä selkeästi ilmeni se, että terroristinen värväys voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”. Värväyksellä edistettävän rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Värväysrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi, että värväyksellä edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Värväysrikoksen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin nykyisääntelyyn verrattuna. Nykyisen sääntelyn mukaan rangaistavaa on se, että rikosentekijä perustaa tai organisoii terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen. Nykyisen pykälän ”tai muuten tekemään” on tarkoitettu kuvaamaan yksittäisen henkilön värväämistä.

Terroristiryhmän organisoiminen siirrettäisiin rangaistavana tekona terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Nykyisestä pykälästä poistettaisiin myös sana ”väkeä” sen korostamiseksi, että terroristiryhmään sekä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen voidaan värvätä myös yksittäinen henkilö. Tähän liittyen pykälään lisättäisiin sana ”toisen” (”värvää tai yrittää värvätä toisen”). Muutetun sanamuodon perusteella värväysrikos voisi kohdistua useaan henkilöön, mikä voisi puolestaan vaikuttaa rangaistukseen ja sen arviointiin, onko kyseessä yksi vai useampi värväysrikos. Nykysäännöksen ilmaisu ”mainituissa pykälissä tarkoitetun” korvattaisiin terrorismirikoksen ja terrorismirikoksen valmistelun mainitsemisella, koska pykälään ei tulisi enää pykäläviittauksia.

Värväysrikosta on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä. Vuoden 2002 puitepäätöksen yhteydessä värväys säädettiin rangaistavaksi siten, että terroristiryhmän toiminnan edistämisenä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) säädettiin rangaistavaksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään. Vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä värväysrikos erotettiin erilliseksi rikokseksi niin, että rangaistavuus kattaa myös yksittäisen henkilön värväämisen.

Värväysrikosta on kuvattu vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 52). Tuolloin todetun mukaan väen värvääminen voi tapahtua kahdenkeskisin keskusteluin tai laajamittaisemmin. Värvääminen voisi tapahtua myös terroristiryhmän perustamisvaiheessa tai myöhemmin. Värvääminen on tuolloisten lain esitöiden mukaan toteutunut vasta, kun värväyksen kohde on liittynyt ryhmään. Sen vuoksi värväämiseen rinnastetaan värväämisen yritys, joka voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä.

Vaikka todetut perustelut koskevatkin terroristiryhmään värväämistä, soveltuvat ne pitkälti myös yksittäisen henkilön värväämiseen. Rangaistavalta värväykseltä voidaan lisäksi edellyttää tiettyä uskottavuutta ja vakavasti otettavuutta niin, että värväyksen voi olettaa saavan jonkinlaista vastakaikua värväyksen kohteena olevan henkilön taholta. Rangaistavan värväyksen tulee myös kohdistua tiettyyn henkilöön tai tiettyihin henkilöihin, mihin liittyy rajanveto terroristiseen julkiseen kehottamiseen, joka olisi rangaistava tämän luvun 14 §:n mukaisesti.

Terroristisessa julkisessa kehottamisessa olisi kysymys siitä, että rikosentekijä joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värvääntymiseen terroristiryhmään

tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemiseen. Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista rangaistavaksi säädettyä todettiin (HE 89/2021 vp, s. 43), että nykyisen luvun 4 c §:ssä rangaistavaksi säädetystä väen värväämisestä terroristiryhmään terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen eroaisi siinä, että 4 c §:ssä tarkoitettua varsinaisesta värväysrikoksesta poiketen terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen kohdistuu laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon. Kehottamisrikos ei myöskään edellytä vähintäänkin sellaista yrittämiseen sisältyvää vaaraa värväyksen onnistumisesta, jota värväysrikos edellyttää. Julkisen kehottamisen rikos myös koskee kaikkia tässä luvussa rangaistavia rikoksia, kun värväysrikos liittyy puolestaan terrorismirikokseen tai terrorismirikoksen valmisteluun.

Terroristinen värväys ei olisi niin pitkälle terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen vaikuttavaa toimintaa kuin on yllytys mainittujen rikosten tekemiseen. Värvääjä voitaisiin kuitenkin värväysrikoksen asemesta tuomita yllytyksestä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen, jos rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisesti olisi kysymys tahallisuudesta taivuttamisesta tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Yllytystä koskevan säännöksen perusteluiden (HE 44/2002 vp, s. 154/II ja 155) mukaan yllytysvastuun perusedellytys on, että yllytys saa aikaan tekopäätöksen tekijässä niin, että yllytyksen tulee ainakin olla tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen pääasiallinen syy, jota ilman teko olisi jäänyt tekemättä. Yllyttäjän tahallisuuteen kuuluu tietoisuus tunnusmerkistöön liittyvistä seikoista (riittävä vastaavuus tekoajan, -paikan ja -tavan suhteen), oman toiminnan merkityksestä seurauksen syntymiselle sekä siitä, että hänen toimintansa saa aikaan rikoksen tekijän toiminnan kautta. Yllyttäjän on pidettävä menettelynsä varsin todennäköisenä seurauksena rikosentekijässä syntyvää rikosentekopäätöstä. Selvimmin yllyttäjän vastuu poikkeaa terroristiseen värväykseen syyllistyvän vastuusta siinä, että yllyttäjän vastuu edellyttää, että yllytyksen seurauksena tehdään kyseinen rikos tai sen rangaistava yritys. Sellaista vaatimusta ei ole värväysrikokseen liittyen.

Nykyisen luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikokseen tuomitaan, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Lausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista värväystä koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Terroristiryhmään liittyessään värväysrikos tulisi rangaistavaksi tämän pykälän mukaan eikä 6 §:n 1 momentin 8 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) mukaisena terroristiryhmän toimintaan osallistumisena.

Myös terroristista värväystä arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi värväysrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin niin sanottua luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan ratkaisevia ovat tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Merkitystä voi olla sillä, kuinka usean henkilön värväämisestä on kysymys, ja sillä värvätäänkö kohdehenkilöä tai kohdehenkilöitä terroristiryhmään vai rikoksen tekemiseen. Samaan henkilöön tai useaan henkilöön samalla kertaa kohdistuvat värväysteot saattavat olla katsottavissa yhdeksi värväysrikokseksi. Merkittävät ajalliset erot värväystekojen välillä ja värväystekojen liittyminen toisistaan poikkeaviin terrorismirikoksiin tai terrorismirikoksen valmisteluihin puhuisivat sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristinen värväys. Terroristiryhmään värväämisessä pidemminkin aikaa yhtäjaksoisesti kestänyt teko olisi mahdollista ainakin joissakin tilanteissa katsoa yhdeksi

värväysrikokseksi, toiminnan kesto olisi kuitenkin rangaistuksen määräämisessä ankarampaan rangaistukseen johtava seikka.

Terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin nykyisen luvun 4 c §:n tavoin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Tilanne säilyisi samana sen suhteen, että värväysrikoksesta voitaisiin tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä värväyksellä edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita. Näiltä osin tilanne olisi samanlainen kuin jo useiden edellä käsiteltyjen rikosten kohdalla. Myös värväysrikoksesta tuomittava rangaistus olisi suhteutettava mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen sikäli kuin värväyksellä edistettävä rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Myös tämän rikoksen kohdalla 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tilanteissa rangaistusasteikon vähimmäisrangaistusta lievemmän rangaistuksen määräämisen. Merkityksellisiä 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Rangaistuksen määräämisen kannalta merkitystä olisi värväystoiminnan laadulla ja laajuudella. Huomioon voitaisiin ottaa se, kuinka vakavien terrorismirikosten tekemiseen värväystoiminta on liittynyt. Laajuus liittyisi ennen kaikkea siihen, kuinka suureen henkilömäärään toiminta on kohdistunut. Erityisen paheksuttavana ja vakavana voidaan pitää pitkäkestoista suureen määrään henkilöitä kohdistuvaa värväystoimintaa. Siltä osin kuten muutenkin rangaistuksen määräämisessä vaikuttaisi arvio siitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi värväysrikos.

10 §. Terroristinen rikoksen rahoittaminen. Pykälän 1 momentin mukaan terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava.

Pykälä korvaisi osittain nykyisen luvun 5 §:n terrorismirikoksen rahoittamisesta. Mainitun pykälän 2 momentissa oleva kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittamista koskeva sääntely siirrettäisiin 34 lukuun.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentista. Nykyisen säännöksen mukaan rangaistavaa on se, että tekijä toimii rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta. Uuden säännöksen mukaan tekijän olisi toimittava tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Tämänkin rikoksen kohdalla ”tekemistä varten” kattaisi niin tapaukset, joissa rikoksentehtäjä rahoitusteolla edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaisut olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Tahallisuuden ulottuvuutta ja sisältöä liittyen terrorismin rahoittamisrikoksiin ja myös muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin on jo käsitelty edellä jaksossa 2.5.4.9 käsiteltäessä sitä, onko perusteltua säätää terrorismin rahoittamisrikokset rangaistaviksi myös tuottamuksellisina.

Pykälän 1 momentti ei sisältäisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin pykäläviittauksia, jotka kattavat kaikki muut nykyisen luvun rikokset terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista lukuun ottamatta. Pykäläviittaukset korvattaisiin ilmaisulla ”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”. Ilmaisulla tarkoitettaisiin sitä, että rahoittamisen rangaistavuus kattaisi myös tilanteet, joissa ei ole rahoitusteon hetkellä varmaa se, minkä tämän

luvun mukaisen rikoksen rahoittamiseen varat tullaan käyttämään, mutta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus liittyy siihen, että varat menevät jonkin luvun mukaisen rikoksen tekemisen edistämiseen. Rahoitettava rikos ei ole näissä tilanteissa välttämättä jälkeinpäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys on näin ollen itse asiassa luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta. Rahoitusteon tekemisen aikaan on esimerkiksi mahdollista, että varat menevät terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rahoittamiseen tai ryhmän toiminnassa tapahtuvan koulutuksen antamisen tai kouluttautumisen rahoittamiseen. Sattumanvaraista voi olla se, minkä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen annetut tai kerätyt varat lopulta käytetään sikäli kuin niitä ylipäänsä käytetään mihinkään. Mahdollista voisi toki olla sekin, että rahoittamisteon tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, minkä tämä luvun mukaisen rikoksen tekemiseen varat tulitaisiin käyttämään.

Muuten pykälän sisällön osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa. Tämä koskee 1 momentin osaa ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”. Mainitun pykälän perusteluissa on myös käsitelty sitä, milloin on kysymyksessä rahoittamisrikoksen yritys. Myös terroristisen rikoksen rahoittamisen rangaistavuuden kannalta ratkaisevaa olisi rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä. Rangaistavuuden kannalta ei olisi merkitystä sillä, mitä varoille tapahtuu tai mitä niillä tehdään antamisen tai keräämisen jälkeen sikäli kuin niillä tehdään mitään.

Nykyisen luvun 5 §:n 4 momentin mukaan pykälässä edellä säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus. Tällaista viittauksiltaan osin virheellistä ja puutteellista toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista rikoksen rahoittamista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Rikoksen tunnusmerkistön perusteella päällekkäisyyttä noiden muiden säännösten kanssa ei pääse myöskään käytännössä syntymään niiden tarkkaan rajattujen soveltamisalojen perusteella. Pykälää myös sovellettaisiin ensisijaisesti suhteessa siihen, jossa säädettaisiin rangaistavaksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen (34 luvun 12 §).

Terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittaisiin nykyisen luvun 5 §:n tavoin vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistuksen määräämisenkin osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa mukaan lukien poikkeuksellisista määräämistilanteista siinä yhteydessä lausuttu.

11 §. *Terrorismin rahoittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan terrorismin rahoittamisesta tuomittaisiin se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai terroristiryhmää taikka tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan tällaista henkilöä tai terroristiryhmää. Rangaistukseksi tuomittaisiin vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava. Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan (3 momentti).

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n, joissa säädetään rangaistaviksi terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisellä tehtäisi

sisältöön asiallisesti vaikuttavia muutoksia, vaikka sanamuodot muuttuisivat joiltakin osin. Terroristin rahoittamista koskevassa pykälässä olevat viittaukset 1 §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) ja 1 a §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) korvattaisiin 1 §:n 1 kohdan käsitelmäritelmän mukaisesti terrorismirikosten mainitsemisella 1 momentissa.

Terroristiryhmän rahoittamiseen liittyen ei enää viitattaisi terroristiryhmän määritelmän sisältävään säännökseen, joka olisi tämän uuden luvun 1 §:n 4 kohdassa. Määritelmäsäännökseen ei viitata nykyisin eikä tultais jatkossa viittaamaan muissakaan luvun terroristiryhmää koskevissa säännöksissä. Tässäkin yhteydessä terroristiryhmällä tarkoitettaisiin kohdan määritelmän mukaisesti vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

Rahoitusteon tekijän tarkoituksen ja tietoisuuden osalta pykälässä käytettäisiin nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n tavoin muotoiluja ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että ... rahoitetaan”. Tämä liittyisi siihen, että pykälä koskee henkilön tai ryhmän yleisrahoittamista ilman yhteyttä tulevaan rikokseen. Näin ollen edeltävissä pykälissä käytettävä ”rikoksen tekemistä varten” ei soveltuisi tähän yhteyteen. Nykyisissä pykälissä oleva sana ”niillä” korvattaisiin selvyuden vuoksi sanalla ”varoilla”.

Seuraavassa todettu perustuu pitkälti niihin perusteluihin, jotka liittyvät terroristiryhmän rahoittamisen rangaistavaksi säätämiseen (HE 18/2014 vp, s. 31/II–33/I) ja terroristin rahoittamisen rangaistavaksi säätämiseen (HE 135/2020 vp, s. 43–48).

Pykälän 1 momentin osan ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja” osalta soveltuvin osin pätee se, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa. Varojen antamisella tarkoitetaan esimerkiksi omien rahojen antamista kyseisiä rikoksia tekeväälle henkilölle tai ryhmälle. Varojen keruu voisi olla suoranaista varainkeruuta esimerkiksi keräyksen järjestämällä, mutta varoja voidaan kerätä myös vain yhdeltä henkilöltä tai yksittäiseltä muulta taholta. Välillisenä varojen antamisena tai keräämisena rangaistavaksi voisi tulla esimerkiksi varojen antaminen toiselle tietoisena siitä, että tämä tulee luovuttamaan ne momentissa tarkoitettu henkilölle tai ryhmälle. Varoilla tarkoitettaisiin tässäkin yhteydessä kaikenlaista omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa. Tältäkin osin olisi merkityksellinen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 1 artiklan ”varojen” määritelmä.

Pykälän 1 momentin mukainen, nykyisen luvun 5 a §:n rikosnimikkeen perusteella ”terroristiksi” luonnehdittavan henkilön rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen ovat luonteeltaan tietyn henkilön tai tietyn ryhmän yleisrahoittamista. Momentin soveltaminen ei edellyttäisi selvitystä siitä, että varat on annettu tai kerätty jonkin terrorismirikoksen tekemistä varten tai että varoja on ylipäänsä käytetty mihinkään tarkoitukseen. Kun varat on toimitettu rahoitettavalle henkilölle tai ryhmälle, rahoittaja ei voi enää tehokkaasti kontrolloida niiden käyttötarkoitusta. Tämä tarkoittaa sitä, että varojen antajan tarkoituksesta tai tietoisuudesta huolimatta varat voivat mennä aivan laillisiinkin käyttötarkoituksiin. Vaikka varat menisivät hyväksyttävään tarkoitukseen, tämä voi vapauttaa terroristin tai terroristiryhmän käyttämään muita varoja terrorismirikosten tekemiseen.

Terroristin rahoittamista koskien pykälän 1 momentissa käytettäisiin edelleen rikosten osalta monikko (”terrorismirikoksia”), koska rahoitettavan henkilön tavoitteena ei ole useinkaan yksittäisen terrorismirikoksen tekeminen. Jos niin olisi, riittävästi yksilöitävissä olevan yksittäisen rikoksen rahoittaminen olisi useissa tapauksissa edellisessä pykälässä tarkoitettua terroristista rikoksen rahoittamista. Myös terroristiryhmän rahoittamiseen liittyen saatetaan

joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä tämän pykälän mukainen ryhmän yleisrahoittaminen vai jo riittävästi yksilöitävissä olevan rikoksen rahoittaminen.

Rajanvetokysymyksiä saattaa liittyä myös sen määrittämiseen, onko kyseessä terroristin vai terroristiryhmän rahoittaminen. Tämä liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa varoja annetaan tai kerätään henkilölle tai henkilöille, joka on tai jotka ovat kiinteässä yhteydessä terroristiryhmän kanssa. Esimerkkinä voi mainita tilanteen, jossa henkilö tietoisesti lähettää varoja konfliktialueella olevalle henkilölle, joka on julkisesti kertonut osallistuvansa terroristiryhmän toimintaan. Tällainen teko on tapauskohtaisten seikkojen arvioinnin perusteella rangaistava joko terroristin rahoittamisena tai terroristiryhmän rahoittamisena. Saman rahoittamisteen perusteella henkilöä ei voida tuomita molemmista teoista. Kyseiset teot ovat joka tapauksessa yleisesti ottaen vakavuudeltaan ja paheksuttavuudeltaan samantasoisia saman rangaistusasteikon vuoksi.

Nykyisen sääntelyn tavoin pykälä sisältäisi korotetun tahallisuusvaatimuksen, jonka mukaan rahoitusteen tekijän tulee toimia rahoittaakseen varoilla terroristia tai terroristiryhmää tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan sellaista henkilöä tai ryhmää. Molemmissa tapauksissa on kysymys siitä, että rahoitusteen tekijä riittävällä varmuudella tietää sen tahon, jolle varoja annetaan tai kerätään, olevan terroristi tai terroristiryhmä. Viimeksi mainitun kohdalla kysymys olisi tietoisuudesta sellaisista seikoista, jotka 1 §:n 4 kohdan määritelmän mukaan tekevät ryhmästä terroristiryhmän ja joita on edellä käsitelty kyseisen määritelmän perusteluissa. Terrorismin rahoittamisesta tuomitseminen edellyttäisi sen toteen näyttämistä, että rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus on kohdistunut tietyllä tavalla toimivan henkilön tai ryhmän rahoittamiseen. Myös tämän terrorismirikollisuuteen liittyvän rahoittamisrikoksen kohdalla ratkaisevaa olisi varoja antavan tai keräävän henkilön tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä.

Mitä tulee terroristin rahoittamiseen, rangaistusvastuun syntymiseksi olisi oltava ulkonaisesti havaittavia tai muuten todennettavia seikkoja, jotka ovat varoja antavan tai keräävän tiedossa ja joiden perusteella rahoitettavan henkilön voidaan päätellä tekevän terrorismirikoksia tai osallistuvan osallisena niiden tekemiseen. Varoja antavan tai keräävän henkilön syyllistymistä terroristin rahoittamiseen ei voitaisi välttämättä päätellä mistään yksittäisestä seikasta tai tiedosta. Kysymys olisi kaikkien epäillyn rahoittamisrikoksen tutkinnassa ja myöhemmässä rikosprosessuaalisessa käsittelyssä ilmenneiden seikkojen kokonaisarvioinnista, joka kohdistuisi erityisesti rahoitettavasta henkilöstä oleviin tietoihin. Merkityksellistä kokonaisarvioinnissa olisi kaikki varoja antavan tai keräävän henkilön tiedossa oleva 2 tai 3 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä edistävä toiminta, joka ei ole vielä edistynyt riittävällä tavalla yksilöidyksi terrorismirikokseksi, jonka rahoittaminen on rangaistavaa terroristisena rikoksen rahoittamisena.

Terroristin rahoittamista mahdollisesti koskevan teon kokonaisarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja voisivat olla esimerkiksi rahoitettavan henkilön esittämät lausumat ja uhkaukset, niin yleisesti tietoon saatetut kuin pienemmässä henkilöpiirissäkin esitetyt, joissa rahoitettava henkilö ilmaisee tehneensä, tekevänsä tai aikovansa tehdä kyseisiä rikoksia taikka osallistuvansa niiden tekemiseen. Johtopäätöksiä olisi tehtävissä myös siitä, että rahoitettava henkilö kehottaa muita tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Kun arvioidaan henkilön esittämien lausumien ja uhkausten merkitystä, huomiota on myös kiinnitettävä niihin olosuhteisiin, joissa niitä on esitetty, ja siihen kuinka vakavasti otettavia lausumat ja uhkaukset ovat niiden esittämisolosuhteet huomioon ottaen. Pelkkä radikalisoituminen tai epämääräisten väkivaltaan viittaavien puheiden esittäminen ei vielä johtaisi siihen, että rahoitettava henkilö katsotaan 1 momentissa tarkoitetuksi rahoitettavaksi henkilöksi.

Rahoitettavaa henkilöä arvioitaessa huomioon voivat tulla lausumien ja uhkausten lisäksi otettaviksi myös muut hänen toiminnastaan saadut tiedot. Rahoittajan tiedossa saattaa esimerkiksi olla, että varat saava henkilö on epäiltynä, syytteessä tai tuomittu terrorismirikoksesta. On kuitenkin syytä samalla korostaa sitä, että säännöksellä ei leimata esimerkiksi henkilöitä, jotka ovat suorittaneet rangaistuksen terroristisesta rikoksesta. Tieto aikaisemmasta rangaistuksesta olisi vain yksi rahoitettavan henkilön toiminnasta olevien tietojen kokonaisarvioinnissa huomioon otettava seikka. Merkitystä olisi myös sillä, minkä verran tuomiosta on kulunut ja onko henkilön toiminnasta olevien tietojen perusteella pääteltävissä, että hän on enää tekemisissä terroristisen toiminnan kanssa. Yksi kokonaisarvioinnissa merkityksellinen seikka voisi olla se, että rahoitettavan henkilön varat on jäädytetty varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla terroristiseen toimintaan olevien kytkösten vuoksi, koska jäädyttäminen ilmentää henkilön merkityksellistä yhteyttä terroristiseen toimintaan.

Terroristin rahoittamisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että rahoitettavan henkilön terrorismirikosten tekemiseen tai niiden tekemiseen osallistumiseen viittaava toiminta olisi jollakin tavalla käynnissä juuri varojen antamisen tai keräämisen hetkellä tai että rahoitettavan henkilön sellainen toiminta olisi muuten jatkuvakestoista.

Pykälän 1 momentin mukaan rahoitettava henkilö osallistuisi terrorismirikosten tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena. Rikoksumppanuudesta on 5 luvun 3 §:n mukaan kysymys, jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen. Tällöin pykälän mukaan kutakin rangaistaan rikoksen tekijänä. Tekijänä tuomitaan 5 luvun 4 §:n mukaan myös se, joka on tehnyt rikoksen käyttäen välikappaleena toista, jota ei voida rangaista ainakaan siitä rikoksesta. Jos henkilö toimii 1 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa terroristiryhmässä, varojen antaminen tai kerääminen hänelle voisi toteuttaa 1 momentin mukaisen terroristiryhmän rahoittamisen tunnusmerkistön. Jos rahoitettava henkilö toimii yhdessä toisen henkilön kanssa rikoksumppanina tai jos useamman henkilön toimiessa yhdessä 1 §:n 4 kohdassa olevat terroristiryhmän määritelmän osatekijät terrorismirikosten tekemistä lukuun ottamatta eivät täyty, varojen antaminen tai kerääminen olisi terroristin rahoittamista, jos kysymys ei olisi jo riittävästi yksilöidyn terrorismirikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 1 momentissa viitattavan 5 luvun 5 §:n mukaan yllytyksestä tuomitaan kuten tekijä se joka tahallaan taivuttaa toisen tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen. Tässä tapauksessa rahoitettavan henkilön toiminta olisi siis sen kaltaista, että tämä yllyttää toisia henkilöitä tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Momentin mukaan terroristin rahoittaminen voisi lisäksi siis koskea varojen antamista tai keräämistä sellaiselle henkilölle, joka toimii avunantajana eli 5 luvun 6 §:n mukaisesti ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä. Viimeksi mainitun pykälän sanamuodon (” tai muilla tavoin”) mukaisesti avunantona voivat tulla rangaistaviksi moninaiset toisen rikoksen tekemistä edistävät toimet. Pykälän 1 momentin viittaus 5 luvun 3–6 §:ään ei tarkoittaisi sitä, että rahoitettavan henkilön tarvitsisi toimia kaikkien viitattujen pykälien mukaisena rikokseen osallisena. Riittävää olisi, että hän toimisi jossakin osallisen ominaisuudessa.

Kun terroristiryhmän rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi, korostettiin sitä, että kyseinen rikos edellyttää oikeudenvastaisuutta (HE 18/2014 vp, s. 32/II). Mainittua rikosta pidettiin lähtökohtaisesti oikeudenvastaisena, eikä oikeudenvastaisuuden tunnusmerkkiä ollut tarpeen sisällyttää rangaistussäännökseen.

Samat oikeudenvastaisuuteen liittyvät näkökohdat koskevat myös terroristin rahoittamista, jonka senkin oikeudenvastaisuus seuraisi rikoksen edellyttämästä korotetusta

tahallisuusvaatimuksesta. Terroristin rahoittamisessa rahoittaja varoja antamalla tai keräämällä tahallaan edistää sitä, että terrorismirikosten tekeminen tai niiden tekemiseen osallistuminen rikokseen osallisena mahdollistuu rahoitettavan henkilön varojen lisääntymisen kautta. Mainittu tarkoitus puuttuisi varoja kohdennetusti laillisiin tarkoituksiin antavilta tai kerääviltä rahoittajilta. Varoja antavilla tai keräävillä henkilöillä ei välttämättä edes ole sellaisia tietoja varoja saavasta henkilöstä tai hänen toiminnastaan, että rahoittajan tietien voisi katsoa perustellusti olevan kysymys terrorismirikoksia tekevistä tai niiden tekemiseen osallistuvasta henkilöstä.

Todetun perusteella esimerkiksi perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen välttämättömän toimeentulon tai huolenpidon turvaamiseksi tehdyt suoritukset eivät sellaisinaan kuuluisi 1 momentin soveltamisalaan riippumatta siitä, keneltä sellaiset suoritukset tulevat. Terroristin rahoittamisen rangaistavuus ei myöskään lähtökohtaisesti estäisi ketään hankkimasta perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaisesti toimeentuloa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Jo terrorismin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä todettiin, että rangaistavaa ei ole esimerkiksi varojen luovuttaminen humanitaariseen keräykseen, jolla rahoitetaan kehitystä alueella, jolla oletetun terroristiryhmän epäillään toimivan (HE 43/2002 vp, s. 28/II). Sen jälkeen on entisestään korostunut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden merkitys terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten säätämistä ja soveltamisalaa rajoittavana tekijänä. Terrorismirikoksina ei pidetä aseellisen selkkauksen yhteydessä tehtyjä tekoja, joihin kansainvälinen humanitaarinen oikeus soveltuu ja jotka ovat sen mukaan laillisia. Terrorismirikosten piiriin ei myöskään kuulu kansainvälisessä oikeudessa tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu.

Kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen ja terrorismin rahoittamiseen ei voida edelleenkaan olettaa liittyvän merkittäviä rajanvetokysymyksiä. Huomioon on otettava se, että terrorismin rahoittamiseen syyllistyisi henkilö, joka antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen rikokseen osallisena, tai rahoitetaan terroristiryhmää. Terrorismirikosten tekemisen edistämiseen liittyvä rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus selkeästi erottaisi rahoitettavan toiminnan sellaisesta hyväksyttävästä toiminnasta, joka kuuluu kansainvälisen humanitaarisen avun piiriin.

Myös terrorismin rahoittamista arvioitaessa saatetaan joissakin tilanteissa joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä yksi vai useampi rahoittamisrikos. Tässäkin tapauksessa kysymys ratkaistaisiin noudattaen luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan merkityksellistä on tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Henkilön ja ryhmän rahoittamista koskevat teot olisivat lähtökohtaisesti erillisiä tekoja, kun taas samaan henkilöön kohdistuvat useammat rahoitusteot tai samaan ryhmään kohdistuvat useammat rahoitusteot voisivat joissakin tapauksessa muodostaa yhden rikoksen. Jos niin olisi, rahoituksen pitkäkestoisuus voitaisiin ottaa rangaistuksen määräämisessä ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana.

Terrorismin rahoittamisesta tuomittaisiin vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Tämä rangaistusasteikko olisi sama kuin terroristin rahoittamisella ja terroristiryhmän rahoittamisella on nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n mukaan. Rangaistuksen määrääminen tapahtuisi tämänkin rikoksen kohdalla 6 luvun säännöksiä noudattaen. Sen luvun 4 §:ssä säädetyn yleisperiaatteen mukaan lähtökohtana on konkreettisen rikoksen rangaistusarvo, joka riippuu teon vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta, teon vaikuttimista sekä rikoksesta ilmenevästä muusta tekijän syyllisyydestä. Terrorismin rahoittamisesta rangaistusta määrättäessä

merkityksellisiä olisivat erityisesti rahoittamisen kesto, annettujen tai kerättyjen varojen yhteismäärä sekä mainittuihin seikkoihinkin liittyen varojen merkitys rikollisen terroristisen toiminnan edistämisen kannalta.

Terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö ei edellyttäisi annettavilta tai kerättäviltä varoilta mitään vähimmäismäärää, joten määrä voi olla pienikin. Toisaalta huomioon olisi otettava rahoitettavan toiminnan vaarallisuus ja se, että pienikin rahamäärä voi joissakin tilanteissa ratkaisevasti edistää terroristin tai terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa. Edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa käsitellyt 6 luvun säännökset mahdollistavat tietyin edellytyksin poikkeuksellisissa tilanteissa vähimmäisrangaistusta lievemmän vankeusrangaistuksen tuomitsemisen, sakon tuomitsemisen tai joissakin tilanteissa jopa tuomitsematta jättämisen.

Pykälän 2 momentin mukaan, nykyisen luvun 5 a §:n 2 momentin ja 5 b §:n 2 momentin tavoin terrorismin rahoittamisen yritys olisi rangaistava. Tältä osin sovellettaisiin 5 luvun säännöksiä yrityksestä. Luvun 1 §:n 2 momentin mukaan teko on pääsääntöisesti edennyt yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä.

Rikoksen yrityksestä voi varojen antamista koskevan tekotavan osalta olla kysymys silloin, kun varat eivät ole vielä päätyneet sille henkilölle tai ryhmälle, jolle ne on tarkoitettu. Keräämistä koskevan tekotavan osalta yritys voi olla käsillä, kun tekijä on ryhtynyt keräämistoiimiin aikomuksin, että kerätyt varat toimitetaan pykälän 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle tai ryhmälle. Terrorismin rahoittaminen olisi varojen antamisen osalta täytynyt, kun varat ovat tulleet terroristin tai terroristiryhmän haltuun. Varojen keräämisen osalta rikos täytyisi, kun kerääjä on saanut varata haltuunsa ja hänen tarkoituksenaan on, että varat toimitetaan terroristille tai terroristiryhmälle.

Nykyisen luvun 5 a §:n 3 momentin ja 5 b §:n 3 momentin mukaan niissä pykälissä edellä säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n (terrorismirikoksen rahoittaminen) mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Selvyiden vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin terrorismin rahoittamisen suhteesta 10 §:ssä rangaistavaksi säädettävään terroristiseen rikoksen rahoittamiseen. Etusijan saisi terroristista rikoksen rahoittamista koskeva 10 § tilanteissa, joissa on kysymys nimenomaan rikoksen rahoittamisesta. Terroristiryhmän rahoittaminen ei olisi 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua olennaisen tehtävän hoitamista ja terroristiryhmän toimintaan osallistumista. Muutenkin terrorismin rahoittamista koskevalla pykälällä olisi siinä määrin oma tiettyjen henkilöiden tai ryhmien rahoittamiseen erityissäännöksenä liittyvä soveltamisalansa, että päällekkäisyyttä luvun muiden säännösten kanssa ei pääse syntymään eikä myöskään nykyisen sääntelyn mukaista rangaistusten ankaruusvertailua tarvitse suorittaa. Tässäkään tapauksessa ei ole tarvetta todeta kysymyksessä olevan rikoksen suhteesta sellaisiin tekoihin, joista säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

Jos terrorismin rahoittamisen yhteydessä samalla luovutetaan varoja varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 7 §:ssä säädettyä varojen luovuttamiskieltoa rikkoen, molempien rikosten tunnusmerkistöjen täytyessä varoja luovuttava henkilö olisi tuomittava terroristin rahoittamisesta ja varojen luovuttamiskiellon rikkomisesta. Kyseisen lain 18 §:n mukaan luovuttamiskieltoa rikkova varojen luovuttaja tuomitaan rikoslain 46 luvun 1–3 §:n nojalla säännöstelyrikoksesta, törkeästä säännöstelyrikoksesta tai lievästä säännöstelyrikoksesta.

12 §. Terroristinen matkustaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi se, että henkilö matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Pykälän 1 momentti korvaisi nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin, josta se poikkeaisi kahdella tavalla. Nykyisen säännöksen mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitettua rikoksen, jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava. Uuden säännöksen mukaan tekijän olisi matkustettava tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Tämä muutos laajentaisi rangaistavuuden alaa siten, että rangaistavaksi tulisi myös matkustaminen seuraavassa pykälässä säänneltävän terroristisen matkustamisen edistämisen tekemiseksi. Tämä voisi koskea esimerkiksi tapauksia, joissa henkilö matkustaa toiseen valtioon edistääkseen siellä matkajärjestelyitä tekemällä, matkan esteitä poistamalla tai muulla vastaavalla tavalla siellä olevan henkilön matkustamista terrori-iskun tekemisen tarkoituksessa Suomeen. Toinen muutos nykyiseen sääntelyyn verrattuna olisi toissijaisuuslausekkeen poistaminen.

Ilmaisulla ”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen” tarkoitettaisiin sitä, että matkustamisen rangaistavuus kattaisi myös ne tilanteet, joissa ei ole matkustamisen hetkellä varmaa, minkä tämän luvun mukaisen rikoksen tekemiseen matkustamisen jälkeen päädyttäisiin. Muutos olisi samanlainen, joka tehtäisiin terroristista rikoksen rahoittamista koskien. Matkustajalla tulisi kuitenkin olla tarkoitus tehdä jokin luvussa rangaistavaksi säädetty rikos. Matkustamisen tarkoituksena ollut rikos ei ole näissä tilanteissa välttämättä jälkepäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys olisi näin ollen itse asiassa matkustamisesta luvussa rangaistavaksi säädettyä rikollista toimintaa varten. Matkaan lähdetessä voi olla vaihtoehtoisia tulevia toimintamalleja, jotka ovat matkaan lähdetessä matkustajan tiedossa ja joiden mukaan hän saattaisi esimerkiksi päätyä osallistumaan terroristiryhmän toimintaan taikka antamaan tai vastaanottamaan terroristista koulutusta. Sattumanvaraista voi olla, minkä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen matkustava henkilö lopulta päätyisi, jos hän tekisi jonkun sellaisen rikoksen kohdemaassa. Mahdollista voisi toki olla sekin, että matkustamisteon hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, minkä tämän luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi henkilö matkustaa kohdemaahan.

Terroristinen matkustaminen edellyttäisi tahallisuutta ja todetun tarkoitustunnusmerkin vuoksi korotettua tahallisuusvaatimusta. Matkustamisrikoksen luonne muita terrorismirikoksia valmistelevana tekona ilmaistaisiin muun terroristisen rikoksen tekemistä ilmaisevalla subjektiivisella tunnusmerkillä ”tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”. Edellä jo todettiin rikoksen yksilöinnille asetettavista vaatimuksista. Matkustamisrikoksen kohdalla ei käytettäisi ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten”, jota käytettäisiin lukuisissa edeltävissä luvun rangaistussäännöksissä. Vaikka kysymyksessä olevan matkustamisen seurauksena kohdevaltiossa voidaan edistää toisen tai toisten tekemää terroristista rikosta, se näkökohta tulisi katettua sillä, että pykälän 1 momentissa tarkoitettu matkustaminen voi koskea kaikkia luvun mukaisia rikoksia. Näin ollen katetuiksi tulevat myös sellaiset luvun rikokset, joilla edistetään toisen tai toisten tekemää terroristista rikosta. Luvun 4–11, 13 ja 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyjen rikosten piiri olisi laaja käsittäen tekoja, jotka voivat olla hyvinkin etäällä terrorismirikoksen tekemisestä.

Pykälän 1 momentti soveltuisi kaikkeen siinä kuvattuun matkustamiseen riippumatta matkustajan kansalaisuudesta tai asuinpaikasta taikka matkan lähtövaltiosta tai kohdevaltiosta. Tämä liittyy terrorististen rikosten kansainvälisen rikoksen luonteeseen 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaisesti. Rangaistavaa momentin mukaan olisi siis myös palaaminen tai muu matkustaminen Suomeen terroristisen rikoksen tekemisen tarkoituksessa.

Pykälän 1 momentin osalta seuraavassa nojaututaan pitkälti siihen, mitä on todettu matkustamisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 93/2016 vp, s. 36 ja 37) ja rikosta koskevan rangaistussäännöksen muuttamisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 104 ja 105).

Matkustamisen rangaistavuus edellyttäisi sitä, että matkustaminen jatkuu yhtenäisesti sen aloittamisen jälkeen. Saman matkan eri osista ei myöskään rangaistaisi useina rikoksina osien muodostaessa kiinteän kokonaisuuden. Rangaistavan matkustamisen piiriin kuuluisivat, paitsi kulkuvälineiden vaihtamiset, myös tilanteet, joissa matkustaja joutuu pysähtymään esimerkiksi matkan jatkamisen edellytysten selvittämiseksi tai esteiden poistamiseksi tai joissa matkustaja muuten pysähtyy matkansa aikana. Tällaisia pysähdyksiä koskien mitään kiinteää aikarajaa ei voida asettaa sille, milloin matkan voidaan katsoa luontevasti muodostavan yhtenäisen kokonaisuuden. Se riippuisi tapauskohtaisista olosuhteista. Tyypillisesti säännöksen soveltamisalaan kuuluisivat kuitenkin tapaukset, joissa matkasuunnitelma on selvillä jo matkalle lähdettäessä ja matka sen mukaisesti jatkuu keskeytyksettä kohdevaltioon asti.

Pykälän 1 momentin mukainen terroristinen matkustaminen täyttyisi, kun tekijä on saapunut valtioon, jossa hänellä on tarkoitus tehdä terrorismirikos. Tässä yhteydessä saapumisella tarkoitettaisiin sitä, että matkustajalla on mahdollisuus astua valtion maaperälle. Tämä riippuisi matkustamistavasta, jonka perusteella rikos täyttyisi esimerkiksi henkilön saapuessa lentokoneella lentokentälle, laivalla satamaan tai muulla matkustustavalla maarajan yli. Lähtökohtaisesti jokainen momentin mukaisessa tarkoituksessa tapahtunut matkustaminen muodostaisi oman rikoksensa.

Jos 1 momentin mukaisesti toiseen valtioon matkustava luopuisi valtioon saapumisen ja rikoksen täyttymisen jälkeen tarkoituksestaan tehdä valtiossa terroristinen rikos, kysymykseen ei enää tulisi rikoslain 5 luvun 2 §:n mukainen tehokas katuminen. Tämä koskisi muitakin luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia niiden tultua täytetyiksi. Todistettavasti tapahtunut tulevan rikoksen tekemisestä luopuminen voisi kuitenkin rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti vaikuttaa lieventävästi rangaistuksen määräämisessä ja jopa johtaa tuomitsematta jättämiseen. Näiltä osin voidaan nostaa esiin etenkin 6 luvun 6 §:n 3 kohta ja siihen viittaava saman luvun 12 §:n 4 kohta.

Pykälän 1 momentilla ei säädetäisi rangaistavaksi matkustamista tiettyihin valtioihin tai tietyille esimerkiksi terroristijärjestön hallitsemille alueille. Valtiolla tarkoitettaisiin myös alueita, joissa esimerkiksi terroristijärjestön toimintaan liittyvän aseellisen konfliktin takia valtiolliset rakenteet eivät toimi normaalilla tavalla tai joissa alueen ei voida katsoa olevan laillisen hallinnon hallinnassa. Valtion ollessa matkustamiskohteena rangaistavuuden ulkopuolelle jäisi matkustaminen millekään valtiolle kuulumattomalle alueelle. Tällä rajauksella ei voida olettaa olevan mainittavaa käytännön merkitystä.

Matkustamisen tarkoituksena tulisi nimenomaan olla terroristisen rikoksen tekeminen. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota siihen, että luvun terrorismirikoksiin liittyy luvun 1 §:n 2 kohdassa määritetty terroristinen tarkoitus. Luvun 2 ja 3 §:n mukaisiin terrorismirikoksiin tämä tarkoitus liittyy suoraan ja muihin luvussa rangaistavaksi säädettyihin rikoksiin välillisesti sitä kautta, että niillä edistetään terrorismirikoksen eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemistä. Pykälän 1 momentin piiriin eivät kuuluisi tilanteet, joissa ulkomaille matkustetaan tarkoituksessa tehdä muita rikoksia kuin terrorismirikoksia taistelujen tai aseellisten konfliktien yhteydessä. Sellaisissa tilanteissa saatetaan matkustamisen seurauksena syyllistyä esimerkiksi 11 luvussa rangaistaviksi säädettyihin sotarikoksiin taikka 21 luvussa rangaistaviksi säädettyihin henkeen tai terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Muutenkaan taistelujen tai aseellisten konfliktien alueelle matkustaminen ei yksinään osoittaisi tarkoitusta tehdä terroristinen rikos matkakohteessa.

Nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin toissijaisuuslausekkeen mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei tuomita, jos matkustava henkilö tekee kohdevaltiossa

jonkin pykäläviittausten mukaisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen. Toissijaisuuslauseketta ei otettaisi pykälän 1 momenttiin syistä, joiden vuoksi sellaisista lausekkeista luovuttaisiin edeltävienkin pykälien kohdalla. Poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että toissijaisuuslausekkeessa todettu olisi merkityksetöntä. Matkustamisrikos olisi edelleen terrorististen rikosten tekemistä edistävä valmisteluluonteinen rikos, josta ei erikseen rangaistaisi, jos matkustaja tekee kohdevaltiossa jonkin terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen.

Pykälän 2 momentin mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä luvussa. Pykälän 1 momentin lisäksi tällä säännöksellä puututtaisiin terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle kansainvälisten velvoitteiden (Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja) mukaisesti on ominaista, että henkilö toimii terrorismirikosten tekemisen tarkoituksessa valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän pysyvästi asu.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa henkilöllä ei vielä matkustamisen aikaan ole terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitusta, mutta sellainen tarkoitus syntyy hänen oleskellessaan vieraassa valtiossa. Tällaisen tarkoituksen syntymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi se, että henkilö on jo ennen matkustamista saattanut altistua terroristisille vaikutteille tai altistuu niille matkustamiskohteessa. Matkustamiskohteessa saattaa muutenkin tapahtua jotakin sellaista, joka synnyttää tekijässä terroristisia aikomuksia tai vahvistaa niitä niin, että hänen voidaan sen jälkeen katsoa oleskelevan tehdäkseen jonkin tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen.

Momentin mukainen teko voisi liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa henkilö oleskelee terroristiryhmän tai -järjestön hallinnassa olevalla alueella. Rangaistava oleskelu voisi liittyä kaikkiin uudessa luvussa rangaistaviksi säädettyihin, myös valmisteluluonteisiin rikoksiin ja myös tilanteisiin, joissa henkilö oleskelun yhteydessä edistää toisen henkilön terroristisen rikoksen tekemistä. Rangaistusvastuu voisi syntyä myös rangaistavaksi säädettyyn terroristiseen toimintaan osallistuvan henkilön perheenjäsenelle.

Momentissa tarkoitettu oleskelulta ei edellyttäisi yhtäjaksoisuutta, henkilö voisi välillä poistua kysymyksessä olevalta alueelta. Momentin mukainen rikos täyttyisi, kun henkilölle syntyisi terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitus hänen oleskellessaan valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Kysymys olisi oleskelurikoksenkin tapauksessa 1 momentin tavoin korotetusta tahallisuusvaatimuksesta. Myös tehokasta katumista, tekijän tarkoituksen liittymistä nimenomaan terroristisen rikoksen tekemiseen ja tarkoitukseen liittyvän terroristisen rikoksen yksilöintiä koskien voidaan viitata edellisen momentin perusteluihin. Edellisen momentin tavoin pitäisi myös se, että jos henkilö tekee oleskelun yhteydessä luvussa rangaistavaksi säädetyn terroristisen rikoksen tai sellaisen rikoksen rangaistavan yrityksen, häntä ei erikseen tuomittaisi terroristisesta matkustamisesta.

Syyttäjän olisi rikosprosessissa näytettävä toteen kohotetun tahallisuusvaatimuksen mukaisen tarkoituksen olemassaolo. Tämä edellyttäisi objektiivisesti havaittavia tai muuten tietoon tulleita seikkoja, jotka voisivat liittyä esimerkiksi henkilön lausumiin tai muuten hänen tekoihinsa, jotka ilmentävät rikoksen tekemisen aikomusta. Myös oleskelurikokseen syyllistymistä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota seikkoihin, jotka todetaan rikoksesta epäillyn oikeusturvan korostumista koskevassa jaksossa 2.2.6. Rikosprosessuaalisten

todisteluperiaatteiden mukaisesti tätäkin rikosta koskien epäselvä tapaus on ratkaistava syytetyn eduksi.

Oleskelun säättämisellä rangaistavaksi 2 momentin mukaisesti ei kriminalisoitaisi esimerkiksi pelkkää oleskelua terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella ilman terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitusta. Toisaalta säännös ei olisi sidottu tiettyisiin alueisiin, vaan rangaistavaa olisi momentin mukainen oleskelu missä tahansa valtiossa ja missä tahansa alueella.

Pykälän 2 momentin mukaista toimintaa arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä yksi vai useampi terroristinen matkustaminen. Lähtökohtaisesti momentin mukaisen tarkoituksen syntymisen jälkeen tekijän toiminta kattaisi vain yhden rikoksen, vaikka hänen tarkoituksensa oleskelun aikana laajentuisi kattamaan muitakin terroristisia rikoksia kuin alun perin tarkoituksen piiriin on kuulunut. Näin voidaan katsoa varsinkin siinä tapauksessa, jossa tekijän tarkoituksen piiriin voisi kuulua useita tämän luvun mukaisia rikoksia ja jossa rikos ei ole vielä yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Näin voitaisiin katsoa siitakin huolimatta, että tekijä tarkoituksen syntymisen jälkeen väliaikaisesti poistuisi alueelta. Tekijän tarkoitukseen liittyvien rikosten lukumäärä ja vakavuustaso eli tarkoitukseen liittyvä terroristinen rikollinen toiminta voitaisiin ottaa huomioon rangaistuksen määräämisessä niin, että tarkoituksen piiriin kuuluvien mahdollisten rikosten lukuisuus ja erityinen vakavuus voisi johtaa tavanomaista ankarampaan rangaistukseen.

Pykälän molempien momenttien mukaisesta terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Vähimmäisrangaistus olisi rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 14 päivää vankeutta. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 5 c §:ään, jonka mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Muutos perustuisi matkustamisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Merkittävää rangaistuslajin valinnan ja rangaistuksen mittaamisen kannalta olisi se, minkälaisessa suhteessa pykälän mukainen teko on terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Rangaistus olisi muutenkin suhteutettava matkustamisen tarkoituksena olevaan terroristiseen rikokseen siltä osin kuin matkustamisella edistettävä rikos on ollut yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Matkustamisrikos olisi lähtökohtaisesti ankarammin rangaistava silloin, kun matkustamisen tai oleskelun tarkoituksena on suoraan tehdä terrorismirikos kohde- tai oleskeluvaltiossa. Tämä koskisi etenkin tilanteita, joissa on kysymys henkeen ja terveyteen kohdistuvista terrori-iskuista. Toisaalta terrorismirikosten tekemistäkin edistävät tämän luvun mukaiset muut terroristiset rikokset voivat olla hyvinkin vakavia rikoksia. Esimerkkinä voi mainita matkustamisen suuren henkilöryhmän kouluttamista tai värväämistä varten. Rangaistuksen määräämisessä vakaviksi arvioitavia voivat olla myös matkustamisrikokset, jotka liittyvät terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen tai varainkeruuseen koskien terroristista rikoksen rahoittamista.

Nykyisen luvun 5 c §:stä poiketen terroristisesta matkustamisesta ei voitaisi enää tuomita sakkooa. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Tämän lain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita sakkooa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. Tämä vaihtoehto on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tilanteissa käytettäväksi. Kyseisen luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys olisi rangaistava. Koska rikos täyttyisi vasta matkustajan saapuessa kohdevaltion, teko olisi yritysvaiheessa siihen asti. Yrityksen alaraja määräytyisi sen mukaan, milloin on rikoslain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti aloitettu rikoksen tekeminen ja saatu aikaan vaara rikoksen täyttymisestä. Rikoksen tekemistä on tässä tapauksessa nimenomaan matkustaminen. Lisäksi on otettava huomioon se, että vaaralla mainitussa säännöksessä tarkoitetaan konkreettista vaaraa rikoksen täyttymisen suhteen (HE 44/2002 vp, s. 137/I). Viimeksi mainittu edellyttää sitä, että rikoksen täyttyminen on tekoilanteessa tosiasiallisesti mahdollista ja myös käytännössä uskottava vaihtoehto.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetun matkustamisrikoksen luonne ja rikosoikeudellisesti merkityksellisen yrityksen käsitteen sisältö puhuvat sen puolesta, että teko on edennyt yritysvaiheeseen matkustamisen alkaessa. Matkan voidaan katsoa alkavan, kun henkilö lähtee kotoaan tai muusta paikasta (esimerkiksi työpaikka), jossa hän oleskelee välittömästi ennen matkan alkamista. Jos matka keskeytyy rikosentekijästä riippumattomista satunnaisista syistä (esimerkiksi matkustaja otetaan kiinni jo lähtömaassa tai valtioiden viranomaisten yhteistoiminnan perusteella matkan aikana ennen määränpäähen saapumista), tekijää kuitenkin voitaisiin rangaista yrityksestä.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetun oleskelun yritys ei olisi rangaistava. Sellaisen oleskelun yritys tulisi käytännössä merkityksellisesti katettua sillä, että olisi rangaistavaa yrittää matkustaa toiseen valtioon terroristisen rikoksen tekemistä varten. Oleskelurikos olisi muutenkin luonteeltaan sellainen, että tulevan rikoksen tekemispäätös syntyy oleskelun ollessa jo käynnissä.

13 §. Terroristisen matkustamisen edistäminen. Pykälän 1 momentin mukaan tuomittaisiin rangaistukseen se, joka edistääkseen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista. Terroristisen matkustamisen edistämisestä tuomittaisiin vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovellettaisiin 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 d §:n terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä. Pykälän 1 momentissa pykäläviittaus muutettaisiin kohdistumaan edellisen pykälän 1 momenttiin, samalla 1 momentissa muutettaisiin edistettävän rikoksen nimike. Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen pykälän 2 momenttia. Seuraavassa todettu pitkälti noudattaa sitä, mitä aikanaan on todettu nykyisen pykälän säätämisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 105 ja 106).

Terroristisen matkustamisen edistäminen on avunantoluonteinen teko, jonka säätämistä erilliseksi rikokseksi edellyttivät terrorismirikosdirektiivin 10 ja 13 artikla. Tämän vuoksi rikoksen tunnusmerkistöissä on hyödynnetty 5 luvun 6 §:ssä säädettyä avunannon tekojen kuvausta. Mainitusta säännöksestä poiketen matkustamisrikoksen edistämisrikoksen rangaistavuus ei kuitenkaan edellyttäisi sitä, että edistettävä teko eli matkustamisrikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksen tekijän tarkoituksena olisi edistää 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen eli matkustamisrikoksen tekemistä. Tämä edellyttäisi paitsi tahallisuutta sitä koskevien yleisten sääntöjen perusteella, myös korotettua tahallisuusvaatimusta tarkoitustunusmerkin vuoksi. Tahallisuuden tulisi ulottua matkustamisen tarkoitukseen asti.

Pykälän 1 momentin sanamuodon (”tai muilla tavoin”) perusteella rangaistaviksi voisivat tulla moninaiset matkustamisrikoksen tekemistä edistävät matkajärjestelyihin liittyvät toimet. Niihin

voivat kuulua esimerkiksi matkalippujen hankkiminen sekä matkustusreitit ja muiden matkan yksityiskohtien suunnittelu. Matkustamisrikoksen rahoittaminen ei olisi rangaistavaa tämän pykälän nojalla, vaan sellaiseen rahoittamiseen sovellettaisiin terroristisen rikoksen rahoittamisena koskevan 10 §:n 1 momenttia.

Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että edistettävä matkustamisrikos on yksityiskohtaisesti yksilöity tekoajan eli matkustamisen ajankohdan suhteen. Myöskään matkustamiskohteen ei tarvitsisi olla vielä selvillä esimerkiksi tilanteessa, jossa matkustamisrikoksen tarkoituksena olevan terrorismirikoksen toteuttamisaikaksi on vaihtoehtoisia kohteita. Matkustamisrikosta edistävä henkilö saattaisi toimia siis rikosoikeudellisesti merkityksellisellä tavalla jo silloin, kun matkustamisrikoksen kohdevaltio ei vielä ole tarkkaan tiedossa. Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että matkustamiskohteessa tehtävän terrorismirikoksen yksityiskohdat olisivat selvillä tai tekijän tiedossa edistämisrikosta tehtäessä. Tältä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 12 §:n 1 momentin perusteluissa koskien terroristisen matkustamisen tarkoituksena olevan terroristisen rikoksen yksilöintiä.

Jos matkustamisrikosta edistävä henkilö tekisi muita rikoksia matkaa edistääkseen (esimerkiksi väärentää matkustusasiakirjoja), hänet olisi tuomittava sekä edistämisrikoksesta että niistä muista rikoksista, joita hän tekee matkustamisen edistämisen tarkoituksessa. Matkustamisrikoksen edistäminen saattaisi myös olla osa sellaista usean henkilön laatimaa suunnitelmaa, jonka tekeminen on rangaistavaa 4 §:n 1 kohdan mukaisena terrorismirikoksen valmisteluna. Tällöin matkustamisrikoksen edistämisrikoksen tekijää ei tuomittaisi erikseen edistämisrikoksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan matkustamisrikoksen edistämisrikoksella autettaisiin ”toista”. Tämä ei tarkoita sitä, että myöskään avustettavan henkilön tarvitsisi olla välttämättä yksilöity. Esimerkiksi terroristiorganisaation puitteissa tapahtuvassa toiminnassa matkasuunnitelman tekijän tiedossa ei välttämättä ole se, kuka matkustamisrikoksen loppujen lopuksi tulee tekemään. Toisaalta rangaistavalta edistämiseltä kuitenkin edellytettäisiin, että sen voidaan perustellusti olettaa edistävän konkreettisen matkustamisrikoksen tekemistä.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 5 d §:ään, jonka mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistamisestä tuomitaan sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Uuden asteikon mukaan sakkoa ei voitaisi tuomita. Vähimmäisrangaistus olisi sama kuin edistettävällä matkustamisrikoksella eli rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 14 päivän vankeusrangaistus. Rangaistusasteikon muuttaminen perustuisi matkustamisrikoksen edistämisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta. Nykyistä laajempi rangaistusasteikko mahdollistaisi paremmin sen huomioon ottamisen, minkälaista terroristista rikollista toimintaa varten edistettävä matkustaminen tapahtuu.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta määrättävä rangaistus riippuisi siitä, kuinka merkittävästi matkustamista edistetään, ja erityisesti siitä, minkälaisessa yhteydessä edistämisteko on kaiken terrorismirikollisuuden tavoitteena olevaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Jo neuvojen antaminen saattaa vaihdella jonkin yksittäisen matkaa koskevan yksityiskohdan selvittämisestä laajan ja perusteellisen matkasuunnitelman tekemiseen. Matkustamisrikoksen edistämisrikos saattaisi toisaalta liittyä matkustamisrikokseen, joka on vielä suhteellinen etäinen suhteessa terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen (matkustaja on esimerkiksi menossa keräämään varoja

koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten), mutta toisaalta edistettävä matkustaminen saatetaan tehdä jo tarkoituksessa tehdä suoraan kohdevaltiossa laajamittainen terrori-isku.

Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Sakon tuomitseminen olisi poikkeuksellisissa tilanteissa mahdollista rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti. Merkityksellisiä mainitun luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin edelleen selvyuden vuoksi, että 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilöä ei voida samanaikaisesti tuomita sekä avunannosta että tämän pykälän mukaisesta edistämisoriksesta.

14 §. Terroristinen julkinen kehottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan olisi se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemisen, tuomittava terrorismirikokseen liittyvästä julkisesta kehottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan, jos kehottaminen tai houkuttelemine aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 luvun säännöksiä osallisuudesta rikokseen.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 e §:n. Pykälän 1 momentti vastaisi muuten mainitun pykälän 1 momenttia, mutta ”terrorismirikoksen tekemisen” korvattaisiin ilmaisulla ”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemisen”. Tämä muutos liittyisi siihen, että ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin jatkossa vain luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen pykälän 2 momenttia.

Pykälän 1 momentti olisi julkista kehottamista terrorististen rikosten tekemiseen koskeva erityissäännös. Julkisesta kehottamisesta muiden rikosten kuin tässä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemiseen säädettäisiin 17 luvun 1 §:n 1 momentissa ja tämän luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Pykälän 1 momentti poikkeaisi mainituista kahdesta muusta lainkohdasta siinä, että kehottamisrikoksen rangaistavuus ei tässä tapauksessa edellyttäisi kehoituksesta seuraavaa terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen vaaraa. Sellaista konkreettista vaaraa ei edellytetäisi myöskään terroristiryhmään värväytymistä koskevan julkisen kehottamisen suhteen. Rangaistusvastuun syntymiseksi riittäisi 1 momentin mukaan se, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen. ”On omiaan” -rakenne ilmaisee abstraktia vaaraa eli sitä, että on tyypiltään vaaraa aiheuttava. Rangaistavuus ei tässä tapauksessa edellytä sitä, että kehoituksen saaja on ryhtynyt noudattamaan kehoitusta ja ryhtynyt joihinkin toimiin kehoituksen mukaisen rikoksen tekemiseksi. Terroristisen julkisen kehottamisen rangaistavuus ei myöskään edellyttäisi sitä, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, mitä tämän luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty julkinen kehottaminen rikokseen edellyttää.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetuista joukkotiedotusvälineistä nykypäivänä käytännössä merkityksellisimpiä ovat viestien, tietojen ja ilmoitusten välittämiseen tarkoitettut ja momentissa tarkoitettujen kehoitusten esittämiseen soveltuvat sähköiset viestintävälineet, erityisesti internet ja sosiaalisen median väylät. Joukkotiedotusvälineiden piiriin kuuluvat myös perinteisemmät viestinnän välineet kuten sanoma- ja aikakauslehdet, televisio ja radio sekä laajalle ja

yksilöimättömälle vastaanottajajoukolla jaetut lehtiset ja muut vastaavat painotuotteet. Sähköisen viestintävälineen joukkotiedotusluonne ei riipu lähetysten luvallisuudesta tai luvattomuudesta. Joukkotiedotusvälineestä ei ole kysymys, jos vain rajoitettu henkilöpiiri voi vastaanottaa lähetettyjä viestejä. Joukkotiedotusvälineitä eivät ole myöskään erilaiset yhteisöjen sisäiset tietoverkot tai vastaavat viestinnän väylät.

Julkisesti väkijoukossa tapahtuvana kehottamisena pidetään sellaista lausumaa, joka on luvultaan ja kokoonpanoltaan määräämättömän henkilöjoukon kuultavissa julkisessa tai yksityisessä tapahtumapaikassa. Yleisesti tietoon saatetusta kirjoituksesta tai muusta esityksestä voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun kirjoitus jaetaan suureen joukkoon asuntoja, joita ei ole jollakin perusteella rajoitettu, taikka kun se jaetaan yleisölle esimerkiksi kaupungin kaduilla tai kiinnitetään luettavaksi paikkaan, jossa monet rajoitettuun ryhmään kuulumattomat henkilöt voivat sen lukea.

Pykälän 1 momentin mukaan tekotapoina olisivat 17 luvun 1 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädetyn julkisen kehottamisen tekotapoja vastaavasti kehottaminen ja houkuttelevuus. Näistä tekotavoista kehottaminen on suorasukaisempaa yllytyksen tyyppistä toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan niin, että kehotuksen tietoonsa saanut henkilö värväytyy terroristiryhmään tai tekee tietyn terrorismirikoksen. Houkuttelevuus on puolestaan pikemminkin taivuttelua taikka sellaista värväytymisen tai tietyn terroristisen rikoksen tekemisen puolesta puhuvaa toimintaa, jossa värväytyminen tai terroristisen rikoksen tekeminen esitetään perusteltuna ja tavoiteltavana tekona.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuna julkisen kehottamisen kohteena voisi olla niin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten, erityisesti terrori-iskujen, kuin niiden tekemistä edistävien tässä luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorististen rikosten tekeminen (esimerkiksi ryhtyminen terroristiseen rikoksen rahoittamiseen, terroristiseen koulutuksen antamiseen tai ottamiseen taikka terroristiseen värväykseen). Kehottaminen terroristiryhmään värväytymiseen voisi samalla pitää sisällään kehotuksen jonkin tai joidenkin terrorististen rikosten tekemiseen terroristiryhmän toiminnassa.

Terroristisella julkisella kehottamisella edistettävien rikosten yksilöintiin päisi se, mitä vastaavaan ilmaisuun ("tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen") liittyen on edellä todettu 10 §:n 1 momentin ja 12 §:n 1 momentin perusteluissa. Julkisen kehottamisen tekemisen hetkellä ei tarvitsisi olla varmaa se, minkä tämän luvun mukaisen terroristisen rikoksen tekemiseen kehotuksen tietoonsa saanut ryhtyisi, jos hän ryhtyisi toimimaan kehotuksen tultua tietoonsa. Kehotuksen kohteena oleva rikos ei olisi välttämättä jälkepäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys olisi näin ollen itse asiassa kehottamisesta luvussa rangaistavaksi säädettyä rikollista toimintaa varten. Kehotus saattaa olla tulkittavissa esimerkiksi niin, että se koskee terroristiryhmän toimintaan osallistumista tai koulutuksen antamista tai ottamista, joko ryhmän toimintaan liittyvänä tai ryhmän ulkopuolella. Sattumanvaraista voisi olla se, minkä terroristisen rikoksen kehotuksen tietoonsa saanut tekisi. Mahdollista voisi toki olla sekin, että terroristinen julkinen kehottaminen koskee hyvinkin tarkkaan yksilöityä terroristista rikosta (esimerkiksi terrori-iskun tekeminen tietyssä paikassa).

Koska terroristisen julkisen kehottamisen olisi oltava omiaan aiheuttamaan värväytyminen tai terroristisen rikoksen tekeminen, pykälän 1 momentissa tarkoitettua rangaistavaa kehottamista tai houkuttelevuutta ei olisi sellaisten lausumien esittäminen, joita ei lausuman antajasta tai muista asiayhteydestä ilmenevistä syistä johtuen ole aiheutta pitää vakavasti otettavina tai muutenkaan kehotuksen noudattamiseen johtavina. Julkisen kehotuksen olisi oltava sisällöltään sen luonteinen, että sillä voidaan olettaa olevan kehoittajan tarkoittamaa vaikutusta joihinkin vastaanottajiinsa. Tällaista vaikutuksen tavoittelua ja terroristisen julkisen kehottamisen

edellyttämää kehottajan tahallisuutta ei yleensä liity esimerkiksi taiteellisissa tai tieteellisissä yhteyksissä tai tiedonvälityksessä esitettyihin lausumiin, jotka voivat sisältyä esityksen dialogiin tai toisten henkilöiden esittämien lausumien toistamiseen tai esiin tuomiseen. Rangaistusvastuu ei edellyttäisi, että julkisen kehottamisen seurauksena joku ryhtyy valmistautumaan terroristiryhmään värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen.

Kehotuksen varteenotettavuus voisi selkeästi ilmetä jo pelkästään kehotuksen sisällöstä erityisesti tilanteissa, joissa kehoitetaan terrori-iskujen tekemiseen. Kehotuksen vaikuttavuutta voivat kuitenkin edistää myös kehotuksessa käytettyjen sanamuotojen ja ilmaisujen lisäksi kehotuksen esittämisen olosuhteet muuten. Kehotuksen sisältämään viestiin on saatettu liittää terroristista propaganda-aineistoa tai linkkejä sellaiseen aineistoon taikka kehoitus on saatettu esittää sellaista aineistoa sisältävillä sivustoilla. Kehotuksen esittäjällä saattaa myös olla sellainen uskonnollinen tai muuten johonkin tehtävään perustuva asema tietyssä yhteisössä, että hänen lausumillaan on erityistä painoarvoa.

Pykälän 1 momentin mukaan rangaistavuuden piiriin ei kuuluisi pelkästään sellainen terrorismin ihannointi (esimerkiksi terroristijärjestön tunnusten tai muun vastaavan sitä koskevan materiaalin esillä pitäminen tai julkisuuteen tuominen), josta puuttuisi säännöksen nimenomaan edellyttämä kehottaminen tai houkuttelevuus värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen. Ihannointi voisi kuitenkin olla osa momentissa tarkoitettua tekoa niin, että ihannoinnilla vahvistetaan terroristiryhmän värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen kehoitettavaa viestiä.

Pykälän 1 momentin mukaisen julkisen kehottamisen tarkoituksena oleva värväytyminen terroristiryhmään tarkoittaisi sitä, että henkilö tulee kuulumaan niiden henkilöiden piiriin, jotka toimivat 1 §:n 4 kohdan terroristiryhmän määritelmän mukaisessa terroristiryhmässä terrorismirikosten tekemiseksi tai jotka muuten osallistuvat ryhmään liittyvään terroristiseen rikolliseen toimintaan. Viimeksi mainittu voi ilmetä paitsi 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuna terroristiryhmän johtamisena ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisena, myös muiden terrorististen rikosten tekemisenä ryhmän toiminnassa (esimerkiksi ryhmän puitteissa tapahtuva koulutuksen antaminen ja ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten sekä värväys terrorismirikoksen tekemiseen). Myös kehottamisrikoksen yhteydessä 1 §:n 4 kohdan terroristiryhmän määritelmä kattaa terroristijärjestöjen alueelliset tai pienemmätkin osat ja solut sekä terroristijärjestöistä erilliset yksittäiset ryhmät.

Tämän luvun 9 §:ssä rangaistavaksi säädetävästä terroristisesta värväyksestä terroristinen julkinen kehottaminen eroaisi siinä, että mainitussa pykälässä tarkoitettua värväysrikoksesta poiketen terroristinen julkinen kehottaminen kohdistuisi laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon. Kehottamisrikos ei myöskään edellyttäisi vähintäänkin sellaista yrittämiseen sisältyvää vaaraa värväyksen onnistumisesta, jota 9 § edellyttää. Näitä näkökohtia korostaisi myös kysymyksessä olevan kahden rikoksen rangaistusasteikkojen merkittävä poikkeaminen toisistaan. Terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Mainitulla värväysrikoksella on kohde, mikä tekee siitä merkittävästi terroristista julkista kehottamista paheksuttavamman ja vaarallisemman rikoksen.

Terroristisen julkisen kehottamisen rangaistavaksi säätämällä pyrittäisiin vaikuttamaan aikaisessa vaiheessa terrorismirikoksia estävästi. Tämän vuoksi rangaistavia olisivat sellaiset kehottamisteot, jotka ovat omiaan aiheuttamaan terroristiryhmään värväytymisen tai terroristisen rikoksen tekemisen. Pykälän 1 momentin soveltamisalaan kuuluisivat kuitenkin myös ne tapaukset, joissa kehotuksen seurauksena joku sen kohteena ollut henkilö on ryhtynyt toimenpiteisiin, ja lähtökohtaisesti myös tapaukset, joissa kyseinen henkilö on kehotuksen seurauksena tehnyt terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen. Viimeksi mainituissa

tilanteissa kehottajaan saattaa soveltua yllytystä koskeva 5 luvun 5 §, mihin liittyisi tämän pykälän 2 momentti. Joka tapauksessa henkilön ryhtyminen terroristisen rikoksen tekemiseen liittyviin toimenpiteisiin kehotuksen seurauksena yleensä osoittaisi, että julkinen kehottaminen on ollut omiaan aiheuttamaan terroristiryhmään värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen.

Sama henkilö voi esittää useita ehdotettavassa rangaistussäännöksessä tarkoitettuja julkisia kehoituksia. Tällaisissa tilanteissa erityisesti kehottamistekojen ajallinen yhteys sekä toisaalta kehotusten sisällön samanlaisuus tai toisaalta kehotusten sisällön selkeä toisistaan poikkeaminen olisivat keskeisiä seikkoja arvioitaessa sitä, katsotaanko henkilön menettelyllään syyllistyneen yhteen vai useampaan terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

Terroristisen julkisen kehottamisen tapahtuessa terroristiryhmän toimintaan liittyvänä rikosentekijä saattaa samalla menettelyllään syyllistyä siihen terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen, joka ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa (olennaisen tehtävän hoitaminen). Tuolloin tekijä tuomittaisiin ainoastaan ankarammin rangaistavasta osallistumisrikoksesta. Tällainen tekojen yhtyminen voisi liittyä erityisesti pitkäkestoiseen yhdeksi kehottamisrikokseksi katsottavaan toimintaan.

Mitä kauempana terroristinen rikos on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemisestä, sitä enemmän rikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisessa on kiinnitettävä huomiota oikeusturvanäkökohtiin. Tämä koskee myös rangaistavaksi ehdotettavaa terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Tältä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu terroristista kouluttautumista koskevan 8 §:n perusteluissa.

Terroristinen julkinen kehottaminen olisi rangaistavaa vain tahallisuudella. Tahallisuuden sisältönä voisi olla suoranainen tekijän tarkoitus, että terroristiryhmään värväydytään tai terrorismirikos tehdään. Tahallisuuden tulisi kattaa koko tunnusmerkistössä tarkoitettu menettely. Tahallisuuden sisältö määräytyisi sitä koskevien yleisten sääntöjen ja periaatteiden perusteella. Tahallisuudesta säädetään 3 luvun 6 §:ssä.

Terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Merkittävää rangaistuksen määräämisen kannalta olisi muun muassa se, minkälaisen teon tekemiseen on julkisesti kehoitettu, sekä se, missä määrin se on ollut omiaan johtamaan värväytymiseen terroristiryhmään tai terroristisen rikoksen tekemiseen. Vakavimmat kehottamisteot liittyisivät tilanteisiin, joissa kehoitetaan tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, joiden joukossa erityisen vakavia ovat henkeen ja terveyteen kohdistuvat terrori-iskut. Toisaalta joissakin tilanteissa myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyjien rikosten tekemistä edistävät rikokset voivat olla vakaviksi arvioitavia rikoksia.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen. Vastaava säännös on julkista kehottamista rikokseen koskevassa 17 luvun 1 §:n 2 momentissa. Kuten mainitun momentin perusteluista ilmenee, kysymys olisi lähinnä 5 luvun 5 §:n mukaisesta yllyttäjän vastuusta. Mainitun pykälän mukainen yllyttäjän vastuu voi periaatteessa tulla kysymykseen myös tilanteissa, joissa yllyttäjä ei ole henkilökohtaisessa kanssakäymisessä rikosentekijän kanssa. Edellytyksenä yllytyksen rangaistavuudelle on pääteon tai sen rangaistavan yrityksen tapahtumisen ohella se, että yllyttäjän tahallisuus ulottuu kehotuksen kohteena olevaan rikokseen kokonaisuudessaan, myös sen sisältämään seuraukseen. Nämä rangaistavalle yllytykselle asetettavat vaatimukset voivat oletettavasti vain harvoin täytyä terroristisen julkisen kehottamisen tilanteissa.

15 §. *Oikeushenkilön rangaistusvastuu.* Pykälän 1 momentin mukaan tässä luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin sovellettaisiin, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 2 tai 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Pykälä perustuisi nykyisen luvun 8 §:ään. Pykälän 1 momentissa ”mainittuihin rikoksiin” korvattaisiin ilmaisulla ”rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin”, millä ei tavoitella asiallista muutosta säännöksen sisältöön. Pykälän 2 momentti muutettaisiin vastaamaan muuttuneita pykälien numeroita uudessa luvussa. Muutosta nykyiseen sääntelyyn tarkoittaisi myös se, että 2 momentissa viitattaisiin myös 2 §:n 1 momentin 9 kohtaan, joka on nykyiseen sääntelyyn verrattuna uusi. Siihen kohtaan siirtyisi terroristisessa tarkoituksessa tehty tappo nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 8 kohdasta, joka tulisi uudessa momentissa koskemaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä törkeää lapsenraiskausta. Huomioon otettaisiin myös törkeää ampuma-aserikosta koskevan sääntelyn sijoittaminen omaan momenttiinsa 2 §:ssä. Lisäksi huomioon otettaisiin se, että terrorismirikoksen valmistelua koskevassa 4 §:ssä ei olisi 3 kohtaa, joka sisältyy terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan nykyisen luvun 2 §:ään ja jonka mukaisen rikoksen tekemiseksi tehdyt ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys, törkeä kiristys, väärennys ja törkeä väärennys ovat nykyisin 2 momentin perusteella oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvia rikoksia.

Pykälän 2 momentin muutokset vastaisivat niitä, joita ehdotetaan tehtäväksi kansainvälistä rikosta koskien 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohtaan. Rikosten piiri on sama mainituissa kohdissa ja tämän pykälän 2 momentissa.

41 luku Aserikoksista

2 §. *Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että sen mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, ja 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laitton uhkaus.

Pykälän 2 momentissa vakaviksi rikoksiksi ei enää todettaisi nykyisen 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua ja 4 b §:ssä tarkoitettua kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten. Uuden 34 a luvun 4 §:n mukaan terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistus tulisi olemaan kuusi vuotta vankeutta ja 8 §:n mukaan terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistus tulisi olemaan neljä vuotta vankeutta, minkä vuoksi valmistelu- ja kouluttautumiserikosta ei ole tarpeen enää mainita momentissa erikseen. Lisäksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyn laittoman uhkauksen pykälännumero muutettaisiin vastaamaan uuden luvun mukaista pykälännumeroa.

7.2 Pakkokeinolaki

10 luku Salaiset pakkokeinot

3 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentin 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään telekuuntelun käytön perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen, ja 11 kohtaa muutettavaksi niin, että sen mukaan telekuuntelun käytön perusterikoksia ovat terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen

valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustaminen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 2 momentin 10 kohdan muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 2 momentin 11 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulisivat kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja näin ollen myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja lisäksi uudet terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä vapaudenriisto, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä raiskaus, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ryöstö ja terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus). Laajennus uusiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin koskisi myös muita luvun salaisia pakkokeinoja.

Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkoo. Terroristisen matkustamisen edistäminen tulisi telekuuntelun käytön perusterikokseksi. Pykälän 2 momentin 11 kohtaan lisättäisiin vankeusrangaistusta koskevin edellytyksin terroristinen julkinen kehottaminen, jota vastaava rikos kohdasta virheellisesti poistui aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa.

Kuten muidenkin salaisten pakkokeinojen kohdalla, myös telekuuntelun käyttäminen edellyttäisi perusterikosta koskevan edellytyksen lisäksi muiden pakkokeinolaissa säädettyjen pakkokeinon käytön edellytysten täyttymistä. Osa näistä muista edellytyksistä on yleisiä (esimerkiksi suhteellisuusperiaatteen noudattaminen), osa keinokohtaisissa säännöksissä olevia. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa pakkokeinon käyttöedellytyksiä on otettava huomioon se, mitä vakavuustasoa rikos konkreettisesti tapauksessa edustaa.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 4 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta ja 27 §:n 2 momentin mukaisesti peitetoimintaa.

6 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyvät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo 2

momentin 1 kohdan perusteella televalvonnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta).

Televalvontaa koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 8 §:n mukaisesti sijaintitietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi ja 10 §:n 2 momentin mukaisesti tukiasematietojen hankkimista.

7 §. *Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 5 kohdasta poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen, siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan. Momentin 1 kohdan mukaan kysymyksessä olevaa televalvontaa voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi mainittua rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 1 momentin 5 kohdassa.

12 §. *Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen. Momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämiseksi ehdotettavan enimmäisrangaistuksen vuoksi sitä rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 3 momentissa.

14 §. *Peitelly tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdassa mainitaan peitelty tiedonhankinnan perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan peitelty tiedonhankinnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella peitelty tiedonhankinnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta). Terroristisen matkustamisen kohdalla ei mainittaisi edellytystä, jonka mukaan teon vakavuuden tulisi edellyttää vankeusrangaistusta, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistäminen tulisi peitelty tiedonhankinnan käytön perusterikokseksi. Pykälän 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin vankeusrangaistusta koskevin edellytyksin terroristinen julkinen kehottaminen, jota vastaava rikos kohdasta virheellisesti poistui aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa.

16 §. *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momentin 3 kohdassa mainitaan teknisen kuuntelun perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 3 momenttiin tehtävät muutokset vastaisivat 14 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia sillä erolla, että viimeksi mainitussa momentissa ei nykyisin mainita terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 19 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seurantaa ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

17 §. Asuntokuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 8 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään asuntokuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, ja 9 kohtaa muutettavaksi niin, että sen mukaan asuntokuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen ja terrorismin rahoittaminen.

Pykälän 8 kohdan muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettu rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 9 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevat muutokset. Kohdan soveltamisalaan tulisi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus, mihin liittyisi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin viittauksen laajentaminen kattamaan myös sen momentin 9 kohdan mukainen rikos.

7.3 Poliisilaki

3 §. Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 7–20 kohdassa mainitaan seuraavat rikokset, joiden perusteella luvun tiedonhankintakeinoja voitaisiin käyttää rikoksen paljastamiseksi: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 7 kohdan muuttaminen koskemaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n (terrorismirikoksen rahoittaminen) mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 8–20 kohdassa otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaa pykälän 8 kohtaa

muutettaisiin niin, että se kattaisi kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja näin ollen myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja uudet terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä vapaudenriisto, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä raiskaus, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ryöstö ja terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus). Laajennus uusiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin koskisi myös luvun salaisia tiedonhankintakeinoja.

Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkooa. Terroristisen matkustamisen edistäminen lisättäisiin perusterikosten listaan. Muutokset vastaisivat telekuuntelua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohtaan ja telekuuntelua koskevaan tämän luvun 5 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia.

5 §. Telekuuntelu ja sen edellytykset. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että 2 momentin 7–20 kohdissa mainitaan seuraavat rikokset, jotka tulisivat telekuuntelun käytön perusterikoksiksi rikoksen estämistilanteissa: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 2 momentin 7–19 kohdassa mainitaan nykyisin samat rikokset kuin 3 §:n 7–19 kohdassa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samat kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittamista ja terroristisia rikoksia koskevat muutokset kuin tehtäisiin luvun 3 §:ään, jotka muutokset samalla vastaisivat myös pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 6 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta. Tämän luvun 28 §:n 2 momentin mukaan peitetoiminnan perusterikoksia ovat pakkokeinolain 10 luvun telekuuntelua koskevan 3 §:n mukaiset rikokset, joten viimeksi mainitun pykälän 2 momentin 10 ja 11 kohtaan tehdyt muutokset heijastuvat myös mahdollisuuksiin käyttää peitetoimintaa rikoksen estämisessä.

Kuten muidenkin luvun salaisten tiedonhankintakeinojen kohdalla, myös telekuuntelun käyttäminen edellyttää perusterikosta koskevan edellytyksen lisäksi muiden poliisilaissa säädettyjen tiedonhankintakeinon käytön edellytysten täyttymistä. Osa näistä muista edellytyksistä on yleisiä (esimerkiksi suhteellisuusperiaatteen noudattaminen), osa keinokohtaisissa säännöksissä olevia.

8 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 8 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun rikosnimikkeet. Kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo 2 momentin 1 kohdan perusteella televalvonnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta). Pykälän 2 momenttiin tehtävät muutokset vastaisivat pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Televalvontaa koskevat muutokset tulisivat koskemaan 11 §:n 2 momentin mukaisesti myös tukiasematietojen hankkimista.

9 §. *Televalvonta telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että 5 kohdasta poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen, siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan. Pykälän 1 kohdan mukaan kysymyksessä olevaa televalvontaa voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi mainittua rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita pykälän 5 kohdassa. Muutokset vastaisivat pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momenttiin tehtäviä muutoksia.

13 §. *Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen. Momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämiseksi ehdotettavan enimmäisrangaistuksen vuoksi sitä rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 3 momentissa. Muutos vastaisi pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttiin tehtävää muutosta.

15 §. *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdassa mainitaan peitelty tiedonhankinnan perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan peitelty tiedonhankinnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella peitelty tiedonhankinnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta).

Terroristisen matkustamisen kohdalla ei mainittaisi edellytystä, jonka mukaan teon vakavuuden tulisi edellyttää vankeusrangaistusta, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistäminen

tulisi peitellyn tiedonhankinnan käytön perusterikokseksi. Pykälään tehtävät muutokset vastaisivat pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia.

17 §. Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momentin 3 kohdassa mainitaan teknisen kuuntelun perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen ja terroristisen matkustamisen edistäminen sekä, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristinen julkinen kehottaminen. Viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus. Pykälän 4 momentin 3 kohtaan tehtävät muutokset vastaisivat 15 §:n 2 momentin 4 kohtaan ja pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin 3 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 19 §:n 4 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seuranta ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

7.4 Rikosrekisterilaki

6 §. Pykälän 6 momentin mukaan, sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Momentin 13 kohdan f alakohdan mukaan otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettua terrorismirikoksen rahoittamisesta, 5 a §:ssä tarkoitettua terroristin rahoittamisesta tai 5 b §:ssä tarkoitettua terroristiryhmän rahoittamisesta.

Pykälän 6 momentin 13 kohdan f alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla kyseinen henkilö on tuomittu rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettua kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettua rikoksen rahoittamisesta taikka 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettua terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai 11 §:ssä tarkoitettua terrorismin rahoittamisesta.

Pykälän 6 momentin 13 kohdan f kohtaan ehdotettavat muutokset perustuisivat terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten rangaistussääntelyn ehdotettuihin muutoksiin. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettua rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen. Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä puolestaan yhdistettäisiin nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 a ja 5 b §:ssä oleva terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely.

Rikoslain 34 a luvun 12 §:n mukaisten rikosten rangaistavaksi säätäminen perustuu terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen, ja pykälän mukaiset teot ovat nykyisin säädetty rangaistaviksi rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisena. Kyseisten tekojen luonne terrorismin rahoittamiseen liittyvinä rikoksina ei muuttuisi sillä, että niitä koskevat säännökset siirrettäisiin rikoslain 34 lukuun. Sama näkökohta liittyisi useisiin seuraavissa lakiehdotuksissa esitettäviin vastaaviin muutosehdotuksiin.

6 b §. Pykälän 2 momentin mukaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 4 §:ssä, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 4 §:ssä, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 2 artiklassa sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 2 artiklassa tarkoitettut ehdokas ja tarjoaja sekä näiden alihankkija saavat julkisen hankinnan hankintamenettelyä varten poissulkemisen edellytysten selvittämiseksi rikosrekisterin otteen sellaisesta yksityisestä henkilöstä, joka on ehdokkaan, tarjoajan tai näiden alihankkijan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa kyseisessä yrityksessä tai yhteisössä.

Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan edellä mainittuun otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismirikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 2 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kyseiseen otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terrorismirikoksen valmistelusta, 34 a luvun 5 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 6 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 7 §:n nojalla terroristisesta koulutuksen antamisesta, 34 a luvun 9 §:n nojalla terroristisesta värväyksestä tai 34 a luvun 10 §:n nojalla terroristisesta rikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 2 momentin 7 kohtaa muutettaisiin niin, että pykälätunnukset ja rikosnimikkeet vastaisivat rikoslain uuden 34 a luvun pykälänumeroita ja rikosnimikkeitä. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen rahoittamisen osalta viitataan siihen, mitä edellä 6 §:n perusteluissa on todettu.

7.5 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan

2 a §. *Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista.* Pykälän nykyisen otsikon mukaan kysymys on tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikoksia koskevista ratkaisuista. ”Terrorismirikos” viittaa rikoslain nykyisen 34 a luvun otsikon mukaisesti sen luvun mukaisiin rikoksiin. Koska rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi ehdotetaan ”terroristisista rikoksista”, pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi koskemaan velvollisuutta ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista.

Pykälän otsikkoa vastaava muutos tehtäisiin pykälän 1 momenttiin. Momentin muutetun ensimmäisen virkkeen mukaan tuomioistuimen olisi syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitetusta maanpetos- tai valtiopetosrikosta, kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista taikka terroristista rikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Muutetussa momentissa

otettaisiin huomioon sääntelyn kattavuuden varmistamiseksi myös se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisesta terrorismirikoksen rahoittamisesta säädettäisiin jatkossa osittain rikoslain 34 luvun 12 §:ssä (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen).

7.6 Kansalaisuuslaki

33 a §. *Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella.* Pykälän nykyisen otsikon mukaan kysymys on kansalaisuuden menettämisestä maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella. Eduskunta on äskettäin hyväksynyt (EV 96/2025 vp) pykälän 1 momenttiin tehdyt muutokset, jotka sisältävä laki kansalaisuuslain muuttamisesta on myös jo vahvistettu. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi ottaen huomioon mainitut muutokset.

Pykälän muutetun 1 momentin mukaan, jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 tai 9 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3–8 kohdan tai 2 tai 3 momentin taikka 1 a, 3, 4, 4 a, 4 c, 5, 5 a tai 5 b §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään kahden vuoden pituiseen ehdottomaan vankeus- tai yhdistelmärankaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rankaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että kysymys on kansalaisuuden menettämisestä maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella. Edellisen lakiehdotuksen tapaan muutos liittyisi siihen, että terrorismiin liittyvät rikokset olisivat rikoslain uuden 34 a luvun otsikon mukaan terroristisia rikoksia.

Pykälän 1 momentin ensimmäistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan, jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 tai 9 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 luvun 12 §:n, 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 3–9 kohdan tai 2–4 momentin taikka 3–7 tai 9–11 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään kahden vuoden pituiseen ehdottomaan vankeus- tai yhdistelmärankaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden.

Pykälän 1 momentin muutoksilla terrorismiin liittyvien rikosten säännösviitaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Huomioon on otettu myös se, että momentissa mainitaan sen muutetussa muodossa sellaiset terrorismirikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Koska rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, 1 momentissa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

7.7 Rajavartiolaki

77 a §. *Vaativa virka-apu poliisille.* Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä vaativalle virka-avulle on 1 momentissa todetun lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun terrorismirikokseen. Säännösviittaukset muutettaisiin vastamaan rikoslain uuden 34 a luvun sääntelyä. Momentin 1 kohtaan jäisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttamisesta huolimatta ”terrorismirikoksen”, koska rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n 1 kohdan mukaan ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin muun ohessa sen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta.

7.8 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

18 §. *Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorististen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanan ”terrorismirikosten” asemesta siihen tulevat sanat ”terrorististen rikosten”. Tämä liittyy siihen, että terrorismiin liittyvät rikokset olisivat rikoslain uuden 34 a luvun otsikon mukaan terroristisia rikoksia eivätkä nykyisen luvun otsikon tapaan terrorismirikoksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainitaan nykyisin rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset. Kohta ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan muutoksella säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Sana ”terrorismirikokset” korvattaisiin sanoilla ”terroristiset rikokset”. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, 1 momentissa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi 1 momentin 1 kohtaa vastaavat muutokset.

18 a §. *Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorististen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.* Myös tämän pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanan ”terrorismirikosten” asemesta siihen tulevat sanat ”terrorististen rikosten”. Pykälän 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta vastaavat nykyisellään 18 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momentin 1 kohtaa. Pykälän 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin 18 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta.

7.9 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille

8 §. *Vaativa virka-apu.* Pykälän 1 kohdan mukaan edellytyksenä vaativalle virka-avulle on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettujen terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun terrorismirikokseen. Säännösviittaukset muutettaisiin vastamaan rikoslain uuden 34 a luvun sääntelyä. Pykälään jäisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttamisesta huolimatta ”terrorismirikoksen”, koska rikoslain

uuden 34 a luvun 1 §:n 1 kohdan mukaan ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin muun ohessa sen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta.

7.10 Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa

3 §. Määritelmät. Pykälän 6 kohdan mukaan kyseisessä laissa terrorismirikoksella tarkoitetaan rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Pykälän 6 kohtaa muutettaisiin niin, että siinä todettaisiin ”terrorismirikoksella” tarkoitettavan rikoslain (39/1889) 34 luvun 12 §:ssä ja 34 a luvun 2–14 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Säännösviitaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, pykälän 6 kohdassa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

Pykälän 6 kohdassa olevaa määritelmän nimeä (”terrorismirikos”) ja vastaavasti lain nimikettä ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavaksi, vaikka rikoslain uuden 34 a luvun mukaan sen luvun mukaiset rikokset olisivat terroristisia rikoksia. ”Terrorismirikos” on lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain sisällä käytettävä termi, jonka mahdollista muuttamista on harkittava erikseen. Termit voivat lakikohtaisista syistä vaihdella. Matkustajarekisteritietojen käyttöä koskevassa laissa oleva määritelmä ”terrorismirikos” perustuu niiden tietojen käyttämisestä koskevaan direktiiviin EU 2016/681 ja sen käännökseen. On lisäksi huomattava, että pykälän 6 kohdan ehdotetaan kattavan myös kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittamisen, joka säädettäisiin rangaistavaksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä eikä terroristisia rikoksia koskevassa saman lain 34 a luvussa.

7.11 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

18 §. Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen. Pykälän 18 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismirikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaa muutettaisiin niin, että siinä terrorismirikoksen rahoittamisen asemesta mainittaisiin kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja terroristinen rikoksen rahoittaminen. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen) ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään (terroristinen rikoksen rahoittaminen), kohdassa mainittaisiin myös kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen.

7.12 Tullilaki

30 §. Rahavarojen tarkastaminen. Pykälän mukaan tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitettujen rahanpesurikoksen ja rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että terrorismin rahoittamista koskevien rikosten osalta tullimiehen tarkastusoikeus kattaisi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sekä rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetun terroristisen rikoksen rahoittamisen ja mainitun luvun 11 §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamisen.

Pykälän esitöistä (HaVM 5/2016 vp, s. 11) on pääteltävissä, että pykälän on tarkoitus kattaa terrorismin rahoittamiseen liittyvät rikokset laajemmin kuin vain rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismirikoksen rahoittaminen. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän muuttamista niin, että tullimiehen tarkastusoikeus kattaisi kaikki terrorismin rahoittamiseen liittyvät rikokset. Myös tämän pykälän osalta otettaisiin huomioon se, että nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen) ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään (terroristinen rikoksen rahoittaminen), minkä vuoksi pykälässä mainittaisiin myös kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen.

7.13 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

1 luku Yleiset säännökset

4 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan *terrorismin rahoittamisella* tarkoitetaan rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitettua toimintaa. Mainituissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain 34 luvun 12 §:ään sekä rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 §:ään. Ehdotetut muutokset perustuisivat terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten rangaistussääntelyn ehdotettuihin muutoksiin. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen. Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä puolestaan yhdistettäisiin nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 a ja 5 b §:ssä oleva terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely.

7.14 Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta

11 §. Henkilötietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan käteisvaroja koskevien ilmoitusten henkilötietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksen tarkoitetun rikoksen rahoittamisen, rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terroristisen rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sana ”terrorismirikoksen” korvataan sanoilla ”terroristisen rikoksen”. ”Terrorismirikos” viittaa rikoslain nykyisen 34 a luvun otsikon mukaisesti sen luvun mukaisiin rikoksiin. Rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi ehdotetaan ”terroristisista rikoksista”. Muutetussa pykälässä otettaisiin huomioon sääntelyn kattavuuden varmistamiseksi myös se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisesta terrorismirikoksen

rahoittamisesta säädettäisiin jatkossa osittain rikoslain 34 luvun 12 §:ssä (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen).

Lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä säädetään tietojen luovuttamisen sijasta henkilötietojen luovuttamisesta. Kysymyksessä olisi täsmentävä muutos, joka vastaisi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672 13 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan sen asetuksen mukaisen henkilötietojen käsittelyn on tapahduttava ainoastaan asetuksessa tarkoitetun rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi. Muutos tehtäisiin myös pykälän otsikkoon.

7.15 Laki puolustusvoimista

2 §. Puolustusvoimien tehtävät. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan puolustusvoimien tehtävänä on muiden viranomaisten tukeminen, johon a alakohdan mukaan kuuluu virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan a alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sana ”terrorismirikosten” korvataan sanoilla ”terrorististen rikosten”. Myös tämä ehdotus liittyisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttumiseen uudessa luvussa niin, että luvun mukaiset rikokset ovat terroristisia rikoksia eivätkä enää terrorismirikoksia.

7.16 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista

47 §. Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietyistä rikoksista. Momentin 4 kohdan mukaan tällaisia rikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34 a luvun 4 c §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin sekä 5 kohdan mukaan rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu tai 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen ja 34 a luvun 9 §:n mukainen terroristinen värväys sekä yllytys, avunanto tai yritys mainittuihin rikoksiin. Kohdan muutokset liittyisivät pykälätunnisteiden ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa.

Pykälän 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu sekä 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja uuden 34 a luvun 10 §:n mukainen terroristinen rikoksen rahoittaminen. Lainsäädäntömuutosten jälkeen

rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

7.17 Laki sähköisen viestinnän palveluista

25 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen. Tämä liittyisi pykälänumeron ja rikosnimikkeen muuttumiseen rikoslain uudessa 34 a luvussa.

28 §. *Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa.* Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen ja toiminnan 1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai 2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

32 §. *Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen.* Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos ohjelmistotoimiluvan haltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

36 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan,

10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

40 §. Radioluvan myöntäminen. Pykälän 8 momentin mukaan radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 8 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

49 §. Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen. Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 9 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

226 c §. Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet. Pykälän 1 momentin mukaan videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset, joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyä terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan a alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

339 §. Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti syyllistytään rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

7.18 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

80 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet.* Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietyistä rikoksista rangaistukseen. Momentin 7 kohdassa mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen sekä rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys ja 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Kohdan muutokset liittyisivät erityisesti pykälätunnuksien ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa. Lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

7.19 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

84 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet.* Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietyistä rikoksista rangaistukseen. Momentin 7 kohdassa mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen sekä rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Kohdan muutokset liittyisivät erityisesti pykälätunnuksien ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa. Lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

7.20 Panostajalaki

7 §. Panostajalta edellytetty käyttäytyminen. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitettua seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitettua laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitettua vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitettua tuhotyöstä, 34 a luvun 1–4, 4 a–4 c tai 5 §:ssä tarkoitettua terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitettua ampu-ma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitettua räjähdერიkoksesta, 12 §:ssä tarkoitettua varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitettua vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitettua työrikoksesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään maininta rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettua kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamisesta sekä rikoslain 34 a lukuun kohdistuvat viittaukset muutetaan koskemaan rikoslain uuden 34 a luvun 2–10 §:ssä tarkoitettuja terroristisia rikoksia.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan vuoden 2026 aikana.

9 Esityksen riippuvuus muista esityksistä ja lainsäädäntömuutoksista

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys HE 16/2025 vp uutta rahapelijärjestelmää koskeväksi lainsäädännöksi. Mainitussa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 32 §:n 1 momentin 1 kohtaa, jonka muuttamista ehdotetaan myös tässä esityksessä. Kansalaisuuslain 33 a §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi sellaisena kuin sen muutokset on hyväksytty (EV 96/2025 vp) ja vahvistettu.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 18 a §:ää, joka tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

10 Suhde perustuslakiin ja sääntämjärjestys

10.1 Rikoslakia koskevat ehdotukset

Rikoslain uuden 34 a luvun tunnusmerkistöt sisällöllisesti ja rangaistusasteikot pitkälti vastaisivat nykyisen luvun sääntelyssä olevia. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaiset terrorismirikoksen rahoittamiset säädettäisiin rangaistaviksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamisina. Lainsäädäntöä uudistettaisiin niin, että rangaistussäännökset muodostavat mahdollisimman selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Lainsäädäntömuutoksilla kuitenkin myös edistettäisiin rangaistussäännösten riittävää kattavuutta laajentamalla joiltakin osin rangaistavan

käyttäytymisen alaa. Eräiden terrorististen rikosten rangaistusasteikkoja muutettaisiin niin, että asteikot mahdollistavat nykyistä ankarampien rangaistusten tuomitsemisen.

10.1.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja hyvin painavat perusteet. Perustuslakivaliokunnan mukaan terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2016 vp, s. 2, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 1/2021 vp, kappale 3 sekä PeVL 34/2021 vp, kappale 3).

Nyt ei ole nimenomaisesti kysymys Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden toteuttamisesta, johon liittyvän yhteyden perustuslakivaliokunta on todennut sääntelyn hyväksyttävyyttä tukevaksi seikaksi (PeVL 38/2012 vp, s. 3/I). Sääntelyn arvioinnissa ja muutosten valmistelussa on kuitenkin kiinnitetty erityistä huomiota kansainvälisiin velvoitteisiin, jotka ovat myös eräiden ehdotettujen muutosten taustalla.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotetuilla säännöksillä on tarkoitus tehostaa etenkin perustuslain 7 §:n § 1 momentissa turvattujen elämän sekä henkilökohtaisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden suojaa. Tätä suojaa on toteutettu muun muassa kriminalisoimalla näitä oikeuksia koskevat loukkaukset rikoslaissa. Perustuslain säännös turvaa siinä mainittuja oikeushyviä julkisen vallan toimenpiteiltä ja edellyttää, että valtio lainsäädäntötoimin turvaa näitä oikeuksia muita ulkopuolisia loukkauksia vastaan. (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I).

Tekoja rangaistavaksi säädettyä ja muutettaessa rangaistussäännöksiä ankarampiin rangaistuksiin johtaviksi on otettava huomioon myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Niistä tässä yhteydessä merkityksellisimpiä ovat edellytykset, joiden mukaan rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä (liittyy jäljempänä käsiteltävään rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen), rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä, rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten merkitys tässä yhteydessä liittyy siihen, että rangaistavan käyttäytymisen ala laajenee ja eräiden rikosten rangaistusasteikkoja muutetaan niin, että niistä voidaan tuomita nykyistä ankarampia rangaistuksia. Tämä voisi johtaa myös ehdottomien vankeusrangaistusten tuomitsemiseen, jolla on merkitystä rikoksista rangaistuksiin tuomittavien ja heidän perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojatun henkilökohtaisen vapautensa kannalta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arviointia, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitattu lausunto PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että terrorismirikosten rangaistavuutta ulotetaan huomattavan etäälle varsinaisesta terrorismirikoksesta ilman, että minkäänlaista vaaraa terrorismirikosten toteutumisesta olisi käsillä (PeVL 56/2016 vp, s. 8).

Arvioidessaan terrorismiin liittyvien kriminalisointien suhdetta perustuslakiin perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityisesti huomiota perustuslain 8 §:ssä tarkoitettuun rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen (PeVL 26/2014 vp, PeVL 37/2016 vp, PeVL 56/2016 vp, PeVL 20/2018 vp, PeVL 1/2021 vp ja PeVL 34/2021 vp). Mainitun perustuslain säännöksen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, joka ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi.

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoita, mikä on rangaistavaa. Perustuslakivaliokunnan mukaan terrorismirikoksissa on kysymys sääntelystä, jonka yhteydessä täsmällisyyttä koskeva vaatimus on erityisen korostunut. (PeVL 34/2021 vp, kappale 5 ja siinä viitatu aikaisemmat kannanotot).

Kun rangaistavuus ulottuu aikaisempaan tekoon kuin mikä on säädetty rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna, tällaisen ns. valmistelun valmistelun kriminalisoivassa rikosoikeudellisessa sääntelyssä korostuu rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen merkitys (PeVL 20/2018 vp, s. 3 ja siinä viitatu aikaisemmat kannanotot). Perustuslakivaliokunta on tällaisissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota myös siihen, onko kysymys aktiivisesta toiminnasta, edellytetäänkö päteoksi katsottavan rikoksen tekemistä ja onko teko rangaistava vain tahallisenä.

Järjestäytyneen rikollisen toiminnan rangaistavaksi säätämisen osalta merkityksellinen on perustuslakivaliokunnan lausuma siinä yhteydessä, kun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen säädettiin rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä. Perustuslakivaliokunta totesi tuolloin (PeVL 10/2000 vp, s. 2/II), että pyrittäessä kriminalisoimaan osallistumista tavalla, joka menee rikosoikeudessa vakiintuneiden osallistumiskäsitysten ulkopuolelle, sääntelyn täsmällisyysvaatimus korostuu tavanomaista enemmän.

Perustuslakivaliokunta on useissa yhteyksissä terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettaessa katsonut, että nykyinen sääntely on monimutkaista ja vaikeaselkoista (PeVL 37/2016 vp, s. 3, PeVL 56/2016 vp, s. 6, PeVL 1/2021 vp, kappale 12 ja PeVL 34/2021 vp, s. 14).

Perustuslakivaliokunnan mukaan rangaistussäännösten ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (terrorismirikoksiin liittyen PeVL 37/2016 vp, s. 3 ja PeVL 56/2016 vp, s. 6).

10.1.2 Ehdotusten arviointi

Rikoslakia koskevien rangaistavuuden alaa laajentavien ja rangaistusasteikkoja ankarampaan suuntaan muuttavien lainsäädäntöehdotusten taustalla on terrorismirikollisuuden hyvin vakava luonne ja tarve turvata kansalaisten perusoikeuksia, erityisesti elämää sekä henkilökohtaista vapautta, koskemattomuutta ja turvallisuutta.

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten hyväksyttävyyden, painavan yhteiskunnallisen tarpeen, oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden kannalta merkitystä on paitsi edellisen jakson

alkupuolella todetuilla yleisillä ja perustuslakivaliokunnan käytäntöön perustuvilla terrorismirikollisuutta koskevilla näkökohdilla, myös sen nykytilasta ja ennakoitavissa olevasta kehityksestä käytettävissä olevilla tiedoilla (jakso 2.4.2), joiden perusteella terrori-iskujen uhkaan on suhtauduttava vakavasti. Verkkoympäristö mahdollistaa aikaisempaa laajemmin ja tehokkaammin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten edistämisteot ja jopa tietoverkkoja käyttäen tehtävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset eri muodoissaan. Muutaman viimeisen vuoden aikana terrorismirikoksia on myös tullut tuomioistuinten käsiteltäväksi aikaisempaa enempää, vaikkakin sellaisten rikosasioiden määrä on vielä pysynyt vähäisenä.

Terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn muutosten keskeisenä tavoitteena on sääntelyn selkeyttäminen, jota perustuslakivaliokuntakin on useaan otteeseen edellyttänyt. Tätä tavoitetta toteutetaan ensinnäkin sillä, että rikoslain uuden 34 a luvun alussa, sen 1 §:n 1 kohdassa määriteltäisiin ”terrorismirikoksiksi” terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, millä päästäisiin merkittävässä määrin eroon rikoslain nykyisen 34 a luvun mukaisista ja ongelmalliseksi koetuista pykäläviittauksista. Selkeyttämistavoitetta toteuttaisi myös se, että luvun loppupään rangaistussäännöksissä rangaistava teko kytkettäisiin kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Sääntelyä rikosnimikkeet mukaan lukien muutenkin yhtenäistettäisiin mahdollisuuksien mukaan ja luvun rikosten suhteita toisiinsa käsiteltäisiin asianmukaisesti ja tarvittavassa määrin pykälien perusteluissa. Tunnusmerkistöjen epäselvyyksiä poistettaisiin pykäliin tehtävillä täsmennyksillä ja perusteluihin tehtävillä täydennyksillä. Sääntelyn sovellettavuutta parannettaisiin sillä, että rangaistussäännösten pykälien perustelut koottaisiin yhteen niin, että sääntelyn sisällön selvittämiseksi ei tarvitsisi enää perehtyä aikaisempiin hallituksen esityksiin. Viimeksi mainittu on erityisesti koettu ongelmalliseksi käytännön toimijoiden keskuudessa.

10.1.2.1 Tunnusmerkistöjä koskevat muutokset

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriä laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niin, että sellaisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus. Terrorismirikollisuuden monimuotoisuuden perusteella myös nämä ovat rikoksia, joita voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa esimerkiksi vakavan pelon aiheuttamiseksi väestön keskuudessa ja jotka voivat olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle viimeksi mainitun liittyessä ennen kaikkea terrorismirikollisuuden luonteeseen yhteiskuntaan laajasti kohdistuvana rikollisuutena.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä säädetäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksen valmistelu niin, että rangaistaviksi tulisivat tietyt valmistelutoimet, jotka tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Rangaistaviksi tulisivat nykyisestä poiketen myös toimet, jotka tehdään toisen henkilön tulevan terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Vastaavalla tavalla sääntely muutettaisiin ”tekemistä varten” -muotoilun sisältäväksi muissakin luvun pykälissä, joiden mukaisella teolla voidaan edistää toisen henkilön rikosta. Muutosta nykytilanteeseen tämä tarkoittaisi vain terrorismirikoksen valmistelun ja rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:n mukaisen terroristisen kouluttautumisen kohdalla. Kyseistä valmistelua ja kouluttautumista voidaan lähtökohtaisesti pitää yhtä vaarallisena kuin sellaista valmistelua ja kouluttautumista, joilla edistetään valmistelutoimen tai kouluttautumisen tekijän oman tulevan terrorismirikoksen tekemistä. Ei voida myöskään katsoa, että ”tekemistä varten” -ilmaisulla rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä rikosoikeudellinen vastuu ulotettaisiin nykyistä varhaisempaan vaiheeseen.

”Tekemistä varten” -ilmaisun omaksumisella rikoslain uuden 34 a luvun useissa säännöksissä ei luovuttaisi nykyiselle luvulle ominaisesta korotetun tahallisuuden vaatimuksesta, jota

nykysäännöksissä ilmentävät esimerkiksi ilmaisut ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että”. Tämä onkin perusteltua sen vuoksi, että nykyisen luvun tavoin uudenkin luvun rangaistussäännösten perusteella rangaistusvastuu voi ulottua huomattavankin etäälle terrorismirikoksesta, joskin kuitenkin tapauskohtaisin vaihteluihin.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n perustelujen mukaan valmistelurikoksella edistettävän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsi olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Tämä koskisi myös muita luvun rikoksia, joiden tunnusmerkistön mukaan kysymys on terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen edistämisestä. Valmistelurikoksen tai muun terrorismirikoksen tekemistä edistävän rikoksen tekemisen hetkellä ei ole välttämättä selvillä se, mikä terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tullaan tekemään, vaikka selvää onkin, että toiminta tähtää jonkin sellaisen rikoksen tekemiseen. Tällainen rajausta on perusteltu rangaistussäännösten käytännön toimivuuden ja rangaistussääntelyn tavoitteiden (erityisesti perusoikeuksien tehokas suojaaminen) saavuttamisen kannalta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus muutettaisiin koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä ja käyttöä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Ehdotettu muutos olisi riittävän tarkkarajainen ja perusteltu hengen ja terveyden suojaamisen kannalta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin nykyisen luvun 4 §:n 1 momenttiin verrattuna uusia esimerkkejä rangaistavista osallistumisteoista. Nämä lisätyt tekotavatkin olisivat nykyisin jo mainittujen osallistumistapojen tapaan olennaisen tehtävän hoitamista, jota koskeva yleislauseke säännökseen edelleen jäisi. Tekotapojen lisäämisellä edistettäisiin sääntelyn tarkkarajaisuutta, kunkin tekotavan lisäksi erikseen täyttäessä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiinkaan ei tulisi osallistumistapojen tyhjentävää listausta, koska terroristiryhmän toimintaan voidaan osallistua hyvin monin tavoin ja sääntelyn on kestävä aikaa terrorismirikollisuuden tekotapojen muuttuessa. Laillisuusperiaate ei estä asianmukaisten rajausten tekemistä ja tulkintaohjeiden antamista pykälän perusteluissa, mikä koskee rikoslain uuden 34 a luvun muitakin pykäläiä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään ei enää otettaisi toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan kyseisestä rikoksesta tuomitaan, jos teko ei ole rangaistava tietynä muuna terrorismirikoksena taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Vastaavia toissijaisuuslausekkeita ei otettaisi useisiin muihinkaan rikoslain uuden 34 a luvun pykäläihin. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ei edellytä toissijaisuuslausekkeiden sisällyttämistä uuteen lukuun. Rikosten suhdetta toisiinsa voidaan tarvittavalla tavalla käsitellä pykälien perusteluissa. Lausekkeet ovat jossakin määrin vaikeaselkoisia ja edellyttävät joka tapauksessa säännösten perusteluihin perehtymistä. Toissijaisuuslausekkeiden poistamisella voidaan myös selkeyttää sääntelyä sen keventämisen kautta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi terroristinen koulutuksen antaminen. Rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kyseistä koulutusta. Nykyisen sääntelyn perustelujen mukaan koulutuksen antamisen yritys ei ole rangaistava, vaan rangaistavuus kattaa täytettyyn tekoon rinnastuvana tekona koulutuksen toimeenpanon yrityksen. Kansainväliset Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin velvoitteet kuitenkin edellyttävät koulutuksen antamisen yrityksen säätämistä rangaistavaksi. Yrityksen säätäminen rangaistavaksi täytettyyn tekoon rinnastuvana tekona on muutenkin

perusteltua terrorismirikollisuuden yleisesti vaarallisen luonteen vuoksi ja siksi, että jo koulutuksen antamisen yritystä voidaan pitää vaarallisena ja paheksuttavana tekona. Yritys rangaistavuudeltaan jo rinnastuu nykyisin täytettyyn tekoon vakavia terrorismirikoksia koskevissa säännöksissä (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen).

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä terroristisen koulutuksen antamisen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin niin, että se nykyistä paremmin täyttää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Ilmaisuu ”muulla vastaavalla tavalla” korvattaisiin terroristista koulutautumista koskevassa luvun 8 §:ssä käytettävällä ilmaisulla ”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”.

Rikoslain uuden 34 a luvun 9 §:ssä terroristisen värväyksen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin paremmin vastaamaan rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimuksia. Sääntelyn sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se, että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea sekä värväämistä terroristiryhmään että värvättävän saamista tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun.

Rikoslain uuden 34 a luvun loppupään säännöksissä luovuttaisiin rikoksella edistettävien rikosten suhteen pykäläviittauksista. Tämä koskisi terroristista rikoksen rahoittamista (10 §), terroristista matkustamista (12 §) ja terroristista julkista kehottamista (14 §). Niitä koskevissa säännöksissä rangaistava teko kytkettäisiin kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Pykälien perustelujen mukaan kysymys olisi rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan edistämisestä, minkä vuoksi edistettävän rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Selvää tulisi kuitenkin olla, että toiminta tähtää jonkin luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Tällainen rajaus on perusteltu rangaistussäännösten käytännön toimivuuden ja rangaistussääntelyn tavoitteiden (erityisesti perusoikeuksien tehokas suojaaminen) saavuttamisen kannalta.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentti) mukaan rangaistavaksi tulisi terroristisena matkustamisena myös se, että henkilö oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu tehdäkseen kyseisessä valtiossa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Uudella rangaistussäännöksellä puututtaisiin nykyisin jo rangaistavaksi säädetyn matkustamisrikoksen tavoin ns. terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle on ominaista siirtyminen vieraiisiin terrorismiin liittyvien rikosten tekemistä edistäviin olosuhteisiin. Tässä tapauksessa terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitus syntyisi vasta henkilön jo ollessa vieraassa valtiossa. Rangaistavaksi ei säädettäisi pelkkää oleskelua tietyssä valtiossa tai tietyllä alueella, vaan rangaistavuus kytkeytyisi luonteeltaan vaaralliseen terroristiseen toimintaan. Oleskelurikos siltä osin rinnastuisi rangaistavaksi jo säädettyyn matkustamisrikokseen ja olisi itse asiassa henkilön jo ollessa vieraassa valtiossa lähtökohtaisesti lähempänä terroristisen rikoksen tekemistä kuin nykyisin rangaistavaksi säädetty matkustamisrikos. Uuden teon rangaistavaksi säätämällä ei loukattaisi perustuslain 9 §:n 1 ja 2 momenttia, joiden mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa ja jokaisella on oikeus lähteä maasta.

10.1.2.2 Rangaistusasteikot

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten piiriä laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niin, että sellaisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus. Tämä tarkoittaisi sitä,

että kyseisistä rikoksista tuomittaisiin sellaisessa tarkoituksessa tehtynä ankarampi rangaistus kuin ilman kyseistä tarkoitusta tehtynä. Momentissa rikokset edelleen listattaisiin rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin tapaan niin, että rangaistusasteikko riippuisi siitä, mikä on rikoksen rangaistusasteikko ilman terroristista tarkoitusta tehtynä. Tällä tavoin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot olisivat oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen nähden ja toisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoihin nähden. Tämä koskisi myös mainittuja neljää rikosta.

Terroristiryhmän johtamista koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä luovuttaisiin nykyisestä lievemmästä rangaistusasteikosta, jonka mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Tämä asteikko koskee sellaisen terroristiryhmän johtamista, jonka toiminnassa on tehty lievimminkin rangaistava terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos eli rikos, josta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Keskeisenä perusteena tälle muutokselle olisi se, että terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa hyvin vakavaksi rikokseksi, vaikka sen toiminnassa johtamisen aikana olisikin tehty vain kyseinen rikos. Ero lievimminkin rangaistavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja toiseksi lievimminkin rangaistavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) välillä on varsin vähäinen, kun otetaan huomioon minimirangaistuksen korostuminen rangaistuksen määräämisessä. Terroristiryhmän johtamista koskevalla muutoksella edistettäisiin suhteellisuusperiaatteen nykyistä parempaa toteutumista.

Lisäksi ehdotetaan, että

* rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n mukaan terrorismirikoksen valmistelusta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi (nykyisen luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi),

* rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:n mukaan terroristisesta kouluttautumisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi (nykyisen luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi),

* rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomitaan vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi (nykyisen luvun 5 c §:n mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi) ja

* rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:n mukaan terroristisen matkustamisen edistämisestä tuomitaan vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (nykyisen luvun 5 d §:n mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi).

Mainitut muutokset liittyvät siihen, että rangaistussäännösten kokonaistarkastelun yhteydessä on arvioitu uudelleen terrorististen rikosten rangaistusasteikkoja ja arvioinnin pohjalta valmisteltu asteikkomuutoksia sen varmistamiseksi, että asteikot ovat oikeassa suhteeseen teon moitittavuuteen nähden. Huomioon on otettu terrorismikollisuuden erityisen vaarallinen luonne. Tavoitteena on, että rikoslain 34 a luvun rangaistusasteikot muodostavat mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden. Koska rangaistusjärjestelmän tulee kokonaisuudessaan täyttää suhteellisuuden vaatimukset, huomiota on lisäksi tarpeellisessa määrin kiinnitetty rikoslain 34 a luvun ulkopuolisten rikosten rangaistusasteikkoihin. Asteikkojen oikeasuhtaisuuden

vaatimukseen liittyy se, että terrorististen rikosten rangaistusasteikkojen on oltava riittävän laajoja, koska teoilla edistettävät rikokset vaihtelevat merkittävästi vakavuudeltaan. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tapauksissa muutetuista rangaistusasteikoista poikkeavan rangaistuksen määräämisen.

10.2 Pakkokeinolakia ja poliisilakia koskevat ehdotukset

10.2.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat

Salaisia pakkokeinoja koskeva pakkokeinolain 10 luvun sääntely ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva poliisilain 5 luvun sääntely liittyvät perustuslain 10 §:ssä, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattuun yksityiselämän suojaan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 2 momentissa todetaan, että kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä (3 momentti). Lisäksi saman pykälän 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten tutkinnassa.

Myös salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä muutettaessa on otettava huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5), joista tässäkin yhteydessä keskeisimpiä ovat edellytykset, joiden mukaan rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä, rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Terrorististen rikosten kohdalla painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen myös pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttömahdollisuuden kannalta liittyy se, että perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja erittäin painavat perusteet. Samoin salaisiin pakkokeinoihin ja salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyy myös perustuslakivaliokunnan näkemys, jonka mukaan terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta.

Terroristista toimintaa vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuuteen, joka samalla liittyy perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaan suhteellisuusvaatimuksen, liittyy pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ja poliisilain 1 luvun 3 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Se edellyttää, että rikoksen vakavuus sekä sen selvittämiseksi, estämiseksi ja paljastamiseksi tehtävät toimenpiteet ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa nähden. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin pannut painoa sille, että pakkokeinolain ja poliisilain säännöksiin lisättäväksi tuolloin ehdotetut rikokset ovat vastanneet vakavuudeltaan ja luonteeltaan silloisissa säännöksissä olleita perusterikoksia, minkä vuoksi ehdotettu sääntely ei ole muodostunut valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi (PeVL 26/2014 vp, s. 4/II ja PeVL 37/2016 vp, s. 4).

Perusoikeuksien rajoitusedellytyksistä rajoituksen välttämättömyyteen liittyy se, että pakkokeinon käyttökelpoisuus, hyödyllisyys tai tarpeellisuus jonkin rikoksen selvittämisessä ei

Yksinään ratkaise sitä, voidaanko pakkokeinon käyttö sallia rikoksen selvittämisessä. Toimivaltuutta ei tee välttämättömäksi pelkkä havainto valtuuden tehokkuudesta (PeVL 36/2002 vp, s.6/II). Perusoikeusrajoitusta voidaan pitää välttämättömänä, jos rikosta ei pystytä useinkaan selvittämään ilman pakkokeinon käyttämistä (PeVL 32/2013 vp, s. 4/II).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perustuslain 10 §:n 4 momentissa olevaa ilmausta ”rikosten tutkinnassa” on tulkittu siten, että se käsittää myös sellaiset toimenpiteet, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei olisi edennyt vielä toteutuneen teon asteelle (esimerkiksi PeVL 49/2014 vp, s. 3/I). Tältä osin tulkinta on valiokunnan mukaan vakiintunut eikä siitä ole epäselvyyttä (PeVM 4/2018 vp, s. 5 ja 6). Perustuslakivaliokunnan ”rikosten tutkintaa” koskevasta tulkinnasta on seurannut, että perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 67/2010 vp) säädetyn poliisilain 5 luvussa on mahdollistettu viestin salaisuuteen puuttuminen myös rikosten estämisessä.

10.2.2 Ehdotusten arviointi

Pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun ehdotetaan tehtäväksi erityisesti ne muutokset, jotka johtuvat rikosnimikkeiden muuttumisesta rikoslain uudessa 34 a luvussa. Näiltä osin kysymys on sääntelystä, joka on aikaisemmin säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä säädettyä ja muutettaessa. Lisäksi ehdotetaan korjattavaksi terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista (terroristinen julkinen kehottaminen) koskevat, pakkokeinolain 10 lukuun sen viimeisen laajemman uudistamisen yhteydessä tulleet kaksi virhettä, jotka liittyvät telekuunteluun ja peiteltyyn tiedonhankintaan.

Rangaistusasteikkomuutoksista johtuu, että tietyt rikokset tulisivat niiden muutosten perusteella ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusterikoksiksi niin, että rikoksia ei tarvitse enää erikseen mainita keinokohtaisissa säännöksissä ja/tai että enää ei erikseen tarvitse mainita vaatimusta, jonka mukaan teon vakavuuden tulee edellyttää vankeusrangaistusta. Nämä muutokset koskisivat terrorismirikoksen valmistelua, terroristista kouluttautumista, terroristista matkustamista ja terroristisen matkustamisen edistämistä ja toteuttaisivat perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunutta edellytystä, jonka mukaan perusterikokseksi lisättävän rikoksen tulee vakavuudeltaan ja luonteeltaan vastata keinokohtaisessa säännöksessä jo ennestään mainittuja keinon käytön perusterikoksia.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi, ehdotetaan lisättäviksi niin pakkokeinolain 10 luvun kuin poliisilain 5 luvunkin säännöksiin telekuuntelun, televalvonnan, peiteltyyn tiedonhankinnan ja teknisen kuuntelun perusterikoksiksi. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusterikoksiksi tulisivat myös uudet terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä vapaudenriisto, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä raiskaus, terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ryöstö ja terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus). Lisäksi terroristisen matkustamisen edistäminen, jonka enimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta (terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistus on nykyisin yksi vuosi vankeutta), lisättäisiin molemmissa luvuissa telekuuntelun, peiteltyyn tiedonhankinnan ja teknisen kuuntelun perusterikokseksi. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terroristisen matkustamisen edistämistä koskevat muutokset koskisivat myös poliisilain 5 luvun 3 §:ää, jossa säädetään siinä luvussa tarkoitettujen keinojen käyttämisestä rikoksen paljastamiseen.

Myös viimeksi mainitut muutokset toteuttaisivat perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunutta edellytystä, jonka mukaan perusterikokseksi lisättävän rikoksen tulee vakavuudeltaan ja luonteeltaan vastata keinokohtaisessa säännöksessä jo ennestään mainittuja keinon käytön perusterikoksia. Salaiden pakkokeinojen ja salaiden tiedonhankintakeinojen käytön perusterikosten laajentamiseen liittyy keinojen käytön erityinen merkitys juuri terrorististen rikosten kohdalla, koska rikoksen selvittämiseksi, paljastamiseksi ja estämiseksi tarvitaan muun ohessa tietoa terroristiseen tarkoitukseen ja tekijän korotettuun tahallisuuteen liittyvistä seikoista.

Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevien muutosten merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että pakkokeinolain ja poliisilain soveltamisessa noudatettavasta suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa pakkokeinojen käytön edellytyksiä on otettava huomioon se, mitä vakavuustasoa rikos konkreettisesti tapauksessa edustaa. Huomioon on otettava myös muut mainittujen lakien soveltamisessa noudatettavat periaatteet. Salaisen pakkokeinojen ja salaisen tiedonhankintakeinojen käyttäminen ei ratkea pelkästään sillä perusteella, että rikos rangaistusasteikkonsa tai keinokohtaisessa säännöksessä mainitsemisen perusteella kuuluu keinon käytön perusterikoksiin.

Mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Suotavaa kuitenkin on, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausuntonsa. Ehdotettuihin lainsäädäntömuutoksiin liittyy perustuslain ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön valossa tulkinnanvaraisia ja eräiltä osin myös periaatteellisesti merkityksellisiä kysymyksiä.

Perustuslakivaliokunta on useissa yhteyksissä huomauttanut terrorismirikoksia koskevan sääntelyn monimutkaisuudesta ja vaikeaselkoisuudesta, minkä vuoksi on aiheellista saada valiokunnan lausunto siitä, selkeyttääkö ehdotettu sääntely lainsäädäntöä riittävästi ja asianmukaisesti. Perustuslakivaliokunnan kannanotto on aiheellista saada myös siitä, onko rangaistavan käyttäytymisen alan laajentaminen (jakso 10.1.2.1) kaikelta osin perusteltua valiokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen.

Perustuslain 8 §:ssä ilmaistuun rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyy sen arviointi, ovatko ehdotetut rangaistussäännökset nykyisistä poikkeavilta osin riittävän tarkkarajaisia ja täsmällisiä. Perustuslakivaliokunnan korostamaan suhteellisuusvaatimukseen liittyvät ehdotetut rangaistusasteikkoja koskevat lainsäädäntömuutokset. Yksityiselämän suojaan sekä salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöön liittyy sen arvioiminen, onko ehdotettu pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun soveltamisalan laajentaminen perusteltua.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 7 §:n 3 momentti, 34 luvun 13 §, 34 a luku ja 41 luvun 2 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 281/2021, 34 luvun 13 § laissa 540/2007, 34 a luku laissa 17/2003 ja 41 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 514/2025, sekä

lisätään 34 lukuun siitä lailla 833/2003 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

7 §

Kansainvälinen rikos

Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn:

- 1) ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan;
- 2) 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen;
- 3) 34 a luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen;
- 4) 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

34 luku

Yleisvaarallisista rikoksista

12 §

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja

- 1) panttivangin ottamisen tai kaappauksen tekemistä varten,
- 2) sellaisen tuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
- 3) sellaisen tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien

väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,

4) sellaisen ydinräjähderikoksen, terveyden vaarantamisen, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinenergian käyttörikoksen tai muun ydinaineeseen kohdistuvan tai ydinainetta välineenä käyttäen tehdyn rangaistavaksi säädetyn teon tekemistä varten, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimita tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

5) murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, vapaudenriiston, törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen tai törkeän julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaamisen tekemistä varten, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 63/1978),

on tuomittava *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

13 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Ydinräjähderikokseen, 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisvaarallisen rikoksen valmisteluun, vaaran aiheuttamiseen tietojenkäsittelylle ja kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

34 a luku

Terroristisista rikoksista

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- 1) *terrorismirikoksella* 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta;
- 2) *terroristisella tarkoituksella* rikoksenteelijän tarkoitusta teollaan:
  - a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;
  - b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;
  - c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai
  - d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille;
- 3) *kansainvälisellä järjestöllä* hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä;
- 4) *terroristiryhmällä* vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee:

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua törkeän julkisrauhan rikkomisen tai ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi;

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähdeterikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi;

3) törkeän vapaudenriiston, törkeän varkauden tai sellaisen törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi;

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettua törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettua törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi;

5) kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen taikka tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi;

6) törkeän raiskauksen, törkeän pahoinpitelyn, naisen sukuelinten silpomisen, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän ryöstön, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähdeterikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi;

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi;

8) törkeän lapsenraiskauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi;

9) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee törkeän ampuma-aserikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

3 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitettua laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

4 §

Terrorismirikoksen valmistelu

Joka terrorismirikoksen tekemistä varten

- 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai
- 2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa sellaisen esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta,
on tuomittava *terrorismirikoksen valmistelusta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

5 §

Terroristiryhmän johtaminen

Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta.

6 §

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten

- 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,
- 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä,
- 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,
- 4) huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä,
- 5) osallistuu terroristiryhmän aseelliseen toimintaan,
- 6) organisoi terroristiryhmän,
- 7) suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia tai
- 8) hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää,

on tuomittava *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei ole rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitaminen.

7 §

Terroristinen koulutuksen antaminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten toimeenpanee tai yrittää toimeenpanna taikka antaa tai yrittää antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava *terroristisesta koulutuksen antamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

8 §

Terroristinen kouluttautuminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava *terroristisesta kouluttautumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

9 §

Terroristinen värväys

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun, on tuomittava *terroristisesta värväyksestä* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

10 §

Terroristinen rikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, on tuomittava *terroristisesta rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

11 §

Terrorismin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai terroristiryhmää taikka tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan tällaista henkilöä tai terroristiryhmää, on tuomittava *terrorismin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan.

12 §

Terroristinen matkustaminen

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen, on tuomittava *terroristisesta matkustamisesta* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terroristisesta matkustamisesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

13 §

Terroristisen matkustamisen edistäminen

Joka edistääkseen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava *terroristisen matkustamisen edistämisestä* vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

14 §

Terroristinen julkinen kehottaminen

Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemisen, on tuomittava *terroristisesta julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 luvun säännöksiä osallisuudesta rikokseen.

15 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tässä luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 2 tai 3 §:ssä tarkoitettun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitettun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

41 luku

Aserikoksista

2 §

Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, ja 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

2.

Laki

pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohta, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti sekä 17 §:n 8 ja 9 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohta laissa 515/2025, 6 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti sekä 17 §:n 8 ja 9 kohta laissa 1268/2021, 7 §:n 1 momentti ja 12 §:n 3 momentti laissa 875/2018 sekä 14 §:n 2 momentti laissa 452/2023, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

---

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamisesta;

11) terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terrorismirikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, terroristisesta koulutuksen antamisesta, terroristisesta kouluttautumisesta, terroristisesta värväyksestä, terroristisesta rikoksen rahoittamisesta, terrorismin rahoittamisesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;

---

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta luvattomasta käytöstä;
  - 4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;
  - 5) huumausainerikoksesta;
  - 6) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisesta tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta;
  - 7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
  - 8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä;
  - 9) panttivaningin ottamisen valmistelusta; taikka
  - 10) törkeän ryöstön valmistelusta.
-

7 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

- 1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;
  - 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkeävaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;
  - 4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai
  - 5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.
-

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

---

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
  - 3) huumausainerikoksesta;
  - 4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;
  - 5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
  - 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;
  - 7) panttivaningin ottamisen valmistelusta; taikka
  - 8) törkeän ryöstön valmistelusta.
-

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikoksesta;
- 3) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;
- 4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
- 5) panttivaningin ottamisen valmistelusta; taikka
- 6) törkeän ryöstön valmistelusta.

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

- 8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta, kaappauksesta tai kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta;
  - 9) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terrorismirikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, terroristisesta koulutuksen antamisesta, terroristisesta värväyksestä, terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai terrorismin rahoittamisesta; taikka
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti laissa 1269/2021 sekä 9 § ja 13 §:n 3 momentti laissa 876/2018, seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

3 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
- 2) sotaan yllyttäminen;
- 3) maanpetos ja törkeä maanpetos;
- 4) vakoilu ja törkeä vakoilu;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
- 6) luvaton tiedustelutoiminta;
- 7) kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;
- 10) terrorismirikoksen valmistelu;
- 11) terroristiryhmän johtaminen;
- 12) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;
- 13) terroristinen koulutuksen antaminen;
- 14) terroristinen kouluttautuminen;
- 15) terroristinen värväys;
- 16) terroristinen rikoksen rahoittaminen;
- 17) terrorismin rahoittaminen;
- 18) terroristinen matkustaminen;
- 19) terroristisen matkustamisen edistäminen;
- 20) terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen;
- 10) terrorismirikoksen valmisteluun;
- 11) terroristiryhmän johtamiseen;
- 12) terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen;
- 13) terroristiseen koulutuksen antamiseen;
- 14) terroristiseen kouluttautumiseen;
- 15) terroristiseen värväykseen;
- 16) terroristiseen rikoksen rahoittamiseen;
- 17) terrorismin rahoittamiseen;
- 18) terroristiseen matkustamiseen;
- 19) terroristisen matkustamisen edistämiseen; taikka
- 20) terroristiseen julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

---

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön;
  - 4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;
  - 5) huumausainerikokseen;
  - 6) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen, terroristisen matkustamisen edistämiseen tai terroristiseen julkiseen kehottamiseen; taikka
  - 7) törkeään tulliselvitysrikokseen.
-

9 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
- 2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;
- 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;
- 4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen; tai
- 5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.

---

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
  - 3) huumausainerikokseen;
  - 4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen tai terroristisen matkustamisen edistämiseen taikka, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristiseen julkiseen kehottamiseen;
  - 5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
  - 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.
-

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikokseen;
- 3) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen tai terroristisen matkustamisen edistämiseen taikka, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristiseen julkiseen kehottamiseen; taikka
- 4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

4.

Laki

rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta laissa 183/2024 ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta laissa 1272/2021, seuraavasti:

6 §

Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:

---

13) rikoslain:

---

f) 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamisesta taikka 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettusta terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai 11 §:ssä tarkoitettusta terrorismin rahoittamisesta;

6 b §

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

---

7) rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamisesta taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terrorismirikoksen valmistelusta, 34 a luvun 5 §:n nojalla

terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 6 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 7 §:n nojalla terroristisesta koulutuksen antamisesta, 34 a luvun 9 §:n nojalla terroristisesta värväyksestä tai 34 a luvun 10 §:n nojalla terroristisesta rikoksen rahoittamisesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

5.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain (373/2010) 2 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 567/2019, seuraavasti:

2 a §

Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista

Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitettusta maanpetos- tai valtiopetosrikosta, kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittamista taikka terroristista rikosta koskevasta ratkaisusta lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

6.

Laki

kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 33 a §:n otsikko laissa 564/2019 ja 33 a §:n 1 momentti laissa 929/2025, seuraavasti:

33 a §

Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella

Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 tai 9 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 luvun 12 §:n, 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 3–9 kohdan tai 2–4 momentin taikka 3–7 tai 9–11 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään kahden vuoden pituiseen ehdottomaan vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rangaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____ .

7.

Laki

rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 77 a §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 343/2022, seuraavasti:

77 a §

Vaativa virka-apu poliisille

Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____ .

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 18 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti sekä 18 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti laissa 818/2022 sekä 18 a § laissa 1207/2022, seuraavasti:

18 §

Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorististen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.

Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

---

18 a §

Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorististen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

9.

Laki

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (342/2022) 8 §:n 1 kohta seuraavasti:

8 §

Vaativa virka-apu

Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

10.

Laki

lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 3 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1270/2021, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

---

6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) 34 luvun 12 §:ssä ja 34 a luvun 2–14 §:ssä tarkoitettuja rikoksia;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

11.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2021, seuraavasti:

18 §

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

---

6) rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttäivistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän kansainvälisessä

sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen taikka terroristiseen rikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

12.

Laki

tullilain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (304/2016) 30 § seuraavasti:

30 §

Rahavarojen tarkastaminen

Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen, rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sekä rikoslain 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetun terroristisen rikoksen rahoittamisen ja mainitun luvun 11 §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

13.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 284/2021, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

284

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *terrorismin rahoittamisella* rikoslain 34 luvun 12 §:ssä sekä 34 a luvun 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua toimintaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

14.

Laki

Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) 11 § seuraavasti:

11 §

Henkilötietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Käteisvaroja koskevien ilmoitusten henkilötietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen, rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terroristisen rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

15.

Laki

puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohta, sellaisena kuin se on laissa 330/2025, seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

---

3) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorististen rikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

16.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 4 kohta laissa 1275/2021, seuraavasti:

47 §

Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:

---

4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun

7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen tai 34 a luvun 9 §:n mukainen terroristinen värväys taikka yllytys, avunanto tai yritys mainittuihin rikoksiin;

5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu taikka 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen tai 34 a luvun 10 §:n mukainen terroristinen rikoksen rahoittaminen; taikka

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

17.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 49 §:n 1 momentin 9 kohta, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1271/2021 sekä 49 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 419/2024, seuraavasti:

25 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

---

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen; ja

28 §

Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11

luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:

- 1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai
  - 2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.
-

32 §

Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen;

---

36 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

---

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen;

---

40 §

Radioluvan myöntäminen

Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

---

49 §

Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen

Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:

---

9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

---

226 c §

Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet

Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:

1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:

a) 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyä terroristista julkista kehottamista;

---

339 §

Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen

Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:

---

3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

18.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 80 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1273/2021, seuraavasti:

80 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

7) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

19.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 84 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1274/2021, seuraavasti:

84 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

7) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

20.

Laki

panostajalain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan panostajalain (423/2016) 7 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa
492/2019, seuraavasti:

7 §

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

---

3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä tai 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta, 34 a luvun 2–10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähdერიkoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 6.11.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri Leena Meri

1.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 7 §:n 3 momentti, 34 luvun 13 §, 34 a luku ja 41 luvun 2 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 281/2021, 34 luvun 13 § laissa 540/2007, 34 a luku laissa 17/2003 ja 41 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 514/2025, sekä

lisätään 34 lukuun siitä lailla 833/2003 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

7 §

7 §

Kansainvälinen rikos

Kansainvälinen rikos

Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn:

1) ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan;

2) 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen;

3) 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä taikka 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen; *sekä*

4) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä, 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

34 a luku

Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn:

1) ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan;

2) 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen;

3) 34 a luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen;

4) 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

34 luku

Terrorismirikoksista

5 §

Terrorismirikoksen rahoittaminen

Terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin seuraavista rikoksista:

- 1) panttivangin ottaminen tai kaappaus,
- 2) sellainen tuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
- 3) sellainen tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
- 4) sellainen ydinräjähdერიkos, terveyden vaarantaminen, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinenergian käyttörikos tai muu ydinaineeseen kohdistuva tai ydinainetta välineenä käyttäen tehty rangaistavaksi säädetty teko, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

Yleisvaarallisista rikoksista

12 §

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja

- 1) panttivangin ottamisen tai kaappauksen tekemistä varten,
- 2) sellaisen tuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
- 3) sellaisen tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
- 4) sellaisen ydinräjähdერიkoksen, terveyden vaarantamisen, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinenergian käyttörikoksen tai muun ydinaineeseen kohdistuvan tai ydinainetta välineenä käyttäen tehdyn rangaistavaksi säädetyn teon tekemistä varten, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

Voimassa oleva laki

5) murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, vapaudenriisto, törkeä vapaudenriisto, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen tai törkeä julkisrauhan rikkominen tai niillä uhkaaminen, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978).

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena 1 sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.

34 luku

Yleisvaarallisista rikoksista

13 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Ydinräjähderikokseen, 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisvaarallisen rikoksen valmisteluun ja vaaran aiheuttamiseen tietojenkäsittelylle sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

34 a luku

Terrorismirikoksista

6 §

Ehdotus

5) murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, vapaudenriiston, törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen tai törkeän julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaamisen tekemistä varten, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 63/1978),

on tuomittava **kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta** vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

34 luku

Yleisvaarallisista rikoksista

13 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Ydinräjähderikokseen, 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisvaarallisen rikoksen valmisteluun, vaaran aiheuttamiseen tietojenkäsittelylle ja **kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen** sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

34 a luku

Terroristisista rikoksista

1 §

Määritelmät

Rikoksentehtäjällä on *terroristinen tarkoitus*, jos hänen tarkoituksenaan on:

1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;

2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtionaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

1 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai 44 luvun 10 §:ssä tarkoitetun ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

1) *terrorismirikoksella* 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta;

2) *terroristisella tarkoituksella* rikoksentehtäjän tarkoitusta teollaan:

a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;

b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtionaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille;

3) *kansainvälisellä järjestöllä* hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä;

4) *terroristiryhmällä* vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen *terrorismirikoksia*.

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee:

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi;

vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähdetirikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai *17 luvun 1 §:ssä tarkoitetun* julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,

3) törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, *törkeän ampumaserikoksen* tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi,

5) kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,

6) törkeän pahoinpitelyn, naisen sukuelinten silpomisen, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähdetirikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi, tai

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähdetirikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi;

3) *törkeän vapaudenriiston*, törkeän varkauden tai *sellaisen* törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi;

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi;

5) kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen *taikka* tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi;

6) *törkeän raiskauksen*, törkeän pahoinpitelyn, naisen sukuelinten silpomisen, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, *törkeän ryöstön*, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähdetirikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi;

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi;

Voimassa oleva laki

8) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

1 a §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen

1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä,

Ehdotus

8) *törkeän lapsenraiskauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi;*

9) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee törkeän ampumaserikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

3 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

4 §

Terrorismirikoksen valmistelu

Joka terrorismirikoksen tekemistä varten

1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai

Voimassa oleva laki

2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden, ampuma-aseiden taikka vaarallisten esineiden tai aineiden tai

3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseiden taikka toksiiniaseiden valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen,

on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.*

3 §

Terroristiryhmän johtaminen

Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitettua rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitettua rikoksesta.

4 §

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä,

Ehdotus

2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa sellaisen esineen tai aineen, *jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle*, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta,

on tuomittava **terrorismirikoksen valmistelusta** vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

5 §

Terroristiryhmän johtaminen

Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty *terrorismirikos* tai *terrorismirikoksen valmistelu*, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä *terrorismirikoksesta* tai *terrorismirikoksen valmistelusta*.

6 §

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten*

Voimassa oleva laki

1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta *erittäin* tärkeitä välineitä,

3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,

4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai

5) tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen,

on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.

4 a §

Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää

Ehdotus

1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä,

3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,

4) *huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä,*

5) *osallistuu terroristiryhmän aseelliseen toimintaan,*

6) *organisoii terroristiryhmän,*

7) *suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia tai*

8) *hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää,*

on tuomittava *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei ole rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitaminen.

7 §

Terroristinen koulutuksen antaminen

Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten* toimeenpanee tai yrittää toimeenpanna

sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

taikka antaa tai yrittää antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava **terroristisesta** koulutuksen antamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

4 b §

8 §

*Kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten***Terroristinen** kouluttautuminen

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten sakkoon tai* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava **terroristisesta** kouluttautumisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

4 c §

9 §

*Värväys terrorismirikoksen tekemiseen***Terroristinen** värväys

Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai *organisoi* terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai *muuten* tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen* vankeuteen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä *toisen* terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun, on tuomittava **terroristisesta** värväyksestä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

5 §

Terrorismirikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta, on tuomittava *terrorismirikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.

5 a §

Terroristin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, on tuomittava *terroristin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

5 b §

Terroristiryhmän rahoittaminen

10 §

Terroristinen rikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja *tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten*, on tuomittava *terroristisesta rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

11 §

Terrorismin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen henkilöä, joka tekee *terrorismirikoksia* tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai terroristiryhmää taikka tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan tällaista henkilöä tai terroristiryhmää, on tuomittava *terrorismin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan.

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua terroristiryhmää, on tuomittava terroristiryhmän rahoittamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

5 c §

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen, on tuomittava, jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

5 d §

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen

Joka edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

5 e §

12 §

Terroristinen matkustaminen

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen, on tuomittava **terroristisesta** matkustamisesta vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terroristisesta matkustamisesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

13 §

Terroristisen matkustamisen edistäminen

Joka edistääkseen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava **terroristisen** matkustamisen edistämisestä vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

14 §

Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen

Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen, on tuomittava *terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen.

7 §

Syyteoikeus

Syytteen nostamisesta tässä luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

8 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tässä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun

Terroristinen julkinen kehottaminen

Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai *tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen* tekemisen, on tuomittava **terroristisesta julkisesta kehottamisesta** sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 luvun säännöksiä osallisuudesta rikokseen.

15 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tässä luvussa *rangaistaviksi säädettyihin* rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 2 tai 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa taikka 3, 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

41 luku

Aserikoksista

2 §

Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten

41 luku

Aserikoksista

2 §

Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, sekä 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laitton uhkaus, 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja 4 b §:ssä tarkoitettu kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, ja 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laitton uhkaus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki

pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohta, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti sekä 17 §:n 8 ja 9 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohta laissa 515/2025, 6 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti sekä 17 §:n 8 ja 9 kohta laissa 1268/2021, 7 §:n 1 momentti ja 12 §:n 3 momentti laissa 875/2018 sekä 14 §:n 2 momentti laissa 452/2023, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta tai kaappauksesta;

11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamisesta, terroristin rahoittamisesta, terroristiryhmän rahoittamisesta tai matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta;

11) terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terrorismirikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, terroristisesta koulutuksen antamisesta, terroristisesta kouluttautumisesta, terroristisesta värväyksestä, terroristisesta rikoksen rahoittamisesta, terrorismin rahoittamisesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta luvattomasta käytöstä;

4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;

5) huumausainerikoksesta;

6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tai terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta;

7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;

8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä;

9) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka

10) törkeän ryöstön valmistelusta.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta luvattomasta käytöstä;

4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;

5) huumausainerikoksesta;

6) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta;

7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;

8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä;

9) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka

10) törkeän ryöstön valmistelusta.

7 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

7 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

Voimassa oleva laki

2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepääteläite on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;

4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta;

5) *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä*; tai

6) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta, kätkemisrikoksesta tai *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä*.

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;

3) huumausainerikoksesta;

4) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta taikka*

Ehdotus

2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepääteläite on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;

4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai

5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;

3) huumausainerikoksesta;

4) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa*

Voimassa oleva laki

kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tai matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

- 5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;
- 7) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
- 8) törkeän ryöstön valmistelusta.

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikoksesta;
- 3) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta taikka kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;*
- 4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
- 5) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
- 6) törkeän ryöstön valmistelusta.

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee

Ehdotus

tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;

- 5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;
- 7) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
- 8) törkeän ryöstön valmistelusta.

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikoksesta;
- 3) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta matkustamisesta, terroristisen matkustamisen edistämisestä tai, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristisesta julkisesta kehottamisesta;
- 4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
- 5) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
- 6) törkeän ryöstön valmistelusta.

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

(*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta tai kaappauksesta;

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta*;

9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamisesta, *terroristin* rahoittamisesta tai *terroristiryhmän* rahoittamisesta; taikka

9) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa, 2 momentissa tai 3 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, *terrorismirikoksen* valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, *terroristisesta* koulutuksen antamisesta, *terroristisesta* värväyksestä, *terroristisesta rikoksen* rahoittamisesta tai *terrorismin* rahoittamisesta; taikka

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

3.

Laki

poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti laissa 1269/2021 sekä 9 § ja 13 §:n 3 momentti laissa 876/2018, seuraavasti:

5 luku

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot**Salaiset tiedonhankintakeinot**

3 §

3 §

*Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi**Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi*

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
- 2) sotaan yllyttäminen;
- 3) maanpetos ja törkeä maanpetos;
- 4) vakoilu ja törkeä vakoilu;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
- 6) luvaton tiedustelutoiminta;
- 7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu;
- 10) terroristiryhmän johtaminen;
- 11) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;
- 12) koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
- 13) kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;
- 14) värväys terrorismirikoksen tekemiseen;
- 15) terrorismirikoksen rahoittaminen;
- 16) terroristin rahoittaminen;
- 17) terroristiryhmän rahoittaminen;
- 18) matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;
- 19) terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
- 2) sotaan yllyttäminen;
- 3) maanpetos ja törkeä maanpetos;
- 4) vakoilu ja törkeä vakoilu;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
- 6) luvaton tiedustelutoiminta;
- 7) kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;
- 10) terrorismirikoksen valmistelu;
- 11) terroristiryhmän johtaminen;
- 12) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;
- 13) terroristinen koulutuksen antaminen;
- 14) terroristinen kouluttautuminen;
- 15) terroristinen värväys;
- 16) terroristinen rikoksen rahoittaminen;
- 17) terrorismin rahoittaminen;
- 18) terroristinen matkustaminen;
- 19) terroristisen matkustamisen edistäminen;
- 20) terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

5 §

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
- 10) terroristiryhmän johtamiseen;
- 11) terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen;
- 12) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
- 13) kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;
- 14) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen;
- 15) terrorismirikoksen rahoittamiseen;
- 16) terroristin rahoittamiseen;
- 17) terroristiryhmän rahoittamiseen;
- 18) matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta; taikka
- 19) terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittamiseen;
- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen;
- 9) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen;
- 10) terrorismirikoksen valmisteluun;
- 11) terroristiryhmän johtamiseen;
- 12) terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen;
- 13) terroristiseen koulutuksen antamiseen;
- 14) terroristiseen kouluttautumiseen;
- 15) terroristiseen värväykseen;
- 16) terroristiseen rikoksen rahoittamiseen;
- 17) terrorismin rahoittamiseen;
- 18) terroristiseen matkustamiseen;
- 19) terroristisen matkustamisen edistämiseen; taikka
- 20) terroristiseen julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön;

4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;

5) huumausainerikokseen;

6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen; taikka

7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön;

4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;

5) huumausainerikokseen;

6) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen, terroristisen matkustamisen edistämiseen tai terroristiseen julkiseen kehottamiseen; taikka

7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

9 §

Televalvonta telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan telesoitteeseen tai

9 §

Televalvonta telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan telesoitteeseen tai

Voimassa oleva laki

telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;

4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen;

5) *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen*; tai

6) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen, kätkemisrikokseen tai *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen*.

---

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

Ehdotus

telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;

4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen; tai

5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.

---

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
- 3) huumausainerikokseen;
- 4) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun taikka kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;*
- 5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
- 3) huumausainerikokseen;
- 4) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen tai terroristisen matkustamisen edistämiseen taikka, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristiseen julkiseen kehottamiseen;*
- 5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikokseen;
- 3) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun taikka kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta; taikka*
- 4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikokseen;
- 3) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen tai terroristisen matkustamisen edistämiseen taikka, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, terroristiseen julkiseen kehottamiseen; taikka*
- 4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

4.

Laki**rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta laissa 183/2024 ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta laissa 1272/2021, seuraavasti:

6 §

6 §

Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:

Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:

13) rikoslain:

13) rikoslain:

f) 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksen rahoittamisesta, 5 a §:ssä tarkoitetusta terroristin rahoittamisesta tai 5 b §:ssä tarkoitetusta terroristiryhmän rahoittamisesta;

f) 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai 11 §:ssä tarkoitetusta terrorismin rahoittamisesta;

6 b §

6 b §

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismirikoksen rahoittamisesta;

7) rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terrorismirikoksen valmistelusta, 34 a luvun 5 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 6 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 7 §:n nojalla terroristisesta koulutuksen antamisesta, 34 a luvun 9 §:n nojalla terroristisesta värväyksestä tai 34 a luvun 10 §:n nojalla terroristisesta rikoksen rahoittamisesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

5.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain (373/2010) 2 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 567/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

2 a §

*Velvollisuus ilmoittaa maanpetos-,
valtiopetos- ja terrorismirikoksia koskevista
ratkaisuista*

*Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja
valtiopetosrikoksia sekä terroristisia
rikoksia koskevista ratkaisuista*

Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a

Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§:ssä tarkoitettusta maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.

§:ssä tarkoitettusta maanpetos- tai valtiopetosrikosta, kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista taikka terroristista rikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

6.

Laki

kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 33 a §:n otsikko laissa 564/2019 ja 33 a §:n 1 momentti laissa 929/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 a §

33 a §

Kansalaisuuden menettäminen maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella

Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella

Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 tai 9 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3–8 kohdan tai 2 tai 3 momentin taikka 1 a, 3, 4, 4 a, 4 c, 5, 5 a tai 5 b §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja

Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 tai 9 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 luvun 12 §:n, 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 3–9 kohdan tai 2–4 momentin taikka 3–7 tai 9–11 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään kahden vuoden pituiseen ehdottomaan vankeus- tai yhdistelmärankaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rankaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään kahden vuoden pituiseen ehdottomaan vankeus- tai yhdistelmärankaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rankaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 20 ____ päivänä _____

7.

Laki

rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 77 a §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 343/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

77 a §

77 a §

Vaativa virka-apu poliisille

Vaativa virka-apu poliisille

Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-apun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-apun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

1) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 18 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti sekä 18 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti laissa 818/2022 sekä 18 a § laissa 1207/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

*Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä **terrorististen** rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi*

Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan

2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan

unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.

Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.

Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

18 a §

Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

18 a §

*Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä **terrorististen** rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi*

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

9.

Laki

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (342/2022) 8 §:n 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Vaativa virka-apu

Vaativa virka-apu

Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

_____

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

_____

10.

Laki

lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 3 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1270/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä tarkoitettuja rikoksia;

6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) 34 luvun 12 §:ssä ja 34 a luvun 2–14 §:ssä tarkoitettuja rikoksia;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

11.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

6) rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja

6) rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän *kansainvälisessä sopimuksessa*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

käytettävän terrorismirikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen;

tarkoitettun rikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen taikka terroristiseen rikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

12.

Laki

tullilain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (304/2016) 30 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 §

30 §

Rahavarojen tarkastaminen

Rahavarojen tarkastaminen

Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen ja rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen, rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sekä rikoslain 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetun terroristisen rikoksen rahoittamisen ja mainitun luvun 11 §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

13.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1
luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 284/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

4 §

4 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *terrorismin rahoittamisella* rikoslain 34 a
luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitettua toimintaa;

2) *terrorismin rahoittamisella rikoslain 34
luvun 12 §:ssä sekä 34 a luvun 10 ja 11 §:ssä*
tarkoitettua toimintaa;

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

14.

Laki

Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) 11 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Henkilötietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismirikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Käteisvaroja koskevien ilmoitusten *henkilötietoja* voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen, rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun *terroristisen* rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

15.

Laki

puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohta, sellaisena kuin se on laissa 330/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

Puolustusvoimien tehtävänä on:

3) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

3) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, *terrorististen* rikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

16.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 4 kohta laissa 1275/2021, seuraavasti:

47 §

*Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden
ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen
tarjouskilpailusta*

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:

4) rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34 a luvun 4 c §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin;

5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu tai 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen; taikka

47 §

*Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden
ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen
tarjouskilpailusta*

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:

4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen tai 34 a luvun 9 §:n mukainen terroristinen värväys taikka yllytys, avunanto tai yritys mainittuihin rikoksiin;

5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu taikka 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen tai 34 a luvun 10 §:n mukainen terroristinen rikoksen rahoittaminen; taikka

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

17.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 49 §:n 1 momentin 9 kohta, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1271/2021 sekä 49 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 419/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen; ja

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen; ja

28 §

28 §

Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa

Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai

Voimassa oleva laki

kuvaohjelman 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:

- 1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai
- 2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

32 §

Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

- 1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelman 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen;

36 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

- 3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä

Ehdotus

kuvaohjelman 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:

- 1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai
- 2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

32 §

Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

- 1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelman 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen;

36 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

- 3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen,

tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen,

40 §

40 §

Radioluvan myöntäminen

Radioluvan myöntäminen

Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan *taikka* 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.

49 §

49 §

Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen

Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen

Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:

Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:

9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia *taikka* syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia *taikka* syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.

226 c §

226 c §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat
velvollisuudet*

*Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat
velvollisuudet*

Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:

1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:

a) 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyä terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista;

Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:

1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:

a) 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyä *terroristista* julkista kehottamista;

339 §

339 §

*Televisio-ohjelmiston ja
tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen
lähettämisen keskeyttäminen*

*Televisio-ohjelmiston ja
tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen
lähettämisen keskeyttäminen*

Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:

Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:

3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

18.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 80 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1273/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

80 §

80 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

7) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

19.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 84 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1274/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

84 §

84 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

7) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettun rikoksen rahoittaminen taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

panostajalain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan panostajalain (423/2016) 7 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa
492/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, 34 a luvun 1–4, 4 a–4 c tai 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta;

3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä tai 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta, 34 a luvun 2–10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitettusta
työrikoksesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____